

AKADEMIA KALISKA
im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego

**RADA NAUKOWA DYSCYPLINY
NAUK O BEZPIECZEŃSTWIE**

ROZPRAWA DOKTORSKA

**Wpływ przestępczości lokalnej na poczucie
bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego**

**Opracował:
mgr Roman Pisarski**

**Kierownik naukowy:
prof. dr hab. inż. Jan Posobiec**

**KALISZ
2022**

SPIS TREŚCI

STRESZCZENIE	5
WSTĘP	9
ROZDZIAŁ 1. PODSTAWY METODOLOGICZNE BADAŃ	13
1.1. Geneza wyboru tematu.....	13
1.2. Przedmiot i cel badań	15
1.3. Problemy badawcze.....	16
1.4. Hipoteza badawcza	16
1.5. Przebieg procesu badań, metody, techniki i narzędzia badawcze	18
1.6. Dobór i charakterystyka próby badawczej.....	30
1.7. Charakterystyka respondentów.....	36
ROZDZIAŁ 2. DETERMINANTY POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCÓW POWIATU PLESZEWSKIEGO	41
2.1. Identyfikacja bezpieczeństwa, typologii i poczucia bezpieczeństwa	41
2.2. Zarys polskiego systemu bezpieczeństwa narodowego. Miejsce Policji i Państwowej Straży Pożarnej w systemie bezpieczeństwa narodowego	66
2.3. Prolegomena zagrożeń bezpieczeństwa	73
2.4. Determinanty poczucia bezpieczeństwa w badaniach mieszkańców powiatu pleszewskiego oraz opiniach ekspertów	97
2.5. Podsumowanie	131
ROZDZIAŁ 3. CHARAKTERYSTYKA PRZESTĘPCZOŚCI POWIATU PLESZEWSKIEGO W LATACH 2010-2020	143
3.1. Przestępczość jako zjawisko społeczne	143
3.2. Policyjna statystyka kryminalna	156
3.3. Rozmiar i struktura przestępczości powiatu pleszewskiego w latach 2010- 2020 w odniesieniu do przestępczości województwa wielkopolskiego.....	167
3.3.1. Charakterystyka powiatu pleszewskiego	167
3.3.2. Rozmiar przestępczości w kategorii: kradzież cudzej rzeczy	169
3.3.3. Rozmiar przestępczości w kategorii: kradzież z włamaniem	176
3.3.4. Rozmiar przestępczości w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu	182
3.3.5. Rozmiar przestępczości w kategorii: uszkodzenie rzeczy	188
3.3.6. Rozmiar przestępczości w kategorii: przestępstwa rozbójnicze	194
3.3.7. Rozmiar przestępczości w kategorii: bójka i pobicie	202
3.3.8. Rozmiar przestępczości w kategorii: uszczerbek na zdrowiu	208
3.3.9. Rozmiar przestępczości w wybranych kategoriach przestępstw	215
3.3.10. Rozmiar przestępczości kryminalnej.....	221
3.3.11. Rozmiar przestępczości narkotykowej.....	227

3.3.12. Rozmiar przestępczości gospodarczej.....	234
3.3.13. Rozmiar przestępczości korupcyjnej.....	240
3.3.14. Rozmiar przestępczości ogólnej.....	246
3.3.15. Podejrzani i tymczasowo aresztowani.....	251
3.4. Podsumowanie.....	258
ROZDZIAŁ 4. ROLA KOMENDY POWIATOWEJ POLICJI W PLESZEWIE ORAZ INNYCH LOKALNYCH PODMIOTÓW W ZAPEWNIANIU BEPIECZEŃSTWA KRYMINALNEGO MIESZKAŃCOM POWIATU PLESZEWSKIEGO	265
4.1. Podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo na poziomie lokalnym	265
4.2. Współpraca lokalnych podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo	277
4.3. Ocena współpracy podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo z Komendą Powiatową Policji w Pleszewie w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości.....	285
4.4. Podsumowanie.....	298
ROZDZIAŁ 5. PROPOZYCJE KIERUNKÓW ZMIAN DOTYCZĄCYCH PODMIOTÓW ODPOWIEDZIALNYCH ZA BEZPIECZEŃSTWO MIESZKAŃCÓW POWIATU PLESZEWSKIEGO	303
5.1. Możliwości i ograniczenia w obszarze zapobiegania i zwalczania przestępczości w powiecie pleszewskim	303
5.2. Rekomendacje zmian wewnątrz Policji w zakresie usprawnienia działań w obszarze bezpieczeństwa kryminalnego.....	311
5.3. Podsumowanie.....	336
ZAKOŃCZENIE.....	343
BIBLIOGRAFIA.....	348
SPIS WYKRESÓW	362
SPIS RYSUNKÓW	367
SPIS TABEL.....	368
WYKAZ SKRÓTÓW I AKRONIMÓW.....	371
ZAŁĄCZNIKI	375

STRESZCZENIE

Rozprawa doktorska pod tytułem: „Wpływ przestępczości lokalnej na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego” podejmuje temat bezpieczeństwa społeczności lokalnej na przykładzie społeczności powiatu pleszewskiego, w kontekście zagrożenia przestępczością. Zamysłem autora pracy było zbadanie i opisanie znaczenia obiektywnego czynnika, jakim jest rozmiar przestępczości lokalnej na subiektywne odczuwanie bezpieczeństwa przez mieszkańców powiatu pleszewskiego. Celem przeprowadzonych badań było ustalenie zbioru, zidentyfikowanie i usystematyzowanie determinantów poczucia bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego oraz umiejscowienie w tym zbiorze przestępczości lokalnej, jako jednego z mierzalnych i obiektywnych czynników wpływających na poczucie bezpieczeństwa. Ponadto celem praktycznym było opracowanie i wskazanie podmiotom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo lokalne, w tym głównie policji, kierunków zmian służących poprawie bezpieczeństwa kryminalnego na poziomie lokalnym. Mając na uwadze przedmiot i cele badań, główny problem badawczy określono pytaniem: Jaki wpływ ma przestępczość lokalna na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego? W kontekście sformułowanego celu praktycznego rozprawy najistotniejszym stało się uzyskanie odpowiedzi na jeden z problemów szczegółowych określony pytaniem: Jakich zmian należy dokonać w podmiotach (w tym głównie w policji) odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu pleszewskiego?

Rozprawa doktorska składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia i załączników. Każdy rozdział zakończony jest podsumowaniem.

W rozdziale pierwszym – *Podstawy metodologiczne badań* - przedstawiono przedmiot i cel badań, sformułowano główny problem badawczy i problemy szczegółowe, hipotezę roboczą oraz hipotezy szczegółowe przyjęte do poszczególnych problemów badawczych. Ponadto opisano przebieg procesu badawczego oraz metody, techniki i narzędzia wykorzystane w trakcie procesu badawczego. Określono dobór i charakterystykę próby badawczej, zastosowaną w pracy metodykę obliczeń oraz przedstawiono charakterystykę respondentów.

W rozdziale drugim – *Determinanty poczucia bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego* – podjęto rozważania na temat bezpieczeństwa, jego typologii oraz poczucia bezpieczeństwa, zarysowano polski system bezpieczeństwa narodowego oraz zaprezentowano część wyników badań empirycznych przeprowadzonych wśród mieszkańców powiatu pleszewskiego i wyselekcjonowanej grupy ekspertów, w zakresie czynników wpływających na poczucie bezpieczeństwa.

W rozdziale trzecim – *Charakterystyka przestępczości powiatu pleszewskiego w latach 2010–2020* – poza analizą przestępczości jako zjawiska społecznego oraz przedstawienia zakresu i sposobu funkcjonowania policyjnej statystyki kryminalnej, kompleksowo scharakteryzowano rozmiar i strukturę przestępczości powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w odniesieniu do przestępczości województwa wielkopolskiego.

W rozdziale czwartym – *Rola Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie oraz innych lokalnych podmiotów w zapewnianiu bezpieczeństwa kryminalnego mieszkańcom powiatu pleszewskiego* – określono zbiór podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na poziomie lokalnym, scharakteryzowano współpracę tych podmiotów z Komendą Powiatową Policji w Pleszewie w obszarze zapobiegania i zwalczania przestępczości. Przedstawiono również część badań empirycznych w obszarze oceny tej współpracy formułowanej przez mieszkańców powiatu pleszewskiego i ekspertów, w kontekście skuteczności działania.

W rozdziale piątym – *Propozycje kierunków zmian działań podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu pleszewskiego* - zaprezentowano i przeanalizowano kolejną część badań empirycznych dotyczącą możliwości i ograniczeń występujących w obszarze zapobiegania i zwalczania przestępczości lokalnej. W wyniku przeprowadzonych badań empirycznych oraz doświadczeń i przemyśleń autora, sformułowano wnioski, uogólnienia i rekomendacje zmian wewnątrz polskiej Policji usprawniających działania w dziedzinie bezpieczeństwa kryminalnego.

Rozdziały od drugiego do piątego zakończono syntetycznymi podsumowaniami.

W zakończeniu podsumowano całość zagadnień objętych tematem dysertacji. Zebrano i zaprezentowano przemyślenia i wnioski autora będące wynikiem przeprowadzonych badań. Przedstawiono konkluzję o stopniu realizacji celów rozprawy. W części tej znalazło się również miejsce na krytyczną refleksję na temat zrealizowanej pracy i jej braków. Wskazano też perspektywy nowych obszarów badań.

Summary

The doctoral dissertation entitled: "The influence of local crime on the sense of security of the inhabitants of Pleszew poviat" investigates the subject of the security of the local community in the example of Pleszew poviat, in the context of the crime threat. The intention of the author was to investigate and describe the importance of the objective factor, which is the local crime rate, on the subjective perception

of security of the inhabitants. The aim of the research was to establish the set, identify and systematize the determinants of the sense of security of the inhabitants of Pleszew powiat and situate local crime as one of the measurable and objective factors influencing the sense of security. Moreover, the practical aim was to develop and indicate the directions of changes aimed at improving criminal safety at the local level to the entities responsible for local security, mainly the police. Considering the subject and objectives of the research, the main problem was defined by the question: What influence does local crime have on the sense of security of the inhabitants of Pleszew powiat? In the context of the formulated practical aim of the thesis, the essential thing was to obtain the answer to one of the specific problems defined by the question: What changes should be made in the entities (mainly the police) responsible for the safety of the inhabitants of Pleszew powiat?

The doctoral dissertation consists of an introduction, five chapters, conclusions, and attachments. Each chapter is summarized.

In the first chapter - Methodological foundations of research – the subject and purpose of the research were presented. The main research problem and detailed problems, working hypothesis, and specific hypothesis adopted for particular research problems were formulated. Moreover, the course of the research process, as well as the methods, techniques, and tools used during the research process, were described. The selection and characteristics of the research sample, the calculation methodology used in the work, and the characteristics of the respondents were presented.

In the second chapter - Determinants of the sense of security of the inhabitants of Pleszew powiat - considerations about security, its typology, and the sense of security were undertaken, the Polish national security system was outlined and some results of empirical research conducted among the inhabitants of Pleszew powiat and a selected group of experts in the field of factors influencing the sense of security were presented.

In chapter three - Characteristics of crime in Pleszew powiat in 2010-2020 – the analysis of crime as a social phenomenon and the scope and functioning of the police crime statistics were presented. Additionally, the size and structure of crime in Pleszew powiat in 2010-2020 were comprehensively characterized in relation to the crime committed in Wielkopolskie voivodeship.

In chapter four - The role of the Powiat Police Headquarters in Pleszew and other local entities in providing criminal security to the inhabitants of the Pleszew powiat - a set of entities responsible for security at the local level was defined, the cooperation of these entities with the Powiat Police Headquarters in Pleszew in the area of preventing and combating crime was characterized. Furthermore, a part of the empirical research

in the area of the assessment of this cooperation formulated by the inhabitants of Pleszew poviat and experts in the context of the effectiveness of action was presented.

In chapter five – The proposed directions of changes in the activities of the entities responsible for the security of the inhabitants of Pleszew poviat - another part of empirical research on the capabilities and limitations in the area of preventing and combating local crime was presented and analyzed. As a result of the empirical research, as well as the author's experiences and reflections, conclusions, generalizations, and recommendations for changes within the Polish Police, improving activities in the field of criminal security, were formulated.

Chapters two through five are concluded with synthetic summaries.

In the conclusion, all the issues covered by the dissertation were summarized. The author's thoughts and conclusions were collected and presented. As well as the level of achievement of the objectives of the dissertation. This part also includes a critical reflection on the work done and its shortcomings. The prospects for new research areas were also indicated.

WSTĘP

Bezpieczeństwo, jako obiektywny byt będący wartością samą w sobie, jest jedną z podstawowych potrzeb egzystencjalnych człowieka. Potrzebą tak ważną, że bez jej minimalnego, akceptowalnego poziomu zaspokojenia, nie jest możliwe zaspakajanie innych potrzeb życiowych. Zapewnienie bezpieczeństwa jest natomiast najważniejszym zadaniem państwa, które dążąc do jego realizacji często bardzo głęboko ingeruje w sferę prywatności i dóbr osobistych pojedynczych ludzi, ograniczając w istotny sposób ich wolności i swobody obywatelskie. Na styku potrzeby bezpieczeństwa odczuwanej przez pojedynczego człowieka i obowiązku zapewnienia bezpieczeństwa przez struktury państwowe, powstaje ewidentny konflikt wartości, a więc konflikt natury aksjologicznej. Nie jest bowiem możliwe takie zorganizowanie systemu zapewniającego bezpieczeństwo, aby nie ograniczał innych wartości, cennych z punktu widzenia jednostki. Dlatego dla wypracowania przez państwo kompromisowych rozwiązań w tym obszarze, potrzebne jest przyzwolecie jednostek na kontrolowane prawem ograniczenie wolności i swobód obywatelskich. Przyzwolecie takie natomiast jest możliwe tylko w sytuacji zbudowanego i ugruntowanego zaufania obywateli do struktur władzy własnego państwa. Nadużywanie przez władzę państwową mandatu swoich wyborców do jej sprawowania i przekraczanie granic kompromisu społecznego w tym zakresie, musi prowadzić i prowadzi do wyjścia z ram idei państwa demokratycznego i zмирzenia w kierunku państwa totalitarnego.

Pochodną potrzeby bezpieczeństwa, silnie z nią skorelowaną i wyrażaną poziomem jej zaspokojenia, jest subiektywne poczucie bezpieczeństwa konkretnych, pojedynczych ludzi. Na poczucie bezpieczeństwa wpływa szereg zarówno obiektywnych jak i subiektywnych czynników indywidualnie oddziałujących na różnych ludzi. Znamienny jest fakt, iż te same czynniki występujące w jednej społeczności lokalnej mogą odmiennie wpływać na poczucie bezpieczeństwa pojedynczych jego członków. Stąd wprost wynika wniosek, iż poczucie bezpieczeństwa jest rzeczywiście stanem zdecydowanie indywidualnym dla każdego człowieka, a więc w swej istocie subiektywnym.

Rozmiar przestępczości, jest natomiast jednoznacznie obiektywnym czynnikiem wpływającym na poczucie bezpieczeństwa. Dlatego ciekawy i inspirujący jest problem usytuowania przestępczości jako jednego z obiektywnych czynników wpływających na poczucie bezpieczeństwa społeczności lokalnej, w zbiorze innych determinantów poczucia bezpieczeństwa.

W dzisiejszym, jakże skomplikowanym świecie, pojedynczy człowiek nawet

nie zawsze sobie to uświadamiając wtłoczony jest w wypełnianie przeróżnych ról społecznych pochłaniających jego uwagę i energię. Z tych powodów oraz biorąc pod uwagę mnogość, różnorodność i dynamikę zmian występujących we współczesnym świecie zagrożeń, pojedynczy człowiek nie jest w stanie indywidualnie zapewnić sobie bezpieczeństwa we wszystkich możliwych obszarach, szczególnie w sytuacjach nadzwyczajnych, np. występowania zagrożeń integralności państwa, katastrof, klęsk żywiołowych, zdarzeń masowych itp. Dlatego, w tej sytuacji musi liczyć i liczy w tym obszarze na ochronę ze strony państwa.

Bezpieczeństwo jako podstawowe prawo człowieka jest w Polsce gwarantowane w zapisach najważniejszego aktu prawnego – Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz wielu ustawach, rozporządzeniach i aktach prawnych niższego rzędu. Poprzez wpisanie prawa do bezpieczeństwa do Konstytucji RP, państwo stało się rzeczywistym gwarantem tego prawa i nałożyło na siebie obowiązki z tym związane. *Rzeczpospolita Polska strzeże niepodległości i nienaruszalności swojego terytorium, zapewnia wolności i prawa człowieka i obywatela oraz bezpieczeństwo obywateli, strzeże dziedzictwa narodowego oraz zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju*¹. Ten konstytucyjny zapis spowodował, że państwo zobowiązało się zapobiegać, ograniczać i eliminować wszelkie sytuacje zagrażające bezpieczeństwu swoich obywateli. Ten obowiązek stał się podwaliną do budowy systemu bezpieczeństwa narodowego². Funkcjonujący w Polsce system bezpieczeństwa narodowego będzie jednym z elementów rozważań podjętych w dysertacji.

Autor w dysertacji przedstawił rozmiary przestępczości ujawnionej i stwierdzonej na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w odniesieniu do rozmiarów analogicznej przestępczości całego województwa wielkopolskiego, zbadał wpływ przestępczości lokalnej na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego oraz podjął próbę zaprezentowania przedmiotowej problematyki w sposób kompleksowy i logicznie uporządkowany. Rozprawa doktorska składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, zakończenia i załączników. Każdy rozdział zakończony jest podsumowaniem zawierającym wnioski, które syntetycznie zebrano w zakończeniu pracy.

W rozdziale pierwszym – *Podstawy metodologiczne badań* - zaprezentowano genezę i uzasadnienie wyboru tematu oraz przedstawiono przedmiot i cel badań. Sformułowano też problemy badawcze, hipotezę roboczą oraz hipotezy szczegółowe

---

1 Art. 5 Ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej, (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z 2001 r., Nr 28, poz. 319).

2 Szerzej: Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, *Kierowanie bezpieczeństwem narodowym*, <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/system-bezpieczenstwa-n/kierowanie-bezpieczenst/5975,Kierowanie-bezpieczenstwem-narodowym.html>, [dostęp: 19.02.2021].

przyjęte do poszczególnych problemów badawczych. Ponadto opisano przebieg procesu badawczego oraz metody, techniki i narzędzia stosowane w trakcie całego procesu badawczego, w celu weryfikacji przyjętych założeń. Określono dobór i charakterystykę próby badawczej, zastosowaną w pracy metodykę obliczeń oraz przedstawiono charakterystykę respondentów.

Drugi rozdział – *Determinanty poczucia bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego* – podejmuje ogólne rozważania na temat bezpieczeństwa, jego typologii oraz poczucia bezpieczeństwa. Zarysowuje polski system bezpieczeństwa narodowego z uwzględnieniem miejsca Policji i Państwowej Straży Pożarnej w tym systemie. Zawiera charakterystykę i analizę zagrożeń bezpieczeństwa oraz prezentuje część wyników badań empirycznych przeprowadzonych wśród mieszkańców powiatu pleszewskiego i wyselekcjonowanej grupy ekspertów, w zakresie czynników wpływających na poczucie bezpieczeństwa.

Rozdział trzeci – *Charakterystyka przestępczości powiatu pleszewskiego w latach 2010–2020* – obejmuje analizę przestępczości jako zjawiska społecznego oraz przedstawia zakres i sposób funkcjonowania policyjnej statystyki kryminalnej. Rozdział ten kompleksowo charakteryzuje rozmiar i strukturę przestępczości powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w odniesieniu do przestępczości województwa wielkopolskiego.

W rozdziale czwartym – *Rola Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie oraz innych lokalnych podmiotów w zapewnianiu bezpieczeństwa kryminalnego mieszkańcom powiatu pleszewskiego* – określono podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo na poziomie lokalnym, scharakteryzowano współpracę tych podmiotów z Komendą Powiatową Policji w Pleszewie w obszarze zapobiegania i zwalczania przestępczości. Ponadto przedstawiono część badań empirycznych w zakresie oceny tej współpracy formułowanej przez mieszkańców powiatu pleszewskiego i ekspertów, w kontekście skuteczności działania.

W rozdziale piątym – *Propozycje kierunków zmian działań podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu pleszewskiego* - zaprezentowano i przeanalizowano kolejną część badań empirycznych dotyczącą możliwości i ograniczeń występujących w obszarze zapobiegania i zwalczania przestępczości lokalnej. W wyniku przeprowadzonych badań empirycznych oraz doświadczeń i przemyśleń autora, sformułowano wnioski, uogólnienia i rekomendacje zmian wewnątrz polskiej Policji usprawniających działania w dziedzinie bezpieczeństwa kryminalnego.

Rozdziały od drugiego do piątego zakończono syntetycznymi podsumowaniami.

W zakończeniu ogólnie podsumowano całość zagadnień objętych tematem

dysertacji. Zebrano i zaprezentowano przemyślenia i wnioski autora będące wynikiem przeprowadzonych badań. Przedstawiono konkluzję o stopniu realizacji celów rozprawy. W części tej znalazło się również miejsce na krytyczną refleksję na temat zrealizowanej pracy i jej braków. Wskazano też perspektywy i nowe kierunki badań wynikające z rezultatów rozprawy.

Ostateczny efekt w postaci ukończenia rozprawy był możliwy dzięki nieocenionym wskazówkom metodologicznym i merytorycznym mojego mentora naukowego – prof. dr. hab. inż. Jana Posobca.

ROZDZIAŁ 1. PODSTAWY METODOLOGICZNE BADAŃ

1.1. Geneza wyboru tematu

Zadaniem państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa nie tylko w skali całego kraju ale również w skali poszczególnych województw, powiatów, gmin, aż do najmniejszych, pojedynczych miejscowości. Dlatego w ramach funkcjonowania systemu bezpieczeństwa narodowego, państwo przekazuje wiele kompetencji samorządom terytorialnym, które na podległym sobie terenie, we współpracy ze służbami państwowymi takimi jak Policja czy Państwowa Straż Pożarna, przejmują zadania z zakresu utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego.

W przeszłości przeprowadzono wiele badań, których przedmiotem było poczucie bezpieczeństwa. Badania te realizowano jednak najczęściej w skali całego kraju lub poszczególnych, dużych aglomeracji miejskich. Do rzadkości należy badanie poziomu poczucia bezpieczeństwa w małych społecznościach lokalnych. Nigdy dotąd nie przeprowadzono kompleksowego badania poczucia bezpieczeństwa oraz czynników determinujących to poczucie wśród mieszkańców powiatu pleszewskiego. Przeprowadzenie takiego wieloaspektowego badania jest korzystne dla teorii, poprzez wniesienie elementu poznawczego konkretnego wycinka aktualnego stanu lokalnej rzeczywistości. Niewątpliwą wartością przeprowadzonych badań jest również ich walor praktyczny. Udostępnienie wyników badań oraz wniosków z nich wypływających samorządom lokalnym, miejscowym służbom, inspekcjom i strażom odpowiedzialnym za szeroko rozumiane bezpieczeństwo, wniesie niewątpliwie wartość użyteczną. Przede wszystkim Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie, ale również samorzady lokalne, Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Pleszewie, Straż Miejska w Pleszewie i inne lokalne służby, inspekcje, straże oraz podmioty zajmujące się bezpieczeństwem *sensu largo*, korzystając z wyników tych badań zyskają obiektywny i rzetelny materiał służący do trafnego diagnozowania zagrożeń. A przecież należy się zgodzić ze stwierdzeniem, że tylko trafna diagnoza pozwala na podejmowanie adekwatnych i skutecznych działań zaradczych w ramach posiadanych kompetencji. Podejmowanie przez miejscową policję oraz inne lokalne służby, inspekcje i straże takich działań w oparciu o wyniki badań naukowych, będzie miało korzystny wpływ na sprawność tych organizacji (efekt prakseologiczny), jak również da wymierne korzyści społeczności lokalnej, poprzez efektywniejsze zaspokajanie powszechnej potrzeby bezpieczeństwa. Za element nowatorski rozprawy należy uznać zbadanie i opisanie wpływu przestępczości lokalnej na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców

powiatu pleszewskiego. Wyniki przeprowadzonych badań pozwoliły ustalić w jakim stopniu skuteczność służb i straży odpowiedzialnych za bezpieczeństwo (w tym głównie lokalnej policji) w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości, wpływa na poczucie bezpieczeństwa konkretnej społeczności lokalnej.

Argumentem uzasadniającym badania było założenie, że wyniki badań poczucia bezpieczeństwa oraz jego determinantów ze szczególnym uwzględnieniem przestępczości w strukturze zagrożeń, w skali powiatu pleszewskiego z dużym prawdopodobieństwem nie będą tożsame z wynikami badań ogólnokrajowych. Na wyniki badań prowadzonych w skali całego kraju niebagatelny wpływ mają bowiem zagrożenia identyfikowane w dużych społecznościach miejskich, które z kolei nie występują lub występują marginalnie w małych społecznościach lokalnych. Z tego powodu założono, że struktura i proporcje zagrożeń jakie mają wpływ na subiektywne poczucie bezpieczeństwa społeczności lokalnej – powiatu pleszewskiego, istotnie różnią się od struktury i proporcji zagrożeń determinujących poczucie bezpieczeństwa całej populacji Polski.

Z drugiej strony, lokalne służby państwowe i samorządowe powołane do zapewniania bezpieczeństwa, ze względu na fakt, iż pełnią służebną rolę wobec społeczeństwa, potrzebują rzetelnej informacji na temat zagrożeń, które z punktu widzenia społeczności lokalnej są najbardziej dokuczliwe i wymagają adekwatnej reakcji ze strony tych służb.

Podjęcie przedmiotowego tematu badań wydaje się więc szczególnie ważne z perspektywy realizacji celów działania miejscowej jednostki policji oraz innych podmiotów państwowych i samorządowych, służb inspekcji i straży funkcjonujących w powiecie pleszewskim. Ważne, w kontekście zdiagnozowania zagrożeń bezpieczeństwa szczególnie istotnych z punktu widzenia społeczności lokalnej. Żeby bowiem skutecznie zaplanować działania prewencyjne - zapobiegające niekorzystnym zjawiskom, czy też skutecznie je zwalczać, trzeba je najpierw precyzyjnie zdiagnozować – opisać i zdefiniować. Niniejsza dysertacja ma więc dla teorii znaczenie deskryptywne i poznawcze natomiast dla praktyki, znaczenie diagnostyczne i prognostyczne.

Potrzeba przeprowadzenia przedmiotowych badań wyniknęła bezpośrednio z wieloletniego doświadczenia zawodowego autora (27 lat służby w Policji, w tym głównie na stanowiskach wykonawczych i kierowniczych pionu kryminalnego). Doświadczenie to pokazało, że w powiecie pleszewskim zdecydowanie brakuje takich badań, co utrudnia identyfikowanie potrzeb społeczności lokalnej w zakresie bezpieczeństwa, w tym bezpieczeństwa publicznego. Z kolei zhierarchizowany model działania polskiej Policji powoduje, iż niejednokrotnie dochodzi do podejmowania działań

wręcz absurdalnych. Na podstawie zagrożeń zdiagnozowanych w skali kraju czy województwa, podejmowane są szablonowe działania we wszystkich powiatach całego garnizonu wojewódzkiego, mimo iż dane zagrożenie na terenie konkretnego powiatu występuje sporadycznie lub w ogóle nie występuje. Np. na podstawie danych ogólnokrajowych podejmuje się działania nakierowane na zwalczanie kradzieży infrastruktury kolejowej, w sytuacji gdy takie kradzieże na terenie powiatu w ogóle nie występują lub podejmuje się ochronę miejsc kultu religijnego Żydów, (bo w kraju występuje takie zagrożenie) podczas gdy na terenie powiatu pleszewskiego nigdy do takich zdarzeń nie dochodziło itp.

Podejmując rozważania nad bezpieczeństwem społeczności lokalnych trzeba mieć świadomość, że *podstawowa jednostka samorządu terytorialnego nie posiada zasadniczo prawnych możliwości utworzenia samorządowej umundurowanej formacji wyspecjalizowanej w ochronie bezpieczeństwa publicznego na terenie gminy. Kompetencję taką gmina posiada jedynie w odniesieniu do ochrony porządku publicznego i w tym zakresie może tworzyć straż gminną bądź gminną zawodową straż pożarną. Natomiast służbami wyspecjalizowanymi w bezpieczeństwie publicznym i powołanymi w ścisłym tego słowa znaczeniu do jego ochrony są Policja, a w zakresie ochrony przeciwpożarowej Państwowa Straż Pożarna³. Oczywiście samorządy gminne, miejskie, powiatowe, jak i policja, straż pożarna, straż miejska czy gminna oraz inne służby, inspekcje i straże, w ustawach, na podstawie których funkcjonują, mają zapisane zadania związane z dbaniem o wieloaspektowe bezpieczeństwo obywateli. Jednak wiodącą rolę w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa publicznego, na terenie powiatu przyjmuje lokalna jednostka policji (komenda powiatowa/miejska policji).*

1.2. Przedmiot i cel badań

Przedmiotem badań w niniejszej pracy jest bezpieczeństwo mieszkańców powiatu pleszewskiego, będących określoną społecznością oraz przestępczość lokalna. Szczególnie zaś, związki i zależności zachodzące pomiędzy lokalną przestępczością a poczuciem bezpieczeństwa tej społeczności.

W kontekście przedstawionego powyżej przedmiotu badań, celem badań w ujęciu poznawczym (cel deskryptywny) jest ustalenie zbioru, zidentyfikowanie i usystematyzowanie determinantów poczucia bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego oraz umiejscowienie w tym zbiorze przestępczości lokalnej, jako jednego z mierzalnych i obiektywnych czynników wpływających na poczucie bezpieczeństwa.

---

3 J. Filaber, *Ochrona bezpieczeństwa publicznego w gminie*, Difin, Warszawa 2016, s. 63.

Celem praktycznym (użytecznym) jest umożliwienie samorządom lokalnym, Komendzie Powiatowej Policji w Pleszewie oraz innym służbom, inspekcjom i strażom odpowiedzialnym za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu pleszewskiego, podjęcie działań adekwatnych do zdefiniowanych przez społeczność lokalną zagrożeń, w ramach posiadanych kompetencji. W ocenie autora identyfikacja, analiza, a następnie sformułowanie konstruktywnych wniosków i propozycji zmian, stworzy korzystniejsze warunki do pełniejszej realizacji postulatu służebnej roli policji wobec społeczeństwa. Jednocześnie, zidentyfikowanie zagrożeń kryminalnych wskazywanych przez społeczność lokalną będzie implikować konieczność modyfikacji kierunków działań Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie w zakresie ścigania sprawców przestępstw.

1.3. Problemy badawcze

Ze względu na przyjęty przedmiot i cel badań, głównym problemem badawczym jest pytanie:

- Jaki wpływ ma przestępczość lokalna na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego?

Rozwiązanie powyższego, głównego problemu badawczego, wymaga uzyskania odpowiedzi na kilka problemów szczegółowych:

1. Jakie czynniki determinują poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego?
2. Jaki jest rozmiar przestępczości lokalnej w rozbiciu na jej poszczególne kategorie?
3. Jakie podmioty są odpowiedzialne za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu pleszewskiego?
4. Jakich zmian należy dokonać w działaniach podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu pleszewskiego?

1.4. Hipoteza badawcza

Do tak przyjętego celu i głównego problemu badawczego, na podstawie obecnego stanu wiedzy, można sformułować następującą hipotezę roboczą:

Do głównego problemu badawczego:

1. Przestępczość lokalna, (rzeczywiście występująca na terenie powiatu pleszewskiego) mierzona zarówno rozmiarem przestępstw ujawnionych, rozmiarem przestępstw stwierdzonych, jak i wskaźnikiem wykrywalności, ma istotny i bezsporny wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców

powiatu pleszewskiego.

Do szczegółowych problemów badawczych przyjęto następujące hipotezy szczegółowe:

Hipoteza 1: Zakładam, że czynniki determinujące poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego można podzielić na dwie grupy:'

- czynniki występujące globalnie:

- zagrożenia integralności państwa,
- zagrożenia klimatyczne,
- zagrożenia ekologiczne,
- zagrożenia epidemiczne,
- zagrożenia terrorystyczne

- czynniki występujące lokalnie:

- zagrożenie przestępczością lokalną, (np. kradzieże, kradzieże z włamaniem, przestępstwa rozbójnicze, bójki i pobicia, uszkodzenia ciała, uszkodzenie mienia, kradzieże samochodów, przestępstwa w ruchu drogowym, przestępczość narkotykowa, przestępczość korupcyjna, przestępczość gospodarcza w tym oszustwa, przemoc domowa, przestępczość seksualna, przestępczość nieletnich w tym przemoc w szkołach itp.)
- zagrożenia związane z wykroczeniami (np. zakłócenia ciszy nocnej, niszczenie mienia publicznego np. ławek w parkach, malowanie graffiti i napisów na ścianach, niszczenie wiat przystanków autobusowych, spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, wulgarne zaczepianie przechodniów w miejscach publicznych, żebractwo, łamanie przepisów drogowych, zaśmiecanie miejsc publicznych, agresywna młodzież, niesprzątanie po psach, drobne kradzieże np. cmentarne, sklepowe itp.)
- zagrożenia związane z patologiami społecznymi (bieda, bezdomność, bezrobocie, alkoholizm, narkomania – dopalacze, prostytutka).

Hipoteza 2: Przypuszczam, że rozmiar przestępczości lokalnej w rozbiciu na poszczególne jej kategorie, jest niższy od średniego rozmiaru przestępczości województwa wielkopolskiego.

Hipoteza 3: Zakładam, że głównym podmiotem odpowiedzialnym za zapewnienie bezpieczeństwa kryminalnego na terenie powiatu pleszewskiego jest Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie, a inne podmioty udzielają jej w tym zakresie

wsparcia.

Hipoteza 4: Należy sądzić, że zmian wymaga zarówno obszar koordynacji działań i współpracy wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu pleszewskiego, jak i taktyka działań podejmowanych indywidualnie przez te podmioty (w tym głównie Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie).

1.5. Przebieg procesu badań, metody, techniki i narzędzia badawcze

Proces badawczy to *swoisty układ występujących kolejno czynności realizowanych przez określone podmioty, zmierzających do określonego celu poznawczego*⁴. W celu rozwiązania głównego problemu badawczego, weryfikacji przyjętej głównej hipotezy roboczej oraz hipotez sformułowanych do szczegółowych problemów badawczych, wdrożono proces badawczy składający się z trzech etapów :

1. Etap przygotowawczy – koncepcyjny:

a) Pomysł na przeprowadzenie badań.

Potrzeba przeprowadzenia kompleksowych badań w zakresie czynników wpływających na poczucie bezpieczeństwa społeczności lokalnej – powiatu pleszewskiego ze szczególnym uwzględnieniem lokalnej przestępczości, zrodziła się i została zainspirowana wieloletnim doświadczeniem zawodowym autora. Autor przez 27 lat służby w Policji cały czas związany był z pleszewską jednostką. W latach 1993 - 2001 pełnił służbę na stanowiskach wykonawczych pionu kryminalnego Komendy Rejonowej Policji w Pleszewie przekształconej w 1999 r. w Komendę Powiatową Policji w Pleszewie. W latach 2001–2006 pełnił służbę na stanowiskach samodzielnych w pionie kadr i szkolenia KPP w Pleszewie. Następnie, w latach 2006–2013 powrócił do pionu kryminalnego policji zajmując stanowisko naczelnika wydziału kryminalnego tej jednostki. W 2013 roku został I Zastępcą Komendanta Powiatowego Policji w Pleszewie, nadzorującym pion kryminalny jednostki. W latach 2017–2020 kierował pleszewską jednostką policji, będąc komendantem powiatowym. W całym okresie swojej służby w Policji autor dostrzegał pewną lukę informacyjną w zakresie zagrożeń zakłócających poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego. Pleszewska policja

---

4 B. Szulc, *Proces badań w naukach o obronności, Praca naukowo - badawcza, Kod pracy: II.2.24.2.*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2014, s. 56 - 60.

oczywiście w ramach swoich kompetencji i posiadanych narzędzi, zajmowała się rozpoznawaniem zagrożeń bezpieczeństwa, jednakże nigdy nie dysponowała żadnymi kompleksowymi wynikami badań diagnozujących strukturę zagrożeń wpływających na poczucie bezpieczeństwa. A przecież wiadomo, że *własne, przeważnie przypadkowe doświadczenia lub obserwacje są zbyt pobieżne i fragmentaryczne, aby mogły stanowić solidną podstawę wiedzy o postrzeganych zjawiskach*⁵. Badania takie przeprowadzone przez obiektywny, zewnętrzny podmiot mogą się stać niezastąpionym materiałem wyjściowym do podejmowania wyprzedzających działań zapobiegających zidentyfikowanym zagrożeniom, czy też działań ograniczających ich skutki. Wszystko to pozwoliło na zidentyfikowanie sytuacji problemowej i uzasadniało podjęcie badań w przedmiotowym zakresie.

b) Badania wstępne:

- Określenie celu i przedmiotu badań.
- Sformułowanie głównego problemu badawczego oraz problemów szczegółowych.
- Przyjęcie głównej hipotezy roboczej oraz wysunięcie hipotez szczegółowych.
- Dobór metod, technik i narzędzi badawczych.
- Opracowanie i przyjęcie procedury badawczej.
- Opracowanie narzędzi badawczych.

2. Etap badań właściwych – realizacyjny:

- a) Przeprowadzenie badań.
- b) Uporządkowanie wyników badań i ich naukowa analiza.

3. Etap opracowania wyników badań – podsumowujący:

- a) Opracowanie sprawozdania naukowego z przeprowadzonych badań.
- b) Sformułowanie wniosków, uogólnień, rekomendacji oraz propozycji zmian.

W ramach badań przeprowadzonych w przedmiotowej pracy zastosowany został szeroki wachlarz metod, technik i narzędzi badawczych. Wielość metod, technik

---

5 J. Sztumski, *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Wyd. Śląsk, Katowice 1999, s. 65.

i narzędzi badawczych podyktowana była złożonością podejmowanego problemu i uzasadniona potrzebą jego kompleksowego rozpatrzenia.

Metoda badawcza w literaturze przedmiotu doczekała się wielu definicji skonstruowanych przez wybitnych naukowców. T. Kotarbiński metodę badawczą określa jako *sposób systematycznie stosowany w danym przypadku z intencją zastosowania go także przy ewentualnym powtórzeniu analogicznego działania*⁶. Nieco inaczej pojęcie metod badawczych ujmuje J. Pieter nazywając je *ogółem właściwych, prowadzących do celu, czyli wzorcowych, sposobów wykonywania badań naukowych, pisemnego opracowania oraz oceny krytycznej*⁷. J. Sztumski metodę badawczą rozumie jako *system założeń i reguł pozwalających na takie uporządkowanie praktycznej lub teoretycznej działalności, aby można było osiągnąć cel, do jakiego się świadomie zmierza*⁸. Natomiast J. Apanowicz stwierdza, iż *metoda badawcza to nic innego jak konkretny sposób postępowania w określonej sytuacji problemowej w stosunku do sformułowanego problemu badawczego*⁹. Przytoczone definicje zwracają uwagę na elementy planowości, celowości, świadomości, systematyczności i powtarzalności, które muszą cechować metody naukowe w odróżnieniu od określenia metody postępowania w rozumieniu potocznym.

Bezpośrednio z doбором określonych metod badawczych związane są techniki badawcze, które są czynnościami z nich wynikającymi i ściśle nimi uwarunkowanymi. *Techniki badań naukowych, to czynności postępowania przeznaczone do specjalnego celu lub okresu. Są to szczegółowe czynności wykonywania różnych badań cząstkowych. Pozwalają one na przykład zgromadzić, uporządkować i przechować potrzebne dane. Są czynnościami przeważnie praktycznymi, w procesie poznania naukowego starannie wypracowanymi dyrektywami, pozwalającymi na uzyskanie sprawdzonych informacji, opinii, faktów*¹⁰. Można powiedzieć więc, że w sensie logicznym techniki badań naukowych są pojęciami podrzędnymi w stosunku do metody, a w sensie rzeczowym o znacznie węższym zakresie niż metoda. *Techniki badawcze ograniczają się do czynności pojedynczych lub pojedynczo jednorodnych*¹¹.

Czym innym są natomiast narzędzia badawcze. *Narzędziami badawczymi w badaniach naukowych są przedmioty, instrumenty, urządzenia techniczne, aparatura pomiarowa, służąca do realizacji technik badań. Jest to wszystko, co można wykorzystać*

---

6 T. Kotarbiński, *O pojęciu metody*, Wyd. PWN, Warszawa 1957, s. 667.

7 J. Pieter, *Ogólna metodologia pracy naukowej*, Wyd. Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Wrocław 1967, s. 198 - 199.

8 J. Sztumski, dz. cyt., s. 66.

9 J. Apanowicz, *Metodologiczne uwarunkowania pracy naukowej. Prace doktorskie. Prace habilitacyjne*, Difin, Warszawa 2005, s. 55.

10 Tamże, s. 57.

11 Tamże.

do zbierania rejestrowania i przechowywania badanych faktów, informacji i zjawisk. O ile technika badawcza oznacza czynność, to narzędzie badawcze jest instrumentem służącym do gromadzenia i przechowywania danych z badań naukowych¹².

Metody, techniki i narzędzia badawcze są więc ze sobą ściśle związane i stanowią nieodłączne elementy procesu badawczego. Są pojęciami swoiście, hierarchicznie uporządkowanymi. Metoda jest pojęciem szerszym w stosunku do techniki i wskazuje kontekst, zakres i charakter badań naukowych. Technika badawcza jako pojęcie o znaczeniu węższym, określa czynności jakie należy podjąć w ramach wybranej metody badawczej. Natomiast narzędzie badawcze to konkretny przedmiot czy instrument pozwalający na zrealizowanie określonej techniki.

W celu lepszego zobrazowania korelacji zachodzących pomiędzy metodą, techniką a narzędziem, można posłużyć się życiowym przykładem z dziedziny rolnictwa. Jeżeli założymy, że problemem jest efektywna uprawa ziemi, a celem jest zwiększenie plonów, to metodami służącymi do rozwiązania tego problemu i jednocześnie osiągnięcia celu, będą systematyczne spulchnianie jej, wzniesienie, napowietrzanie oraz racjonalne nawożenie. Technikami służącymi do realizacji tych metod mogą być czynności w postaci przekopywania ziemi czy orania oraz rozsiewanie czy rozpylanie nawozów. Narzędziami natomiast, które można w tej sytuacji zastosować będą szpadel czy pług oraz rozsiewacz nawozu.

W przedmiotowej rozprawie ze względu na złożoność podejmowanego problemu oraz zakres badań, w procesie badawczym zostały zastosowane następujące metody badawcze:

- teoretyczne: analiza, synteza, abstrahowanie, porównywanie, przeciwstawianie, analogia, dedukcja, indukcja, uogólnianie i wnioskowanie.

Metody te stosowano praktycznie na każdym etapie procesu badawczego (konceptyjnego, realizacyjnego i podsumowującego), a ich dobór wynikał z istoty zidentyfikowanego problemu badawczego. Zastosowanie metod teoretycznych pozwoliło na wytyczenie kierunków dociekań naukowych oraz sformułowanie założeń teoretycznych badanego problemu. Metody te w trakcie etapu przygotowawczego – konceptyjnego, pozwoliły wyodrębnić z literatury przedmiotu materiał źródłowy będący niezbędną podstawą dalszych badań. Pozwoliły także na naukowe zinterpretowanie wyników badań właściwych, uzyskanych w ramach etapu realizacyjnego. Posłużyły również na etapie podsumowania dysertacji do sformułowania wniosków, uogólnień, rekomendacji i propozycji zmian.

1. **Analiza** (gr. *analysys* – rozbiór) to proces myślowy polegający

---

12 Tamże, s. 58.

na rozłożeniu pewnej całości na jej części składowe i rozpatrywanie każdej z nich osobno¹³. Analiza jako metoda badawcza będzie zastosowana do myślowego rozłożenia przedmiotu badań na części i badania ich oddzielnie, jako części poszczególnych zjawisk oraz do zidentyfikowania przedmiotów w celu ich zbadania i wychwycenia istoty¹⁴. W metodologii wyróżnia się następujące typy analizy¹⁵:

- *elementarna, czyli analiza poszczególnych elementów całości w oderwaniu od siebie;*
- *strukturalna, czyli koncentracja na zbadaniu składu i struktury obiektów;*
- *funkcjonalna weryfikuje funkcje realizowane przez elementy obiektów;*
- *przyczynowa, skupiająca się na wskazaniu i badaniu zależności pomiędzy elementami składowymi;*
- *logiczna, czyli skupiająca się na stosunkach logicznych zachodzących pomiędzy elementami złożonego przedmiotu badań;*
- *porównawcza, umożliwiająca wykazanie wszelkich zmian i nieprawidłowości działania oraz odchyłeń od przyjętych norm poprzez porównanie z faktami przyjętymi za wzorcowe bądź optymalne;*
- *genetyczna, badająca związki genetyczne;*
- *matematyczna, prowadzona w celu formalizacji wiedzy naukowej, czyli matematyzacji;*
- *ilościowa, której zadaniem jest opis faktów, zjawisk, procesów, a do jej przeprowadzenia potrzebne są różnego rodzaju tabele statystyczne;*
- *jakościowa, czyli dokonanie jakościowego opisu badanych faktów, zjawisk, procesów i zazwyczaj jest prowadzona z pominięciem wszelkich zawiłych zestawień liczbowych i obliczeń statystycznych;*
- *ilościowo-jakościowa, która jest połączeniem dwóch rodzajów analizy – analizy ilościowej i jakościowej; jest ona wymagana podczas badań empirycznych, gdyż nie istnieje taki przedmiot badań, który byłby wyłącznie określany ilościowo, czy jakościowo;*
- *systemowa, mogąca obejmować badanie całego systemu, jak i wyłącznie jego jednego aspektu, jak np. strukturalnego, funkcjonalnego albo informacyjnego;*

---

13 J. Apanowicz, *Metodologia nauk*, Wyd. Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa. Stowarzyszenie Wyższej Użyteczności. „Dom Organizatora”, Toruń 2003, s. 26.

14 M. Cieślarczyk, (red. nauk.), *Metody, techniki i narzędzia badawcze oraz elementy statystyki stosowane w pracach magisterskich i doktorskich*, Wyd. Akademii Obrony Narodowej, Warszawa 2006, s. 46-47.

15 J. Pieter, dz. cyt., s. 127-130; M. Cieślarczyk, (red. nauk.), dz. cyt., s. 47-48.

- *wartości, obejmująca badanie funkcji badanego przedmiotu – organizacji, systemu. Koncentracja badacza skupia się na obniżeniu kosztów funkcji spełnianych przez badany przedmiot (koszt-efekt);*
- *krytyka źródeł oraz krytyka piśmiennictwa (literatury przedmiotu).*

Trudno wyobrazić sobie jakkolwiek proces poznania naukowego bez zastosowania analizy jako metody badawczej. Jest to metoda powszechnie i chętnie stosowana w świecie nauki, bowiem tylko rozczłonkowanie całości na najdrobniejsze elementy składowe pozwala na uchwycenie mechanizmów, związków i korelacji zachodzących między tymi elementami. Z życiowych obserwacji wynika, że praktycznie każde dziecko poznawanie otaczającego je świata rozpoczyna od rozbierania przedmiotów (zabawek) na części, po to by w efekcie, po przeprowadzeniu swego rodzaju czynności badawczych, wywnioskować jak działa całość.

W przedmiotowej pracy analizę stosowano przede wszystkim w ramach etapu przygotowawczego. Na tym etapie szczególnie przydatna spośród w/w typów analizy była krytyka źródeł oraz krytyka piśmiennictwa. Analiza krytyczna źródeł pozwoliła na opisanie i sprecyzowanie sytuacji problemowej i uzasadnienie celowości jej zbadania. Naturalnie znalazła też zastosowanie podczas studiowania literatury, w celu wyselekcjonowania treści związanych z głównym problemem badawczym. Z drugiej strony na tym etapie, analiza krytyczna literatury przedmiotu pomocna była do sformułowania problemów szczegółowych, dzięki którym możliwe było rozstrzygnięcie głównego problemu badawczego. Poprzez analizę sformułowano ostatecznie główną hipotezę roboczą oraz hipotezy cząstkowe. Posłużyła do uzasadnienia znaczenia badań dla teorii i praktyki, aktualności podejmowanego problemu oraz wskazania elementów nowatorskich.

Analizę zastosowano również w ramach etapu realizacji, w celu interpretacji naukowej danych uzyskanych podczas badań empirycznych. Na tym etapie zastosowano takie typy analizy jak: elementarna, przyczynowa oraz ilościowo-jakościowa. Analizy te umożliwiły w ostatnim etapie rozprawy opisanie wyników przeprowadzonych badań empirycznych, a ich następstwem było wyprowadzenie uogólnień i sformułowanie wniosków i rekomendacji praktycznych.

Analiza jako metoda badawcza, wykorzystywana była przez autora z umiarem i świadomością zagrożeń wynikających z jej stosowania. Przesadne rozdrabnianie problemów może bowiem prowadzić do nadmiernego i niekontrolowanego uszczegółowienia, które w konsekwencji może zadziałać przeciwko skutecznie z punktu widzenia prakseologii badań.

Proces analizy krytycznej literatury przedmiotu, którego wynikiem jest stworzenie podstaw teoretycznych do dalszych badań, przebiegał równolegle w trzech blokach

źródła:

1. Analiza literatury metodologicznej w naukach społecznych.
2. Analiza aktów prawnych regulujących problematykę szeroko rozumianego bezpieczeństwa publicznego.
3. Analiza literatury dotyczącej bezpieczeństwa publicznego, bezpieczeństwa społeczności lokalnych, poczucia bezpieczeństwa, bezpieczeństwa kryminalnego, dynamiki, struktury i geografii przestępczości, skuteczności działania podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo lokalne.

Ponadto analizie poddano doświadczenia własne autora, z okresu służby w Policji, niepublikowane notatki, raporty, wystąpienia, relacje itp.

Analiza materiałów źródłowych miała na celu poznanie aktualnego stanu wiedzy w zakresie bezpieczeństwa społeczności lokalnych, wpływu samorządów terytorialnych, lokalnej policji oraz innych lokalnych służb inspekcji i straży na kształtowanie tego bezpieczeństwa, jak również poznanie stanu wiedzy na temat czynników determinujących subiektywne poczucie bezpieczeństwa społeczności lokalnych, w kontekście zagrożeń związanych z lokalną przestępczością.

Selekcję publikacji przeprowadzono według następujących haseł kluczowych: bezpieczeństwo, zagrożenie bezpieczeństwa, bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwo wewnętrzne, bezpieczeństwo społeczności lokalnych, bezpieczeństwo kryminalne, przestępczość, rozmiar i struktura przestępczości, poczucie bezpieczeństwa, determinanty poczucia bezpieczeństwa, środki masowego przekazu a poczucie bezpieczeństwa.

2. Synteza (gr. *Synthesis* - zestawienie) jako proces myślowy polega na łączeniu w całość wyodrębnionych przez analizę czynników, parametrów, części, elementów składowych badanej struktury lub organizacji¹⁶. Jest więc teoretyczną metodą badawczą nierozłącznie i ściśle związaną z analizą, jednakże nie jest jej prostym odwrócenie. Łączenie bowiem *następuje na podstawie ustalenia istotnych związków i stosunków pomiędzy częściami i polega na odtwarzaniu badanego zjawiska (obiektu, procesu) w jego najważniejszych właściwościach, cechach i stosunkach*¹⁷. Istotą i sensem stosowania syntezy jest więc *nowa jakość połączonych, analizowanych składowych*¹⁸.

W ramach etapu przygotowawczego dysertacji, synteza znalazła zastosowanie w formułowaniu problemów badawczych oraz konstruowaniu hipotez roboczych. Na etapie realizacji, syntezę stosowano po przeprowadzeniu analizy jakościowo-

---

16 J. Apanowicz, *Metodologia...*, dz. cyt., s. 26.

17 M. Pelc, *Elementy metodologii badań naukowych*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2012, s. 68.

18 Tamże.

ilościowej wyników badań empirycznych. W podsumowaniach rozdziałów posłużyła natomiast do opracowania naukowego wyników badań empirycznych i konstruowania wniosków końcowych.

3. Abstrahowanie jako metoda naukowa polega na *pominięciu (eliminacji) pewnych części (cech, relacji, stosunków, związków) przedmiotu badań nieistotnych ze względu na dany cel, dany etap badań, dane rozwiązanie oraz skupieniu uwagi z tych samych powodów na badaniu związków (cech, właściwości) uznanych za istotne*¹⁹. Czynności wykonywane w ramach abstrahowania *mogą stanowić istotę abstrakcji polegającej na wyodrębnieniu pewnych elementów przedmiotu badań, które zostały uznane z pewnych względów za nieistotne lub drugorzędne. Następnie w ramach tej metody, badacz w swoich rozważaniach, powinien uwzględnić inne elementy, które pod pewnymi względami są istotne*²⁰.

Abstrahowanie zastosowano na etapie opracowania wyników badań empirycznych w celu wyodrębnienia przestępczości lokalnej jako obiektywnego czynnika wpływającego na poczucie bezpieczeństwa społeczności lokalnej, spośród wszystkich innych zidentyfikowanych czynników. Następnie czynnik ten został poddany odrębnej, szczegółowej analizie i ulokowany w zbiorze wszystkich czynników determinujących poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego.

4. Porównywanie i przeciwstawianie *określonych cech, wartości (wyników, danych), parametrów stanowi proces myślowy wielu wyjaśnień naukowych. Polega ono na zestawianiu ze sobą cech, parametrów lub danych, celem znalezienia ich wspólnych lub różniących właściwości. Przeciwstawianie to także konfrontacja myśli, pojęć, faktów i procesów. Zwykle porównujemy lub przeciwstawiamy otrzymane ilościowe bądź jakościowe wyniki z określoną skalą porównawczą*²¹.

Porównywanie i przeciwstawianie zastosowano podczas naukowego opracowania wyników badań dotyczących rozmiaru przestępczości lokalnej. Usystematyzowane i uporządkowane wyniki tych badań zostały porównane i przeciwstawione z wynikami badań dotyczących całego województwa wielkopolskiego, w celu znalezienia cech wspólnych i różnicujących.

5. Dedukcja *(łac. deductio - wyprowadzenie) jako proces rozumowania polega na przechodzeniu od ogółu do szczegółu, czyli jest to taki proces myślowy, w którym na podstawie wiadomości o całości, wnioskujemy o niektórych częściach składowych (elementach, przedmiotach) z danej całości*²². Dedukcja polega na dobieraniu

---

19 Tamże, s. 68 - 69.

20 E. S. Wiśniewski, *Metodyka wojskowych badań naukowych*, Akademia Sztabu Generalnego WP, Warszawa 1990, s. 74.

21 J. Apanowicz, *Metodologiczne...*, dz. cyt., s. 30.

22 J. Apanowicz, *Metodologia...*, dz. cyt., s. 27.

następstwa do danej racji logicznej²³. Dedukcja jest więc ściśle powiązana z procesem wnioskowania.

Wnioskowanie dedukcyjne jako metoda, znalazła zastosowanie praktycznie na każdym etapie badań oraz ich opracowania naukowego.

6. Indukcja (łac. *inductio* - wprowadzenie) jest to rozumowanie polegające na wyprowadzeniu wniosków z przesłanek będących ich poszczególnymi przypadkami. W szerszym znaczeniu jest to rozumowanie od szczegółu do ogółu. W naukach empirycznych indukcja jako proces myślowy polega na wyprowadzeniu uogólnień na podstawie eksperymentów lub obserwacji faktów²⁴. Rozumowanie indukcyjne jest więc powiązane z uogólnianiem i wnioskowaniem.

Rozumowanie indukcyjne zastosowano w podsumowaniach rozdziałów dysertacji do sformułowania uogólnień i wniosków.

7. Analogia jest rodzajem wnioskowania na podstawie podobieństw. Może ona polegać na tym, iż *wiedząc że S_1 jest P , S_2 jest P ,... S_N jest P , skłaniamy się do myśli, że następny przedmiot rodzaju S , który napotykamy, przedmiot S_{N+1} z kolei też będzie miał własność P ²⁵. Wnioskowanie z analogii jest więc wnioskowaniem zawodnym ponieważ np. *jeśli na pierwszej stacji kolejowej są kwiaty, na drugiej, na trzeciej, wreszcie na dziesiątej to stąd rodzi się przypuszczenie, iż na jedenastej stacji też są kwiaty. Oczywiście ten wniosek nie wynika z przesłanek, może być więc zgoła fałszywy, choć przesłanki były prawdziwe*²⁶.*

Metodę tę zastosowano podczas formułowania wniosków końcowych dysertacji o występujących podobieństwach w porównywalnych strukturalnie, liczebnie i demograficznie różnych społeczności lokalnych.

8. Uogólnienie jest praktycznym lub teoretycznym połączeniem części, właściwości, cech i stosunków badanych faktów lub zjawisk, które poddane analizie w kompleksowym ujęciu pozwolą stawiać całkiem nowe, oryginalne i zasadne wnioski²⁷. Uogólnienie jako metoda badawcza jest stosowane w celu scalania rozłożonych w wyniku analizy zjawisk (procesów), według przyjętych, nowych kryteriów, tak by nowa całość stanowiła nowe rozwiązanie.

Uogólnienie stosowano w trakcie opracowywania wyników badań empirycznych podczas łączenia jakościowych i ilościowych wyników badań oraz w podsumowaniach poszczególnych rozdziałów jak i całej rozprawy.

9. Wnioskowanie, inaczej inferencja, to proces myślowy, w którym na podstawie

---

23 Tamże, s. 28.

24 Tamże.

25 Z. Ziemiński, *Logika praktyczna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011, s. 191.

26 Tamże.

27 J. Apanowicz, *Metodologia...*, dz. cyt., s. 28.

zdań wcześniej uznanych za prawdziwe, dochodzi do uznania prawdziwości nowego twierdzenia. Wnioskowanie jest nieodłącznym elementem każdego procesu badawczego. Trudno wyobrazić sobie jakkolwiek rozwój nauki bez wyprowadzania nowych twierdzeń, wniosków na podstawie wcześniejszego dorobku nauki. *Zdania, na których podstawie uznajemy inne zdania za prawdziwe, czyli te zdania od których zaczyna się wnioskowanie, nazywamy przesłankami tego wnioskowania. Zdanie, które uznajemy za prawdziwe w rezultacie procesu wnioskowania, nazywamy wnioskiem*²⁸. Szczególnie korzystne z punktu widzenia rozwoju nauki *jest takie wnioskowanie, z którego przesłanek wynika logicznie jego wniosek - nazywamy je wnioskowaniem dedukcyjnym*²⁹. Jest to bowiem wnioskowanie niezawodne, w którym jeśli tylko prawdziwe są przesłanki, to również wniosek musi być prawdziwy.

Wnioskowanie stosowano praktycznie na każdym etapie rozprawy, szczególnie zaś w trakcie opracowywania wyników badań empirycznych oraz w podsumowaniach.

- empiryczną: sondaż diagnostyczny (badanie sądów i opinii).

Metodę tę zastosowano podczas etapu realizacji badań. Poprzez wdrożenie odpowiednich technik i narzędzi badawczych możliwe było zgromadzenie, uporządkowanie i przechowanie danych potrzebnych z punktu widzenia rozwiązywanego problemu.

Metoda sondażu diagnostycznego, zwana również metodą badania sądów i opinii, była realizowana technikami ankiety audytoryjnej i wywiadu eksperckiego przy wykorzystaniu takich narzędzi badawczych jak kwestionariusz ankiety oraz kwestionariusz wywiadu.

1. Sondaż diagnostyczny to *przedsięwzięcie naukowe polegające na statystycznym gromadzeniu faktów i informacji (danych) o zjawiskach strukturalnych i funkcjonalnych oraz dynamice ich rozwoju. Zebrane i pogrupowane informacje (dane) dotyczące określonego zjawiska społecznego pozwolą ustalić ich zasięg, zakres, poziom i intensywność. To z kolei umożliwi ocenić ich przyczyny i skutki, a w rezultacie zaprojektować inne (nowe) rozwiązanie*³⁰. Metoda sondażu diagnostycznego nazywana również metodą badania sądów i opinii, pozwala na ujęcie w ramy statystyczne zjawisk zachodzących w społecznościach ludzkich na podstawie badań reprezentatywnych prób statystycznych. Stąd metoda ta jest szeroko i chętnie wykorzystywana w badaniach naukowych w naukach społecznych.

Metoda sondażu diagnostycznego była metodą stosowaną na etapie realizacji w badaniach właściwych. W procesie badawczym posłużyła do zebrania materiału

---

28 Z. Ziemiński, dz. cyt., s. 150.

29 Tamże, s. 155.

30 J. Apanowicz, *Metodologia...*, dz. cyt., s. 84 - 85.

empirycznego i rozwiązania szczegółowych problemów badawczych. Sondaż diagnostyczny był realizowany dwoma technikami badawczymi:

- techniką **ankietowania**, za pomocą narzędzia badawczego w postaci **kwestionariusza ankiety**,

oraz

- techniką **wywiadu eksperckiego**, za pomocą narzędzia badawczego w postaci **kwestionariusza wywiadu**.

Kwestionariusz ankiety był narzędziem standaryzowanym. Wszyscy respondenci otrzymali taki sam zestaw pytań otwartych i zamkniętych. Pytania zamieszczone w kwestionariuszu ankiety były adresowane wyłącznie do dorosłych mieszkańców, wszystkich gmin powiatu pleszewskiego i miały na celu uzyskanie danych dotyczących sformułowanych problemów szczegółowych, których rozstrzygnięcie pozwoliło w konsekwencji na rozwiązanie głównego problemu badawczego. Badania były anonimowe, jednakże zebrano dane dotyczące wieku, płci, wykształcenia oraz miejsca zamieszkania (miasto/wieś). Wyniki badań ankietowych zaprezentowano w rozdziałach drugim i czwartym dysertacji.

Kwestionariusz ankiety³¹ zbudowany jest z 25 pytań, w tym 3 otwartych (pytania nr: 1, 2 i 10) oraz 22 zamkniętych (pytania nr: 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25) jednokrotnego wyboru, przy czym w pytaniach nr: 12, 14 i 16 dopuszczono możliwość wielokrotnego wyboru. Pytanie nr 16 zaadresowano wyłącznie do respondentów zamieszkałych w gminach: Pleszew i Gołuchów (tj. tych, w których utworzono straż miejską/gminną). Wśród pytań ankietowych można wyróżnić:

- pytania nr: 1, 2 i 3 mające na celu ustalenie sposobu rozumienia przez respondentów ogólnych pojęć dotyczących przedmiotu badań: „bezpieczeństwo” i „poczucie bezpieczeństwa” oraz relacji między tymi pojęciami,
- pytania nr: 4 i 5 mające na celu uzyskanie oceny stanu bezpieczeństwa powiatu pleszewskiego oraz miejscowości zamieszkania respondentów,
- pytania nr: 6 i 7 nakierowane na zbadanie oceny poczucia bezpieczeństwa w okolicy miejsca zamieszkania respondentów w porze dziennej i nocnej,
- pytania nr: 8, 9 i 10 mające na celu zbadanie świadomości respondentów w zakresie rozmiaru przestępczości występującej w miejscowości zamieszkania oraz występowania i wskazania miejsc szczególnie zagrożonych przestępczością,

---

³¹ Kwestionariusz ankiety wraz z zestawieniem uzyskanych odpowiedzi stanowi załącznik nr 1 do rozprawy.

- pytania nr: 11, 12, 15 i 16 badające skalę wiktymizacji mieszkańców powiatu pleszewskiego oraz kategorii przestępstw popełnianych na ich szkodę,
- pytania nr: 13 i 14 mające na celu ustalenie rozmiaru ciemnej liczby przestępstw oraz przyczyn jej powstawania leżących po stronie pokrzywdzonych,
- pytanie 17 dotyczące oceny poczucia zagrożenia przestępczością z wybranych kategorii,
- pytania nr: 18, 19 i 20 mające na celu zbadanie poczucia współodpowiedzialności mieszkańców powiatu pleszewskiego za zwalczanie przestępczości oraz zaufania do miejscowej policji w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości,
- pytania nr: 21, 22, 23, 24 i 25 badające ocenę współdziałania z miejscową policją w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości innych, lokalnych podmiotów odpowiedzialnych za szeroko rozumiane bezpieczeństwo.

W kwestionariuszu ankiety zamieszczono ponadto metryczkę, w ramach której sformułowano cztery pytania pozwalające na identyfikację respondentów pod względem miejsca zamieszkania, wieku, wykształcenia oraz płci. Uzyskane dane posłużyły do określenia charakterystyki respondentów, którą przedstawiono w podrozdziale 1.7.

Kwestionariusz wywiadu³² zaadresowano do respondentów wybranych metodą *doboru celowego*³³. W wyborze respondentów nie było elementu przypadku, lecz był to świadomy dobór, uwzględniający określoną kalkulację autora. Do wywiadu eksperckiego wyselekcjonowano osoby posiadające specjalistyczną wiedzę i kompetencje w zakresie problemów objętych badaniami. Respondentami byli: Starosta pleszewski, Burmistrz Miasta i Gminy Pleszew, Przewodniczący Rady Powiatu Pleszewskiego, Komendant Powiatowy Policji w Pleszewie, Naczelnik Wydziału Kryminalnego Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie, Komendant Powiatowy Państwowej Straży Pożarnej w Pleszewie, były Komendant Powiatowy Policji w Pleszewie oraz były Zastępca Komendanta Powiatowego Policji w Pleszewie. W kwestionariuszu wywiadu eksperckiego sformułowano 7 pytań dotyczących rzeczywistych, realnych i obiektywnych zagrożeń występujących w środowisku lokalnym, rzeczywistych działań poszczególnych podmiotów podejmowanych na rzecz poprawy bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego oraz obszarów współpracy i koordynacji działań pomiędzy poszczególnymi samorządami lokalnymi, Komendą Powiatową Policji w Pleszewie i innymi służbami, inspekcjami i strażami, w kontekście skuteczności w zakresie redukcji zagrożeń, w tym szczególnie

---

32 Kwestionariusz wywiadu eksperckiego wraz z zestawieniem uzyskanych odpowiedzi stanowi załącznik nr 2 do rozprawy.

33 Szerzej: J. Apanowicz, *Metodologia ogólna*, Bernardinum, Gdynia 2002, s. 22 – 23.

zapobiegania przestępczości i ścigania sprawców przestępstw. Wśród pytań zadanych ekspertom można wyróżnić:

- pytanie nr 1 dotyczące samooceny poczucia współodpowiedzialności za bezpieczeństwo społeczności lokalnej,
- pytanie nr 2 badające opinię na temat czynników determinujących poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego (poza zagrożeniem przestępczością lokalną),
- pytanie nr 3 mające na celu uzyskanie oceny działań podejmowanych przez instytucje/podmioty kierowane przez ekspertów, w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości,
- pytanie nr 4 badające opinię ekspertów w zakresie poziomu ochrony mieszkańców powiatu pleszewskiego przed zagrożeniem przestępczością,
- pytanie nr 5 mające na celu ustalenie obszarów współpracy podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu pleszewskiego w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości,
- pytanie nr 6, którego celem było ustalenie poglądów ekspertów dotyczących możliwości i ograniczeń w obszarze współpracy lokalnych podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości,
- pytanie nr 7 mające na celu sformułowanie pomysłów/koncepcji ekspertów w zakresie zmian jakich należałoby dokonać w celu poprawy efektywności ograniczania i zwalczania lokalnej przestępczości.

1.6. Dobór i charakterystyka próby badawczej

Przeprowadzone badania empiryczne miały na celu ustalenie opinii dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego na temat czynników wpływających na ich poczucie bezpieczeństwa oraz miejsca jakie w tym zbiorze zajmuje przestępczość lokalna. Badania wykonano techniką ankietowania. Przed przystąpieniem do badań wyznaczono próbę losową. Reprezentatywną dla danej populacji próbę uzyskuje się w drodze losowania. Jak podkreśla Brzeziński, *zanim (...) przystąpimy do losowania próby, musimy określić charakter populacji, z której będziemy próbę tę pobierać i na którą będziemy uogólniać wyniki uzyskane na podstawie przeprowadzonego badania empirycznego próby*³⁴. W statystyce populacje dzieli się na skończone i nieskończone.

---

34 J. Brzeziński, *Metodologia badań psychologicznych* Wyd. 3, Wydawnictwo Naukowe PWN Warszawa 1999, s. 236.

Populacja dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego jest niewątpliwie populacją skończoną. W przedmiotowej próbie losowej na populacji skończonej wykorzystane zostało losowanie zależne, które polegało na niezwracaniu wylosowanego elementu do populacji. Taki schemat działania jest powszechnie przyjętą praktyką wyznaczania próby losowej z populacji skończonych. Według danych Głównego Urzędu Statystycznego na dzień 31.12.2020 r. populacja dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego wynosiła 50679 osób³⁵. Liczba ta jest sumą liczby kobiet i mężczyzn w wieku produkcyjnym (18–64 lata - dla mężczyzn oraz 18-59 lat - dla kobiet) i poprodukcyjnym (65 lat i więcej - dla mężczyzn i 60 lat i więcej - dla kobiet). W związku z tym liczbę 50679 przyjęto jako podstawę do obliczenia próby losowej.

Następnie, po określeniu liczebności populacji przystąpiono do ustalania kolejnych kryteriów losowania. Jako, że próba losowa odnosi się do konkretnej grupy osób (mieszkańców powiatu pleszewskiego w wieku 18 lat i więcej), przyjęto indywidualny sposób losowania. Ze względu na liczebność populacji koniecznym stało się wyselekcjonowanie z ogólnej liczby dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego – 50679, próby reprezentatywnej dla całej populacji. Próba ma charakter próby prostej, tzn. składa się z populacji skończonej (dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego), nieograniczonej, a więc losowanie odbywało się bezpośrednio z całej populacji (50679 mieszkańców powiatu pleszewskiego w wieku 18 i więcej lat). Selekcjonowana próba jest próbą zależną, co w praktyce oznacza, że wylosowane elementy nie są zwracane do populacji. Tak więc z grupy 50679 dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego losowana jest jedna osoba, która po wylosowaniu pomniejsza populację o jeden element ($50679 - 1 = 50678$). Następnie losowany jest kolejny element (kolejny dorosły mieszkaniec powiatu pleszewskiego), który pomniejsza pozostałą populację o kolejny element ($50678 - 1 = 50677$). Przyjmując zatem, że pierwsze losowanie odbywa się z populacji $N = 50679$ elementów (mieszkańców powiatu pleszewskiego w wieku 18 i więcej lat), to drugie losowanie odbędzie się z populacji $N - 1$, czyli z populacji liczącej 50678 elementów, (czyli $N - 1 = 50678$). Przez analogię następne losowanie z populacji $N - 2$ ($N - 2 = 50679 - 2 = 50677$). W ten sposób n-te losowanie odbędzie się z populacji $N - n$.

Zaznaczyć należy, że próbę losowano jednostopniowo, a *w przypadku losowania jednostopniowego próbę tworzą elementy populacji bezpośrednio z niej wylosowane*³⁶.

Mechanizm losowania oparto na wzorze losowania nieograniczonego indywidualnego, gdyż populacja jest niezbyt duża (50679 osób) i jednorodna (dorośli

---

35 <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>, [dostęp: 20.10.2021].

36 J. Brzeziński, dz. cyt., s. 237.

mieszkańcy powiatu pleszewskiego). Natomiast jednostką indywidualną jest jedna dorosła osoba będąca mieszkańcem powiatu pleszewskiego spośród całej populacji 50679 dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Następnie określono wielkość próby badawczej. Aby to uczynić należało odpowiedzieć na pytanie: *Jak wielka powinna być próba, by umożliwiła uzasadnienie twierdzeń o populacji z określonym prawdopodobieństwem i w ramach określonego przedziału ufności*³⁷. Mając na uwadze prostotę wzoru na obliczanie wielkości próby dla schematu losowania nieograniczonego indywidualnego oraz fakt, iż spełnia ona ustalone wcześniej kryteria, tzn., jest bezzwrotna, jednostopniowa i indywidualna, przyjęto ten sposób obliczania próby losowej.

W związku z powyższym wzór na niezbędną wielkość próby badawczej przedstawia się następująco³⁸:

$$n_b = \frac{N}{1 + \frac{4d^2(N-1)}{Z\alpha^2}}$$

n_b – niezbędna wielkość próby pobranej w sposób bezzwrotny

N – liczebność populacji (50679 mieszkańców powiatu pleszewskiego w wieku 18 i więcej lat)

d – dopuszczalny błąd (przyjęto 5%)

alfa – współczynnik rozkładu normalnego zależnego od poziomu ufności P

P – procent ufności od 0 do 100%, np. gdy $P = 1 = 100\%$, gdy $P = 0,8 = 80\%$

Przyjęto poziom ufności $P = 0,8$, czyli $\alpha = 1 - P = 1 - 0,8 = 0,2$.

Następnie po odczytaniu z tabeli nr 4³⁹ wartość α dla rozkładu normalnego wynosi 1,28 ($\alpha = 1,28$)

Po podstawieniu do wzoru otrzymano wynik:

$$n_b = \frac{50679}{1 + \frac{4 \times (0,05)^2 \times (50679 - 1)}{1,28^2}}$$

$$n_b = \frac{50679}{1 + \frac{0,01 \times 50678}{1,6384}}$$

---

37 Tamże, s. 246.

38 Tamże, s. 247.

39 <https://pracownik.kul.pl/files/12167/public/wnioskowanie/tabliceZebrane.pdf>, [dostęp: 20.10.2021].

$$n_b = \frac{50679}{1 + \frac{506,78}{1,6384}}$$

$$n_b = \frac{50679}{1 + 309,3139648438}$$

$$n_b \approx 163,32$$

$$n_b \approx 164$$

Na podstawie wyniku obliczeń należy stwierdzić, że do próby losowej, aby była ona reprezentatywna przy założonych danych liczbowych, wystarczy dobrać 163 elementy. Mając jednak na uwadze sprawność obliczeń zaokrąglono tę liczbę w górę do liczby parzystej, tj. do 164 elementów (164 dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego).

Po obliczeniu niezbędnej wielkości próby badawczej, opracowany kwestionariusz ankiety, za pośrednictwem dzielnicowych Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie, rozpropagowano wśród 200 przypadkowo dobranych dorosłych mieszkańców wszystkich gmin powiatu pleszewskiego. Zabieg ten pozwolił na zebranie 131 kompletnie wypełnionych kwestionariuszy. Spośród 200 rozprawdzonych w ten sposób ankiet, 48 w ogóle nie wróciło do autora, natomiast 21 odrzucono ze względu na niekompletne wypełnienie lub nieczytelność odpowiedzi. W związku z powstałym niedoborem prawidłowo wypełnionych kwestionariuszy ankiet, za pośrednictwem dyrekcji I Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Staszica w Pleszewie oraz Niepublicznego Liceum Ogólnokształcącego w Pleszewie, wśród dorosłych uczniów tych szkół średnich, rozprawdzono kolejnych 40 identycznych kwestionariuszy. Wszystkie z tych kwestionariuszy wróciły do autora, jednak 7 z nich odrzucono ze względu na niekompletność lub nieczytelność odpowiedzi. W ten sposób ostatecznie uzyskano wymagane 164 prawidłowo wypełnione kwestionariusze ankiet.

Odrębnego wyjaśnienia wymaga również zastosowana w dysertacji metodyka obliczeń. W 2 i 4 rozdziale rozprawy przeanalizowano wyniki badań ankietowych dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego. W ramach tej analizy liczby bezwzględne udzielonych odpowiedzi każdorazowo zamieniano na wartości procentowe udzielonych odpowiedzi w odniesieniu do całej próby badawczej a następnie uzyskany wynik procentowy matematycznie zaokrąglano do liczby całkowitej (dzielenie osób na ułamki procent uznano za niewłaściwe i nielogiczne).

W rozdziale 3 dysertacji szczegółowej analizie poddano rozmiar i strukturę przestępczości powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w odniesieniu do rozmiaru i struktury przestępczości całego województwa wielkopolskiego. W celach analitycznych i porównawczych zasadnym stało się odniesienie liczb bezwzględnych przestępstw rejestrowanych w poszczególnych kategoriach do liczb ludności powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach objętych badaniami. Na podstawie danych statystycznych publikowanych przez Główny Urząd Statystyczny ustalono liczby ludności powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w pojedynczych latach od 2010 do 2020. Następnie liczby ludności z poszczególnych lat zsumowano, a uzyskany wynik podzielono przez 11 (liczba lat objętych badaniami) uzyskując w ten sposób uśrednioną liczbę ludności powiatu pleszewskiego oraz uśrednioną liczbę ludności województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020. Zestawienie przedmiotowych liczb zawiera poniższa tabela nr 1.

Rok	Liczba mieszkańców w latach 2010-2020	
	Powiat pleszewski	Województwo wielkopolskie
2010	63269	3446745
2011	63225	3455477
2012	63335	3462196
2013	63296	3467016
2014	63282	3472579
2015	63252	3475323
2016	63212	3481625
2017	63218	3489210
2018	63147	3493969
2019	63014	3498773
2020	62763	3496450
Średnia roczna liczba mieszkańców w latach 2010-2020	63183	3476306

Tabela 1: Ludność powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020

Źródło: <https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/CustomSelect.aspx>, [dostęp: 15.06.2021].

Z prezentowanych w tabeli nr 1 danych wynika, iż w latach 2010-2020 średnia liczba ludności powiatu pleszewskiego kształtowała się na poziomie **63183 osób**, natomiast w tych samych latach średnia liczba ludności województwa wielkopolskiego wynosiła **3476306 osób**. Obliczone średnie liczby ludności powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w kolejnym kroku posłużyły do przeliczania średnich rocznych liczb wszczętych postępowań przygotowawczych oraz średnich rocznych liczb przestępstw stwierdzonych na 10000 mieszkańców odpowiednio: powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego. Zabieg ten pozwolił na obiektywne porównanie rozmiarów przestępczości ujawnionej i stwierdzonej występujących na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego.

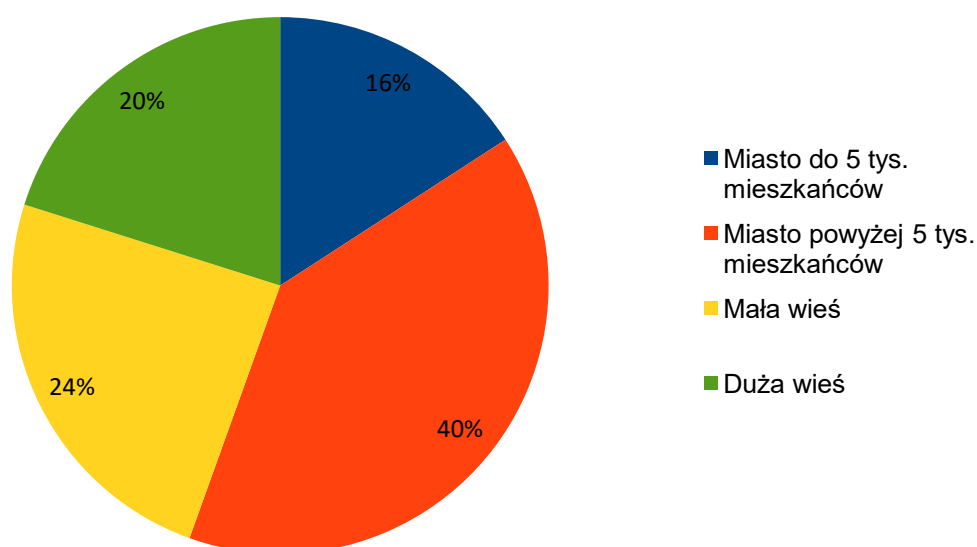
Natomiast liczby bezwzględne wszczętych postępowań przygotowawczych oraz przestępstw stwierdzonych w latach 2010-2020, dla celów badawczych i porównawczych, uśredniono dla każdej rozpatrywanej kategorii przestępstw. Średnie wartości obliczono każdorazowo sumując liczby wszczętych postępowań

przygotowawczych w poszczególnych latach objętych badaniami, a następnie uzyskaną sumę dzielono przez 11 (liczba lat objętych badaniami tj. od 2010 r. do 2020 r.). Identyczną metodę obliczeń zastosowano w przypadkach uśredniania liczby przestępstw stwierdzonych. Obliczone średnie liczby bezwzględne zaokrąglono każdorazowo do dwóch miejsc po przecinku. Natomiast procent wykrycia sprawców przestępstw (wskaźnik wykrywalności) podawano z dokładnością do jednego miejsca po przecinku.

1.7. Charakterystyka respondentów

Na podstawie metryczki zamieszczonej w kwestionariuszu ankiety adresowanego do dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, zidentyfikowano strukturę próby badawczej ze względu na miejsce zamieszkania, wiek, wykształcenie i płeć.

Strukturę respondentów sklasyfikowanych pod względem miejsca zamieszkania przedstawia poniższy wykres nr 1.

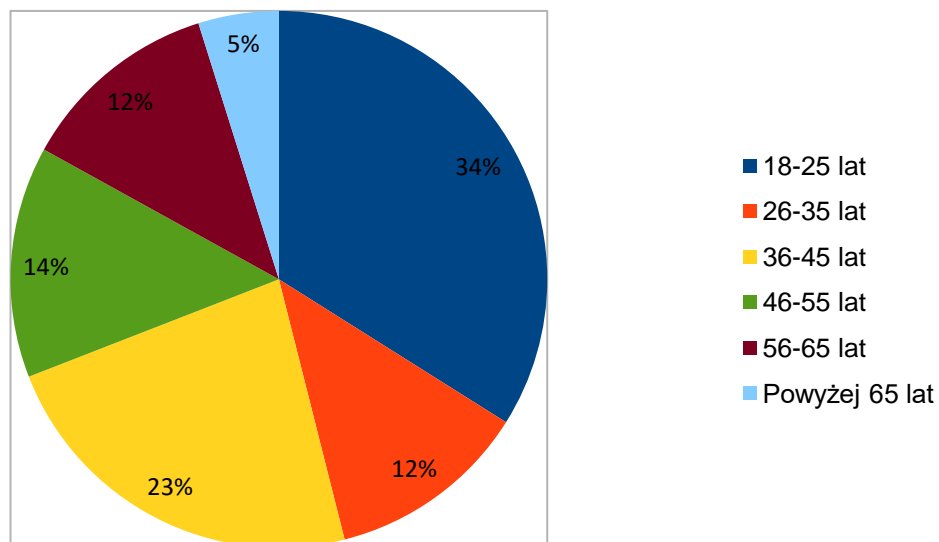
Wykres 1: Podział respondentów ze względu na miejsce zamieszkania

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Spośród wszystkich respondentów 65 osób (tj. 40%) zadeklarowało jako miejsce swojego zamieszkania, miasto powyżej 5 tys. mieszkańców, 26 osób

(tj. 16%) – miasto do 5 tys. mieszkańców, 33 osoby (tj. 20%) zaznaczyły odpowiedź – duża wieś, a 40 osób (tj. 24%) - mała wieś.

Strukturę próby badawczej według kryterium wieku prezentuje wykres nr 2.

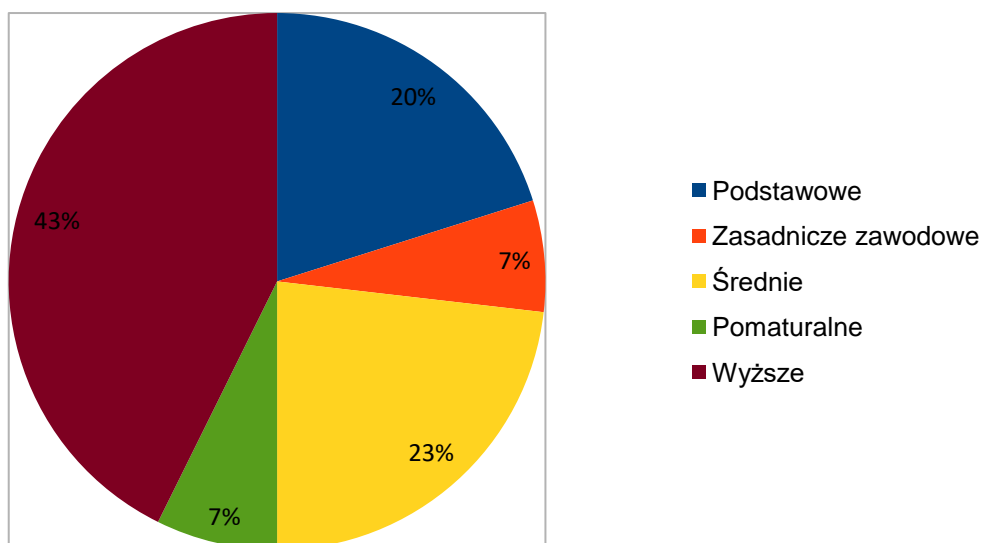

Wykres 2: Podział respondentów ze względu na wiek

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Największą grupę respondentów stanowiły osoby w wieku pomiędzy 18 a 25 lat, których było 56 (tj. 34%). Ankietowanych w wieku 26 - 35 lat było 20 osób (tj. 12%), w wieku 36 - 45 lat – 38 osób (tj. 23%), w wieku 46 - 55 lat – 22 osoby (tj. 14%), w wieku 56 - 65 lat – 20 osób (tj. 12%) oraz powyżej 65 roku życia – 8 osób (tj. 5%).

Podział respondentów ze względu na wykształcenie został przedstawiony na wykresie nr 3.

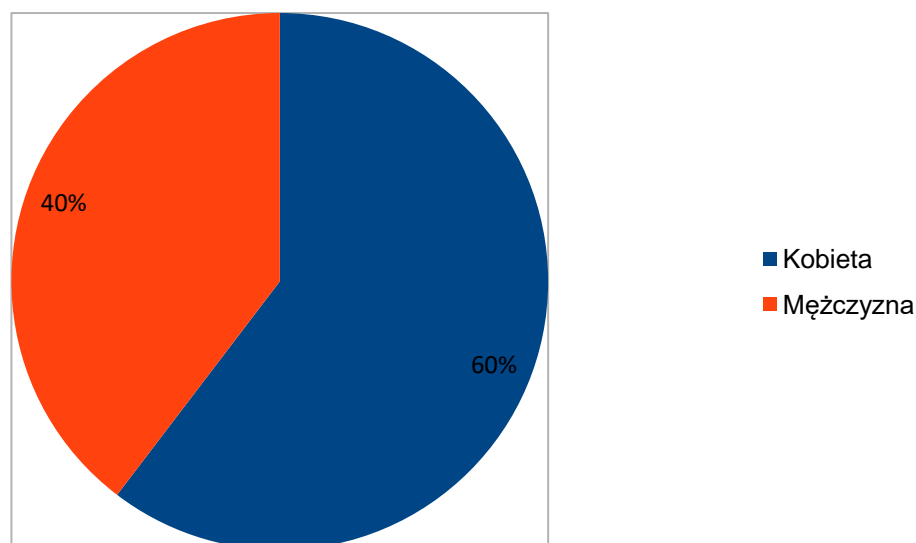

Wykres 3: Podział respondentów ze względu na wykształcenie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Spośród wszystkich osób poddanych badaniom, najwięcej bo 70 (tj. 43%) zadeklarowało wykształcenie wyższe. Wykształcenie pomaturalne zadeklarowało 12 osób (tj. 7%), wykształcenie średnie – 38 osób (tj. 23%), zasadnicze zawodowe – 11 osób (tj. 7%) oraz podstawowe – 33 osoby (tj. 20%).

Ostatnim kryterium według którego zróżnicowano próbę badawczą była płeć. Rozkład uwzględniający to kryterium prezentuje poniższy wykres nr 4.

Wykres 4: Podział respondentów ze względu na płeć

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Badaniami ankietowymi objęto 99 kobiet, co stanowi 60% ogółu oraz 65 mężczyzn (tj. 40%) ogółu.

Natomiast na podstawie metryczki zamieszczonej w kwestionariuszu wywiadu eksperckiego, określono charakterystykę ekspertów ze względu na: miejsce służby/pracy, wykształcenie, staż służby/pracy, staż służby/pracy na stanowisku związanym z problematyką bezpieczeństwa oraz staż służby/pracy na stanowisku kierowniczym formacji/institucji mającej w zakresie kompetencji zagadnienia związane z bezpieczeństwem społeczności lokalnej. Poniżej przedstawiono charakterystykę ekspertów objętych badaniem, uwzględniającą poszczególne kryteria podziału.

Podział ekspertów ze względu na miejsce pracy/służby:

- 1 ekspert - Starostwo Powiatowe w Pleszewie,
- 1 ekspert - Urząd Miasta i Gminy w Pleszewie,
- 1 ekspert - Rada Powiatu Pleszewskiego,
- 1 ekspert - Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Pleszewie,
- 2 ekspertów - Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie,
- 2 ekspertów - emerytowani funkcjonariusze służący w przeszłości w Komendzie Powiatowej Policji w Pleszewie.

Podział ekspertów ze względu na wykształcenie:

- 1 ekspert - doktor habilitowany w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce i administracji,
- 1 ekspert - doktor nauk ekonomicznych,
- 6 ekspertów - wykształcenie wyższe magisterskie.

Podział ekspertów ze względu na staż służby/pracy:

- 3 ekspertów – 21 do 25 lat,
- 5 ekspertów - powyżej 25 lat.

Podział ekspertów ze względu na staż służby/pracy na stanowiskach związanych z problematyką bezpieczeństwa:

- 1 ekspert – 7 do 9 lat,
- 1 ekspert – 13 do 15 lat,
- 6 ekspertów - ponad 15 lat.

Podział ekspertów ze względu na staż służby/pracy na stanowiskach kierowniczych formacji/institucji mającej w zakresie swoich kompetencji zagadnienia związane z bezpieczeństwem społeczności lokalnej:

- 1 ekspert – 4 do 6 lat,
- 2 ekspertów – 7 do 9 lat,
- 1 ekspert – 13 do 15 lat,
- 4 ekspertów – powyżej 15 lat.

ROZDZIAŁ 2. DETERMINANTY POCZUCIA BEZPIECZEŃSTWA MIESZKAŃCÓW POWIATU PLESZEWSKIEGO

2.1. Identyfikacja bezpieczeństwa, typologii i poczucia bezpieczeństwa

Na wstępie rozważań na temat determinantów poczucia bezpieczeństwa, celowym jest, ze względu na przejrzystość języka dysertacji, przeanalizowanie poglądów na samo pojęcie bezpieczeństwa, jego typologię oraz poczucie bezpieczeństwa.

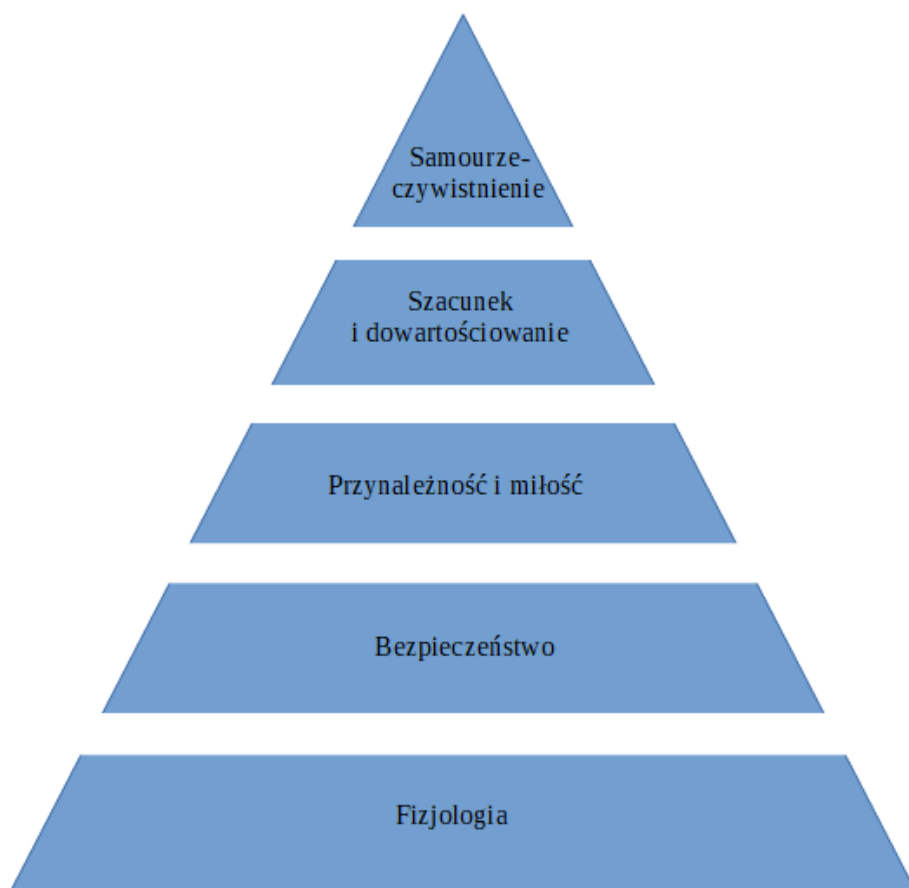
Bezpieczeństwo jest pojęciem nierozzerwalnie związanym z funkcjonowaniem każdego państwa oraz ideą budowania państwa prawa. Jednocześnie *bezpieczeństwo jest naczelną potrzebą człowieka i grup społecznych, a zarazem najważniejszym ich celem*⁴⁰. Innymi słowy potrzeba bezpieczeństwa zalicza się do podstawowych potrzeb człowieka. *Bez jej zrealizowania człowiek nie będzie się rozwijał, nie będzie dążył do zaspokojenia innych swoich potrzeb. Abraham Maslow, twórca psychologii humanistycznej, przedstawił hierarchię potrzeb człowieka od tych najważniejszych do mniej istotnych. Sformułował tezę, według której naturalna droga rozwojowa wiedzie od zaspokajania potrzeb podstawowych do coraz wyższych*⁴¹. Potrzeba bezpieczeństwa lokuje się bezpośrednio za potrzebami fizjologicznymi, (tj. zaspokajania głodu, pragnienia, potrzebą wypoczynku, zachowania odpowiedniej temperatury, zaspakajania popędu seksualnego) u samej podstawy hierarchii. Jest zatem jedną z najważniejszych potrzeb człowieka. Ta ugruntowana w psychologii teoria zakłada, że jeżeli potrzeba bezpieczeństwa nie zostanie zaspokojona na pewnym akceptowalnym poziomie, to człowiek nie będzie mógł zaspokajać potrzeb wyższego rzędu, takich jak potrzeba przynależności i miłości, szacunku i dowartościowania oraz samourzeczywistnienia⁴².

---

40 J. Stańczyk, *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 1996, s. 18.

41 A. Urban, *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2009, s. 21.

42 Szerzej: S.A. Rathaus, *Psychologia współczesna*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2004, s. 445 - 446.

Rysunek 1: Hierarchia potrzeb Maslowa

Źródło: S.A. Rathaus, *Psychologia współczesna*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2004, s. 445 - 446.

Aby w pełni zrozumieć czym jest, tak ważna z punktu widzenia psychologii rozwojowej człowieka, potrzeba bezpieczeństwa, trzeba odpowiedzieć na pytanie: co to jest bezpieczeństwo? Przystępując do rozważań na ten temat, celowym jest (również z punktu widzenia przejrzystości języka dysertacji) dokonanie egzegezy funkcjonujących w literaturze przedmiotu definicyjnych ujęć pojęcia bezpieczeństwa, jego rodzajów oraz pojęcia poczucia bezpieczeństwa.

Niestety, jak dotąd, ustawodawca Rzeczypospolitej Polskiej nie stworzył legalnej definicji pojęcia „bezpieczeństwo”. Ponadto w różnych aktach prawnych stosuje zamiennie termin „bezpieczeństwo” często uzupełniany przymiotnikami, takimi jak: bezpieczeństwo publiczne, bezpieczeństwo zewnętrzne, bezpieczeństwo wewnętrzne, bezpieczeństwo obywateli, bezpieczeństwo ludzi i inne. *W praktycznej działalności podmiotów, bezpieczeństwo funkcjonuje z przymiotnikiem określającym, kogo personalnie lub jakiego obszaru podmiotowo lub przedmiotowo dotyczy*⁴³. Ustawodawca

43 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidczyk, *Bezpieczeństwo wewnętrzne. Podręcznik akademicki*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2015, s. 31.

używa również określeń częściowo pochłanianych znaczeniowo przez pojęcie bezpieczeństwa jak: porządek publiczny, spokój publiczny czy ład publiczny. Taka niekonsekwencja w stosowanej terminologii, prowadzi do chaosu prawnego pozwalającego na różne interpretacje obowiązującego prawa i sprzyja szkodliwej w tym przypadku, z punktu widzenia sprawności działania państwa, polemice prawnej. *Pojęcie bezpieczeństwa funkcjonuje w świadomości społecznej, języku potocznym, języku prawnym i prawniczym. Jest wykorzystywane we wszystkich naukach społecznych, a przede wszystkim przez nauki o bezpieczeństwie, nauki o obronności, nauki prawne, politologię, psychologię i socjologię. Jest przy tym na tyle niedookreślone, że jego analiza prowadzi do wieloznaczności*⁴⁴. Wieloznaczność zaś, jest antonimem jednoznaczności i zdecydowanie nie sprzyja konkretyzacji i ujednoczeniu znaczenia pojęcia „bezpieczeństwo”. Jednoznaczność pojęcia „bezpieczeństwo” funkcjonującego w obiegu prawnym, (aktach prawnych) byłaby ze wszech miar korzystna z punktu widzenia podmiotów bezpieczeństwa, korzystających z tych aktów prawnych i na ich podstawie funkcjonujących. Brak definicji legalnej nie oznacza jednak, że brakuje dyskusji naukowej na temat tego pojęcia. W literaturze, zarówno całej dziedziny nauk społecznych jak i dyscypliny nauk o bezpieczeństwie, funkcjonuje wiele, często bardzo różniących się od siebie, definicji bezpieczeństwa. Problem bezpieczeństwa postrzegany i opisywany jest w wielu ujęciach i aspektach. Być może fakt, iż nauki o bezpieczeństwie, to dyscyplina stosunkowo młoda sprawia, że jak dotąd, nie ugruntował się ogólnie przyjęty pogląd w tej sprawie. Należy jednakże zauważyć, że *pojęcie bezpieczeństwa jest (...) pojęciem trudno definiowalnym, gdyż występujące definicje, albo nie wyczerpują wszystkich aspektów związanych z bezpieczeństwem, albo też charakteryzują się zbytnią szczegółowością lub też ogólnością w odniesieniu do danej dziedziny życia*⁴⁵.

Najprostsze znaczenie tego terminu można wywieść z etymologii „bezpieczeństwa”. Z języka łacińskiego *bezpieczeństwo* – *securitas* składa się z dwóch członów: *sine* (bez) i *cura* (zmartwienie, strach, obawa). *Bezpieczeństwo* było więc (pierwotnie) rozumiane jako stan braku zmartwień i strachu⁴⁶. Przymiotnik „bezpieczny”, powstał więc od wyrażenia *bez pieczy*, znaczącego „bez opieki”, *bez troski o coś* (*piecza to opieka*). *Dziś, jak wiadomo, „bezpieczny” oznacza coś innego – ktoś, kto jest bezpieczny, nie jest zagrożony, może być spokojny o swoje samopoczucie. „Łącznikiem” między tym – współczesnym znaczeniem a znaczeniem dawnym (bez troski) jest taki sposób używania tego słowa, w którym wskazywano na to, że można o kogoś być*

---

44 J. Filaber, dz. cyt., s. 14.

45 Tamże.

46 J. Kaczmarek, A. Skowroński, *Bezpieczeństwo: Świat – Europa – Polska*, Atla 2, Wrocław 1998, s. 5.

spokojnym, można pozostawić tę osobę bez opieki. Można kogoś pozostawić bez opieki, można się o kogoś nie troszczyć, bo ta cecha wysuwa się na pierwszy plan w obecnym „bezpiecznym” – jest niczym niezagrożony⁴⁷.

Fundamentalną kwestią rozważań o bezpieczeństwie jest rozstrzygnięcie problemu: czy bezpieczeństwo jest stanem czy procesem? Niektórzy autorzy prezentują pogląd, że *bezpieczeństwo jest stanem, który daje poczucie pewności i gwarantuje tak jego zachowanie, jak i szansę na doskonalenie. Jest to potrzeba odznaczająca się brakiem ryzyka utraty czegoś, co człowiek szczególnie ceni⁴⁸*. W literaturze przedmiotu zdecydowanie przeważa jednak pogląd, że *bezpieczeństwo może być definiowane nie tylko jako określony cel, lecz również jego następstwo. W znaczeniu praktycznym oznacza to, że ludzie nie zdają sobie sprawy z tego, czym ono jest dopóki nie zagraża im jego utrata. Wspólną cechą większości definicji bezpieczeństwa jest określanie go mianem procesu, czyli jest ono nie tylko określonym stanem rzeczy, ale zjawiskiem społecznym, w ramach którego podmioty starają się doskonalić mechanizmy zapewniające im poczucie bezpieczeństwa⁴⁹*. Analizując proponowane podejścia do zagadnienia bezpieczeństwa, należy uznać za uprawniony pogląd, iż *bezpieczeństwo jest jednocześnie stanem i procesem. Mówiąc o stanie mamy na myśli jego wymiar, skalę trwałości, zasięg terytorialny itp. Natomiast proces to nieustanne kształtowanie i umacnianie bezpieczeństwa, określające zarazem jego dynamikę, o której najlepiej świadczy stale rosnący jego zakres podmiotowy, przedmiotowy i przestrzenny⁵⁰*.

Bezpieczeństwo z całą pewnością nie jest wartością daną raz na zawsze. Ze względu na zmieniające się uwarunkowania zewnętrzne czy permanentną ewaluację procesów oddziałujących na bezpieczeństwo, nigdy nie można „osiąść na laurach” osiągniętego stanu bezpieczeństwa. Innymi słowy nie można nigdy uznać, że osiągnięto *status quo* bezpieczeństwa. Z tych też powodów, bezpieczeństwo w kategoriach stanu, można rozpatrywać tylko w danej chwili, natomiast w dłuższym przedziale czasowym, musi być ono traktowane jako proces, którego nie można pozostawiać samego sobie.

W kontekście przyjętego rozstrzygnięcia, zasadne jest również fundamentalne pytanie: co jest istotą bezpieczeństwa i jakie są jego podstawowe składniki?

Zdecydowanie warty przytoczenia jest pogląd J. Stańczyka, zgodnie z którym *istotą opartego na gwarancjach nienaruszalnego przetrwania i swobodach rozwojowych bezpieczeństwa jest pewność. Pewność jest bowiem warunkiem obu tych składników,*

---

47 K. Kłosińska, <https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/Bezpieczny;16837.html>, [dostęp: 26.04.2021].

48 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R. B. Kuc, A. Dawidczyk., dz. cyt., s. 19 - 20.

49 Tamże, s. 30.

50 Tamże, s. 31.

a może być ona obiektywna lub subiektywna. Bezpieczeństwo w syntetycznym ujęciu można więc określić jako obiektywną pewność gwarancji nienaruszalnego przetrwania i swobód rozwojowych⁵¹. Jak wynika z przytoczonego stanowiska, podstawowymi dwoma składnikami bezpieczeństwa, są gwarancje nienaruszalnego przetrwania danego podmiotu (człowieka) oraz swoboda jego rozwoju. Natomiast istotą bezpieczeństwa jest pewność.

Nieco inaczej pojęcie bezpieczeństwa zdefiniowano w mini słowniku Biura Bezpieczeństwa Narodowego. *Bezpieczeństwo to teoria i praktyka zapewniania możliwości przetrwania (egzystencji) i realizacji własnych interesów przez dany podmiot, w szczególności poprzez wykorzystywanie szans (okoliczności sprzyjających), podejmowanie wyzwań, redukcja ryzyka oraz przeciwdziałanie (zapobieganie i przeciwstawianie się) wszelkiego rodzaju zagrożeniom dla podmiotu i jego interesów⁵²*. Autor tej definicji zauważa również, iż *współczesne bezpieczeństwo ma charakter zintegrowany (kompleksowy, wielowymiarowy), w którym – w zależności od przyjętego kryterium – można wyróżnić różne jego rodzaje, dziedziny, sektory, działy i obszary⁵³*:

1. *W zależności od rodzaju podmiotu można wyróżnić bezpieczeństwo indywidualne (personalne), grupowe, narodowe (w tym państwowe i terytorialne: wojewódzkie, powiatowe, gminne), międzynarodowe (regionalne i globalne), w tym międzypaństwowe (sojusznicze, koalicyjne) i transnarodowe;*
2. *W zależności od przedmiotu (treści) bezpieczeństwa możemy w zasadzie wyróżnić tyle jego rodzajów, dziedzin, sektorów działów, obszarów itd., ile jest możliwych sfer aktywności danego podmiotu (w każdej sferze aktywności występują jakieś elementy bezpieczeństwa):*
  - *W ramach zintegrowanego bezpieczeństwa narodowego Polski (bezpieczeństwa państwa) można wyróżnić dwa jego konstytucyjne obszary: bezpieczeństwo zewnętrzne i wewnętrzne, oraz cztery podstawowe dziedziny: obronność (obrona narodowa, czyli bezpieczeństwo militarne), ochrona (bezpieczeństwo cywilne, niemilitarne) oraz bezpieczeństwo społeczne i bezpieczeństwo gospodarcze (w istocie można też mówić o bezpieczeństwie społeczno-gospodarczym, a w tym o społecznym i gospodarczym wsparciu bezpieczeństwa);*
  - *Z kolei w ramach tych dziedzin można wyodrębnić – zgodnie z przyjętą w Polsce strukturą działalności państwowej, obejmującą szereg działów administracji*

---

51 J. Stańczyk, dz. cyt., s. 20.

52 <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/minislownik-bbn-propozycje/6035,MINISLOWNIK-BBN-Propozycje-nowych-terminow-z-dziedziny-bezpieczenstwa.html>, [dostęp: 09.04.2021].

53 Tamże.

publicznej – sektory bezpieczeństwa narodowego, takie jak: dyplomacja na rzecz bezpieczeństwa, wojskowość, wywiad i kontrwywiad, bezpieczeństwo publiczne, ratownictwo, bezpieczeństwo społeczne (w tym np. ochrona dziedzictwa, edukacja na rzecz bezpieczeństwa, media w systemie bezpieczeństwa), bezpieczeństwo gospodarcze (w tym np. energetyczne, finansowe, infrastrukturalne);

- *Z istoty bezpieczeństwa zintegrowanego wynika także występowanie transsektorowych/transdziałowych obszarów bezpieczeństwa, jak np. cyberbezpieczeństwo.*

W kontekście ogólnych rozważań nad bezpieczeństwem zauważyć należy, że w dobie pandemii koronawirusa słowo „bezpieczeństwo” w powszechnym odczuciu społecznym i potocznym obiegu zostało radykalnie przededefiniowane i z pewnością nabrało nowych znaczeń. W pierwszej kolejności przychodzi ono na myśl ryzyko zarażenia się covid - 19 wynikające z nieprzestrzegania zasad sanitarnych, tzw. dystansu społecznego, dezynfekcji i zakrywania ust i nosa.

Mając na względzie fakt, iż w literaturze przedmiotu istnieje wręcz niezliczona liczba definicji bezpieczeństwa, nie jest możliwe ani celowe, na potrzeby niniejszej dysertacji rozważanie każdej z nich z osobna. Tym bardziej, że *wielość definicji wiąże się z faktem, że przedstawiciele poszczególnych dziedzin nauki postrzegają i opisują bezpieczeństwo w świetle wiedzy i terminologii z zakresu swojej dyscypliny*⁵⁴.

Analizując jednakże przytoczone, definicyjne ujęcia bezpieczeństwa, nasuwa się wniosek, że bezpieczeństwo jest zarówno stanem jak i procesem idealnym, opartym na pewności gwarancji nienaruszalnego przetrwania człowieka oraz swobodzie jego rozwoju. Należy zatem zgodzić się z poglądem, że *bezpieczeństwo jest kategorią abstrakcyjną i funkcjonuje wyłącznie w teorii oraz mowie potocznej*⁵⁵. Przychodzi to do konkluzji, że tak rozumiane bezpieczeństwo w rzeczywistości nie istnieje... Jest jednak ideałem i celem, do którego należy zmierzać, mając świadomość, że jest to cel nierealny do osiągnięcia. Ale przecież do ideałów trzeba dążyć...

Z tych powodów, w praktyce, analizując zagadnienie bezpieczeństwa, należy raczej mówić nie o bezpieczeństwie jako takim, lecz *o jego poziomie, który daje się zweryfikować za pomocą obiektywnych kryteriów, oraz o poziomie odczuwalnym subiektywnie przez każdego z obywateli*⁵⁶. Tu jednak dotykamy już problemu relacji

---

54 A. Sekściński, *Bezpieczeństwo wewnętrzne w ujęciu teoretycznym. Geneza i współczesne rozumienie w naukach politycznych*, „e-Politikon” 2013, nr 6, s. 42.

55 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidczyk, dz. cyt., s. 31, za: K. Malak, *Bezpieczeństwo jako kategoria i zjawisko społeczne*, Piotrkowskie Zeszyty Międzynarodowe 2007, s. 91 - 95.

56 E.M. Guzik – Makaruk, (red. nauk.), *Poczucie bezpieczeństwa obywateli w Polsce. Identyfikacja i przeciwdziałanie współczesnym zagrożeniom*, Wolters Kluwer, Warszawa 2011, s. 39.

zachodzących, między poziomem bezpieczeństwa a poziomem poczucia bezpieczeństwa, co będzie przedmiotem rozważań w dalszej części rozprawy.

Kolejnym, logicznie nasuwającym się pytaniem jest: jak budować bezpieczeństwo, jak do niego dążyć? *Mądrzy przywódcy i mądrzy ludzie patrzą i idą w przyszłość korzystając z mądrości przeszłości (doświadczeń) ujmujących uniwersalne reguły, prawidłowości polityki i życia ludzkiego, sprawdzone przez wieki doświadczeń i mające zastosowanie w każdych warunkach.* Już Konfucjusz⁵⁷ (551-479 p.n.e.), chiński filozof i mędrzec sformułował sentencję - *Opowiedz mi swoją przeszłość, a powiem ci o twojej przyszłości.* W podobnym tonie wybrzmiewają słowa W. Churchilla⁵⁸ (1874-1965), brytyjskiego męża stanu, premiera, konserwatysty – *Im dalej sięgasz wstecz, tym dalej widzisz w przyszłość*⁵⁹. W kontekście tych, jakże trafnych myśli, uzasadnione jest twierdzenie, że budowanie bezpieczeństwa wymaga nie tylko opierania się na starych, sprawdzonych w przeszłości zasadach, bieżącego reagowania na pojawiające się zagrożenia, ale również antycypowania przyszłych, możliwych zagrożeń. Nie jest bowiem właściwym pytanie czy nowe, nieznane dziś zagrożenia się pojawią. Właściwym jest pytanie: jakie to będą zagrożenia oraz kiedy i w jakiej skali wystąpią? Bowiem *nieuniknioność zagrożeń, „skazanie” społeczeństw na klęski żywiołowe, katastrofy, konflikty i wojny, ciągła walka z przeciwnościami – są istotą życia ludzkiego*⁶⁰. Już rzymski filozof, poeta, pisarz i retor, Lucjusz Anneusz Seneka, zwany Seneką Młodszym⁶¹ (4 p.n.e.-65 n.e.) powiedział: *Vivere militare est – Życie jest walką.* W stwierdzeniu tym wyraźnie wybrzmiewa przekonanie, iż człowiek aby przetrwać, skazany jest w swoim życiu na ciągle zmaganie się z przeciwnościami, a więc unikanie lub neutralizowanie pojawiających się zagrożeń. Późniejszy filozof, teolog, święty kościoła katolickiego i cerkwi prawosławnej Aureliusz Augustyn z Hippony, (łac. Aurelius Augustinus), znany jako Św. Augustyn⁶² (354-430), w podobnym tonie stwierdził: *Nikt nie powinien czuć się bezpieczny w tym życiu, które bojowaniem nazwano.* Naturalnie z biegiem czasu, postępującym rozwojem i postępem ludzkości, nastąpiło przewartościowanie oczekiwań i potrzeb. Nowoczesny człowiek, w kontekście bezpieczeństwa, nie oczekuje wyłącznie przetrwania, ale również uzyskania pewnego poziomu zabezpieczeń, dobrostanu psychicznego, gwarantującego coraz wyższy standard i komfort życia. Takie oczekiwania społeczne powodują, iż zagadnienia

---

57 Por.: T. Nowak, J. Kozłowska, M. Radziwińska, A. Szymanowska, (red. nauk.), *Oksfordzki słownik biograficzny*, Bertelsmann Media Sp. z o. o., Warszawa 1999, s. 249 - 250.

58 Tamże, s. 97.

59 R. Jakubczak, J. Flis, (red. nauk.), *Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku*, Bellona, Warszawa 2006, s. 53.

60 Tamże, s. 54.

61 Por.: T. Nowak, J. Kozłowska, M. Radziwińska, A. Szymanowska, (red. nauk.), dz. cyt., s. 397.

62 Tamże, s. 27 - 28.

bezpieczeństwa wymagają budowania przez państwo rozwiązań kompleksowych, ujętych w konkretny system bezpieczeństwa. Zarys polskiego systemu bezpieczeństwa narodowego będzie przedmiotem rozważań jednego z kolejnych podrozdziałów.

Różnorodność i wielość definicji bezpieczeństwa jest dorobkiem i bogactwem stosunkowo młodej dziedziny nauk o bezpieczeństwie. Bez względu na to, którą definicję przyjmujemy za najbardziej trafną, bezpieczeństwo podlega klasyfikacji, ze względu na różne przyjmowane w nauce, kryteria podziału. W literaturze przedmiotu oprócz kryterium czasu, (wcześniej wspomniano opisując bezpieczeństwo w kontekście stanu i procesu) najczęściej stosowanymi i ugruntowanymi kryteriami podziału bezpieczeństwa są⁶³:

- kryterium podmiotowe,
- kryterium przedmiotowe,
- kryterium przestrzenne,
- kryterium sposobu organizacji.

Rozważając podział bezpieczeństwa ze względu na podmiot, celowym jest zdefiniowanie tegoż podmiotu bezpieczeństwa. Według W. Kitlera *podmiotem bezpieczeństwa jest człowiek, traktowany jako jednostka społeczna, a także jako określona zbiorowość społeczna o różnym charakterze więzi i uwarunkowań*⁶⁴. Nieco szersze, lecz co do istoty bardzo podobne podejście, można odnaleźć w mini słowniku Biura Bezpieczeństwa Narodowego, gdzie podmiot bezpieczeństwa zdefiniowano jako *każdy celowo działający podmiot (indywidualny lub zbiorowy), rozpatrywany z punktu widzenia jego bezpieczeństwa. W odniesieniu do bezpieczeństwa rozpatrywanego z perspektywy politycznej podstawowymi rodzajami podmiotów bezpieczeństwa są państwa (narody zorganizowane w państwa), jednostki organizacyjne państw (np. stany, kraje federacyjne, województwa, jednostki samorządowe) oraz organizacje międzynarodowe (międzypaństwowe, a także – ostatnio coraz istotniejsze – struktury niepaństwowe: np. transnarodowe korporacje biznesowe, organizacje terrorystyczne lub przestępcze)*⁶⁵.

---

63 M. Adamczyk, *Teoretyczne wprowadzenie do badań nad bezpieczeństwem*, [w:] M. Debity, M. Adamczyk, (red. nauk.), *Polska – Europa - Świat. Wczoraj i dziś*, Prepress & Poligrafia, Poznań 2017, s. 65, za: J. Czaputowicz, *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Współczesne koncepcje*, Warszawa 2012, s. 25 - 27; R. Zięba, *Teoria bezpieczeństwa*, [w:] R. Zięba, S. Bieleń, J. Zajac, (red. nauk.), *Teorie i podejścia badawcze w nauce o stosunkach międzynarodowych*, Warszawa 2015, s. 88 - 90; zob. szerzej: A. Sekściński, dz. cyt., s. 49 - 69.

64 W. Kitler, *Obrona cywilna (niemilitarna) w Polsce*, Departament Wychowania i Promocji MON, Warszawa 2002, s. 21.

65 *(Mini)słownik BBN*, dz. cyt.

Według kryterium podmiotowego wielu autorów klasycznie dzieli bezpieczeństwo jako przedmiot analizy na: *bezpieczeństwo narodowe i bezpieczeństwo międzynarodowe*⁶⁶, (...) które może być kształtowane w dwóch obszarach⁶⁷:

- *wewnętrznym – bezpieczeństwo wewnętrzne – dotyczy zapewnienia stabilności wewnętrznej podmiotu bezpieczeństwa;*
- *zewnętrznym – bezpieczeństwo zewnętrzne – dotyczy przeciwdziałania zagrożeniom zewnętrznym.*

Jednak należy przyjąć za słuszną opinię M. Adamczyka, zgodnie z którą *z końcem zimnej wojny i następującymi w związku z tym zmianami w środowisku międzynarodowym (a także wynikającą zeń ewolucją w sposobie postrzegania wielu zjawisk) katalog podmiotów i przedmiotów referencyjnych znacząco się rozszerzył*⁶⁸. Mając na względzie ten fakt jako dawców i biorców bezpieczeństwa zaczęto również postrzegać *jednostki, mniejszości etniczne i narodowe, korporacje transnarodowe, międzynarodową przestępczość zorganizowaną (kartele, organizacje terrorystyczne), środowisko naturalne itd.*⁶⁹. Podział bezpieczeństwa ze względu na podmiot można postrzegać również niego inaczej. *W ujęciu podmiotowym bezpieczeństwo może więc dotyczyć*⁷⁰:

- *człowieka jako jednostki ludzkiej posiadającej system właściwych sobie wartości, które z jego punktu widzenia wymagają ochrony,*
- *grupy ludzi o różnej skali wielkości, począwszy od rodziny, na społeczności międzynarodowej kończąc,*
- *sformalizowanych i terytorialnie rozpoznawalnych struktur, tj. gmina, powiat, województwo, państwo.*

Dzieląc bezpieczeństwo według kryterium przedmiotowego wielu autorów w przeszłości klasycznie przyjmowało podział jedynie na: *bezpieczeństwo militarne i bezpieczeństwo polityczne*⁷¹. Jednak taki podział znacznie zawęża ramy tego

---

66 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidczyk, dz. cyt., s. 31 - 32, za: R. Zięba, *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego: koncepcje – struktury - funkcjonowanie*, Scholar, Warszawa 1999, s. 30 - 32 i za: A. Ciupiński, *Doktrynalne i instytucjonalne przesłanki bezpieczeństwa kooperacyjnego*, [w:] T. Jemioła, K. Malak, (red. nauk.), *Bezpieczeństwo zewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2002.

67 Tamże, s. 33.

68 M. Adamczyk, dz. cyt., s. 65, za: B. Buzan, *People, States & Fear. An Agenda for International Security Studies in the Post - Cold War Era*, Colchester 2016; B. Buzan, L. Hansen, *The Evolution of International Security Studies*, Cambridge 2009.

69 Tamże, s. 65 - 66.

70 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidczyk, dz. cyt., s. 32 - 33, za: J. Stańczyk, *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 1996, s. 18 oraz za: S. Sulowski, *W poszukiwaniu definicji bezpieczeństwa wewnętrznego*, „Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego” 2009, nr 1, s. 10 - 13.

71 M. Adamczyk, dz. cyt., s. 66.

kryterium, które w literaturze nazywane jest również kryterium zakresu i generalnie odnosi się do dziedzin życia, których dotyczy bezpieczeństwo. Z tej perspektywy uprawnione jest twierdzenie, że według kryterium przedmiotowego, bezpieczeństwo można podzielić na bardzo wiele rodzajów i różnie, w zależności od koncepcji autora, je nazywać. Mając na względzie ten fakt możemy wyróżnić: *bezpieczeństwo polityczne, wojskowe, gospodarcze, społeczne, kulturowe, ideologiczne, ekologiczne, informacyjne, (...) energetyczne, fizyczne, socjalne, strukturalne, personalne itd.*⁷².

Kryterium przestrzenne natomiast wskazuje, czy dane zagadnienie dotyczące bezpieczeństwa (np. zagrożenie) ma wymiar lokalny, regionalny lub globalny. Co ważne, w ostatnich latach kryterium przestrzenne również ulega swoistej ewolucji. Po pierwsze zaczęto rozróżniać dwie nowe kategorie pośrednie w postaci bezpieczeństwa, tj. w wymiarze subregionalnym oraz ponadregionalnym. Ponadto zwrócono uwagę na dość oczywisty fakt, iż współcześnie nawet lokalne zjawiska mogą mieć globalne konsekwencje⁷³. Inni autorzy biorąc pod uwagę kryterium przestrzenne, dzielą bezpieczeństwo na: *bezpieczeństwo personalne (dotyczące indywidualnych ludzi – osób), lokalne (państwowo-narodowe), subregionalne, regionalne (koalicyjne), ponadregionalne i globalne (uniwersalne)*⁷⁴.

Ostatnim z przyjętych kryteriów podziału bezpieczeństwa, jest kryterium sposobu organizacji, które *nirozzerwalnie wiąże się ze wspomnianym powyżej kryterium przestrzennym. O ile jednak wcześniejsze odnosi się do zasięgu przestrzennego danego zagadnienia bezpieczeństwa, o tyle niniejsze kryterium pozwala sklasyfikować dany problem podług tego jak wiele podmiotów zaangażowanych jest w proces zapewnienia bezpieczeństwa*⁷⁵. Z tej perspektywy bezpieczeństwo w stosunkach międzynarodowych, można więc podzielić na: *indywidualne (unilateralne) – hegemonizm mocarstwowy, izolacjonizm, neutralność, niezaangażowanie, sojusze (system blokowy), system bezpieczeństwa kooperacyjnego, system bezpieczeństwa zbiorowego*⁷⁶.

W literaturze naukowej, popularno-naukowej czy w publicystyce, dotyczącej zagadnień bezpieczeństwa, można spotkać wiele innych rodzajów bezpieczeństwa,

---

72 Por.: Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidczyk, dz. cyt., s. 31 - 34, za: R. Zięba, *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego: koncepcje – struktury - funkcjonowanie*, Scholar, Warszawa 1999, s. 30 - 32 i za: A. Ciupiński, *Doktrynalne i instytucjonalne przesłanki bezpieczeństwa kooperacyjnego*, [w:] T. Jemioła, K. Malak, (red. nauk.), *Bezpieczeństwo zewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2002.

73 M. Adamczyk, dz. cyt., s. 67, za: J. Czaputowicz, dz. cyt., s. 27 - 28; R. Zięba, *Teoria...*, s. 90.

74 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidczyk, dz. cyt., s. 31 - 32, za: R. Zięba, *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego: koncepcje – struktury - funkcjonowanie*, Scholar, Warszawa 1999, s. 30 - 32.

75 M. Adamczyk, dz. cyt., s. 68.

76 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidczyk, dz. cyt., s. 34 za: R. Zięba, *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego, koncepcje – struktury - funkcjonowanie*, Scholar, Warszawa 1999.

często bez przytaczania wg jakiego kryterium są one wyróżniane. Takie podejście autorów, być może dodaje urozmaicenia i kolorytu dyskusji na temat typologii bezpieczeństwa, jednak mocno rozmija się z naukowym podejściem do przedmiotowej kwestii.

Ze względu na temat dysertacji i przyjęty przedmiot badań, pogłębionym rozważaniom należy poddać bezpieczeństwo wewnętrzne ze szczególnym uwzględnieniem bezpieczeństwa powszechnego i publicznego. *Ujęcie politologiczne bezpieczeństwa wewnętrznego odnosi się do państwa z uwzględnieniem różnych płaszczyzn jego oddziaływania, w tym płaszczyzny politycznej, gospodarczej i społecznej*⁷⁷. W literaturze przedmiotu funkcjonuje wiele definicji bezpieczeństwa wewnętrznego. Z pewnością rękojmia bezpieczeństwa wewnętrznego stanowi zadanie priorytetowe każdego demokratycznego państwa, gdyż jest podstawą i gwarancją sprawnego funkcjonowania organów państwa i stabilności życia jego obywateli. *W powszechnie aprobowanym terminie bezpieczeństwo wewnętrzne uznaje się za jeden z rodzajów bezpieczeństwa, odnoszący się do zagrożeń i przeciwdziałań wobec nich występujących wewnątrz państwa*⁷⁸. Inaczej można skonstatować, że bezpieczeństwo wewnętrzne *to rzeczywisty stan stabilności wewnętrznej, który odzwierciedla brak lub występowanie jakichkolwiek zagrożeń w normalnym funkcjonowaniu organów państwa oraz chroniony przez to państwo tryb życia*⁷⁹. Mini słownik Biura Bezpieczeństwa Narodowego proponuje natomiast rozumienie bezpieczeństwa państwa (bezpieczeństwa krajowego) jako *transsektorowego obszaru bezpieczeństwa, którego treść (cele, warunki, sposoby i środki) odnosi się do środowiska wewnętrznego państwa (środowiska krajowego)*⁸⁰. W ramach bezpieczeństwa wewnętrznego można wyróżnić jego mniejsze elementy składowe. *Niektórzy autorzy dzielą je na bezpieczeństwo: publiczne, społeczne i kulturowe*⁸¹. Jednak według poglądu Z. Ściborka, B. Wiśniewskiego, R. B. Kuca i A. Dawidczyka, bezpieczeństwo wewnętrzne *w kategoriach strategicznych dzieli się na bezpieczeństwo: publiczne, powszechne i ustrojowe (konstytucyjne)*⁸². Autorzy ci dostrzegają również bezpieczeństwo społeczne, plasując je blisko bezpieczeństwa publicznego. Wskazują, że stan bezpieczeństwa społecznego w istotny sposób wpływa na inne rodzaje

---

77 S. Sulowski, *O nowym paradygmacie bezpieczeństwa w erze globalizacji*, [w:], S. Sulowski, M. Brzeziński, (red. nauk.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Wybrane zagadnienia*, Elipsa, Warszawa 2009, s. 16.

78 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidczyk, dz. cyt., s. 94.

79 W. Pływaczewski, G. Kędzińska, (red. nauk.), *Leksykon policyjny*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczepiwo 2001, s. 31.

80 *(Mini)słownik BBN*, dz. cyt.

81 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidczyk, dz. cyt., s. 35.

82 Tamże.

bezpieczeństwa, a co w konsekwencji *nie pozostaje bez wpływu na to jak żyją ludzie, co ma miejsce w domach, na ulicach, imprezach masowych, jak prowadzone są interesy itd.*⁸³.

Bezpieczeństwo społeczne rozumiane jest najogólniej jako ochrona egzystencjalnych podstaw życia ludzi, zapewnienie możliwości zaspokajania indywidualnych potrzeb (materialnych i duchowych) oraz realizacji aspiracji życiowych przez tworzenie warunków do pracy i nauki, ochronę zdrowia i gwarancje emerytalne⁸⁴. Bezpieczeństwo społeczne obejmuje całokształt działań prawnych, organizacyjnych i wychowawczych realizowanych przez podmioty rządowe (narodowe i ponadnarodowe), samorządowe, pozarządowe oraz samych obywateli, które mają na celu zapewnienie pewnego poziomu życia osobom, rodzinom, grupom społecznym oraz niedopuszczenie do ich marginalizacji i wykluczenia społecznego⁸⁵. Zapewnianie bezpieczeństwa społecznego rozumiane jest zatem najogólniej, jako kreowanie przez państwo warunków społecznej egzystencji. Przy czym poziom tej egzystencji, a więc poziom bezpieczeństwa społecznego wchodzi w interakcje z praktycznie wszystkimi wyróżnianymi rodzajami bezpieczeństwa wewnętrznego.

Bezpieczeństwo kulturowe to przede wszystkim utrwalanie i podtrzymywanie wartości składających się na tożsamość kulturową narodu, państwa, ale też sub i regionu. Polega ono na utrwalaniu i umacnianiu składników decydujących o ciągłości tożsamości kulturowej, a więc tych, które zaliczyć można do tradycji kulturowych narodu i społeczności regionu (kontynentu) lub innego podmiotu bezpieczeństwa. Treści wchodzące w skład bezpieczeństwa kulturowego cechuje duży subiektywizm. Wyrażają one bowiem wartości duchowe integrujące naród lub społeczność kontynentu, a nawet organizacji międzynarodowej (Unia Europejska), a zarazem często odwołują się do symboli będących pochodną tych wartości. Jednocześnie ich horyzont czasowy jest bardzo długi, ponieważ zazwyczaj cechuje je związek z tradycją i dążenie do jej kontynuowania⁸⁶. W zachowaniu bezpieczeństwa kulturowego w dobie globalizacji, najistotniejsze jest utrzymanie różnorodności kultur, gdyż jest ona bogactwem ludzkości, którego nie sposób przecenić. Ma to szczególne znaczenie dla Polski, w kontekście unifikowania państw w Europie i stopniowego i systematycznego poszerzania wspólnoty państw, w ramach idei Unii Europejskiej.

---

83 Tamże.

84 A. Skrobacz, S. Sulowski, (red. nauk.), *Bezpieczeństwo społeczne. Pojęcia. Uwarunkowania. Wyzwania*, Elipsa, Warszawa 2012, s. 7.

85 Tamże.

86 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidczyk, dz. cyt., s. 48, za: P. Soroka, *Polistrategia bezpieczeństwa zewnętrznego Polski. Ujęcie normatywne*, Oficyna Wydawnicza Poligraficzna „Adam”, Warszawa 2006, s. 132; por.: S. Dębski, B. Górka - Winter, (red. nauk.), *Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego*, Wydawnictwo PISM, Warszawa 2003.

Jedność nie oznacza bowiem jednorodności, dlatego bezpieczeństwo kulturowe państw członkowskich, gwarantujące w praktyce zachowanie odrębności kulturowej, winno być traktowane priorytetowo i uwzględniane w kreowanej polityce krajowej (priorytet Ministerstwa Kultury, Dziedzictwa Narodowego i Sportu oraz Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji) i zagranicznej (priorytet Ministerstwa Spraw Zagranicznych).

Bezpieczeństwo ustrojowe (konstytucyjne) *związane jest z przestrzeganiem prawa, a więc i zapisów Konstytucji naszego kraju, gdzie kwestie dotyczące najważniejszych funkcji państwa są wyraźnie akcentowane*⁸⁷. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej określa ustrój naszego państwa, jako ustawa zasadnicza, wprowadza i gwarantuje porządek prawny oraz reguluje kwestie podstawowych praw, wolności i obowiązków obywatelskich oraz ich ograniczeń. Konstytucja *jest zatem rdzeniem, na którym opiera się porządek prawny państwa. Można więc stwierdzić, że porządek konstytucyjny jest zbiorem reguł, w oparciu o które funkcjonuje państwo demokratyczne. Stąd ochronę organów władzy w państwie, prawnych procedur ich wyłaniania oraz zapewnienie warunków, w których funkcjonują one w sposób niezakłócony, określić można mianem ochrony porządku konstytucyjnego. W takim ujęciu poruszany obszar identyfikowany jest w ścisłym związku z bezpieczeństwem państwa*⁸⁸. Państwo samo powołuje organy chroniące jego bezpieczeństwo ustrojowe (konstytucyjne). Przede wszystkim, na straży konstytucji stoi Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej. *Prezydent Rzeczypospolitej czuwa nad przestrzeganiem Konstytucji, stoi na straży suwerenności i bezpieczeństwa państwa oraz nienaruszalności i niepodzielności jego terytorium*⁸⁹. Bezpieczeństwa konstytucyjnego strzeże również Trybunał Konstytucyjny, który orzeka w spawach⁹⁰:

1. *zgodności ustaw i umów międzynarodowych z Konstytucją,*
2. *zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie,*
3. *zgodności przepisów prawa, wydawanych przez centralne organy państwowe, z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami,*
4. *zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych,*

---

87 Tamże, s. 40, za: W. Kitler, *Obrona cywilna (niemilitarna) w obronie narodowej*, Departament Wychowania i Promocji Obronności MON, Warszawa 2002, s. 114, por.: B. Wiśniewski, S. Zalewski, (red. nauk.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne RP w ujęciu systemowym i zadań administracji publicznej*, WSA, Bielsko-Biała 2006, s. 35.

88 Tamże, s. 41.

89 Art. 126 ust. 2 Ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej...,dz. cyt.

90 Art. 188 Ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej...,dz. cyt.

5. *skargi konstytucyjnej, o której mowa w art. 79 ust. 1.*

Z kolei *Rzecznik Praw Obywatelskich stoi na straży wolności i praw człowieka i obywatela określonych w Konstytucji oraz w innych aktach normatywnych*⁹¹.

Jednak spośród wyodrębnionych wyżej składowych bezpieczeństwa wewnętrznego, najistotniejszymi z punktu widzenia tematu i zakresu rozprawy, są bezpieczeństwo powszechne i bezpieczeństwo publiczne. Dlatego zostaną one poddane pogłębionej analizie.

*Bezpieczeństwo powszechne, często określane jako bezpieczeństwo obywatelskie, to stan otoczenia cywilizacyjnego i środowiska naturalnego, w którym obywatele i ich wspólnoty nie odczuwają zagrożenia swego istnienia ani podstawowych interesów życiowych, ze względu na zapewnienie przez państwo formalnych, instytucjonalnych i praktycznych gwarancji ochrony prowadzących do społecznie akceptowalnego poziomu ryzyka*⁹². Bezpieczeństwo powszechne jest więc nie tylko ściśle związane z zagrożeniami powodowanymi przez katastrofy naturalne, klęski żywiołowe, epidemie czy pandemie chorób zakaźnych (np. pandemia covid-19), ale również z gwałtownie postępującą globalizacją oraz rozwojem cywilizacyjnym ludzkości, w tym technologicznym i ekonomicznym. Rozwój ten siłą rzeczy musi stwarzać bardzo poważne zagrożenia związane z częstymi awariami rozbudowanej infrastruktury technicznej. *W dziedzinie bezpieczeństwa powszechnego obok jednostek państwowych (Państwowa Straż Pożarna, Pogotowie Ratunkowe) uczestniczą również siły społeczne: wyspecjalizowane, odpowiednio wcześniej przygotowane i zorganizowane, w których ratownicy przeważnie nie pobierają wynagrodzenia za swoją pracę. Do najbardziej znanych organizacji działających w tej dziedzinie bezpieczeństwa należą: Ochotnicza Straż Pożarna, Związek Harcerstwa Polskiego, Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Tatrzańskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe*⁹³. Kompleksowa ochrona bezpieczeństwa powszechnego wymaga rozbudowanego systemu koordynowanego na poziomie państwowym i samorządowym (lokalnym). Funkcjonujący w Polsce system ochrony bezpieczeństwa powszechnego, w istocie jest integralną częścią systemu bezpieczeństwa narodowego, który zostanie szerzej zarysowany w dalszej części dysertacji.

Niestety, tak jak pojęcie bezpieczeństwa, tak również pojęcie bezpieczeństwa publicznego *nie zostało prawnie zdefiniowane, dlatego też uznawane jest przez niektórych przedstawicieli doktryny za tzw. pojęcie niedookreślone czy też pojęcie*

---

91 Art. 208 ust. 1 Ustawy z dnia 2 kwietnia 1997 r. Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej..., dz. cyt.

92 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidczyk, dz. cyt., s. 39.

93 J. Wołęjszo, R. Jakubczak, (red. nauk.), *Obronność. Teoria i praktyka.*, Bellona, Warszawa 2013, s. 537.

nieostre⁹⁴. Nie znaczy to jednak, że brakuje definicji bezpieczeństwa publicznego w dyskursie prowadzonym przez środowiska naukowe. Według S. Pieprznego *bezpieczeństwo publiczne jest to taki stan istniejący w państwie, granice którego zakreślają przepisy prawa, w którym człowiekowi, a także ogółowi społeczeństwa (nie tylko obywatelom polskim) nie grozi żadne niebezpieczeństwo, niezależnie od źródeł, z którego miałyby pochodzić*⁹⁵. Inna definicja formułuje bezpieczeństwo publiczne jako *stan państwa, który umożliwia sprawne jego funkcjonowanie; (...) pewien pozytywny i jednocześnie pożądaný stan wewnątrz państwa, gwarantujący jego istnienie i prawidłowy rozwój*⁹⁶. Bezpieczeństwo publiczne nieco inaczej, i jak się wydaje bardziej z perspektywy zadań policji, zostało zdefiniowane w Leksykonie policyjnym. Autorzy określają bezpieczeństwo publiczne jako *ogół warunków i instytucji chroniących życie zdrowie i mienie obywateli oraz majątek ogólnonarodowy, ustrój i suwerenność państwa przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego*⁹⁷.

Pojęcie bezpieczeństwa publicznego wiąże się z pojęciem porządku publicznego. Zarówno w literaturze nauk o bezpieczeństwie, jak również w terminologii wielu aktów prawnych dotyczących regulacji związanych z bezpieczeństwem, często pojęcia te występują łącznie jako bezpieczeństwo i porządek publiczny. Porządek publiczny opisywany jest jako *istniejący stan stosunków urządzeń społecznych zapewniających bezpieczeństwo, spokój oraz ład w miejscach ogólnie dostępnych, regulowany normami prawnymi i zasadami współżycia społecznego*⁹⁸. Natomiast J. Zaborowski określa porządek publiczny jako *stan faktyczny wewnątrz państwa, regulowany normami prawnymi i pozaprawnymi (...), których przestrzeganie umożliwia normalne współżycie jednostek w organizacji państwowej*⁹⁹. Nieco inną definicję odnajdziemy w Leksykonie policyjnym, gdzie porządek publiczny przedstawiany jest jako *system urządzeń prawno-publicznych i stosunków społecznych powstających i kształtujących się w miejscach publicznych, którego celem i zadaniem jest zwłaszcza ochrona życia, zdrowia i mienia obywateli, zapewnienie normalnej działalności instytucji (...) oraz eliminowanie (usuwanie) różnego rodzaju uciążliwości niebezpiecznych lub niedogodnych dla bezpieczeństwa społeczeństwa i jednostek*¹⁰⁰. Przedstawiciele nauki prawa karnego prezentują pogląd, że w *najbardziej ogólnym ujęciu pojęcie*

---

94 J. Filaber, dz. cyt., s. 24.

95 S. Pieprzny, *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie administracyjnym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007, s. 32.

96 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidczyk, dz. cyt., s. 36 - 37.

97 W. Pływaczewski, G. Kędzierska, (red. nauk.), dz. cyt., s. 32.

98 W. Kubala, *Porządek publiczny – analiza pojęcia*, „WWP” 1981, nr 3.

99 J. Zaborowski, *Prawne środki zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Warszawa 1977, s. 129.

100 W. Pływaczewski, G. Kędzierska, (red. nauk.), dz. cyt., s. 238.

bezpieczeństwa oznacza stan, w którym nie są popełniane przestępstwa, zwłaszcza przeciwko życiu, zdrowiu i mieniu, pojęcie porządku zaś to stan, w którym nie są popełniane wykroczenia. Znaczna część przedstawicieli nauki prawa karnego podkreśla także, że termin bezpieczeństwo i porządek publiczny powinny występować łącznie, gdyż ich treści zachodzą na siebie w pewnym obszarze¹⁰¹. W kontekście poczynionych rozważań można stwierdzić, że bezpieczeństwo publiczne wiąże się głównie z ochroną przed zagrożeniem przestępczością, (w tym głównie pospolitą - kryminalną) natomiast porządek publiczny wiąże się z ochroną przed zagrożeniami wykroczeniami. Dlatego, zdaniem autora, sensownym jest, z punktu widzenia przejrzystości języka nauk o bezpieczeństwie, wprowadzenie obok pojęcia bezpieczeństwa publicznego, pojęcia – **bezpieczeństwo kryminalne**. Pomysł ten wydaje się o tyle uzasadniony, iż termin bezpieczeństwo publiczne automatycznie kojarzony jest z bezpieczeństwem w miejscach publicznych. W polskim prawie karnym (kodeksie karnym, kodeksie wykroczeń) ustawodawca nie określił legalnej definicji „miejsca publicznego”. Pojęcie to w wyroku z 2015 r. wyjaśnił natomiast Trybunał Konstytucyjny stwierdzając, iż działanie „w miejscu publicznym” musi być podjęte w przestrzeni dostępnej dla ogółu, do której nieograniczony dostęp ma bliżej nieokreślona liczba ludzi. Przykładowo, miejscem publicznym są: ulica, plac, park, sklep czy obiekt użyteczności publicznej (dworzec, urząd). Wskazuje się ponadto w literaturze, że miejscem publicznym jest również takie, do którego można wejść za okazaniem biletu czy karty wstępu – np. teatr, kino, stadion sportowy. Trybunał Konstytucyjny wskazał też (...), że miejsce publiczne to miejsce dostępne dla nieograniczonego kręgu podmiotów, chociażby w chwili zachowania sprawcy nikt poza nim samym tam się nie znajdował¹⁰². Biorąc zatem pod uwagę zaprezentowane znaczenie miejsca publicznego, bezpieczeństwo publiczne należałoby interpretować jako brak zagrożeń przestępczością w miejscach publicznych. Wiadomo jednak, że przestępstwa nie są popełniane wyłącznie w miejscach publicznych. Dlatego termin ten bywa mylący.

Celowym jest z pewnością, wyjaśnienie rozumienia pojęcia „bezpieczeństwo kryminalne”, gdyż termin ten nie występuje w literaturze przedmiotu i jako taki nie został tam zdefiniowany. Bezpieczeństwo kryminalne (*od łac. crimen - przestępstwo, zbrodnia*)

---

101 J. Filaber, dz. cyt., s. 23 - 24, za J. Widaacki, P. Sarnecki, *Ustrój i organizacja Policji w Polsce oraz jej zadania w ochronie bezpieczeństwa i porządku (reformacja Policji – część I)*, Warszawa - Kraków 1997, s. 7 - 15, L. Falandysz, *Pojęcie porządku publicznego w prawie karnym i karnoadministracyjnym*, Paestra 1969, nr 2, s. 64 i nast.: J. Zaborowski, *Administracyjno - prawne ujęcie pojęć bezpieczeństwo publiczne i porządek publiczny; niektóre uwagi w świetle unormowań prawnych 1983 - 1984*, „Zeszyty Naukowe ASW” 1985, nr 41.

102 Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21.09.2015 sygn. K 28/13, <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150001539/T/D20151539TK.pdf>, [dostęp: 06.05.2021).

należy rozumieć jako pewien wycinek bezpieczeństwa publicznego, odnoszący się wyłącznie do zapobiegania i zwalczania przestępczości. Należy rozumieć jako antonim pojęcia zagrożeń przestępczością występujących w każdej przestrzeni. Jest w istocie pojęciem węższym znaczeniowo w stosunku do pojęcia bezpieczeństwa publicznego, które w swoim obszarze znaczeniowym zawiera nie tylko zagrożenia przestępczością, ale również wykroczeniami czy patologiami społecznymi. Ze względu na przedmiot badań jakim jest przestępczość lokalna i bezpieczeństwo mieszkańców powiatu pleszewskiego oraz dla jasności języka dysertacji, autor zdecydował się na zaproponowanie i wprowadzenie własnej definicji tego pojęcia, które w dalszej części rozprawy będzie wielokrotnie używane.

Bezpieczeństwo kryminalne to efekt działań i zaniechań, finalny produkt wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za szeroko rozumiane bezpieczeństwo w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości.

Pozostając jednak przy ugruntowanych w doktrynie poglądach na zakres znaczeniowy bezpieczeństwa publicznego, należy stwierdzić, że jego utrzymanie wymaga z jednej strony respektowania prawa karnego przez obywateli, a z drugiej strony skutecznego egzekwowania go przez służby państwowe (w tym głównie służbę kryminalną policji). Natomiast utrzymanie porządku publicznego wymaga respektowania prawa karno-administracyjnego (prawa wykroczeń) przez obywateli i skutecznego egzekwowania go przez służby państwowe i samorządowe (głównie służbę prewencyjną policji i strażę miejskie, gminne). *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego jest jednym z najstarszych, ale i najważniejszych zadań każdego demokratycznego państwa. Zadania w tym zakresie realizują, we właściwych formach i za pomocą odpowiednich środków m.in. organy administracji rządowej i samorządowej, sądy i prokuratury. W praktyce to jednak Policja jest podstawową instytucją służącą zapewnieniu bezpieczeństwa i porządku publicznego*¹⁰³. Policja, jako główna i podstawowa formacja powołana do ochrony zarówno bezpieczeństwa jak i porządku publicznego, stanowiąca jeden z elementów systemu bezpieczeństwa narodowego, będzie przedmiotem rozważań w dalszej części rozprawy.

Spośród rodzajów bezpieczeństwa podzielonego według kryterium podmiotowego, ze względu na temat i przedmiot badań dysertacji, głębszej analizy wymagają zagadnienia związane z bezpieczeństwem lokalnym (bezpieczeństwem społeczności lokalnych). Podejmując te rozważania, warto zadać podstawowe pytania:

---

103 A. Misiuk, Z. Nowakowski, M. Pomykała, *Zarządzanie ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego w państwie*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów 2005, s. 37.

Co to jest społeczność lokalna? Co ją konstytuuje? Czym się ona charakteryzuje? Odpowiadając, należy zacząć od tego, że społeczność lokalna to pojęcie socjologiczne. *Powszechnie kojarzone jest z pewną zbiorowością ludzi, którzy zamieszkują jakieś wyodrębnione, niewielkie terytorium. Przykładem tak rozumianej społeczności lokalnej mogą być mieszkańcy wsi, osiedla czy też parafii. Oczywiście tym co przesądza o istnieniu społeczności lokalnej, oprócz czynnika podmiotowego (zbiorowość) i przedmiotowego (terytorium), są również, a może przede wszystkim więzi (relacje) między członkami tej społeczności oraz uczucia i emocje związane z miejscem zamieszkania, najbliższym sąsiedztwem i sąsiadami*¹⁰⁴. Jako kluczowy komponent powodujący, iż jakąś zbiorowość ludzi można nazwać społecznością lokalną, postrzegany jest element więzi i uczuć związanych z konkretnym miejscem zamieszkania. J. Szczepański określa więź społeczną jako *zorganizowany system stosunków, instytucji, środków kontroli społecznej, skupiający jednostki, podgrupy i inne elementy składowe zbiorowości w całość zdolną do trwania i rozwoju*¹⁰⁵. W socjologii wyróżnia się np. *więź rodzinną, terytorialną, produkcyjną, narodową, koleżeńską; istotnym elementem więzi społecznych jest dzielenie przez jej członków wspólnych wartości kulturowych, których akceptacja i realizacja reguluje ich zachowania, wpływając na trwałość grupy*¹⁰⁶. W tym rozumieniu istnienie terytorialnych więzi społecznych jest warunkiem *sine qua non* istnienia społeczności lokalnej.

W państwach współczesnej Europy, (w tym w Polsce) z pewnością w związku ze wstąpieniem Polski do Unii Europejskiej oraz członkostwa w NATO, społeczeństwa w swej większości coraz mniej obawiają się konfliktu zbrojnego. Natomiast *zapewnienie bezpieczeństwa coraz powszechniej jest odczuwane jako potrzeba bezpieczeństwa w domu i najbliższej okolicy, jako bezpieczeństwo w społeczności lokalnej. We współczesnej cywilizacji potrzeba bezpieczeństwa lokalnego stała się zdecydowanie dominującą potrzebą w hierarchii potrzeb ludzkich*¹⁰⁷. Bezpieczeństwo lokalne musi być również rozpatrywane przez pryzmat bezpieczeństwa społecznego. *Obywatel społeczności lokalnej powinien być pewien opieki i pomocy społecznej, kompensacji ze strony państwa oraz posiadania wolności niesparaliżowanej jakimikolwiek obawami, gdyż najważniejsze, to życie bez strachu*¹⁰⁸. Zauważyć należy, że każdy Polak jest

---

104 M. Stefański, A. Jaworska, *Teoria i praktyka prewencji kryminalnej*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku, Słupsk 2008, s. 16.

105 J. Turowski, *Socjologia. Małe struktury społeczne*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1993, s. 86, za: J. Szczepański, *Elementarne pojęcia socjologii*, PWN, Warszawa 1970, s. 239.

106 A. Urban, dz. cyt., s. 27, za: <http://encyklopedia.interia.pl/haslo?hid=112349>, [dostęp: 22.05.2008].

107 Tamże, s. 22.

108 M. Stefański, *Uspołecznienie działań Policji jako proces kształtowania poczucia bezpieczeństwa w środowisku lokalnym. Kierunki rozwoju służb prewencyjnych w Polsce*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 2007, s. 5.

mieszkańcem konkretnego powiatu, gminy, miasta czy wsi. To tutaj, w najbliższej okolicy jego miejsca zamieszkania, bezpieczeństwo jest dla niego najważniejsze, a z pewnością tu się ono zaczyna. *Bezpieczeństwo w najbliższej okolicy, bezpieczeństwo dzieci w szkole, w drodze do szkoły, bezpieczeństwo w domu i podczas podróży do pracy lub na wakacje zaczyna być coraz częściej wyzwaniem, od którego zaspokojenia zależy zadowolenie, a w konsekwencji rozwój społeczeństwa. Wypada więc zastanowić się, jak to bezpieczeństwo zapewnić? Kluczem do zapewnienia bezpieczeństwa w społecznościach lokalnych jest włączenie tej społeczności w działania na rzecz bezpieczeństwa*¹⁰⁹. W istocie budowa bezpieczeństwa lokalnego ściśle związana jest z budowaniem społeczeństwa obywatelskiego, a więc społeczeństwa nie unikającego aktywności oraz charakteryzującego się umiejętnością samoorganizacji i osiągania wyznaczonych sobie celów (również w zakresie bezpieczeństwa). W socjologii funkcjonuje wiele definicji społeczeństwa obywatelskiego. *Panuje jednak zgoda, że dotyczy ono życia publicznego, a nie czynności podejmowanych prywatnie czy w gospodarstwie domowym, że wiąże się z rodziną i państwem oraz że społeczeństwo obywatelskie może istnieć tylko w państwie prawa. Większość czołowych badaczy uważa też, że społeczeństwo obywatelskie wiąże się z uczestnictwem w dobrowolnych stowarzyszeniach, w środkach masowego przekazu, (...) związkach zawodowych itp.*¹¹⁰ Bezpieczeństwo lokalne związane jest z dobrowolnością wynikającą z empatii i więzi społecznej, z *działaniami społecznymi, które można określić jako branie spraw w swoje ręce przez społeczności lokalne*¹¹¹. Takie podejście w praktyce nie oznacza, że budowanie bezpieczeństwa lokalnego wymaga od członków społeczności lokalnej np. osobistego, samodzielnego zatrzymywania sprawców przestępstw. Jednak, ze wszech miar słuszną ideą budowy społeczeństwa obywatelskiego wymaga ostatecznego zakończenia rozdziału historii Polski, w którym ciągle istnieje podział zarysowany wzdłuż linii: my – społeczeństwo i oni – policja (wcześniej MO) i inne służby odpowiedzialne za bezpieczeństwo, kojarzone lub wręcz utożsamiane z aparatem państwowego ucisku tegoż społeczeństwa. Ten schemat myślowy, w nowoczesnym, demokratycznym państwie prawa, jakim jest współczesna Polska, wymaga głębokiej zmiany. *Policja jako instytucja nie jest w stanie sama zapewnić obywatelom poczucia bezpieczeństwa i porządku publicznego. Obecnie nikt nie ma wątpliwości, że przyjazna i partnerska policja współpracująca ze społecznością lokalną jest właściwą jej przyszłością*¹¹². Z tych też powodów należy zawiązywać coraz więcej koalicji na rzecz

---

109 A. Urban, dz. cyt., s. 23 - 24.

110 G. Marshall, M. Tabin, (red. nauk.), *Słownik socjologii i nauk społecznych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005, s. 346.

111 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidczyk, dz. cyt., s. 35.

112 M. Stefański, dz. cyt., s. 9.

bezpieczeństwa lokalnego. Jedyny uzasadniony dziś podział społeczny, w ramach społeczeństwa obywatelskiego, to podział na: my, którzy przestrzegamy prawa i oni – wszyscy ci, którzy prawo łamią. Taki podział wymaga daleko idącej integracji lokalnej policji i innych służb przyjmujących odpowiedzialność za bezpieczeństwo, ze społecznością lokalną, stałego rozpoznawania jej potrzeb w zakresie bezpieczeństwa oraz identyfikowania się z nią. Już sir Robert Peel¹¹³ (1788-1850), brytyjski minister spraw wewnętrznych i twórca londyńskiej policji miejskiej, późniejszy premier, mawiał: "Policja to społeczeństwo a społeczeństwo to policja". Ta idea zyskuje w dzisiejszym świecie nowy wydźwięk i staje się receptą na budowanie bezpieczeństwa lokalnego. Najlepsze efekty w zwalczaniu przestępczości można osiągnąć dzięki współpracy społeczności lokalnej z policją. Tylko uspołecznienie działań policji i innych służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo lokalne jest w stanie doprowadzić do przełamania schematów myślowych wywodzących się z czasów PRL. *Zapewnienie bezpieczeństwa coraz powszechniej jest odczuwalne jako potrzeba bezpieczeństwa w domu i najbliższej okolicy, jako bezpieczeństwo w społeczności lokalnej. Zaspokajanie potrzeby bezpieczeństwa w społeczności lokalnej jest podstawowym czynnikiem uzyskania w Polsce postępu w zapobieganiu przestępczości. Jest z pewnością czynnikiem znacznie wpływającym na dobrą jakość życia członków społeczności lokalnych i tworzenie społeczeństwa obywatelskiego*¹¹⁴. Potrzebę czy wręcz konieczność uspołecznienia policji w środowisku lokalnym, akcentuje również M. Stefański. *Demokratyczna struktura państwa wymaga od Policji uspołeczniania jej działań poprzez współpracę policjanta z mieszkańcami (...). W ten sposób akcentuje się rolę odpowiedzialności obywatela za porządek prawny w środowisku jego zamieszkania. Policja, funkcjonując według oczekiwań społecznych, będzie zdobywała jeszcze większe zaufanie i prestiż*¹¹⁵. *Filozofia sprawowania funkcji policyjnych, realizujących ideę bliskiej współpracy „sąsiedzkiego” policjanta z członkami lokalnej społeczności nosi nazwę community policing*¹¹⁶. Community policing to idea utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego, mająca na celu redukcję przestępczości i braku porządku w społeczeństwie, poprzez tworzenie atmosfery zaufania, poszanowania i współpracy między policją a społeczeństwem. *Community policing jest strategią, która wpływa na poczucie bezpieczeństwa obywateli, porządek publiczny, funkcjonowanie Policji jej*

---

113 Por.: T. Nowak, J. Kozłowska, M. Radziwińska, A. Szymanowska, (red. nauk.), dz. cyt., s. 343 - 344.

114 T. Cielecki, *Rozwiązywanie problemów bezpieczeństwa w społeczności lokalnej, Międzynarodowa konferencja. Bezpieczeństwo lokalne wyrazem wielostronnej współpracy*, Lublin 2005, s. 5 - 6.

115 M. Stefański, *Uspołecznienie Policji w procesie demokratyzacji państwa*, [w:] *Teoria...*, dz. cyt., s. 107.

116 J. Czapska, J. Wójcikiewicz, *Policja w społeczeństwie obywatelskim*, Zakamycze, Kraków 1999, s. 129.

uspołecznianie oraz poziom życia społecznego¹¹⁷. Emanacją założeń community policing we współczesnej polskiej Policji jest stworzenie nowej wizji pracy dzielnicowego. *Zgodnie z nią dzielnicowy jest osobą pierwszego kontaktu z obywatelem, rzecznikiem Policji wobec mieszkańców, powinien więc cieszyć się dużym autorytetem, kształtować procesy komunikowania się z mieszkańcami, wykazywać inicjatywę w pracy na rzecz poczucia bezpieczeństwa mieszkańców, konstruować atrakcyjne programy profilaktyczne, współpracować z podmiotami rządowymi i pozarządowymi na rzecz poczucia bezpieczeństwa obywateli, być inicjatorem i moderatorem życia społecznego w swoim rejonie służbowym¹¹⁸*. Koncepcja ta zakłada więc podniesienie rangi dzielnicowego i przydzielenie mu roli moderatora budowania bezpieczeństwa lokalnego. Uspołecznienie działań policji znalazło również wyraz w priorytetach Komendanta Głównego Policji sformułowanych na lata 2016-2018, których aktualność przedłużono do roku 2020. W dokumencie tym podkreślono znaczenie *zwiększenia efektywności działań Policji na rzecz wzmocnienia współpracy ze społeczeństwem¹¹⁹*. Natomiast w najnowszych priorytetach określonych na lata 2021-2023 zaakcentowano *podniesienie efektywności działań Policji w celu realizacji oczekiwań społecznych¹²⁰*. Na uspołecznienie policji wpływ mają również, wprowadzane od 2016 r. przez Ministerstwo Spraw Wewnętrznych i Administracji działania, polegające na przywracaniu wcześniej zlikwidowanych posterunków policji, stworzeniu programu „Dzielnicowy bliżej nas” oraz realizacji projektu „Krajowa mapa zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego w Polsce”.

Czym zatem jest bezpieczeństwo lokalne? Analiza socjologicznych uwarunkowań dotyczących społeczności lokalnych, kierunków uspołeczniania roli policji oraz idei budowania społeczeństwa obywatelskiego, skłania do zaproponowania autorskiej definicji:

Bezpieczeństwo lokalne to zapewnianie ochrony istotnych lokalnie wartości przed wszelkimi zagrożeniami, na rzecz społeczności lokalnej i przy aktywnym udziale tej społeczności, przez lokalne podmioty wchodzące w skład systemu bezpieczeństwa narodowego, z wiodącą rolą policji.

Odrębnej, poszerzonej analizy wymaga pojęcie poczucia bezpieczeństwa. W. Szewczuk określa poczucie *jako trudny do określenia stan świadomościowy,*

---

117 M. Stefański, dz. cyt., s. 110.

118 J. Stawnicka, *Dialogiczny wymiar bezpieczeństwa. Rzecz o polskiej Policji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2013, s. 86.

119 Szerzej: *Priorytety Komendanta Głównego Policji na lata 2016 - 2018. Okres obowiązywania Priorytetów na lata 2016 – 2018 został przedłużony do 2020 roku*, <http://bip.kgp.policja.gov.pl/kgp/priorytety-kgp/22565,Priorytety-Komendanta-Glownego-Policji-na-lata-2016-2018-okres-obowiazywania-do-.html>, [dostęp: 27.04.2021].

120 Tamże.

w którym wiemy, że coś jest, że coś zachodzi, ale nie potrafimy tego bliżej określić¹²¹. Poczucie bezpieczeństwa można więc określić jako stan świadomości odnoszący się do bezpieczeństwa. N. Sillamy natomiast, definiuje poczucie bezpieczeństwa jako *spokój ducha wywołany przekonaniem, że nie należy się niczego obawiać*¹²². Według M. Kuć poczucie bezpieczeństwa oznacza *odzwierciedlony w świadomości stan bezpieczeństwa, który zakłada istnienie, obok komponentu intelektualnego („wiem, że jestem bezpieczny”) komponentu emocjonalnego („czuję się bezpieczny”). Poczucie bezpieczeństwa jest subiektywnym określeniem wskazującym na zaspokojenie potrzeby bezpieczeństwa*¹²³. Inni autorzy również prezentują pogląd, że bezpieczeństwo jest konglomeratem elementów obiektywnych i subiektywnych, przy czym elementy subiektywne traktują jako poczucie bezpieczeństwa. *Bezpieczeństwo jest bowiem pewnym stanem obiektywnym, polegającym na braku zagrożenia, ale odczuwanym subiektywnie przez jednostkę lub grupę. Tym samym bezpieczeństwo składa się z dwóch zasadniczych elementów: obiektywnego i subiektywnego. Ten pierwszy jest zewnątrz w stosunku do jednostki i oznacza brak zagrożeń dla życia (zdrowia, mienia). Natomiast drugi ma charakter subiektywny i jest poczuciem bezpieczeństwa, czyli wewnętrznym osobistym przekonaniem, że nie ma podstaw do obaw, co wydarzy się za chwilę, czy też za jakiś czas*¹²⁴. Podobny i warty przytoczenia pogląd dowodzi, że *poczucie bezpieczeństwa określane jest zarówno przez czynniki obiektywne i wymierne, jak i czynniki subiektywne, trudno wymierne i nie zawsze racjonalne. Równocześnie rola tych drugich bywa równie ważna jak pierwszych, a niekiedy nawet większa, bowiem przeświadczenie o zagrożeniu jest impulsem działania co najmniej równie silnym, jak zagrożenie realne, (...) - dosyć często bywa niedoceniane, a czasem również przeceniane. Stąd też J. Stańczyk sformułował pozornie paradoksalną, ale istotną dla organizacji bezpieczeństwa tezę, iż „do pewnego stopnia subiektywizm poczucia bezpieczeństwa jest więc zjawiskiem obiektywnym, nierozzerwalnie związanym z postrzeganiem zagrożeń*¹²⁵. Godnym zauważenia i podkreślenia jest model objaśniania bezpieczeństwa D. Freia, zgodnie z którym możliwe jest wystąpienie następujących sytuacji¹²⁶:

---

121 W. Szewczuk, (red. nauk.), *Słownik psychologiczny*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1979, s. 196.

122 N. Sillamy, *Słownik psychologii*, Książnica, Katowice 1998, s. 210.

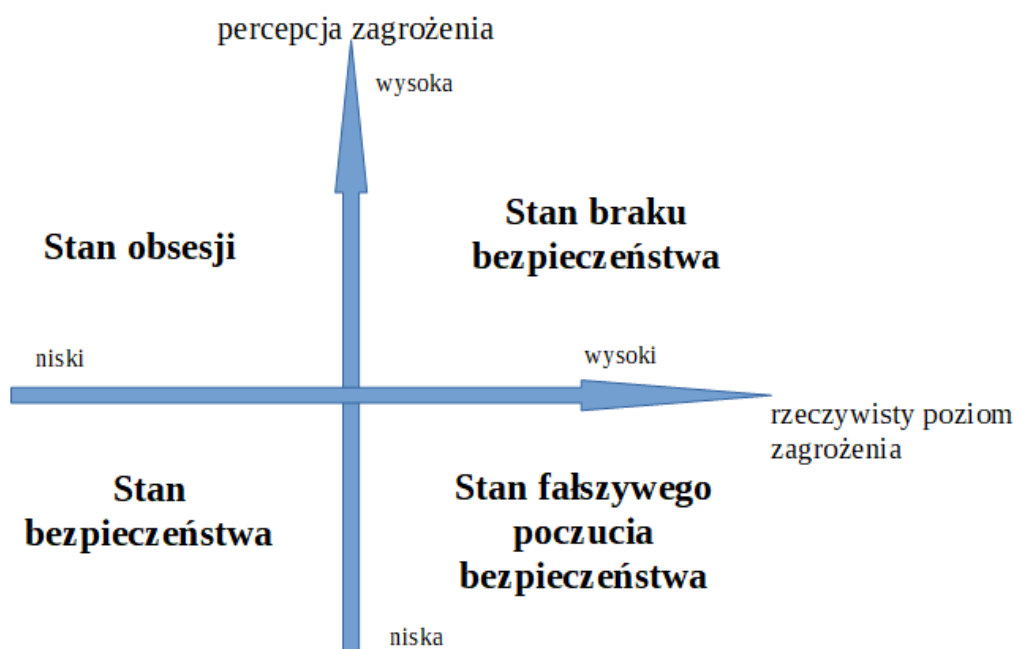
123 M. Kuć, *Kryminologia*, C.H. Beck, Warszawa 2010, s. 69.

124 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidezyk, dz. cyt., s. 82.

125 R. Jakubczak, J. Flis, (red. nauk.), dz. cyt., s. 14 - 15, za: J. Stańczyk, *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, dz. cyt., s. 28.

126 Por: W. Pokruszyński, *Teoretyczne aspekty bezpieczeństwa. Podręcznik akademicki*, Józefów 2010, s. 9, za: D. Frei, *Sicherheit: Grundfragen der Weltpolitik*, Stuttgart 1977, s. 17 - 21, R. Zięba, *O tożsamości nauk o bezpieczeństwie*, „Zeszyty Naukowe AON” 2012, nr 1 (186), s. 10.

1. stan braku bezpieczeństwa – występuje duże rzeczywiste zagrożenie zewnętrzne, a postrzeganie tego zagrożenia jest prawidłowe,
2. stan obsesji – nieznaczne zagrożenie jest postrzegane jako duże,
3. stan fałszywego bezpieczeństwa – zagrożenie zewnętrzne jest poważne, a postrzegane bywa jako niewielkie,
4. stan bezpieczeństwa – zagrożenie zewnętrzne nie występuje lub jest niewielkie, a jego postrzeganie jest prawidłowe.

Rysunek 2: Cztery stany bezpieczeństwa według Daniela Freia

Źródło: M. Adamczyk, *Teoretyczne wprowadzenie do badań nad bezpieczeństwem*, s. 61, [w:] M. Debity, M. Adamczyk, (red. nauk.), *Polska – Europa - Świat, Wczoraj i dziś*, Prepress & Poligrafia, Poznań 2017.

Wyodrębnione przez D. Freia stany bezpieczeństwa są *niczym innym jak skorelowanym poziomem rzeczywistych zagrożeń z tym jak są one postrzegane. Niewłaściwa percepcja siłą rzeczy implikuje sytuację, w której zagrożenia są niedoceniane (rzeczywisty jego/ich poziom jest wysoki, ale np. jednostka żyje w przeświadczeniu, iż zagrożenie jest niewielkie lub żadne) lub wyolbrzymiane (w sytuacji odwrotnej do poprzedniej)*¹²⁷.

Zdaniem M. Adamczyka, *dla lepszego zrozumienia istoty zagadnienia, warto rozwinąć ideę szwajcarskiego politologa i dokonać ich rozróżnienia na dwie kategorie*¹²⁸:

127 M. Adamczyk, dz. cyt., s. 59.

128 Tamże, s. 60.

1. *Stan misperpcji środowiska bezpieczeństwa, czyli taki w którym percepcja poziomu zagrożeń nie odpowiada rzeczywistości:*
  - „stan obsesji” (gdy poziom zagrożeń jest wyolbrzymiany);
  - „stan fałszywego poczucia bezpieczeństwa” (gdy panuje złudne poczucie, iż zagrożenia są mało znaczące).
2. *Stan właściwej percepcji środowiska bezpieczeństwa, w którym ocena stanu bezpieczeństwa jest właściwa:*
  - „stan braku bezpieczeństwa” (zarówno percepcja poziomu zagrożenia, jak i jego rzeczywisty poziom są wysokie);
  - „stan bezpieczeństwa” (potencjalne zagrożenia są ograniczone, a ocena ich poziomu jest właściwa).

Zastosowane w tym modelu do objaśnienia bezpieczeństwa zmienne, wkraczają w problem relacji między rzeczywistymi zagrożeniami, a sposobem ich postrzegania. Dlatego warto w tym miejscu zadać pytania: Czy poczucie bezpieczeństwa jest tożsame z bezpieczeństwem? Czy może, poczucie bezpieczeństwa jest subiektywną składową bezpieczeństwa? Czy pojęcie poczucia bezpieczeństwa wymaga całkowitego rozdzielenia definicyjnego od pojęcia bezpieczeństwa?

Jeden z najwybitniejszych uczonych wszech czasów sir Isaac Newton¹²⁹ (1643-1727) – angielski fizyk, matematyk, astronom, filozof, alchemik, historyk i bibliista, w 1687 roku sformułował i opublikował w *Philosophiae Naturalis Principia Mathematica*, słynne trzy zasady dynamiki. Trzecia zasada dynamiki Newtona brzmi: *Oddziaływania ciał są zawsze wzajemne. W inercjalnym układzie odniesienia siły wzajemnego oddziaływania dwóch ciał mają takie same wartości, taki sam kierunek, przeciwne zwroty i różne punkty przyłożenia*¹³⁰. Inaczej mówiąc jeśli ciało A działa na ciało B siłą F (akcja), to ciało B działa na ciało A siłą (reakcja) o takiej samej wartości i kierunku, lecz o przeciwnym zwrocie. Co prawda zasady dynamiki Newtona wprost odnoszą się do związków między ruchem ciał, a siłami na nie oddziałującymi i stanowią do dziś podstawy, na których zbudowana jest mechanika klasyczna, to jednak trzecia zasada dynamiki w pewnym uproszczeniu powszechnie przenoszona jest na grunt nauk społecznych. Uproszczenie to sprowadza się do stwierdzenia, iż każda akcja powoduje reakcję. Każde oddziaływanie na człowieka, zarówno w sferze fizycznej jak

---

129 Por.: T. Nowak, J. Kozłowska, M. Radziwińska, A. Szymanowska, (red. nauk.), dz. cyt., s. 322 - 323.

130 Szerzej: *University of California Libraries, Newton's Principia. The mathematical principles of natural philosophy*, New York: Published by Daniel Adee, 1846, http://redlightrobber.com/red/links_pdf/Isaac-Newton-Principia-English-1846.pdf, [dostęp: 06.04.2021).

i psychicznej, powoduje jego subiektywną i zindywidualizowaną reakcję. Zasada ta dotyczy więc również związków jakie zachodzą między czynnikami wpływającymi na poczucie bezpieczeństwa – determinantami poczucia bezpieczeństwa (akcja), a samym poczuciem bezpieczeństwa (reakcja). Jak wynika z wcześniej przytoczonych poglądów doktryny nauk o bezpieczeństwie, poczucie bezpieczeństwa jest traktowane jako subiektywny element pojęcia bezpieczeństwa. W literaturze przedmiotu wielu autorów stawia wręcz znak równości pomiędzy pojęciem poczucia bezpieczeństwa a pojęciem bezpieczeństwa. *Nie trzeba jednakże sięgać głęboko by wiedzieć, że każdy obywatel intuicyjnie rozumie termin bezpieczeństwo i wie, co to dla niego znaczy, że jest bezpiecznie. Zwykle pojęcie bezpieczeństwa utożsamia się z poczuciem bezpieczeństwa. I nikogo nie trzeba specjalnie przekonywać, że jeśli czuje się bezpiecznie to oznacza, że jest bezpieczny*¹³¹. W kontekście niekwestionowanej słuszności zasady, iż każda akcja wywołuje reakcję, zaprezentowany pogląd zasługuje na gruntowną rewizję. Należy zakładać, że zasadne jest rozdzielenie definicyjne terminów bezpieczeństwa i poczucia bezpieczeństwa. W świetle powyższych rozważań autor zdecydował się na sformułowanie własnej definicji **poczucia bezpieczeństwa, rozumianego jako rodzaj reakcji psychosomatycznej, z natury indywidualnej dla każdego człowieka, będącej wypadkową reakcji na zespół wszystkich czynników (bodźców) wywołujących w tym człowieku uczucie strachu, lęku, niepewności, zagrożenia oraz indywidualnej oceny adekwatności i skuteczności działań instytucji państwowych, samorządowych i innych odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, neutralizujących zidentyfikowane zagrożenia**. W tej perspektywie poczucie bezpieczeństwa należy postrzegać jako kategorię czysto subiektywną, indywidualną dla każdego człowieka. Jest ono bowiem zależne nie tylko od obiektywnych czynników kształtujących bezpieczeństwo, ale również, a może przede wszystkim od indywidualnie różnej reakcji na te czynniki oraz zdecydowanie subiektywnej oceny kompetencji odpowiedzialnych za ochronę bezpieczeństwa służb i skuteczności przeciwdziałania tym zagrożeniom. W tym kontekście można pokusić się o zastosowanie dość karkołomnej, aczkolwiek nie pozbawionej uzasadnienia logicznego paraleli relacji zachodzących pomiędzy bezpieczeństwem i poczuciem bezpieczeństwa a zdrowiem i samopoczuciem. Z całą pewnością bowiem, można założyć i udowodnić, że człowiek obiektywnie zdrowy najczęściej ma dobre samopoczucie. Zdarza się jednakże, iż człowiek obiektywnie zdrowy ma złe samopoczucie. Możliwe i powszechnie znane są również przypadki ludzi obiektywnie chorych, mających jednocześnie dobre samopoczucie. Stąd można wyciągnąć logicznie uzasadniony

---

131 J. Filaber, dz. cyt., s. 21 - 22.

wniosek, że zdrowie to nie to samo co samopoczucie. Stosując analogię zakładać należy, że nie można stawiać znaku równości pomiędzy obiektywnym bezpieczeństwem a subiektywnym poczuciem bezpieczeństwa. Poczucie bezpieczeństwa zależy bowiem od subiektywnej percepcji obiektywnych wskaźników określających obiektywny poziom bezpieczeństwa. W praktyce więc, zależy od wykształcenia, indywidualnych doświadczeń, posiadanych informacji o zagrożeniach, umiejętności oceny sytuacji, konstrukcji psychicznej, płci, wieku i wielu innych czynników. Z tych też powodów należy zauważyć, że obiektywnie ten sam poziom bezpieczeństwa występujący w danej chwili na danych obszarze, może skutkować różnym poziomem poczucia bezpieczeństwa u różnych ludzi. Z przedstawionej analizy wynika, iż poczucie bezpieczeństwa jest zmienną, którą można mierzyć tylko uśredniając różne poziomy poczucia bezpieczeństwa badanej grupy ludzi. Podsumowując, zgodzić się należy z poglądem, iż *poczucie bezpieczeństwa jest subiektywną oceną jednostki, na którą składają się takie czynniki jak: po pierwsze skuteczność organów ścigania, służb porządkowych i wymiaru sprawiedliwości, po drugie, więzi interpersonalne jednostki, zaufanie do instytucji państwa, poziom empatii i gotowość niesienia pomocy innym, po trzecie, doświadczenia własne i osób bliskich, obserwacje własnego otoczenia, opinie i poglądy funkcjonujące w otoczeniu oraz oficjalne informacje na temat bezpieczeństwa publicznego*¹³².

2.2. Zarys polskiego systemu bezpieczeństwa narodowego. Miejsce Policji i Państwowej Straży Pożarnej w systemie bezpieczeństwa narodowego

W. Kitler bezpieczeństwo narodowe definiuje jako *najważniejszą wartość, potrzebę narodową i priorytetowy cel działalności państwa, jednostek i grup społecznych, a jednocześnie proces obejmujący różnorodne środki, gwarantujące trwałość, wolny od zakłóceń byt i rozwój narodowy (państwa), w tym ochronę i obronę państwa jako instytucji politycznej oraz ochronę jednostek i całego społeczeństwa, ich dóbr i środowiska naturalnego przed zagrożeniami, które w znaczący sposób ograniczają jego funkcjonowanie lub godzą w dobra podlegające szczególnej ochronie*¹³³. Nieco inną definicję odnajdziemy w mini słowniku Biura Bezpieczeństwa Narodowego. *Bezpieczeństwo narodowe (bezpieczeństwo państwa), to taki rodzaj bezpieczeństwa, którego podmiotem jest naród zorganizowany w państwo*¹³⁴. Definicja ta utożsamia więc pojęcie bezpieczeństwa narodowego z pojęciem bezpieczeństwa

---

132 R. Grosset, P. Mochnaczeński, S. Wiatr, *Zagrożenia i poczucie bezpieczeństwa: oceny mieszkańców dużych miast*, Wyższa Szkoła Zarządzania i Prawa, Warszawa 2009, s. 7 - 11.

133 W. Kitler, *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie. Uwarunkowania. System*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2011, s. 31.

134 *(Mini)słownik BBN*, dz. cyt.

państwa. Tymczasem autorzy Leksykonu policyjnego różnicują te dwa pojęcia. Bezpieczeństwo narodowe rozumieją *jako ocenę stopnia zaspokojenia podstawowych potrzeb ludzkich, takich jak potrzeby istnienia, stabilności, tożsamości, dobrobytu (...)* oraz *zdolność narodu do ochrony jego wartości wewnętrznych przed zagrożeniami zewnętrznymi*¹³⁵. Natomiast bezpieczeństwo państwa definiują jako *rzeczywisty stan stabilności wewnętrznej i suwerenności państwa, odzwierciedlający brak lub występowanie jakichkolwiek zagrożeń*¹³⁶. Niezależnie od przyjętej definicji, faktem jest, że pojedynczy obywatel, fizycznie nie jest w stanie zapewnić sobie bezpieczeństwa we wszystkich możliwych obszarach, szczególnie w sytuacji kryzysowej czy podczas wojny. *Zapewnienie bezpieczeństwa państwa to niewątpliwie jedna z podstawowych funkcji wszystkich organów władzy i administracji publicznej (rządowej i samorządowej). Obejmuje działalność tych organów mającą na celu przygotowanie i bieżące utrzymywanie systemu bezpieczeństwa narodowego (bezpieczeństwa państwa) oraz kierowanie jego funkcjonowaniem w czasie kryzysu i wojny*¹³⁷. Strukturą mającą zapewnić bezpieczeństwo narodowe w Polsce, jest system bezpieczeństwa narodowego rozumiany jako *całość sił (podmiotów), środków i zasobów przeznaczonych przez państwo do realizacji zadań w dziedzinie bezpieczeństwa, odpowiednio do tych zadań zorganizowana (w podsystemy i ogniwa), utrzymywana i przygotowywana. Składa się z podsystemu (systemu) kierowania i szeregu podsystemów (systemów) wykonawczych*¹³⁸. Celem konstruowania systemu bezpieczeństwa narodowego jest odpowiednie przygotowanie i właściwe wykorzystanie sił i środków będących w dyspozycji państwa do przeciwdziałania zagrożeniom zewnętrznym i wewnętrznym. Strategia bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej zatwierdzona 12 maja 2020 r. przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Prezesa Rady Ministrów określa *interesy narodowe w dziedzinie bezpieczeństwa narodowego*¹³⁹:

1. *Strzeżenie niepodległości, nienaruszalności terytorialnej, suwerenności oraz zapewnienie bezpieczeństwa państwa i obywateli.*
2. *Kształtowanie porządku międzynarodowego, opartego na solidnej współpracy i poszanowaniu prawa międzynarodowego, dającego gwarancje bezpiecznego rozwoju Polski.*

---

135 W. Pływaczewski, G. Kędzierska, (red. nauk.), dz. cyt., s. 31.

136 Tamże.

137 J. Gierszewski, *Bezpieczeństwo wewnętrzne. Zarys systemu. Zarządzanie bezpieczeństwem*, Difin, Warszawa 2013, s. 40.

138 *(Mini)słownik BBN*, dz. cyt.

139 *Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020*, https://www.bbn.gov.pl/ftp/dokumenty/Strategia_Bezpieczenstwa_Narodowego_RP_2020.pdf, [dostęp: 15.04.2021].

3. *Umacnianie tożsamości narodowej i strzeżenie dziedzictwa narodowego.*
4. *Zapewnienie warunków do trwałego i zrównoważonego rozwoju społecznego i gospodarczego oraz ochronę środowiska naturalnego.*

Tak sformułowane interesy narodowe powodują, iż system bezpieczeństwa narodowego należy obecnie pojmować znacznie szerzej niż tylko przez pryzmat bezpieczeństwa militarnego. *Powyższe interesy narodowe tworzą filary bezpieczeństwa narodowego Rzeczypospolitej Polskiej. Ich realizacja odbywa się poprzez osiągnięcie wynikających z nich celów strategicznych, wymagających zaplanowania i wdrożenia określonych zadań oraz posiadania i wykorzystania odpowiednich sił, środków oraz zdolności*¹⁴⁰.

Filarami tymi są¹⁴¹:

1. *Bezpieczeństwo państwa i obywateli.*
2. *Polska w systemie bezpieczeństwa międzynarodowego.*
3. *Tożsamość i dziedzictwo narodowe.*
4. *Rozwój społeczny i gospodarczy.*
5. *Ochrona środowiska.*

Zdecydowanie pozytywnym sygnałem jest, iż nowa Strategia Bezpieczeństwa Narodowego RP zakłada, że mechanizmy jej realizacji zostaną określone w ustawie o zarządzaniu bezpieczeństwem narodowym. Zapowiada więc, stworzenie aktu prawnego spinającego cały system bezpieczeństwa narodowego w jedną całość. Rozwiązanie takie z założenia jest z pewnością korzystne z punktu widzenia sprawności zarządzania bezpieczeństwem narodowym. Jak dotąd jednak zapowiadana ustawa nie została uchwalona, a system bezpieczeństwa narodowego oparty jest o przepisy rozproszone w wielu ustawach i aktach prawnych niższego rzędu.

System bezpieczeństwa narodowego składa się z podsystemu kierowania oraz podsystemów wykonawczych. *Podsystem kierowania jest kluczowym elementem systemu bezpieczeństwa narodowego. Stanowi on część systemu bezpieczeństwa narodowego przeznaczoną do kierowania jego funkcjonowaniem, obejmującą organy władzy publicznej i kierowników jednostek organizacyjnych, które wykonują zadania związane z bezpieczeństwem narodowym (w tym organy dowodzenia Sił Zbrojnych RP), wraz z organami doradczymi i aparatem administracyjnym (sztabowym) oraz procedurami funkcjonowania i infrastrukturą (stanowiska i centra kierowania oraz zarządzania, system łączności). Ma on żywotne znaczenie dla całego systemu bezpieczeństwa w czasie pokoju, kryzysu i wojny. Zapewnia uzyskiwanie wiedzy*

---

140 Tamże.

141 Tamże.

o zagrożeniach i ich analizę, planowanie przygotowania i działania podsystemów operacyjnych i wsparcia oraz zarządzanie (dowodzenie) nimi w trakcie działań¹⁴². W podsystemie kierowania można wyodrębnić cztery obszary zadań¹⁴³:

- *monitorowanie zagrożeń, z uwzględnieniem ich skali, rodzaju i miejsca występowania,*
- *zapobieganie powstawaniu zagrożeń, zarówno na terytorium kraju, jak i poza jego granicami,*
- *działania związane z usuwaniem skutków zagrożeń, gdy nie udało się im zapobiec,*
- *kierowanie obroną państwa w razie bezpośredniej agresji militarnej.*

Struktura systemu bezpieczeństwa narodowego oprócz podsystemu kierowania zbudowana jest z szeregu podsystemów wykonawczych. Podsystemy te *to siły i środki przewidziane do realizacji ustawowo określonych zadań w dziedzinie bezpieczeństwa, pozostające w dyspozycji organów kierowania bezpieczeństwem*¹⁴⁴. W ramach podsystemów wykonawczych funkcjonują podsystemy operacyjne (obronny i ochronny) oraz podsystemy wsparcia. *Podsystem obronny państwa (obronności, obrony narodowej, bezpieczeństwa militarnego) – przeznaczony jest do wykorzystywania szans, podejmowania wyzwań, redukcji ryzyka i przeciwdziałania (zapobiegania i przeciwstawiania się) zewnętrznym zagrożeniom o charakterze polityczno-militarnym*¹⁴⁵. Natomiast *podsystemy ochronne państwa i ludności (bezpieczeństwa cywilnego, pozamilitarnego) – przeznaczone są do wykorzystywania szans, podejmowania wyzwań, redukcji ryzyka i przeciwdziałania (zapobiegania i przeciwstawiania się) zewnętrznym i wewnętrznym zagrożeniom o charakterze niemilitarnym (cywilnym)*¹⁴⁶. Ostatni element podsystemów operacyjnych tworzą podsystemy wsparcia. Podsystemy te tworzą *podmioty społeczne i gospodarcze przeznaczone do wykorzystywania szans, podejmowania wyzwań, redukcji ryzyka i przeciwdziałania (zapobiegania i przeciwstawiania się) zewnętrznym i wewnętrznym zagrożeniom o charakterze społecznym i gospodarczym, a także do społecznego i gospodarczego zasilania operacyjnych podsystemów bezpieczeństwa narodowego w czasie pokoju, kryzysu i wojny*¹⁴⁷.

---

142 Biuro Bezpieczeństwa Narodowego. *Kierowanie bezpieczeństwem narodowym*, <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/system-bezpieczenstwa-n/kierowanie-bezpieczenst/5975,Kierowanie-bezpieczenstwem-narodowym.html>, [dostęp: 15.04.2021].

143 Tamże.

144 Tamże.

145 Tamże.

146 Tamże.

147 Tamże.

W Polsce funkcjonuje wiele podmiotów państwowych, samorządowych, społecznych, stowarzyszeniowych, prywatnych i innych (mundurowych i cywilnych) zajmujących się problematyką szeroko rozumianego bezpieczeństwa, które ze względu na charakter wykonywanych zadań wchodzi w skład podsystemów wykonawczych systemu bezpieczeństwa narodowego. Zaliczyć do nich należy: Siły Zbrojne, Wymiar Sprawiedliwości, Prokuraturę, Policję, służby specjalne (Agencję Wywiadu, Służbę Wywiadu Wojskowego, Służbę Kontrwywiadu Wojskowego, Agencję Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Centralne Biuro Antykorupcyjne), Służbę Ochrony Państwa, Straż Graniczną, Krajową Administrację Skarbową, Państwową Inspekcję Pracy, Inspekcję Transportu Drogowego, Państwową Straż Pożarną, Straż Ochrony Kolei, Służbę Więzienną, Ochotniczą Straż Pożarną, Straże Miejskie, Gminne, System ochrony zdrowia – Państwowy system ratownictwa medycznego, Organy samorządu terytorialnego, wojewódzkie, powiatowe, miejskie i gminne inspekcje i straże: Inspekcję Sanitarną, Inspekcję Weterynaryjną, Nadzór Budowlany, struktury systemu zarządzania kryzysowego, stowarzyszenia, fundacje, wiele innych organizacji społecznych działających w obszarze szeroko rozumianego bezpieczeństwa (np. Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Liga Obrony Kraju), podmioty gospodarcze zajmujące się bezpieczeństwem biznesowo, w tym firmy ochrony osób i mienia, firmy detektywistyczne, firmy produkujące sprzęt służący ochronie fizycznej i zabezpieczeniu teleinformatycznemu, programy antywirusowe itp., wyższe uczelnie i szkoły branżowe oraz wiele innych podmiotów. Przy czym *potencjał ochronny tworzą: wymiar sprawiedliwości; służby specjalne; służby, straże i inspekcje wyspecjalizowane w ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego; służby ratownictwa i ochrony ludności; elementy zarządzania kryzysowego; służby graniczne oraz inne instytucje, których pośrednim lub bezpośrednim zadaniem jest ochrona bezpieczeństwa publicznego*¹⁴⁸.

Jednym z podsystemów ochronnych wchodzących w skład podsystemów operacyjnych jest podsystem „Bezpieczeństwo i porządek publiczny”. *Celem podsystemu bezpieczeństwa i porządku publicznego jest zapobieganie i ściganie sprawców zamachów na życie, zdrowie i mienie polskich obywateli i innych osób przebywających na terytorium RP oraz na interesy państwa. Jest on tworzony przez organy władzy publicznej, służby, straże i inspekcje wyspecjalizowane w ochronie bezpieczeństwa i porządku publicznego. Jest to zarazem sektor, w którym występuje – obok podsystemu ratownictwa medycznego – częściowa prywatyzacja*

---

148 Biuro Bezpieczeństwa Narodowego, *Potencjał ochronny*, <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/system-bezpieczenstwa-n/bezpieczenstwo-publiczn/5977,Potencjal-ochronny.html>, [dostęp: 15.04.2021).

zadań wcześniej realizowanych wyłącznie przez państwo. Zadania organów władzy publicznej w zakresie bezpieczeństwa i porządku publicznego są określone w odpowiednich ustawach, w tym m. in. o służbach specjalnych, Policji, Straży Granicznej, Służbie Celnej i Biurze Ochrony Rządu¹⁴⁹(przekształcono w Służbę Ochrony Państwa – dop. autora). Jednym z kluczowych podmiotów wykonujących zadania w ramach podsystemu bezpieczeństwa i porządku publicznego, będącego częścią systemu bezpieczeństwa narodowego, jest policja. Zadania, struktura i potencjał tej formacji będą przedmiotem szczegółowych rozważań w dalszej części dysertacji.

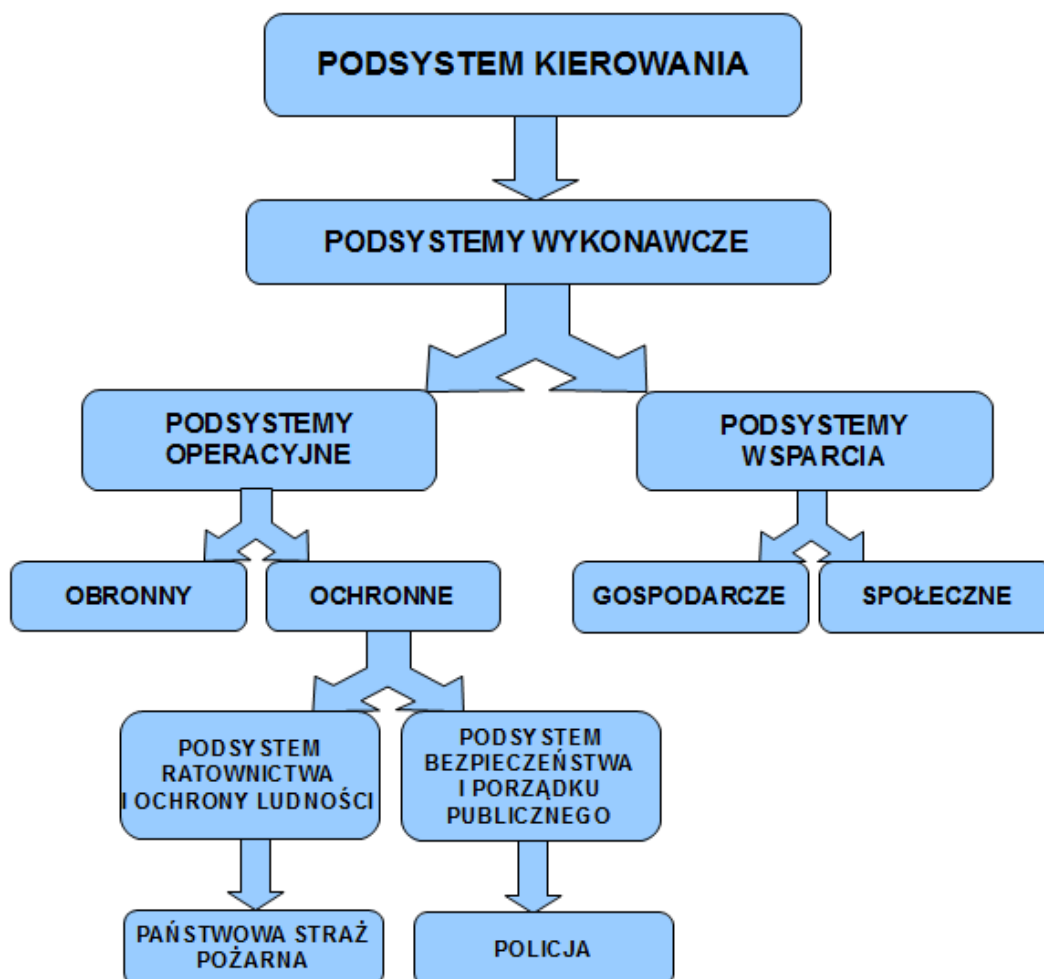
Innym ważnym podsystemem ochronnym wchodzącym w skład podsystemów operacyjnych, jest podsystem: „Ratownictwo i ochrona ludności”. *Wśród służb ratownictwa i ochrony ludności pierwszoplanową rolę pełni Państwowa Straż Pożarna (PSP), będąca zawodową formacją powołaną do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami. W podsystemie ratownictwa i ochrony ludności PSP wspierana jest przez inne służby, straże i instytucje państwowe oraz przez sieć organizacji pozarządowych. Zakres zadań PSP od czasu jej utworzenia został znacznie rozszerzony. Nie ogranicza się już, jak pierwotnie, do gaszenia pożarów, ale także obejmuje organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w sytuacjach kryzysowych, w tym podczas katastrof i wypadków komunikacyjnych, budowlanych czy chemicznych. Ponadto formacja ta sprawuje nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych, prowadzi prace naukowo-badawcze w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony ludności, a także współpracuje z szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych. W Państwowej Straży Pożarnej służbę pełni około 30 tys. funkcjonariuszy, którymi kieruje komendant, podległy ministrowi spraw wewnętrznych. PSP często koordynuje w praktyce akcję ratunkową na miejscu katastrofy, w tym pracę policjantów oraz pogotowia ratunkowego. Ostatnie lata wiązały się z istotną jej modernizacją techniczną. Następuje systematyczna wymiana pojazdów i sprzętu ratowniczo-gaśniczego. Również procedury działania PSP zostały unowocześnione i dostosowane do nowych wyzwań. PSP szczególnie blisko współpracuje z ochotniczymi strażami pożarnymi (OSP), które liczą około 17 tys. jednostek z około 500 tys. czynnych strażaków-ochotników (z czego 3815 jednostek ochotniczych straży pożarnych skupiających 126 tys. strażaków wchodzi w skład Krajowego Systemu Ratowniczo-Gaśniczego, KSRG)¹⁵⁰. Określony przez ustawodawcę zakres zadań państwowej straży pożarnej, sprawia, iż jest to obecnie kluczowa formacja odpowiedzialna za zapewnianie bezpieczeństwa powszechnego w Polsce.*

---

149 Tamże.

150 <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/system-bezpieczenstwa-n/bezpieczenstwo-publiczn/5977,Potencjal-ochronny.html>, [dostęp: 19.04.2021].

Umiejscowienie Policji i Państwowej Straży Pożarnej w systemie bezpieczeństwa narodowego przedstawia poniższy rysunek.

Rysunek 3: Policja i Państwowa Straż Pożarna w systemie bezpieczeństwa narodowego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych Biura Bezpieczeństwa Narodowego. <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/system-bezpieczenstwa-n/kierowanie-bezpieczenst/5975,Kierowanie-bezpieczenstwem-narodowym.html>, [dostęp: 15.04.2021].

Struktury systemu bezpieczeństwa narodowego funkcjonują oczywiście zarówno na poziomie krajowym i wojewódzkim, jak również na poziomie lokalnym – powiatowym czy gminnym. Oczywiście jest bowiem, że każdy obywatel Rzeczypospolitej Polskiej jest jednocześnie członkiem określonej społeczności lokalnej. Jest mieszkańcem konkretnego powiatu, konkretnej gminy, miasta czy wsi. I to na tym właśnie, lokalnym poziomie, system bezpieczeństwa narodowego musi również (a może przede wszystkim) sprawnie działać. Nawiązując do zakresu i obszaru badań przedmiotowej dysertacji, należy stwierdzić, że również na terenie powiatu pleszewskiego funkcjonują lokalne struktury systemu bezpieczeństwa narodowego. Głównym, lokalnym podmiotem

odpowiedzialnym za utrzymanie bezpieczeństwa powszechnego na terenie powiatu pleszewskiego jest Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Pleszewie. Natomiast kluczową jednostką odpowiedzialną za utrzymanie bezpieczeństwa i porządku publicznego jest Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie. Jednostki te pełnią wiodące role w dziedzinach bezpieczeństwa stanowiących ich podstawowe kompetencje. Jednak zarówno Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Pleszewie jak i Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie nie działają same, lecz współdziałają z samorządami lokalnymi oraz innymi służbami, inspekcjami i strażami zajmującymi się szeroko rozumianym bezpieczeństwem. Podmioty te oraz zakres, charakter i ocena ich współpracy w obszarze bezpieczeństwa społeczności lokalnej (w tym głównie bezpieczeństwa kryminalnego) będą przedmiotem szczegółowych badań i analizy podjętej w dalszej części rozprawy.

2.3. Prolegomena zagrożeń bezpieczeństwa

*W intuicyjnym odbiorze, zjawisko zagrożenia stanowi przeciwieństwo fenomenu bezpieczeństwa, oznaczającym taką sytuację, w której istotne dla danego podmiotu wartości stają się trudno dostępne, doznają erozji lub wręcz są unicestwione¹⁵¹. Zagrożenie jest więc antonimem bezpieczeństwa ściśle z nim powiązanym. Z całą pewnością można stwierdzić, że bezpieczeństwo jest kategorią wtórną w stosunku do zagrożenia. Istnienie pierwotnego zagrożenia wywołuje w człowieku, jako podmiocie bezpieczeństwa, wtórną potrzebę bezpieczeństwa. W takim rozumieniu bezpieczeństwo jest więc epifenomenem zagrożenia. Według Słownika języka polskiego zagrożenie to *sytuacja lub stan, które komuś zagrażają lub w których ktoś czuje się zagrożony*¹⁵². Według B. Hołysta *zagrożenie danego podmiotu zachodzi wówczas, kiedy w człowieku rodzi się obawa o utratę wysoko cenionych wartości z własnym życiem na pierwszym miejscu*¹⁵³. Nieco szerzej zagadnienie to widzi R. M. Kalina. Według tego autora *„zagrożenie to w odniesieniu do określonego podmiotu uświadomione lub nieuświadomione przez niego niebezpieczeństwo bądź utraty określonego dobra lub wartości (na przykład życia, zdrowia, mienia, suwerenności, ukochanej osoby itp.), bądź czasowej lub względnie trwałej utraty zdolności do szeroko rozumianego rozwoju*¹⁵⁴.*

---

151 W. Fehler, *Zagrożenie – kluczowa kategoria teorii bezpieczeństwa*, [w:] K. Jałoszyński, B. Wiśniewski, T. Wojtuszek, (red. nauk.), *Współczesne postrzeganie bezpieczeństwa*, Wyższa Szkoła Administracji, Bielsko-Biała 2007, s. 34.

152 Zagrożenie, [w:] *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/>, [dostęp: 26.04.2021].

153 B. Hołyst, *Wiktymologia*, Warszawa 1989, s. 482.

154 R.M. Kalina, *Ogólne kategorie klasyfikacji i charakterystyki zagrożeń zewnętrznych*, [w:] B. Hołyst, (red. nauk.), *Człowiek w sytuacji trudnej*, Polskie Towarzystwo Higieny Psychicznej, Warszawa 1991, s. 80 – 81.

Zagrożenie bezpieczeństwa można postrzegać również jako *uświadomione albo nieuświadomione prawdopodobieństwo utraty (lub uszczerbku) wartości niematerialnej lub materialnej, będącej ważnym dla tego podmiotu dobrem, lub doraźnej albo trwałej utraty potencjalności tego podmiotu do szeroko pojmowanego rozwoju*¹⁵⁵. Natomiast autorzy Mini słownika Biura Bezpieczeństwa Narodowego definiują zagrożenie bezpieczeństwa jako *pośrednie lub bezpośrednie destrukcyjne oddziaływania na podmiot*¹⁵⁶. Należy również podkreślić, że w miarę rozwoju cywilizacyjnego zmienia się i znacznie rozszerza zakres pojęcia zagrożeń bezpieczeństwa. Ma to również oczywisty związek z rozszerzaniem w doktrynie nauk o bezpieczeństwie, znaczenia pojęciowego samego bezpieczeństwa. *Pojęcie zagrożeń bezpieczeństwa narodowego było dawniej definiowane w ścisłym związku z przyjmowaniem za priorytetowy (a nawet jedyny) militarnym obszarem bezpieczeństwa narodowego. Z upływem czasu i różnymi katastrofalnymi wydarzeniami, zdefiniowano nowe obszary bezpieczeństwa narodowego. Przykładem jest potwierdzona już współcześnie teza: Współczesne bezpieczeństwo narodowe, obrona narodowa obejmują w coraz większym stopniu oprócz siły militarnej, zdolności ochrony i ratownictwa ludności, substancji materialnej i środowiska przed zagrożeniami niemilitarnymi (...). Zagrożenia jakie niosą dla współczesnych społeczeństw katastrofy i awarie techniczne, klęski żywiołowe oraz skażenia środowiska – są równe skutkom wojny*¹⁵⁷. Najlepszym przykładem niespotykanego w nowożytnej historii, zagrożenia niemilitarnego o zasięgu ogólnoświatowym jest pandemia choroby covid-19, wywoływanej przez koronawirusa SARS COV-2. Państwem, które na dzień 18.05.2022 r. odnotowało największą bezwzględna liczbę ofiar tej choroby jest USA, gdzie przekroczyła ona 1 mln osób¹⁵⁸. Dla pełniejszego zobrazowania skali tego niemilitarnego zagrożenia wystarczy dodać, że liczba ofiar śmiertelnych tej choroby w USA ponad dwukrotnie przewyższyła liczbę Amerykanów, którzy zginęli łącznie we wszystkich konfliktach zbrojnych, w których brali udział żołnierze amerykańskiej armii w XX i XXI wieku, tj. w I i II Wojnie Światowej, wojnie w Korei, wojnie w Wietnamie, wojnie w Iraku oraz wojnie w Afganistanie.

Podsumowując wstępne rozważania na temat zagrożeń bezpieczeństwa, należy zgodzić się ze stwierdzeniem, iż *współczesne zagrożenia bezpieczeństwa narodowego można (...) określić jako potencjalne lub istniejące zjawiska, sytuacje bądź działania*

---

155 J. Piwowski, *Nauki o bezpieczeństwie. Zagadnienia elementarne. Monografia naukowa. Wydanie Drugie*, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego Apeiron, Kraków 2017, s. 29.

156 (Mini)słownik BBN, dz. cyt.

157 R. Jakubczak, J. Flis, dz. cyt., s. 109, za: M. Reuner, *National Security. The Economic and environmental dimension*, Wordwatch Institute, 5/1989.

158 <https://www.google.com/search?q=statystyki+covid&oq=statystyki&aqs=chrome.0.0i433j69i57j0i131i433j0l3j69i61.4991j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>, [dostęp: 18.05.2022].

*godzące w wartości i interesy narodowe, stwarzające niebezpieczeństwo dla: życia i zdrowia, warunków bytu, mienia i środowiska oraz destrukcji (destabilizacji) organizacji życia społecznego i państwowego, a także zniweczenia (osłabienia) możliwości rozwoju*¹⁵⁹.

Niezależnie od różnic definicyjnych, trzeba zauważyć, że każde realne zagrożenie wpływa na obiektywny stan bezpieczeństwa i jednocześnie jest czynnikiem wpływającym na subiektywne poczucie bezpieczeństwa. Można więc skonstatować, że stale pojawiające się i ewoluujące zagrożenia, zmieniają stan bezpieczeństwa, w proces bezpieczeństwa. Powodują permanentne zmiany w strukturze bezpieczeństwa, wymuszają jego dynamikę. Wszelkie zagrożenia bezpieczeństwa należy więc traktować jako zewnętrzne (pozostające poza jednostką ludzką) determinanty poczucia bezpieczeństwa. Oprócz determinantów zewnętrznych poczucia bezpieczeństwa, należy dopatrywać się również determinantów wewnętrznych, mających swoje źródło m.in. w psychice, wiedzy i osobistych doświadczeniach poszczególnych ludzi.

W literaturze przedmiotu można spotkać wiele klasyfikacji zagrożeń bezpieczeństwa. Klasyfikacja uzależniona jest od przyjmowanego kryterium podziału. Autorzy często przyjmują jako punkt odniesienia umiejscowienie źródeł tych zagrożeń. *To pozwala podzielić zagrożenia na wewnętrzne i zewnętrzne*¹⁶⁰. Zaznaczyć należy, że jakkolwiek katalog możliwych zagrożeń bezpieczeństwa, z pewnością nigdy nie będzie zbiorem zamkniętym. Do wewnętrznych zagrożeń bezpieczeństwa często zaliczane są¹⁶¹:

- *zamieszki lub fale strajków o zasięgu regionalnym lub ogólnokrajowym,*
- *klęski żywiołowe,*
- *katastrofy techniczne,*
- *kryzysy ekonomiczne,*
- *zbrojne przewroty polityczne lub powstania nieprzekształcone w wojnę domową,*
- *kryzysy polityczne zagrażające demokratycznemu porządkowi w państwie,*
- *zdarzenia godzące w porządek konstytucyjny,*
- *terroryzm, przestępczość zorganizowana itd.*

Natomiast zagrożeniami, o których decydują czynniki zewnętrzne, są:

- *masowe migracje,*
- *provokacje zbrojne, starcia lub incydenty graniczne,*

---

159 R. Jakubczak, J. Flis, dz. cyt., s. 98.

160 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidczyk, dz. cyt., s. 102.

161 Tamże, s. 102 - 103.

- *wojna domowa lub wojna między państwami sąsiadującymi,*
- *konflikt zbrojny między państwami z dalszego otoczenia zagrażający wprost lub pośrednio interesom narodu,*
- *interwencja zbrojna państwa mocarstwa,*
- *interwencja militarna państwa w ramach sojuszu wynikająca ze zobowiązań międzynarodowych, realizowanych w ramach przywracania lub wymuszania pokoju.*

Według innej klasyfikacji za kryterium podziału przyjęto przyczyny powstania zagrożeń bezpieczeństwa. *Przyjmując takie założenie, wszystkie zagrożenia można sklasyfikować jako te, które powstały w wyniku działania sił przyrody lub działań człowieka*¹⁶².

Innym, istotnym podziałem zagrożeń bezpieczeństwa jest podział ze względu na zasięg¹⁶³:

- *o ograniczonym zasięgu, czyli występujące na pewnym ograniczonym obszarze lub odnoszące się do wyodrębnionej dziedziny funkcjonowania państwa i niepowodujące powstania sytuacji kryzysowych poza tym obszarem lub dziedzinami,*
- *rozprzestrzeniające się, czyli stopniowo przeradzające się z sytuacji kryzysowych o ograniczonym zasięgu w sytuacje ogólnokrajowe,*
- *o zasięgu ogólnokrajowym, czyli takie, które od samego początku ich istnienia obejmują znaczną część kraju lub większą część dziedzin jego funkcjonowania.*

Natomiast Biuro Bezpieczeństwa Narodowego w swoim Mini słowniku, nie precyzując kryteriów, proponuje podziały na¹⁶⁴:

- *zagrożenia potencjalne i realne;*
- *subiektywne i obiektywne;*
- *zewewnętrzne i wewnętrzne;*
- *militarne i niemilitarne;*
- *kryzysowe i wojenne;*
- *intencjonalne i przypadkowe (losowe).*

Przyjmując za constans, iż zagrożenia bezpieczeństwa są nierozzerwalnie związane z bezpieczeństwem w ten sposób, że poziom bezpieczeństwa jest następstwem występujących zagrożeń, należy również przyjąć, że zagrożenia bezpieczeństwa można dzielić wg. analogicznych kryteriów stosowanych do podziału

---

162 Tamże, s. 103.

163 B. Wiśniewski, S. Zalewski, (red. nauk.), dz. cyt., s. 56.

164 (Mini)słownik BBN, dz. cyt.

rodzajów bezpieczeństwa. W tym kontekście za najistotniejsze kryteria podziału należy uznać: kryterium podmiotowe, kryterium przedmiotowe oraz kryterium przestrzenne.

Biorąc pod uwagę kryterium podmiotowe, analogicznie do przytaczanych wcześniej podmiotów bezpieczeństwa, zagrożenia bezpieczeństwa mogą dotyczyć:

- pojedynczego człowieka,
- grupy ludzi (różnej liczebności),
- konkretnych struktur (podmiotów prawnych) określonych terytorialnie (np. gmina, powiat, województwo, państwo, kontynent, świat).

Posługując się kryterium przedmiotowym, zagrożenia bezpieczeństwa można podzielić za R. Jakubczakiem i J. Flisem, na¹⁶⁵:

- *Zagrożenie polityczne bezpieczeństwa narodowego definiowane jest jako stan, w którym nasilają się działania zorganizowanych grup społecznych (politycznych) uniemożliwiających wypełnianie przez państwo jego głównych funkcji, a przez to osłabiające lub niweczące działania organów lub instytucji realizujących cele i interesy narodowe.(...)*
- *Zagrożenia militarne bezpieczeństwa narodowego obejmują użycie lub groźbę użycia siły militarnej przez podmioty prawa międzynarodowego (państwa). Jednak przykłady zamachów terrorystycznych w USA i innych państwach dowodzą, że takie zagrożenie dla funkcjonowania państwa może zaistnieć także ze strony organizacji nie będącej podmiotem prawa międzynarodowego. W tym kontekście pojęcie zagrożeń militarnych państwa najtrafniej oddaje lapidarne stwierdzenie, że jest to realna możliwość zastosowania przemocy zbrojnej.*
- *Zagrożenia ekonomiczne bezpieczeństwa narodowego dotyczą problematyki produkcji, wymiany i rozdziału różnych dóbr w państwie oraz racjonalnego nimi dysponowania dla pomnażania ogólnego dobrobytu.*
- *Zagrożenia społeczne bezpieczeństwa narodowego w publikacjach pojawiają się rzadko. Częściej w typologiach zagrożeń bezpieczeństwa wymienia się nazwy: społeczno-kulturowe, psychospołeczne, kulturowe lub cywilizacyjne. Określenie zagrożenia społeczne zawiera w sobie wszystkie przypadki odnoszące się do niebezpieczeństwa utraty życia i zdrowia, tożsamości narodowej i etnicznej poszczególnych społeczności oraz bezpieczeństwa socjalnego i publicznego.*
- *Zagrożenie ekologiczne bezpieczeństwa odnosi się do funkcjonowania żywej przyrody oraz warunków życia człowieka w tym środowisku i trwałego rozwoju narodu. Zagrożenie to może wywołać działalność człowieka (antropomorficzne) i czynniki naturalne (nieantropomorficzne). Definiowane jest jako rodzaj*

---

165 Szerzej: R. Jakubczak, J. Flis, dz. cyt., s. 110 - 115.

zagrożenia, w wyniku którego może nastąpić niebezpieczeństwo dla istot żywych, na skutek zmiany środowiska naturalnego.

- *Terroryzm – jako działanie nieregularne – jest wykorzystywany już od dawna i tym samym stanowi sprawdzoną formę działań podejmowanych w trakcie konfrontacyjnych stosunków pomiędzy stronami, z których jedna jest strukturą państwową.*

Natomiast według kryterium przestrzennego zagrożenia bezpieczeństwa najprościej można podzielić na:

- zagrożenia o charakterze lokalnym – dotyczące mniejszych obszarowo struktur, tj. gmina, powiat, województwo,
- zagrożenia o charakterze regionalnym – dotyczące całego państwa lub grupy sąsiadujących ze sobą państw,
- zagrożenia o charakterze globalnym – dotyczące całego świata.

Katalog realnie występujących zagrożeń bezpieczeństwa, a tym bardziej zagrożeń potencjalnych, mogących wystąpić w przyszłości bliższej lub dalszej, nigdy nie będzie zbiorem zamkniętym. Nie sposób też poddawać szczegółowej analizie wszystkich zidentyfikowanych i opisanych w literaturze nauk o bezpieczeństwie zagrożeń. Ze względu na temat, cele i zakres dysertacji, celowym jest jednak dokonanie analizy krytycznej literatury przedmiotu, pod kątem zagrożeń bezpieczeństwa szczególnie odczuwalnych przez społeczności lokalne. Problemem jest jednak wyselekcjonowanie zagrożeń szczególnie ważnych dla społeczności lokalnych. Z pewnością trzeba tu brać pod uwagę zagrożenia lokalne, które w naturalny sposób, ze względu na bliskość występowania zawsze są ważne dla danej społeczności lokalnej. Do grupy tej zaliczyć należy przede wszystkim zagrożenia bezpieczeństwa publicznego – zagrożenia przestępczością, które będzie przedmiotem szczegółowej analizy w dalszej części rozprawy. Jednakże oprócz nich koniecznym jest wyselekcjonowanie zagrożeń o szerszym zasięgu terytorialnym, (krajowym, europejskim - regionalnym czy ogólnosiwiatowym) pamiętając, że każdy członek lokalnej społeczności jest jednocześnie mieszkańcem konkretnego kraju, regionu, kontynentu i świata.

Do zagrożeń o charakterze lokalnym, występujących wszędzie tam gdzie istnieje jakakolwiek infrastruktura techniczna i komunikacyjna zbudowana przez człowieka, należą zagrożenia bezpieczeństwa powszechnego, w tym awarie i katastrofy związane z tą infrastrukturą. *Powszechnie przyjmuje się, że źródłem zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego mogą być: przyroda, infrastruktura techniczna, będąca dziełem ludzkiej cywilizacji, ułatwiająca człowiekowi życie: budynki, sieć komunikacyjna drogi, przemysł,*

*media, zakłady pracy i inne; ludzie*¹⁶⁶. Zauważyć należy, iż we współczesnym świecie przesyconym przeróżnymi wytworami ludzkiej cywilizacji, często trudno jest precyzyjnie odróżnić, które katastrofy czy awarie infrastruktury technicznej zostały spowodowane wyłącznie przez działalność człowieka, które zdarzyły się wyłącznie z powodu działania sił natury, a które wreszcie, były skutkiem zbiegu destrukcyjnych działań człowieka i sił przyrody. Zagrożeń bezpieczeństwa powszechnego spowodowanych awariami infrastruktury technicznej jest bardzo wiele, jednak należy się godzić ze stanowiskiem, że *potencjalnie największe zagrożenie dla życia i zdrowia obywateli, jak też stanu środowiska przyrodniczego powodują awarie i katastrofy chemiczne. Zagrożenia wywołane w tym obszarze podzielić można ze względu na miejsce awarii, na zagrożenia występujące w zakładach pracy oraz w transporcie (kolejowym, drogowym, rurociągowym)*¹⁶⁷. Oprócz awarii i katastrof chemicznych, w ostatnich latach nowym, niebezpiecznym zjawiskiem związanym z potężnym zagrożeniem bezpieczeństwa ekologicznego, stało się celowe porzucanie toksycznych odpadów chemicznych, tzw. „brudnych bomb ekologicznych”. Niebezpieczne, silnie toksyczne substancje, występujące najczęściej w stanie płynnym, porzucane są masowo w beczkach w specjalnie wynajmowanych w tym celu halach magazynowych, na placach czy wręcz w przypadkowych miejscach przy drogach publicznych. Zjawisko to spowodowane jest przede wszystkim ogromnymi kosztami legalnej utylizacji takich substancji i w związku z tym rosnącą pokusą pozbycia się ich w sposób przestępczy, bez ponoszenia kosztów. Proceder ten, na przestrzeni ostatnich kilku lat stał się na tyle intratny, że jest atrakcyjny dla zorganizowanych grup przestępczych nazywanych mafiami śmieciowymi. Toksyczne odpady stanowią nie tylko problem ekologiczny dla społeczności lokalnych, ale również ekonomiczny, gdyż w praktyce to często właśnie gminy na terenie, których porzucane są takie substancje, zmuszone są ponosić koszty ich utylizacji.

Z pewnością do kategorii zagrożeń wpływających na bezpieczeństwo każdego człowieka należy zaliczyć zagrożenia naturalne. Wśród nich najważniejsze to zagrożenia naturalne takie jak: zmiany klimatyczne (globalne ocieplenie), powodzie, huragany, trzęsienia ziemi, aktywność wulkaniczna czy tsunami. Do innych zagrożeń naturalnych dotyczących całej ludzkości należą epidemie i pandemie chorób zakaźnych. Nie wszystkie wymienione kataklizmy naturalne, ze względu na położenie geograficzne Polski, dotyczą bezpośrednio mieszkańców naszego kraju, dlatego na potrzeby przedmiotowej dysertacji można poprzestać na ich wzmiankowaniu.

---

166 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidczyk, dz. cyt., s. 132.

167 Szerzej: Tamże, s. 137 - 139, za: J. Prońko, B. Wiśniewski, *Kierowanie reagowaniem kryzysowym w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń dla ludzi i środowiska*, Informator 2002, nr S (1) – wydanie specjalne, Biuro Spraw Obronnych MSWiA, Warszawa 2002.

Odmienne natomiast, należy postrzegać zagrożenia klimatyczne, powódzie oraz epidemie i pandemie chorób zakaźnych. Jednym z najpoważniejszych globalnych zagrożeń cywilizacyjnym jest również gwałtownie postępująca degradacja środowiska naturalnego. Dlatego zagrożenia te wymagają szerszej analizy.

Do jednych z najpoważniejszych zagrożeń współczesnego świata z pewnością należy zaliczyć zmiany klimatyczne wiążące się z globalnym ociepleniem. Globalne ocieplenie wynika wprost z gwałtownego rozwoju cywilizacyjnego, stale zwiększającego się zapotrzebowania na energię i związanej z tym równie gwałtownie wzrastającej emisji dwutlenku węgla do atmosfery. W ten sposób powstaje tzw. efekt cieplarniany polegający na kumulowaniu w atmosferze Ziemi gazów blokujących promieniowanie ciepłe planety i uniemożliwiających ich emisję w przestrzeń kosmiczną¹⁶⁸. *Wzrost średniej temperatury powietrza może przyspieszyć topnienie lodowców górskich i czas lodowych w okolicach podbiegunowych, co w zależności od scenariusza - wywoła podniesienie się poziomu wód oceanu o 28 – 42 cm*¹⁶⁹. Skutkiem podniesienia poziomu mórz i oceanów będzie zalanie dużych powierzchni lądowych. *Prognozowane podniesienie się poziomu morza w związku z ocieplaniem się klimatu może postawić niektóre kraje biedne w wyjątkowo trudnej sytuacji*¹⁷⁰. Pozbawienie w ten sposób (szczególnie krajów biednych) znacznej części terytorium lądowego, a więc i gruntów uprawnych, jeszcze bardziej pogłębi, już dziś bardzo dotkliwy, problem głodu. Ponadto w przypadku utrzymania się obecnych tendencji ocieplenia atmosfery ziemi, zmiany klimatyczne spowodują, iż *nasilą się susze, a ich zasięg i czas trwania będą coraz dłuższe. Przyspieszeniu ulegną procesy pustoszczenia i rozszerzą się pustynie kosztem obszarów, które dziś jeszcze mogą być okresowo wykorzystywane*¹⁷¹. W ciągu zaledwie czterech pierwszych miesięcy 2021 r. pustoszczeniu na świecie uległo blisko 4 mln hektarów ziemi¹⁷². Utrzymanie tych niekorzystnych trendów w perspektywie kilkudziesięciu lat doprowadzi do pogłębiających się braków wody pitnej, utraty terenów uprawnych a nawet całych terytoriów i w konsekwencji nieuchronnie spowoduje masowe migracje ludności. Szczególnie problem ten może dotyczyć migracji z krajów Afryki i Azji do Europy oraz z Ameryki Środkowej i Południowej do Ameryki Północnej. Scenariusz taki

---

168 Szerzej: B. Hołyst, *Bezpieczeństwo gatunku ludzkiego*, Wydawnictwo Naukowe PWN SA, Warszawa 2016, s. 685, za: M. Pietraś, *Bezpieczeństwo ekologiczne w Europie. Studium politologiczne*, UMCS, Lublin 2000.

169 J. Makowski, J. Miętiewicz - Brynda, *Środowisko a rozwój*, [w:] M. Czerny, (red. nauk.), *Bieda i bogactwo we współczesnym świecie. Studia z geografii rozwoju*, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2012, s. 107

170 B. Hołyst, *Bezpieczeństwo gatunku ...*, dz. cyt., s. 16.

171 Tamże.

172 Por.: <https://www.worldometers.info/pl/>, [dostęp: 30.04.2021].

w konsekwencji może doprowadzić do światowego kryzysu gospodarczego o niespotykanej dotąd skali.

Innym znaczącym zagrożeniem, bezpośrednio związanym ze zmianami klimatycznymi są powodzie. *Prognozuje się, że powodzie będą coraz częstsze na świecie w miarę postępu globalnego ocieplenia (...). Będą one coraz większe i gwałtowniejsze oraz trudniejsze do przewidzenia. Zalanie grozi w związku ociepleniem klimatu wszystkim terytoriom na ziemi położonym poniżej 9 m nad poziomem morza*¹⁷³. W praktyce oznacza to wielką migrację ludzi nie tylko z terenów zalanych przez wody oceanów i mórz, ale również z obszarów wielkich delt rzecznych.

Równie poważnym zagrożeniem dla współczesnego świata jest gwałtownie postępująca degradacja środowiska naturalnego. Powaga tego zagrożenia wynika przede wszystkim z faktu, iż dotyczy ono środowiska przyrodniczego, w którym, i dzięki któremu, człowiek żyje. W literaturze przedmiotu wyróżnia się trzy podstawowe przyczyny pogłębiającego się kryzysu ekologicznego współczesnego świata¹⁷⁴:

1. Degradacja środowiska naturalnego częściowo jest spowodowana postępowaniem technicznym, przestarzałymi procesami technologicznymi oraz przyspieszoną industrializacją i urbanizacją, rozwojem infrastruktury ekonomicznej oraz modernizacją rolnictwa. Jednakże w dużym stopniu na kryzys ekologiczny złożyły się przyczyny natury społecznej, w postaci zachwiania równowagi sił społecznych, a więc dominacji struktur biurokratyczno-technokratycznych nad innymi strukturami społecznymi, oraz nieadekwatnego do rzeczywistości systemu wartości i stylu życia.
2. Powszechny brak świadomości proekologicznej w społeczeństwach i zrozumienia doniosłości ochrony przyrody dla przyszłości świata.
3. Nieadekwatne do rzeczywistości teorie ekonomiczne, przede wszystkim ze względu na stosowanie wyłącznie rachunku ekonomicznego, w którym ważne dobra przyrody traktuje się jako całkowicie wolne, gdy w rzeczywistości wszystkie zasoby przyrodnicze pozostające w dyspozycji człowieka stają się lub już stały się rzadkie.

Znamiennym jest, iż wszystkie wymienione przyczyny degradacji środowiska naturalnego wynikają bezpośrednio bądź pośrednio z rabunkowej i zaborczej działalności człowieka. Tymczasem, *degradacja przyrody, spowodowana działalnością*

---

173 B. Hołyst, *Bezpieczeństwo gatunku...*, dz. cyt., s. 27, za: A. Sieradzki, *Trzynastu jeźdźców Apokalipsy. Człowiek i natura w trzecim tysiącleciu*, Astrum, Wrocław 2001, s. 167 - 168.

174 Szerzej: Tamże, s. 33 - 35.

człowieka zagraża nie tylko jego zdrowiu i dobrobytowi, lecz nawet istnieniu i stworzonej przez niego cywilizacji¹⁷⁵.

Kolejnym zagrożeniem dla ludzkości są epidemie i pandemie chorób zakaźnych. *Epidemia to pojawienie się równocześnie lub w krótkich odstępach czasu dużej liczby zachorowań na określoną chorobę (najczęściej zakaźną) wśród ludności danego terenu¹⁷⁶. Natomiast pandemia to epidemia określonej choroby, najczęściej zakaźnej, obejmującej bardzo duże obszary (kraj, kontynent)¹⁷⁷. Epidemie i pandemie chorób zakaźnych od zarania dziejów towarzyszyły człowiekowi. Zawsze stanowiły ogromne zagrożenie dla życia i zdrowia ludzi i wielokrotnie w historii świata dziesiątkowały populację ludzką. Dopiero wiek XVIII przyniósł pierwsze sukcesy naukowców w walce z chorobami wirusowymi, kiedy to brytyjski doktor Edward Jenner opracował pierwszą na świecie szczepionkę. W 1796 roku Jenner przeprowadził eksperyment, polegający na zaszczepieniu ośmioletniego chłopca wirusem ospy krowiej. U chłopca rozwinęła się łagodna postać choroby i stał się on odporny również na ospę prawdziwą. W ten sposób Jenner potwierdził swoje przypuszczenia, po czym w XI wieku metoda Jennera zwana wakcynacją rozpowszechniła się prawie w całej Europie, a wkrótce również na całym świecie. W 1980 roku Światowa Organizacja Zdrowia ogłosiła, że ospa prawdziwa będąca jedną z największych plag ludzkości, została wyeradykowana dzięki szczepionce opracowanej 200 lat wcześniej przez Jennera. Następnym przełomowym momentem w dziedzinie uodpornienia czynnego było opracowanie przez Louisa Pasteura szczepionki przeciwko wąglikowi i przeciw wścieklicznie. L. Pasteur jako pierwszy wyprodukował szczepionkę opracowaną w laboratorium. Była to szczepionka przeciw cholerze kurcząt. Na początku XX wieku choroby zakaźne, takie jak żółta gorączka i poliomyelitis, nadal pustoszyły populacje w Europie i Stanach Zjednoczonych. Osiągnięcia ubiegłych stuleci pozwoliły naukowcom na opracowanie szczepionek przeciwko wielu ostrym i przewlekłym chorobom zakaźnym, takim jak: gruźlica, błonica, krztusiec, tężec, dur wysypkowy, żółta gorączka i grypa. Po II wojnie światowej do użycia wdrożono szczepionki wirusowe, przeciwko poliomyelitis, odrze, śwince, różyczce, ospie wietrznej, wzw typu B i wzv typu A.¹⁷⁸ Te wielkie i niezaprzeczalne osiągnięcia naukowców, znacznie poprawiły bezpieczeństwo zdrowotne ludzkości. Sukcesy były*

---

175 Z. T. Wierzbicki, *Ekologia*, [w:] *Encyklopedia socjologii*, t. I, Oficyna Naukowa, Warszawa 1998, s. 168.

176 R.J. Burek, *Encyklopedia popularna PWN*, t. 3, Wydawnictwo Naukowe PWN Sp. z o. o., Warszawa 1997, s. 93.

177 Tamże, t. 7, s. 87.

178 A. Wiatrzyk, <https://szczepienia.pzh.gov.pl/ciekawostki/historia-szczepien-w-pigulce/>, za: The Vaccine Timeline, <https://www.publichealth.org/public-awareness/understanding-vaccines/>, za: J. Kostrzewski, W. Magdzik, D. Naruszewicz-Lesiuk, (red. nauk.), *Choroby zakaźne i ich zwalczanie na ziemiach polskich w XX wieku*, Wyd. Lekarskie PZWL, 2001, [dostęp: 01.05.2021].

na tyle spektakularne, że w 1969 r. Naczelny lekarz USA William H. Steward złożył przed Kongresem optymistyczne oświadczenie, że można się przygotować do ostatecznego zamknięcia problemu chorób zakaźnych. Jego entuzjazm wzbudziła cała gama antybiotyków i szczepionek, które pojawiły się na rynku medycznym.(...) W 1981 r. ogłoszono Globalną Strategię na rzecz Zdrowia dla Wszystkich do 2000 r. Były to narodziny ruchu Zdrowie dla wszystkich i chociaż Światowa Organizacja Zdrowia wyraźnie stwierdziła, że nie oznacza to wyeliminowania wszystkich chorób, to wniosek płynął z tego taki, iż wkrótce ludzkość wkroczy w erę niespotykanie dobrego zdrowia – w nowe milenium przynoszące wiek nadziei (WHO 1999)¹⁷⁹. Mogło się wydawać, że nauka zmusiła choroby do odwrotu i choroby zakaźne takie jak odra, świnka czy choroba Heinego-Medina (polio), które niegdyś przerażały, należą już do przeszłości. Jednak w krajach o bardzo niskich dochodach co druga osoba umiera w młodym wieku z powodu choroby zakaźnej¹⁸⁰. Choroby zakaźne nie są jednak problemem wyłącznie krajów biednych. Choroby zakaźne zabijają rocznie ok. 17 mln osób, co oznacza więcej niż 1900 zgonów na godzinę, a jedna trzecia tych zgonów występuje w tzw. krajach rozwiniętych¹⁸¹.

Jak bardzo przedwczesne były formułowane prognozy rychłego zwycięstwa nauki nad chorobami zakaźnymi, najboleśniej pokazały lata 2019-2022, w których świat zmagają się z pandemią covid-19. Według danych na dzień 18.05.2022 r., na całym świecie na covid-19 zachorowało już ponad 523 mln ludzi, a liczba zgonów spowodowanych tylko tą chorobą przekroczyła 6,27 mln osób¹⁸².

Kolejnym globalnym zagrożeniem nie znającym granic państw, a więc w praktyce mogącym dotknąć bezpośrednio bądź pośrednio każdego człowieka, jest terroryzm. Żyjemy w czasach, w których zjawisko terroryzmu jest wszechobecne, stało się stałym elementem krajobrazu współczesnego świata. Praktycznie nie ma dnia aby środki masowego przekazu nie informowały o kolejnym zamachu terrorystycznym¹⁸³. Z tych też powodów zjawisko terroryzmu we współczesnym świecie bardzo spowszedniało. Ludzie zatracili potrzebę zastanawiania się nad tym, czym właściwie jest terroryzm, gdyż automatycznie każde zdarzenie z użyciem materiałów wybuchowych, związane z uprowadzeniem osób czy przetrzymywaniem zakładników, kojarzone jest z terroryzmem. Tymczasem dylematem o fundamentalnym znaczeniu jest rozróżnienie

---

179 Szerzej: B. Hołyst, *Bezpieczeństwo gatunku...*, dz. cyt., s. 56, za: WHO *Removing to Health Development*, New York 1999.

180 Tamże.

181 Tamże, s. 56 - 57.

182 Szerzej: <https://www.google.com/search?q=statystyki+covid&oq=statystyki&aqs=chrome.0.0i433j69i57j0i131i433j0l3j69i61.4991j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>, [dostęp: 18.05.2022].

183 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidczyk, dz. cyt., s. 167.

terroryzmu od walki o wolność i suwerenność. Często bowiem różnica między jednym a drugim, polega wyłącznie na rozbieżnej interpretacji tego samego zdarzenia, uzależnionej od subiektywnego punktu widzenia każdej ze stron konfliktu. Przykładem takich przeciwstawnych interpretacji mogą być zamachy Irlandzkiej Armii Republikańskiej (IRA) przeprowadzone 27 sierpnia 1979 roku na przeciwnych wybrzeżach Irlandii. Do skoordynowanych ataków doszło na zachodnim wybrzeżu Irlandii, w hrabskie Sligo, oraz w miejscowości Warrenpoint nad jeziorem Carlingford położonym na wschodnim wybrzeżu wyspy. *Ofiarą pierwszego z zamachów był Lord Louis Frances Victor Albert Nicholas, pierwszy hrabia Mountbatten z Birmy, ostatni wicekról Indii. Lord Mountbatten był członkiem brytyjskiej rodziny królewskiej. Miał on za sobą świetną karierę w marynarce wojennej, gdzie m.in. służył jako naczelny dowódca sił aliantów w Azji Południowo-Wschodniej*¹⁸⁴. W wyniku eksplozji łodzi, którą płynął Lord Mountbatten, oprócz niego, w ataku przeprowadzonym przez IRA zginęło jeszcze troje ludzi, w tym wnuk lorda. W drugim zamachu w zasadzce zorganizowanej przez IRA, w wyniku serii eksplozji zginęło łącznie 18 żołnierzy brytyjskich oraz chłopiec przypadkowo postrzelony przez broniących się żołnierzy. Z punktu widzenia Monarchii Brytyjskiej ataki te były aktami czystego terroryzmu. Jednak mając na uwadze, że Monarchia Brytyjska była *de facto* uważana przez Irlandczyków za okupanta, ataki te zostały uznane przez stronę przeciwną za słuszny odwet za tzw. bloody Sunday – krwawą niedzielę, podczas której Armia Brytyjska zabiła 14 uczestników pokojowej manifestacji, zorganizowanej 30 stycznia 1972 r. w Londonderry, przez Północnoirlandzkie Zrzeszenie na Rzecz Praw Obywatelskich. Ataki te oceniane były także przez Irlandczyków jako element słusznej walki o wolność i niepodległość. Podobnie zresztą można oceniać liczne ataki żołnierzy polskiego podziemia przeprowadzane w czasie II Wojny Światowej na hitlerowskich dygnitarzy czy polskich kolaborantów. Przez nazistów były one traktowane jako akty terrorystyczne, natomiast Polacy oceniali je jednoznacznie jako jedną z możliwych form walki o niepodległość i akty patriotyzmu. Nie inaczej można rozpatrywać działania zbrojne „żołnierzy wyklętych” podejmowane po wkroczeniu na ziemię polskie Armii Czerwonej. Innym, bardziej aktualnym przykładem może być *baskijska ETA. Dla niektórych Basków jest to organizacja narodowowyzwoleńcza, która walczy z rządem hiszpańskim o wolność kraju Basków. Natomiast dla zwolenników dwóch największych partii hiszpańskich: Partii Ludowej i Hiszpańskiej Socjalistycznej Partii Robotniczej jest to organizacja*

---

184 P. Celej, *IRA: Zamach na lorda Luisa Mountbattena oraz zamach w Warrenpoint*, <http://strefahistorii.pl/article/4638-ira-zamach-na-lorda-louisa-mountbattena-oraz-zamach-w-warrenpoint>, [dostęp: 04.05.2021].

*terrorystyczna, która zajmuje się głównie mordowaniem i wymuszaniem pieniędzy*¹⁸⁵. Z jeszcze bardziej kontrowersyjnymi ocenami można się spotkać podczas oceny ataków przeprowadzanych przez Al-Kaidę, Hezbollah, Dżihad, Hamas czy tzw. „Państwo Islamskie”. Dla krajów cywilizacji zachodniej są to organizacje skrajnie terrorystyczne, natomiast część świata islamskiego uważa je za organizacje walczące o uwolnienie świata arabskiego od wpływów USA, krajów zachodu i Izraela. Faktem jest, iż całkowicie rozbieżnych ocen czy jakieś działania są terroryzmem czy też walką narodowowyzwoleńczą można przytoczyć bardzo wiele, przy czym zawsze zwaśnione strony będą miały argumenty na poparcie własnych racji. Z pewnością również należy przyznać, że bardzo trudno jest wyznaczyć ostrą linię podziału stanowiącą granicę między zamachami terrorystycznymi, a często desperackimi aktami walki o wolność, autonomię czy suwerenność. Obiektywna ocena poszczególnych zdarzeń wręcz nie jest możliwa bez rzetelnej znajomości tła historycznego i wnikliwej analizy kontekstu politycznego. Dlatego w ocenie takich zdarzeń należy raczej opierać się na opiniach politologów, neutralnych historyków i ekspertów ds. terroryzmu, a mniej na opiniach polityków i ocenach kreowanych przez mass media.

W literaturze przedmiotu najczęściej można spotkać się z podziałem terroryzmu ze względu na motywację sprawców. W tym kontekście badacze przedmiotu wyróżniają terroryzm polityczny i terroryzm kryminalny (w tym przypadku często używa się również sformułowania terror kryminalny). Z tych względów można stwierdzić, że terroryzm w każdej swej postaci wiąże się z użyciem przemocy i celami politycznymi czy też społecznymi. *Terroryzm jest zatem metodą walki politycznej, w której zakładane cele osiągnąć są za pomocą stosowania przemocy. Działania terrorystyczne obejmują jeszcze jeden element, którym jest zastraszanie, głównie państwa, poprzez ofiary, a rozgłos jest istotnym czynnikiem strategii terrorystycznej*¹⁸⁶. Dlatego globalizacja, powszechny i praktycznie niczym nie ograniczony dostęp do Internetu i innych środków masowego przekazu, ewidentnie sprzyjają rozwojowi terroryzmu. Sprawiają, że osiągnięcie zakładanych celów, przy wykorzystaniu olbrzymiego rozgłosu medialnego, staje się łatwiejsze. Z drugiej strony z *końcem XX i początkiem XXI wieku terroryzm przybrał takie formy, które pozwalają atakować dowolny kraj w świecie, czyli stał się zjawiskiem globalnym*¹⁸⁷. Należy mieć świadomość, że terroryzm jest zjawiskiem dynamicznym, ewoluującym, *ulega zmianom, szczególnie co do sposobów przeprowadzania akcji i wybieranych celów. Przez lata większość terrorystów wydawała*

---

185 Szerzej: Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidczyk, dz. cyt., s. 188 - 189.

186 Tamże, s. 169 - 170.

187 B. Hołyst, *Kryminalistyka, Wydanie XI zmienione*, LexisNexis, Warszawa 2007, s. 84 za: U. Kersten, *Internationaler Terrorismus*, Kriministik 2002, nr 1, s. 7 - 15.

się usatysfakcjonowana ograniczonymi możliwościami zadawania śmierci za pomocą broni palnej i samochodów - pułapek jako bomb¹⁸⁸. W zamachach takich ginęły pojedyncze, wyselekcjonowane cele lub stosunkowo małe grupy przypadkowych osób. Jednak pod koniec XX wieku terroryści nie zawahali się użyć do swych ataków, środków masowej zagłady, czego przykładem może być *atak przy użyciu sarinu w metrze japońskim (1995)*. (...) *Atak sarinem wykazał, że można skutecznie przeprowadzić chemiczny zamach terrorystyczny*¹⁸⁹. Analizując zmiany zachodzące w światowym terroryzmie celnie zauważa K. Jałoszyński, że *w przeszłości ataki terrorystyczne w swojej zdecydowanej większości skierowane były przeciwko obiektom materialnym i infrastrukturze państwa, o tyle współczesny terroryzm charakteryzuje się przesunięciem głównego celu działań terrorystów na ludzi. Nie chodzi tu też o ataki na pojedyncze osoby, choć i takie oczywiście mają miejsce, ale o ataki na zbiorowiska ludzkie, powodujące znaczne straty*¹⁹⁰.

Liczni eksperci ds. terroryzmu trafnie dowodzą, że Polska jak dotąd była wolna od bezpośrednich zagrożeń terrorystycznych motywowanych politycznie. Zdarzają się oczywiście zamachy powodowane pobudkami kryminalnymi, lecz w tym przypadku celniejsze wydaje się nazywanie takich ataków, aktami terroru kryminalnego. Należy jednak pamiętać, że terroryzm jest zjawiskiem dynamicznym i nie ma żadnych gwarancji, że w przyszłości i Polska nie stanie się areną ataków terrorystycznych motywowanych celami politycznymi. Należy się z tym liczyć chociażby w kontekście sojuszu militarnego Polski z USA w ramach NATO oraz udziału polskich żołnierzy w międzynarodowych misjach pokojowych.

Nieodłącznym warunkiem rozwoju współczesnego świata jest informatyzacja, umasowienie przetwarzania informacji i wręcz przenoszenie znacznej części ludzkiej aktywności do świata wirtualnego. Poziom rozwoju technologii informacyjnych stanowi dziś o poziomie rozwoju państw. Dzięki Internetowi, powszechny i praktycznie nieograniczony dostęp do informacji stał się jedną z największych wartości cywilizacyjnych. *Informacja często decyduje o porażce lub sukcesie podjętych działań*¹⁹¹. Można wręcz stwierdzić, że informacja, stała się motorem napędowym gospodarek współczesnego świata. Jednak *im wyższe uzależnienie od technicznej sfery informacji, tym większa wrażliwość na wszelkie potencjalne zakłócenia i zagrożenia, które mogą*

---

188 Tamże, s. 85.

189 Tamże.

190 K. Jałoszyński, S. Kulczyński, D. Szlachter, *Działalność organizacji terrorystycznych*, [w:] K. Jałoszyński, (red. nauk.), *Współczesne zagrożenia terroryzmem*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 2013, s. 118.

191 I. Dziubek, *Informatyczne wspomaganie zarządzania kryzysowego*, [w:] W. Lidwa, (red. nauk.), *Narodowy system zarządzania kryzysowego w Polsce*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego, Kalisz 2013, s. 141.

mieć różnorakie przyczyny i różną postać¹⁹². Innymi słowy im więcej korzyści wpływających z rozwoju technologii informacyjnych, tym więcej zagrożeń płynących z tego samego źródła. Cyberzagrożenia, to kolejna wielka grupa zagrożeń bezpieczeństwa dotycząca całego cywilizowanego świata. W Internecie gromadzi się i przetwarza miliony danych o ogromnej wartości, dlatego są one siłą rzeczy w szczególnym zainteresowaniu przestępców. Jak słusznie zauważa J. Grzywacz, przyczynami takiego stanu rzeczy są¹⁹³:

- *anonimowość działania, dająca sprawcy komfort psychiczny,*
- *bez konieczności opuszczania miejsca pobytu przestępca może (...) (działać – dop. autora) wszędzie tam, gdzie funkcjonuje sieć internetowa,*
- *możliwość zdobycia wielu informacji, nieosiągalnych w innych warunkach,*
- *możliwość dosyć skutecznego usunięcia śladów przestępczej działalności.*

Jednym z obszarów szczególnie narażonych na działalność przestępczą są finansowe transakcje internetowe. *Funkcjonowanie systemów informatycznych wiąże się z istotnymi zagrożeniami, które odnoszą się bezpośrednio do możliwości korzystania z danych zawartych w systemie przez nieuprawnione osoby, a także do możliwości oddziaływania na system, w szczególności zaś na któryś z jego elementów: sprzęt elektroniczny, oprogramowanie, dane użytkowników systemu i jego administratorów*¹⁹⁴. Tymczasem jak pokazują badania przeprowadzone przez Komisję Europejską, korzystanie z globalnej sieci internetowej rzadko budzi obawy Polaków. Przykładem mogą być dane dotyczące transakcji internetowych, znajdujących się w czołówce aktywności polskich użytkowników Internetu. Z badań tych wynika, iż zaledwie 25 % badanych ma wątpliwości co do ich bezpieczeństwa (co stanowi najniższy wynik w Unii Europejskiej), natomiast 29 % obawia się przejęcia i wykorzystania danych osobowych¹⁹⁵.

Jak pokazują badania Eurobarometru, Polska znajduje się wśród 6 państw, których obywatele¹⁹⁶:

- *najrzadziej unikają podawania personalnych informacji on-line;*
- *najmniej wierzą, że ryzyko stania się ofiarą cyberzagrożeń wzrasta;*
- *najmniej obawiają się, że strony internetowe lub administracja publiczna nie dbają o bezpieczeństwo ich danych personalnych.*

---

192 R. Jakubczak, J. Flis, dz. cyt., s. 365.

193 J. Grzywacz, *Bankowość elektroniczna w przedsiębiorstwie*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2016, s. 123.

194 R. Bandera, J. Grzywacz, *Zagrożenia bezpieczeństwa w bankowości elektronicznej*, Zeszyty Naukowe PWSZ w Płocku, Nauki Ekonomiczne, t. XXIV, 2016, s. 6.

195 Special Eurobarometer 423, "Cyber security - report", http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_423_en.pdf, [dostęp: 04.05.2021].

196 Tamże.

Przyczyn takich postaw należy dopatrywać się w stosunkowo niskiej świadomości użytkowników Internetu, którzy bardzo często nawet nie wiedzą, że stali się ofiarą cyberprzestępstwa. Odrębnym problemem pogłębiającym ogromną ciemną liczbę cyberprzestępczości, jest niechęć do zgłaszania tego rodzaju przestępstw, związana z posiadaniem pirackiego oprogramowania lub innych nielegalnych danych i związana z tym obawa przed poniesieniem odpowiedzialności karnej. Ponadto, jak wynika z licznych obserwacji, pokrzywdzeni często nie zgłaszają cyberataków, w związku z brakiem przekonania, że organy ścigania będą w stanie ustalić sprawcę i doprowadzić do jego ukarania.

Wartym podkreślenia jest fakt, iż *zagrożenia bezpieczeństwa* (informatycznego – dop. autora) *mogą mieć charakter elektroniczny i fizyczny. Te pierwsze występują ze strony hakerów i intruzów, którzy atakują strony internetowe, systemy poczty elektronicznej lub wewnętrzne oprogramowanie firm. Zagrożenia fizyczne natomiast są powodowane przez nieuczciwych administratorów sieci, pracowników i kontrahentów, mogą je również wywoływać pożary, ładunki wybuchowe, powodzie i trzęsienia ziemi*¹⁹⁷.

Statystycznie, z nowych technologii informatycznych, usług i funkcji oferowanych przez Internet znacznie częściej w stosunku do innych użytkowników, korzystają ludzie młodzi (w tym dzieci i młodzież). Naturalną tego konsekwencją jest większe narażenie tej grupy, na już istniejące i cały czas powstające nowe zagrożenia. Nowe zagrożenia pojawiają się w sposób naturalny wraz z ciągle narastającą aktywnością w sieci. Współcześni młodzi ludzie, poza masowym korzystaniem z Internetu, biegle posługują się bardzo dynamicznie rozwijającymi się technologiami masowego komunikowania. Jak wynika z wielu badań i obserwacji, młodzi ludzie ze względu na zakres i sposób uczestnictwa w procesach masowego przetwarzania informacji wykazują podatność na takie zagrożenia, jak: dezinformacja, mowa nienawiści, zniesławienie, manipulacja wizerunkiem, seksting, czy utrata kontroli nad własnymi danymi osobowymi (w tym wrażliwymi) i kradzież tożsamości. Straty spowodowane tymi cyberzagrożeniami mogą mieć zarówno wymiar materialny jak i wizerunkowy czy psychiczny.

W niniejszej pracy nie sposób omówić wszystkie te zagrożenia, szczególnie, że ich katalog nie jest zbiorem zamkniętym, oraz mając świadomość, że każde zagrożenie występujące w realnym świecie może być i jest przenoszone w jakiejś formie do świata wirtualnego. Nie jest to również ani celem przedmiotowej rozprawy, ani ambicją autora. Jednakże przykładowym zagrożeniem dotyczącym głównie dzieci i młodzieży, mogącym nieść ze sobą nie tylko straty materialne, ale również

---

197 R. Bandera, J. Grzywacz, dz. cyt., s. 6.

wizerunkowe oraz powodować spustoszenie w psychice, może być seksting. *Seksting to niebezpieczne zjawisko przesyłania treści o charakterze erotycznym, głównie swoich nagich lub półnagich zdjęć, za pomocą Internetu i telefonu komórkowego*¹⁹⁸. Jest ono popularne głównie wśród nastolatków, przede wszystkim z powodu chęci rozrywki, początku fascynacji seksem, zainteresowania płcią przeciwną, braku doświadczenia, ciekawości czy nieśmiałości. Konsekwencje tego zjawiska mogą być bardzo poważne. Niejednokrotnie wysłane znajomemu czy przyjacielowi zdjęcie było przez niego wykorzystywane i trafiało do publicznego obiegu w celu żartu, ośmieszenia czy zemsty po tym jak osoba, która udostępniła zdjęcie zerwała ze swoją dziewczyną czy chłopakiem. Często są również przypadki szantażu, w których odbiorca tego typu zdjęć grozi ich ujawnieniem i opublikowaniem w Internecie, próbując skłonić w ten sposób ofiarę do określonego zachowania¹⁹⁹. Skalę zjawiska sekstingu obrazują badania przeprowadzone w 2014 r. przez Fundację Dzieci Niczyje. Z badań tych wynika między innymi, że²⁰⁰:

- 55% respondentów nigdy nie spotkała się bezpośrednio z tym zjawiskiem. Mniej więcej jedna trzecia (33%) przyznała, że robią tak nieliczne osoby z ich grona znajomych. Odpowiednio 7% i 5% przyznało że w seksting angażuje się duża część oraz większość znajomych;
- 34% badanych deklaruje, że choć raz w życiu otrzymała zdjęcie lub film tego typu;
- nadawcami takich wiadomości najczęściej byli znajomi (48%), ale również osoby obce (36%);
- najpopularniejszym motywem było podrywanie, czy próba zwrócenia na siebie uwagi (41%);
- 11% badanych deklaruje, że sami wysłali wiadomość ze swoim nagim zdjęciem bądź filmem;

Podkreślić należy, że w kontekście zapewnienia bezpieczeństwa Polaków w cyberprzestrzeni, poważny problem stanowi brak aktu prawnego, określającego kompetencje i obowiązki poszczególnych służb państwowych w zakresie cyberbezpieczeństwa. Nie oznacza to jednak bezczynności służb wobec tych zagrożeń. Policja, jako główna formacja odpowiedzialna za bezpieczeństwo publiczne również

---

198 S. Wójcik, K. Makaruk, *Seksting wśród polskiej młodzieży. Wyniki badania ilościowego*, Fundacja Dzieci Niczyje, Warszawa 2014, s. 4, za: Polskie Centrum Programu Safer Internet, www.saferinternet.pl, https://fdds.pl/_Resources/Persistent/c/c/8/f/cc8fee410093693294ae8b7fbf39b2c0d9322b41/Wojcik_Makaruk_Seksting_wsrod_polskiej_mlodziemy.pdf, [dostęp: 04.05.2021].

199 Tamże.

200 Szerzej: Tamże, s. 7 - 13.

zauważyła znaczny wzrost zagrożeń wynikających z korzystania z nowoczesnych technologii informacyjnych. W celu przeciwdziałania, zwalczania i ścigania sprawców przestępstw internetowych w 2014 roku, w Komendzie Stołecznej Policji oraz w komendach wojewódzkich policji, zostały powołane odrębne wydziały do walki z cyberprzestępczością. Natomiast w 2016 roku w strukturze Komendy Głównej Policji powstało Biuro do Walki z Cyberprzestępczością, którego zadaniem jest wspieranie w walce z cyberprzestępczością jednostek terenowych policji oraz koordynowanie działań o zasięgu krajowym i międzynarodowym. Do zadań biura należy ponadto wprowadzenie najnowocześniejszych rozwiązań do walki z cyberprzestępczością oraz opracowywanie propozycji zmian prawnych regulujących problematykę zwalczania tego typu przestępstw. Dodać należy, iż ważne zadania związane z cyberprzestępczością (m.in. ścigania pedofilii czy zwalczania pornografii dziecięcej w sieci) wykonują również inne komórki pionu kryminalnego policji, w tym powołane do walki z handlem ludźmi.

Przestępczość (w tym internetowa), jako zagrożenie bezpieczeństwa kryminalnego, będzie przedmiotem odrębnej analizy w kolejnym rozdziale przedmiotowej rozprawy.

Współczesny człowiek musi się mierzyć nie tylko z tradycyjnymi zagrożeniami zmuszającymi go do walki o przetrwanie. Dziś aby być bezpiecznym, nie wystarczy sama pewność zachowania życia. Jak wynika chociażby z wcześniej przytaczanej definicji J. Stańczyka, potrzebna jest jeszcze pewność swobodnego rozwoju. Do tego z kolei niezbędny jest pewien, akceptowalny poziom komfortu życia, gwarancje i pewność zachowania go w dłuższej perspektywie czasu (najlepiej do końca życia). Zagrożenia bezpieczeństwa, które istotnie zakłócają komfort życia niezbędny człowiekowi do swobodnego rozwoju, przez badaczy przedmiotu zostały nazwane *zagrożeniami społecznymi, w obrębie których można wyróżnić zagrożenia socjalne i psychospołeczne. Pod pojęciem zagrożeń socjalnych rozumie się te zjawiska, które mają swe źródło w poszerzającej się sferze ubóstwa, do którego przyczyniają się:*

- *bezrobocie utrzymujące się na dość wysokim poziomie,*
- *znikome możliwości zatrudnienia, w tym również ludzi młodych,*
- *brak środków na utrzymanie rodzin i mieszkań,*
- *pogarszające się warunki egzystencji ludności, utrzymującej się dotychczas głównie z rolnictwa,*
- *wzrost areału gruntów odłogowanych.*

Natomiast zagrożenia psychospołeczne związane są z:

- *naruszaniem praw człowieka i podstawowych wolności,*
- *uprzedzeniami kulturowymi i religijnymi,*

- dyskryminacja mniejszości narodowych, etnicznych, kulturowych, religijnych i językowych,
- dyskryminacją płci,
- manipulacją świadomością i psychiką przy pomocy środków masowego przekazu (walka psychologiczna),
- nacjonalizmem, szowinizmem, ksenofobią, fundamentalizmem religijnym,
- alienacją społeczną,
- dewaluacją wartości ludzkich, zacieraniem różnic między dobrem a złem,
- kultem przemocy, brutalizacją stosunków międzyludzkich,
- masowym importem obcej kultury (kolonializm kulturowy innych państw)²⁰¹.

W ramach przedmiotowej rozprawy niepodobna poddać szczegółowej analizie wszystkie te zagrożenia. Jednakże szczególnie ważnymi z punktu widzenia wagi tożsamości każdego człowieka wydają się być zagrożenia kulturowe. Dlatego nie poprzestając na wzmiankowaniu, warto poświęcić im nieco więcej uwagi.

Rozpatrując zagadnienie zagrożeń kulturowych należy mieć na uwadze przede wszystkim fakt gwałtownie postępującej globalizacji. *Globalizacja wiąże się z nowym rodzajem świadomości, która każe widzieć świat jako jedność. Globalizacja jest zatem definiowana jako budowanie świata jako całości, czyli jako rozwój na poziomie globalnym świadomości, że ten świat jest stale tworzonym środowiskiem człowieka*²⁰². *Globalizacja to proces prowadzący do coraz większej współzależności i integracji państw, społeczeństw, gospodarek i kultur.* Globalizacja naturalnie stwarza wiele szans, sprawia, że bez wychodzenia z domu można mieć praktycznie nieograniczony dostęp do innych, nieznanych kultur. Jednak globalizacja niejako osłabia tradycyjne granice państw powodując tym samym potencjalne zagrożenia osłabiania tożsamości i odrębności kultur. *Globalizacja w sferze kultury wiąże się przede wszystkim z faktem, że kontakty z innymi kulturami nie mają już charakteru jednostkowego, lokalnego czy przypadkowego. Obecnie mamy do czynienia z globalizacją kontaktów, którym towarzyszy świadomość globalizacji*²⁰³. *Globalizacja oznacza, że ludzie, społeczeństwa, kultury i cywilizacje, które poprzednio były odizolowane, teraz kontaktują się ze sobą regularnie i nieuchronnie*²⁰⁴. W tym kontekście nie ulega wątpliwości, że globalizacja

---

201 A. Skrobacz, *Uwarunkowania tworzenia bezpieczeństwa społecznego w XXI wieku*, [w:] A. Skrobacz, S. Sulowski, (red. nauk.), *Bezpieczeństwo społeczne. Pojęcia, uwarunkowania, wyzwania*, Elipsa, Warszawa 2012, s. 53 - 54.

202 G. Marshall, M. Tabin, (red. nauk.), dz. cyt., s. 104.

203 B. Hołyst, *Bezpieczeństwo gatunku ...*, dz. cyt., s. 355, za: M. Kempny, *Globalizacja*, [w:] *Encyklopedia socjologii, t. I*, Oficyna Naukowa, Warszawa 1998, s. 241.

204 Tamże, za: M. Albrow, *Introduction*, [w:] M. Albrow, E. King, (red. nauk.), *Globalization, Knowledge and Society*, Sage Publications Ltd, London 1990.

może być i jest źródłem zagrożeń dla kultury, zwłaszcza gdy otwarcie kraju na wpływ globalnej kultury masowej jest niekontrolowane i bezrefleksyjne, oraz gdy nie towarzyszy temu świadoma polityka kulturalna państwa²⁰⁵. W dobie cywilizacji cyfrowej, mediów społecznościowych, stały napływ obcych wzorców kulturowych jest nieunikniony i sam w sobie ma wielką wartość. Problem jednak polega na tym, aby napływających wzorców nie wcielać w życie na siłę i całkowicie bezkrytycznie. Grozi to bowiem zatarciem kulturowej odrębności narodów. *Chodzi więc nie o to, by z powrotem zamykać granice, lecz by w warunkach otwarcia na świat zachować równowagę między wewnętrznym rozwojem, opartym na rodzimych wartościach, a ochroną przed niepożądanymi wpływami i jednoczesną internalizacją elementów niesprzecznych, wzbogacających kulturowo. Zatem chodzi o rozwój kultury narodowej, w bezspornych dla tej tożsamości uwarunkowaniach, w warunkach bezpieczeństwa kulturowego*²⁰⁶. Podobnie poważnym źródłem zagrożeń dla kultury może być też regionalizm, czyli najogólniej rzecz biorąc skoordynowany system współpracy państw i społeczeństw danego regionu, oparty na historycznych więziach, wspólnocie wartości i potrzeb, a także interesów. Regionalizm tworzy wielkie szanse, ale rodzić może także zagrożenia, jak chociażby niebezpieczeństwo rozmycia tożsamości lokalnych, narodowych, w nowych wzorach tożsamości szerszej, ogólnej. Przykładem regionalizmu przemawiającego do wyobrażeń mieszkańców innych kontynentów jest integracja europejska²⁰⁷. Kultura z samego swojego założenia jest, i musi być, wartością otwartą na wpływy zewnętrzne. Nie może być ograniczana, reglamentowana czy cenzurowana. Problem polega na nieuchwytności zagrożeń i jednocześnie konieczności zachowania równowagi pomiędzy kulturową odrębnością narodów a wpływami stymulującymi jej korzystny, a więc niesprzeczny z tożsamością narodową, rozwój.

W prowadzonych w Akademii Obrony Narodowej badaniach nad zagrożeniami dla bezpieczeństwa kulturowego Polski za najbardziej prawdopodobne – w dłuższym okresie czasu uznano następujące zagrożenia:

- *spadek poczucia więzi kulturowej Polaków;*
- *ograniczenie suwerenności państwa;*
- *internacjonalizację zagrożeń społecznych;*
- *wzrost zależności kulturowej poprzez przyjmowanie zachodnich wzorów;*
- *spadek środków na kulturę, ochronę zabytków i politykę kulturalną.*

Za mniej prawdopodobne uznano takie zagrożenia, jak:

- *kryzys państwa narodowego i przenoszenie jego skutków na kulturę;*

---

205 R. Jakubczak, J. Flis, dz. cyt., s. 404 - 405.

206 Tamże, s. 404.

207 Tamże, s. 405.

- *uniformizacja treści przekazywanych przez media;*
- *wzrost ekspansji kultury masowej i kryzys wartości, także religijnych, rodzinnych i tradycyjnych, związanych z tą ekspansją. Może to, zdaniem respondentów ankiet, mieć wpływ na pogłębiający się kryzys tożsamości narodowej²⁰⁸.*

Co prawda Unia Europejska, począwszy od traktatu w Maastricht, zadeklarowała, że chce budować własną tożsamość, ale przy jednoczesnym poszanowaniu tożsamości krajów członkowskich i dziś problemem jest nie tyle kształtowanie jakiejś ponadnarodowej kultury, ile utrzymanie bogactwa różnorodności i wielokulturowości, przy świadomości istnienia wspólnych grecko-rzymskich i judeochrześcijańskich korzeni. Kształtowanie wspólnych standardów dotyczy jedynie kultury politycznej, strategicznej, demokracji, praw człowieka, państwa prawa, tolerancji²⁰⁹.

Celem integracji europejskiej jest więc ujednoczenie ponadnarodowych wartości nie zagrażających w żaden sposób odrębności kulturowej narodów członkowskich. Zauważyć należy, że nawet w ramach odrębnych państw, w tym w Polsce występuje zróżnicowanie kulturowe. Każda mniejszość narodowa ma i pielęgnuje własną, odrębną kulturę (np. Romowie, Żydzi, Kaszubi, Łemkowie itd.). Polityka państwa mimo, iż generalnie zmierza do wyrównania nierówności rozwojowych, nigdy nie powinna zmierzać do zacierania różnorodności kulturowych. Zacieranie różnic kulturowych można również rozpatrywać przez pryzmat zagrożenia ekonomicznego, szczególnie dla krajów, których gospodarki w dużym stopniu oparte są na turystyce. Jakiż bowiem turysta nie liczy na odmienność kraju czy regionu, do którego przybył, od tego z którego pochodzi? Zatarcie różnic kulturowych, (lokalności kultury) w skrajnej postaci, doprowadziło by do sytuacji, że turystyka, zwiedzanie i poznawanie świata straciło by obecnie znany sens, gdyż wszędzie byłoby kulturowo podobnie.

Wszystkie dotąd przedstawione zagrożenia bezpieczeństwa należy zaliczyć do grupy zewnętrznych determinantów poczucia bezpieczeństwa, mających swoje źródła poza samym podmiotem bezpieczeństwa (człowiekiem). Jednakże poczucie bezpieczeństwa determinują również czynniki wewnętrzne, mające swoje źródła w samym człowieku. Determinantów tych należy dopatrywać się w psychice, temperamencie, płci, wieku, wiedzy, osobistych doświadczeniach i wielu innych elementach różnicujących poszczególnych ludzi.

Pojęciami ściśle związanymi z subiektywnym odczuwaniem bezpieczeństwa są strach i lęk. *Strach to emocja odzwierciedlająca stan zagrożenia, uczucie niepokoju odczuwane w niebezpiecznej sytuacji lub na jej wspomnienie²¹⁰.* Podobnie pojęcie

---

208 Tamże, s. 407.

209 Tamże, s. 407 - 408.

210 N. Sillamy, dz. cyt., s. 279.

strachu ujmuje A. S. Reber określając je jako *stan emocjonalny pojawiający się w obecności lub przy oczekiwaniu niebezpiecznego lub szkodliwego bodźca*²¹¹. Niektórzy psychologowie emocję strachu wiążą z konkretnymi reakcjami somatycznymi czy fizjologicznymi organizmu. *Strach to emocja, odzwierciedlająca stan zagrożenia wspólna człowiekowi i zwierzętom, przejawiająca się zewnętrznie (szczególnie w pierwszym momencie) znieruchomieniem, rozszerzonymi źrenicami szerzej otwartych oczu, różnymi zmianami czynnościowymi wewnętrznymi (wzrost ciśnienia krwi, wzrost adrenaliny i cukru we krwi); wyjściem z sytuacji przestraszowej jest ucieczka bądź atak*²¹². Niezależnie od przyjętej definicji, psychoanalitycy wyraźnie odróżniają strach od lęku. Strach określany jest jako normalna reakcja na rzeczywiste (realne) niebezpieczeństwo (zagrożenie). Natomiast lęk to niepokój bez wyraźnego powodu, niejasne odczuwanie irracjonalnego zagrożenia. N. Sillamy definiuje lęk jako *krańcowy niepokój, irracjonalny strach*²¹³. Stwierdza ponadto, że *lęk jest przykrym intensywnie odczuwanym stanem złego samopoczucia, wywołanym niejasnym wrażeniem niesprecyzowanego i bliskiego zagrożenia, wobec którego człowiek czuje się bezbronny i bezsilny. (...) Lęk wywołuje regresję obejmującą zarówno sferę myślenia, jak i emocje. (...) źródłem lęku nie jest realna sytuacja, lecz fantazmy, fikcyjne wyobrażenia sytuacji konfliktowej*²¹⁴. Istnieje więc wyraźna cezurą odróżniająca strach od lęku i pojęć tych nie należy ze sobą utożsamiać. *Strach odnosi się do określonych obiektów lub zdarzeń; jest przedmiotowy, co pozwala na wskazanie, czego się boimy. Lęk natomiast to bardziej ogólny stan emocjonalny, który cechuje nieokreśloność przedmiotowa, często określany jest mianem niepokoju. Strach i obawa są reakcjami na zagrożenie zewnętrzne przy czym przedmiot czy sytuacja zagrażająca są zwykle przez podmiot uświadamiane. Lęk i niepokój natomiast są wywołane zagrożeniem wewnętrznym, nieuświadomionym przez podmiot. Osoba, która przeżywa strach obawia się tego, co stanowi realne zagrożenie a jej przeżycie pojawia się w momencie tego bezpośredniego zagrożenia, lęk natomiast powstaje w sytuacji obiektywnie bezpiecznej. Strach jest sygnałem intuicyjnym najwyższego rzędu, który przekazuje informację o zagrożeniu i wpływa na uruchomienie mechanizmów obronnych*²¹⁵. Strach i lęk są więc emocjami bardzo rozległymi treściowo i mogą dotyczyć praktycznie wszystkich obszarów życia człowieka. *Z punktu widzenia wiktymologii kryminalnej pojęcie strachu jest zawężane do strachu przed przestępstwem i przestępczością. Czynniki wpływające na nasilenie strachu przed przestępczością*

---

211 A.S. Reber, *Słownik psychologii*, Scholar, Warszawa 2000, s. 711.

212 W. Szewczuk, (red. nauk.), *Słownik psychologiczny*, dz. cyt., s. 280.

213 N. Sillamy, dz. cyt., s. 138.

214 Tamże.

215 M. Kuć, dz. cyt., s. 68, za: G. de Becker, *Dar strachu. Jak wykorzystywać sygnały o zagrożeniu, które ostrzegają nas przed przemocą i zapewniają przeżycie*, Media Rodzina, Poznań 1998, s. 98.

są jednocześnie czynnikami zmniejszającymi poczucie bezpieczeństwa²¹⁶. Na subiektywne poczucie bezpieczeństwa zasadniczy wpływ mają więc ewidentnie nie tylko obiektywnie istniejące zagrożenia bezpieczeństwa, ale również zindywidualizowane cechy i uwarunkowania określające tożsamość i świadomość człowieka.

Według badań A. Siemaszki, wśród czynników wpływających na nasilenie strachu przed przestępczością i poczucie bezpieczeństwa należy wymienić:

1. płeć;
2. wiek (ponadprzeciętne zagrożenie cechuje osoby starsze; osoby młode – boją się mniej);
3. wiktyalizacja wielokrotna;
4. prowadzenie towarzyskiego stylu życia, który zwiększa ryzyko wiktyalizacji;
5. osamotnienie w walce z przestępczością, które wyraża się w niemożności liczenia na pomoc Policji czy pomoc sąsiedzką;
6. przekonanie o nieskuteczności działań Policji w walce z przestępczością;
7. zamieszkiwanie w większych aglomeracjach miejskich;
8. społeczna percepcja zagrożenia przestępczością;
9. wyższe wykształcenie (osoby lepiej wykształcone mają wyższą świadomość faktycznego zagrożenia; częściej mieszkają w dużych miastach, w których przestępczość jest znacznie większa; wyższy jest ich status społeczny i ekonomiczny, co powoduje ryzyko utraty czegoś wartościowego);
10. niedostateczna świadomość zagrożeń;
11. faktyczne zagrożenie przestępczością;
12. sprawność działania organów wymiaru sprawiedliwości;
13. stan zdrowia fizycznego i psychicznego, w tym zwłaszcza występowanie zaburzeń emocjonalnych, głównie o podłożu nerwicowym;
14. znajomość z osobą, która była ofiarą przestępstwa;
15. zamieszkiwanie w sąsiedztwie osób o niższym statusie społeczno-ekonomicznym;
16. istnienie w najbliższym otoczeniu przejawów nieprzestrzegania ładu i porządku;
17. częstotliwość kontaktu z informacjami o przestępczości;
18. nieznanostwo strategii obrony (psychologicznych i fizycznych);
19. ambiwalencje kulturowe (niestabilność systemu wartości i norm, brak wyraźnych wzorców zachowań)²¹⁷.

---

216 Tamże, s. 68.

217 Tamże, s. 69 - 70, za: A. Siemaszko, *Kogo biją, komu kradną. Przestępczość nierejestrowana w Polsce i na świecie*, Oficyna Naukowa, Warszawa 2001, s. 150 - 151.

Na subiektywne poczucie bezpieczeństwa niewątpliwie wpływają różnego rodzaju lęki ujawniające się w psychice ludzkiej. Warto w tym miejscu przytoczyć za prof. J. Jaroniem listę 22 lęków, odczuwanych przez współczesne społeczeństwa, wśród których znajdziemy²¹⁸:

- Lęk przed totalną trzecią wojną światową, podczas której może zostać użyta broń jądrowa, biologiczna i chemiczna.
- Lęk przed głodem występującym od wielu lat w krajach przeludnionych, w tym Afryce i Azji.
- Lęk przed dżumą XXI wieku, czyli AIDS.
- Lęk przed nawrotem takich chorób, jak gruźlica czy ospa.
- Lęk przed rakiem, osteoporozą, chorobą Alzheimera i Parkinsona.
- Lęk przed skutkami tzw. wypalenia zawodowego i zimowej depresji.
- Lęk przed budową społeczeństwa informatycznego, co może doprowadzić do totalnego bezrobocia.
- Lęk przed ociepleniem klimatu i zalaniem obszarów depresyjnych.
- Lęk przed dewastacją środowiska przyrodniczego, w tym brakiem dostępu do wody pitnej.
- Lęk przed skutkami egzystencji w miastach „moločach”, w których dominują agresja, przemoc, napady, smog.
- Lęk przed samotnością.
- Lęk przed starością.
- Lęk przed skutkami rozszyfrowania ludzkiego genu, w tym możliwością wykorzystania ludzkiego DNA bez kontroli.
- Lęk przed skutkami terroryzmu.
- Lęk przed zmniejszającym się bezpieczeństwem ludzi w domach, na ulicy, w środkach komunikacji.
- Lęk przed skutkami globalizmu.
- Lęk przed wtórnym zdziczeniem ludzkości.
- Lęk przed ksenofobią.
- Lęk przed wojnami etnicznymi.
- Lęk przed upadkiem moralności.
- Lęk przed skutkami „schamienia” nasilającymi się od ponad 20 lat w Polsce.
- Lęk przed skutkami rozwoju techniki militarnej.

---

218 A. Skrobacz, dz. cyt., s. 56 - 57 za: J. Jaroń, *Syndrom ewolucji charakteru narodowego Polaków po 1990 r.*, [w:] T. Szczurek, (red. nauk.), *Zagadnienie bezpieczeństwa w problematyce charakteru narodowego Polaków*, WAT, Warszawa 2009, s. 91 - 92.

W tym rozumieniu przytoczone lęki utożsamiane są ze strachem, gdyż wyrażają stany emocjonalne przed czymś realnym i uświadomionym przez podmiot (człowieka). Można by więc domniemywać, że taka interpretacja, w pewnym sensie pozostaje w sprzeczności z zaprezentowanym wyżej zdecydowanym rozdzieleniem pojęć lęku i strachu. Jednak obiektywnie zauważyć należy, iż cyt. lista lęków dotyczy sytuacji co prawda realnie występujących, lecz lęk przed nimi nie powstaje w momencie występującego zagrożenia (nie jest więc strachem), lecz w sytuacji obiektywnie bezpiecznej, a zidentyfikowane zagrożenie ewentualnie (potencjalnie) może wystąpić w bezpośrednim otoczeniu (środoisku społecznym) konkretnego człowieka.

Przeprowadzone w 2006 roku badania na temat obaw Polaków potwierdzają tezę, że współcześnie największym zagrożeniem są choroby, zwłaszcza rak, AIDS i HIV oraz zjawiska przyrodnicze, związane z działaniem sił natury i żywiołami. Ponadto Polacy obawiają się śmierci i wojny, a także biedy, utraty pieniędzy i bankructwa. Strach wzbudzają również bandyci, chuligani i złodzieje, a na dalszym miejscu terroryści i fanatycy religijni²¹⁹. Listy obaw i lęków wpływających na poczucie bezpieczeństwa z całą pewnością nie można uznać za zbór zamknięty. Jest ona systematycznie uzupełniana i weryfikowana w miarę rozwoju świata i związanym z tym nieustannym przyrostem zagrożeń cywilizacyjnych.

2.4. Determinanty poczucia bezpieczeństwa w badaniach mieszkańców powiatu pleszewskiego oraz opiniach ekspertów

Bezpieczeństwo jest pojęciem bardzo obszernym i wieloaspektowym. Dlatego jego stan w określonym czasie i na określonym terenie jest kształtowany przez wiele różnorodnych czynników. Analogicznie, poczucie bezpieczeństwa rozumiane jako subiektywna, psychosomatyczna reakcja człowieka na obiektywny stan bezpieczeństwa, siłą rzeczy musi być uzależnione, w sferze leżącej poza psychiką człowieka, od czynników determinujących samo bezpieczeństwo. Jednym z obiektywnych czynników wpływających na bezpieczeństwo, a więc i na poczucie bezpieczeństwa, jest przestępczość lokalna.

W celu wieloaspektowego zbadania percepcji lokalnej przestępczości oraz innych czynników wpływających na poczucie bezpieczeństwa, wśród dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego przeprowadzono badania ankietowe. O zdanie w przedmiotowej sprawie spytano również grono praktyków bezpieczeństwa, w ramach

---

219 A. Blinkiewicz, *Co budzi największe obawy wśród Polaków*, „Życie Warszawy”, nr 104, 2006, s. 5.

przeprowadzonego wywiadu eksperckiego. Wyniki przeprowadzonych badań empirycznych poddano analizie i przedstawiono poniżej.

Sposób rozumienia pojęcia „bezpieczeństwo” przez mieszkańców powiatu pleszewskiego zbadano poprzez zadanie pytania: Co Pana/i/ zdaniem oznacza termin „bezpieczeństwo”?

Ankietowani najczęściej, bo w 52 przypadkach (tj. 31,7%) w swoich definicjach określali bezpieczeństwo jako pewien „stan” odnoszący się do takich pojęć jak:

- „brak zagrożeń” - 79 badanych (tj. 48,2%),
- „pewność” - 32 badanych (tj. 19,5 %),
- „spokój” - 30 badanych (tj. 18,3%).

Ponadto opisując swoje rozumienie pojęcia „bezpieczeństwo” badani używali takich określeń jak:

- „stabilność, równowaga, stabilizacja”,
- gwarancje ochrony”,
- „brak lęku, obaw, strachu, stresu”,
- „swoboda”,
- „brak ryzyka”,
- „niezależność”,
- „przewidywalność”,
- „komfort”,
- „suwerenność”,
- „zaufanie”,
- „brak agresji ze strony innych”.

Natomiast zaledwie 5 badanych (tj. 3%) postrzega bezpieczeństwo w kontekście „potrzeb człowieka”.

Analiza sformułowanych definicji bezpieczeństwa pozwala na stwierdzenie, iż dorośli mieszkańcy powiatu pleszewskiego w zdecydowanej większości postrzegają bezpieczeństwo bardzo szeroko, odnosząc je do praktycznie wszystkich sfer życia człowieka. Opisują je przez pryzmat aspektów społecznych, ekonomicznych, finansowych, zdrowotnych, politycznych, energetycznych, kryminalnych, militarnych, narodowych oraz egzystencjalnych. Niewielka część badanych zawęży pojęcie bezpieczeństwa wyłącznie do aspektów związanych z zagrożeniem przestępczością. Zagrożenie życia, zdrowia i mienia będące wynikiem zachowań przestępczych jest wymieniane jako jedno z wielu zagrożeń wpływających na stan bezpieczeństwa.

Pojmowanie pojęcia „poczucie bezpieczeństwa” zbadano natomiast zadając pytanie: Co Pana/i/ zdaniem oznacza termin „poczucie bezpieczeństwa”?

Badani aż w 80 przypadkach (tj. 48,8%) wprost lub pośrednio, pojęcie „poczucie bezpieczeństwa” definiowali jako subiektywne, indywidualne dla każdego człowieka postrzeganie obiektywnego stanu bezpieczeństwa. Formułując swoje definicje najczęściej używali takich pojęć jak:

- „wiara”,
- „wrażenie”,
- „poczucie”,
- „odczucie”,
- „przekonanie”,
- „ocena”,
- „zapewnienie”,
- „świadomość”,
- „zaufanie”.

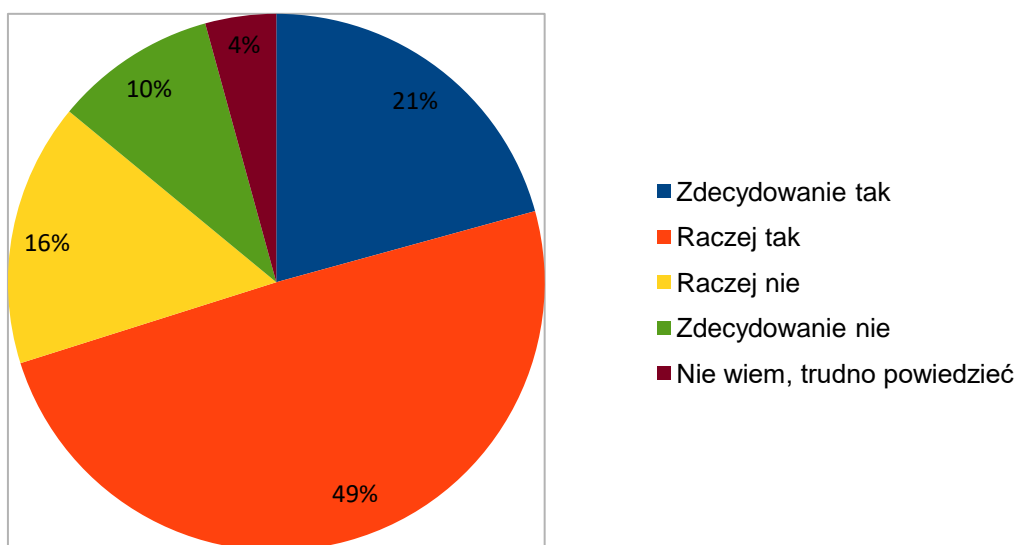
Zauważyć należy, że 41 badanych (tj. 25%), określiło „poczucie bezpieczeństwa” również jako pewien „stan świadomości” o występujących zagrożeniach:

- finansowych,
- ekonomicznych,
- politycznych,
- środowiskowych,
- życia i zdrowia,
- przestępczych.

Podkreślenia wymaga, iż spośród wszystkich ankietowanych, 23 osoby (tj. 14%) w swoich definicjach podkreśliły znaczenie szczególnej roli służb państwowych i samorządowych w zapewnianiu poczucia bezpieczeństwa. Wśród wymienianych podmiotów znalazły się: policja, straż pożarna, straż miejska, organy samorządów lokalnych, pogotowie ratunkowe.

Odnosić należy również, iż 6 badanych (tj. 3,7%) postrzega poczucie bezpieczeństwa jako jedną z potrzeb życiowych człowieka.

W celu doprecyzowania rozumienia pojęć, opisywanych w pytaniach otwartych, w kolejnym etapie mieszkańcom powiatu pleszewskiego zadano pytanie: Czy wobec tego terminy „bezpieczeństwo” i „poczucie bezpieczeństwa” są tożsame?

Wykres 5: Percepcja pojęć: "bezpieczeństwo" i "poczucie bezpieczeństwa"

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad – grudzień 2021 r.

Na tak zadane pytanie 34 badanych (tj. 21%) odpowiedziało – zdecydowanie tak, a 81 badanych (tj. 49%) - raczej tak. Natomiast 26 badanych (tj. 16%) odpowiedziało – raczej nie, a 16 badanych (tj. 10%) odpowiedziało – zdecydowanie nie. Uprawnione jest zatem stwierdzenie, że dla zdecydowanej większości mieszkańców powiatu pleszewskiego (70%) terminy „bezpieczeństwo” i „poczucie bezpieczeństwa” są terminami tożsamymi. Natomiast dla 26% mieszkańców, terminy te nie są terminami tożsamymi, a 7 osób (tj. 4%) nie wie czy terminy „bezpieczeństwo” i „poczucie bezpieczeństwa” można uznać za tożsame czy też nie.

Problem skatalogowania czynników wpływających na poczucia bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego był również przedmiotem badań wykonanych w ramach przeprowadzonych wywiadów eksperckich. Wywiady przeprowadzono wśród 8 ekspertów zajmujących się szeroko rozumianym bezpieczeństwem społeczności lokalnej. Pytanie dotyczące przedmiotowej kwestii sformułowano: Jakie czynniki/zagrożenia, w Pana ocenie, (poza zagrożeniem przestępczością lokalną) determinują poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego?

Odpowiadając na przedmiotowe pytanie eksperci wymieniali:

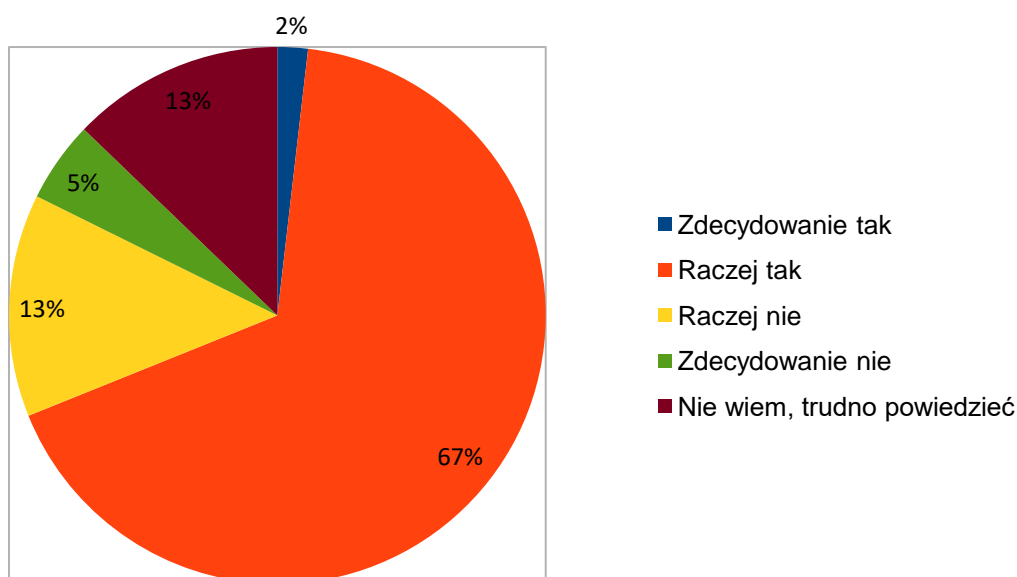
- Zagrożenia zdrowotne (na czynnik ten wskazało 5 ekspertów), w tym szczególnie zagrożenie pandemią covid-19 i związanymi z nią ograniczeniami z dostępem do opieki zdrowotnej.
- Zagrożenia ekologiczne i klimatyczne (na czynnik ten wskazało 4 ekspertów), w tym szczególnie zagrożenia związane z gwałtownymi zjawiskami przyrodniczymi i atmosferycznymi, jak gwałtowne wiatry, nawałnice, trąby powietrzne oraz powodzie i długotrwałe susze, postępująca degradacja ziemi, wody i powietrza, a co za tym idzie degradacja fauny i flory.
- Zagrożenia integralności państwa (na czynnik ten wskazało 4 ekspertów), związane przede wszystkim ze sztucznie wywołowaną przez białoruski reżim falą imigrantów z bliskiego wschodu i generowanym przez to kryzysem na granicy polsko-białoruskiej oraz potencjalną wojną pomiędzy Rosją a Ukrainą (wywiady przeprowadzono w listopadzie, grudniu 2021 r. i styczniu 2022 r., a więc przed agresją militarną Rosji na Ukrainę).
- Zagrożenia ekonomiczne (na ten czynnik wskazało 3 ekspertów), związane przede wszystkim z zagrożeniem bezpieczeństwa finansowego, tj. możliwością utraty pracy, utraty stałego źródła dochodu, powszechną „drożyzną” i pogłębiającą się inflacją.
- Zagrożenia natury medialnej (na ten czynnik wskazało 3 ekspertów), w tym nierzetelny, nieobiektywny przekaz na temat rzeczywistych jak i całkowicie fałszywych zagrożeń. Eksperci zwracali uwagę na zagrożenie związane z tzw. „fake-newsami” bezkrytycznie powielanymi szczególnie w mediach społecznościowych. Według ekspertów od tego na ile rzetelny jest przekaz medialny na temat zagrożeń, w dużej mierze zależy to czy poczucie bezpieczeństwa jest adekwatne do rzeczywistego stanu bezpieczeństwa. Inaczej rzecz ujmując, powszechnie obecne w sieci internetowej „fake-newsy” kreują nadmierne poczucie zagrożenia w sytuacji obiektywnie bezpiecznej lub odwrotnie, kreują nadmierne poczucie bezpieczeństwa podczas gdy sytuacja jest realnie niebezpieczna (np. „fake-newsy” dotyczące pandemii covid-19 rozpowszechniane przez grupy antyszczepionkowców). Jak zauważyli eksperci, skrajne przekazy, których jest bardzo wiele w Internecie, zdecydowanie nie budują poczucia bezpieczeństwa w żadnym obszarze.
- Spadek zaufania do państwa i jego instytucji (na ten czynnik wskazało 2 ekspertów), spowodowany przede wszystkim niestabilnością systemu prawnego. Eksperci zwracali uwagę, że źródłem zagrożeń poczucia bezpieczeństwa jest nietransparentny i nieskuteczny system prawny. Zdaniem

jednego z ekspertów, w obecnie funkcjonującym w Polsce chaosie prawnym, „obywatel nie wie co może a czego nie może”. Cyt. ekspert wskazał również na niską skuteczność działań prokuratury i sądów. Uważa, iż w sprawach karnych poczucie bezpieczeństwa obywateli zaburza fakt, iż wyroki zapadają zbyt późno od momentu zaistnienia przestępstwa i nie ma gwarancji nieuchronności kary. Natomiast w sprawach cywilnych zdecydowanie brakuje przewidywalności w zakresie czasu trwania postępowań. Wszystko to sprawia, że w tak funkcjonującym systemie prawnym, obywatel nie może czuć się pewnie i stabilnie. Według eksperta poczucie bezpieczeństwa zaburza również: brak szybkiej reakcji instytucji państwa (w tym głównie policji) na drobne wykroczenia (np. drogowe), brak reakcji na powszechne nieprzestrzeganie zaleceń sanitarnych dotyczących ograniczenia rozprzestrzeniania się koronawirusa, nieskuteczne działania, a nawet brak działań rządu w zakresie wdrażania procesu legislacyjnego w reakcji na bieżące zagrożenia. Ponadto ekspert wskazuje na systematyczny spadek znaczenia i pozycji Polski w Unii Europejskiej (marginalizowanie naszego kraju) spowodowany zagrożeniami praworządności, częściowym paraliżem wymiaru sprawiedliwości (dualizm wymiaru sprawiedliwości). Wśród zagrożeń wymienia również dualizm systemu podatkowego.

- Zagrożenia terrorystyczne (na ten czynnik zwrócił uwagę 1 ekspert).
- Zagrożenia drobnymi ale uciążliwymi społecznie wykroczeniami takimi jak:
  - nagminne łamanie przepisów ruchu drogowego i stwarzanie przez to sytuacji potencjalnie i realnie niebezpiecznych (przekraczanie dozwolonej prędkości, szczególnie w obszarze zabudowanym, „piracka” jazda motocyklistów – nawet w centrum miasta, wyprzedzanie na przejściach dla pieszych), (Jeden z ekspertów uważa, że zagrożeniu temu sprzyjają zbyt szerokie ulice w miastach takich jak np. Pleszew. Inny ekspert zauważył, że jest to bardzo często poruszany temat podczas debat społecznych dotyczących bezpieczeństwa lokalnego.)
  - niszczenie mienia w miejscach publicznych (np. tzw. dzikie graffiti w miejscach do tego nie przeznaczonych czy wandalizm polegający na niszczeniu drobnej infrastruktury miejskiej, parkowej itp.),
  - zakłócanie ciszy nocnej,
  - spożywanie alkoholu w miejscach publicznych i awantury z tym związane,

- wulgarne zaczepianie przechodniów w miejscach publicznych, głównie przez agresywną młodzież będąca pod wpływem alkoholu, narkotyków lub tzw. dopalaczy,
  - zaśmiecanie miejsc publicznych,
  - drobne kradzieże np. na cmentarzach czy w supermarketach,
  - żebractwo,
  - niesprzątanie fekaliiów po swoich psach.
- Zagrożenia patologiami społecznymi (które same w sobie nie są ani przestępstwami ani wykroczeniami ale są czynnikami kryminogennymi), takimi jak:
    - alkoholizm,
    - narkomania,
    - bezdomność,
    - bieda,
    - długotrwałe bezrobocie,
    - prostytutka drogowa,
  - Zagrożenia społeczne polegające na niedostatecznej organizacji życia społecznego w zakresie modelowania zachowań dzieci i młodzieży.
  - Zagrożenia narkomanią i przemocą fizyczną i psychiczną w szkołach oraz w sieci internetowej wobec dzieci. Zdaniem jednego z ekspertów zaburza to poczucie bezpieczeństwa wspólnoty jaką jest rodzina, tzn. poczucie bezpieczeństwa dorosłych jest zaburzane poprzez świadomość zagrożeń dotyczących ich dzieci.
  - Złe doświadczenia z przeszłości, np. zagrożenie związane ze skażeniem wody pitnej w studniach głębinowych zasilających Pleszew. Zdaniem eksperta, zdarzenie to trwale zaburzyło poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego, którzy realnie zagrożenie to przeżyli.

Celem kolejnego pytania ankietowego skierowanego do mieszkańców powiatu, było zbadanie oceny stanu bezpieczeństwa powiatu pleszewskiego. Dla uzyskania takiej oceny sformułowano pytanie: Czy według Pana/i/ powiat pleszewski jest powiatem bezpiecznym?

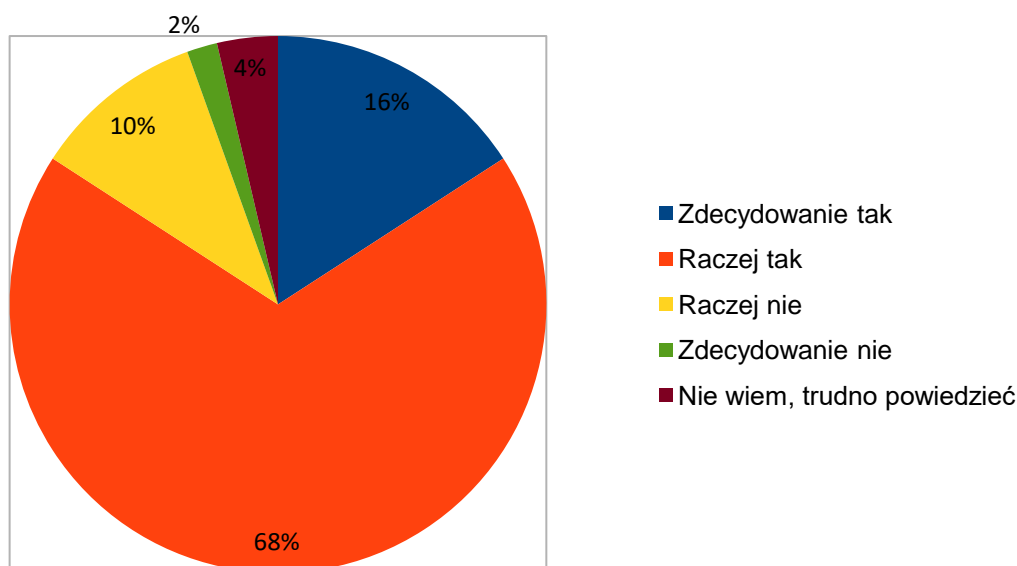
Wykres 6: Ocena stanu bezpieczeństwa powiatu pleszewskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad – grudzień 2021 r.

Ponad dwie trzecie badanych (69%) stwierdziło, że powiat pleszewski jest powiatem zdecydowanie bezpiecznym – 3 osoby (tj. 2%) lub raczej bezpiecznym – 110 osób (tj. 67%). Natomiast łącznie 18% nie uznało powiatu pleszewskiego za bezpieczny, w tym 22 osoby (tj. 13%) odpowiedziało - raczej nie, a 8 osób (tj. 5%) odpowiedziało - zdecydowanie nie. Znacząca część badanych bo aż 21 osób (tj. 13%) nie miało w tej sprawie zdania.

Następnie podjęto próbę zbadania oceny stanu bezpieczeństwa w miejscowości zamieszkania zadając pytanie: Czy według Pana/i/ miejscowość, w której Pan/i/ mieszka jest bezpieczna?

Wykres 7: Ocena stanu bezpieczeństwa w miejscowości zamieszkania

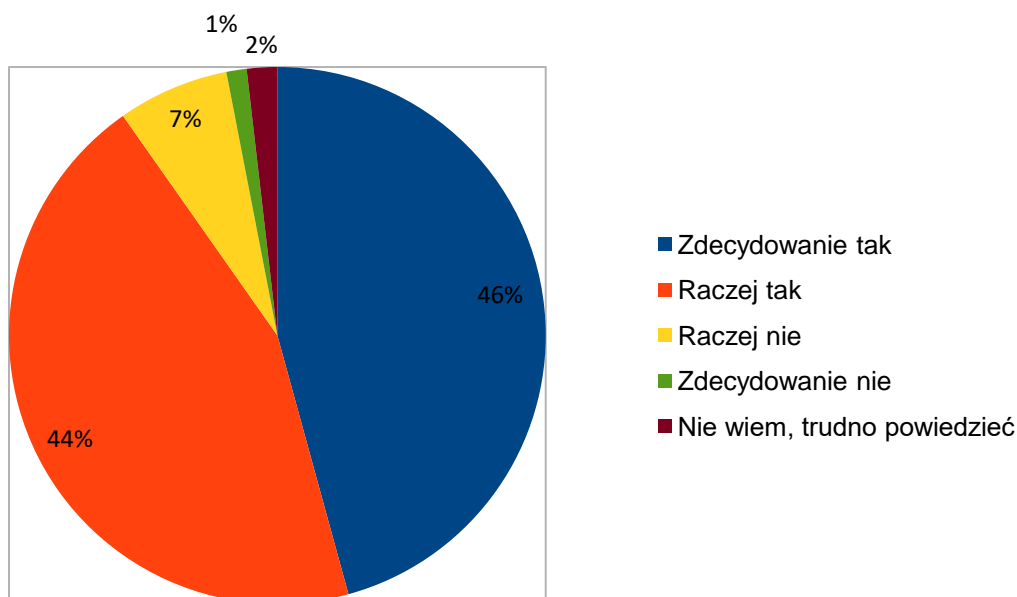
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad – grudzień 2021 r.

Spośród wszystkich badanych 26 osób (tj. 16%) uznało miejscowość, w której mieszka za zdecydowanie bezpieczną a 112 osób (tj. 68%) badanych uznało ją za raczej bezpieczną. Tylko 17 ankietowanych osób (tj. 10%) stwierdziło, iż miejscowość, w której mieszka raczej nie jest bezpieczna, a 3 osoby (tj. 2%) uznały ją za zdecydowanie niebezpieczną. 6 osób (tj. 4%) nie zajęło stanowiska w tej sprawie.

Analiza udzielonych odpowiedzi pozwala na stwierdzenie, że łącznie aż 84% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego uważa miejscowość, w której mieszka za bezpieczną (zdecydowanie bezpieczną lub raczej bezpieczną). Natomiast zaledwie 12% uznaje miejscowość swojego zamieszkania za niebezpieczną, wskazując na odpowiedzi: raczej nie i zdecydowanie nie. Stosunkowo niewiele, bo 4% mieszkańców nie ma stanowiska w przedmiotowej sprawie.

Następnie badaniu poddano poczucie bezpieczeństwa w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania różnicując je ze względu na porę dzienną i nocną.

W celu zbadania poczucia bezpieczeństwa w porze dziennej zadano pytanie: Czy czuje się Pan/i/ bezpiecznie spacerując w okolicy swojego miejsca zamieszkania w czasie dnia?

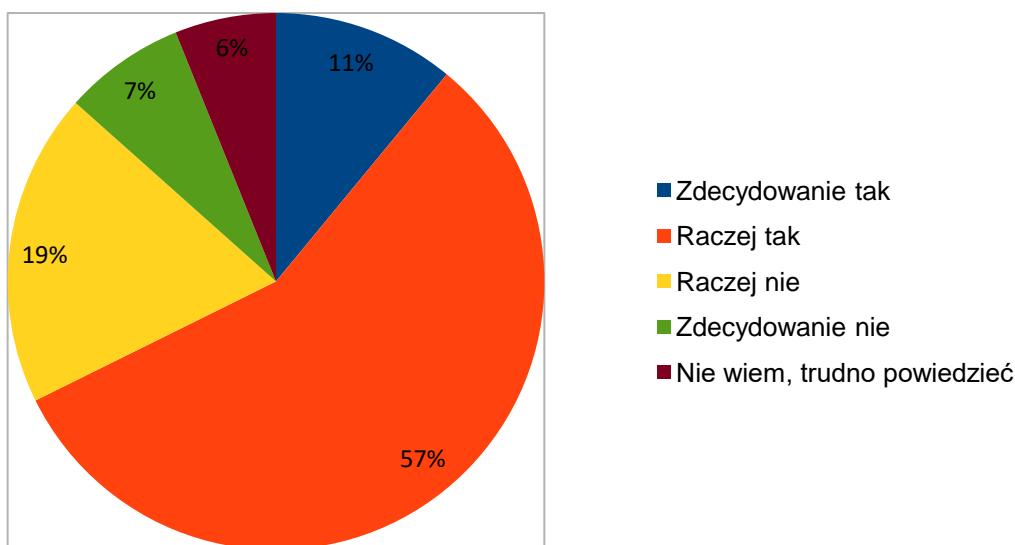
Wykres 8: Ocena poczucia bezpieczeństwa w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania w porze dziennej

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Na tak zadane pytanie, aż 75 ankietowanych osób (tj. 46%) odpowiedziało – zdecydowanie tak, a 73 (tj. 44%) odpowiedziało – raczej tak. Tylko 11 osób (tj. 7%) odpowiedziało – raczej nie oraz 2 osoby (tj. 1%) odpowiedziały – zdecydowanie nie. Z kolei 3 osoby (tj. 2%) odpowiedziały – nie wiem, trudno powiedzieć.

Przedstawiony wynik badania uprawnia do stwierdzenia, że aż 90% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, w porze dziennej, czuje się bezpiecznie w okolicy miejsca swojego zamieszkania. Natomiast zaledwie 8% bezpiecznie się nie czuje, a 2% nie potrafi odpowiedzieć na to pytanie.

W celu zbadania poczucia bezpieczeństwa w porze nocnej zadano pytanie: Czy czuje się Pan/i/ bezpiecznie spacerując w okolicy swojego miejsca zamieszkania po zapadnięciu zmroku i w nocy?

Wykres 9: Ocena poczucia bezpieczeństwa w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania w porze nocnej

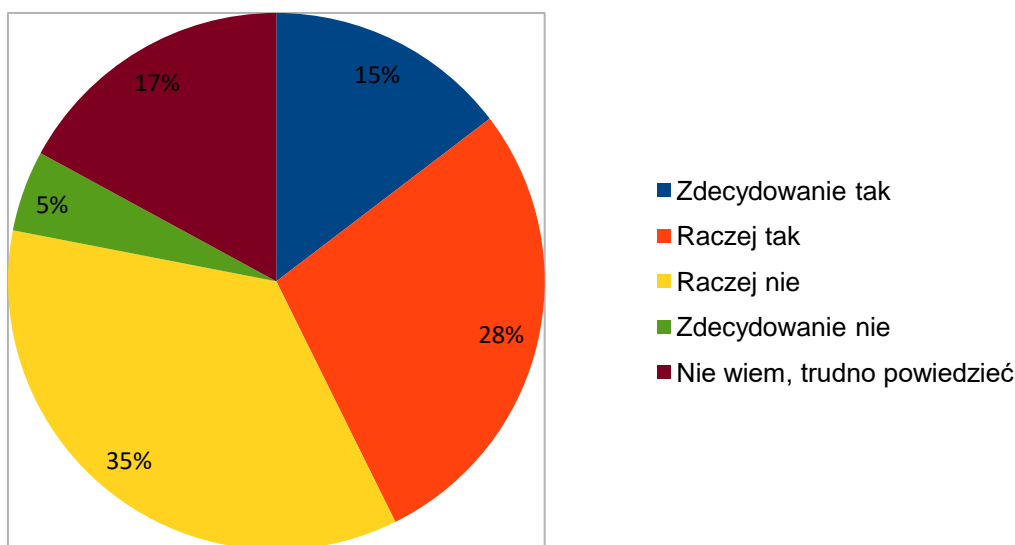
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Po zapadnięciu zmroku 18 badanych osób (tj. 11%) czuje się zdecydowanie bezpiecznie i 93 osoby (tj. 57%) czują się raczej bezpiecznie. Natomiast 31 osób badanych (tj. 19%) raczej nie czuje się bezpiecznie, a 12 osób (tj. 7%) zdecydowanie nie czuje się bezpiecznie. Stosunkowo duża grupa badanych, bo 10 osób (tj. 6%) nie wie czy w tych okolicznościach czuje się bezpiecznie czy nie.

Jak pokazują wyniki przeprowadzonych badań poczucie bezpieczeństwa w okolicy miejsca zamieszkania zmienia się w zależności od pory doby – widoczności. Odsetek osób czujących się bezpiecznie w okolicy swojego miejsca zamieszkania po zapadnięciu zmroku wyniósł łącznie 68%, co oznacza, że jest mniejszy w stosunku do zbadanego poczucia bezpieczeństwa w porze dziennej aż o 23 punkty procentowe. Natomiast odsetek osób nie czujących się bezpiecznie po zmroku wyniósł 26%, co oznacza, iż wzrósł o 18 punktów procentowych w stosunku do tego samego wskaźnika dotyczącego pory dziennej. Zauważyć należy, że zdecydowanie większy jest również udział osób, które nie potrafią powiedzieć czy w okolicy swojego miejsca zamieszkania czują się bezpiecznie w porze nocnej (6%) w stosunku do tego samego problemu badawczego dotyczącego pory dziennej (2%).

Następnych siedem pytań sformułowanych w kwestionariuszu ankiety dotyczyło badania świadomości dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego na temat rozmiaru przestępczości w wybranych kategoriach.

W celu zbadania świadomości rozmiaru przestępczości w kategorii: kradzież cudzej rzeczy, zadano pytanie: Czy w miejscowości, w której Pan/i/ mieszka zdarzają się kradzieże?

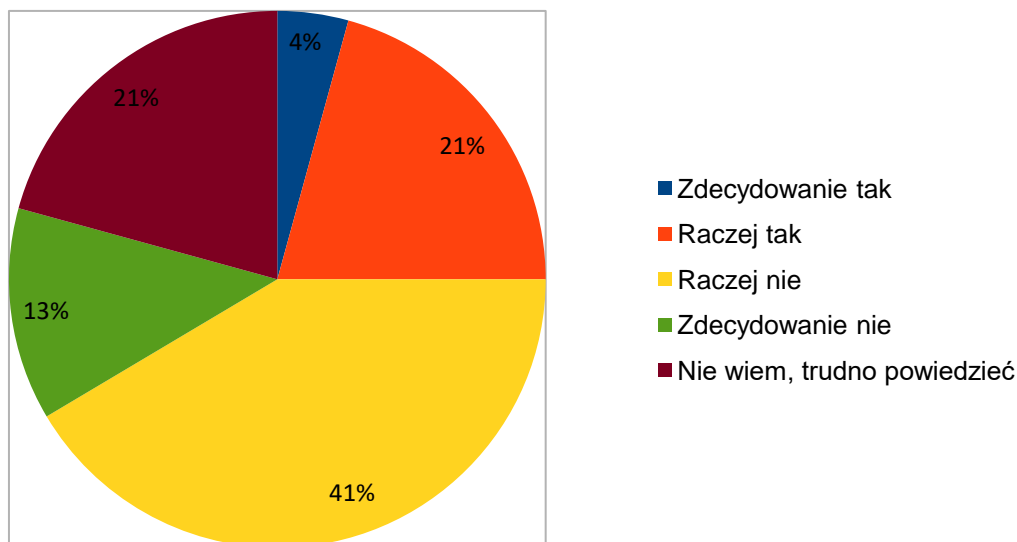
Wykres 10: Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: kradzież cudzej rzeczy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Na pytanie to, 24 badane osoby (tj. 15%) odpowiedziały, że zdecydowanie tak i 46 osób (tj. 28%) odpowiedziało – raczej tak. Natomiast 58 osób badanych (tj. 35%) odpowiedziało, że kradzieże się raczej nie zdarzają, a 8 osób (tj. 5%) stwierdziło, iż zdecydowanie się nie zdarzają. Aż 28 badanych osób (tj. 17%) stwierdziło - nie wiem, trudno powiedzieć.

Prezentowane wyniki badań pokazują, że łącznie 43% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego twierdzi, że w miejscowości, w której mieszkają zdarzają się kradzieże, a więc ma świadomość istnienia tej kategorii przestępstw. Natomiast 40% uważa, iż w miejscowości ich zamieszkania problemu tego nie ma.

W celu zbadania świadomości rozmiaru przestępczości w kategorii: kradzież z włamaniem, zadano pytanie: Czy w miejscowości, w której Pan/i/ mieszka zdarzają się kradzieże z włamaniem?

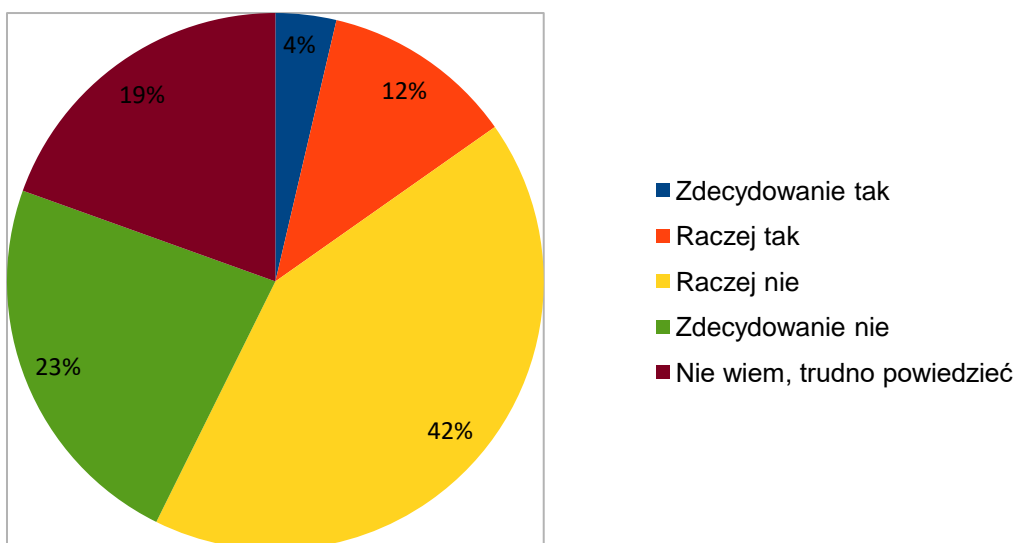
Wykres 11: Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: kradzież z włamaniem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Na tak sformułowane pytanie 7 badanych osób (tj. 4%) odpowiedziało – zdecydowanie tak, a 34 osoby (tj. 21%) - raczej tak. Inaczej uważa 68 badanych osób (tj. 41%), które odpowiedziały – raczej nie oraz 21 osób (tj., 13%) - zdecydowanie nie. Natomiast 34 osoby (tj. 21%) wybrało odpowiedź – nie wiem, trudno powiedzieć.

Jak wynika z nakreślonych danych ponad połowa dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego (54%) uważa, iż w miejscowości, w której mieszkają nie zdarzają się kradzieże z włamaniem, a 25% jest przeciwnego zdania. Stosunkowo duży odsetek, bo aż 21% nie ma w tej sprawie zdania.

W celu zbadania świadomości rozmiaru przestępczości w kategorii: kradzież samochodu, zadano pytanie: Czy w miejscowości, w której Pan/i/ mieszka zdarzają się kradzieże samochodów?

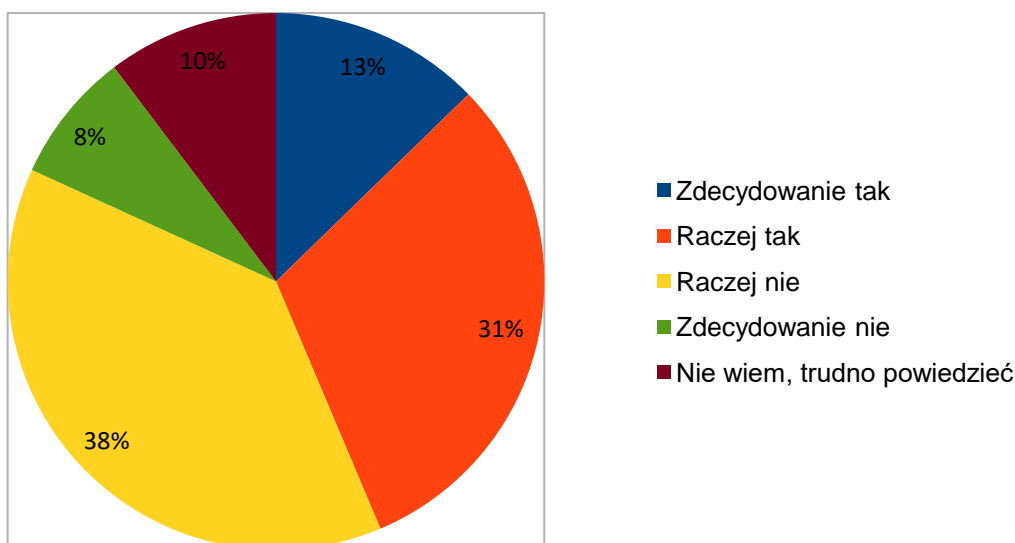
Wykres 12: Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: kradzież samochodu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

W badanej kwestii tylko 6 osób (tj. 4%) udzieliło odpowiedzi zdecydowanie twierdzącej i 19 osób (tj. 12%) odpowiedziało – raczej tak. Natomiast, aż 69 badanych osób (tj. 42%) uważa, że w miejscowości, w której mieszkają raczej nie zdarzają się kradzieże samochodów, a 38 osób (tj. 23%) twierdzi, że zdecydowanie się nie zdarzają. 32 osoby (tj. 19%) nie ma wiedzy na ten temat.

Prezentowane wyniki badań wskazują, że blisko dwie trzecie (65%) mieszkańców powiatu pleszewskiego uważa, że w miejscowości, w której mieszkają nie dochodzi do kradzieży samochodów. Natomiast łącznie 16% twierdzi, że kradzieże samochodów się zdarzają.

W celu zbadania świadomości rozmiaru przestępczości w kategorii: uszkodzenie mienia, zadano pytanie: Czy w miejscowości, w której Pan/i/ mieszka zdarzają się akty wandalizmu?

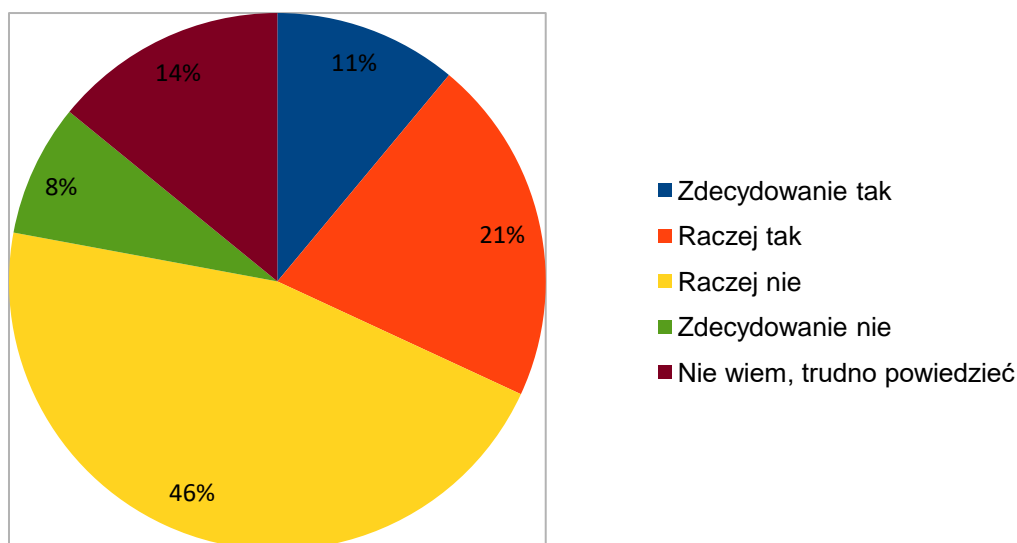
Wykres 13: Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: uszkodzenie mienia

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Na to pytanie, 21 ankietowanych osób (tj. 13%) odpowiedziało – zdecydowanie tak, a 50 osób (tj. 31%) - raczej tak. 63 osoby (tj. 38%) uważa, że w miejscowości, w której mieszka akty wandalizmu raczej się nie zdarzają, a 13 osób (tj. 8%), że zdecydowanie się nie zdarzają. Natomiast 17 osób (tj. 10%) nie zajęło stanowiska w tej sprawie.

Wyniki badania pokazują, że łącznie 44% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego uważa, iż w miejscowości ich zamieszkania zdarzają się akty wandalizmu, a więc uszkodzenia mienia. Przeciwnego zdania jest 46% mieszkańców powiatu.

W celu zbadania świadomości rozmiaru przestępczości w kategorii: bójka i pobicie, zadano pytanie: Czy w miejscowości, w której Pan/i/ mieszka zdarzają się bójki i pobicia?

Wykres 14: Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: bójka i pobicie

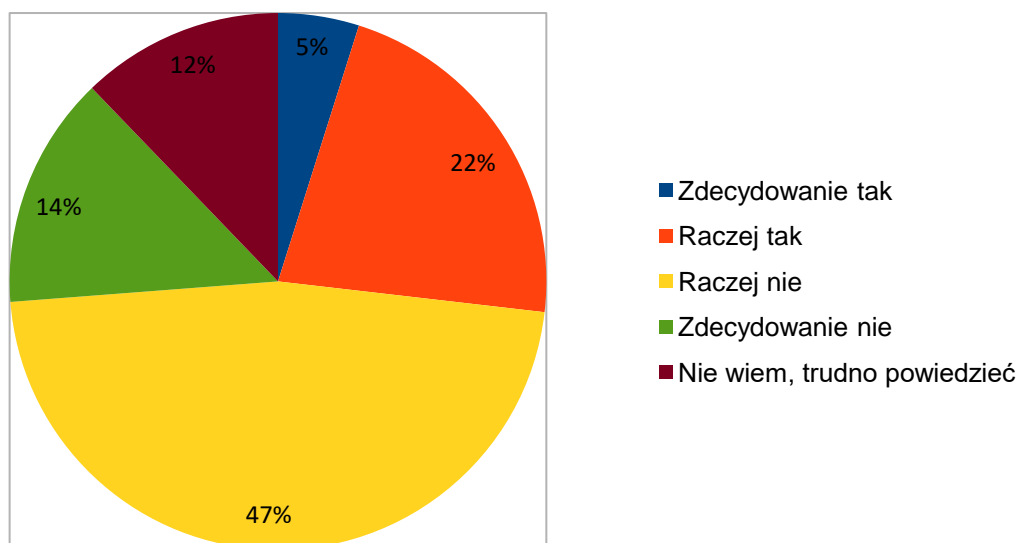
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Na tak zadane pytanie 19 badanych osób (tj. 11%) odpowiedziało – zdecydowanie tak, a 34 osoby (tj. 21%) - raczej tak. Innego zdania było 75 osób (tj. 46%) odpowiadając – raczej nie oraz 13 osób (tj. 8%), które wybrały odpowiedź – zdecydowanie nie. Natomiast 23 osoby (tj. 14%) nie miało zdania w tej kwestii.

Zaprezentowane wyniki badania pokazują, że łącznie 45% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego ma wiedzę, iż w miejscowości ich zamieszkania dochodzi do bójek i pobić. Odwrotnie twierdzi natomiast ponad połowa (54%) mieszkańców powiatu.

W celu zbadania świadomości rozmiaru przestępczości w kategorii: uszczerbek na zdrowiu, zadano pytanie: Czy w miejscowości, w której Pan/i/ mieszka zdarzają się uszkodzenia ciała spowodowane agresywnym zachowaniem człowieka wobec innego człowieka?

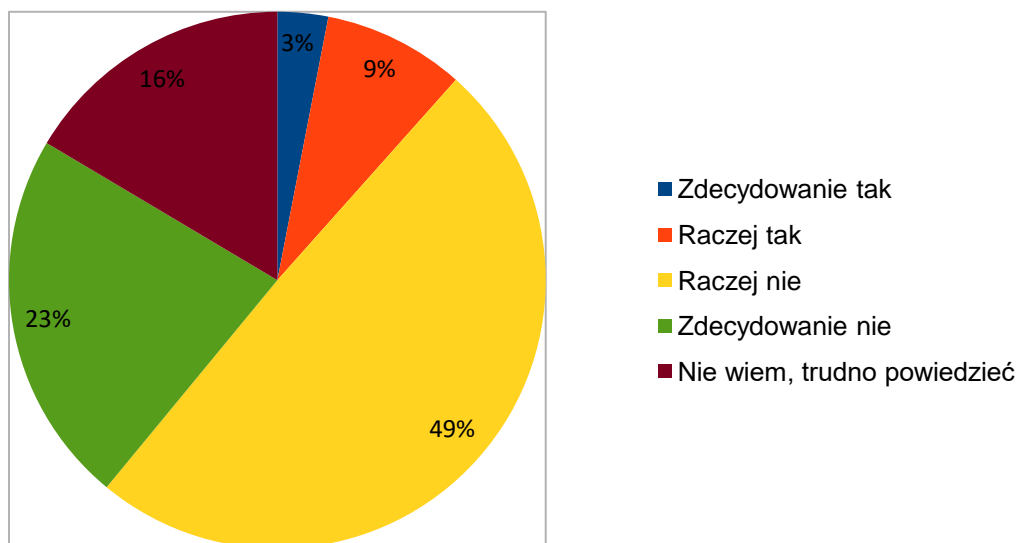
Wykres 15: Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: uszczerbek na zdrowiu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Spośród wszystkich badanych, 8 osób (tj. 5%) odpowiedziało, że w miejscowości, w której mieszkają zdecydowanie zdarzają się uszkodzenia ciała spowodowane agresywnym zachowaniem człowieka wobec innego człowieka, a 36 osób (tj. 22%), że raczej się zdarzają. Natomiast aż 77 badanych osób (tj. 47%) na tak sformułowane pytanie odpowiedziało – raczej nie, 23 osoby (tj. 14%) zaznaczyło odpowiedź – zdecydowanie nie. 20 ankietowanych osób (tj. 12%) nie zajęło stanowiska w tej sprawie.

Łącznie więc, 27% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego ma świadomość, że w miejscowości ich zamieszkania zdarzają się uszkodzenia ciała spowodowane agresywnym zachowaniem człowieka wobec innego człowieka. Odmiennej wiedzy ma natomiast prawie dwie trzecie mieszkańców powiatu (61%).

W celu zbadania świadomości rozmiaru przestępczości w kategorii: przestępstwa rozbójnicze, zadano pytanie: Czy w miejscowości, w której Pan/i/ mieszka zdarzają się rozboje, wymuszenia rozbójnicze czy kradzieże rozbójnicze (kradzieże mienia połączone z przemocą fizyczną)?

Wykres 16: Świadomość w zakresie rozmiarów przestępczości w kategorii: przestępstwa rozbójnicze

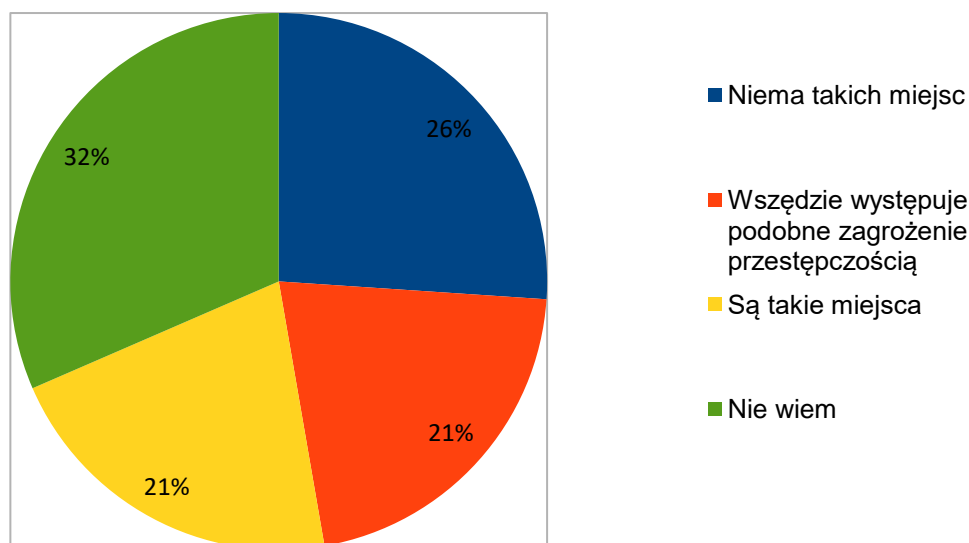
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Na pytanie to, 5 spośród ankietowanych osób (tj. 3%) odpowiedziało – zdecydowanie tak, a 14 osób (tj. 9%) - raczej tak. Odmienne zdanie wyraziło 81 badanych (tj. 49%), odpowiadając – raczej nie i 37 osób badanych (tj. 23%) wybierając odpowiedź – zdecydowanie nie. 27 badanych osób (tj. 16%) odpowiedziało – nie wiem, trudno powiedzieć.

Prezentowane dane pokazują, że zaledwie 12% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego uważa, że w miejscowości ich zamieszkania dochodzi do przestępstw rozbójniczych. Natomiast aż 72% mieszkańców powiatu jest zdania, że tego typu przestępstwa raczej lub zdecydowanie się nie zdarzają.

Kolejne dwa pytania miały na celu zdiagnozowanie czy mieszkańcy powiatu pleszewskiego dostrzegają miejsca szczególnie zagrożone przestępczością oraz zlokalizowanie tych miejsc.

W celu zbadania świadomości dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego w zakresie występowania na terenie powiatu miejsc szczególnie zagrożonych przestępczością, zadano pytanie: Czy w miejscowości, w której Pan/i/ mieszka są miejsca szczególnie zagrożone przestępczością?

Wykres 17: Świadomość występowania na terenie powiatu pleszewskiego miejsc szczególnie zagrożonych przestępczością

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Na tak sformułowane pytanie 43 badane osoby (tj. 26%) odpowiedziało, że nie ma takich miejsc, a kolejne 35 osób (tj. 21%) odpowiedziało, że wszędzie występuje podobne zagrożenie przestępczością. Natomiast 35 osób (tj. 21%) stwierdziło, że w miejscowości, w której mieszkają są miejsca szczególnie zagrożone przestępczością, a 51 osób (tj. 32%) stwierdziło, że nie ma na ten temat wiedzy.

W celu zlokalizowania na terenie powiatu pleszewskiego miejsc szczególnie zagrożonych przestępczością, osoby które uważają, że są takie miejsca poproszono o ich wskazanie.

35 ankietowanych osób, które uważają, że są w miejscowościach ich zamieszkania miejsca szczególnie zagrożone przestępczością w swoich odpowiedziach wskazywało zarówno konkretne miejsca jak również opisywało charakterystykę takich miejsc. Wśród najczęściej wskazywanych konkretnych miejsc znalazły się:

- ulica Osiedlowa w Pleszewie,
- teren ogródków działkowych przy zbiegu ul. Wierzbowej i Lipowej w Pleszewie,
- teren parku Planty w Pleszewie,
- Ogródek Jordanowski w Pleszewie,
- Park miejski w Pleszewie,

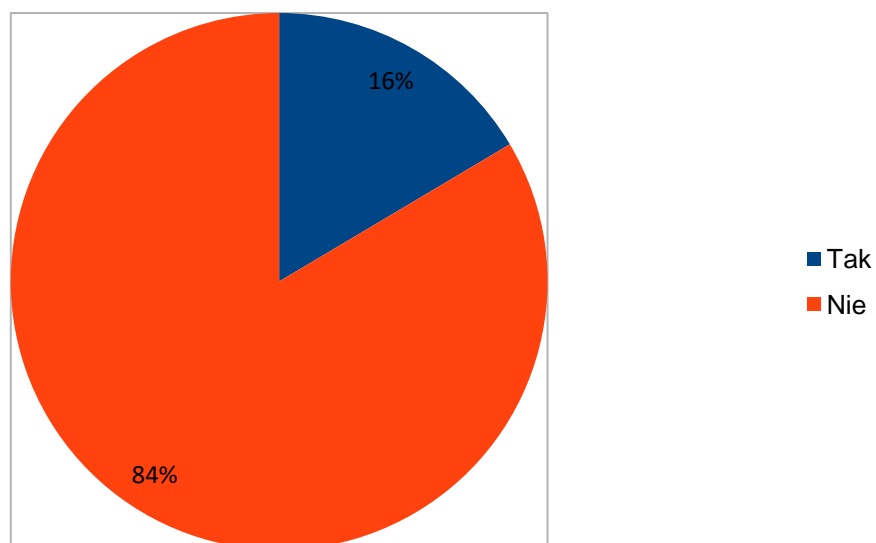
- Rynek w Pleszewie,
- ul. Mieszka I w Pleszewie,
- ul. Reja w Pleszewie,
- ul. Kubackiego w Pleszewie,
- okolice całodobowych sklepów „Miś” w Pleszewie,
- tereny GOTiS, stara stacja harcerska oraz tereny leśne przylegające do zalewu w Gołuchowie.

Miejsca szczególnie zagrożone przestępczością ankietowani charakteryzowali również ogólnie, bez wskazania konkretnej lokalizacji. Miejsca takie opisywali najczęściej jako:

- „miejsca gromadzenia się osób będących pod wpływem alkoholu lub narkotyków”,
- „ciemne uliczki”,
- „parki, osiedla bloków wielorodzinnych”,
- „parki nocą”,
- „tam gdzie gromadzą się ludzie”,
- „miejsca nieoświetlone, bez monitoringu”,
- „ogródki działkowe, parki, odizolowane miejsca”,
- „przystanki autobusowe, place zabaw po zmroku, boiska sportowe”,
- „lokale, dyskoteki”,
- „osiedla, lokale 24h”.

Zaprezentowane odpowiedzi uprawniają do stwierdzenia, że mieszkańcy powiatu pleszewskiego konkretne miejsca szczególnie zagrożone przestępczością lokalizują głównie w Pleszewie, a więc w mieście o największej liczbie ludności. Natomiast analiza charakterystyki miejsc szczególnie zagrożonych przestępczością, bez wskazywania konkretnej lokalizacji, wskazuje, że najczęściej chodzi o miejsca nieoświetlone nocą, miejsca nie objęte monitoringiem oraz miejsca gromadzenia się ludzi.

Kolejne pytanie miało na celu zbadanie skali wiktymizacji mieszkańców powiatu pleszewskiego. W tym celu zadano pytanie: Czy był Pan/i/ kiedykolwiek ofiarą przestępstwa dokonanego na terenie powiatu pleszewskiego?

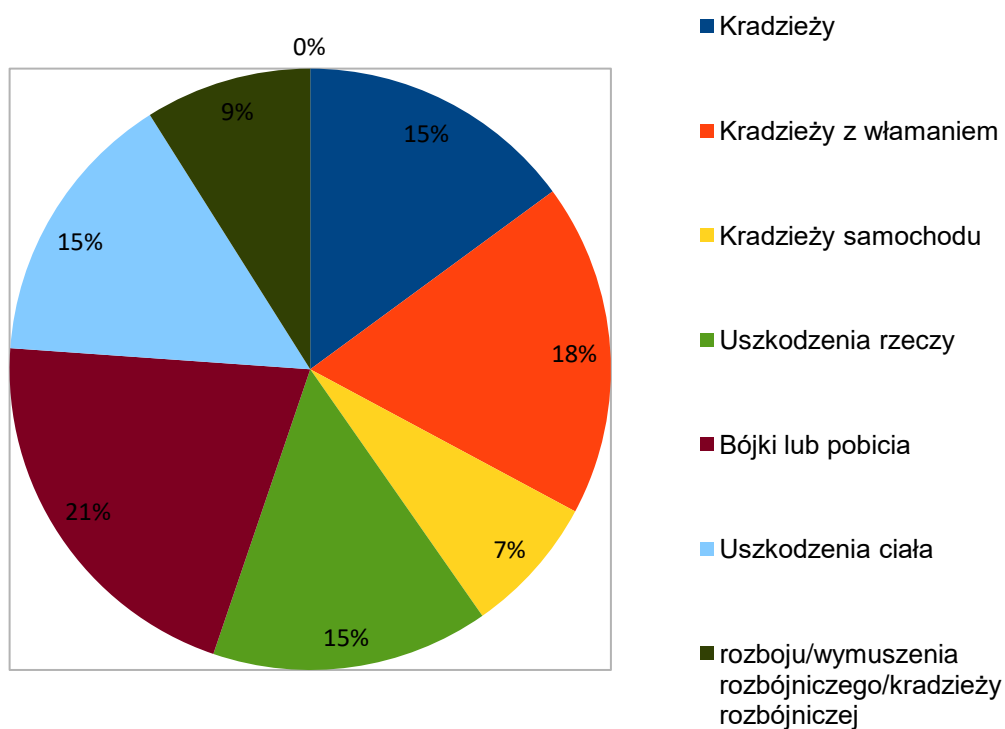

Wykres 18: Skala wiktymizacji ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Spośród wszystkich ankietowanych 137 osób (tj. 84%) odpowiedziało, że nie. Natomiast 27 badanych stwierdziło, że byli ofiarami przestępstwa dokonanego na terenie powiatu pleszewskiego.

Badanym, którzy padli ofiarą przestępstwa zadano następnie pytanie dotyczące rodzaju popełnionego na ich szkodę przestępstwa.

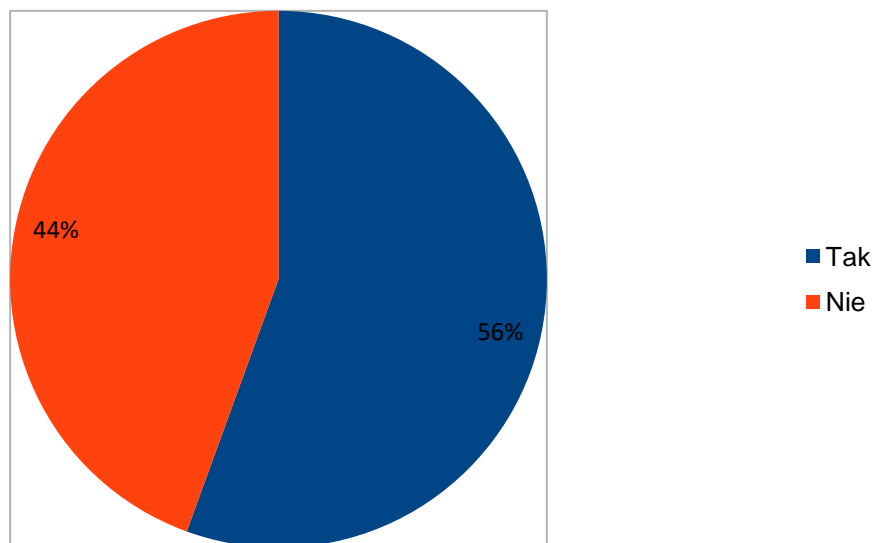

Wykres 19: Kategorie przestępstw popełnionych na szkodę ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Badani, dorośli mieszkańcy powiatu pleszewskiego zadeklarowali, że w przeszłości byli ofiarami następujących przestępstw: kradzieży – 5 (tj. 15%), kradzieży z włamaniem – 6 (tj. 18%), kradzieży samochodu – 2 (tj. 7%), uszkodzenia rzeczy – 5 (tj. 15%), bójki lub pobicia – 7 (tj. 21%), uszkodzenia ciała – 5 (tj. 15%), rozboju/wymuszenia rozbójniczego/kradzieży rozbójniczej – 3 (tj. 9%). Co ciekawe żadna z ankietowanych osób nie zadeklarowała, że była ofiarą innego przestępstwa.

Następnie w celu zbadania skali tzw. „ciemnej liczby przestępczości” istniejącej na terenie powiatu pleszewskiego, 27 ankietowanych, którzy byli ofiarami przestępstw poproszono o odpowiedź na pytanie: Czy zawiadomił Pan/i/ policję?

Wykres 20: Rozmiar „ciemnej liczby przestępstw” na terenie powiatu pleszewskiego

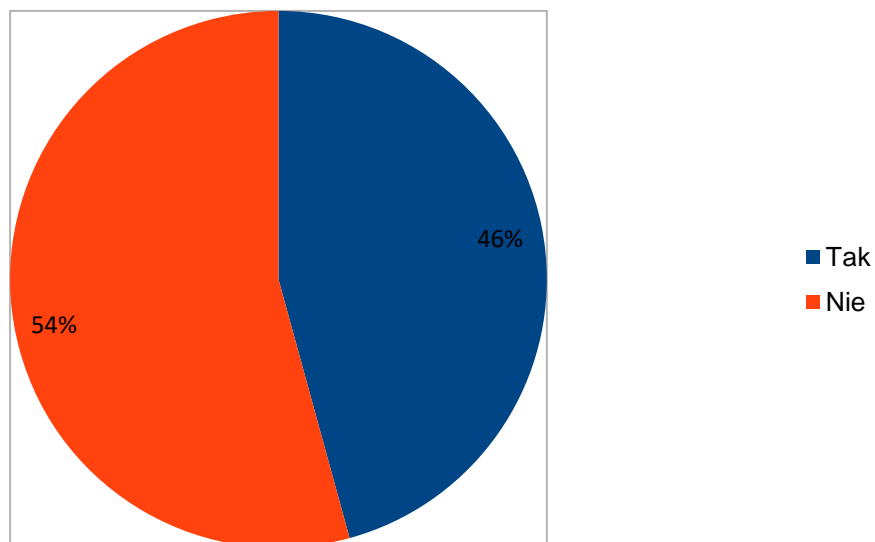
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Spośród 27 osób, które zadeklarowały wcześniej, że były ofiarami przestępstw dokonanych na terenie powiatu pleszewskiego, 15 osób (tj. 56%) odpowiedziało – tak. Znamienne jest natomiast, że aż 12 osób (tj. 44%) odpowiedziało, że nie zawiadomiło o tym fakcie policji. Fakt ten wskazuje jak wielki jest rozmiar ciemnej liczby przestępstw.

Wśród powodów niezawiadomienia policji badani wskazali:

- nie było świadków przestępstwa i uznałem/am/, że nie mam niezbędnych informacji by policja mogła skutecznie ścigać sprawcę/ców/ - 1,
- uważam, że zgłaszanie przestępstwa jest związane z nadmierną biurokracją – 1,
- nie mogłem dodzwonić się na policję – 0,
- nie wierzę w skuteczność działań policji – 4,
- byłem/am/ w szoku/stresie spowodowanym zdarzeniem - 1,
- uznałem/am/, że było to zbyt drobne przestępstwo aby je zgłaszać policji – 3,
- poradziłem/am/ sobie we własnym zakresie - 1,
- obawiałem/am/ się ewentualnej zemsty sprawcy/ców/ - 1,
- nie wiem, trudno powiedzieć – 0,
- inne powody, jakie – 0.

Kolejne pytanie miało na celu rozszerzenie badań na temat skali wiktymizacji mieszkańców powiatu pleszewskiego. Pytanie brzmiało: Czy ktoś z Pana/i/ rodziny lub znajomych był kiedykolwiek ofiarą przestępstwa dokonanego na terenie powiatu pleszewskiego?

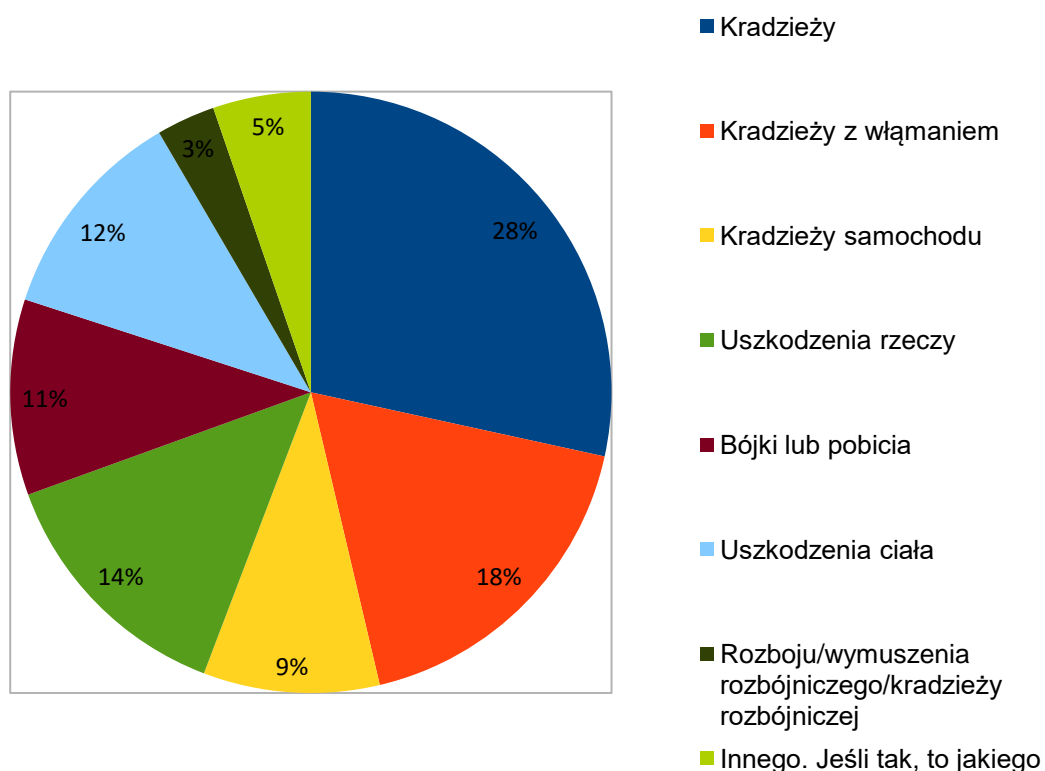
Wykres 21: Skala wiktymizacji członków rodzin i znajomych ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Na tak sformułowane pytanie 75 badanych osób (tj. 46%) odpowiedziało, że tak, a 89 osób (tj. 54%) odpowiedziało – nie.

Następnie uzupełniająco spytano o rodzaj przestępstwa dokonanego na szkodę członka rodziny lub znajomego.

Wykres 22: Kategorie przestępstw popełnionych na szkodę członków rodzin i znajomych ankietowanych

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

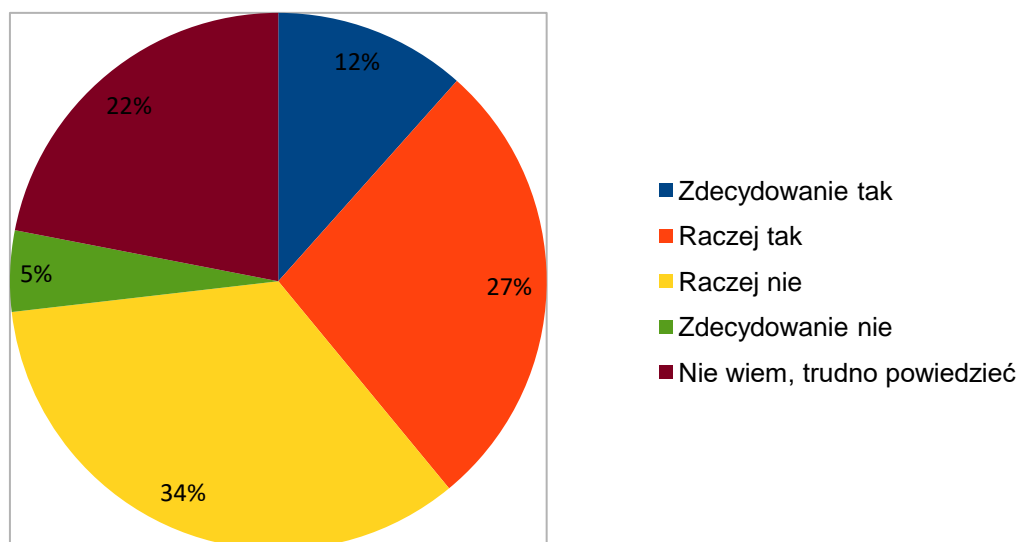
Badani zadeklarowali, że członkowie ich rodzin i znajomi w przeszłości byli ofiarami przestępstw: kradzieży – 27 (tj. 28%), kradzieży z włamaniem – 17 (tj. 18%), kradzieży samochodu – 9 (tj. 9%), uszkodzenia rzeczy – 13 (tj. 14%), bójki lub pobicia – 10 (tj. 11%), uszkodzenia ciała – 11 (tj. 12%), rozboju/wymuszenia rozbójniczego/kradzieży rozbójniczej – 3 (tj. 3%), innego – 5 (tj. 5%).

Spośród 5 ankietowanych, którzy odpowiedzieli, że ktoś z ich rodziny lub znajomych padł ofiarą innego przestępstwa dokonanego na terenie powiatu pleszewskiego, 4 wskazało na oszustwo lub oszustwo na aukcji internetowej a 1 na molestowanie seksualne.

Kolejnych siedem pytań miało na celu zbadanie poczucia bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego poprzez szczegółowe pytania dotyczące ustalenia poziomu zagrożenia wybranymi kategoriami przestępstw.

W celu ustalenia poczucia zagrożenia przestępstwami z kategorii: kradzież cudzej rzeczy, zadano pytanie: Czy uważa Pan/i/ za prawdopodobne, że w najbliższym

czasie w miejscowości Pana/i/ zamieszkania, ktoś mógłby ukraść portfel, telefon, rower czy jakąkolwiek inną rzecz należącą do Pana/i/?

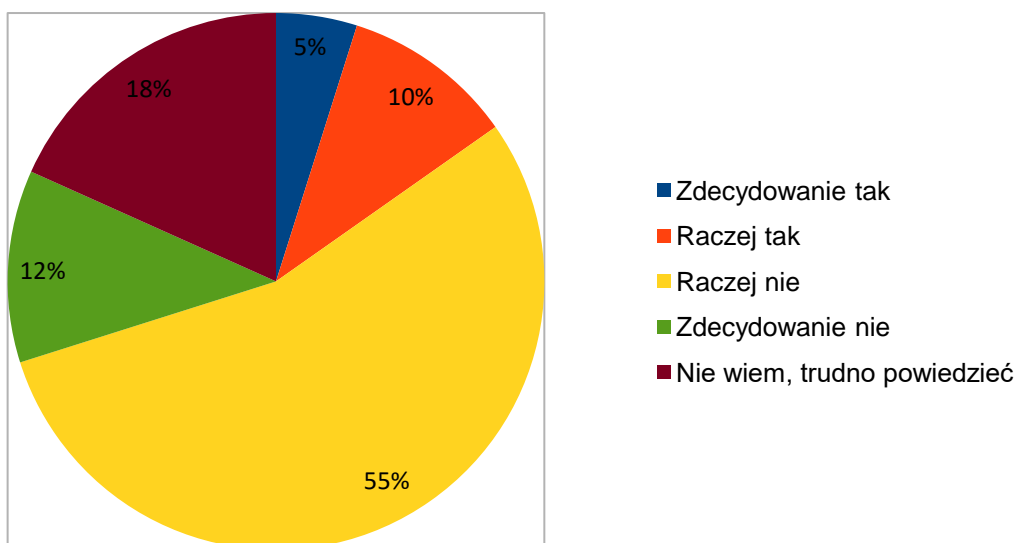
Wykres 23: Poczucie zagrożenia przestępczością z kategorii: kradzież cudzej rzeczy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Na to pytanie 19 osób badanych (tj. 12%) odpowiedziało – zdecydowanie tak, a 45 osób (tj. 27%) - raczej tak. Odmiennego zdania było 56 osób (tj. 34%), które odpowiedziały, że raczej nie odczuwają takiego zagrożenia i 8 osób (tj. 5%), które odpowiedziały - zdecydowanie nie. Stosunkowo duża grupa badanych, bo aż 36 osób (tj. 22%) zaznaczyło odpowiedź – nie wiem, trudno powiedzieć.

Zaprezentowane dane dowodzą, że łącznie 39% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego odczuwa zagrożenie kradzieżami i również 39% takiego zagrożenia nie odczuwa.

W celu ustalenia poczucia zagrożenia przestępstwami z kategorii: kradzież z włamaniem, zadano pytanie: Czy uważa Pan/i/ za prawdopodobne, że w najbliższym czasie w miejscowości Pana/i/ zamieszkania, ktoś mógłby włamać się do Pana/i/ mieszkania?

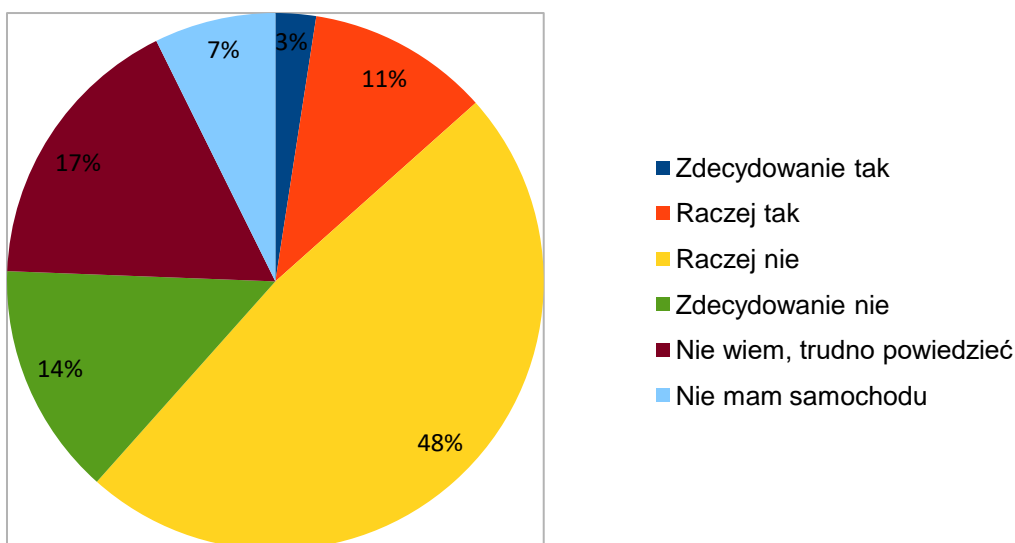
Wykres 24: Poczucie zagrożenia przestępczością z kategorii: kradzież z włamaniem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Na tak sformułowane pytanie 8 osób ankietowanych (tj. 5%) odpowiedziało – zdecydowanie tak, a 17 osób (tj. 10%) - raczej tak. Odmienne przekonanie wyraziło 90 osób (tj. 55%) odpowiadając – raczej nie i 19 osób (tj. 12%) - zdecydowanie nie. Spośród całej próby badawczej, 30 osób (tj. 18%) nie potrafiło odpowiedzieć na to pytanie.

Powyższe dane uprawniają do stwierdzenia, że zaledwie 15% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego czuje się zagrożonych kradzieżą z włamaniem. Natomiast aż 67% takiego zagrożenia nie odczuwa.

Celem kolejnego pytania było zbadanie poczucia zagrożenia przestępstwami z kategorii: kradzież samochodu. Pytanie sformułowano: Czy uważa Pan/i/ za prawdopodobne, że w najbliższym czasie w miejscowości Pana/i/ zamieszkania, ktoś mógłby ukraść Panu/i/ samochód?

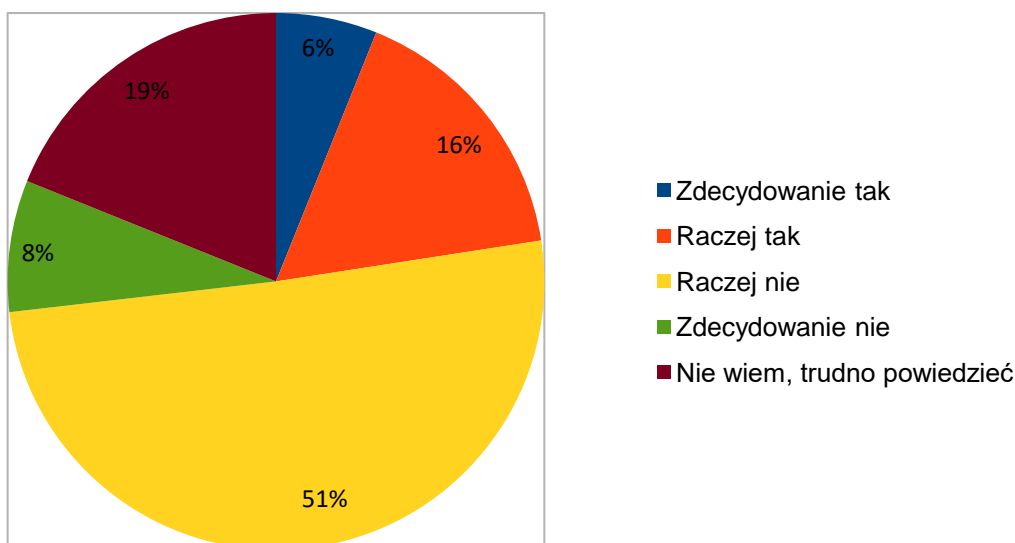
Wykres 25: Poczucie zagrożenia przestępczością z kategorii: kradzież samochodu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

W tym przypadku 4 badane osoby (tj. 2%) odpowiedziało – zdecydowanie tak, a 18 osób (tj. 11%) - raczej tak. Przeciwnego zdania było aż 79 ankietowanych (tj. 48%) osób odpowiadając – raczej nie i 23 osoby (tj. 14%) - zdecydowanie nie. Natomiast 28 osób badanych (tj. 17%) nie zajęło stanowiska w tej sprawie, a 12 osób zaznaczyło odpowiedź – nie mam samochodu.

Wyniki badań uprawniają do stwierdzenia, że mieszkańcy powiatu pleszewskiego w zdecydowanej większości (62%) nie czują zagrożenia kradzieżami samochodów, a tylko 13% takie zagrożenie odczuwa.

W celu ustalenia poczucia zagrożenia przestępstwami z kategorii: uszkodzenie rzeczy, dorosłym mieszkańcom powiatu pleszewskiego zadano pytanie: Czy uważa Pan/i/ za prawdopodobne, że w najbliższym czasie w miejscowości Pana/i/ zamieszkania, ktoś mógłby celowo zniszczyć/uszkodzić jakąś rzecz należącą do Pana/i/?

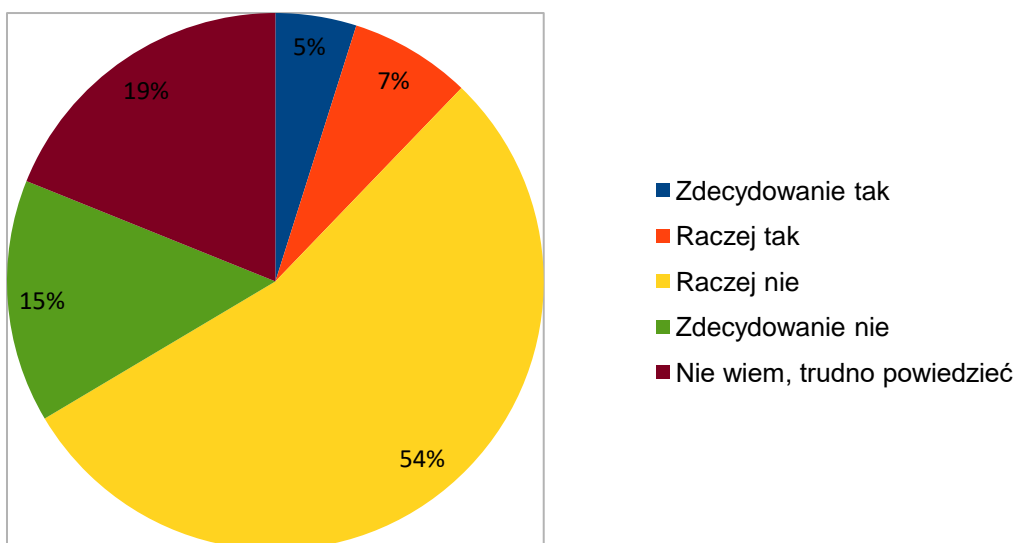
Wykres 26: Poczucie zagrożenia przestępczością z kategorii: uszkodzenie rzeczy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Na pytanie to, zdecydowanie tak odpowiedziało 10 ankietowanych (tj. 6%) oraz 27 (tj. 16%) - raczej tak. Natomiast 83 badane osoby (tj. 51%) odpowiedziało – raczej nie i 13 osób (tj. 8%) - zdecydowanie nie. Odpowiedź – nie wiem, trudno powiedzieć wybrało 31 osób (tj. 19%).

Prezentowane wyniki badania dowodzą, że również w tym przypadku zdecydowana większość (59%) mieszkańców powiatu pleszewskiego nie odczuwa zagrożenia powodowanego aktami wandalizmu. Poczucie zagrożenia tego typu przestępczością deklaruje natomiast 22% mieszkańców powiatu.

Kolejne pytanie nakierowane było na zbadanie poczucia zagrożenia przestępstwami z kategorii: bójka i pobicie oraz uszkodzenie ciała. Pytanie brzmiało: Czy uważa Pan/i/ za prawdopodobne, że w najbliższym czasie w miejscowości Pana/i/ zamieszkania, ktoś mógłby pobić Pana/ią/, celowo uszkodzić Pana/i/ ciało?

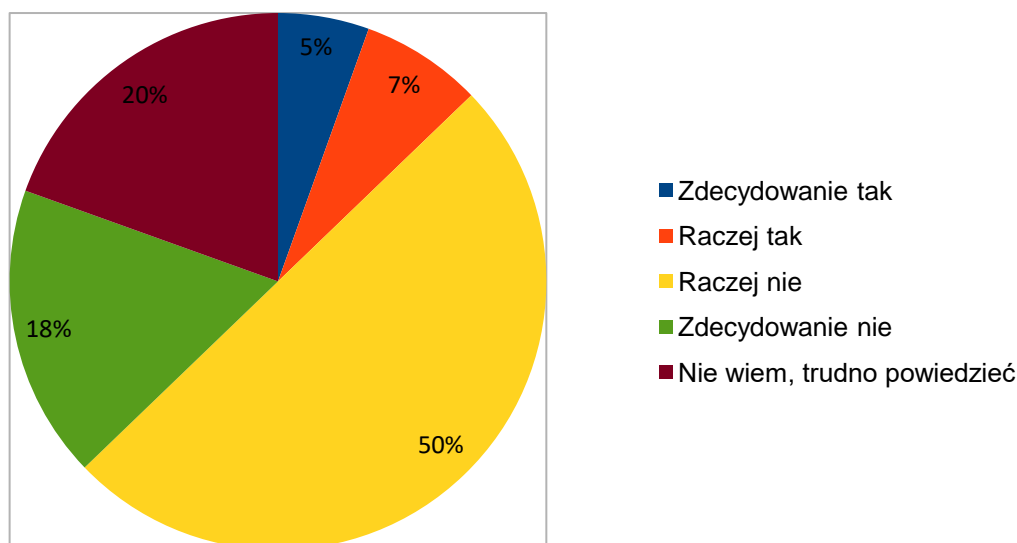
Wykres 27: Poczucie zagrożenia przestępczością w kategoriach: bójka i pobicie oraz uszkodzenie ciała

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Na tak sformułowane pytanie 8 badanych osób (tj. 5%) odpowiedziało zdecydowanie twierdząco, a 12 osób (tj. 7%) - raczej twierdząco. Natomiast 89 osób (tj. 54%) odpowiedziało – raczej nie i 24 osoby (tj. 15%) - zdecydowanie nie. 31 badanych osób wybrało odpowiedź – nie wiem, trudno powiedzieć.

Wyniki badania pokazują wyraźnie, że aż 69% mieszkańców powiatu pleszewskiego nie odczuwa zagrożenia powodowanego przestępczością związaną z agresywnym zachowaniem człowieka wobec drugiego człowieka, a tylko 12% takie zagrożenie identyfikuje.

Następne pytanie miało na celu pomiar poziomu zagrożenia przestępczością rozbójniczą. Pytanie badawcze sformułowano: Czy uważa Pan/i/ za prawdopodobne, że w najbliższym czasie w miejscowości Pana/i/ zamieszkania, ktoś mógłby dokonać na Panu/i/ przestępstwa rozbójniczego (napaści z użyciem przemocy fizycznej połączonej z kradzieżą)?

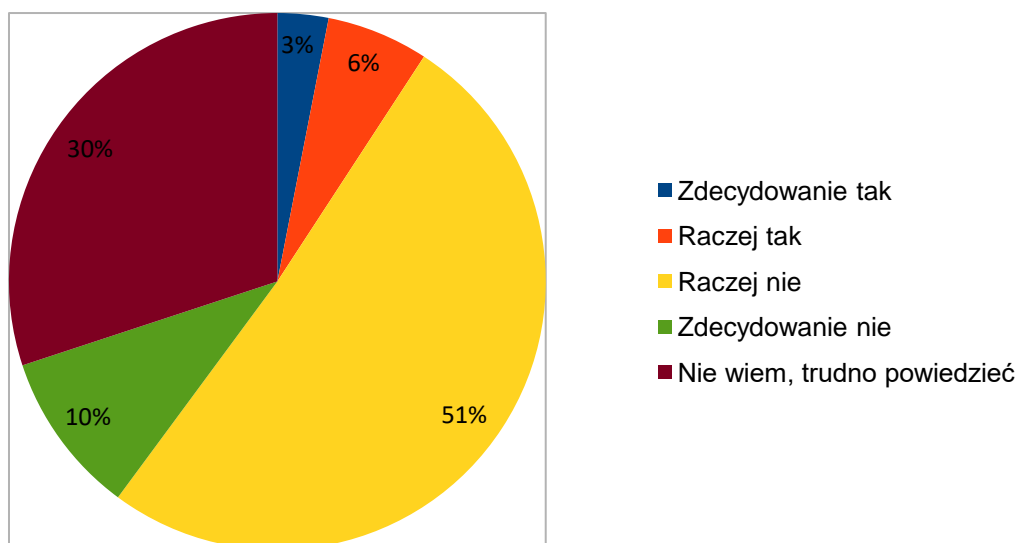
Wykres 28: Poczucie zagrożenia przestępczością z kategorii: przestępstwa rozbójnicze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Na to pytanie 9 badanych osób (tj. 5%) odpowiedziało – zdecydowanie tak i 12 osób (tj. 7%) - raczej tak. Odmiennego zdania było 82 badanych (tj. 50%) odpowiadając – raczej nie oraz 29 osób (tj. 18%) - zdecydowanie nie. Natomiast 32 badane osoby, a więc 18% nie potrafiło jednoznacznie odpowiedzieć.

Wyniki badania prowadzą do wniosku, iż ponad dwie trzecie dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego (68%) nie odczuwa zagrożenia związanego z przestępczością rozbójniczą. Natomiast stosunkowo niewielka część, bo zaledwie 12%, takie zagrożenie odczuwa.

Ostatnie pytanie z tej serii miało na celu zbadanie poziomu zagrożenia powodowanego przez inne przestępstwa. W tym przypadku pytanie brzmiało: Czy uważa Pan/i/ za prawdopodobne, że w najbliższym czasie w miejscowości Pana/i/ zamieszkania, ktoś mógłby dokonać na Pana/i/ szkodę innego przestępstwa?

Wykres 29: Poczucie zagrożenia innymi kategoriami przestępstw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

W tym przypadku 6 osób biorących udział w badaniach ankietowych (tj. 3%) stwierdziło, że zdecydowanie tak, a 10 osób (tj. 6%) zaznaczyło odpowiedź – raczej tak. Przeciwnego zdania były 83 badane osoby (tj. 51%), które wybrały odpowiedź – raczej nie i 16 osób (tj. 10%) - zdecydowanie nie. Stosunkowo duża grupa badanych, bo 49 osób (tj. 30%) nie potrafiła udzielić odpowiedzi na to pytanie.

Przedstawione wyniki badań wskazują, że zdecydowana większość dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego (61%) nie odczuwa zagrożenia innymi przestępstwami (tzn. spoza grupy siedmiu wybranych kategorii przestępstw). Natomiast zaledwie 9% takie zagrożenie identyfikuje i odczuwa.

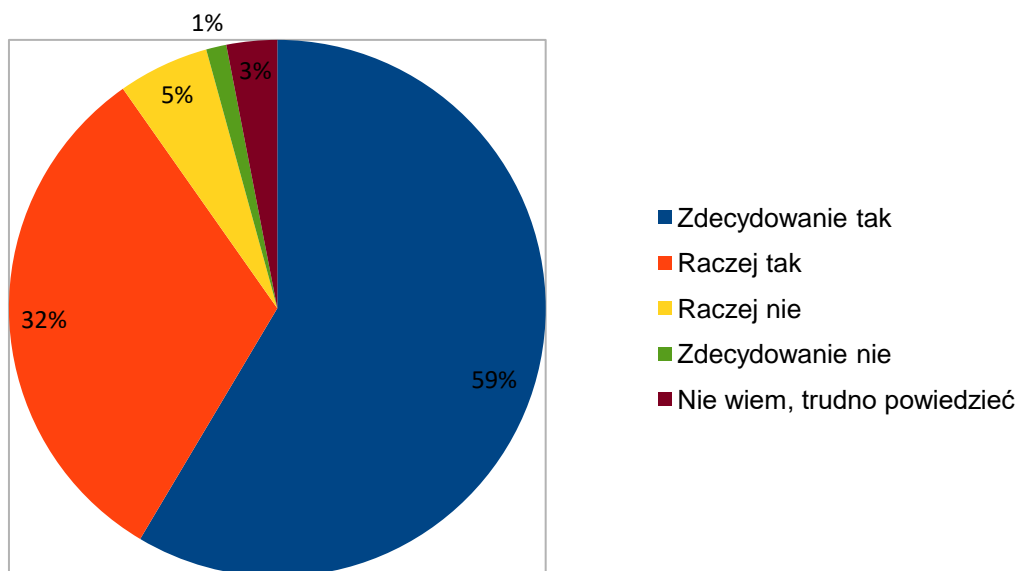
Spośród 16 ankietowanych osób, które odpowiedziały, że uważają za prawdopodobne, iż w najbliższym czasie w miejscowości, w której mieszkają ktoś mógłby dokonać na ich szkodę innego przestępstwa:

- 7 wskazało na oszustwo, oszustwo gospodarcze lub oszustwo internetowe, a
- 9 nie wskazało żadnego konkretnego przestępstwa lub powtórzyło przestępstwa ujęte wcześniej w kwestionariuszu ankiety.

Celem kolejnego pytania było zbadanie poziomu poczucia współodpowiedzialności mieszkańców powiatu pleszewskiego za zwalczanie

przestępczości. Pytanie badawcze sformułowano: Czy będąc świadkiem przestępstwa zadzwonił/a/ by Pan/i/ z taką informacją na policję?

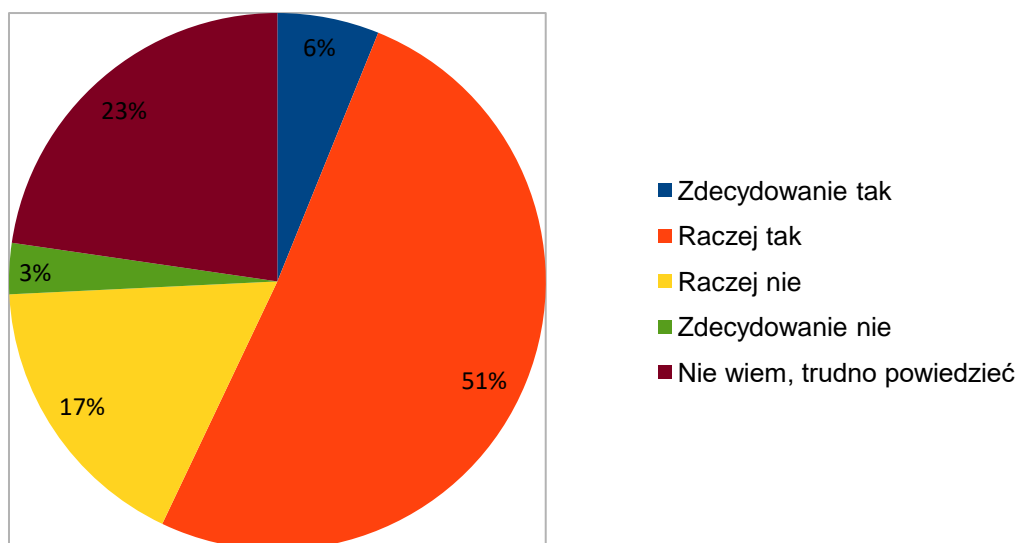
Wykres 30: Poczucie współodpowiedzialności za zwalczanie przestępczości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Spośród wszystkich badanych 96 osób (tj. 59%) odpowiedziało, że zdecydowanie w takiej sytuacji zadzwoniłoby na policję, a 52 osoby (tj. 32%) - raczej by zadzwoniły. Natomiast 9 osób (tj. 5%) wybrało odpowiedź – raczej nie i 2 osoby (tj. 1%) - zdecydowanie nie. W tym przypadku 5 osób (tj. 3%) nie złożyło żadnej deklaracji.

Zaprezentowane wyniki badań uprawniają do twierdzenia, że aż 91% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego deklaruje chęć współpracy z policją w zakresie powiadamiania o przestępstwach, których są świadkami. Zaś zaledwie 6% mieszkańców takiej chęci współpracy nie zgłasza.

Następne pytanie ukierunkowane było na zbadanie zaufania mieszkańców powiatu pleszewskiego do sprawności działania lokalnej policji w zakresie wykrywania sprawców przestępstw/zwalczania przestępczości. Pytanie brzmiało: Czy uważa Pan/i/, że sprawca przestępstwa dokonanego na terenie powiatu pleszewskiego zostanie wykryty?

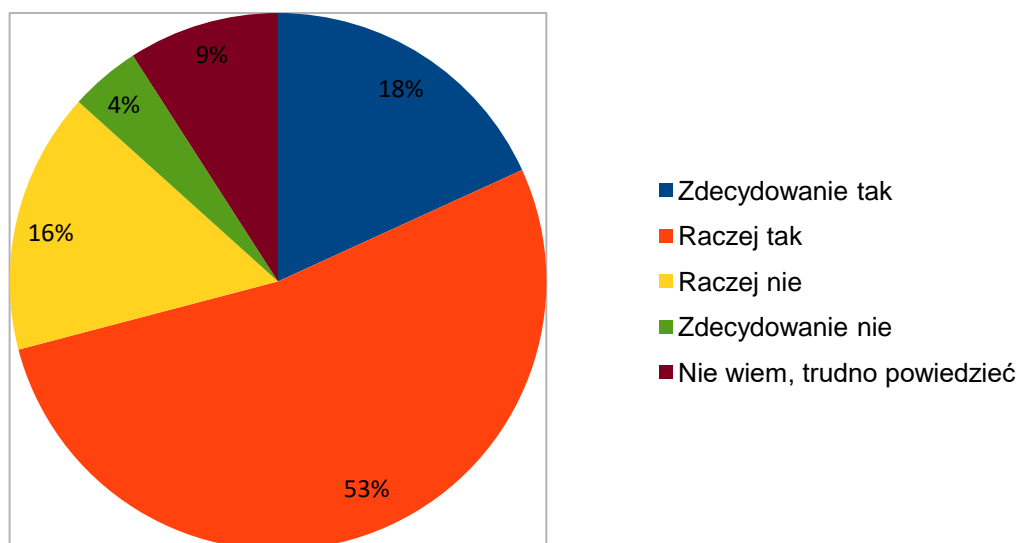
Wykres 31: Zaufanie do sprawności działania lokalnej policji w zakresie wykrywania sprawców przestępstw/zwalczania przestępczości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Na tak sformułowane pytanie 10 ankietowanych osób (tj. 6%) odpowiedziało – zdecydowanie tak, a 83 osoby (tj. 51 %) - raczej tak. Przeciwny pogląd wyraziło 29 osób (tj. 17%) odpowiadając raczej nie i 5 osób (tj. 3%) - zdecydowanie nie. Natomiast 37 osób nie zajęło stanowiska w tej sprawie.

Przeprowadzone badanie dowodzi, że 57% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego ma zaufanie do sprawności działania miejscowej policji w zakresie ścigania sprawców przestępstw. Odmienną ocenę wyraża natomiast 20% mieszkańców powiatu.

Pytanie następne miało z kolei na celu zbadanie poziomu zaufania do sprawności działania miejscowej policji w zakresie ograniczania przestępczości. Zostało ono sformułowane: Czy według Pana/i/ można liczyć na pomoc policji w sytuacji zagrożenia przestępstwem lub zaistnienia przestępstwa w miejscowości Pana/i/ zamieszkania?

Wykres 32: Zaufanie do sprawności działania lokalnej policji w zakresie ograniczania przestępczości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

W tym przypadku 30 badanych osób (tj. 18 %) stwierdziło, że zdecydowanie tak a 87 osób (tj. 53 %) - raczej tak. Odmianą opinię wyraziło 25 osób badanych (tj. 16 %) zaznaczając odpowiedź – raczej nie oraz 7 osób (tj. 4%) - zdecydowanie nie. Odpowiedź - nie wiem, trudno powiedzieć wybrało 15 osób (tj. 9%).

Przedstawione wyniki wskazują, że również w tym przypadku zaufanie dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego do skuteczności działań miejscowej policji w zakresie ograniczania przestępczości, kształtuje się na wysokim (72%) poziomie. Natomiast co piąty mieszkaniec powiatu (20%) takiego przekonania nie ma.

2.5. Podsumowanie

Celem rozdziału było przeanalizowanie poglądów na temat bezpieczeństwa, jego typologii, poczucia bezpieczeństwa, zagrożeń bezpieczeństwa, usytuowania głównych podmiotów odpowiedzialnych za szeroko rozumiane bezpieczeństwo lokalne (Policji i Państwowej Straży Pożarnej) w systemie bezpieczeństwa narodowego oraz zbadanie czynników determinujących poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego. W ramach rozdziału przeanalizowano wyselekcjonowaną literaturę

przedmiotu oraz zaprezentowano i przeanalizowano wyniki części przeprowadzonych badań empirycznych.

Syntetyzując zaprezentowane wyniki badań na temat czynników determinujących poczucie bezpieczeństwa należy stwierdzić, że zarówno badania ilościowe, przeprowadzone wśród dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego jak i jakościowe, przeprowadzone w gronie lokalnych ekspertów wykazały, że pojęcia bezpieczeństwa i związanego z nim poczucia bezpieczeństwa mieszkańców powiatu, rozumiane są bardzo szeroko. Bezpieczeństwo i poczucie bezpieczeństwa obydwie grupy badanych traktują wieloaspektowo, uznając iż przestępczość lokalna jest ważnym czynnikiem kreującym zarówno istniejący stan bezpieczeństwa jak i w dużym stopniu determinuje poczucie bezpieczeństwa. Jednakże, badania pokazały również, że przestępczość lokalna, nie jest jedyną determinantą. Należy zauważyć, że zdecydowana większość ankietowanych mieszkańców powiatu pleszewskiego (70%) traktuje bezpieczeństwo i poczucie bezpieczeństwa jako terminy tożsame. Dlatego w ramach uogólnienia uprawnione jest łączne rozpatrywanie definiowanych czynników wpływających na bezpieczeństwo jak i na poczucie bezpieczeństwa. Badani mieszkańcy powiatu pleszewskiego formułując swoje definicje bezpieczeństwa i poczucia bezpieczeństwa zawierali w nich oprócz zagrożenia przestępczością lokalną, również wiele innych czynników wpływających bezpośrednio na obiektywny stan bezpieczeństwa i pośrednio na subiektywne postrzeganie tego obiektywnego stanu, a więc na poczucie bezpieczeństwa. Wśród czynników determinujących bezpieczeństwo i poczucie bezpieczeństwa najczęściej wymieniali:

- zagrożenia finansowe,
- zagrożenia ekonomiczne,
- zagrożenia polityczne,
- zagrożenia środowiskowe,
- zagrożenia zdrowotne,
- zagrożenia kryminalne,
- zagrożenia społeczne,
- zagrożenia energetyczne,
- zagrożenia militarne.

Uzasadnione zatem jest stwierdzenie, że zagrożenia życia, zdrowia i mienia, będące wynikiem zachowań przestępczych, dorośli mieszkańcy powiatu pleszewskiego traktują jako jedno z wielu zagrożeń wpływających na stan bezpieczeństwa i poczucie bezpieczeństwa.

Natomiast eksperci, zagrożenia wpływające na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu grupowali w dwóch zbiorach: w zbiorze zagrożeń globalnych, dotyczących praktycznie wszystkich ludzi, a więc również mieszkańców powiatu pleszewskiego oraz w zbiorze zagrożeń występujących lokalnie, na terenie powiatu pleszewskiego. Wśród zagrożeń o charakterze globalnym eksperci najczęściej wymieniali:

- zagrożenia zdrowotne,
- zagrożenia ekologiczne i klimatyczne,
- zagrożenia integralności państwa,
- zagrożenia ekonomiczne,
- zagrożenia dezinformacyjne,
- zagrożenia związane ze spadkiem zaufania do państwa i jego instytucji,
- zagrożenia terrorystyczne.

Natomiast wśród zagrożeń występujących lokalnie (poza przestępczością) wymieniali:

- zagrożenia drobnymi ale uciążliwymi społecznie wykroczeniami (niestosowanie się do przepisów ruchu drogowego, niszczenie mienia w miejscach publicznych, zakłócanie ciszy nocnej, spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, wulgarnie zaczepianie przechodniów w miejscach publicznych, głównie przez agresywną młodzież będąca pod wpływem alkoholu, narkotyków lub tzw. dopalaczy, zaśmiecanie miejsc publicznych, drobne kradzieże, żebractwo, niesprzątanie fekaliiów po swoich psach),
- zagrożenia patologiami społecznymi (które same w sobie nie są ani przestępstwami ani wykroczeniami ale są czynnikami kryminogennymi), takimi jak:
  - alkoholizm,
  - narkomania,
  - bezdomność,
  - bieda,
  - długotrwałe bezrobocie,
  - prostytutka drogowa.

Ponadto eksperci zwracali uwagę na takie zagrożenia jak:

- zagrożenia społeczne (niedostateczna organizacja życia społecznego w zakresie modelowania zachowań dzieci i młodzieży),
- zagrożenia narkomanią i przemocą fizyczną i psychiczną w szkołach oraz w sieci internetowej wobec dzieci,

- zagrożenia związane ze złymi doświadczeniami z przeszłości (np. zagrożenie związane ze skażeniem wody pitnej w studniach głębinowych zasilających Pleszew).

Zestawienie kluczowych danych wynikających z przeprowadzonych badań ankietowych przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego przedstawiają poniższe tabele.

Zmienna	Suma odpowiedzi: zdecydowanie tak i raczej tak w %	Suma odpowiedzi: zdecydowanie nie i raczej nie w %	Odpowiedzi: nie wiem, trudno powiedzieć w %
Percepcja pojęć: „bezpieczeństwo” i „poczucie bezpieczeństwa” zbadane pytaniem: Czy terminy „bezpieczeństwo” i „poczucie bezpieczeństwa są tożsame?	70%	26%	4%
Ocena bezpieczeństwa powiatu pleszewskiego zbadana pytaniem: Czy według Pana/i/ powiat pleszewski jest powiatem bezpiecznym	69%	18%	13%
Ocena stanu bezpieczeństwa w miejscowości zamieszkania zbadana pytaniem: Czy według Pana/i/ miejscowość, w której Pan/i/ mieszka jest bezpieczna?	84%	12%	4%
Ocena poczucia bezpieczeństwa w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania w porze dziennej zbadana pytaniem: Czy czuje się Pan/i/ bezpiecznie spacerując w okolicy swojego miejsca zamieszkania w czasie dnia?	90%	8%	2%
Ocena poczucia bezpieczeństwa w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania w porze nocnej zbadana pytaniem: Czy czuje się Pan/i/ bezpiecznie spacerując w okolicy swojego miejsca zamieszkania po zapadnięciu zmroku i w nocy?	68%	26%	6%
Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: kradzież cudzej rzeczy zbadano pytaniem: Czy w miejscowości, w której Pan/i/ mieszka zdarzają się kradzieże?	43%	40%	17%
Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: kradzież z włamaniem zbadano pytaniem: Czy w miejscowości, w której Pan/i/ mieszka zdarzają się kradzieże z włamaniem?	25%	54%	21%
Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu zbadano pytaniem: Czy w miejscowości, w której Pan/i/ mieszka zdarzają się kradzieże samochodów?	16%	65%	19%
Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: uszkodzenie	44%	46%	10%

Zmienna	Suma odpowiedzi: zdecydowanie tak i raczej tak w %	Suma odpowiedzi: zdecydowanie nie i raczej nie w %	Odpowiedzi: nie wiem, trudno powiedzieć w %
mienia zbadano pytaniem: Czy w miejscowości, w której Pan/i/ mieszka zdarzają się akty wandalizmu?			
Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: bójka i pobicie zbadano pytaniem: Czy w miejscowości, w której Pan/i/ mieszka zdarzają się bójki i pobicia?	32%	54%	14%
Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: uszczerbek na zdrowiu zbadano pytaniem: Czy w miejscowości, w której Pan/i/ mieszka zdarzają się uszkodzenia ciała spowodowane agresywnym zachowaniem człowieka wobec człowieka?	27%	61%	12%
Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: przestępstwa rozbójnicze zbadano pytaniem: Czy w miejscowości, w której Pan/i/ mieszka zdarzają się rozboje, wymuszenia rozbójnicze czy kradzieże rozbójnicze (kradzieże mienia połączone z przemocą fizyczną)?	12%	72%	16%
Poczucie zagrożenia przestępczością z kategorii: kradzież cudzej rzeczy zbadano pytaniem: Czy uważa Pan/i/ za prawdopodobne, że w najbliższym czasie w miejscowości Pana/i zamieszkania, ktoś mógłby ukraść portfel, telefon, rower czy jakąkolwiek inną rzecz należącą do Pana/i/?	39%	39%	22%
Poczucie zagrożenia przestępczością z kategorii: kradzież z włamaniem zbadano pytaniem: Czy uważa Pan/i/ za prawdopodobne, że w najbliższym czasie w miejscowości Pana/i zamieszkania, ktoś mógłby włamać się do Pana/i/ mieszkania?	15%	67%	18%
Poczucie zagrożenia przestępczością z kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu zbadano pytaniem: Czy uważa Pan/i/ za prawdopodobne, że w najbliższym czasie w miejscowości Pana/i zamieszkania, ktoś mógłby ukraść Panu/i/ samochód?	13%	62%	17% oraz nie mam samochodu – 8%
Poczucie zagrożenia przestępczością z kategorii: uszkodzenie rzeczy zbadano pytaniem: Czy uważa Pan/i/ za prawdopodobne, że w najbliższym czasie w miejscowości Pana/i zamieszkania, ktoś mógłby celowo zniszczyć/uszkodzić jakąś rzecz należącą do Pana?	22%	59%	19%
Poczucie zagrożenia przestępczością z kategoriach: bójka i pobicie oraz	12%	69%	19%

Zmienna	Suma odpowiedzi: zdecydowanie tak i raczej tak w %	Suma odpowiedzi: zdecydowanie nie i raczej nie w %	Odpowiedzi: nie wiem, trudno powiedzieć w %
uszkodzenie ciała zbadano pytaniem: Czy uważa Pan/i/ za prawdopodobne, że w najbliższym czasie w miejscowości Pana/i/ zamieszkania, ktoś mógłby pobić Pana/ią/, celowo uszkodzić Pana/i/ ciało?			
Poczucie zagrożenia przestępczością z kategorii: przestępstwa rozbójnicze zbadano pytaniem: Czy uważa Pan/i/ za prawdopodobne, że w najbliższym czasie w miejscowości Pana/i/ zamieszkania, ktoś mógłby dokonać na Panu/i/ przestępstwa rozbójniczego (napaści z użyciem przemocy fizycznej połączonej z kradzieżą)?	12%	68%	20%
Poczucie zagrożenia innymi kategoriami przestępstw zbadano pytaniem: Czy uważa Pan/i/ za prawdopodobne, że w najbliższym czasie w miejscowości Pana/i/ zamieszkania, ktoś mógłby dokonać na Pana/i/ szkodę innego przestępstwa?	9%	61%	30%
Poczucie współodpowiedzialności za zwalczanie przestępczości zbadano pytaniem: Czy będąc świadkiem przestępstwa zadzwonił/a/ by Pan/i/ z taką informacją na Policję?	91%	6%	3%
Zaufanie do sprawności działania lokalnej Policji w zakresie wykrywania sprawców przestępstw/ zwalczania przestępczości zbadano pytaniem: Czy uważa Pan/i/, że sprawca przestępstwa dokonanego na terenie powiatu pleszewskiego zostanie wykryty?	57%	20%	23%
Zaufanie do sprawności działania lokalnej Policji w zakresie ograniczania przestępczości zbadano pytaniem: Czy według Pana/i/ można liczyć na pomoc Policji w sytuacji zagrożenia przestępstwem lub zaistnienia przestępstwa w miejscowości Pana/i/ zamieszkania?	71%	20%	9%

Tabela 2: Zestawienie zbiorcze parametrów charakteryzujących bezpieczeństwo mieszkańców powiatu pleszewskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad – grudzień 2021 r.

Na uwagę zasługuje fakt, iż 69% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego uważa ten powiat za bezpieczny. Zdecydowanie więcej, bo 84% za bezpieczną uważa bezpośrednią okolicę swojego miejsca zamieszkania. Jeszcze więcej, bo aż 90% za bezpieczną uważa bezpośrednią okolicę swojego miejsca zamieszkania podczas

dnia. Tę samą okolicę w porze nocnej za bezpieczną uważa już tylko 68% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego. Uprawniony jest zatem wniosek, iż na ocenę bezpieczeństwa wpływ ma kryterium miejsca (lokalizacji) i czasu (pory doby). Dorośli mieszkańcy powiatu pleszewskiego za najbezpieczniejsze, biorąc pod uwagę kryterium lokalizacji, uważają miejsca najbliższe swojego miejsca zamieszkania, a więc najlepiej sobie znane. Natomiast biorąc pod uwagę kryterium pory doby (dzień/noc) zdecydowanie wyżej oceniają bezpieczeństwo w czasie dnia niż w nocy.

Badanie świadomości występowania w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania poszczególnych kategorii przestępstw pokazuje, iż najmniej, bo 12% mieszkańców powiatu pleszewskiego uważa, że w okolicy miejsca ich zamieszkania zdarzają się przestępstwa rozbójnicze. Najwięcej natomiast dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego (44%) uważa, że w okolicy ich miejsca zamieszkania zdarzają się uszkodzenia rzeczy (akty wandalizmu). Uzasadniony jest zatem wniosek, iż dorośli mieszkańcy powiatu pleszewskiego uważają, że na terenie powiatu pleszewskiego największe zagrożenie przestępczością występuje w kategorii: uszkodzenie rzeczy, natomiast najmniejsze w kategorii: przestępstwa rozbójnicze.

Jednocześnie największy odsetek dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego (39%) czuje osobiste zagrożenie przestępstwem kradzieży. Natomiast najmniejsze osobiste zagrożenie odczuwane jest w zakresie takich przestępstw jak: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu – 13%, bójka, pobicie, uszkodzenie ciała – 12%, przestępstwa rozbójnicze – 12% oraz inne przestępstwa – 9%.

Znamienny jest fakt, iż aż 91% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego deklaruje, że będąc świadkiem przestępstwa zadzwoniłoby z tą informacją na policję, co świadczy o wysokim poziomie poczucia współodpowiedzialności za ograniczanie i zwalczanie przestępczości. Jednak już zaufanie do skuteczności działania miejscowej policji jest znacząco niższe: 71% deklaruje zaufanie w sytuacji zagrożenia przestępstwem – zapobiegania przestępczości, a 57% deklaruje zaufanie w zakresie wykrywania sprawców przestępstw – zwalczania przestępczości.

Zmienna	Odpowiedzi: nie ma takich miejsz w %	Odpowiedzi: wszędzie występuje podobne zagrożenie przestępczością w %	Odpowiedzi: są takie miejsza w %	Odpowiedzi: nie wiem w %
Świadomość występowania na terenie powiatu pleszewskiego miejsc szczególnie zagrożonych przestępczością zbadano pytaniem: Czy w miejscowości, w której Pan/i/ mieszka są miejsca szczególnie zagrożone przestępczością?	26%	21%	21%	32%

Tabela 3: Świadomość występowania na terenie powiatu pleszewskiego miejsc szczególnie zagrożonych przestępczością

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad – grudzień 2021 r.

Osoby, które stwierdziły, że są takie miejsca poproszono o ich wskazanie. Wśród najczęściej wskazywanych miejsc o konkretnej lokalizacji znalazły się:

- ulica Osiedlowa w Pleszewie,
- teren ogródków działkowych przy zbiegu ul. Wierzbowej i Lipowej w Pleszewie,
- teren parku Planty w Pleszewie,
- Ogródek Jordanowski w Pleszewie,
- Park miejski w Pleszewie,
- Rynek w Pleszewie,
- ul. Mieszka I w Pleszewie,
- ul. Reja w Pleszewie,
- ul. Kubackiego w Pleszewie,
- okolice całodobowych sklepów „Miś” w Pleszewie,
- tereny GOTiS, stara stacja harcerska oraz tereny leśne przylegające do zalewu w Gołuchowie.

Miejsca szczególnie zagrożone przestępczością ankietowani charakteryzowali również ogólnie, bez wskazania konkretnej lokalizacji. Miejsca takie opisywali najczęściej jako:

- „miejsca gromadzenia się osób będących pod wpływem alkoholu lub narkotyków”,
- „ciemne uliczki”,
- „parki, osiedla bloków wielorodzinnych”,
- „parki nocą”,
- „tam gdzie gromadzą się ludzie”,
- „miejsca nieoświetlone, bez monitoringu”,
- „ogródki działkowe, parki, odizolowane miejsca”,
- „przystanki autobusowe, place zabaw po zmroku, boiska sportowe”,
- „lokale, dyskoteki”,
- „osiedla, lokale 24h”.

Przeprowadzone badanie pokazuje, że więcej niż co piąty mieszkaniec (21%) identyfikuje na terenie powiatu pleszewskiego miejsca szczególnie zagrożone przestępczością, a więc miejsca w których częściej niż gdzie indziej popełniane są przestępstwa – miejsca, które niejako „sprzyjają” przestępczości. Dlatego uprawniony jest wniosek, że miejsca te należy traktować jako szczególnie zagrożone, a więc wymagające nadzoru ze strony lokalnej policji.

Zmienna	Odpowiedzi: tak w %	Odpowiedzi: nie w %
Skala wiktyimizacji ankietowanych zmierzona pytaniem: Czy był Pan/i/ kiedykolwiek ofiarą przestępstwa dokonanego na terenie powiatu pleszewskiego?	16%	84%
Skala wiktyimizacji członków rodzin i znajomych ankietowanych zmierzona pytaniem: Czy ktoś z pana/i/ rodziny lub znajomych był kiedykolwiek ofiarą przestępstwa dokonanego na terenie powiatu pleszewskiego?	46%	54%

Tabela 4: Skala wiktyimizacji mieszkańców powiatu pleszewskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad – grudzień 2021 r.

Przeprowadzone badanie dowodzi, że 16% mieszkańców powiatu pleszewskiego deklaruje, iż było w przeszłości ofiarami przestępstw, a aż 46% deklaruje, iż ofiarą przestępstwa był w przeszłości ktoś z rodziny lub znajomy. Można więc założyć, że łącznie 62% mieszkańców powiatu pleszewskiego albo bezpośrednio zostało pokrzywdzonych przestępstwem albo pośrednio zetknęła się z ofiarą przestępstwa wywodzącą się z grona rodziny lub znajomych.

Ankietowani, którzy odpowiedzieli, że ktoś z ich rodziny lub znajomych padł ofiarą innego przestępstwa dokonanego na terenie powiatu pleszewskiego w 4 przypadkach wskazali na oszustwo lub oszustwo internetowe a w 1 przypadku na molestowanie seksualne

Zmienna	Kradzieży w %	Kradzieży z włamaniem w %	Kradzieży samochodu w %	Uszkodzenia rzeczy w %	Bójki lub pobicia w %	Uszkodzenia ciała w %	Rozboju/wymuszenia rozbójniczego/kradzieży rozbójniczej	Innego przestępstwa
Rodzaj przestępstwa dokonanego na szkodę ankietowanego zbadano pytaniem: Jeśli tak, to jakiego?	15%	18%	7%	15%	21%	15%	9%	0%
Rodzaj przestępstwa dokonanego na szkodę członków rodzin i znajomych ankietowanych zbadano pytaniem: Jeśli tak, to jakiego?	28%	18%	9%	14%	11%	12%	3%	5%

Tabela 5: Zestawienie rodzajów przestępstw popełnianych na szkodę mieszkańców powiatu pleszewskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad – grudzień 2021 r.

Na podstawie badań można wnioskować, że dorośli mieszkańcy powiatu pleszewskiego, którzy zadeklarowali, że byli ofiarami przestępstw najczęściej byli pokrzywdzonymi w wyniku przestępstw z kategorii: bójka lub pobicie (21%) oraz kradzieży z włamaniem (18%). Natomiast członkowie rodzin i znajomi najczęściej byli ofiarami przestępstw z kategorii: kradzież cudzej rzeczy (28%) i kradzież z włamaniem (18%).

Zmienna	Odpowiedzi: tak w %	Odpowiedzi: nie w %
Rozmiar „ciemnej liczby przestępstw” na terenie powiatu pleszewskiego zbadano pytaniem: Czy zawiadomił/a/ Pan/i/ Policję?	56%	44%

Tabela 6: Rozmiar „ciemnej liczby przestępstw” na terenie powiatu pleszewskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad – grudzień 2021 r.

Wśród powodów niezawiadomienia policji, badani wskazali:

- nie było świadków przestępstwa i uznałem/am/, że nie mam niezbędnych informacji by policja mogła skutecznie ścigać sprawcę/ców/ - 1,
- uważam, że zgłaszanie przestępstwa jest związane z nadmierną biurokracją – 1,
- nie mogłem dodzwonić się na policję – 0,
- nie wierzę w skuteczność działań policji – 4,
- byłem/am/ w szoku/stresie spowodowanym zdarzeniem - 1,
- uznałem/am/, że było to zbyt drobne przestępstwo aby je zgłaszać policji – 3,
- poradziłem/am/ sobie we własnym zakresie - 1,
- obawiałem/am/ się ewentualnej zemsty sprawcy/ców/ - 1,
- nie wiem, trudno powiedzieć – 0,
- inne powody, jakie – 0.

Symptomatyczny jest fakt, że aż 44% badanych, którzy zadeklarowali, iż osobiście byli ofiarami przestępstw, nie zgłosiło tego faktu policji. W pewnym uproszczeniu, jednak uprawniony jest wniosek, że zaledwie 56% przestępstw znalazło odzwierciedlenie w policyjnej statystyce przestępstw ujawnionych. Badanie to pokazuje rozmiar tzw. „ciemnej liczby przestępstw” – liczby przestępstw rzeczywiście dokonanych na terenie powiatu pleszewskiego, o których informacja nie dotarła z różnych powodów do wiadomości organów ścigania.

W kontekście przeprowadzonych, przedstawionych i przeanalizowanych badań zarówno ilościowych jak i jakościowych należy stwierdzić, że przestępczość lokalna jest jednym z wielu czynników determinujących poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego. Zbiór innych, poza przestępczych determinant, można podzielić na:

- determinanty o charakterze globalnym dotyczące praktycznie wszystkich ludzi, a więc również mieszkańców powiatu pleszewskiego:
  - zagrożenia integralności państwa,

- zagrożenia klimatyczne,
- zagrożenia ekologiczne,
- zagrożenia epidemiczne,
- zagrożenia terrorystyczne

oraz

- determinanty o charakterze lokalnym:
  - zagrożenie przestępczością lokalną, (np. kradzieże cudzej rzeczy, kradzieże z włamaniem, przestępstwa rozbójnicze, bójki pobicia, uszkodzenia ciała, uszkodzenie mienia, kradzieże samochodów, przestępstwa w ruchu drogowym, przestępczość narkotykowa, przestępczość korupcyjna, przestępczość gospodarcza w tym oszustwa, przemoc domowa, przestępczość seksualna, przestępczość nieletnich w tym przemoc w szkołach itp.),
  - zagrożenia związane z wykroczeniami (np. zakłócenia ciszy nocnej, niszczenie mienia publicznego np. ławek w parkach, malowanie graffiti i napisów na ścianach, murach niszczenie wiat przystanków autobusowych, spożywanie alkoholu w miejscach publicznych, wulgarne zaczepianie przechodniów w miejscach publicznych, żebractwo, łamanie przepisów drogowych, zaśmiecanie miejsc publicznych, agresywna młodzież, niesprzątanie fekaliów po psach, drobne kradzieże np. cmentarne, sklepowe itp.),
  - zagrożenia związane z patologiami społecznymi (bieda, bezdomność, bezrobocie, alkoholizm, narkomania – dopalacze, prostytutka).

Tym samym uprawniona jest konstatacja, iż hipoteza dysertacji zakładająca, że poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego stymulują czynniki, które można sklasyfikować według tego kryterium podziału, została potwierdzona.

ROZDZIAŁ 3. CHARAKTERYSTYKA PRZESTĘPCZOŚCI POWIATU PLESZEWSKIEGO W LATACH 2010-2020

3.1. Przestępczość jako zjawisko społeczne

Podjmując temat przestępczości, rozważania należy rozpocząć od ustalenia czym w ogóle jest przestępstwo, czym się charakteryzuje, jak można je zdefiniować i opisać. Odpowiedzi na te pytania należy szukać na gruncie prawa karnego i kryminologii. *Kryminologia to nauka społeczna zajmująca się badaniem i gromadzeniem całościowej wiedzy na temat przestępstwa jako pewnej szczególnej formy zachowania dewiacyjnego, przestępczości jako pewnego zjawiska społecznego, a także osoby sprawcy przestępstwa jak również ofiary przestępstwa, a także instytucji i mechanizmów kontrolnych, jakie tworzą społeczeństwa w celu zapobiegania i zwalczania przestępczości*²²⁰. L. Tyszkiewicz *kryminologię definiuje jako naukę, która w sposób wszechstronny bada przestępstwo, przestępczość i przestępcę oraz sposoby przeciwdziałania przestępczości*²²¹. Zaś według B. Hołysta *kryminologia jest nauką o przestępstwie i przestępcy, o objawach i przyczynach przestępczości i innych związanych z nią zjawiskach patologii społecznej oraz o ich zapobieganiu, a także o funkcjonowaniu systemu sprawiedliwości karnej*²²². Termin *kryminologia* pochodzi od greckich słów *crimen* (przestępstwo, zbrodnia) oraz *logos* (nauka). Tak więc *kryminologia w znaczeniu czysto leksykalnym to po prostu nauka o przestępstwie*²²³.

Podobnie jak w przypadku bezpieczeństwa, również przestępstwo nie zostało zdefiniowane przez polskiego ustawodawcę w podstawowej ustawie karnej, jaką jest Kodeks karny. Jednakże już w pierwszym artykule tej ustawy, ustawodawca stwierdza²²⁴:

§ 1 *Odpowiedzialności karnej podlega ten tylko, kto popełnia czyn zabroniony pod groźbą kary przez ustawę obowiązującą w czasie jego popełnienia.*

§ 2. *Nie stanowi przestępstwa czyn zabroniony, którego społeczna szkodliwość jest znikoma.*

§ 3. *Nie popełnia przestępstwa sprawca czynu zabronionego, jeżeli nie można mu przypisać winy w czasie czynu.*

Z przytoczonego przepisu, oraz biorąc pod uwagę objaśnienia wyrażeń ustawowych sformułowane w rozdziale XIV Kodeksu karnego, można wyinterpretować

---

220 J. Błachut, A. Geberle, K. Krajewski, *Kryminologia*, Arche s. c., Gdańsk 2006, s. 19.

221 L. Tyszkiewicz, *Kryminologia, Zarys systemu*, Uniwersytet Śląski, Katowice 1986, s. 14.

222 B. Hołyst, *Kryminologia*, LexisNexis, Warszawa 2007, s. 46.

223 J. Błachut, A. Geberle, K. Krajewski, dz. cyt., s. 17.

224 Art. 1 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. 1997, Nr 88, poz. 553, z późn. zm.).

definicję przestępstwa, określając je, jako czyn człowieka zawiniony i społecznie szkodliwy, w stopniu większym niż znikomy, zabroniony, pod groźbą kary określonej w ustawie obowiązującej w czasie jego popełnienia²²⁵. W praktyce stosowania prawa karnego, aby ustalić czy dany czyn (zachowanie lub zaniechanie) wypełnia znamiona przestępstwa, należy wykonać szereg operacji²²⁶:

- *stwierdzić czy mamy do czynienia z czynem, a więc z takim zachowaniem człowieka (działaniem lub zaniechaniem), które zależne jest od jego woli, a zarazem ma znacznie w życiu społecznym*²²⁷,
- *stwierdzić czy czyn ten wypełnia znamiona czynu zabronionego określonego w ustawie karnej, a więc czy nastąpiło naruszenie zakazu czy też nakazu zawartego w normie sankcjonowanej,*
- *stwierdzić, czy czyn ten jest czynem bezprawnym, a więc ustalić czy nie zachodzą okoliczności wyłączające jego bezprawność (obrona konieczna, stan wyższej konieczności, dozwolone ryzyko nowatorskie, sportowe, zgoda pokrzywdzonego, dozwolony zabieg medyczny o charakterze nielecniczym,*
- *stwierdzić, czy czyn jest karalny a więc czy jest zagrożony sankcją karną,*
- *stwierdzić, czy jest czynem karygodnym, czyli ustalić czy szkodliwość społeczna czynu nie jest znikoma,*
- *stwierdzić, czy czyn jest zawiniony, to znaczy ustalić czy sprawcy czynu można przypisać winę (ustalić czy sprawca zdolny jest do ponoszenia odpowiedzialności karnej ze względu na wiek poczytalność, czy miał możliwość rozpoznania bezprawności czynu i możliwość rozpoznania, że nie zachodzi okoliczność wyłączająca bezprawność albo winę, oraz czy sprawca nie działał w anormalnej sytuacji motywacyjnej)*²²⁸.

Każdy podmiot prowadzący postępowanie przygotowawcze (pierwszy etap postępowania karnego) musi podjąć trud zdefiniowania przestępstwa. Definiowanie to zwykło się określać etapami stosowania prawa²²⁹. Etapy te to²³⁰:

1. *ustalenie normy prawnej, którą zamierza się stosować dla rozstrzygnięcia problemu prawnego w danej sprawie,*

---

225 Por.: Art. 1 i art. 115 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks karny..., dz. cyt.

226 J. Błachut, *Problemy związane z pomiarem przestępczości*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o. o., Warszawa 2007, s. 51 - 52.

227 Tamże, s. 51, za: A. Marek, *Prawo karne*, C.H. Beck, Warszawa 2005, s. 94 - 109.

228 Tamże, s. 52, za: A. Zoll, (red. nauk.), *Kodeks karny, Część ogólna, Komentarz*, Zakamycze, Kraków 2004, s. 41.

229 Tamże, s. 64, za: M. Borucka-Arctowa, J. Woleński, *Wstęp do prawoznawstwa*, Kraków 1998, s. 89 - 107, L. Morawski, *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 1998, s. 150 - 152, J. Nowacki, Z. Tabor, *Wstęp do prawoznawstwa*, Katowice 1999, s. 183, A. Pieniążek, M. Stefaniuk, *Socjologia prawa*, Kraków 2002, s. 258 - 263.

230 Tamże, s. 64.

2. *ustalenie stanu faktycznego zdarzenia, z którym podmiot łączy określone konsekwencje prawne,*
3. *subsumcja, czyli ustalenie, że dany stan faktyczny podpada pod konkretny przepis prawny,*
4. *podjęcie decyzji co do konsekwencji prawnych ustalonego stanu faktycznego.*

Na każdym z tych etapów podmiot prowadzący postępowanie przygotowawcze musi stosować własne oraz zaczerpnięte z innych źródeł interpretacje i oceny. Dlatego też zakwalifikowanie jakiegoś czynu jako przestępstwa nie koniecznie jest ostateczne i może podlegać zmianom w trakcie procesu karnego. Pewien relatywizm przestępstwa wynika również z faktu, iż *przestępstwo jest konstruktem teoretycznym, abstrakcyjnym wzorcem stworzonym przez ustawodawcę dla oceny zachowań ludzkich przez pryzmat norm prawa karnego. Przestępstwo w rzeczywistości społecznej nie istnieje, istnieje jedynie zachowanie człowieka, które przestępstwem się staje wskutek nadania mu takiego znaczenia. Przystępność określonego zachowania (czynu) ustala się poprzez „przymierzanie” go do wzorca. I jeśli konkretne zachowanie wypełni (zrealizuje) wszystkie znamiona wzorca, to stwierdzamy, że zachowanie to stanowi przestępstwo. Jeśli nie to w zależności od sytuacji (poziomu, fazy interpretacji zdarzenia społecznego, zachowania człowieka) możemy mówić jedynie o czynie zabronionym, bezprawnym, czy też karalnym²³¹. Należy zgodzić się zatem, z poglądem jednego z twórców socjologii Emile Durkheima²³² (1858-1917), iż *nie możemy twierdzić, że pewien czyn wstrząsa naszym wspólnym sumieniem, ponieważ jest przestępnym, lecz raczej iż dlatego jest przestępnym, że wstrząsa naszym sumieniem. Ganimy go nie dlatego, że jest przestępstwem, lecz jest przestępstwem ponieważ ganimy go²³³.**

Natomiast w potocznym rozumieniu za przestępstwa ludzie uważają czyny w sposób oczywisty sprzeczne z elementarnymi zasadami moralnymi. Fakt zabronienia ich przez prawo ma mniejsze znaczenie. Decyduje odczucie moralne, uczucie potępienia, przestępcę jest natomiast człowiek popełniający przestępstwo i podlegający odpowiedzialności karnej przed sądem²³⁵. Problemem natury moralnej pozostaje czy przestępcą jest również człowiek, który przestępstwo popełnił, ale nie poniósł odpowiedzialności karnej, gdyż np. nigdy nie został ustalony jako sprawca przestępstwa (pozostał dla organów ścigania i wymiaru sprawiedliwości

---

231 Tamże, s. 52.

232 T. Nowak, J. Kozłowska, M. Radziwińska, A. Szymanowska, (red. nauk.), dz. cyt., s. 132.

233 J. Błachut, dz. cyt., s. 56, za: E. Durkheim, *The Division of Labor in Society*, New York 1965, s. 81, cyt. za: E. Fattah, *Criminology Past, Present and Future. A Critical Overview*, New York 1977, s. 33.

234 B. Hołyst, *Zagrożenia ładu społecznego, tom 1*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2013, s. 123.

235 R.J. Burek, (red. nauk.), dz. cyt., s. 489.

nieznany), lub został ustalony jednak zgromadzone dowody nie pozwoliły na jego skazanie. Jak pisze J. Malec, *jeden z profesorów wydziału prawa rozpoczął swe wykłady następującymi słowami: „Będę opowiadał wam o kodeksie karnym, czyli o książce dla pechowców. Przestępcą bowiem nie jest ten kto popełnił przestępstwo, ale tylko ten, którego na tym złapano. Natomiast łapie się niewiele”*²³⁶. W kategoriach moralnych z pewnością człowieka, który popełnił przestępstwo należy uznawać za przestępcę, jednakże formalnie przestępcą nie jest. Z tego powodu nazywanie w przestrzeni publicznej kogoś takiego przestępcą, naraża zawsze autora takich wypowiedzi na odpowiedzialność karną i cywilną za naruszenie dóbr osobistych ich adresata. Z drugiej strony trudno nie nazywać przestępcami, czy nawet zbrodniarzami np. Adolfa Hitlera czy Józefa Stalina, tylko dlatego, iż uniknęli odpowiedzialności karnej za swoje zbrodnie. Należy więc zgodzić się z poglądem B. Hołysta, iż *przestępca to pojęcie pejoratywne bardziej z pogranicza moralności niż prawne*²³⁷. Rozważenia wymaga również pytanie: Czy każdego człowieka, który kiedykolwiek w życiu popełnił przestępstwo i został za nie skazany przez sąd, można już zawsze nazywać przestępcą? Wydaje się, iż takie kategoryczne podejście do tego problemu nie jest uprawnione. Każdy człowiek jako istota omylna zasługuje i ma prawo do swojej „drugiej szansy”. Swego rodzaju „drugą szansę” w postaci instytucji zatarcia skazania, przewiduje Kodeks karny²³⁸. Dlatego bardziej adekwatnym byłoby stwierdzenie, iż przestępcą jest człowiek, który popełnił przestępstwo, został za nie skazany prawomocnym wyrokiem sądowym, a okres zatarcia skazania jeszcze nie minął. W tym rozumieniu wraz z upłynięciem czasu przewidzianego w Kodeksie karnym na zatarcie skazania, należy uznać, że skazany przestaje być przestępcą.

Kolejną, fundamentalną kwestią wymagającą szerszej analizy jest pojęcie przestępczości. Podkreślić należy, iż *przestępczość nie jest wyrażeniem ustawowym. Nie stanowi ona również elementu języka prawniczego*²³⁹. Czym wobec tego jest przestępczość? Jak można ją zdefiniować? Niezaprzeczalnym faktem jest, iż *życie w społeczeństwie jest regulowane przez wiele norm. Ich największy zbiór stanowią normy społeczne, wśród których można wyróżnić normy prawne, narzucane jednostkom przez państwo, w założeniu mające im służyć. Normy społeczne regulują zachowania członków zbiorowości. Przestępczość jako zjawisko naruszające normy społeczne (przede wszystkim prawne) jest zawsze uzależniona od tego, jakie normy i przez kogo*

---

236 J. Malec, *Przestępczość to ciekawe zjawisko. Kryminologia nieelitarna*, C.H. Beck, Warszawa 2006, s. 1.

237 B. Hołyst, *Zagrożenia ładu...*, dz. cyt., s. 124.

238 Art. 107 Ustawy z dnia 06 czerwca 199 r. Kodeks karny..., dz. cyt.

239 B. Hołyst, *Kryminologia...*, dz. cyt., s. 79.

uznawane są za wiążące²⁴⁰. Stąd przestępczość traktować trzeba jako zjawisko społeczne, gdyż występowanie norm regulujących zachowania członków zbiorowości jest charakterystyczną cechą społeczeństwa²⁴¹.

Rozpatrując zjawisko przestępczości należy pamiętać, że sprawcą przestępstwa może być wyłącznie człowiek. Katalog nauk zajmujących się w różnych aspektach człowiekiem, jest bardzo obszerny. Z tego względu nie jest łatwo wyczerpująco je wyliczyć. Jednakże do nauk tych z pewnością należy zaliczyć: psychologię, psychologię społeczną, socjologię, etnologię, pedagogikę, filozofię, politologię, historię, nauki prawnicze, a także antropologię, biomechanikę, anatomię i fizjologię człowieka czy medycynę. Wszystkie te nauki, traktujące o człowieku w pewnych zakresach się zająają, dotyczą problemu zachowań człowieka, a więc są naukami behawioralnymi. Kryminologia jest również nauką typowo behawioralną, zajmującą się wyłącznie zachowaniem człowieka, a jako nauka interdyscyplinarna, korzysta z dorobku wszystkich tych nauk. Co najważniejsze, z punktu widzenia nauk behawioralnych, człowiek jest istotą społeczną, żyjącą i funkcjonującą w otoczeniu innych ludzi. Należy zatem zastanowić się nad wpływem rzeczywistej, wyobrażonej lub założonej obecności tych ludzi na emocje, myśli, zachowania czy przekonania pojedynczego człowieka – i odwrotnie, jaki wpływ wywiera pojedynczy człowiek na innych ludzi pozostających w jego otoczeniu. W kontekście kryminologicznym, w celu próby wyjaśnienia zachowań przestępczych człowieka, należy zadać pytania o przyczyny:

- Co sprawia, że człowiek staje się przestępcą?
- Jak można wyróżnić czynniki kryminogenne?
- Jakie są motywy działania przestępców?

L. Tyszkiewicz stwierdza, że *kryminogeneza to wpleciony w życie człowieka proces, którego finałem jest popełnienie czynu zabronionego. Odgrywają w nim rolę różne tzw. czynniki kryminogenne, a także w pewnym zakresie czynniki antykryminogenne. Punktem centralnym tego procesu jest decyzja sprawcy czynu zabronionego*²⁴². Zaznaczyć też trzeba, że element decyzji sprawcy leży w sferze tzw. wolnej woli człowieka. Tak samo bowiem jak ludzie nie są jednakowi pod względem fizycznym, nie są również jednakowi pod względem psychicznym, w tym także siły tzw. wolnej woli. Wolna wola albo raczej samokontrola *jest to właściwość psychiczna służąca osiągnięciu zbieżności między własnym zachowaniem a standardami osobistymi lub*

---

240 K. Bułat, P. Czarniak, A. Gorzelak, K. Grabowski, M. Iwański, P. Jakubek, J. Jodłowski, M. Małek, S. Młodawska-Mąsior, A. Papierz, M. Stożek, *Kryminologia, repetytorium*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o. o., Warszawa 2007, s. 24.

241 J. Błachut, A. Geberle, K. Krajewski, dz. cyt., s. 58.

242 L. Tyszkiewicz, *Kryminogeneza i sposoby jej badania*, *Archiwum Kryminologii* 2007 - 2008, T. XXIX-XXX, s. 215.

zewnątrznym²⁴³. Inaczej mówiąc, samokontrola to zdolność pozwalająca na dostosowanie zachowania do zasad, które jednostka uznaje za słuszne lub które są jej stawiane przez prawo, moralność, obyczaj itd. O silnej samokontroli mówi się wówczas, gdy człowiek potrafi wytrwać przy powziętym zamiarze²⁴⁴. Kryminogeneza to zatem etiologia zachowania przestępczego, to wyjaśnianie na drodze badań naukowych przyczyn takiego zachowania. Natomiast czynnik kryminogeny to okoliczność sprzyjająca bezpośrednio lub pośrednio popełnieniu czynu przestępnego²⁴⁵. Zauważyć należy, że samo występowanie czynników kryminogennych nie determinuje popełnienia przestępstwa lecz jest okolicznością sprzyjającą jego popełnieniu. Czynnik kryminogeny stwarza zatem możliwość popełnienia przestępstwa, wskazuje na zwiększone prawdopodobieństwo jego dojścia do skutku, popycha do przestępstwa²⁴⁶. Nawet jednoczesne występowanie wielu czynników kryminogennych oddziałujących na człowieka, w praktyce nie oznacza, że człowiek ten nieuchronnie popełni przestępstwo. Jednak nasilone występowanie czynników kryminogennych zwiększa ryzyko popełnienia przestępstwa. L. Tyszkiewicz dokonuje podziału czynników kryminogennych, wskazując następujące ich grupy:

1. somatyczne,
2. środowiskowe,
3. sytuacyjne,
4. psychiczne,
5. czynniki złożone:
  - wiek,
  - płeć,
  - status społeczno-ekonomiczny,
6. tryb życia²⁴⁷

Pojęcie kryminogenezy jest ściśle związane z pojęciem motywacji, która wchodzi w zakres zainteresowania psychologii. W psychologii, motywacją nazywa się ogół czynników dynamicznych, mających decydujący wpływ na postępowanie (zachowanie – dop. autora) jednostki. (...) Zachowanie zależy od zmian zachodzących wewnątrz organizmu (neuro - endokrynologicznych) oraz od zewnętrznych bodźców działających na mózg. (...) Klasyczna psychologia rozróżnia intelektualne i emocjonalne motywy ludzkiego postępowania, jednak rozróżnienie to jest sztuczne i pozbawione sensu, albowiem u podstaw naszego postępowania nie leży jedna, określona przyczyna,

---

243 J. Malec, dz. cyt., s. 71, za: M. Kofta, *Samokontrola a emocje*, PWN, Warszawa 1979, s. 58.

244 Tamże, s. 71 - 72.

245 L. Tyszkiewicz, *Kryminogeneza...*, dz. cyt., s. 217.

246 M. Kuć, dz. cyt., s. 52.

247 Tamże.

lecz cały splot czynników świadomych i nieświadomych, fizjologicznych, intelektualnych, emocjonalnych i społecznych wzajemnie na siebie oddziałujących²⁴⁸. Pomiędzy kryminogenezą a motywacją istnieją wyraźne podobieństwa. Dlatego kryminologia powinna korzystać i korzysta z dorobku psychologii, a ściślej psychologii społecznej – *dyscypliny badającej zachowanie jednostek w ich środowisku społecznym*²⁴⁹. Jednak istnieją tu też poważne różnice. *Kryminogeneza odnosi się tylko do pewnej kategorii zachowań, i to kategorii w porównaniu z zachowaniami interesującymi generalnie psychologów specyficznej ze względu na stosunkowo niską częstotliwość, nietypowość i wysoką naganność*²⁵⁰. W tym sensie kryminogeneza obejmuje swoim zainteresowaniem zawężony zakres zachowań ludzkich. Jednakże należy zauważyć, że *kryminologia nie waha się uznać roli wolnej woli w pewnym zakresie decyzji człowieka w kryminogenezie, chociaż psychologowie odczuwają opory przed takim podejściem, przyjmując jedynie ograniczoną koncepcję woli w postaci samoregulacji zachowania wyznaczonej przez proces uczenia się*²⁵¹. Kryminogeneza w ujęciu dynamicznym zawiera zarówno elementy podmiotowe (wewnętrzno-subiektywne – endogenne), składające się na czyn przestępczy, jak i przedmiotowe (zewnętrzno-objektywne – egzogenne). *Zachowanie przestępne, podobnie jak zachowanie zgodne z prawem, jest bowiem wynikiem oddziaływania czynników przedmiotowych (środowiska, otoczenia, sytuacji) na rzeczywistość psychiczną człowieka, która wyraża się w czynnikach endogennych*²⁵². W tym kontekście kluczowym z punktu widzenia kryminogenezy jest wykrycie czynników kryminogennych wynikających z poszczególnych cech osobowości, które łącznie z czynnikami zewnętrznymi prowadzą do powstania wewnętrznej sytuacji kryminogennej, aktualizującej się w postaci zachowania przestępczego²⁵³. *Ten pozornie oczywisty, lecz często niedostrzegany lub pomijany czynnik, jakim jest sam działający człowiek, powoduje, że zewnętrznie taki sam układ prowadzi do powstania zupełnie różnych sytuacji, jeśli przychodzi w nim działać dwóm różnym ludziom.(...) Działanie człowieka dokonuje się w wyniku dynamicznego współdziałania między nim a środowiskiem i to, jakie cechy charakteryzują daną jednostkę, oraz to, jakie cechy wykazuje środowisko, określają przebieg ludzkiego zachowania*²⁵⁴. Tak więc, aby doszło do działania lub zaniechania przestępnego, (kryminogenezy) zewnętrzne czynniki

---

248 N. Sillamy, dz. cyt., s. 161.

249 Tamże, s. 238.

250 L. Tyszkiewicz, *Kryminogeneza...*, dz. cyt., s. 218.

251 Tamże, za: R.E. Franken, *Psychologia motywacji*, przeł. M. Przyłipiak, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2006, s. 24.

252 M. Kuć, dz. cyt. s. 53.

253 Tamże, s. 54.

254 J. Błachut, A. Geberle, K. Krajewski, dz. cyt., s. 84 - 85.

kryminogenne muszą trafić na podatny grunt wewnętrzny, tkwiący w psychice konkretnego człowieka.

*Przez „przestępczość” rozumie się w kryminologii zbiór czynów zabronionych przez ustawę pod groźbą kary, które to czyny popełnione zostały na obszarze danej jednostki terytorialnej w danym czasie*²⁵⁵. Problemem jest jednak metodologia ustalania zbioru przestępstw określających rozmiar przestępczości. W celu precyzyjnego opisywania przestępczości koniecznym jest rozróżnienie definicyjne rozmiaru przestępczości i różnych jej obszarów treściowych. W kryminologii rozmiar przestępczości określa się jako *udział zachowań przestępczych w całokształcie działalności członków społeczeństwa*²⁵⁶. Zauważyć należy, że rozmiar przestępczości może być różny w zależności od tego jaką przestępczość poddajemy analizie. B. Hołyst rozróżnia²⁵⁷:

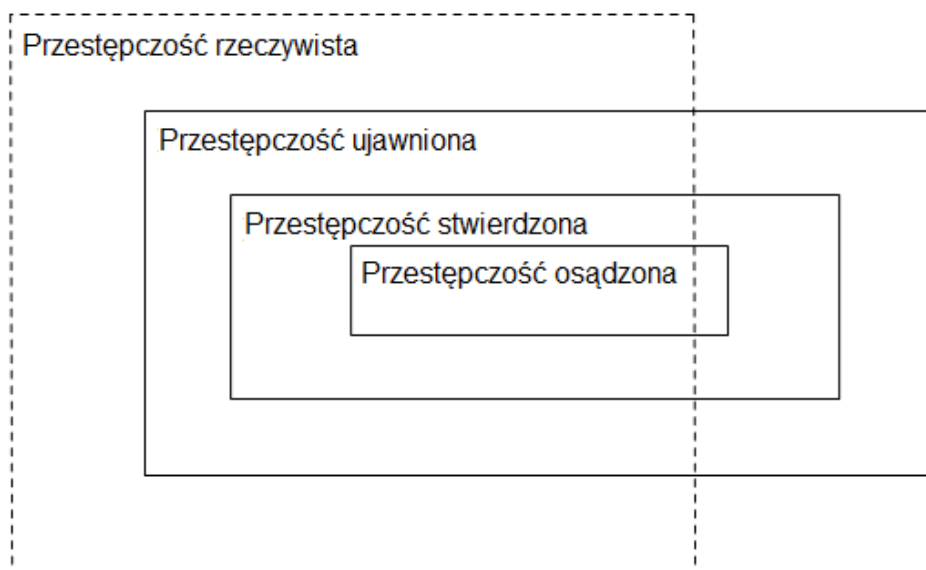
- *Przestępczość rzeczywistą (Pr) - ogół czynów przestępczych, jakie zostały popełnione w danej jednostce czasu na określonym terenie. Zarówno wielkość jak i struktura tego zbioru nie jest znana. Próby oszacowania rozmiarów przestępczości rzeczywistej prezentowane są w literaturze kryminologicznej w ramach problematyki tzw. ciemnej liczby.*
- *Przestępczość ujawnioną (Pu) - ogół czynów, o których informacje uzyskały organy ścigania i na ich podstawie wszczęły postępowanie przygotowawcze. Przestępczość tę nazywa się niekiedy przestępczością pozorną, nie wszystkie bowiem czyny, które w momencie wszczęcia postępowania kwalifikowano jako przestępstwa, są rzeczywiście przestępstwami.*
- *Przestępczość stwierdzoną (Ps) - ogół czynów, których charakter jako przestępstwa został potwierdzony w wyniku postępowania przygotowawczego.*
- *Przestępczość osądzoną (Po) wyrokiem skazującym - ogół czynów, których charakter jako przestępstwa został potwierdzony w wyniku postępowania sądowego.*

---

255 B. Hołyst, *Kryminologia...*, dz. cyt., s. 79.

256 Tamże, s. 80.

257 Tamże.

Rysunek 4: Schemat wzajemnej relacji poszczególnych ujęć przestępczości

Źródło: B. Hołyst, *Kryminologia, LexisNexis, Warszawa 2007, s. 80.*

Faktyczny rozmiar przestępczości teoretycznie można by określić biorąc pod uwagę zbiór przestępstw składających się na przestępczość rzeczywistą. Jednakże w praktyce można to zrobić tylko w wielkim przybliżeniu na podstawie badań wiktymologicznych, np. metodą ofiary. *Polega ona na tym, że odpowiednio dobraną grupę osób pyta się czy popełniono na ich szkodę przestępstwo i czy o tym zgłosiły policji*²⁵⁸. Rzeczywista, bezwzględna liczba przestępstw popełnionych w określonym czasie na określonym terenie zawsze pozostanie jednak nieznaną. Należy bowiem zauważyć, iż częścią przestępczości rzeczywistej jest tzw. przestępczość nieujawniona. *Obejmuje ona przestępstwa nieujawnione, tj. takie, o popełnieniu których nie dotarły do policji informacje lub/i nie zostały przez nią zarejestrowane. Nie są one zawarte w żadnej z oficjalnych statystyk kryminalnych*²⁵⁹. Do obszaru przestępczości nieujawnionej z pewnością można zaliczyć nawet jakąś liczbę przestępstw o największym ciężarze gatunkowym, jakim jest zabójstwo. Z dużym prawdopodobieństwem należy bowiem zakładać, iż część zgonów uznaje się błędnie za zgony z przyczyn naturalnych, nie wykonując przy tym żadnych czynności procesowych, tymczasem w rzeczywistości są one następstwem działania przestępczego. Jednakże jeśli okoliczności zgonu nie wzbudzają żadnych podejrzeń

258 J. Malec, dz. cyt., s. 1.

259 M. Kuć, dz. cyt., s. 47 - 48, za: J. Błachut, A. Geberle, K. Krajewski, dz. cyt., s. 225.

śledczych, (policjantów, prokuratorów) zwykle nie jest przeprowadzane kryminalistyczne badanie miejsca zdarzenia, nie są wykonywane oględziny zwłok, nie jest zarządzana przez prokuratora autopsja zwłok. Tymczasem bez tych czynności często nie jest możliwe powzięcie uzasadnionego przypuszczenia, iż mogło dojść do zabójstwa. W ten sposób koło błędnych założeń i ustaleń się zamyka. Należy również pamiętać, że przestępstwa, to nie tylko najcięższe zbrodnie przeciwko życiu potępiane i piętnowane przez ogół społeczeństwa. Przestępstwem jest również np. prowadzenie pojazdu mechanicznego w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego. Nietrudno sobie wyobrazić jak niewielką część kierowców prowadzących pojazdy w tym stanie zatrzymuje policja. Zdecydowana większość nietrzeźwych lub będących pod wpływem działania narkotyków kierowców, nie będąc zatrzymana przez policję unika odpowiedzialności karnej, a ich przestępcze czyny powiększają ciemną liczbę przestępczości. Przestępczość nieujawniona tworzy obszar tzw. ciemnej liczby przestępstw. *W nowszej literaturze kryminologicznej odróżnia się kilka obszarów „ciemnej liczby” przestępstw. Pierwszy stanowią przestępstwa, które w ogóle nie doszły do wiadomości organów policji (organów ścigania – dop. autora). Do drugiego można zaliczyć przypadki ujawnionych przestępstw, których sprawcy nie zostali wykryci. Trzeci obszar wypełniają przestępstwa, których sprawcy zostali wykryci, ale ze względu na negatywne przesłanki procesowe nie dochodzi do wniesienia aktu oskarżenia lub nie zapada wyrok skazujący. Czwarty stanowią przestępstwa, za które sprawcy zostali skazani prawomocnym wyrokiem sądowym, jednakże nie wszystkie czyny były znane organom policji (organom ścigania – dop. autora) i objęte aktem oskarżenia²⁶⁰. Każdy z tych obszarów powiększa ciemną liczbę przestępczości co stoi w sprzeczności z ideą - „nullum crimen sine poena” - każde przestępstwo powinno być ukarane. Zgodnie z danymi *International Crime Victim Survey* opublikowanymi w *Atlasie przestępczości w Polsce 4, średnio w Europie w latach 2004–2005 ciemna liczba przestępstw wynosiła 46%, co oznacza że przestępstwo zgłaszała co druga ofiara. W tym samym czasie w Polsce ciemna liczba została określona na poziomie 54%²⁶¹.**

Wobec niemożności ścisłego obliczenia przestępczości rzeczywistej, rozmiar przestępczości można szacować na podstawie przestępczości ujawnionej. Jednak również ten sposób określania rozmiaru przestępczości obarczony jest błędem, gdyż przestępczość ujawniona stanowi zbiór czynów, o których informacja spowodowała wszczęcie postępowania przygotowawczego w formie śledztwa lub dochodzenia. Nie

---

260 B. Hołyst, *Kryminologia...*, dz. cyt., s. 105.

261 P. Chojecki, *Stan zagrożenia przestępczością pospolitą w Polsce w ciągu ostatniej dekady*, [w:], A. Skrobacz, S. Sulowski, (red. nauk.), *Bezpieczeństwo społeczne. Pojęcia Uwarunkowania Wyzwania*, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2012, s. 163.

wszystkie jednak czyny kwalifikowane jako przestępstwo okazują się przestępstwami. W praktyce dochodzeniowo-śledczej, w toku prowadzenia postępowania przygotowawczego niejednokrotnie okazuje się, iż niektóre czyny uznawane początkowo za przestępstwa w rzeczywistości nimi nie są, gdyż np. nie są wynikiem działania lub zaniechania człowieka lecz wynikiem działania np. sił natury i dlatego należy je traktować jako nieszczęśliwy wypadek niezawiniony przez człowieka. Innym przykładem mogą być celowe zawiadomienia o niepopelnionych przestępstwach, np. o niezastniałej kradzieży samochodu składane w celu wyłudzenia odszkodowania od firmy ubezpieczeniowej. Z drugiej strony wiele postępowań przygotowawczych ma charakter rozwojowy, tzn. w ramach postępowania, które wszczęto na podstawie informacji o jednym przestępstwie ostatecznie potwierdza się zaistnienie również innych, kolejnych przestępstw. Z tych powodów liczba wszczętych postępowań znacznie różni się od liczby przestępstw stwierdzonych w wyniku prowadzonych postępowań przygotowawczych.

Oczywiście rozmiar przestępczości można też określać za pomocą przestępczości osądzonej prawomocnym wyrokiem sądu. W tym przypadku jednak trzeba mieć świadomość, że część wyroków uniewinniających zapada nie na skutek stwierdzenia niepopelnienia przestępstwa przez oskarżonego lecz na skutek braku dostatecznych dowodów pozwalających na skazanie. Z drugiej strony jak pokazują przykłady z ostatnich lat (choćby głośna medialnie sprawa Tomasza Komendy) nie wszystkie wyroki skazujące wymierzane są wobec rzeczywistych sprawców przestępstw.

Biorąc pod uwagę przytoczone fakty, najbardziej miarodajnym, dającym się precyzyjnie obliczyć, jest rozmiar przestępczości określany za pomocą przestępczości stwierdzonej. Przestępczość stwierdzona stanowi sumę przestępstw stwierdzonych niewykrytych i wykrytych. *Przestępstwo stwierdzone to takie zdarzenie, którego charakter przestępny (posiadanie znamion czynu zabronionego) został – według oceny organu prowadzącego postępowanie – potwierdzony „wynikami postępowania”. Natomiast za przestępstwo wykryte uznaje się takie przestępstwo stwierdzone, którego popelnienie zarzucono co najmniej jednej osobie i przyjęto w zakończonym postępowaniu przygotowawczym, że popelniała ona przestępstwo. Katalog przestępstw ujmowanych w statystyce policyjnej zbudowany jest w oparciu o przepisy Kodeksu karnego i ustaw szczególnych. Oprócz rodzajów przestępstw w statystyce znajdują się dane dotyczące sposobu ich popelnienia (np. grupowo, z użyciem broni) oraz powodowanych nimi strat (w przypadku kradzieży i zagarnięć mienia)²⁶². Ogólna liczba takich przestępstw podawana w statystyce policyjnej składa się na przestępczość*

---

262 J. Błachut, A. Geberle, K. Krajewski, dz. cyt., s. 194.

stwierdzoną określając jednocześnie rozmiar przestępczości stwierdzonej. Do zalet korzystania z danych o przestępstwach stwierdzonych należy zaliczyć kilka okoliczności²⁶³:

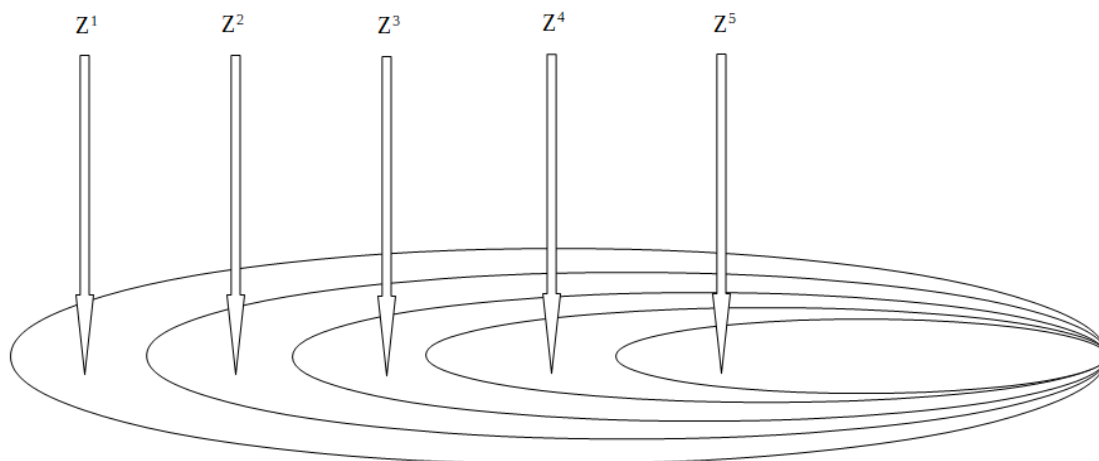
- *po pierwsze – jednostką obliczeniową jest czyn, a nie postępowanie, jak to jest w przypadku pomiaru przestępczości rejestrowanej; (na podstawie postępowań wszczętych – dop. autora);*
- *po drugie – można dysponować pewnym dodatkowym zakresem danych o czynie (jak np. kwalifikacja prawna, miejsce popełnienia, przedmiot przestępstwa, stwierdzenie użycia broni, suma strat spowodowanych przestępstwem, forma popełnienia przestępstwa);*
- *po trzecie – prawdopodobieństwo trafności kwalifikacji zdarzenia jako przestępstwa jest wyższe niż w momencie wszczynania postępowania przygotowawczego;*
- *po czwarte – analiza zbioru przestępstw stwierdzonych daje możliwość najszerszego oglądu czynów wstępnie kwalifikowanych jako przestępstwa, ponieważ tylko część z nich poddana zostanie dalszym etapom prawnej interpretacji (tzn. tylko przestępstwa wykryte).*

Dla porządku trzeba dodać, że podważać można również rzetelność rozmiaru przestępczości stwierdzonej, gdyż chociażby potwierdzenie zaistnienia czynu zabronionego w wyniku prowadzonego postępowania przygotowawczego wiąże się zawsze, z jednak subiektywną oceną czynu i interpretacją prawa dokonaną przez organ prowadzący postępowanie, a to zawsze musi powodować błędy w kwalifikacji prawnej konkretnego czynu.

Jak różne objętościowo są zbiory zdarzeń społecznych kwalifikowanych jako przestępstwa, na różnych etapach procesu ich definiowania obrazuje poniższy rysunek.

---

263 J. Błachut, dz. cyt., s. 173 - 174.

Z^1 – zbiór zdarzeń społecznych ujawnionych i kwalifikowanych jako przestępstwa przez różne podmioty,
 Z^2 – zbiór zdarzeń rejestrowanych i wstępnie kwalifikowanych jako przestępstwa przez organy ścigania,
 Z^3 – zbiór czynów, których wstępna kwalifikacja jako przestępstwa została przez organy ścigania potwierdzona,
 Z^4 – zbiór czynów, których wstępna kwalifikacja jako przestępstwa została przez organy ścigania potwierdzona, a ich prawdopodobni sprawcy wykryci i wstępnie uznani za przestępców,
 Z^5 – zbiór czynów kwalifikowanych przez sąd jako przestępstwa oraz sprawców kwalifikowanych jako przestępcy

Rysunek 5: Rozmiary zjawiska przestępczości w różnych fazach procesu definiowania (kwalifikowania) zdarzeń społecznych jako przestępstwa

Źródło: J. Blachut, *Problemy związane z pomiarem przestępczości*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o. o., Warszawa 2007, s. 79.

Opisując przestępczość należy również wyjaśnić takie parametry jak: struktura, dynamika i geografia przestępczości.

*Struktura przestępczości to rozkład przestępczości ze względu na rodzaje popełnianych przestępstw*²⁶⁴. W praktyce oznacza to rozróżnienie podzbiorów przestępstw podobnych, tzn. takich które skierowane są przeciwko temu samemu lub podobnemu przedmiotowi zamachu przestępczego. W ten sposób wyróżnia się np. przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu, przeciwko mieniu, przestępstwa przeciwko wolności seksualnej i obyczajności itd. *Wynik takiej klasyfikacji, polegającej na ujęciu zbioru przestępstw w grupy o określonej „jednorodności”, stanowi systematyka części szczególnej kodeksu karnego. Jeśli zaobserwowany w rzeczywistości zbiór przestępstw poddany zostaje klasyfikacji oraz ustalone zostają liczby przestępstw w poszczególnych klasach, to mówimy, że dana jest struktura przestępstw według przyjętego kryterium*

²⁶⁴ M. Kuć, dz. cyt., s. 47.

klasyfikacyjnego. Dopiero wówczas można ustalić wzajemne relacje ilościowe między przestępstwami ujętymi w poszczególne klasy oraz udział poszczególnych grup przestępstw w całym badanym zbiorze²⁶⁵. Struktura przestępczości określa więc ilościowe rozłożenie podzbiorów tzw. przestępstw podobnych (kategorii przestępstw) w zbiorze przestępstw stwierdzonych.

*Dynamika przestępczości to tempo i kierunek zmian podstawowych cech zbioru czynów przestępczych*²⁶⁶. W praktyce policyjnej dynamika przestępczości w poszczególnych kategoriach przestępstw oraz w przestępczości ogólnej określana jest za pomocą wskaźnika dynamiki przestępstw. Wskaźnik dynamiki przestępstw jest to iloraz odpowiadających sobie liczb w roku bieżącym i ubiegłym lub w innych okresach porównawczych, wyrażony w procentach.

Natomiast geografia przestępczości to po prostu jej terytorialne rozmieszczenie. Jak podaje B. Hołyst już w 1974 r. w *Departamencie Studiów Problematyki Przestępczości Prokuratury Generalnej opracowano pierwszy w Polsce atlas przestępczości*²⁶⁷. Atlas ten jednak szybko stracił swoją bieżącą użyteczność ze względu na wprowadzoną w 1975 r. reformę administracyjną kraju. Kolejne atlasy przestępczości powstawały w latach 1979 (red. nauk. B. Hołyst), 1994, 1999, 2003, 2009, 2015 (red. nauk. A. Siemaszko).

Analiza rozmiaru, struktury, dynamiki i geografii przestępczości pozwala między innymi na oszacowanie wielkości strat materialnych powodowanych przez poszczególne kategorie przestępstw. Pozwala również na dostosowanie struktur organizacyjnych policji do zmieniających się parametrów przestępczości, dzięki czemu można skuteczniej zapobiegać przestępczości i ją zwalczać.

3.2. Policyjna statystyka kryminalna

Bardzo istotną kwestią wymagającą analizy są źródła informacji, na podstawie których określa się rozmiar, dynamikę i strukturę przestępczości. *Podstawowym źródłem informacji o przestępczości ujawnionej są statystyki kryminalne, czyli zespoły danych, zbierane, opracowywane i publikowane przez organy ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Aktualnie istnieją cztery rodzaje statystyk kryminalnych: policyjna, prokuratorska, sądowa i penitencjarna*²⁶⁸.

---

265 B. Hołyst, *Kryminologia...*, dz. cyt., s. 97.

266 Tamże, s. 98.

267 Tamże, s. 103.

268 J. Błachut, A. Geberle, K. Krajewski, dz. cyt., s. 193.

W niniejszej rozprawie przedmiotem analizy będzie przestępczość prezentowana w statystyce policyjnej, dlatego dla jasności języka dysertacji celowym jest szersze zarysowanie jej podstaw prawnych i stosowanych mechanizmów gromadzenia i przetwarzania danych. *Statystyka policyjna dostarcza informacji o postępowaniach przygotowawczych, przestępstwach i osobach podejrzanych o dokonanie przestępstwa. Podstawowymi jednostkami obliczeniowymi są: postępowanie przygotowawcze, postępowanie (zamiast „postępowanie” powinno być „przestępstwo” – dop. autora) stwierdzone, podejrzany*²⁶⁹. Na przestrzeni ostatnich kilkunastu lat następowały zmiany w sposobie i zakresie gromadzenia statystycznych danych kryminalnych spowodowane z jednej strony naturalnymi zmianami przepisów karnych, ale również zmianami systemów informatycznych służących do ich generowania i przetwarzania. W latach 2003-2013 funkcjonował wprowadzony Zarządzeniem nr 350 Komendanta Głównego Policji z dnia 1 lipca 2003 r.²⁷⁰, Policyjny System Statystyki Przestępczości „Temida”. Zarządzenie to zostało uchylone na mocy Zarządzenia nr 5 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 stycznia 2013 r.²⁷¹. Tym samym z dniem 31 stycznia 2013 r. wyłączono z dalszego użytkowania Policyjny System Statystyki Przestępczości „TEMIDA” (PSSP TEMIDA) i od 1 stycznia 2013 r. wszelkie zadania związane ze statystyką policyjną realizowane są w ramach Systemu Analitycznego funkcjonującego w oparciu o informacje przetwarzane w Krajowym Systemie Informacyjnym Policji (KSIP)²⁷². Krajowy System Informacyjny Policji prowadzi Komendant Główny Policji na podstawie przepisów Ustawy o Policji²⁷³. Zgodnie z cyt. Zarządzeniem nr 5 KGP, dane archiwalne (gromadzone do dnia 31 grudnia 2012 r.) są przetwarzane w PSSP TEMIDA.

Właściwości i funkcjonalność KSIP określa rozdział 2 Zarządzenia nr 70 Komendanta Głównego Policji z dnia 2 grudnia 2019 r. w sprawie Krajowego Systemu Informacyjnego Policji.

*Systemy teleinformatyczne KSIP umożliwiają dostęp oraz przetwarzanie informacji, w tym danych osobowych, w następujących zbiorach danych*²⁷⁴:

1) *Policyjnym Rejestrze Imprez Masowych, zwanym dalej „PRIM”, w tym zbiorze danych*

---

269 M. Kuć, dz. cyt., s. 46.

270 Zarządzenie nr 350 Komendanta Głównego Policji z dnia 1 lipca 2003 roku w sprawie zbierania, gromadzenia, przetwarzania i opracowywania danych statystycznych o przestępczości oraz zamachach samobójczych i wypadkach tonięcia, (Dz. Urz. KGP z 2003 r. Nr 14, poz. 74 z późn. zm.).

271 Zarządzenie nr 5 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 stycznia 2013 roku uchylające zarządzenie w sprawie zbierania, gromadzenia, przetwarzania i opracowywania danych statystycznych o przestępczości oraz zamachach samobójczych i wypadkach tonięcia, (Dz. Urz. KGP z 2013 r., poz. 16).

272 Zarządzenie nr 70 Komendanta Głównego Policji z dnia 2 grudnia 2019 roku w sprawie Krajowego Systemu Informacyjnego Policji, (Dz. Urz. KGP z 2019 r., poz. 114).

273 Art. 21nb Ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 roku o Policji, (Dz. U. 1990, Nr 30, poz. 179, z późn. zm.).

274 § 4 Zarządzenia nr 70 Komendanta Głównego Policji..., dz. cyt.

„Bezpieczeństwo Imprez Masowych Rejestry”, zwanym dalej „BIM Rejestry”, prowadzonym przez Komendanta Głównego Policji na podstawie przepisów rozdziału 7 ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych oraz, w zakresie nieuregulowanym w tej ustawie, na zasadach i w sposób określony w przepisach Komendanta Głównego Policji w sprawie prowadzenia Policyjnego Rejestru Imprez Masowych, a także w przepisach niniejszego zarządzenia;

2) Systemie Ewidencji Wypadków i Kolidacji, zwanym dalej „SEWiK”, prowadzonym przez Policję na podstawie art. 6 ust. 1 lit. E rozporządzenia PE i Rady (UE) 2016/679 w związku z art. 136 ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2018 r. poz. 473 i 2448 oraz z 2019 r. poz. 125 i 730) oraz na podstawie przepisów Komendanta Głównego Policji w sprawie metod i form prowadzenia przez Policję statystyki zdarzeń drogowych, a także w zakresie nieuregulowanym w tych przepisach, na zasadach określonych w niniejszym zarządzeniu;

3) rejestrze „Broń”, w którym przetwarza się także informacje o broni utraconej, zwanym dalej „rejestr Broń”, prowadzonym przez Komendanta Głównego Policji na podstawie przepisów art. 27 ust. 2 oraz art. 43 ust. 13 ustawy o broni i amunicji oraz w zakresie nieuregulowanym w tej ustawie na zasadach i w sposób określony w niniejszym zarządzeniu;

4) ewidencji kierowców naruszających przepisy ruchu drogowego, zwanej dalej „Ewidencją”, prowadzonej przez Policję na podstawie przepisu art. 130 ustawy – Prawo o ruchu drogowym w brzmieniu obowiązującym do dnia 4 czerwca 2018 r., oraz którą Policja prowadzi na podstawie tych przepisów do dnia wdrożenia rozwiązań technicznych umożliwiających wprowadzenie, przekazywanie, gromadzenie i udostępnianie z centralnej ewidencji kierowców danych o naruszeniach przepisów ruchu drogowego, o których mowa w art. 130 ustawy – Prawo o ruchu drogowym, a także, w zakresie nieuregulowanym w wymienionych przepisach, prowadzonej na zasadach i w sposób określony w niniejszym zarządzeniu.

2. Systemy teleinformatyczne KSIP umożliwiają przetwarzanie w drodze teletransmisji danych informacji, w tym danych osobowych, z następujących zbiorów danych innych podmiotów lub organów władzy publicznej:

1) Centralnej Bazy Danych Osób Pozbawionych Wolności prowadzonej na podstawie przepisów ustawy z dnia 9 kwietnia 2010 r. o Służbie Więziennej (Dz. U. z 2019 r. poz. 1427, 1608, 1635 i 2020), zwanej w KSIP „Noe.NET” lub „Osadzony”;

2) centralnej ewidencji kierowców prowadzonej na podstawie przepisów ustawy – Prawo o ruchu drogowym;

- 3) *centralnej ewidencji pojazdów prowadzonej na podstawie przepisów ustawy – Prawo o ruchu drogowym;*
- 4) *krajowego rejestru urzędowego podmiotów gospodarki narodowej prowadzonego na podstawie ustawy o statystyce publicznej, zwanego w KSIP „REGON”;*
- 5) *rejestrów prowadzonych na podstawie przepisów ustawy z dnia 24 września 2010 r. o ewidencji ludności (Dz. U. z 2019 r. poz. 1397), w tym z rejestru PESEL i rejestru mieszkańców, zwanych w KSIP „PESEL”;*
- 6) *Rejestru Dowodów Osobistych prowadzonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych (Dz. U. z 2019 r. poz. 653 i 730), zwanego w KSIP „RDO”;*
- 7) *centralnej ewidencji wydanych i unieważnionych paszportów prowadzonej na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 lipca 2006 r. o dokumentach paszportowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1919 oraz z 2019 r. poz. 730), zwanej w KSIP „CEWiUP”;*
- 8) *Systemu Informacyjnego Schengen (SIS) w rozumieniu przepisów art. 2 pkt 15 ustawy z dnia 24 sierpnia 2007 r. o udziale Rzeczypospolitej Polskiej w Systemie Informacyjnym Schengen oraz Wizowym Systemie Informacyjnym;*
- 9) *Wizowego Systemu Informacyjnego (VIS) w rozumieniu przepisów art. 2 pkt 16 ustawy, o której mowa w pkt 8;*
- 10) *Zintegrowanego Systemu Ewidencji administrowanego przez Straż Graniczną oraz prowadzonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej (Dz. U. z 2019 r. poz. 147, z późn. zm.), zwanego w KSIP „ZSE SG”;*
- 11) *Krajowego Rejestru Sądowego prowadzonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 20 sierpnia 1997 r. o Krajowym Rejestrze Sądowym (Dz. U. z 2019 r. poz. 1500, 1655 i 1798), zwanego w KSIP „KRS WWW”;*
- 12) *krajowego zbioru rejestrów, ewidencji i wykazu w sprawach cudzoziemców o nazwie „System POBYT” prowadzonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 13 grudnia 2013 r. o cudzoziemcach (Dz. U. z 2018 r. poz. 2094 i 2399 oraz z 2019 r. poz. 577 i 622);*
- 13) *rejestrów w sprawach małego ruchu granicznego prowadzonych na podstawie przepisów ustawy, o której mowa w pkt 12, zwanych w KSIP „MRG WWW”;*
- 14) *Europejskiego Systemu Informacji o Pojazdach i Prawach Jazdy (EUCARIS) w rozumieniu przepisów art. 15 decyzji Rady 2008/616/WSiSW z dnia 23 czerwca 2008 r. w sprawie wdrożenia decyzji 2008/615/WSiSW w sprawie intensyfikacji współpracy transgranicznej, szczególnie w zwalczaniu terroryzmu i przestępczości transgranicznej (Dz. Urz. UE L 210 z 06.08.2008, str. 12) oraz umożliwiającego wymianę informacji w zakresie i na zasadach określonych w przepisach art. 145j ust. 1 pkt 3 i ust. 4 ustawy o Policji oraz art. 80k-80r ustawy – Prawo o ruchu drogowym;*

15) baz danych Międzynarodowej Organizacji Policji Kryminalnej – Interpol, prowadzonych na zasadach określonych w przepisach ustanowionych przez tę organizację, obejmujących bazę osobową (Nominal), bazę skradzionych dokumentów podróży (SLTD), bazę skradzionych pojazdów silnikowych (SMV) i bazę skradzionych dokumentów administracyjnych (SAD), zwanych w KSIP „Interpol”;

16) Rejestru Sprawców Przepędzeń na Tle Seksualnym, w tym Rejestru z dostępem ograniczonym, o którym mowa w przepisach ustawy z dnia 13 maja 2016 r. o przeciwdziałaniu zagrożeniom przestępczością na tle seksualnym (Dz. U. 2018 r. poz. 405 oraz z 2019 r. poz. 730 i 1820), zwanego w KSIP „RSPTS”;

17) centralnego rejestru spraw z zakresu wykonywania pracy przez cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, prowadzonego na podstawie przepisów art. 90c ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2019 r. poz. 1482, 1622 i 1818), o nazwie „System Monitoringu Pracy i Pobytu w celach zarobkowych Cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej”, zwanego w KSIP „MPPC”;

18) rejestru jachtów i innych jednostek pływających o długości do 24 m prowadzonego na podstawie przepisów ustawy z dnia 12 kwietnia 2018 r. o rejestracji jachtów i innych jednostek pływających o długości do 24 m (Dz. U. poz. 1137 oraz z 2019 r. poz. 1716), zwanego w KSIP „REJA24”;

19) Bazy danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami prowadzonej na podstawie przepisów ustawy z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (Dz. U. z 2019 r. poz. 701, 730, 1403 i 1579), zwanego w KSIP „BDO”.

3. Informacje ze zbiorów, o których mowa w ust. 1 i 2, uzyskuje się w ramach dostępu do systemów teleinformatycznych KSIP oraz poprzez procedurę sprawdzania informacji.

Ponadto systemy teleinformatyczne KSIP umożliwiają zautomatyzowane lub częściowo zautomatyzowane przekazywanie informacji²⁷⁵:

1) do zbiorów wymienionych w § 4 ust. 2:

a) pkt 2 i 3 w zakresie wynikającym z przepisów ustawy – Prawo o ruchu drogowym,

b) pkt 6 w zakresie wynikającym z przepisów ustawy z dnia 6 sierpnia 2010 r. o dowodach osobistych,

c) pkt 8 w zakresie wynikającym z przepisów ustawy z dnia 24 sierpnia 2007 r. o udziale Rzeczypospolitej Polskiej w Systemie Informacyjnym Schengen oraz Wizowym Systemie Informacyjnym oraz z przepisów prawa Unii Europejskiej regulujących funkcjonowanie Systemu Informacyjnego Schengen – a także w granicach obowiązków informacyjnych Policji wynikających z tych przepisów, w tym obowiązków przekazywania

---

275 § 5 Zarządzenia nr 70 Komendanta Głównego Policji..., dz. cyt.

i udostępniania informacji;

2) do następujących baz danych Interpolu:

a) bazy skradzionych dokumentów podróży (SLTD) w zakresie utraconych w wyniku przestępstwa dokumentów: dowodów osobistych, paszportów, prawa jazdy, dokumentów wystawionych cudzoziemcom (blankietów oraz dokumentów spersonalizowanych),

b) bazy skradzionych pojazdów silnikowych (SMV) w zakresie utraconych w wyniku przestępstwa pojazdów silnikowych,

c) bazy skradzionych dokumentów administracyjnych (SAD), w zakresie utraconych w wyniku przestępstwa dowodów rejestracyjnych pojazdów – oraz w granicach przepisów ustawy o Policji, ustawy z dnia 16 września 2011 r. o wymianie informacji z organami ścigania państw członkowskich Unii Europejskiej, państw trzecich, agencjami Unii Europejskiej oraz organizacjami międzynarodowymi oraz przepisów umów międzynarodowych regulujących wymianę informacji pomiędzy Policją a Międzynarodową Organizacją Policji Kryminalnej – Interpol;

3) do baz KCIK w zakresie wynikającym z przepisów ustawy z dnia 6 lipca 2001 r. o przetwarzaniu informacji kryminalnych (Dz. U. z 2019 r. poz. 2126), a także w granicach obowiązków informacyjnych Policji wynikających z tych przepisów;

4) do Systemu Informacyjnego Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol), zwanej dalej „Europolem”, tj. Europol Information System (EIS) w zakresie wynikającym z rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/794 z dnia 11 maja 2016 r. w sprawie Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania (Europol), zastępującego i uchylającego decyzje Rady 2009/371/WSiSW, 2009/934/WSiSW, 2009/935/WSiSW, 2009/936/WSiSW i 2009/968/WSiSW (Dz. Urz. UE L 135 z 24.05.2016, str. 53, z późn. zm.8)), a także w granicach obowiązków informacyjnych Policji wynikających z przepisów tego rozporządzenia;

5) do zbiorów danych Straży Granicznej w zakresie informacji o utraconych pojazdach i dokumentach oraz osobach poszukiwanych, a także w granicach obowiązków informacyjnych Policji wynikających z przepisów ustawy z dnia 12 października 1990 r. o Straży Granicznej, w szczególności z art. 10aa tej ustawy;

6) do Polskiego Biura Ubezpieczycieli Komunikacyjnych w zakresie informacji przetwarzanych w SEWIK oraz w granicach obowiązków informacyjnych Policji wynikających z przepisów ustawy z dnia 22 maja 2003 r. o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, w szczególności z art. 136 tej ustawy;

7) do rejestru jachtów i innych jednostek pływających o długości do 24 m w zakresie

informacji wynikających z przepisów ustawy z dnia 12 kwietnia 2018 r. o rejestracji jachtów i innych jednostek pływających o długości do 24 m oraz w granicach obowiązków informacyjnych Policji wynikających z tej ustawy;

8) podmiotom uprawnionym w rozumieniu art. 38 ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych w zakresie zrzutu o nazwie „Ekstraklasa” zawierającego informacje dotyczące nazwy dyscypliny sportowej, klubu sportowego, osób objętych zakazem wstępu na imprezy masowe oraz osób obowiązanych do powstrzymania się od przebywania w miejscach przeprowadzania imprez masowych, a także w zakresie i granicach obowiązków informacyjnych Policji wynikających z ustawy o bezpieczeństwie imprez masowych;

9) do internetowego portalu prowadzonego przez Policję:

a) zaginieni.policja.pl – internetowej bazy osób zaginionych – w zakresie informacji o osobach zaginionych, których dane osobowe, w tym wizerunki i zdjęcia, podlegają opublikowaniu (rozpowszechnieniu) zgodnie z przepisami Komendanta Głównego Policji w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanego zwłok oraz szczątków ludzkich,

b) poszukiwani.policja.pl – internetowej bazy osób poszukiwanych – w zakresie informacji o osobach poszukiwanych, których dane osobowe, w tym wizerunki i zdjęcia, podlegają opublikowaniu (rozpowszechnieniu) zgodnie z przepisami Kodeksu postępowania karnego, ustawy z dnia 26 stycznia 1984 r. – Prawo prasowe (Dz. U. z 2018 r. poz. 1914) oraz przepisami Komendanta Głównego Policji w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwań osób ukrywających się przed organami ścigania lub wymiaru sprawiedliwości;

10) do bankowych systemów informatycznych Związku Banków Polskich w zakresie informacji o osobach poszukiwanych listem gończym, informacji o utraconych pojazdach i tablicach rejestracyjnych na zasadach i w granicach określonych w porozumieniu o współpracy w przeciwdziałaniu przestępczości zawartym w dniu 12 lutego 2008 r. pomiędzy Komendantem Głównym Policji a Związkiem Banków Polskich, zmienionego Aneksem Nr 1 z dnia 29 października 2012 r. i Aneksem Nr 2 z dnia 31 października 2015 r. do porozumienia o współpracy w przeciwdziałaniu przestępczości zawartego w dniu 12 lutego 2008 r. pomiędzy Komendantem Głównym Policji a Związkiem Banków Polskich;

11) do Fundacji ITAKA – Centrum Poszukiwania Ludzi Zaginionych – w zakresie zdjęć i wizerunków NN zwłok na podstawie i granicach określonych w porozumieniu o współpracy zawartym w dniu 25 maja 2009 r. pomiędzy Komendantem Głównym Policji a Fundacją ITAKA – Centrum Poszukiwania Ludzi Zaginionych.

2. Systemy teleinformatyczne KSIP identyfikują jako wydarzenie informacje o zdarzeniach zarejestrowanych w SWD Policji zgodnie z kategoriami wydarzeń ustalonymi w zbiorze danych KSIP Fakt oraz uzyskują i przetwarzają te informacje, w formie rejestracji wydarzenia, w zbiorze Fakt.

3. Systemy teleinformatyczne KSIP umożliwiają dokonywanie sprawdzeń przez SWD Policji i uzyskiwanie informacji z KSIP oraz pozapolicyjnych zbiorów danych określonych w § 4 ust. 2 pkt 1-6, 8-10, 14-16, 18 i 19 z wykorzystaniem Punktu Sprawdzeń SPP w SWD Policji lub aplikacji Klient Mobilny SWD Policji.

4. Systemy teleinformatyczne KSIP umożliwiają dokonywanie sprawdzeń przez SWP bezpośrednio w pozapolicyjnych zbiorach danych określonych w § 4 ust. 2 pkt 3, 5-6, 10, 14, 16 i 17, osobno w każdym z tych zbiorów, z wykorzystaniem zaawansowanych kryteriów wyszukiwania informacji oraz uzyskiwanie z tych zbiorów, w granicach ustawowych uprawnień Policji, wszystkich informacji, w tym danych osobowych, udostępnionych Policji w trybie teletransmisji danych na podstawie przepisów odrębnych przez podmiot (organ władzy publicznej, służbę, instytucję) prowadzący dany zbiór, będący administratorem zbioru danych lub administratorem w odniesieniu do danych osobowych przetwarzanych w tych zbiorach.

5. Systemy teleinformatyczne KSIP przez SWP umożliwiają dokonywanie rejestracji, w tym modyfikacji, sprawdzania, typowania i anulowania, w pozapolicyjnym zbiorze danych, o którym mowa w § 4 ust. 2 pkt 3, informacji o zatrzymaniu przez Policję dowodu rejestracyjnego lub pozwolenia czasowego albo o zatrzymaniu profesjonalnego dowodu rejestracyjnego lub blankietu profesjonalnego dowodu rejestracyjnego. SWP, w zakresie określonym w zdaniu pierwszym, stanowi system teleinformatyczny obsługujący zadania Policji, w rozumieniu art. 80ba ust. 3 ustawy – Prawo o ruchu drogowym, za pomocą którego Policja wprowadza dane do centralnej ewidencji pojazdów.

Informacje, w tym dane osobowe, przetwarzane w zbiorach danych KSIP i w zbiorach danych określonych w § 4 ust. 1 i 2 wykorzystuje się do²⁷⁶:

- 1) wykonywania analizy kryminalnej oraz typowania i analizy osób podejrzanych o popełnienie przestępstw;
- 2) typowania i analizy osób zaginionych, osób o nieustalonej tożsamości, niezidentyfikowanych zwłok, osób poszukiwanych, a także typowania i analizy podmiotów, rzeczy oraz przestępstw;
- 3) dokonywania ocen oraz prognoz zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego (analizy zagrożeń);

---

276 § 89 Zarządzenia nr 70 Komendanta Głównego Policji..., dz. cyt.

- 4) opracowywania danych statystycznych oraz wykonywania analizy statystycznej;
- 5) wykonywania typowania i analizy w celu realizacji zadań administracyjnych, związanych z nadzorem nad jakością i aktualnością informacji przetwarzanych w KSIP, w zakresie określonym w § 7 i 8.

2. Przetwarzanie informacji w KSIP w celach analizy kryminalnej, o której mowa w ust. 1 pkt 1, regulują przepisy Komendanta Głównego Policji w sprawie stosowania przez Policję analizy kryminalnej.

Informacje przetwarzane w KSIP w celu opracowywania danych statystycznych wykorzystuje się do²⁷⁷:

- 1) obserwowania i analizowania wielkości i wskaźników przestępczości oraz podmiotowych i przedmiotowych cech poszczególnych rodzajów przestępstw;
- 2) porównywania wyników pracy, skuteczności i efektywności Policji oraz wielkości i wskaźników obciążenia postępowaniami jednostek organizacyjnych Policji;
- 3) wykonywania obowiązków statystycznych określonych w programie badań statystycznych statystyki publicznej;
- 4) wykonywania przyjętych przez Rzeczpospolitą Polską zobowiązań międzynarodowych;
- 5) dostarczania organom władzy publicznej informacji statystycznych niezbędnych w zapobieganiu przestępczości oraz planowaniu i podejmowaniu decyzji w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego;
- 6) prowadzenia prac i badań naukowych;
- 7) wykonywania zadań w zakresie ogłaszania, rozpowszechniania i udostępniania wyników informacji statystycznych.

Uwzględniając art. 13 ust. 3 i art. 18 ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej²⁷⁸ jak również przepisy rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2012 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2013²⁷⁹ i rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 2013 r. zmieniającego rozporządzenie w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2013²⁸⁰ nakładające na Policję obowiązki w zakresie gromadzenia danych statystycznych w Systemie Analitycznym wyodrębniono między innymi obszar danych statystycznych o przestępczości (przestępstwa stwierdzone, przestępstwa

---

277 § 90 Zarządzenia nr 70 Komendanta Głównego Policji..., dz. cyt.

278 Art. 13 ust. 3 i art. 18 Ustawy z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej, (Dz. U. 1995 Nr 88, poz. 439, z późn. zm.).

279 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 listopada 2012 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2013, (Dz. U. 2012, poz. 1391).

280 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2013, (Dz. U. 2013, poz. 844).

wykryte i wskaźnik wykrycia) według podziału administracyjnego Polski.

Od 1 stycznia 2014 roku zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 9 sierpnia 2013 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2014²⁸¹ Ministerstwo Sprawiedliwości zobowiązane jest do gromadzenia i przekazywania do Głównego Urzędu Statystycznego danych o osobach nieletnich i ich czynach karalnych. W związku z czym zmienił się obszar danych przekazywanych przez Policję do GUS i są to dane uzyskiwane tylko i wyłącznie na podstawie postępowań przygotowawczych prowadzonych przez Policję.

Jednocześnie na wyraźne życzenie Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji na potrzeby Raportu o stanie bezpieczeństwa w Polsce dane dotyczące liczby przestępstw stwierdzonych, przestępstw wykrytych i wskaźnika wykrycia przekazywane były z informacją o czynach karalnych nieletnich w ramach wszczętych postępowań przygotowawczych prowadzonych wyłącznie przez jednostki organizacyjne Policji, gdzie w trakcie trwania postępowania ustalono, że sprawcą czynu karalnego była osoba nieletnia²⁸².

Wyjaśnienia wymagają również określenia stosowane w statystyce policyjnej. Według definicji zamieszczonych na stronie internetowej Komendy Głównej Policji²⁸³:

- *Postępowanie wszczęte jest to postępowanie (przygotowawcze – dop. autora) wszczęte przez jednostkę organizacyjną Policji w związku ze zdarzeniem, co do którego zachodzi podejrzenie, że jest przestępstwem, albo wszczęte przez prokuraturę i przekazane Policji do dalszego bezpośredniego prowadzenia. Do postępowań wszczętych doliczane są również dochodzenia wszczęte faktycznie, a następnie zakończone wydaniem postanowienia o umorzeniu i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw. Nie wlicza się postępowań wyłączonych względem czynu i współsprawcy.*

Zaznaczyć należy, iż od 1 stycznia 2013 r. policja w swojej statystyce nie zamieszcza informacji o postępowaniach wszczętych przez prokuratora i prowadzonych przez niego we własnym zakresie lub przekazanych do prowadzenia innym służbom niż policja.

- *Przestępstwo stwierdzone to przestępstwo będące zbrodnią lub występkiem ściganym z oskarżenia publicznego, w tym także przestępstwem skarbowym,*

---

281 Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 9 sierpnia 2013 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2014, (Dz. U. 2013, poz. 1159).

282 *Przestępstwa z 7 wybranych kategorii. Uwagi i definicje.* <https://statystyka.policja.pl/st/przestepstwa-ogolem/przestepstwa-kryminalne/7-wybranych-kategorii-p/122289,Przestepstwa-z-7-wybranych-kategorii.html>, [dostęp: 13.05.2021].

283 Tamże.

objęte postępowaniem przygotowawczym zakończonym w wyniku, którego potwierdzono zaistnienie czynu zabronionego.

Ze względu na zmianę sposobu gromadzenia danych w 2013 r. do przestępstw stwierdzonych zaliczony jest również czyn karalny nieletniego, co do którego sąd rodzinny wydał w postępowaniu w sprawie nieletniego decyzję o zakończeniu postępowania stwierdzając popełnienie przez nieletniego czynu karalnego będącego przestępstwem ściganym z oskarżenia publicznego. Natomiast w latach 1999-2012 czyn zabroniony nieletniego i nieletni, który się go dopuścił rejestrowany był w chwili zakończenia postępowania przygotowawczego i przekazania materiałów do sądu rodzinnego bez względu rozstrzygnięcie w sprawie. W 2013 r. czyn karalny i osoba nieletnia były ewentualnie rejestrowane dopiero po uzyskaniu informacji zwrotnej z sądu o sposobie rozstrzygnięcia.

- Przesłępstwo wykryte jest to przestępstwo stwierdzone, w którym ustalono przynajmniej jednego podejrzanego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym lub ustalono nieletniego, który według decyzji sądu rodzinnego popełnił czyn karalny w 2013 r. Wykryte czyny karalne nieletniego w latach 1999-2012 prezentowano w chwili zakończenia postępowania przygotowawczego i przekazania materiałów do sądu rodzinnego bez względu na rozstrzygnięcie w sprawie.*

Przesłępstwo popełnione wspólnie i w porozumieniu dorosłego z nieletnim wykazywane jest tylko raz.

- Wskaźnik wykrywalności (tzw. % wykrycia lub wykrywalność – dop. autora) jest to iloraz liczby przestępstw wykrytych (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) przez ogólną liczbę przestępstw stwierdzonych powiększoną o liczbę przestępstw wykrytych po podjęciu postępowań umorzonych w roku ubiegłym lub latach poprzednich - wyrażony w procentach. (w tym przypadku definicja pozostała niezmienną od 1999 r.)*

Dla porządku zauważyć należy, że od 2014 r. policja nie prezentuje odrębnych informacji o czynach karalnych nieletnich ani wskaźniku ich wykrycia.

3.3. Rozmiar i struktura przestępczości powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020 w odniesieniu do przestępczości województwa wielkopolskiego

3.3.1. Charakterystyka powiatu pleszewskiego

Powiat pleszewski położony jest w południowo-wschodniej części województwa wielkopolskiego na Wysoczyźnie Kaliskiej. Graniczy z powiatami: jarocińskim, kaliskim, krotoszyńskim, konińskim, ostrowskim, wrzesińskim i słupeckim. Zajmuje powierzchnię niespełna 713 km². Według danych GUS na dzień 31.12.2020 r. powiat pleszewski liczył 62763 mieszkańców²⁸⁴. Zarówno pod względem obszaru jak i zaludnienia zajmuje 22 miejsce wśród 31 powiatów województwa wielkopolskiego. Powiat pleszewski tworzy 6 gmin: 3 gminy miejsko-wiejskie: Pleszew, Dobrzyca i Chocz oraz 3 gminy wiejskie: Czermin, Gizałki i Gołuchów. Największym miastem powiatu i zarazem jego stolicą jest Pleszew.

Według danych GUS na dzień 31.12.2019 r.²⁸⁵:

- Gmina miejsko-wiejska Pleszew zajmuje powierzchnię 180 km² i liczyła 29807 mieszkańców, w tym samo miasto Pleszew – 17192. Gmina składa się z 33 miejscowości, w tym 28 sołectw.
- Gmina miejsko-wiejska Dobrzyca zajmuje powierzchnię 116,7 km² i liczyła 8128 mieszkańców. Gmina składa się z 19 miejscowości, w tym 17 sołectw.
- Gmina miejsko-wiejska Chocz zajmuje powierzchnię 74 km² i liczyła 4753 mieszkańców. Gmina składa się z 12 miejscowości, w tym 12 sołectw.
- Gmina wiejska Czermin zajmuje powierzchnię 98 km² i liczyła 4947 mieszkańców. Gmina składa się z 14 miejscowości, w tym 14 sołectw.
- Gmina wiejska Gołuchów zajmuje powierzchnię 136 km² i liczyła 10777 mieszkańców. Gmina składa się z 24 miejscowości, w tym 22 sołectw.
- Gmina wiejska Gizałki zajmuje powierzchnię 108 km² i liczyła 4602 mieszkańców. Gmina składa się z 21 miejscowości, w tym 17 sołectw.

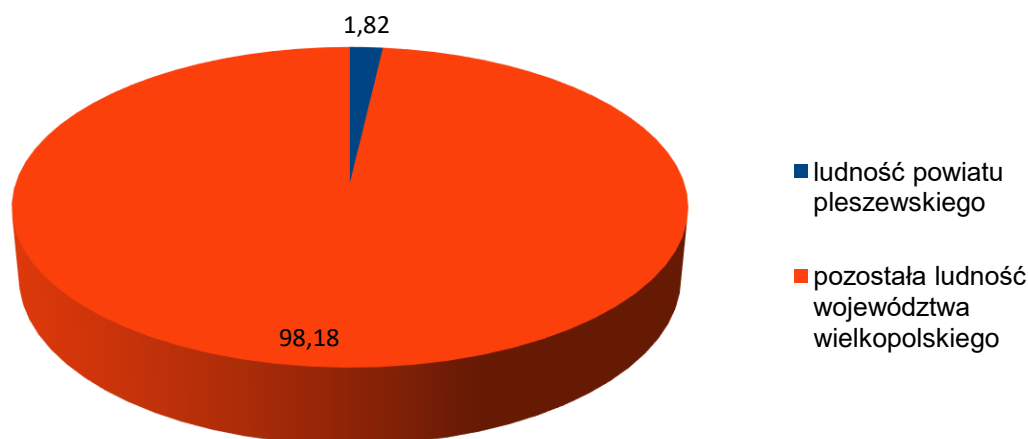
W latach 2010-2020 średnia liczba ludności powiatu pleszewskiego kształtowała się na poziomie 63183 osób, natomiast w tych samych latach średnia liczba ludności województwa wielkopolskiego wynosiła 3476306 osób. Na podstawie tych danych

---

284 <https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/CustomSelectData.aspx?s=lud&y=2020&t=00/30>, [dostęp: 15.06.2021].

285 *Statystyczne vademecum samorządowca*, <https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/statystyczne-vademecum-samorzadowca/>, [dostęp: 19.05.2021].

można obliczyć, iż średnia liczba ludności powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020 stanowiła ok. 1,82% średniej liczby ludności całego województwa wielkopolskiego.

Wykres 33: Średnia roczna ludność powiatu pleszewskiego na tle średniej rocznej ludności województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020

Źródło: Obliczenia własne na podstawie:
<https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/CustomSelect.aspx>, [dostęp: 15.06.2021].

Jak pokazują badania, przestępczość ma istotny wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego. Szczególnie istotny wpływ na poczucie bezpieczeństwa mają przestępstwa pospolite, które są najwyraźniej zauważalne i najbardziej dolegliwe dla społeczności lokalnej. Dlatego uprawnione jest stwierdzenie, że *stan zagrożenia przestępczością kryminalną jest w odczuciu społecznym swoistym wyznacznikiem stanu bezpieczeństwa wewnętrznego państwa*²⁸⁶. Szeroko pojęte bezpieczeństwo jest wartością nie tylko ważną na gruncie rozważań teoretycznych, ale przede wszystkim ważną i docenianą w praktyce, w codziennym życiu pojedynczych ludzi. Społeczność lokalna ceni bezpieczeństwo i porządek publiczny, stabilizację i ustalony ład. *Często przestępczość zakłóca ten ład, co rodzi w społeczeństwie poczucie niesprawiedliwości i braku kontroli państwa nad tym zjawiskiem*²⁸⁷. Warto zatem prześledzić rozmiar i strukturę przestępczości ujawnionej i stwierdzonej na terenie powiatu pleszewskiego w odniesieniu do rozmiaru i struktury przestępczości ujawnionej i stwierdzonej, na terenie całego województwa wielkopolskiego.

286 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidczyk, dz. cyt., s. 111.

287 Tamże, s. 36 - 37.

Poniżej szczegółowej analizie zostaną poddane policyjne dane statystyczne dotyczące przestępczości powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego z lat 2010-2020.

3.3.2. Rozmiar przestępczości w kategorii: kradzież cudzej rzeczy²⁸⁸

Rozdział XXXV Kodeksu karnego – Przeszępstwa przeciwko mieniu, otwiera przestępstwo kradzieży²⁸⁹:

§ 1. Kto zabiera w celu przywłaszczenia cudzą rzecz ruchomą, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto bez zgody osoby uprawnionej uzyskuje cudzy program komputerowy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej.

§ 3. W wypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 4. Jeżeli kradzież popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.

§ 5. Przepisy § 1, 3 i 4 stosuje się odpowiednio do kradzieży energii lub karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego.

W rozumieniu prawa karnego materialnego kradzież polega na zaborze cudzej rzeczy ruchomej w celu przywłaszczenia (art. 278 § 1 k.k.). Przez zabór należy rozumieć wyjęcie rzeczy spod władztwa osoby nim władającej (właściciela, posiadacza lub dzierżyciela) i objęcie go we własne władanie. Chodzi tutaj o faktyczne władztwo nad rzeczą, które w wyniku zaboru zostaje wbrew woli posiadacza naruszone. W swych konsekwencjach jednak zabór taki atakuje prawo własności, gdyż sprawca zaboru działa w celu przywłaszczenia zabranej rzeczy, tj. włączenia jej do swego stanu posiadania lub bezprawnego rozporządzenia nią na rzecz innej osoby²⁹⁰. Tak więc w przestępstwie kradzieży zabór rzeczy musi nastąpić w celu jej przywłaszczenia, czyli włączenia jej przez sprawcę w skład swojego majątku i rozporządzania nią jak właściciel. Natomiast zgodnie z regulacją prawa cywilnego rzeczą ruchomą jest wyodrębniony przedmiot materialny, nie będący nieruchomością (tj. gruntem, budynkiem lub częścią budynku – zob. art. 45 i 46 k.c.), który w obrocie prawnym może być traktowany samoistnie.(...) Prawo karne wykracza jednak poza cywilistyczne pojęcia, traktując jako rzecz (ruchomą) także jej część składową, a nawet części nieruchomości, które po ich

---

288 Katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: kradzież cudzej rzeczy zawarto w załączniku do pisma Pr.062.14.2021.TS Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu z dnia 18.11.2021 r., będącego odpowiedzią na wniosek autora z dnia 08.11.2021 r.

289 Art. 278 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks karny..., dz. cyt.

290 A. Marek, *Prawo karne*, wyd. 8, C.H. Beck, Warszawa 2007, s. 536 - 537.

odłączeniu mogą być przedmiotem kradzieży²⁹¹. W art. 115 § 9 k.k. ustawodawca doprecyzowuje, iż rzeczą ruchomą lub przedmiotem jest także polski lub obcy pieniądz lub inny środek płatniczy oraz dokument uprawniający do otrzymania sumy pieniężnej albo zawierający obowiązek wypłaty kapitału, odsetek, udziału w zyskach albo stwierdzenie uczestnictwa w spółce²⁹². Ponadto zauważyć należy, iż rzecz będąca przedmiotem kradzieży musi być cudza, tj. stanowić czyjąś własność lub być przedmiotem czyjegoś posiadania w sensie cywilnoprawnym; nie wchodzi więc w grę np. kradzież rzeczy, którą właściciel wyrzuca w celu pozbycia się²⁹³. Z uwagi zaś na to, że przedmiotem wykonawczym kradzieży jest wyłącznie rzecz ruchoma, części składowe nieruchomości (np. drzewo, budynek) mogą być skradzione dopiero po odłączeniu (np. wycięciu drzewa, rozbiórce domu)²⁹⁴. Jak słusznie zauważa A. Grześkowiak, trzy odmiany kradzieży mają przedmiot wykonawczy inny niż rzecz ruchoma. Są to²⁹⁵:

1. kradzież programu komputerowego (art. 278 § 2 k.k.),
2. kradzież energii (art. 278 § 5 k.k.), polegająca na bezprawnym uzyskaniu dostępu do źródła energii lub bezprawnym korzystaniu z niej, w szczególności na: podłączeniu się do systemu dostarczającego energię z pominięciem urządzenia pomiarowego, uszkodzeniu takiego urządzenia lub zmianie zapisu rejestrowanych przez nie danych,
3. kradzież karty uprawniającej do podjęcia pieniędzy z automatu bankowego (art. 278 § 5 k.k.).

Analizując rozmiar przestępczości w kategorii: kradzież cudzej rzeczy, należy zaznaczyć, iż kradzież należy grupy tzw. przepołowionych czynów zabronionych. Określeniem tym posługuje się zarówno doktryna, jak i praktyka, a nazywa ono czyny, które pomimo istnienia niemal tożsamego opisu kwalifikowane są jako wykroczenia bądź wykroczenia skarbowe, przestępstwa bądź przestępstwa skarbowe w zależności od przyjętych kryteriów odnoszących się do wartości mienia, wysokości szkody, sposobu popełnienia czynu czy jego skutków²⁹⁶. W latach 2010-2020 kilkakrotnie zmieniano granicę wartości mienia, od której w praktyce zależała kwalifikacja danego czynu jako przestępstwa. Do roku 2012 kwotą graniczną było 250 zł., w latach 2013-2018 kwoty

---

291 A. Marek, *Kodeks karny. Komentarz*, wyd. 4, Wolters Kluwer, Warszawa 2007, s. 261.

292 Art. 115 § 9 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks karny..., dz. cyt.

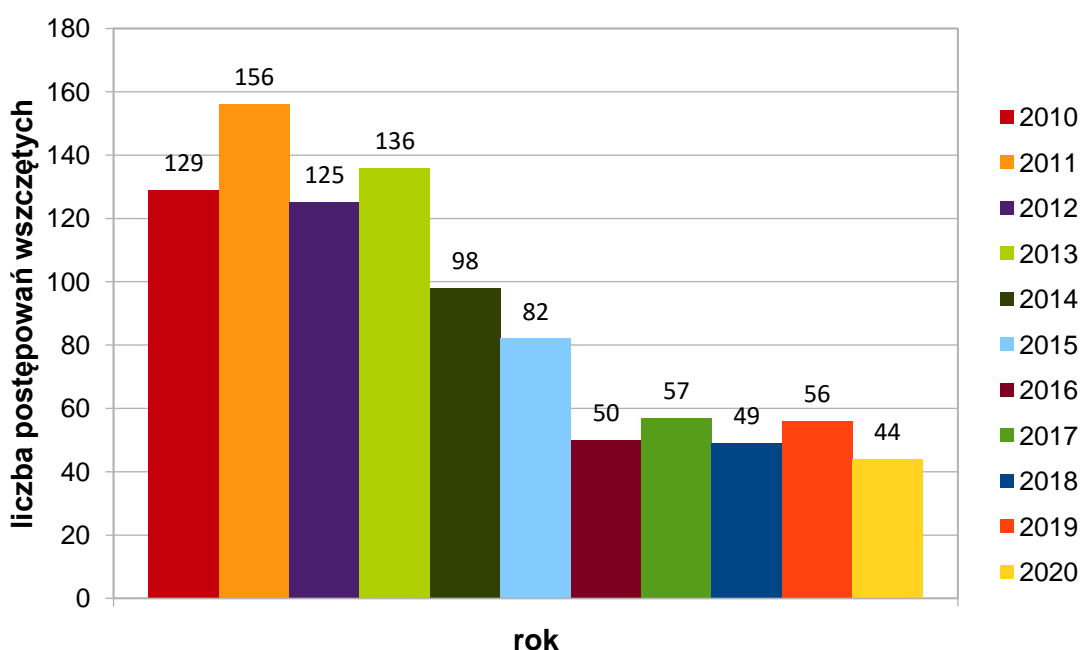
293 L. Gardocki, *Prawo karne*, wyd. 13 zmienione, C.H. Beck, Warszawa 2007, s. 320.

294 A. Grześkowiak, (red. nauk.), *Prawo karne*, wyd. 2, C.H. Beck, Warszawa 2009, s. 369.

295 Tamże, s. 369 - 370.

296 K. Liżyńska, *Z problematyki czynów przepołowionych*, [w:] *Nowa kodyfikacja prawa karnego, Tom XXIX*, AUW r No3510, Wrocław 2013, s. 253,
https://repozytorium.uni.wroc.pl/Content/118701/PDF/15_Lizynska_K_Z_problematyki_czynow_przepolowionych.pdf, [dostęp: 16.06.2021].

te zmieniały się corocznie, gdyż stanowiły $\frac{1}{4}$ minimalnego wynagrodzenia, a od 2018 r. kwota ta stanowi 500 zł²⁹⁷. Dlatego proste porównywanie liczby przestępstw kradzieży w analizowanych latach i wnioskowanie na tej podstawie o dynamice przestępczości w tej kategorii, na określonym terenie, (powiatu pleszewskiego czy województwa wielkopolskiego) byłoby obciążone błędem wynikającym ze zmieniającej się wartości skradzionej rzeczy ruchomej, od której zależało kwalifikowanie danego czynu zabronionego jako przestępstwa bądź wykroczenia. Jednakże w pełni uprawnione i obiektywne jest porównywanie danych z poszczególnych lat, dotyczących powiatu pleszewskiego w odniesieniu do danych dotyczących całego województwa wielkopolskiego, gdyż dane te były generowanych według identycznych kryteriów.

Wykres 34: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020 w kategorii: kradzież cudzej rzeczy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W analizowanym okresie najczęściej wszczęć postępowań przygotowawczych w powiecie pleszewskim w kategorii: kradzież cudzej rzeczy, odnotowano w roku 2011 (156). Natomiast minimalną liczbę wszczętych postępowań zarejestrowano w roku 2016 (50). W latach 2016-2020 zauważyć można niewielkie wahania liczby wszczynanych corocznie postępowań przygotowawczych w tej kategorii przestępstw, mieszczące się w granicach pomiędzy 57 postępowaniami wszczętymi w 2017 r. a 44

²⁹⁷ Art. 1 pkt 7 Ustawy z dnia 04.10.2018 r. o zmianie ustawy - Kodeks wykroczeń oraz niektórych innych ustaw, (Dz. U. 2018, poz. 2077).

w roku 2020.

W analizowanym okresie w powiecie pleszewskim średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w tej kategorii przestępstw kształtowała się na poziomie 89,27. Średnio w latach 2010-2020 notowano więc 14,13 wszczęć postępowań przygotowawczych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba postępowań wszczętych w województwie wielkopolskim
2010	16164
2011	16274
2012	16012
2013	16221
2014	13433
2015	12009
2016	10171
2017	8306
2018	7604
2019	7740
2020	7185
Średnia roczna liczba postępowań wszczętych z lat 2010-2020	11919,91

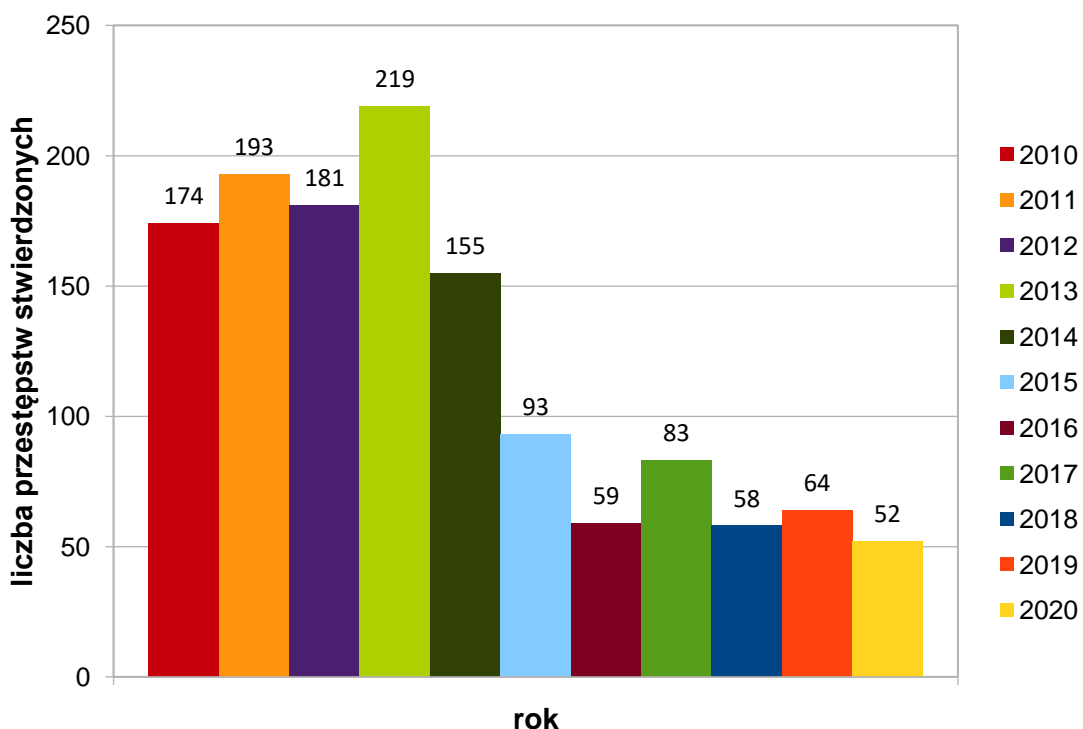
Tabela 7: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież cudzej rzeczy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Dynamika przestępczości w tej kategorii, mierzona liczbami bezwzględnymi postępowań wszczętych w całym województwie wielkopolskim, w analizowanym okresie, systematycznie malała. Największą liczbę wszczęć odnotowano w roku 2011 i wyniosła ona 16274, a minimum osiągnęła w roku 2020, kiedy to odnotowano 7185 wszczęć.

Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: kradzież cudzej rzeczy, w całym województwie wielkopolskim wyniosła 11919,91. Odnotowano więc średnio rocznie 34,29 wszczęć na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Z przedstawionych danych wynika, iż rozmiar przestępczości ujawnionej w kategorii: kradzież cudzej rzeczy w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną postępowań przygotowawczych wszczętych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (19,15), niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (37,63).

Wykres 35: Przestępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież cudzej rzeczy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Na przestrzeni lat 2010-2020 na terenie powiatu pleszewskiego, największą liczbę stwierdzonych przestępstw w kategorii: kradzież cudzej rzeczy, zarejestrowano w 2013 roku. W roku tym stwierdzono 219 przestępstw kradzieży. Najmniejszą zaś liczbę przestępstw stwierdzonych w tej kategorii odnotowano w roku 2020, w którym było ich 52.

W badanym okresie, średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: kradzież cudzej rzeczy, w powiecie pleszewskim ukształtowała się na poziomie 121,00. Średnio rocznie odnotowano więc 19,15 przestępstw stwierdzonych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba przestępstw stwierdzonych w województwie wielkopolskim
2010	17615
2011	18014
2012	18299
2013	18410
2014	14895
2015	12834
2016	10801
2017	9054
2018	7824
2019	8044
2020	8087
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych z lat 2010-2020	13079,73

Tabela 8: Przestępstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież cudzej rzeczy

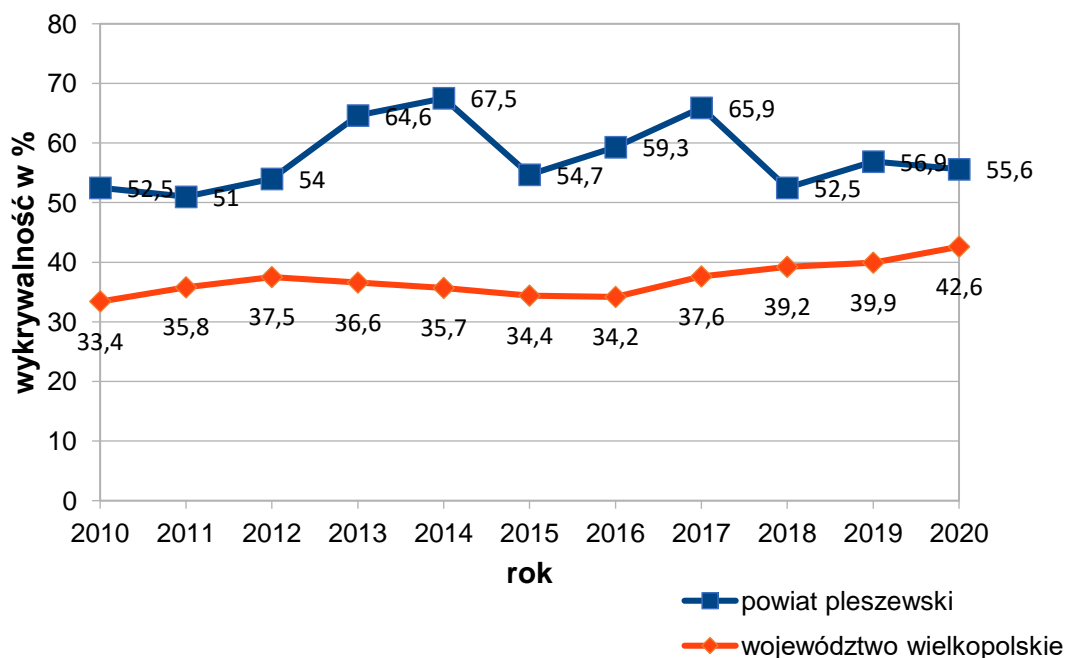
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Trend dynamiki przestępczości w tej kategorii, mierzonej liczbami bezwzględnymi przestępstw stwierdzonych, w całym województwie wielkopolskim kształtował się podobnie do trendu obserwowanego w powiecie pleszewskim. Największą liczbę przestępstw w kategorii: kradzież cudzej rzeczy, stwierdzono w roku 2013 i wyniosła ona 18410, po czym liczba ta systematycznie spadała do roku 2018, kiedy osiągnęła minimum na poziomie 7824 przestępstw stwierdzonych. W kolejnych dwóch latach odnotowano stabilizację na poziomie nieznacznie przekraczającym 8000 przestępstw stwierdzonych.

Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: kradzież cudzej rzeczy, w całym województwie wielkopolskim, ukształtowała się na poziomie 13079,79. W tej kategorii stwierdzono więc średnio rocznie 37,63 przestępstw w przeliczeniu na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Na podstawie analizowanych danych można stwierdzić, iż rozmiar przestępczości stwierdzonej w kategorii: kradzież cudzej rzeczy w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu

na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (19,15), niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (37,63).

Wykres 36: Wykrywalność przestępstw na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież cudzej rzeczy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Wykrywalność przestępstw w kategorii: kradzież cudzej rzeczy, w powiecie pleszewskim w analizowanym okresie wahała się w przedziale pomiędzy wartością minimalną – 51%, osiągniętą w 2011 r., a wartością maksymalną – 67,5%, osiągniętą w 2014 r. Natomiast wykrywalność w tej kategorii przestępstw w województwie wielkopolskim kształtowała się pomiędzy 33,4% w roku 2010, a 42,6% w roku 2020. Zauważyć należy, że również w tej kategorii przestępstw, w okresie poddanym analizie, w każdym roku, wykrywalność osiągnięta w powiecie pleszewskim była wyższa od średniej wykrywalności odnotowanej w województwie wielkopolskim. Co więcej, najwyższa średnia roczna wykrywalność województwa wielkopolskiego odnotowana w 2020 r. (42,6%) była zdecydowanie niższa od najniższej wykrywalności odnotowanej w tym samym okresie w powiecie pleszewskim w roku 2011 (51%).

3.3.3. Rozmiar przestępczości w kategorii: kradzież z włamaniem²⁹⁸

Kradzież z włamaniem należy do grupy przestępstw przeciwko mieniu opisanych w rozdziale XXXV Kodeksu karnego. Zostało ono spenalizowane w art. 279 k.k.²⁹⁹:

§ 1. *Kto kradnie z włamaniem, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.*

§ 2. *Jeżeli kradzież z włamaniem popełniono na szkodę osoby najbliższej, ściganie następuje na wniosek pokrzywdzonego.*

Kradzież z włamaniem stanowi typ kwalifikowany przestępstwa kradzieży opisanego w art. 278 k.k. Przy czym *znamieniem kwalifikującym jest sposób działania sprawcy, mianowicie włamanie. Kradzież z włamaniem zawsze stanowi przestępstwo, niezależnie od wartości przedmiotu czynności wykonawczej (art. 130 § 2 i 3 k.w.)*³⁰⁰. Kradzież z włamaniem od kradzieży zwykłej odróżnia to, że sprawca w celu dokonania zaboru w celu przywłaszczenia cudzej rzeczy ruchomej dokonuje włamania. *Ustawodawca używając ogólnego określenia „kto kradnie z włamaniem”, pozostawił jego wykładnię doktrynie i orzecznictwu*³⁰¹. W doktrynie i orzecznictwie przyjmuje się, że *włamanie to przełamanie zabezpieczeń chroniących przedmiot czynu przed kradzieżą*³⁰². Jak zauważa B. Hołyst, w definicjach różnych autorów zwraca się uwagę na *użycie siły fizycznej jako istotny element odróżniający kradzież zwykłą od kradzieży z włamaniem. Nie wydaje się to trafne, ponieważ nie przy każdym usunięciu przeszkody dominuje element użycia siły fizycznej. Przykładem może być otwarcie drzwi cudzego mieszkania za pomocą dorobionego klucza czy wytrycha. Jest to oczywiście włamanie, ale zastosowane narzędzia pozwoliły ograniczyć bezpośrednie użycie siły fizycznej do minimum*³⁰³. Użycie siły fizycznej ma więc znaczenie w potocznym rozumieniu pojęcia „włamanie”. Jednakże na gruncie prawa karnego materialnego, włamanie należy rozumieć znacznie szerzej niż wyłącznie jako działanie przy użyciu siły fizycznej. Jego znaczenie należy pojmować przede wszystkim przez pryzmat nieuszanowania woli właściciela czy dysponenta rzeczy w kwestii zabezpieczenia jej przed osobami trzecimi. *Będzie więc kradzieżą z włamaniem przełamanie elektronicznych kodów zabezpieczających dostęp do bankomatu albo do programu komputerowego, jeżeli*

---

298 Katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: kradzież z włamaniem, zawarto w załączniku do pisma Pr.062.14.2021.TS Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu z dnia 18.11.2021 r., będącego odpowiedzią na wniosek autora z dnia 08.11.2021 r.

299 Art. 279 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks karny..., dz. cyt.

300 M. Kulik, [w:] M. Mozgawa, (red. nauk.), *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, Zakamycze, Kraków 2006, s. 542.

301 A. Marek, *Kodeks...*, dz. cyt., s. 509.

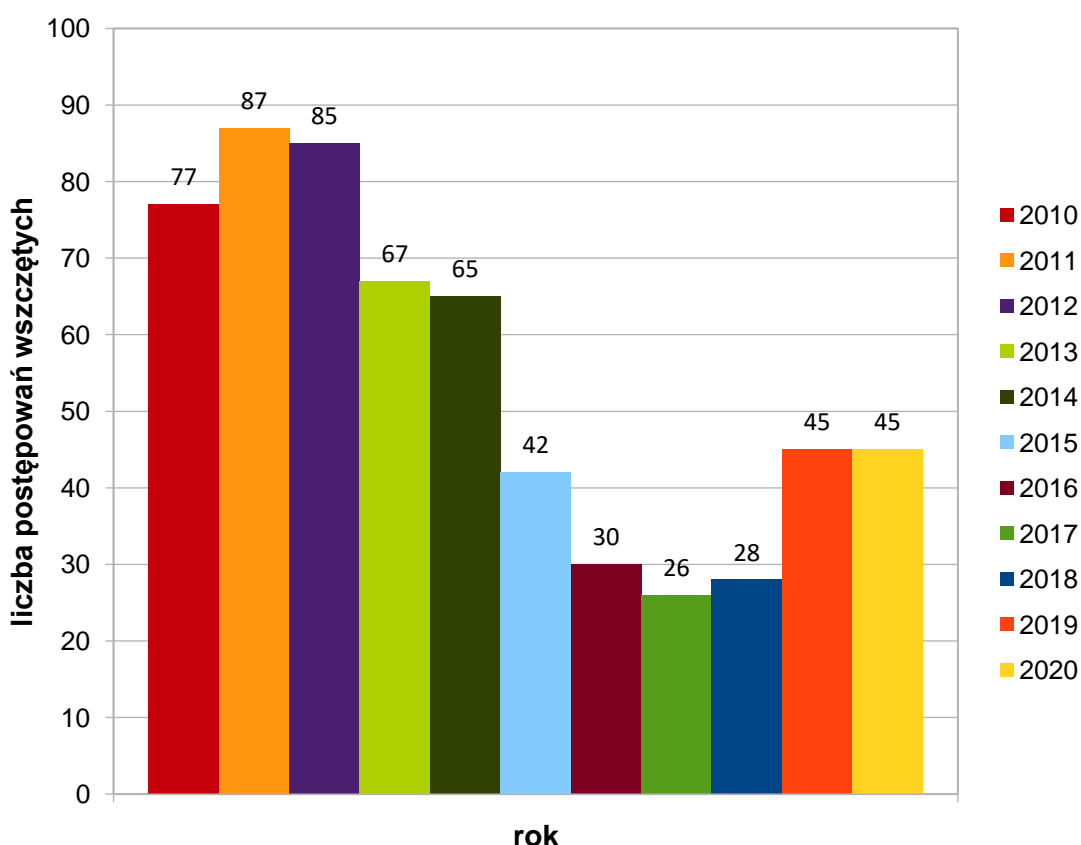
302 M. Kulik, dz. cyt., s. 748.

303 B. Hołyst, *Kryminalistyka...*, dz. cyt., s. 144.

sprawca działa w celu przywłaszczenia pieniędzy z bankomatu albo uzyskania programu komputerowego³⁰⁴ mimo, iż takie działanie w ogóle nie wymaga używania siły fizycznej.

Dla wyczerpania znamion kradzieży z włamaniem ważny jest również moment powstania zamiaru kradzieży. *Zamiar kradzieży musi powstać przed, a najpóźniej w trakcie realizacji znamienia „włamanie”.* Jeżeli zaistnieje on dopiero po dostaniu się do wnętrza pomieszczenia, to w zachowaniu sprawcy należałoby wyróżnić dwa czyny, z których pierwszy może, choć nie musi, wyczerpywać znamiona zniszczenia lub uszkodzenia rzeczy (art. 288 k.k.), a drugi – znamiona kradzieży (art. 278 k.k.)³⁰⁵.

Wykres 37: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież z włamaniem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W powiecie pleszewskim w latach 2010-2020 największą liczbę wszczętych postępowań przygotowawczych w kategorii: kradzież z włamaniem, odnotowano w 2011 roku i wyniosła ona 87, najmniejszą zaś liczbę wszczęć zanotowano w roku 2017, kiedy wyniosła ona 26.

304 A. Marek, *Kodeks...*, dz. cyt., s. 510.

305 A. Grześkowiak, (red. nauk.), dz. cyt., s. 370.

Z prezentowanych danych wynika, iż w latach 2011-2017 trend wszczęć postępowań przygotowawczych w tej kategorii przestępstw był wyraźnie spadkowy, po czym nastąpiło przełamanie i począwszy od roku 2018 liczba wszczęć zaczęła stopniowo rosnać.

Średnia roczna liczba wszczęć kształtowała się na poziomie 54,27. Średnio rocznie odnotowano więc 8,59 wszczęć postępowań przygotowawczych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba postępowań wszczętych w województwie wielkopolskim
2010	7124
2011	7025
2012	6361
2013	6150
2014	5370
2015	4903
2016	3643
2017	2935
2018	2941
2019	2979
2020	2843
Średnia roczna liczba postępowań wszczętych z lat 2010-2020	4752,18

Tabela 9: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010- 2020, w kategorii: kradzież z włamaniem

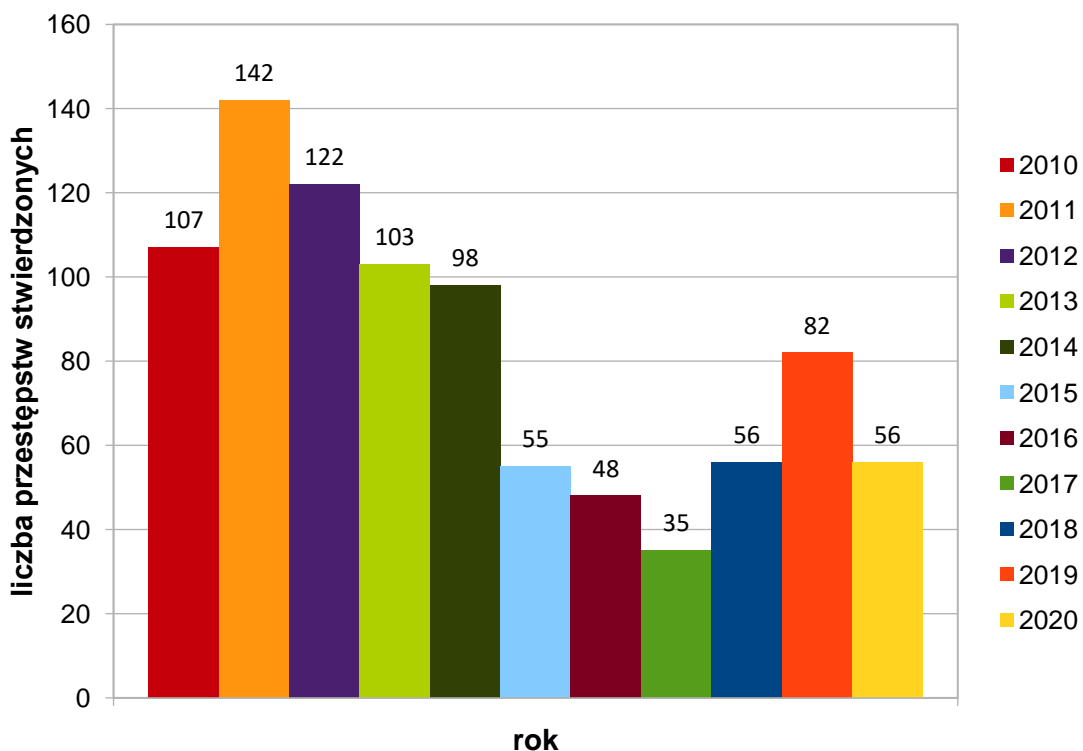
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Podobnie kształtowała się dynamika przestępstw w tej kategorii mierzona liczbą bezwzględną postępowań wszczętych w całym województwie wielkopolskim. Największą liczbę wszczęć odnotowano w roku 2010 i wyniosła ona 7124, po czym liczba ta systematycznie spadała do roku 2017, kiedy osiągnęła minimum na poziomie 2935 wszczęć.

Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: kradzież z włamaniem, w całym województwie wielkopolskim ukształtowała się

na poziomie 4752,18. Odnotowano więc średnio rocznie 13,67 wszczęć na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Z analizowanych danych wynika, iż rozmiar przestępczości ujawnionej w kategorii: kradzież z włamaniem, w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą postępowań przygotowawczych wszczętych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (8,59) niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (13,67).

Wykres 38: Przepisywane przestępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież z włamaniem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Podobny trend, jak w przypadku liczby postępowań wszczętych, można w tej kategorii przestępczości zaobserwować analizując dynamikę przestępczości mierzoną liczbami przestępstw stwierdzonych. W latach 2010-2020 na terenie powiatu pleszewskiego, największą liczbę stwierdzonych przestępstw w kategorii kradzieży z włamaniem odnotowano w 2011 roku, kiedy to wyniosła ona 142. W kolejnych latach liczby te systematycznie malały, aż do roku 2017, w którym odnotowano minimalną liczbę – 35 przestępstw stwierdzonych w tej kategorii.

Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych wyniosła w powiecie pleszewskim 82,18. Średnio odnotowano więc 13,00 przestępstw stwierdzonych

na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba przestępstw stwierdzonych w województwie wielkopolskim
2010	8648
2011	8779
2012	8109
2013	8091
2014	6962
2015	6299
2016	4617
2017	3810
2018	4350
2019	4849
2020	4571
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych z lat 2010-2020	6280,45

Tabela 10: Przestępstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież z włamaniem

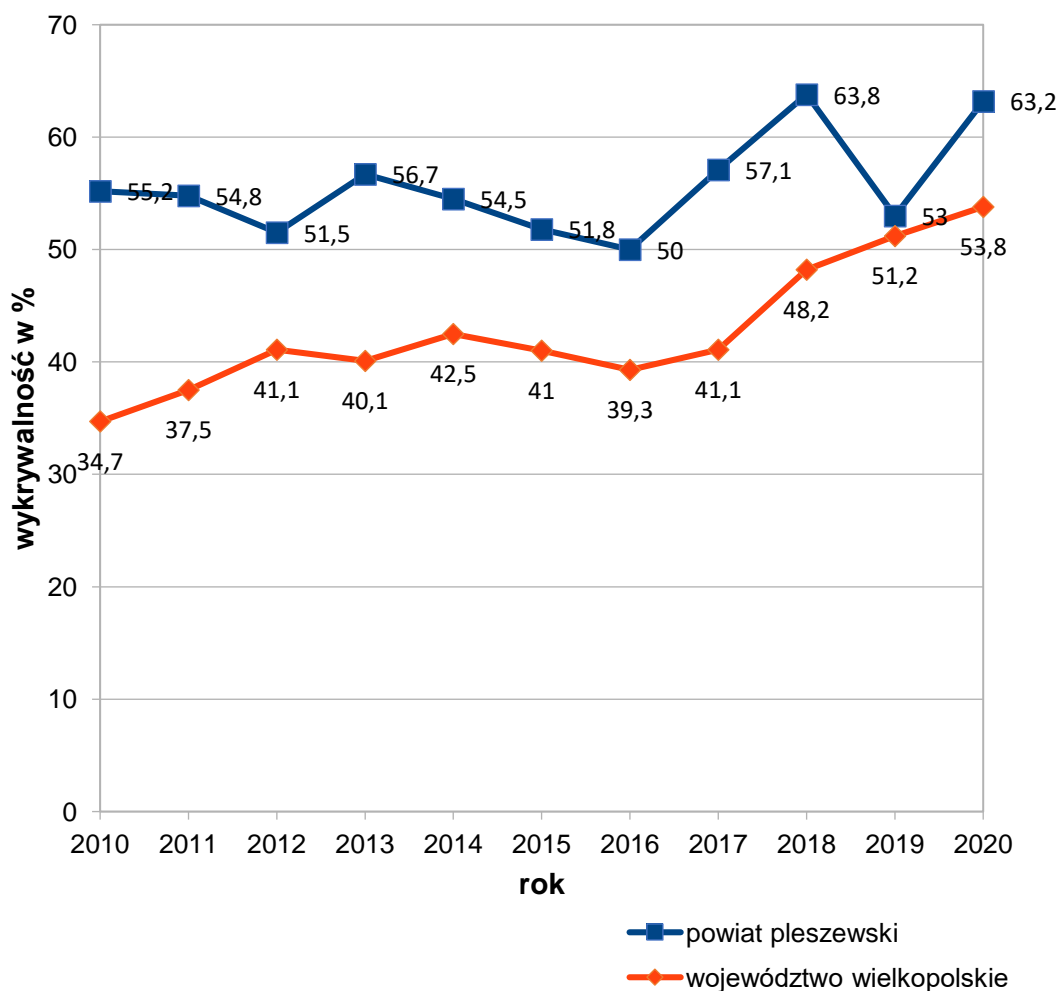
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Podobnie kształtowała się dynamika przestępstw w tej kategorii, mierzona liczbą bezwzględną przestępstw stwierdzonych, w całym województwie wielkopolskim. Największą liczbę przestępstw w kategorii: kradzież z włamaniem, stwierdzono w roku 2011 i wyniosła ona 8779, po czym liczba ta systematycznie spadała do roku 2017, kiedy osiągnęła minimum na poziomie 3810 przestępstw stwierdzonych.

Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: kradzież z włamaniem, w całym województwie wielkopolskim, ukształtowała się na poziomie 6280,45. Stwierdzono więc w tej kategorii średnio 18,07 przestępstw w przeliczeniu na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Analiza prezentowanych danych dowodzi, iż rozmiar przestępczości stwierdzonej w kategorii: kradzież z włamaniem w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (13,00) niż średni roczny w całym

województwie wielkopolskim (18,07).

Wykres 39: Wykrywalność przestępstw na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież z włamaniem

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Wykrywalność przestępstw w kategorii: kradzież z włamaniem, w powiecie pleszewskim w analizowanym okresie wahała się w przedziale pomiędzy wartością najniższą – 50%, osiągniętą w 2016 r., a wartością najwyższą – 63,8%, osiągniętą w 2018 r. Tymczasem wykrywalność w tej kategorii w województwie wielkopolskim kształtowała się pomiędzy 37,5% w roku 2011, a 53,8% w roku 2020. Zauważyć należy, że w tej kategorii przestępstw, w okresie poddanym analizie, w każdym roku wykrywalność osiągnięta w powiecie pleszewskim była wyższa od średniej wykrywalności odnotowanej w województwie wielkopolskim.

3.3.4. Rozmiar przestępczości w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu³⁰⁶

W biuletynach statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu generowanych na podstawie danych wprowadzanych do KSIP, ze zbiorów kategorii: kradzież cudzej rzeczy oraz kategorii: kradzież z włamaniem, ze względu na kryterium przedmiotu zamachu (samochód), wyodrębniono dane statystyczne dotyczące oddzielnej kategorii przestępstw: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu. Należy się zgodzić, że zabór samochodu w celu przywłaszczenia jest rzeczywiście kategorią specyficzną. Można go bowiem dokonać zarówno poprzez kradzież zwykłą jak i poprzez kradzież z włamaniem, nie przełamując przy tym żadnych zabezpieczeń umiejscowionych poza samym przedmiotem zaboru (samochodem). Jak zauważa A. Marek, *pojęciowe problemy budzi sytuacja, gdy sprawca włamuje się do pojazdu mechanicznego, aby pojazd ten ukraść, gdyż trudno przyjąć, że samochód jest pomieszczeniem zabezpieczającym siebie samego przed kradzieżą. Niemniej można uznać, że specjalnymi zabezpieczeniami są zamki, immobilizery, czy inne zabezpieczenia samochodu przed kradzieżą, które sprawca musi pokonać dla dokonania zaboru. Oznacza to, że nie jest kradzieżą z włamaniem – kradzieżą pojazdu otwartego lub zamkniętego tylko na klamkę³⁰⁷.*

Istotnym argumentem przemawiającym za stworzeniem w statystyce policyjnej odrębnej kategorii przestępstw: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu, jest fakt iż rzeczywiście ściganie sprawców zaborów samochodów w celu przywłaszczenia, niezależnie od tego czy następują one w wyniku kradzieży czy kradzieży z włamaniem, od wielu lat jest przez polską Policję traktowane priorytetowo. Wynika to z faktu, iż samochód jako przedmiot kradzieży jest bardzo atrakcyjnym łupem dla przestępców. Jak słusznie zauważa B. Hołyst, *obiektywna łatwość w zawładnięciu samochodem, możliwość jego szybkiego przemieszczania i niezwykle chłonny rynek paserski – to tylko niektóre przyczyny, kierujące aktywność środowisk na ten rodzaj przestępstwa, przynoszący szybki i łatwy zysk³⁰⁸.* Należy również pamiętać, że kradzieże i kradzieże z włamaniem samochodów napędzają rozwój całego obszaru tzw. przestępczości okołosamochodowej, związanej przede wszystkim z handlem częściami zamiennymi pochodzącymi z przestępstw. Ze względu na wysokie ceny części zamiennych

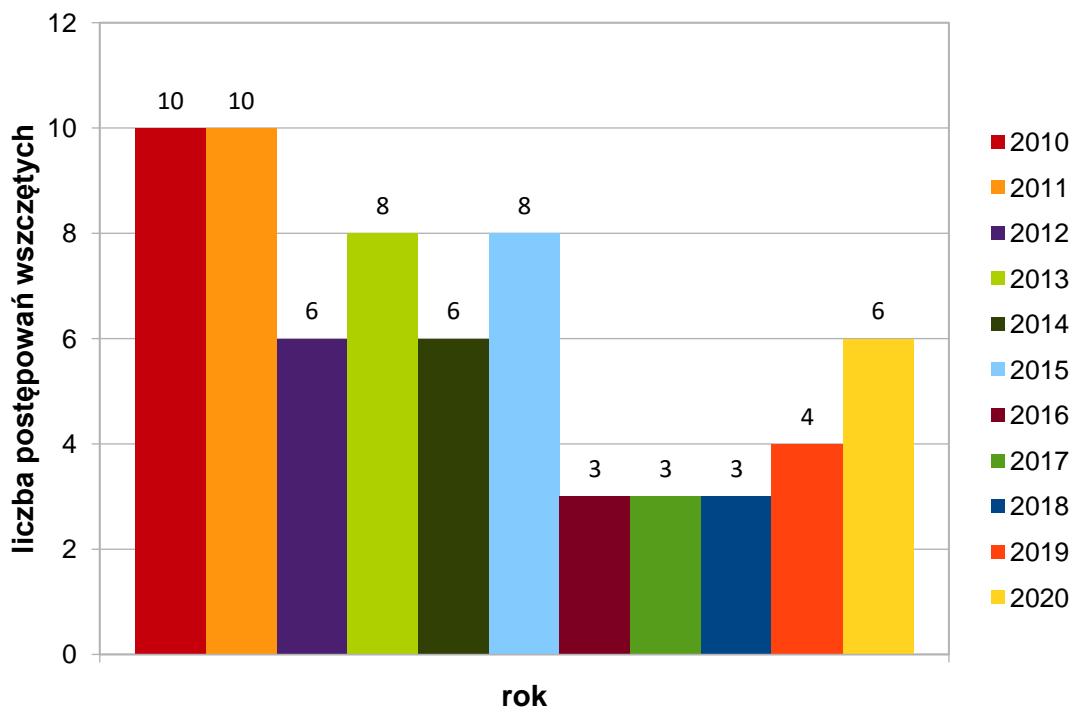
---

306 Katalog przestępstw zaliczanych w KSIP do kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu, zawarto w załączniku do pisma Pr.062.14.2021.TS Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu z dnia 18.11.2021 r., będącego odpowiedzią na wniosek autora z dnia 08.11.2021 r.

307 A. Marek, *Kodeks...*, dz. cyt., s. 510 - 511.

308 B. Hołyst, *Kryminalistyka...*, dz. cyt., s. 148.

dyktowane przez producentów, stale istnieje duży popyt na atrakcyjne cenowo części zamienne pochodzące z rozbiórki kradzionych samochodów, oferowane przez paserów na giełdach samochodowych czy w Internecie.

Wykres 40: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020 największą liczbę wszczętych postępowań przygotowawczych w kategorii kradzież i kradzież z włamaniem samochodu, odnotowano w latach 2010–2011 (10). Natomiast najmniejszą liczbę wszczęć notowano kolejno w latach: 2016, 2017 i 2018 (3). Prezentowane dane pokazują, że w latach 2010-2018 trend wszczęć postępowań przygotowawczych tej kategorii przestępstw był generalnie spadkowy, po czym nastąpiło przełamanie i począwszy od roku 2019 liczba wszczęć zaczęła ponownie rosnąć.

Średnia roczna liczba wszczęć w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu, kształtowała się w powiecie pleszewskim na poziomie 6,09. Średnio rocznie odnotowano więc 0,96 wszczęć postępowań przygotowawczych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba postępowań wszczętych w województwie wielkopolskim
2010	1924
2011	1796
2012	1712
2013	1935
2014	1749
2015	1513
2016	1285
2017	1025
2018	869
2019	782
2020	835
Średnia roczna liczba postępowań wszczętych z lat 2010-2020	1402,27

Tabela 11: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

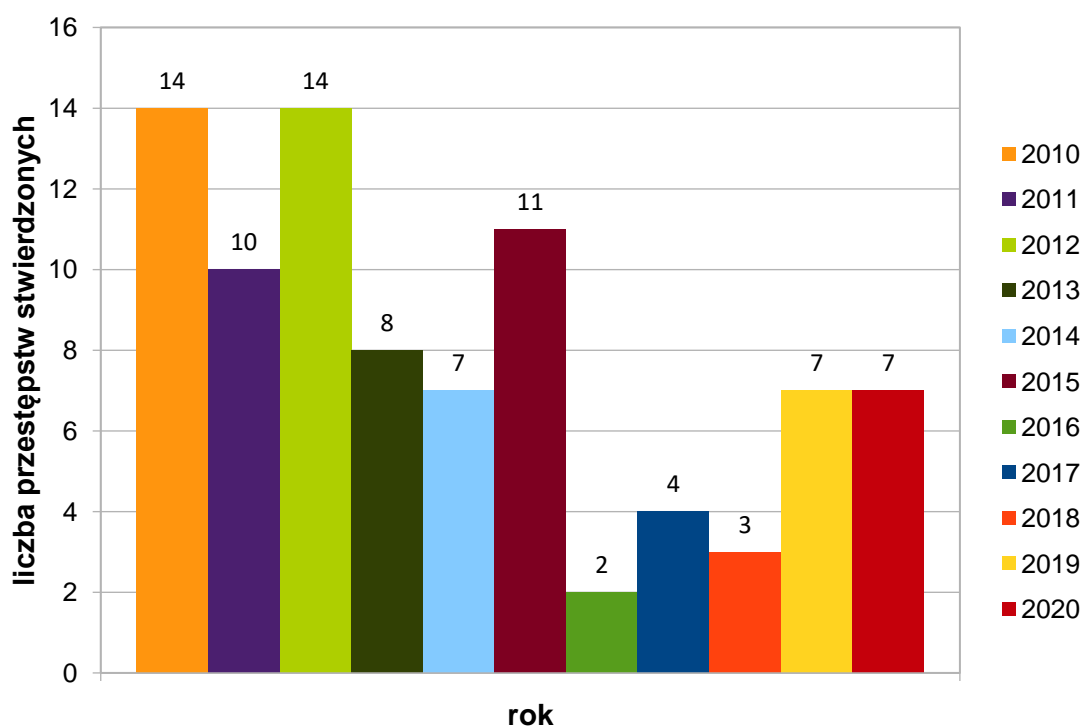
W województwie wielkopolskim dynamika przestępczości w tej kategorii przestępstw mierzona liczbą bezwzględną postępowań wszczętych, generalnie w latach 2010-2020 wykazuje tendencję bardzo silnie spadkową. Największe liczby wszczęć odnotowano w roku 2010 (1924) oraz w roku 2013 (1935), przy czym rok 2013 był rokiem niewpisującym się w trend spadkowy, w którym po dwóch kolejnych latach wyraźnych spadków nastąpił zdecydowany wzrost liczby wszczęć. Następnie, począwszy od roku 2014 liczba wszczęć postępowań przygotowawczych o przestępstwa kradzieży i kradzieży z włamaniem samochodu systematycznie spadała, aż do roku 2019, kiedy osiągnęła minimum na poziomie 782 wszczęć, po czym w roku 2020 znowu nieznacznie wzrosła do poziomu 835 wszczęć. Zauważyć jednak należy, iż liczba wszczęć (835) z ostatniego roku okresu poddanego analizie (2020) stanowi zaledwie 43,4% liczby wszczęć (1924) odnotowanej w pierwszym roku okresu poddanego analizie (2010).

Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii:

kradzież i kradzież z włamaniem samochodu w całym województwie wielkopolskim ukształtowała się na poziomie 1402,27. Odpowiednio, odnotowano średnio rocznie 4,03 wszczęć na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Z prezentowanych danych wynika, iż rozmiar przestępczości ujawnionej w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną postępowań przygotowawczych wszczętych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był ponad czterokrotnie mniejszy (0,96), niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (4,03).

Wykres 41: Przestępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W okresie od 2010 do 2020 roku, na terenie powiatu pleszewskiego, największe liczby bezwzględne stwierdzonych przestępstw w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu, zarejestrowano w roku 2010 (14) oraz w roku 2012 (14). Najmniejszą zaś liczbę przestępstw stwierdzonych w tej kategorii odnotowano w roku 2016 (2).

Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu, w powiecie pleszewskim ukształtowała się na poziomie 7,91. Średnio rocznie stwierdzono więc 1,25 przestępstw kradzieży i kradzieży z włamaniem

samochodu na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba przestępstw stwierdzonych w województwie wielkopolskim
2010	2055
2011	1919
2012	1877
2013	2123
2014	1827
2015	1562
2016	1315
2017	1170
2018	893
2019	889
2020	875
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych z lat 2010-2020	1500,45

Tabela 12: Przestępstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu

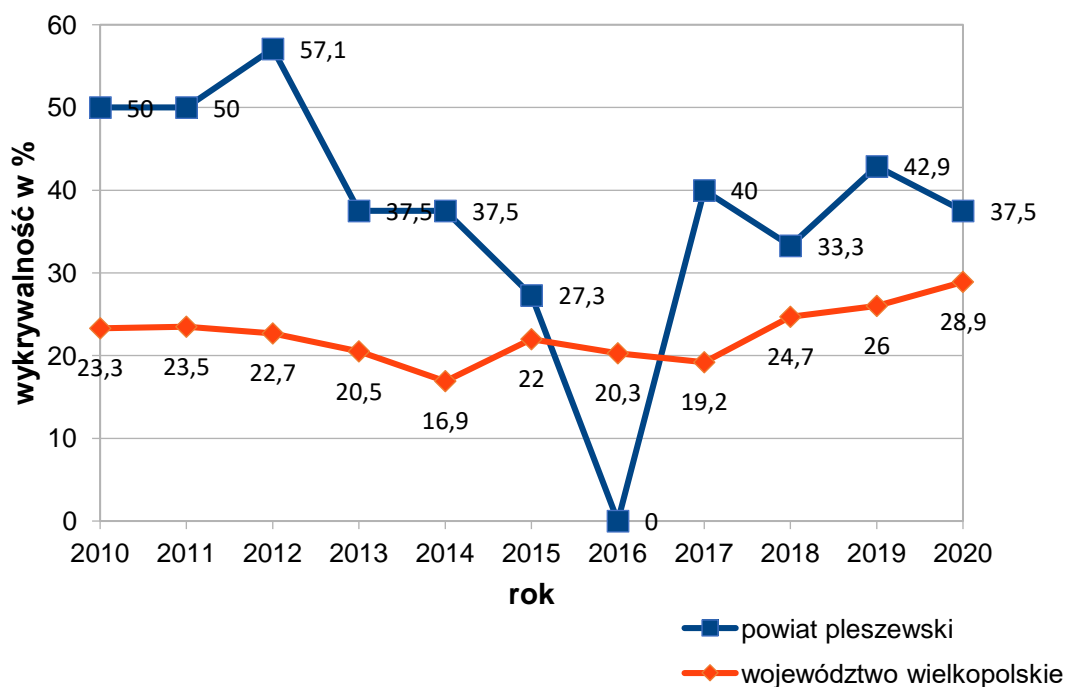
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Trend dynamiki przestępczości w tej kategorii, mierzonej liczbami bezwzględnyymi przestępstw stwierdzonych, w całym województwie wielkopolskim wykazywał w latach 2010-2020 zdecydowaną tendencję spadkową. Największe liczby przestępstw w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu, stwierdzono w latach 2010 (2055) oraz 2013 (2123), kiedy to podobnie jak w przypadku dynamiki przestępczości mierzonej liczbami wszczętych postępowań przygotowawczych, po dwóch kolejnych latach dużych spadków, nastąpił wyraźny wzrost liczby stwierdzonych kradzieży i kradzieży z włamaniem samochodu. Następnie, począwszy od roku 2014 liczba stwierdzanych przestępstw w tej kategorii systematycznie spadała, aż do roku 2020, kiedy to osiągnęła minimum na poziomie 875 przestępstw.

Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu, w całym województwie wielkopolskim, ukształtowała się na poziomie 1500,45. W tej kategorii stwierdzano więc średnio rocznie 4,32 przestępstw

w przeliczeniu na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Z prezentowanych danych jednoznacznie wynika, że rozmiar przestępczości stwierdzonej w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu, w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (1,25), niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (4,32).

Wykres 42: Wykrywalność na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W analizowanym okresie wykrywalność przestępstw w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu, w powiecie pleszewskim wahała się w przedziale pomiędzy wartością minimalną – 0%, odnotowaną w 2016 r., a wartością maksymalną – 57,1%, osiągniętą w 2012 r. Natomiast wykrywalność w tej kategorii przestępstw w województwie wielkopolskim kształtowała się pomiędzy 16,9% w roku 2014, a 28,9% w roku 2020. Warty uwagi jest fakt, że z wyjątkiem 2016 roku kiedy to przy zaledwie dwóch stwierdzonych przestępstwach z kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu, odnotowano 0% wykrywalności, we wszystkich pozostałych latach okresu poddanego analizie, wykrywalność osiągnięta w powiecie

pleszewskim była zdecydowanie wyższa od średniej wykrywalności odnotowanej w województwie wielkopolskim.

3.3.5. Rozmiar przestępczości w kategorii: uszkodzenie rzeczy³⁰⁹

Kolejną rozważaną kategorią przestępstw przeciwko mieniu jest uszkodzenie rzeczy³¹⁰:

§ 1. Kto cudzą rzecz niszczy, uszkadza lub czyni niezdatną do użytku, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. W przypadku mniejszej wagi, sprawca podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 3. Karze określonej w § 1 podlega także ten, kto przerywa lub uszkadza kabel podmorski albo narusza przepisy obowiązujące przy zakładaniu lub naprawie takiego kabla.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 1 lub 2 następuje na wniosek pokrzywdzonego.

Określenie przedmiotu czynności wykonawczej w tym przestępstwie jest podobne jak w przestępstwie kradzieży. *Jedyna różnica polega tu na tym, że przedmiotem wykonawczym uszkodzenia rzeczy może być zarówno rzecz ruchoma, jak i nieruchoma³¹¹. W przypadku tego przestępstwa czynnościami wykonawczymi – alternatywnymi formami jego popełnienia – są niszczenie, uszkodzenie lub uczynienie rzeczy niezdatną do użytku. Przez niszczenie należy rozumieć zniszczenie całkowite lub tak znaczne naruszenie substancji materialnej rzeczy, iż nie nadaje się ona do używania zgodnie z przeznaczeniem. Uszkodzenie natomiast to naruszenie lub uszczuplenie substancji materialnej lub takie oddziaływanie na rzecz, które powoduje istotne ograniczenie jej właściwości użytkowych³¹². Niszczenie i uszkodzenie rzeczy w tym rozumieniu różnią się wyłącznie ilościowo. Polegają na powodowaniu fizycznych zmian w strukturze rzeczy. W wypadku zniszczenia rzeczy zachodzi jej całkowite unicestwienie bądź uszkodzenie idące tak daleko, że rzecz przestaje przynależać do tego rodzaju, do jakiego należała przed czynem. Uszkodzenie stanowi naruszenie substancji rzeczy bez unicestwienia³¹³. Trzecią możliwą formą*

---

309 Katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: uszkodzenie rzeczy, zawarto w załączniku do pisma Pr.062.14.2021.TS Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu z dnia 18.11.2021 r., będącego odpowiedzią na wniosek autora z dnia 08.11.2021 r.

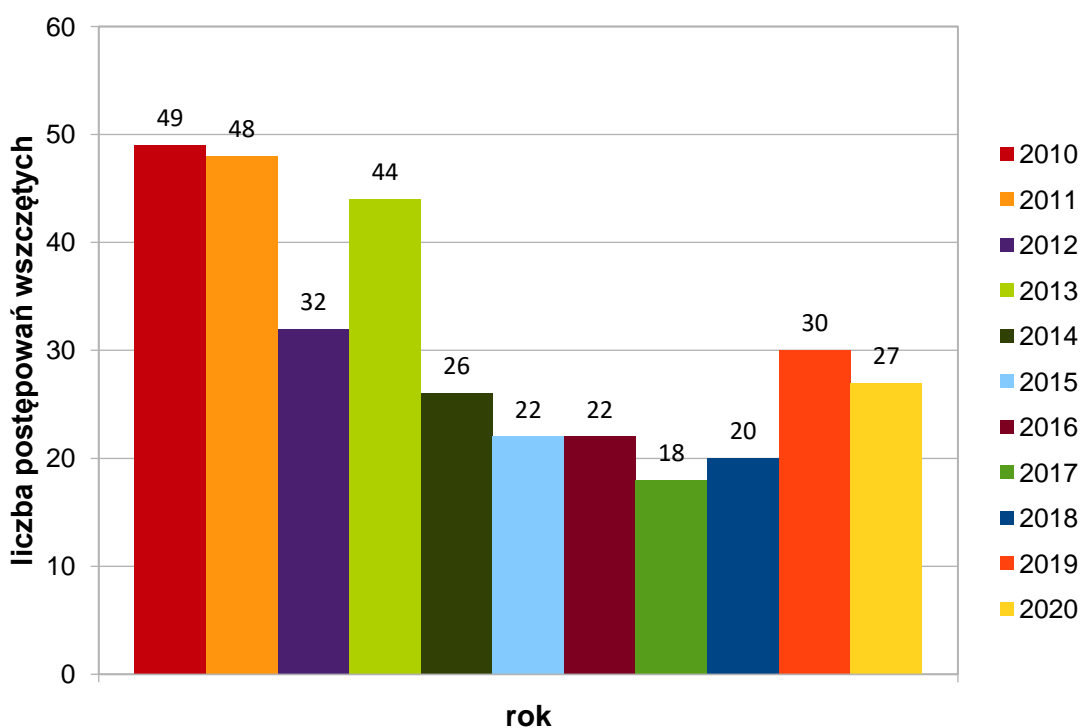
310 Art. 288 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks karny..., dz. cyt.

311 M. Kulik, [w:] M. Mozgawa, (red. nauk.), dz. cyt., s. 558.

312 A. Marek, *Prawo...*, dz. cyt., s. 556.

313 M. Kulik, [w:] M. Mozgawa, (red. nauk.), dz. cyt., s. 558 - 559.

popęlnienia tego przestęstwa jest uczynienie rzeczy niezdatną do użytku. *Rozumieć przez to należy pozbawienie mienia właściwości użytkowych, jednakże bez istotnego naruszenie jego substancji (np. dosypanie piasku do pojemnika na benzynę w samochodzie, zatkanie przewodu doprowadzającego gaz, odcięcie zasilania uniemożliwiające pracę komputera itp.)*³¹⁴. Istotnym jest, że przestęstwo uszkodzenia rzeczy jest przestęstwem, które można popełnić wyłącznie z winy umyślnej, w obu formach zamiaru (bezpośrednim i ewentualnym). *Zniszczenie lub uszkodzenie rzeczy w wyniku lekkomyślności lub niedbalstwa stanowi jedynie delikt cywilny powodujący obowiązek przywrócenia stanu poprzedniego (restitutio in integrum) lub zapłacenia stosownego odszkodowania*³¹⁵. Uszkodzenie rzeczy, podobnie jak kradzież cudzej rzeczy, należy do grupy przestęstw przepołowionych (patrz uwagi zawarte w podrozdziale 3.3.2.).

Wykres 43: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszkodzenie rzeczy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Na terenie powiatu pleszewskiego, w okresie objętym analizą największą liczbę wszczętych postępowań przygotowawczych w kategorii: uszkodzenie rzeczy,

314 A. Marek, *Prawo...*, dz. cyt., s. 556.

315 Tamże, s. 556 - 557.

odnotowano w 2010 roku i wyniosła ona 49, najmniejszą zaś liczbę wszczęć zanotowano w roku 2017, kiedy wyniosła ona 18. Z prezentowanych danych wynika, iż w latach 2010-2017 trend wszczęć postępowań przygotowawczych w tej kategorii przestępstw był wyraźnie spadkowy, (z wyjątkiem roku 2013) po czym nastąpiło przełamanie i począwszy od 2018 roku liczba wszczęć zaczęła nieznacznie wzrastać.

Średnia roczna liczba wszczęć w tej kategorii przestępstw kształtowała się na poziomie 30,73. Średnio rocznie notowano więc 4,86 wszczęć postępowań przygotowawczych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba postępowań wszczętych w województwie wielkopolskim
2010	5694
2011	5929
2012	5396
2013	4954
2014	4023
2015	3979
2016	3452
2017	3105
2018	2975
2019	2921
2020	2803
Średnia roczna liczba postępowań wszczętych z lat 2010-2020	4111,91

Tabela 13: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszkodzenie rzeczy

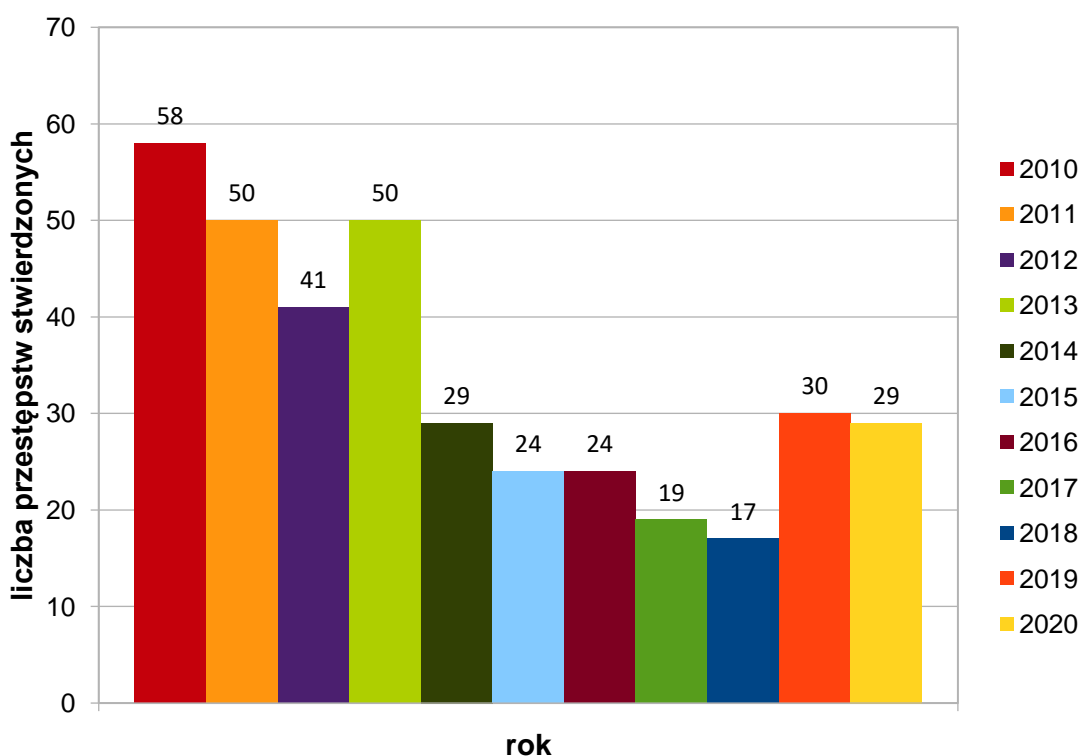
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W województwie wielkopolskim, w analizowanym okresie, liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: uszkodzenie rzeczy osiągnęła swoje apogeum w roku 2011 (5929), po czym systematycznie spadała aż do roku 2020, w którym osiągnęła minimum na poziomie 2803 wszczęć.

Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii:

uszkodzenie rzeczy, w całym województwie wielkopolskim ukształtowała się na poziomie 4111,91. Odnotowano więc średnio rocznie 11,83 wszczęć na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Z danych poddanych analizie wynika, iż rozmiar przestępczości ujawnionej w kategorii: uszkodzenie rzeczy, w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną postępowań przygotowawczych wszczętych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (4,86) niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (11,83).

Wykres 44: Przestępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszkodzenie rzeczy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Na przestrzeni lat 2010-2020, na terenie powiatu pleszewskiego, największą liczbę stwierdzonych przestępstw w kategorii: uszkodzenie rzeczy, zarejestrowano w 2010 roku. W roku tym, stwierdzono 58 przestępstw uszkodzenia rzeczy. Najmniejszą zaś liczbę przestępstw stwierdzonych w tej kategorii odnotowano w roku 2018, w którym było ich zaledwie 17.

W badanym okresie, średnia roczna liczba przestępstw uszkodzeń rzeczy, stwierdzonych w powiecie pleszewskim ukształtowała się na poziomie 33,73. Średnio rocznie notowano więc 5,34 przestępstw stwierdzonych na 10000 mieszkańców powiatu

pleszewskiego.

Rok	liczba przestępstw stwierdzonych w województwie wielkopolskim
2010	5831
2011	6343
2012	5887
2013	5115
2014	4070
2015	3831
2016	3349
2017	3054
2018	2648
2019	2829
2020	2753
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych z lat 2010-2020	4155,45

Tabela 14: Przestępstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszkodzenie rzeczy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W rozpatrywanym okresie, w województwie wielkopolskim w kategorii przestępstw: uszkodzenie rzeczy, zdecydowanie najczęściej czynów stwierdzonych odnotowano w roku 2011 (6343). Od roku 2012 liczba stwierdzanych przestępstw w tej kategorii dynamicznie spadała aż do roku 2018, kiedy osiągnęła swoje minimum na poziomie 2648 przestępstw. W latach 2019 i 2020 odnotowano ponowny wzrost liczb bezwzględnych przestępstw stwierdzonych w stosunku do przełomowego roku 2018.

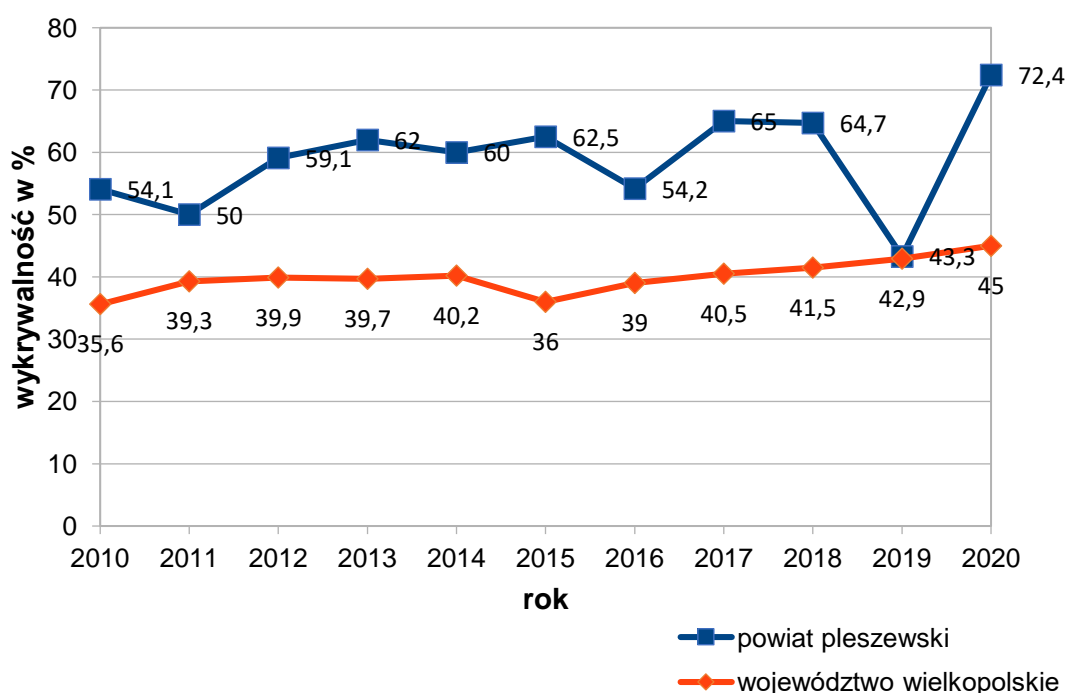
Analiza trendu dynamiki przestępczości mierzonej bezwzględnymi liczbami przestępstw stwierdzonych w kategorii: uszkodzenie rzeczy, w województwie wielkopolskim w latach 2010-2020, pozwala na stwierdzenie, iż trend ten jest ściśle powiązany z kolejno następującymi zmianami wartości granicznej przepołowionego czynu zabronionego, jakim jest uszkodzenie rzeczy.

Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: uszkodzenie

rzeczy, w całym województwie wielkopolskim, ukształtowała się na poziomie 4155,45. W tej kategorii stwierdzono więc średnio 11,95 przestępstw w przeliczeniu na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Prezentowane dane wskazują, że rozmiar przestępczości stwierdzonej w kategorii: uszkodzenie rzeczy w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był o ponad połowę mniejszy (5,34), niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (11,95).

Wykres 45: Wykrywalność przestępstw na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszkodzenie rzeczy

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Wykrywalność przestępstw w kategorii: uszkodzenie rzeczy, w powiecie pleszewskim w analizowanym okresie wahała się w przedziale pomiędzy wartością minimalną – 43,3%, osiągniętą w 2019 r., a wartością maksymalną – 72,4%, osiągniętą w 2020 r. Tymczasem wykrywalność w tej kategorii przestępstw w województwie wielkopolskim wykazywała stały trend wzrostowy od wartości minimalnej z roku 2010 (35,6%) po wartość maksymalną (45%), osiągniętą w 2020 r. Podkreślenia wymaga fakt, że również w tej kategorii przestępstw, w latach 2010-2020, w każdym roku, wykrywalność osiągnięta w powiecie pleszewskim była wyższa od średniej

wykrywalności odnotowanej w województwie wielkopolskim.

3.3.6. Rozmiar przestępczości w kategorii: przestępstwa rozbójnicze³¹⁶

Przestępstwa rozbójnicze sklasyfikowane zostały w rozdziale XXXV Kodeksu karnego, jako przestępstwa przeciwko mieniu. Jednakże są one typami przestępstw złożonych, gdyż skierowane są zarówno przeciwko mieniu jak i przeciwko osobie – jej życiu, zdrowiu, nietykalności cielesnej i wolności. Do przestępstw rozbójniczych zaliczamy:

1. rozbój³¹⁷:

§ 1. Kto kradnie, używając przemocy wobec osoby lub grożąc natychmiastowym jej użyciem albo doprowadzając człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności, podlega karze pozbawienia wolności od lat 2 do 12.

§ 2. Jeżeli sprawca rozboju posługuje się bronią palną, nożem lub innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem lub środkiem obezwładniającym albo działa w inny sposób bezpośrednio zagrażający życiu lub wspólnie z inną osobą, która posługuje się taką bronią, przedmiotem, środkiem lub sposobem, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

2. kradzież rozbójniczą³¹⁸:

Kto, w celu utrzymania się w posiadaniu zabranej rzeczy, bezpośrednio po dokonaniu kradzieży, używa przemocy wobec osoby lub grozi natychmiastowym jej użyciem albo doprowadza człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

3. wymuszenie rozbójnicze³¹⁹:

Kto, w celu osiągnięcia korzyści majątkowej, przemocą, groźbą zamachu na życie lub zdrowie albo gwałtownego zamachu na mienie, doprowadza inną osobę do rozporządzenia mieniem własnym lub cudzym albo do zaprzestania działalności gospodarczej, podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Dla porządku należy dodać, iż polskie prawo karne w art. 289 § 3 k.k. przewidziało rozbójniczy zabór pojazdu mechanicznego w celu krótkotrwałego użycia,

---

316 Katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: przestępstwa rozbójnicze, zawarto w załączniku do pisma Pr.062.14.2021.TS Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu z dnia 18.11.2021 r., będącego odpowiedzią na wniosek autora z dnia 08.11.2021 r.

317 Art. 280 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks karny..., dz. cyt.

318 Art. 281 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks karny..., dz. cyt.

319 Art. 282 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks karny..., dz. cyt.

jednakże przestępstwo to nie jest zaliczane do kategorii: przestępstwa rozbójnicze, w analizowanej statystyce policyjnej generowanej z systemu analitycznego KSiP.

Wszystkie przestępstwa rozbójnicze wyróżnia *szczególny sposób ich popełnienia, polegający na stosowaniu tzw. środków rozbójniczych, za pomocą których sprawca zamierza dokonać zamachu na mienie i do których zalicza się – występujące w poszczególnych przestępstwach rozbójniczych w różnych odmianach – przemoc, groźbę bezprawną oraz doprowadzenie człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności. W związku z tym każde z przestępstw rozbójniczych ma co najmniej dwa dobra chronione – główne i uboczne. Dobro główne obejmuje pewien zakres mienia, zaś uboczne – dobra osobiste atakowane środkami rozbójniczymi*³²⁰. Podkreślić należy, że wszystkie czyny rozbójnicze są przestępstwami, niezależnie od wartości atakowanych dóbr majątkowych.

Rozbój występuje w typie podstawowym (art. 280 § 1 k.k.) i kwalifikowanym (art. 280 § 2 k.k.). *Przestępstwo rozboju w typie podstawowym polega na kradzieży z zastosowaniem przynajmniej jednego ze środków rozbójniczych w postaci: przemocy wobec osoby, groźby jej natychmiastowego użycia, doprowadzenia człowieka do stanu nieprzytomności lub bezbronności*³²¹. Typ kwalifikowany przestępstwa rozboju charakteryzuje się natomiast, *posługiwaniem się przez sprawcę przy jego popełnieniu bronią palną, nożem lub innym podobnie niebezpiecznym przedmiotem lub środkiem obezwładniającym, albo współdziałaniem z osobą, która takim narzędziem się posługuje. Typem kwalifikowanym rozboju jest także działanie w każdy inny sposób, który bezpośrednio zagraża życiu pokrzywdzonego (art. 280 § 2)*³²².

Kradzież rozbójnicza charakteryzuje się tym, iż jej sprawca bezpośrednio po dokonaniu kradzieży używa przemocy wobec pokrzywdzonego lub grozi natychmiastowym jej użyciem albo doprowadza pokrzywdzonego do stanu nieprzytomności lub bezbronności, w celu utrzymania się w posiadaniu skradzionej rzeczy. Kradzież rozbójnicza jest zatem przestępstwem podobnym, co do sposobu działania sprawcy, do przestępstwa rozboju. Zasadnicza różnica polega jednak na kolejności zastosowania środków rozbójniczych. *Przy rozboju służą one do obezwładnienia lub pokonania oporu pokrzywdzonego w celu dokonania zaboru (tzn. są stosowane przed lub w trakcie dokonywania zaboru, natomiast przy kradzieży rozbójniczej sprawca dokonuje zaboru bez użycia przemocy lub groźby, natomiast stosuje taki środek działania po dokonaniu kradzieży, aby utrzymać się w posiadaniu*

---

320 A. Grześkowiak, (red. nauk.), dz. cyt., s. 371.

321 Tamże.

322 A. Marek, *Prawo...*, dz. cyt., s. 546.

skradzionej rzeczy³²³.

Wymuszenie rozbójnicze polega na doprowadzeniu innej osoby do rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem albo do zaprzestania działalności gospodarczej przez zastosowanie przemocy, groźby zamachu na życie lub zdrowie albo gwałtownego zamachu na mienie i w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Głównym dobrem chronionym przy tym przestępstwie jest mienie i swoboda działalności gospodarczej. Ubocznie zaś ochronie podlega nietykalność cielesna, wolność i w pewnym zakresie zdrowie³²⁴. Wymuszenie rozbójnicze jest przestępstwem zbliżonym do rozboju z zastosowaniem przez sprawcę groźby, ale różnice są o wiele znaczniejsze³²⁵. Istotnym znamieniem tego przestępstwa jest groźba zamachu na życie lub zdrowie. Zaznaczyć należy, że groźba ta może być skierowana zarówno przeciwko pokrzywdzonemu jak również przeciwko innym osobom, np. członkom rodziny pokrzywdzonego. Groźba ta dotyczyć może dokonania zabójstwa albo spowodowania uszkodzenia ciała lub rozstroju zdrowia (w szczególności przez pobicie)³²⁶. Natomiast groźba gwałtownego zamachu na mienie to zapowiedź unicestwienia lub uszkodzenia mienia, przy czym zamach ten musi być gwałtowny, tzn. polegać np. na podpaleniu lub wysadzeniu w powietrze budynku, zniszczeniu lub uszkodzeniu pojazdu mechanicznego, wytruciu bydła itp.³²⁷. Wymienione środki szantażu stosowane są w tym przestępstwie przez sprawcę w celu niekorzystnego dla pokrzywdzonego rozporządzenia własnym lub cudzym mieniem bądź zaprzestania działalności gospodarczej. Celem sprawcy może więc być zmuszenie pokrzywdzonego do dokonania na jego rzecz zapisu testamentowego, wystawienia weksla lub czeku, zawarcia korzystnej dla sprawcy umowy, z którą wiąże się świadczenie pieniężne, wydania określonego przedmiotu lub pieniędzy albo zapłacenia określonej kwoty jako „okupu”. W tym ostatnim wypadku wymuszenie rozbójnicze wiąże się często z porywaniem osób (dziecka osoby zmuszanej albo innej osoby bliskiej, np. współnika w interesach)³²⁸.

Ponadto dodać należy, iż dla rozboju, kradzieży rozbójniczej, wymuszenia rozbójniczego (również dla kradzieży z włamaniem) ustawodawca w Kodeksie karnym przewidział wypadek mniejszej wagi. W wypadku mniejszej wagi, sprawca czynu określonego w art. 279 § 1, art. 280 § 1 lub w art. 281 lub 282, podlega karze

---

323 Tamże, s. 547.

324 A. Grześkowiak, (red. nauk.), dz. cyt., s. 375.

325 A. Marek, *Prawo...*, dz. cyt., s. 548.

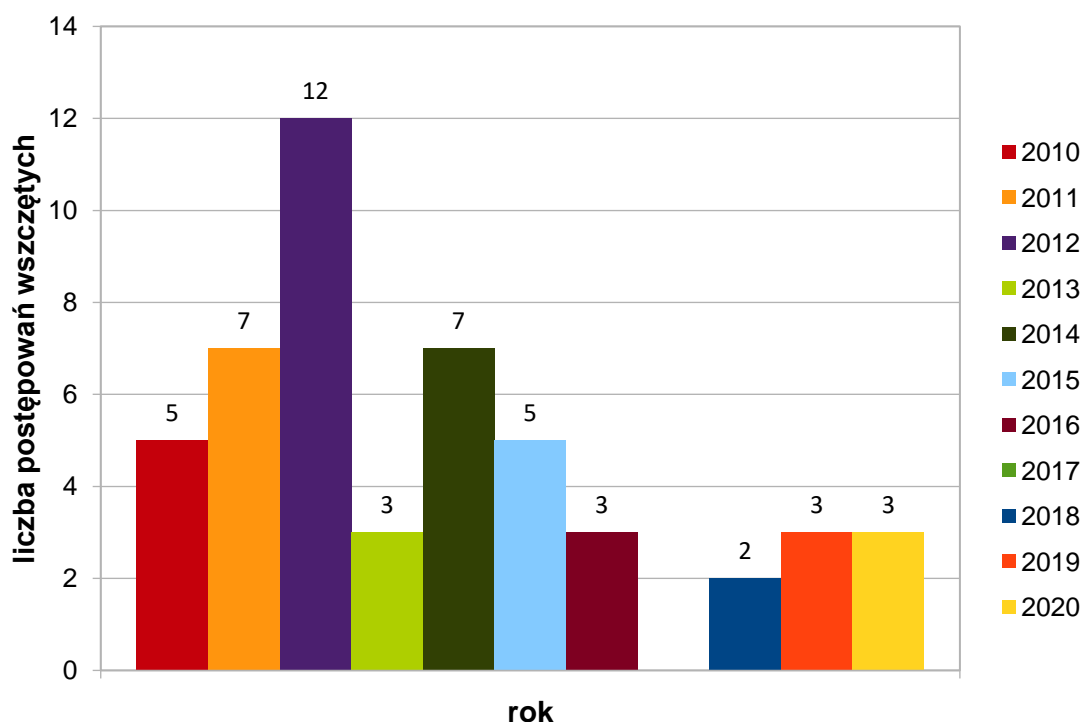
326 Tamże.

327 Tamże.

328 Tamże.

pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5³²⁹.

Wypadek mniejszej wagi jest typem uprzywilejowanym tych przestępstw. Przy czym o ocenie czynu jako wypadku mniejszej wagi decydują elementy składające się na ocenę stopnia jego społecznej szkodliwości. Wypadek mniejszej wagi charakteryzuje się stopniem społecznej szkodliwości zmniejszonym w stosunku do typu podstawowego³³⁰.

Wykres 46: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa rozbójnicze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W latach 2010-2020, w powiecie pleszewskim największą liczbę wszczętych postępowań przygotowawczych w kategorii: przestępstwa rozbójnicze, odnotowano w 2012 roku (12), natomiast w roku 2017 nie odnotowano żadnego wszczęcia. Z prezentowanych danych wynika, iż liczba wszczęć w poszczególnych latach (z wyjątkiem 2012 r.) nie przekraczała 7.

Średnia roczna liczba wszczęć kształtowała się na poziomie 4,55. Średnio rocznie notowano więc 0,72 wszczęć postępowań przygotowawczych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

329 Art. 283 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks karny..., dz. cyt.

330 M. Kulik, [w:] M. Mozgawa, (red. nauk.), dz. cyt., s. 540.

Rok	Liczba postępowań wszczętych w województwie wielkopolskim
2010	839
2011	742
2012	593
2013	535
2014	526
2015	462
2016	382
2017	256
2018	270
2019	259
2020	218
Średnia roczna liczba postępowań wszczętych z lat 2010-2020	462,00

Tabela 15: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa rozbójnicze

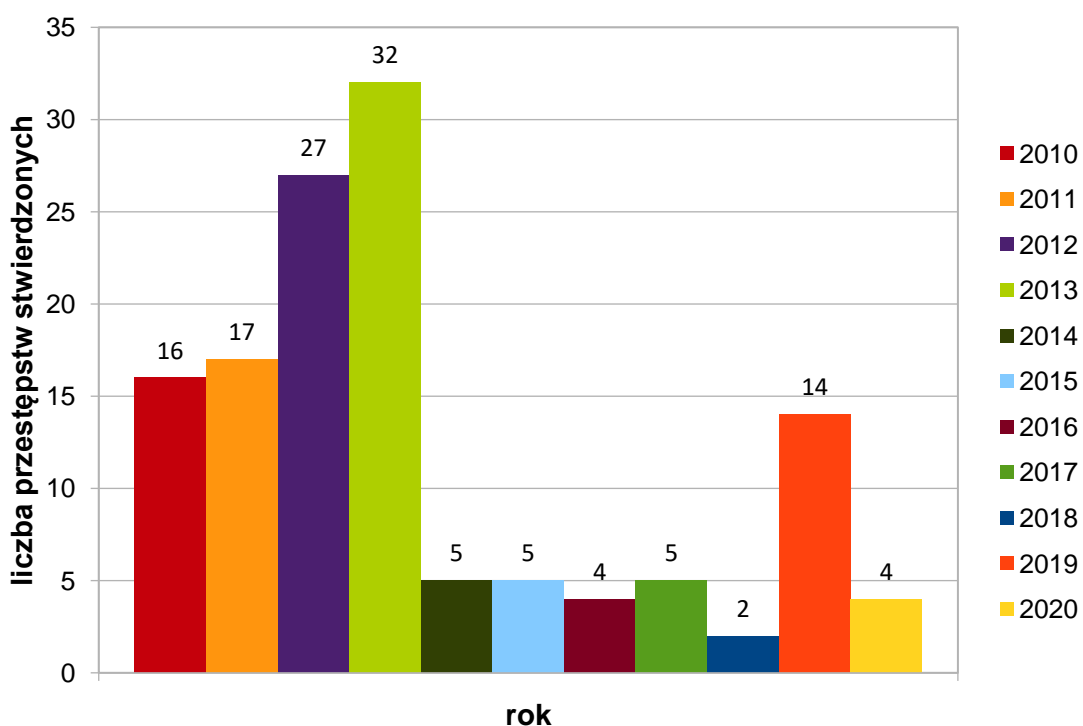
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Dynamika przestępczości w tej kategorii, mierzona liczbami bezwzględnymi postępowań wszczętych w całym województwie wielkopolskim na przestrzeni badanego okresu, charakteryzowała się systematycznym trendem spadkowym. Największą liczbę wszczęć odnotowano w roku 2010 i wyniosła ona 839, po czym liczba ta systematycznie spadała aż do roku 2020, kiedy osiągnęła minimum na poziomie 218 wszczęć. Jak wynika z prezentowanych danych, w ciągu 11 lat objętych badaniami, liczba wszczęć postępowań przygotowawczych o przestępstwa z kategorii: przestępstwa rozbójnicze, w garnizonie wielkopolskim zmniejszyła się blisko czterokrotnie.

Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: przestępstwa rozbójnicze, w całym województwie wielkopolskim ukształtowała się na poziomie 462. Średnio rocznie notowano więc 1,33 wszczęć na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Analizowane dane pokazują jednoznacznie, że rozmiar przestępczości ujawnionej w kategorii: przestępstwa rozbójnicze, w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną postępowań przygotowawczych wszczętych w przeliczeniu

na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (0,72) niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (1,33).

Wykres 47: Przestępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa rozbójnicze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Na przestrzeni lat 2010-2020, na terenie powiatu pleszewskiego, zdecydowanie największe liczby stwierdzonych przestępstw w kategorii: przestępstwa rozbójnicze, notowano w latach 2012 (27) i 2013 (32). Najmniejszą zaś liczbę przestępstw stwierdzonych w tej kategorii, odnotowano w roku 2018, w którym było ich zaledwie 2.

Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w tej kategorii, w powiecie pleszewskim wyniosła 11,91. Średnio rocznie zanotowano 1,89 przestępstw stwierdzonych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba przestępstw stwierdzonych w województwie wielkopolskim
2010	1843
2011	1861
2012	1689
2013	1276
2014	1158
2015	636
2016	732
2017	470
2018	362
2019	465
2020	308
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych z lat 2010-2020	981,82

Tabela 16: Przestępstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa rozbójnicze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

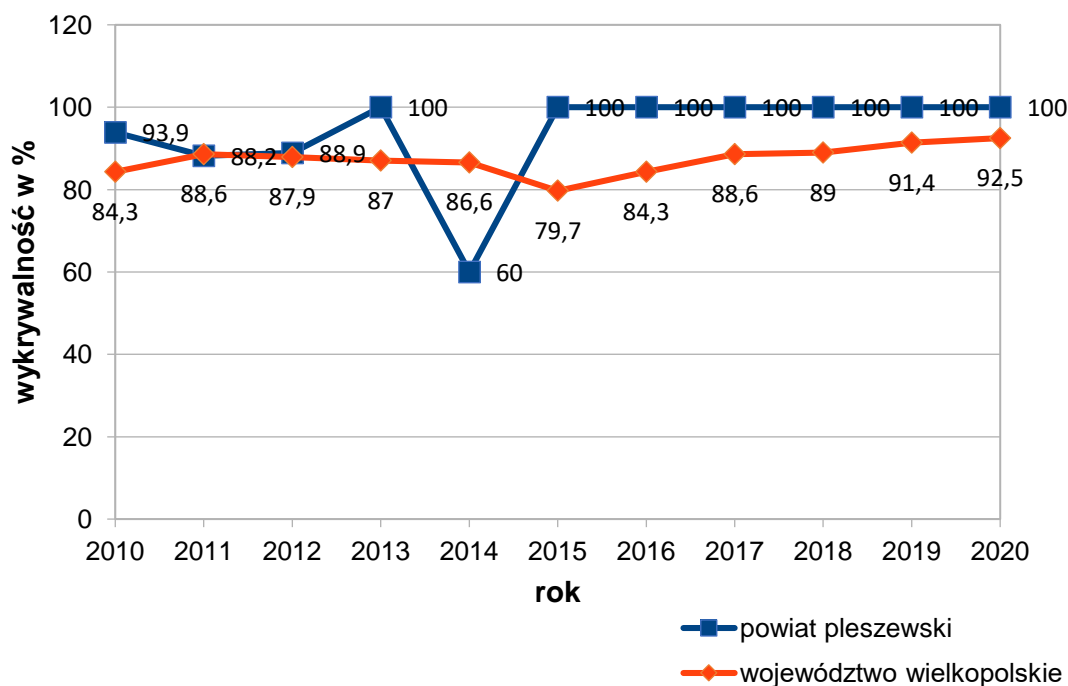
Trend dynamiki przestępstw w tej kategorii, mierzonej liczbami bezwzględными przestępstw stwierdzonych, w całym województwie wielkopolskim kształtował się podobnie do trendu obserwowanego w przypadku dynamiki mierzonej liczbami bezwzględными wszczęć postępowań przygotowawczych w poszczególnych latach okresu objętego badaniami. Największe liczby przestępstw w kategorii: przestępstwa rozbójnicze, stwierdzono w latach 2010 (1843) i 2011 (1861), po czym linia trendu systematycznie opadała aż do roku 2020, kiedy osiągnęła minimum na poziomie 308 przestępstw stwierdzonych. Zauważenia wymaga fakt, iż liczby przestępstw stwierdzonych w tej kategorii przestępstw na początku badanego okresu były ponad sześciokrotnie wyższe od liczby przestępstw stwierdzonych w ostatnim roku tego okresu.

Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: przestępstwa rozbójnicze, w całym województwie wielkopolskim, ukształtowała się na poziomie 981,82. W tej kategorii stwierdzono średnio rocznie 2,82 przestępstw w przeliczeniu na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Analizowane dane uprawniają do stwierdzenia, że rozmiar przestępczości

stwierdzonej w kategorii: przestępstwa rozbójnicze w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (1,89), niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (2,82).

Wykres 48: Wykrywalność na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa rozbójnicze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Wykrywalność przestępstw w kategorii: przestępstwa rozbójnicze, w powiecie pleszewskim w analizowanym okresie, wahała się w przedziale pomiędzy wartością minimalną – 60%, osiągniętą w 2014 r., a wartością maksymalną – 100%, osiągniętą w latach 2013, 2015, 2016, 2017, 2018, 2019 i 2020. Natomiast wykrywalność w tej kategorii przestępstw w całym garnizonie wielkopolskim, kształtowała się pomiędzy wartością minimalną - 79,7% w roku 2015, a maksymalną – 92,5% w roku 2020. Zauważyć należy, że w latach 2015-2020 w województwie wielkopolskim zaznaczył się wyraźny trend wzrostowy wykrywalności przestępstw rozbójniczych. Natomiast w powiecie pleszewskim w analogicznym okresie notowano każdego roku 100% wykrywalność.

3.3.7. Rozmiar przestępczości w kategorii: bójka i pobicie³³¹

W rozdziale XIX Kodeksu karnego, ustawodawca zawarł przestępstwa przeciwko życiu i zdrowiu. Do najczęściej popełnianych przestępstw skierowanych przeciwko życiu i zdrowiu należy bójka i pobicie³³²:

§ 1. Kto bierze udział w bójce lub pobiciu, w którym naraża się człowieka na bezpośrednie niebezpieczeństwo utraty życia albo nastąpienie skutku określonego w art. 156 § 1 lub w art. 157 § 1, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 2. Jeżeli następstwem bójki lub pobicia jest ciężki uszczerbek na zdrowiu człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8.

§ 3. Jeżeli następstwem bójki lub pobicia jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od roku do lat 10.

Pojęcia „bójka” i „pobicie” określone zostały w doktrynie i orzecznictwie. Tak więc przez bójkę rozumie się starcie pomiędzy co najmniej trzema osobami, które atakują się wzajemnie, występując zarazem w roli napastników i napadniętych. Pobiciem jest czynna napaść dwóch lub więcej osób na inną osobę lub osoby, przy czym w zdarzeniu tym występuje wyraźny podział ról na napastników i napadniętych (broniących się)³³³. Jak zauważa L. Gardocki istnienie przepisów karnych o bójce i pobiciu uzasadnione jest wyłącznie pewnym uproszczeniem kryminalizacji dla ominięcia trudności dowodowych. Z reguły trudno jest ustalić dokładnie role uczestników zajścia zbiorowego, wobec czego rezygnuje się z takiego ustalania ograniczając się do stwierdzenia, że brali oni udział w bójce (pobiciu) określonego typu lub połączonej z pewnymi skutkami³³⁴. Podkreślić jednak należy, że osoby zaatakowane w ramach pobicia nie ponoszą odpowiedzialności za naruszenie nietykalności cielesnej i obrażenia zadane napastnikom, gdyż znajdują się w sytuacji obrony koniecznej (art. 25 § 1 k.k.). Inaczej jest w wypadku uczestników bójki, którzy zasadniczo nie mogą się powoływać na obronę konieczną, gdyż każdy z nich znajduje się w sytuacji zarówno napadniętego, jak i napastnika³³⁵. Dlatego mimo pewnych uproszczeń dowodowych nie można zrezygnować z odróżniania bójki od pobicia. Rozróżnienie między tymi dwiema różnymi sytuacjami, a zarazem konstrukcjami prawnymi, ma fundamentalne znaczenie, gdyż łatwo jest o niewłaściwe zakwalifikowanie zajścia jako bójki i pociągnięcie do odpowiedzialności zarówno

---

331 Katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: bójka i pobicie, zawarto w załączniku do pisma Pr.062.14.2021.TS Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu z dnia 18.11.2021 r., będącego odpowiedzią na wniosek autora z dnia 08.11.2021 r.

332 Art. 158 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks karny..., dz. cyt.

333 A. Marek, *Kodeks...*, dz. cyt., s. 331.

334 L. Gardocki, dz. cyt., s. 239.

335 A. Marek, *Prawo...*, dz. cyt., s. 447.

*napastników, jak i napadniętych, którzy stosowali aktywne i skuteczne środki obrony*³³⁶. W praktyce procesowej, dla właściwej oceny konkretnego zajścia i poprawnego zakwalifikowania zdarzenia, kluczowe jest odtworzenie dowodowe jego początku, ustalenie kto kogo i dlaczego zaatakował, czy była strona wyraźnie atakująca czy też było to wyrównane starcie wzajemne, bez wyraźnego podziału na stronę atakującą i broniącą się. *Skutkiem przestępstwa z art. 158 § 1 k.k. jest narażenie człowieka na bezpośrednio niebezpieczeństwo utraty życia lub wystąpienia średniego lub ciężkiego uszczerbku na zdrowiu. Dla dokonania przestępstwa nie jest natomiast konieczne wystąpienie wymienionych uszczerbków, ale wystarczy, że zachowanie sprawców stwarza stan rzeczywistego zagrożenia dla określonych w przepisie dóbr prawnych*³³⁷. Udział w bójce lub pobiciu (art. 158 § 1 k.k.) od strony podmiotowej jest przestępstwem popełnionym z winy umyślnej w zamiarze bezpośrednim lub co najmniej ewentualnym, natomiast *przestępstwa z art. 158 § 2 i 3 k.k. są przykładami na przestępstwa popełniane z winy mieszanej, tzn. sam udział w bójce (pobiciu) musi być umyślny, natomiast następstwo w postaci uszkodzenia ciała lub śmierci człowieka musi być objęte nieumyślnością*³³⁸. Obok typów kwalifikowanych udziału w bójce i pobiciu, w których okolicznościami kwalifikującymi są następstwa w postaci: ciężkiego uszczerbku na zdrowiu (art. 158 § 2 k.k.) lub śmierci człowieka (art. 158 § 3 k.k.), ustawodawca przewidział trzeci typ kwalifikowany (art. 159 k.k.), w którym okolicznością kwalifikującą jest użycie broni palnej, noża lub innego podobnie niebezpiecznego przedmiotu. *Jest to przestępstwo formalne, dla którego dokonania nie jest wymagane nastąpienie jakiegokolwiek skutku, wystarczy stwierdzenie określonego zachowania się. Przez niebezpieczny przedmiot rozumieć należy przedmiot, który ze względu na swoje właściwości, używany w sposób zwykły w takich sytuacjach, stwarza niebezpieczeństwo uszkodzenia ciała lub śmierci człowieka*³³⁹.

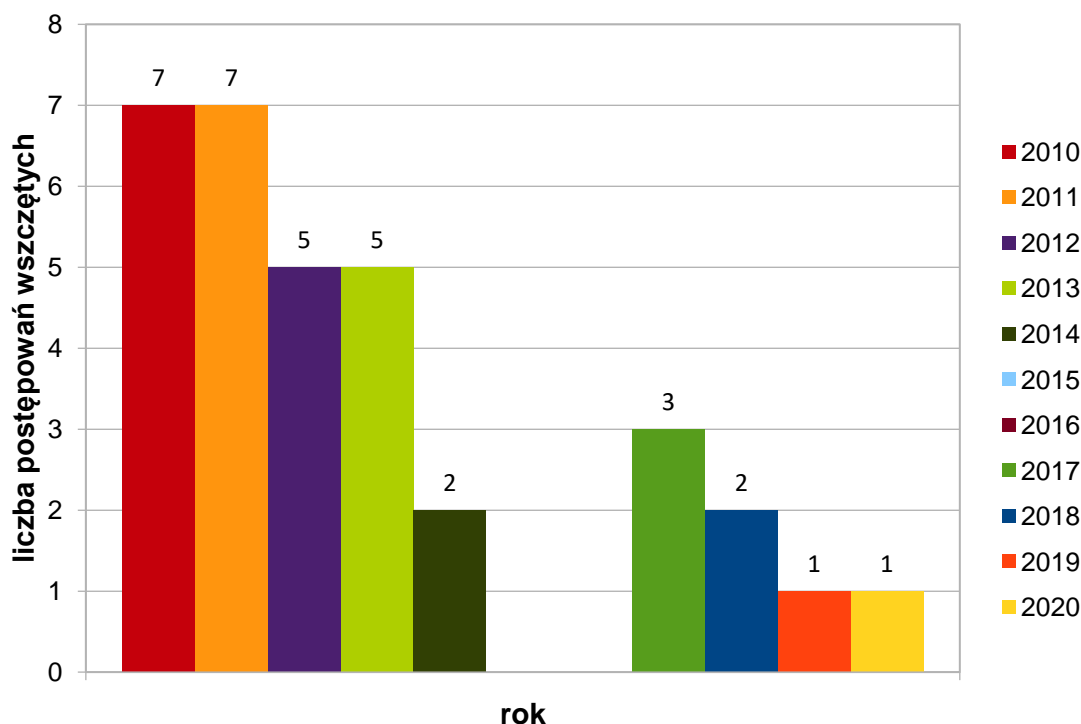
---

336 A. Marek, *Kodeks...*, dz. cyt., s. 332.

337 A. Grześkowiak, (red. nauk.), dz. cyt., s. 297.

338 L. Gardocki, dz. cyt., s. 240.

339 Tamże.

Wykres 49: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: bójka i pobicie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W powiecie pleszewskim, w badanym okresie największe liczby wszczętych postępowań przygotowawczych w kategorii: bójka i pobicie, odnotowano w latach 2010 i 2011, kiedy wyniosły one 7, natomiast w latach 2015 i 2016 nie wszczęto żadnego postępowania w tej kategorii przestępstw. Z prezentowanych danych wynika, iż w latach 2010-2016 trend wszczęć postępowań przygotowawczych w tej kategorii przestępstw był wyraźnie spadkowy dochodząc do 0 wszczęć. Następnie w roku 2017 wszczęto 3 postępowania przygotowawcze, po czym w kolejnych latach ponownie ich liczba zaczęła spadać. Godnym podkreślenia jest fakt, że w przypadku tej kategorii przestępstw na terenie powiatu pleszewskiego widzimy tzw. „efekt magii małych liczb”. Liczba wszczęć w latach 2010-2020 wahała się w przedziale od zaledwie 7 do 0. Sytuacja taka powoduje, iż niewielkie zmiany rok do roku, tak małych liczb bezwzględnych, wywołują stosunkowo duże zmiany w dynamice, która prezentowana jest w ujęciu procentowym.

W analizowanym okresie, w powiecie pleszewskim w kategorii: bójka i pobicie, średnio rocznie wszczęto 3 postępowania przygotowawcze. Średnio rocznie notowano więc zaledwie 0,47 wszczęć postępowań przygotowawczych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba postępowań wszczętych w województwie wielkopolskim
2010	680
2011	615
2012	551
2013	492
2014	413
2015	363
2016	328
2017	284
2018	235
2019	197
2020	176
Średnia roczna liczba postępowań wszczętych z lat 2010-2020	394,00

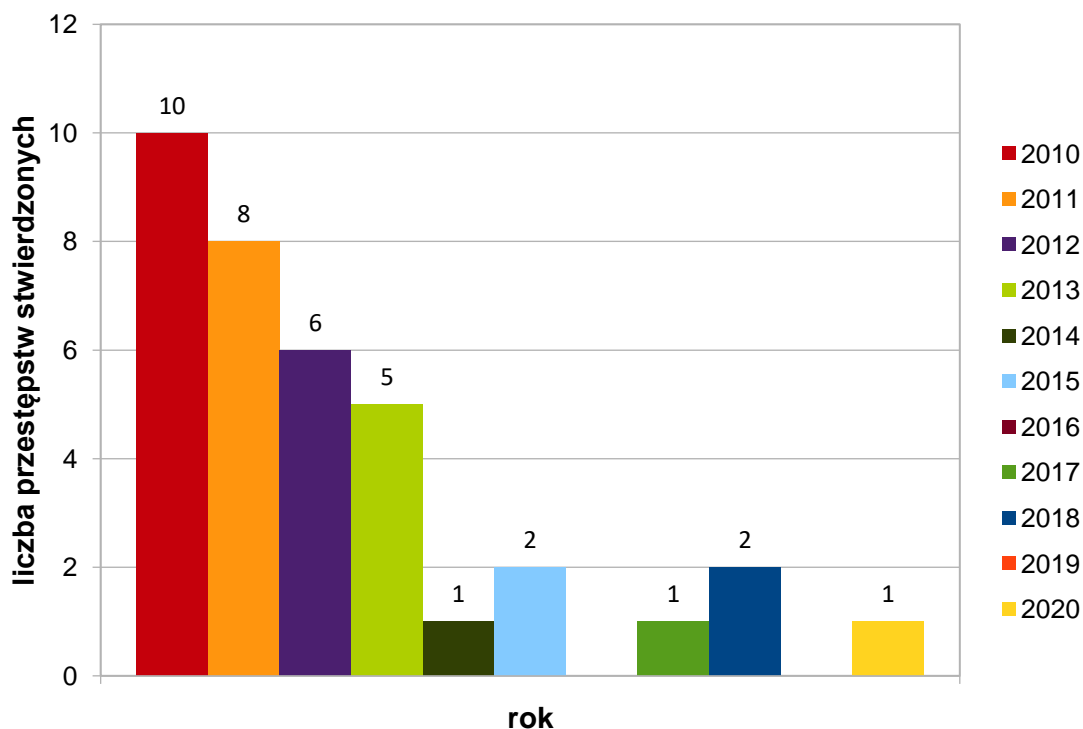
Tabela 17: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: bójka i pobicie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Dynamika przestępczości w tej kategorii, mierzona liczbami bezwzględnych postępowań wszczętych w całym garnizonie wielkopolskim, na przestrzeni całego badanego okresu wykazywała zdecydowaną tendencję spadkową. Największą liczbę wszczęć odnotowano w roku 2010 i wyniosła ona 680, po czym liczba ta systematycznie spadała do roku 2020, kiedy osiągnęła minimum na poziomie 176 wszczęć.

Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: bójka i pobicie, w całym województwie wielkopolskim ukształtowała się na poziomie 394. Odnotowano więc średnio rocznie 1,13 wszczęć na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Z analizowanych danych wynika, iż rozmiar przestępczości ujawnionej w kategorii: bójka i pobicie, w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą postępowań przygotowawczych wszczętych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (0,47) niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (1,13).

Wykres 50: Przeszypstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: bójka i pobicie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Na przestrzeni lat 2010-2020, na terenie powiatu pleszewskiego, największą liczbę stwierdzonych przestępstw w kategorii: bójka i pobicie, zarejestrowano w 2010 roku. W roku tym stwierdzono 10 bójek i pobić. W roku 2016 i w roku 2019 nie stwierdzono natomiast żadnego przestępstwa z tej kategorii. Linia trendu dynamiki przestępczości mierzonej liczbami wszczęć postępowań przygotowawczych w badanym okresie zdecydowanie opadała.

Średnia roczna liczba stwierdzonych bójek i pobić w powiecie pleszewskim wyniosła 3,27. Średnio rocznie odnotowano więc 0,52 przestępstw stwierdzonych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba przestępstw stwierdzonych w województwie wielkopolskim
2010	778
2011	702
2012	854
2013	575
2014	406
2015	319
2016	312
2017	271
2018	201
2019	211
2020	218
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych z lat 2010-2020	440,64

Tabela 18: Przestępstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: bójka i pobicie

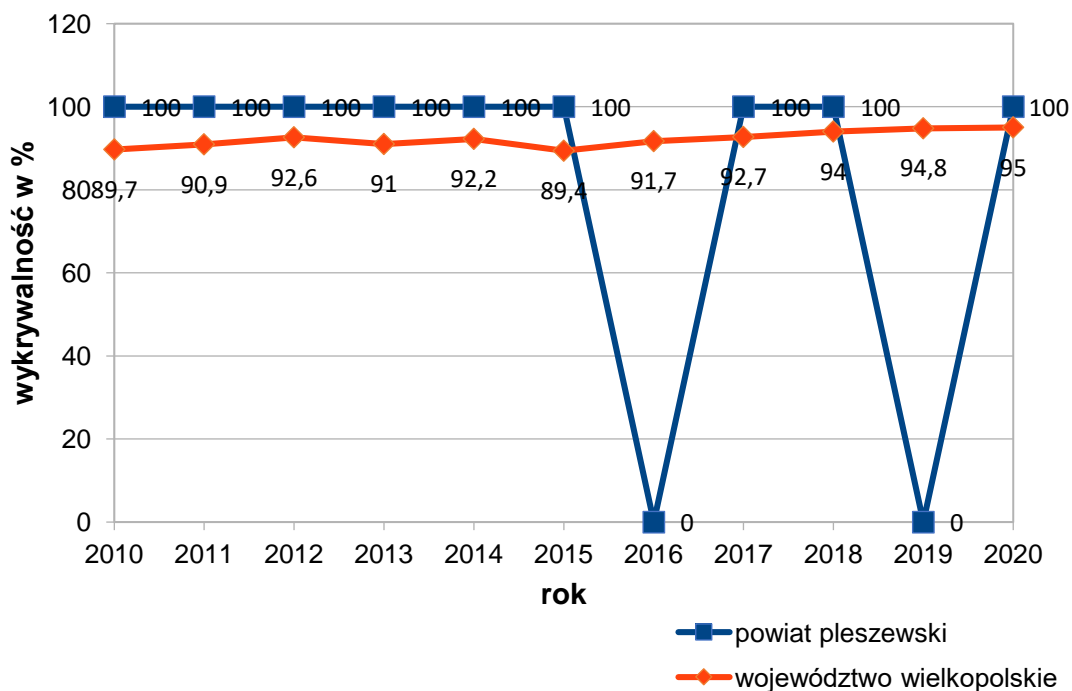
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Trend dynamiki przestępczości w tej kategorii, mierzonej liczbami bezwzględnych przestępstw stwierdzonych, w całym województwie wielkopolskim kształtował się podobnie do trendu obserwowanego w powiecie pleszewskim. Największą liczbę przestępstw w kategorii: bójka i pobicie, stwierdzono w roku 2012 i wyniosła ona 854, po czym liczba ta systematycznie spadała do roku 2018, kiedy osiągnęła minimum na poziomie 201 przestępstw stwierdzonych. W kolejnych dwóch latach odnotowano stabilizację na poziomie nieznacznie przekraczającym 200 przestępstw stwierdzonych.

Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: bójka i pobicie, w całym garnizonie wielkopolskim, ukształtowała się na poziomie 440,64. W tej kategorii stwierdzono więc średnio 1,27 przestępstw w przeliczeniu na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Prezentowane dane pokazują, iż rozmiar przestępczości stwierdzonej w kategorii: bójka i pobicie w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (0,52), niż średni roczny w całym

województwie wielkopolskim (1,27).

Wykres 51: Wykrywalność na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: bójka i pobicie

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Wykrywalność przestępstw w kategorii: bójka i pobicie, w powiecie pleszewskim w latach 2010-2020 wyniosła 100%. W latach 2016 i 2019 nie stwierdzono żadnego przestępstwa w tej kategorii, dlatego arytmetycznie wykrywalność podawana w procentach wyniosła 0, a faktycznie jej nie określono. Natomiast wykrywalność w tej kategorii przestępstw w województwie wielkopolskim kształtowała się pomiędzy 89,4% w roku 2015, a 95% w roku 2020. Linia trendu wykrywalności cechowała się dużą stabilnością z lekką tendencją wzrostową.

3.3.8. Rozmiar przestępczości w kategorii: uszczerbek na zdrowiu³⁴⁰

Kwestię odpowiedzialności karnej za spowodowanie uszczerbku na zdrowiu Kodeks karny reguluje w art. 156³⁴¹:

340 Katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: uszczerbek na zdrowiu, zawarto w załączniku do pisma Pr.062.14.2021.TS Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu z dnia 18.11.2021 r., będącego odpowiedzią na wniosek autora z dnia 08.11.2021 r.

341 Art. 156 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks karny..., dz. cyt.

§ 1. Kto powoduje ciężki uszczerbek na zdrowiu w postaci:

1) pozbawienia człowieka wzroku, słuchu, mowy, zdolności płodzenia,
2) innego ciężkiego kalectwa, ciężkiej choroby nieuleczalnej lub długotrwałej, choroby realnie zagrażającej życiu, trwałej choroby psychicznej, całkowitej albo znacznej trwałej niezdolności do pracy w zawodzie lub trwałego, istotnego zeszpecenia lub zniekształcenia ciała, podlega karze pozbawienia wolności na czas nie krótszy od lat 3.

§ 2. Jeżeli sprawca działa nieumyślnie, podlega karze pozbawienia wolności do lat 3.

§ 3. Jeżeli następstwem czynu określonego w § 1 jest śmierć człowieka, sprawca podlega karze pozbawienia wolności od lat 5, karze 25 lat pozbawienia wolności albo karze dożywotniego pozbawienia wolności;
oraz w art. 157³⁴²:

§ 1. Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia, inny niż określony w art. 156 § 1, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Kto powoduje naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia trwający nie dłużej niż 7 dni, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do lat 2.

§ 3. Jeżeli sprawca czynu określonego w § 1 lub 2 działa nieumyślnie, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

§ 4. Ściganie przestępstwa określonego w § 2 lub 3, jeżeli naruszenie czynności narządu ciała lub rozstrój zdrowia nie trwał dłużej niż 7 dni, odbywa się z oskarżenia prywatnego, chyba że pokrzywdzonym jest osoba najbliższa zamieszkująca wspólnie ze sprawcą.

§ 5. Jeżeli pokrzywdzonym jest osoba najbliższa, ściganie przestępstwa określonego w § 3 następuje na jej wniosek.

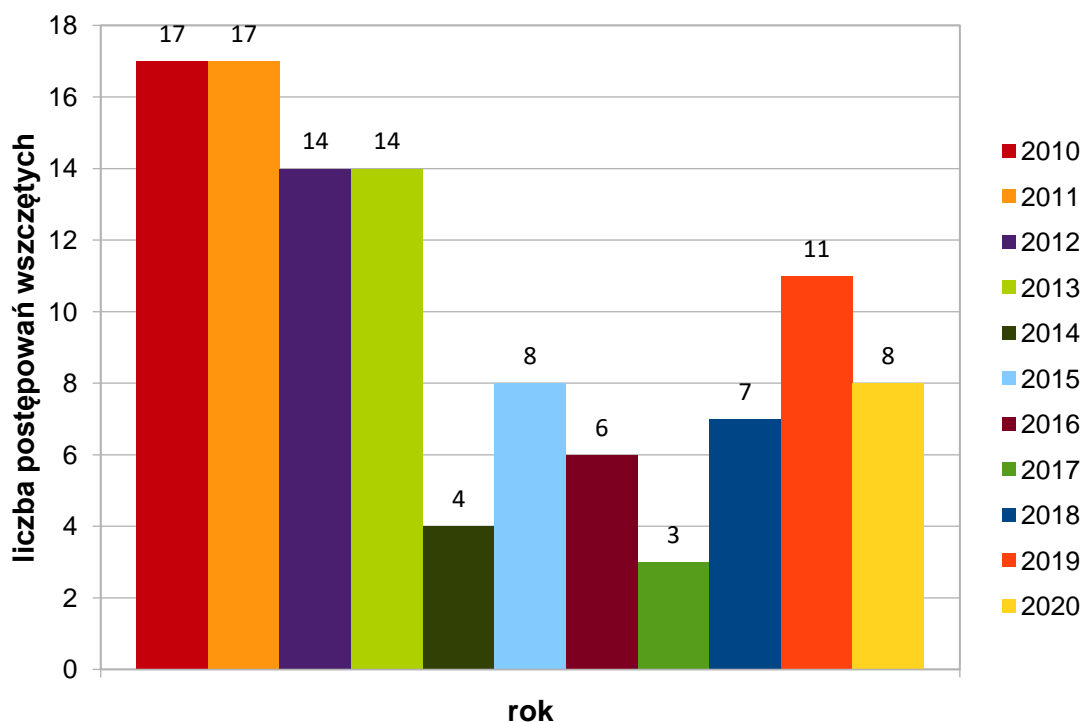
Pojęcie uszczerbku na zdrowiu obejmuje naruszenie czynności narządu ciała oraz spowodowanie rozstroju zdrowia. Naruszenie czynności narządu ciała polegać będzie na naruszeniu ciągłości tkanek ciała człowieka w postaci zranienia zewnętrznego lub wewnętrznego (np. złamania kości). Natomiast rozstrój zdrowia to spowodowanie zmian chorobowych o charakterze czynnościowym, np. zakażenie żółtaczką³⁴³. W Kodeksie karnym ustawodawca przewidział trzy stopnie uszczerbku na zdrowiu: ciężki (art. 156 § 1 k.k.), średni (art. 157 § 1 k.k.) i lekki (art. 157 § 2 k.k.). Spowodowanie

---

342 Art. 157 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks karny..., dz. cyt.

343 L. Gardocki, dz. cyt., s. 238.

uszczerbku na zdrowiu, bez względu na jego rozmiar, może być popełnione umyślnie (art. 156 § 1 k.k., art. 157 § 1 i 2 k.k.), jak i nieumyślnie (art. 156 § 2 k.k., art. 157 § 3 k.k.). Surowsza odpowiedzialność sprawcy wiąże się z wystąpieniem śmierci człowieka jako następstwa spowodowania ciężkiego uszczerbku (art. 156 § 3 k.k.)³⁴⁴.

Wykres 52: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszczerbek na zdrowiu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W okresie poddanym analizie, największe liczby wszczętych postępowań przygotowawczych w kategorii: uszczerbek na zdrowiu, odnotowano w latach 2010-2011, kiedy wyniosły one 17. Natomiast najmniej postępowań przygotowawczych w tej kategorii przestępstw wszczęto w 2017 roku, kiedy było ich 3.

Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: uszczerbek na zdrowiu, kształtowała się na poziomie 9,91. Natomiast średnio rocznie notowano 1,57 wszczęć postępowań przygotowawczych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

344 A. Grześkowiak, (red. nauk.), dz. cyt., s. 296.

Rok	Liczba postępowań wszczętych w Województwie wielkopolskim
2010	1274
2011	1260
2012	1215
2013	1213
2014	1195
2015	1181
2016	1121
2017	1108
2018	1038
2019	979
2020	826
Średnia roczna liczba postępowań wszczętych z lat 2010-2020	1128,18

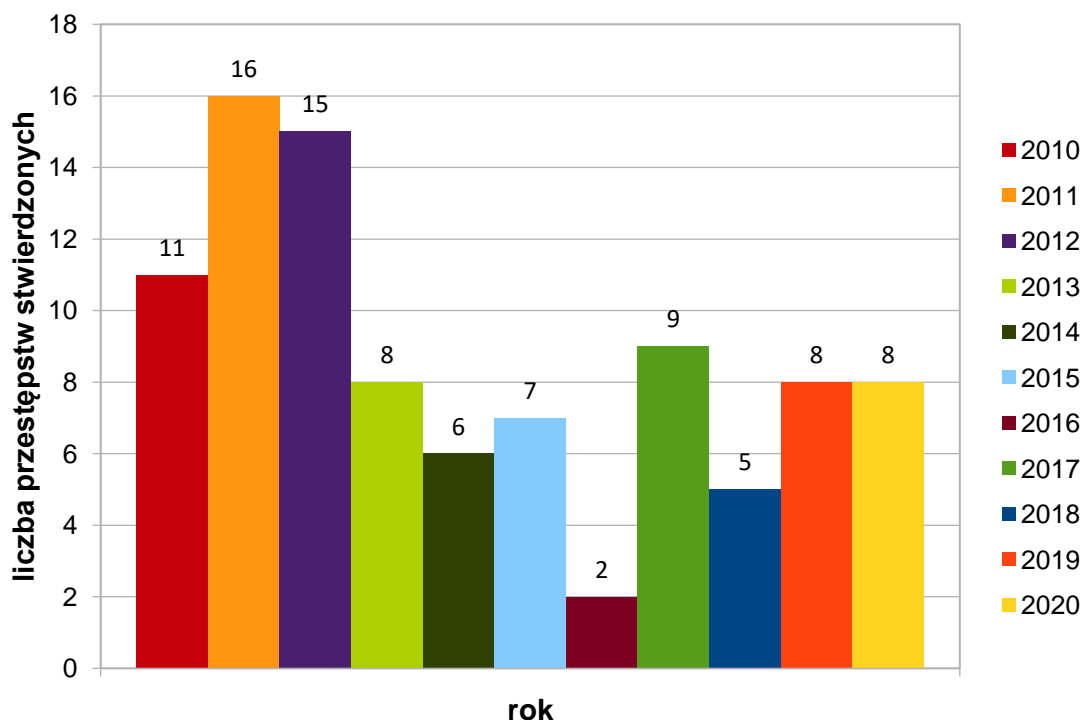
Tabela 19: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszczerbek na zdrowiu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Dynamika przestępczości w tej kategorii, mierzona liczbami bezwzględnych postępowań wszczętych w całym województwie wielkopolskim w latach 2010–2020, wykazywała systematyczną tendencję spadkową. Największą liczbę wszczęć odnotowano w roku 2010 i wyniosła ona 1274, po czym liczba ta systematycznie spadała aż do roku 2020, kiedy osiągnęła minimum na poziomie 826 wszczęć.

Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: uszczerbek na zdrowiu, w całym województwie wielkopolskim wyniosła 1128,18. Średnio rocznie notowano więc 3,25 wszczęć na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Analizowane dane pozwalają na stwierdzenie, że rozmiar przestępczości ujawnionej w kategorii: uszczerbek na zdrowiu, w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną postępowań przygotowawczych wszczętych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (1,57) niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (3,25).

Wykres 53: Przestępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszczerbek na zdrowiu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Na przestrzeni lat 2010-2020, na terenie powiatu pleszewskiego, największą liczbę stwierdzonych przestępstw w kategorii: uszczerbek na zdrowiu, zarejestrowano w 2011 roku (16). Najmniejszą zaś liczbę przestępstw stwierdzonych w tej kategorii odnotowano w roku 2016 (2).

Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: uszczerbek na zdrowiu, w powiecie pleszewskim kształtowała się na poziomie 8,64. Średnio rocznie odnotowano więc 1,37 przestępstw stwierdzonych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba przestępstw stwierdzonych w województwie wielkopolskim
2010	1348
2011	1457
2012	1236
2013	1171
2014	1225
2015	1011
2016	975
2017	990
2018	920
2019	973
2020	877
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych z lat 2010-2020	1107,55

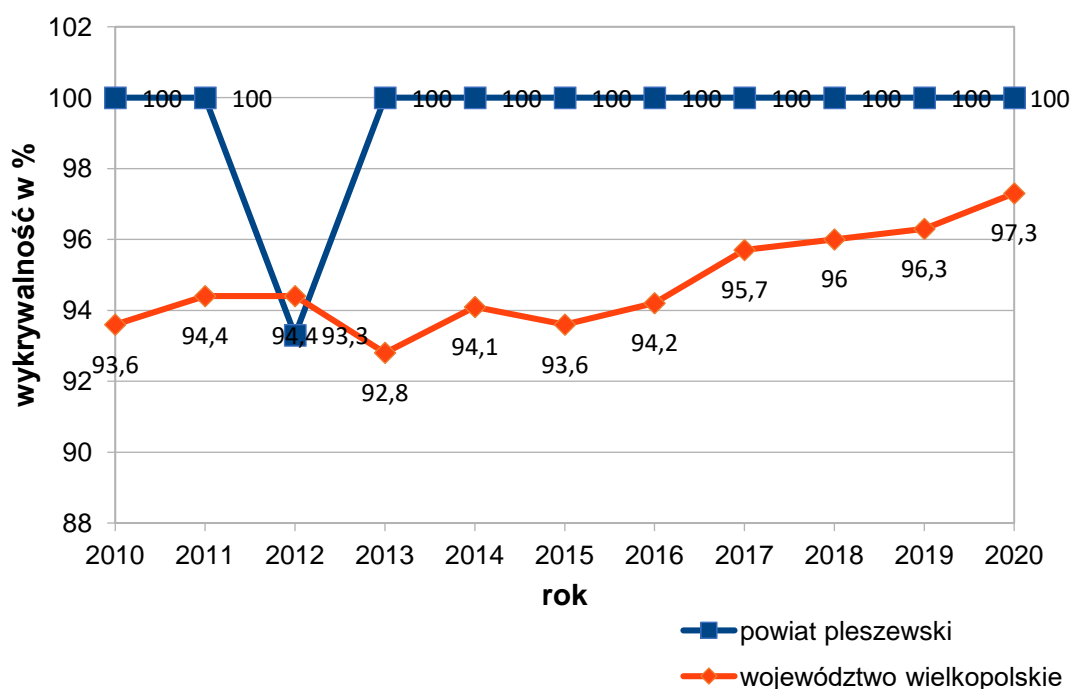
Tabela 20: Przestępstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszczerbek na zdrowiu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W analizowanym okresie w województwie wielkopolskim, największą liczbę przestępstw w kategorii: uszczerbek na zdrowiu, stwierdzono w roku 2011, gdy wyniosła ona 1457. W kolejnych latach linia trendu zaczęła systematycznie opadać aż do roku 2020, kiedy osiągnęła pułap minimalny - 877 przestępstw stwierdzonych.

W latach 2010-2020 średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: uszczerbek na zdrowiu, w województwie wielkopolskim, wyniosła 1107,55. W tej kategorii stwierdzano średnio rocznie 3,19 przestępstw w przeliczeniu na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Na podstawie przedstawionych danych można stwierdzić, że rozmiar przestępczości stwierdzonej w kategorii: uszczerbek na zdrowiu w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (1,37), niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (3,19).

Wykres 54: Wykrywalność na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszczerbek na zdrowiu

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

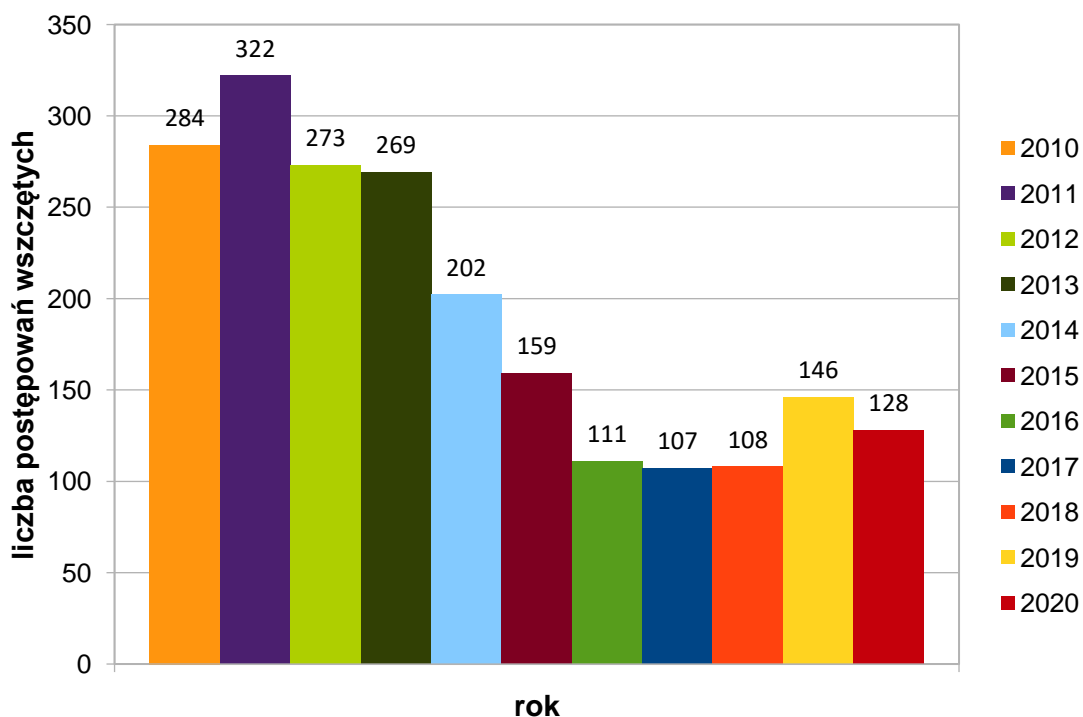
W analizowanych latach 2010-2020 wykrywalność przestępstw w kategorii: uszczerbek na zdrowiu, w powiecie pleszewskim tylko w roku 2012 wyniosła 93,3%. W pozostałych latach osiągała wartość 100%. Natomiast wykrywalność w tej kategorii przestępstw w województwie wielkopolskim kształtowała się pomiędzy 92,8% w roku 2013, a 97,3% w roku 2020. Zauważyć należy, że w tej kategorii przestępstw, w powiecie pleszewskim wystąpił tzw. "efekt magii małych liczb". Widać to na przykładzie roku 2012, kiedy to niewykrycie jednego przestępstwa spośród wszystkich 15 stwierdzonych, spowodowało spadek wykrywalności aż o 6,7 punktu procentowego, lokując wykrywalność w powiecie pleszewskim (93,3%) poniżej średniej wykrywalności województwa wielkopolskiego (94,4%).

3.3.9. Rozmiar przestępczości w wybranych kategoriach przestępstw³⁴⁵

Rozmiar przestępczości w wybranych kategoriach przestępstw to suma rozmiarów przestępczości w 7 kategoriach:

1. kradzież cudzej rzeczy,
2. kradzież z włamaniem,
3. kradzież i kradzież z włamaniem samochodu,
4. uszkodzenie rzeczy,
5. przestępstwa rozbójnicze,
6. bójka i pobicie,
7. uszczerbek na zdrowiu.

Każda z tych kategorii została krótko scharakteryzowana w poprzednich podrozdziałach.

Wykres 55: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w 7 wybranych kategoriach przestępstw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W powiecie pleszewskim, łącznie w 7 wybranych kategoriach przestępstw,

³⁴⁵ Katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do 7 wybranych kategorii przestępstw, zawarto w załączniku do pisma Pr.062.14.2021.TS Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu z dnia 18.11.2021 r., będącego odpowiedzią na wniosek autora z dnia 08.11.2021 r.

w latach 2010-2020 największą liczbę wszczętych postępowań przygotowawczych odnotowano w latach 2011 i 2010, kiedy było ich odpowiednio 322 i 284. W kolejnych latach zaznaczyła się wyraźna dynamika spadkowa aż do roku 2017, w którym odnotowano minimum na poziomie 107 wszczęć. Następnie nastąpił minimalny wzrost do 108 wszczęć w 2018 roku i stabilizacja w przedziale pomiędzy 146 w 2019 roku a 128 wszczęć w roku 2020.

Z prezentowanych danych wynika, iż w latach 2011-2017 trend wszczęć postępowań przygotowawczych w 7 wybranych kategoriach przestępstw był wyraźnie spadkowy, po czym nastąpiło przełamanie i począwszy od 2018 roku liczba wszczęć zaczęła rosnąć. Na ukształtowanie takiego trendu zdecydowanie największy wpływ miały liczby wszczęć postępowań przygotowawczych o przestępstwa przeciwko mieniu takie jak: kradzież z włamaniem i kradzież cudzej rzeczy. W latach 2010-2020, w powiecie pleszewskim, tylko w tych dwóch kategoriach przestępstw, wszczęto łącznie 1579 postępowań przygotowawczych spośród 2109 postępowań przygotowawczych wszczętych we wszystkich 7 wybranych kategoriach przestępstw, co stanowiło 74,87% liczby wszczęć.

Średnia roczna liczba wszczęć w 7 wybranych kategoriach przestępstw w powiecie pleszewskim kształtowała się na poziomie 191,73. Średnio rocznie rejestrowano więc 30,35 wszczęć postępowań przygotowawczych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba postępowań wszczętych w województwie wielkopolskim
2010	31775
2011	31845
2012	30148
2013	29565
2014	24899
2015	22821
2016	19097
2017	15994
2018	15063
2019	15074
2020	14051
Średnia roczna liczba postępowań wszczętych z lat 2010-2020	22757,45

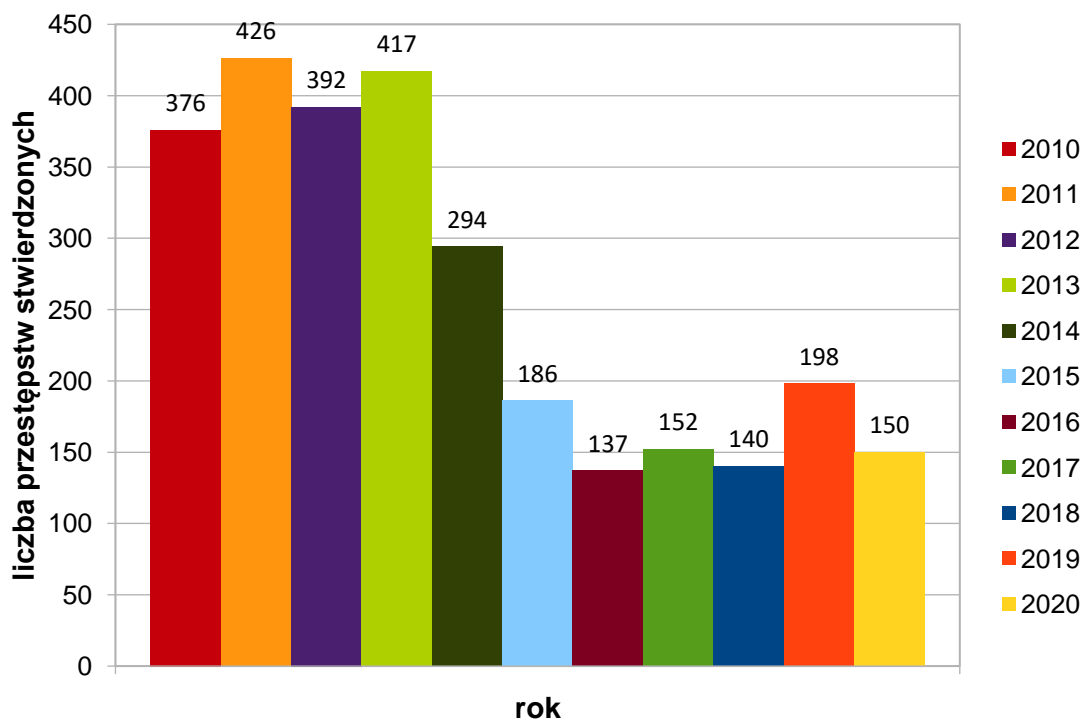
Tabela 21: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w 7 wybranych kategoriach przestępstw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Podobnie kształtowała się linia trendu dynamiki przestępczości w tej kategorii przestępstw mierzona liczbami bezwzględnymi postępowań wszczętych w całym województwie wielkopolskim. Największe liczby wszczęć notowano w latach 2010 (31775) i 2011 (31845), po czym liczby te systematycznie malały aż do roku 2020, w którym odnotowano 14051 wszczęć.

Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w 7 wybranych kategoriach przestępstw w całym województwie wielkopolskim wyniosła 22757,45. Rejestrowano więc średnio rocznie 65,46 wszczęć na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Z badanych danych wynika, że rozmiar przestępczości ujawnionej w 7 wybranych kategoriach przestępstw w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną postępowań przygotowawczych wszczętych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (30,35) niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (65,46).

Wykres 56: Przestępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w 7 wybranych kategoriach przestępstw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Na przestrzeni lat 2010-2020, na terenie powiatu pleszewskiego, największą liczbę stwierdzonych przestępstw w 7 wybranych kategoriach przestępstw zarejestrowano w 2011 roku. W roku tym stwierdzono łącznie 426 takich przestępstw. Natomiast najmniejszą liczbę przestępstw stwierdzonych w tej kategorii odnotowano w roku 2016, w którym było ich 137.

Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w 7 wybranych kategoriach w powiecie pleszewskim, ukształtowała się na poziomie 260,55. Średnio rocznie notowano więc 41,24 przestępstw stwierdzonych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba przestępstw stwierdzonych w województwie wielkopolskim
2010	36063
2011	37156
2012	36074
2013	34638
2014	28703
2015	24919
2016	20786
2017	17649
2018	16305
2019	17371
2020	16814
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych z lat 2010-2020	26043,45

Tabela 22: Przestępstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w 7 wybranych kategoriach przestępstw

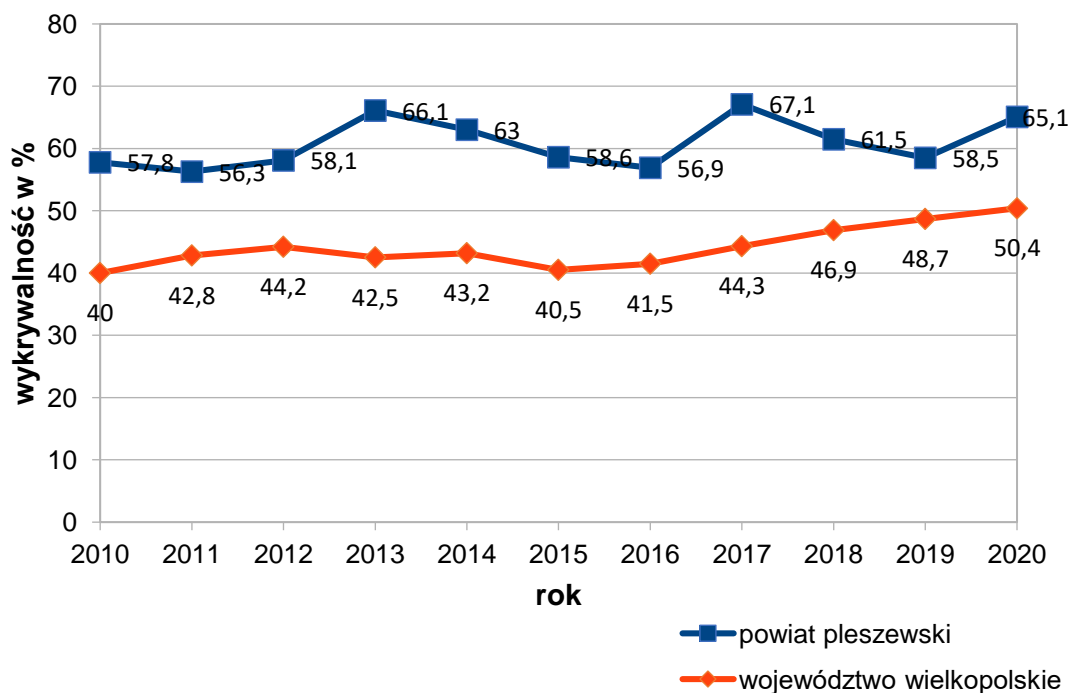
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W analizowanym okresie trend dynamiki przestępczości w 7 wybranych kategoriach przestępstw, mierzonej liczbami bezwzględnymi przestępstw stwierdzonych, w województwie wielkopolskim był zdecydowanie spadkowy. Największe liczby przestępstw stwierdzono w latach 2010 (36063), 2011 (37156) i 2012 (36074). W następnych latach liczba ta systematycznie spadała aż do roku 2020, kiedy osiągnęła minimum na poziomie 16814 przestępstw stwierdzonych.

Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w 7 wybranych kategoriach przestępstw, w całym województwie wielkopolskim, ukształtowała się na poziomie 26043,45. Średnio rocznie stwierdzono więc 74,92 przestępstw w przeliczeniu na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Z analizowanych danych wynika, iż rozmiar przestępczości stwierdzonej w 7 wybranych kategoriach przestępstw, w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (41,24), niż średni roczny w całym

województwie wielkopolskim (74,92).

Wykres 57: Wykrywalność na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w 7 wybranych kategoriach przestępstw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Wykrywalność przestępstw w 7 wybranych kategoriach przestępstw, w powiecie pleszewskim w latach 2010-2020 wahała się w przedziale pomiędzy wartością minimalną – 56,3%, osiągniętą w roku 2011, a wartością maksymalną – 67,1%, osiągniętą w roku 2017. Natomiast linia trendu wykrywalności w tej kategorii przestępstw w województwie wielkopolskim charakteryzowała się stopniowym wzrostem. Przebiegała ona od wartości minimalnej 40% w roku 2010, do wartości maksymalnej 50,4% w roku 2020.

Podkreślenia wymaga fakt, że łącznie w 7 wybranych kategoriach przestępstw, w analizowanym okresie, w każdym roku wykrywalność osiągnięta w powiecie pleszewskim była wyższa od średniej wykrywalności odnotowanej w województwie wielkopolskim. Co więcej, najwyższa średnia roczna wykrywalność województwa wielkopolskiego odnotowana w 2020 r. (50,4%) była zdecydowanie niższa od najniższej wykrywalności odnotowanej w tym samym okresie w powiecie pleszewskim w roku 2011 (56,3%).

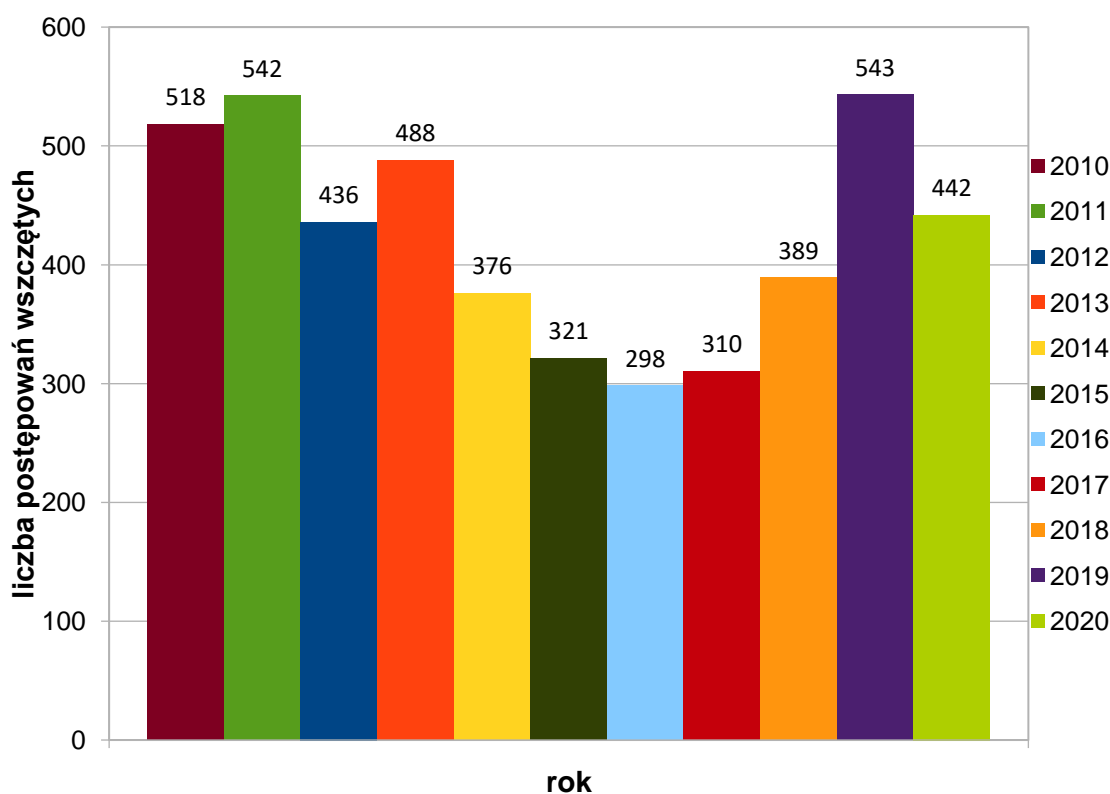
3.3.10. Rozmiar przestępczości kryminalnej³⁴⁶

Termin „przestępczość kryminalna” od wielu lat zakorzenił się w języku statystyki policyjnej. Przestępczość kryminalna prezentowana jest jako odrębna kategoria przestępczości w stosunku do np. przestępczości gospodarczej, korupcyjnej, czy drogowej. Z lingwistycznego jak i etymologicznego punktu widzenia jest to jednak tautologiczna konstrukcja językowa, którą można trafnie przetłumaczyć jako „przestępczość przestępcza”. Analiza semantyczna tego terminu prowadzi natomiast do wniosku, iż przestępczość kryminalna to suma przestępstw dokonywanych przez przestępców rozumianych stereotypowo, a więc takich którzy w swych działaniach przestępczych używają prymitywnych metod i brutalnej siły fizycznej. Takie metody działania odróżniają ich od przestępców „w białych kołnierzykach”, nie używających w swych działaniach przestępczych metod wymagających brutalności czy w ogóle używania siły fizycznej. W tym rozumieniu przestępczość kryminalna jest kategorią odróżniającą przestępczość powodowaną przez „tradycyjnych” przestępców od powodowanej przez przestępców „umysłowych” (gospodarczych, korupcyjnych) czy drogowych. W literaturze przedmiotu próby zdefiniowania tego terminu pozostają niejednoznaczne i nieprzekonujące. Natomiast w „branżowym” języku policyjnym przestępczość kryminalna utożsamiana jest z tzw. przestępczością pospolitą skierowaną przeciwko osobie (jej życiu i zdrowiu) oraz mieniu (własności).

Wątpliwości dotyczące pleonazmu „przestępczość kryminalna” i związane z tym rozważania naukowe czy używanie takiego terminu jest w ogóle uprawnione, nie zmieniają faktu, że w statystyce policyjnej funkcjonuje kategoria: przestępczość kryminalna. Artykułowane i uzasadnione wątpliwości ostatecznie nie zamykają drogi do analizy danych prezentowanych w statystyce policyjnej ujętych pod nazwą „przestępczość kryminalna”. Należy się jednak zgodzić, że sama nazwa kategorii nie jest adekwatna do obszaru jaki określa.

---

³⁴⁶ Katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: przestępstwa kryminalne, zawarto w załączniku do pisma Pr.062.14.2021.TS Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu z dnia 18.11.2021 r., będącego odpowiedzią na wniosek autora z dnia 08.11.2021 r.

Wykres 58: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa kryminalne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W latach 2010-2020 w powiecie pleszewskim, największą liczbę wszczętych postępowań przygotowawczych w kategorii: przestępstwa kryminalne, odnotowano w latach 2011 (542) i 2019 (543). Natomiast najmniejszą liczbę wszczęć zanotowano w roku 2016, kiedy wyniosła ona 298. Z prezentowanych danych wynika, iż w latach 2010-2016 trend wszczęć postępowań przygotowawczych w tej kategorii przestępstw był wyraźnie spadkowy, po czym nastąpiło przełamanie i począwszy od roku 2017 liczba wszczęć zaczęła rosnąć.

Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w tej kategorii przestępstw na terenie powiatu pleszewskiego, kształtowała się na poziomie 423,91. Średnio rocznie notowano więc 67,09 wszczęć postępowań przygotowawczych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba postępowań wszczętych w województwie wielkopolskim
2010	49431
2011	50930
2012	48814
2013	49536
2014	45568
2015	42819
2016	37524
2017	36816
2018	43136
2019	41524
2020	37296
Średnia roczna liczba postępowań wszczętych z lat 2010-2020	43944,91

Tabela 23: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa kryminalne

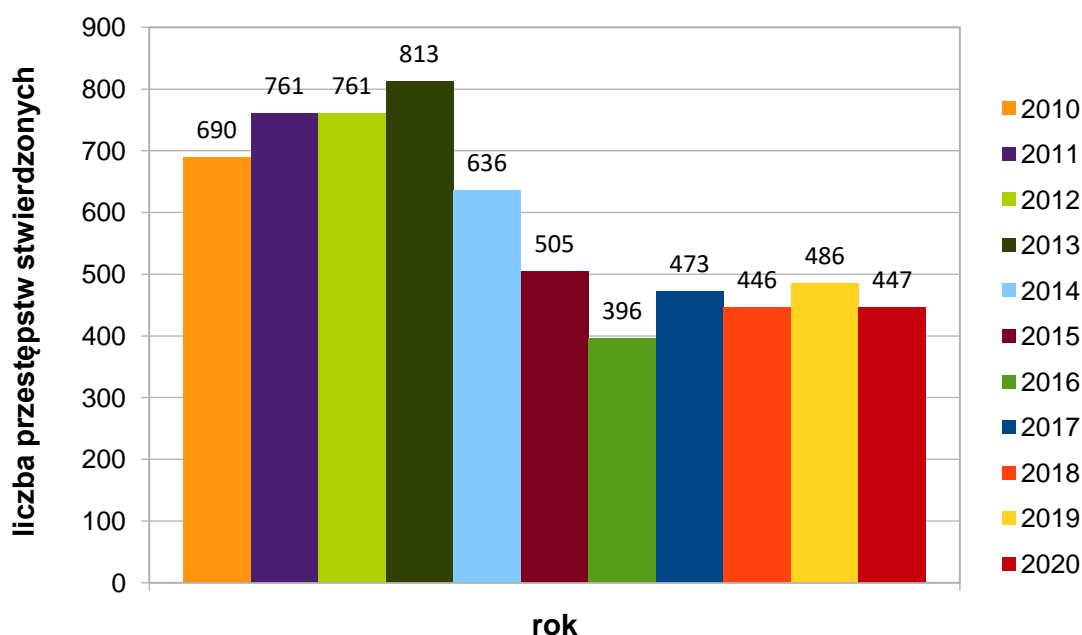
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Dynamika przestępczości w tej kategorii przestępstw, mierzona liczbami bezwzględnych postępowań wszczętych, w całym garnizonie wielkopolskim charakteryzowała się dużą zmiennością. Największe liczby wszczęć odnotowano w latach 2010-2013, (pomiędzy 48814 a 50930), po czym w kolejnych trzech latach liczba wszczęć systematycznie spadała i w 2017 osiągnęła minimum na poziomie 36816. Następnie w 2018 roku gwałtownie wzrosła do 43136 wszczęć, po czym w kolejnych dwóch latach ponownie odnotowano zdecydowane spadki.

Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: przestępstwa kryminalne, w całym województwie wielkopolskim ukształtowała się na poziomie 43944,91. W badanym okresie notowano więc średnio rocznie 126,41 wszczęć na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Z analizowanych danych wynika, iż rozmiar przestępczości ujawnionej w kategorii: przestępstwa kryminalne w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną postępowań przygotowawczych wszczętych w przeliczeniu

na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (67,09) niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (126,41).

Wykres 59: Przestępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa kryminalne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Na przestrzeni lat 2010-2020, na terenie powiatu pleszewskiego, największą liczbę stwierdzonych przestępstw w kategorii: przestępstwa kryminalne, zarejestrowano w 2013 roku. W roku tym stwierdzono 813 tego rodzaju przestępstw. Najmniejszą zaś liczbę przestępstw stwierdzonych w tej kategorii odnotowano w roku 2016, w którym było ich 386. Z prezentowanych danych wynika, iż dynamika przestępczości mierzona liczbami bezwzględnymi przestępstw stwierdzonych w latach 2010-2013 wykazywała tendencję wzrostową. W kolejnych trzech latach następowały dynamiczne spadki liczb stwierdzanych przestępstw kryminalnych, po czym w ostatnich czterech latach badanego okresu odnotowano względną stabilizację dynamiki stwierdzanych przestępstw kryminalnych na poziomie zdecydowanie niższym niż średnia roczna z lat 2010-2020.

W analizowanym okresie średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: przestępstwa kryminalne, w powiecie pleszewskim wyniosła 583,09. Średnio rocznie notowano więc 92,29 przestępstw stwierdzonych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba przestępstw stwierdzonych w województwie wielkopolskim
2010	66201
2011	68017
2012	64477
2013	62552
2014	54277
2015	46512
2016	40648
2017	37144
2018	39531
2019	42195
2020	38022
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych z lat 2010-2020	50870,55

Tabela 24: Przestępstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa kryminalne

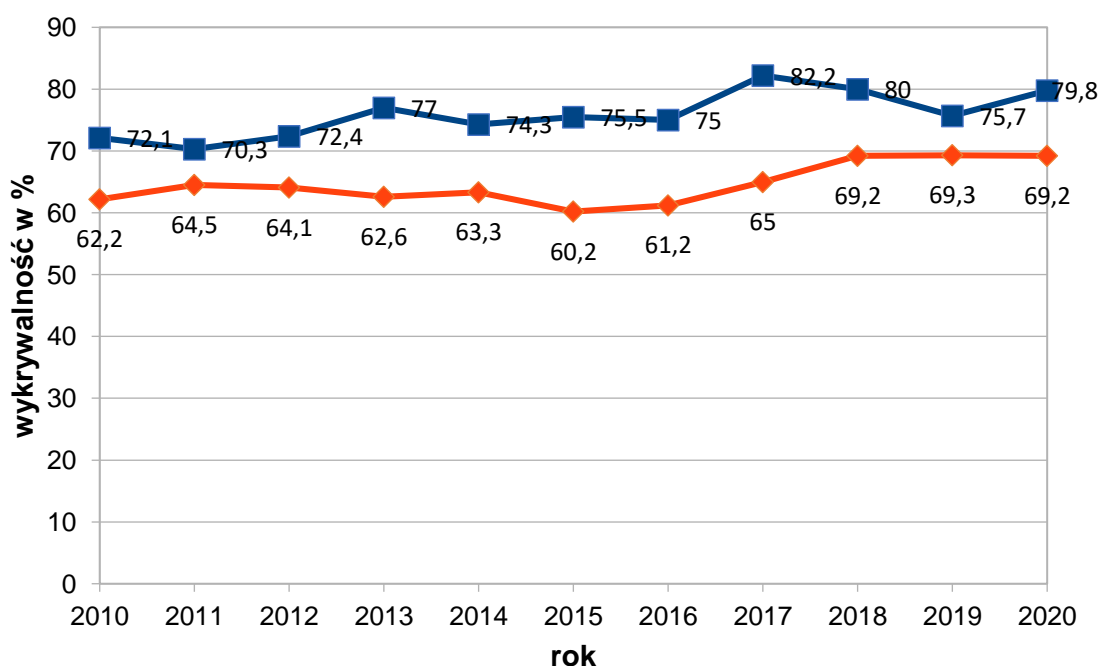
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Dynamika przestępczości kategorii: przestępstwa kryminalne, mierzona liczbami bezwzględnych przestępstw stwierdzonych, w latach 2010-2020, w całym województwie wielkopolskim charakteryzowała się dużą zmiennością. Największą liczbę przestępstw w tej kategorii stwierdzono w roku 2011 i wyniosła ona 68017, po czym liczba ta systematycznie spadała do roku 2017, kiedy osiągnęła minimum na poziomie 37144 przestępstw stwierdzonych. W kolejnych dwóch latach odnotowano dynamiczne wzrosty, a następnie w roku 2020 ponownie nastąpił gwałtowny spadek liczby stwierdzonych przestępstw kryminalnych.

W latach 2010-2020, średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: przestępstwa kryminalne, w całym województwie wielkopolskim, ukształtowała się na poziomie 50870,55. W badanej kategorii, stwierdzono więc średnio rocznie 146,34 przestępstw w przeliczeniu na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Prezentowane dane pozwalają na stwierdzenie, iż rozmiar przestępczości stwierdzonej w kategorii: przestępstwa kryminalne, w latach 2010-2020, mierzony

średnią roczną liczbą bezwzględną przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (92,29), niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (146,34).

Wykres 60: Wykrywalność na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa kryminalne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Wykrywalność przestępstw w kategorii: przestępstwa kryminalne, w powiecie pleszewskim w analizowanym okresie wahała się w przedziale pomiędzy wartością minimalną – 70,3%, odnotowaną w 2011 r., a wartością maksymalną – 82,2%, osiągniętą w 2017 r. Natomiast wykrywalność w tej kategorii przestępstw w województwie wielkopolskim kształtowała się pomiędzy 60,2% w roku 2015, a 69,3% w roku 2019. Zauważyć należy, że również w tej kategorii przestępstw, w okresie poddanym analizie, w każdym roku wykrywalność osiągnięta w powiecie pleszewskim była wyższa od średniej wykrywalności odnotowanej w województwie wielkopolskim. Co więcej, najwyższa średnia roczna wykrywalność województwa wielkopolskiego odnotowana w 2019r. (69,3%) była niższa od najniższej wykrywalności odnotowanej w tym samym okresie w powiecie pleszewskim w roku 2011 (70,3%).

3.3.11. Rozmiar przestępczości narkotykowej³⁴⁷

Przestępczość narkotykowa jest przykładem dynamicznie rozwijającej się kategorii przestępczości nie ujętej w przepisach Kodeksu karnego. Problemowi zapobiegania i zwalczania narkomanii w Polsce, poświęcono odrębną ustawę o przeciwdziałaniu narkomanii³⁴⁸. Przestępstwa narkotykowe sklasyfikowane zostały w rozdziale 7 tej ustawy – Przepisy karne. Podkreślenia wymaga fakt, że ustawodawca nie penalizuje samego aktu zażywania narkotyków (środków odurzających, substancji psychotropowych), środków zastępczych (tzw. dopalaczy) czy też nowych środków psychoaktywnych. Traktuje zjawisko narkomanii w kategoriach choroby i patologii społecznej. Natomiast przestępstwami są wszelkie czyny związane z niedozwolonym obrotem, wytwarzaniem, przetwarzaniem, przerobem i posiadaniem substancji, których używanie może prowadzić do narkomanii. Przestępczość narkotykową można więc zdefiniować jako sumę czynów karalnych spenalizowanych w Ustawie o przeciwdziałaniu narkomanii.

Najbardziej popularnymi narkotykami w Polsce są pochodne konopi (marihuana i haszysz). Następnym narkotykiem najczęściej konsumowanym jest amfetamina i jej pochodne, w tym głównie ecstasy (MDA, MDMA, MDEA, PMA, PMMA)³⁴⁹. W ostatnim dziesięcioleciu szczególnie dynamicznie rozwinął się rynek środków zastępczych i nowych substancji psychoaktywnych zdefiniowanych w art. 4 cyt. ustawy³⁵⁰. Istotną zmianą w funkcjonowaniu rynku narkotykowego jest też przeniesienie istotnej jego części do Internetu, co poważnie utrudnia skuteczne zwalczanie tej kategorii przestępczości. Wydaje się, iż głównymi przyczynami stałej ewaluacji i jednocześnie postępującego rozwoju przestępczości narkotykowej są z jednej strony utrzymujący się duży popyt na narkotyki, środki zastępcze i nowe substancje psychoaktywne, z drugiej zaś atrakcyjność finansowa tego rynku dla przestępców.

Zwalczanie przestępczości narkotykowej od wielu lat jest jednym z priorytetowych zadań pionu kryminalnego policji. Od Komendy Głównej Policji, przez komendy wojewódzkie aż po komendy miejskie i powiatowe policji istnieją i funkcjonują komórki organizacyjne zajmujące się zwalczaniem tej kategorii przestępstw. Jak wynika z poczynionych analiz i wieloletniego doświadczenia zawodowego, główny problem

---

347 Katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: przestępstwa narkotykowe, zawarto w załączniku do pisma Pr.062.14.2021.TS Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu z dnia 18.11.2021 r., będącego odpowiedzią na wniosek autora z dnia 08.11.2021 r.

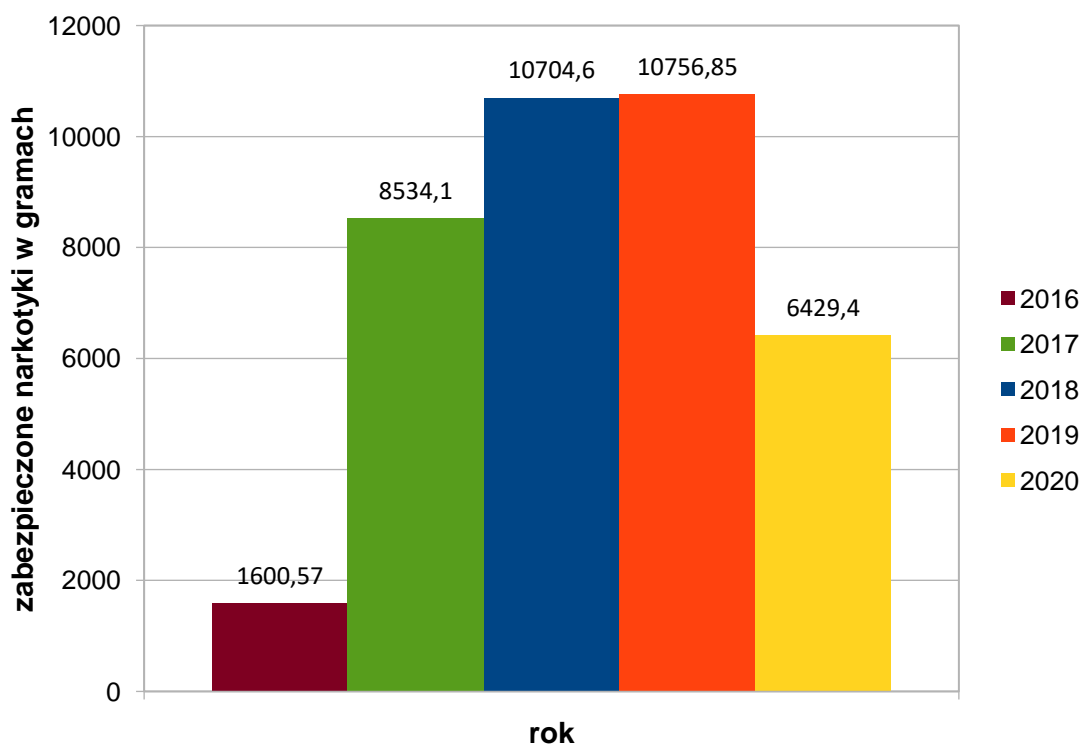
348 Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, (Dz. U. 2005, Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.).

349 B. Hołyst, *Kryminalistyka...*, dz. cyt., s. 112.

350 Art. 4 pkt 11a i 27 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii..., dz. cyt.

polega jednak na tym, iż tego rodzaju przestępczość (podobnie jak przestępczość gospodarcza czy korupcyjna) rzadko zgłaszana jest organom ścigania. W przypadku ujawniania i zwalczania przestępczości narkotykowej inicjatywa zdecydowanie leży po stronie policji. Podkreślić bowiem należy, iż w tej kategorii przestępstw nikt, ani producent narkotyków, ani dealer, ani przemytnik, ani ostateczny odbiorca – konsument, nie jest zainteresowany ujawnieniem procedury przestępczego.

Od roku 2016 w biuletynach statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu rozpoczęto publikowanie danych dotyczących wagi (w gramach) narkotyków zabezpieczonych w toku prowadzonych postępowań przygotowawczych. Uznano wtedy, że obok liczby wszczęć postępowań przygotowawczych o przestępstwa narkotykowe oraz liczby stwierdzonych przestępstw narkotykowych, ilość (masa) narkotyków odbieranych przestępcom jest również ważnym wskaźnikiem skuteczności działania pionu kryminalnego policji (w tym komórek ds. zwalczania przestępczości narkotykowej).

Wykres 61: Łączna waga narkotyków (w gramach) zabezpieczonych na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2016-2020.

W analizowanym okresie (2016-2020), w wyniku prowadzonych postępowań przygotowawczych w powiecie pleszewskim najwięcej wagowo narkotyków zabezpieczono w roku 2019 (10756,85 grama). Najmniej natomiast w roku 2016

(1600,57 grama).

Średnia roczna waga zabezpieczonych narkotyków wyniosła 7605,10 grama. Natomiast średnia roczna waga zabezpieczonych narkotyków w badanym okresie, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego ukształtowała się na poziomie 1203,66 grama.

Rok	Waga narkotyków (w gramach) zabezpieczonych w województwie wielkopolskim
2016	388478,59
2017	359881,45
2018	444042,90
2019	419148,02
2020	698057,90
Średnio	461921,77

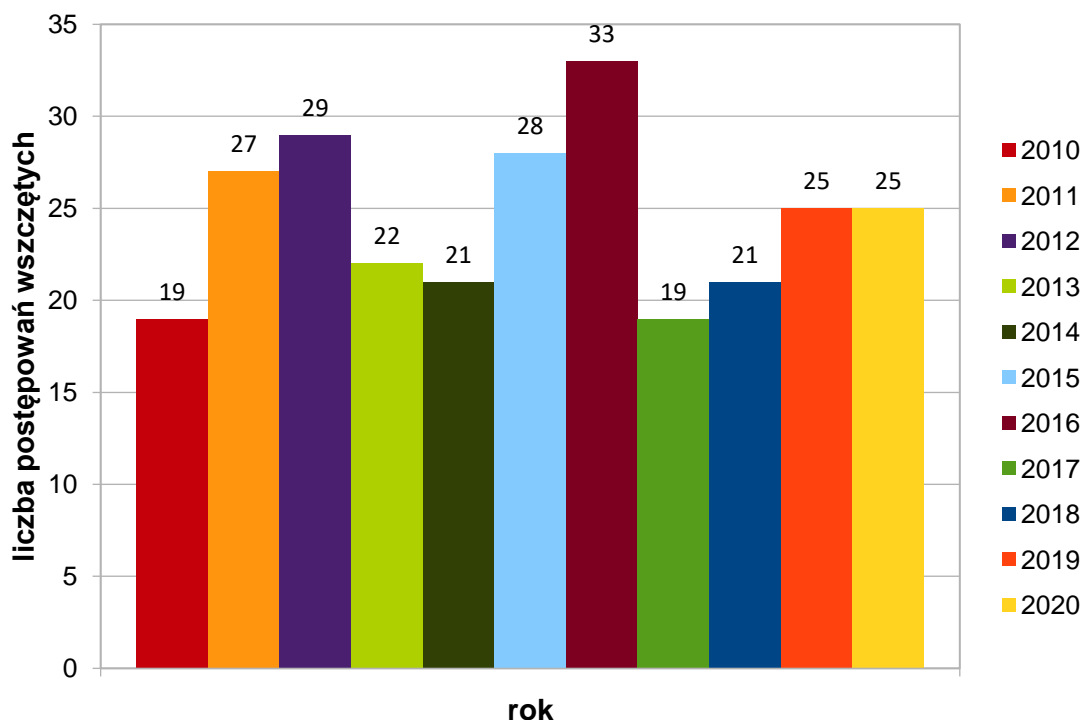
Tabela 25: Łączna waga zabezpieczonych narkotyków (w gramach) na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2016-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2016-2020.

W latach 2016-2020, w województwie wielkopolskim w toku prowadzonych postępowań przygotowawczych, najwięcej wagowo narkotyków zabezpieczono w roku 2020 (698057,77 grama). Natomiast najmniej narkotyków zabezpieczono w roku 2017 (359881,45 grama).

W analizowanym okresie średnia roczna waga zabezpieczonych narkotyków w całym garnizonie wielkopolskim wyniosła 461921,77 grama. Natomiast średnia roczna waga zabezpieczonych narkotyków w przeliczeniu na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego, ukształtowała się na poziomie 1328,77 grama.

Z prezentowanych danych wynika, iż rozmiar przestępczości narkotykowej mierzony średnią roczną wagą narkotyków zabezpieczanych w ramach prowadzonych postępowań przygotowawczych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był nieznacznie mniejszy (1203,66 grama) niż średni roczny całego województwa wielkopolskiego (1328,77 grama).

Wykres 62: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa narkotykowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W latach 2010-2020, w powiecie pleszewskim największą liczbę wszczętych postępowań przygotowawczych w kategorii: przestępstwa narkotykowe, odnotowano w 2016 roku i wyniosła ona 33, najmniejsze zaś liczby wszczęć zanotowano w latach 2010 i 2017, kiedy wyniosła ona 19. Z prezentowanych danych wynika, iż w badanym okresie dynamika przestępczości narkotykowej mierzona liczbami bezwzględnymi wszczęć postępowań przygotowawczych, charakteryzowała się dużą zmiennością. W latach 2010 - 2012 liczba ta rosła, w kolejnych dwóch latach malała, po czym w latach 2015 - 2016 ponownie rosła osiągając swoje maksimum. Następnie w roku 2017 gwałtownie spadła do minimum, po czym w kolejnych latach ponownie stopniowo rosła.

W badanym okresie, w powiecie pleszewskim średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych o przestępstwa narkotykowe kształtowała się na poziomie 24,45. Średnio rocznie odnotowano więc 3,87 wszczęć postępowań przygotowawczych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	liczba postępowań wszczętych w województwie wielkopolskim
2010	2006
2011	2224
2012	2417
2013	2318
2014	2805
2015	2639
2016	2769
2017	2837
2018	2746
2019	2899
2020	2673
Średnia roczna liczba postępowań wszczętych z lat 2010-2020	2575,73

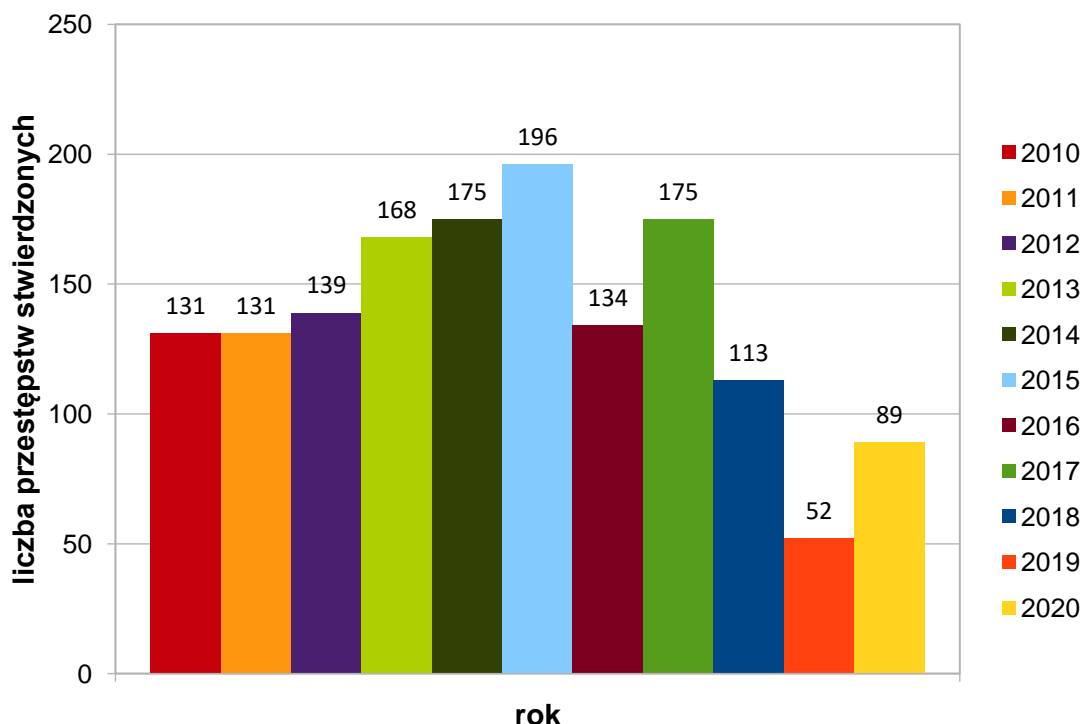
Tabela 26: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa narkotykowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W latach 2010-2020 również dużą zmienność dynamiki przestępczości w kategorii: przestępczość narkotykowa, mierzonej liczbami bezwzględnymi postępowań wszczętych, można zaobserwować w całym województwie wielkopolskim. Generalnie jednak linia trendu dynamiki wykazuje tendencję wzrostową. Najmniejszą liczbę wszczęć odnotowano w roku 2010 (2006), natomiast największą liczbę wszczęć odnotowano w roku 2019 (2899).

W analizowanym okresie średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w tej kategorii przestępstw, w całym województwie wielkopolskim wyniosła 2575,73. Notowano więc średnio rocznie 7,41 wszczęć na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Z analizowanych danych wynika, iż rozmiar przestępczości ujawnionej w kategorii: przestępstwa narkotykowe, w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną postępowań przygotowawczych wszczętych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (3,87) niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (7,41).

Wykres 63: Przestępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa narkotykowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Na przestrzeni lat 2010-2020, na terenie powiatu pleszewskiego, najmniejszą liczbę stwierdzonych przestępstw w kategorii: przestępstwa narkotykowe zarejestrowano w 2019 roku (52). Największą zaś liczbę przestępstw stwierdzonych w tej kategorii odnotowano w roku 2015 (196). Linia trendu dynamiki przestępstw stwierdzonych wyraźnie rosła w latach 2010 - 2015. Jednak w roku 2016 nastąpiło przełamanie kilkuletniego trendu, prowadzące do osiągnięcia minimum z roku 2019. Natomiast w roku 2020 odnotowano ponownie wzrost liczby przestępstw stwierdzonych w tej kategorii, jednak do poziomu zdecydowanie niższego od średniej rocznej całego badanego okresu.

W analizowanym okresie, średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: przestępstwa narkotykowe, w powiecie pleszewskim ukształtowała się na poziomie 136,64. Średnio rocznie notowano więc 21,63 przestępstw stwierdzonych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba przestępstw stwierdzonych w województwie wielkopolskim
2010	12885
2011	11878
2012	12871
2013	12214
2014	9507
2015	6952
2016	6692
2017	6528
2018	6632
2019	8682
2020	6892
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych z lat 2010-2020	9248,45

Tabela 27: Przestępstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa narkotykowe

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W latach 2010-2020 dynamika przestępczości w tej kategorii, mierzona liczbami bezwzględnych przestępstw stwierdzonych, w całym województwie wielkopolskim, charakteryzowała się dużą zmiennością. Największą liczbę przestępstw w kategorii: przestępstwa narkotykowe, stwierdzono w roku 2010 i wyniosła ona 12885, po czym linia trendu przybrała wyraźny kierunek spadkowy aż do roku 2017, kiedy osiągnęła minimum na poziomie 6528 przestępstw stwierdzonych. W latach 2018-2019 liczba ta zaczęła wzrastać, jednak w roku 2020 odnotowano kolejny spadek liczby stwierdzonych przestępstw narkotykowych.

Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: przestępstwa narkotykowe, w całym województwie wielkopolskim, ukształtowała się na poziomie 9248,45. W tej kategorii stwierdzano więc średnio rocznie 26,60 przestępstw w przeliczeniu na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Z analizowanych danych wynika, iż rozmiar przestępczości stwierdzonej w kategorii: przestępstwa narkotykowe, w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną

liczbą bezwzględną przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był mniejszy (21,63), niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (26,60).

Dla porządku należy dodać, iż w biuletynach statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu nie są publikowane dane dotyczące wykrywalności przestępstw narkotykowych.

3.3.12. Rozmiar przestępczości gospodarczej³⁵¹

Spośród wszystkich przestępstw gospodarczych tylko niewielka ich część spenalizowana jest w Kodeksie karnym. W zdecydowanej większości przestępstwa z tej kategorii ujęte są w przepisach karnych wielu innych ustaw szczególnych. Jak zauważa A. Marek, *problematyka przestępstw gospodarczych jest niezwykle obszerna, a jej zapobieganie i przeciwdziałanie wymaga regulacji w wielu aktach prawnych. Jedynie „trzon” tej przestępczości może być przedmiotem regulacji zawartych w Kodeksie karnym (zob. Górniok i in. Prawo karne gospodarcze). Względy systematyki powodują, że również kodeksowa regulacja przestępstw gospodarczych nie może być ujęta w jednym rozdziale, gdyż wiele typów przestępstw ma swoją specyfikę albo wiąże się z naruszeniem innych jeszcze dóbr chronionych prawem. Dotyczy to w szczególności wyodrębnionej regulacji przestępstw fałszerstwa pieniędzy i papierów wartościowych (rozdz. XXXVII) oraz przestępstw przeciwko działalności instytucji publicznych (rozdz. XXIX)³⁵². Obszar przestępczości ujęty w kategorii: przestępczość gospodarcza jest tak rozległy, iż na potrzeby przedmiotowej dysertacji nie jest celowym ani możliwym enumeratywne wyliczenie i scharakteryzowanie wszystkich przestępstw wchodzących w skład tego zbioru. Charakteryzując ogólnie obszar przestępczości gospodarczej można posłużyć się zaleceniami Rady Europy. W świetle zaleceń Rady Europy z 25.06.1981r. (R 81/12), problematyka przestępstw gospodarczych obejmuje³⁵³:*

1. przestępstwa kartelowe;
2. oszukańcze praktyki międzynarodowych związków przedsiębiorstw;
3. nadużycia przy dostawach, zamówieniach i subwencjach krajowych i zagranicznych;
4. przestępstwa komputerowe;
5. tworzenie fikcyjnych przedsiębiorstw;

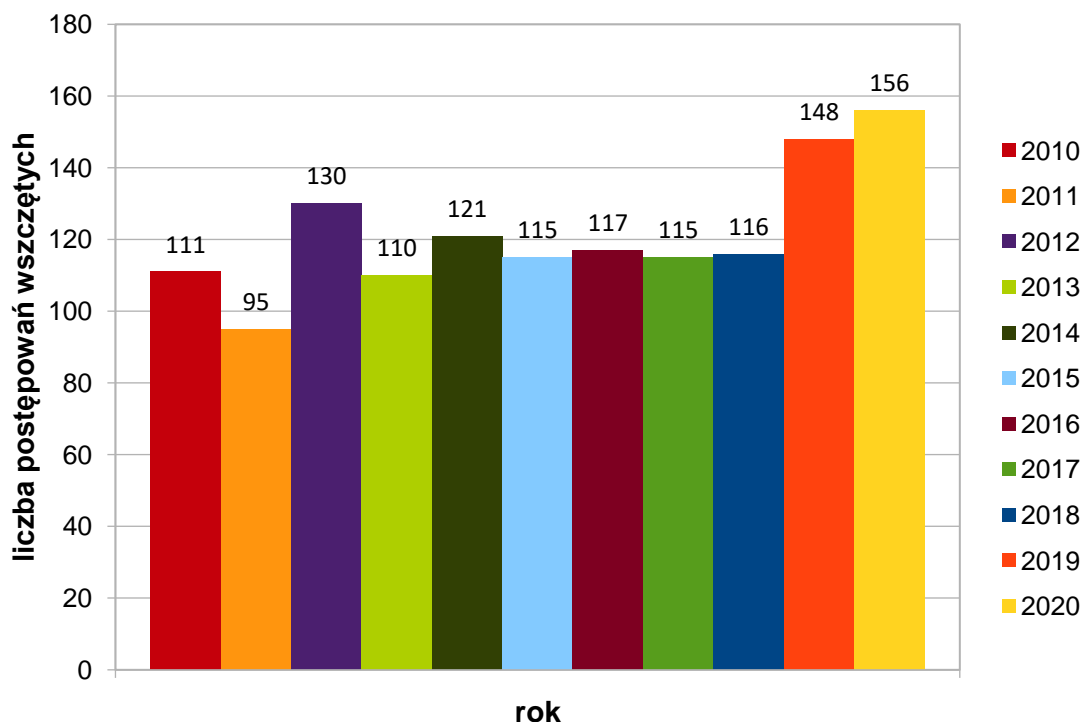
351 Katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: przestępstwa gospodarcze, zawarto w załączniku do pisma Pr.062.14.2021.TS Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu z dnia 18.11.2021 r., będącego odpowiedzią na wniosek autora z dnia 08.11.2021 r.

352 A. Marek, *Prawo...*, dz. cyt., s. 562.

353 Tamże, s. 561 - 562.

6. *oszustwa co do sytuacji ekonomicznej i kapitału towarzystw akcyjnych;*
7. *przestępstwa na szkodę wierzycieli;*
8. *przestępstwa na szkodę konsumentów;*
9. *nieuczciwą konkurencję i reklamę;*
10. *przestępstwa podatkowe oraz uchylanie się przedsiębiorstw od obowiązku ubezpieczeń socjalnych pracowników;*
11. *przestępstwa celne;*
12. *falszowanie pieniędzy i papierów wartościowych;*
13. *przestępstwa giełdowe i bankowe;*
14. *przestępstwa przedsiębiorstw na szkodę środowiska.*

Należy zauważyć, iż w praktyce tego rodzaju przestępczość rzadko zgłaszana jest organom ścigania. W przypadku przestępczości gospodarczej (podobnie korupcyjnej) pokrzywdzonym często bywa bowiem Skarb Państwa, instytucje państwowe czy samorządowe. Nie ma osób fizycznych bezpośrednio zainteresowanych ukróceniem danego procederu przestępczego. Dlatego rolą pionu policji przeznaczonego do walki z przestępczością gospodarczą jest ujawnianie tego rodzaju przestępczości z własnej inicjatywy.

Wykres 64: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa gospodarcze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W latach 2010-2020, w powiecie pleszewskim, najmniejszą liczbę wszczętych postępowań przygotowawczych w kategorii: przestępstwa gospodarcze, odnotowano w 2011 roku i wyniosła ona 95, największą zaś liczbę wszczęć zanotowano w roku 2020, kiedy wyniosła ona 156. Z prezentowanych danych wynika, iż w analizowanym okresie trend wszczęć postępowań przygotowawczych w tej kategorii przestępstw był wyraźnie wzrostowy.

W okresie poddanym analizie, w powiecie pleszewskim, średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w tej kategorii przestępstw kształtowała się na poziomie 121,27. Średnio rocznie notowano więc 19,19 wszczęć postępowań przygotowawczych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba postępowań wszczętych w województwie wielkopolskim
2010	6787
2011	6916
2012	7508
2013	8815
2014	9220
2015	9223
2016	9160
2017	9595
2018	8998
2019	9875
2020	8812
Średnia roczna liczba postępowań wszczętych z lat 2010-2020	8628,10

Tabela 28: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa gospodarcze

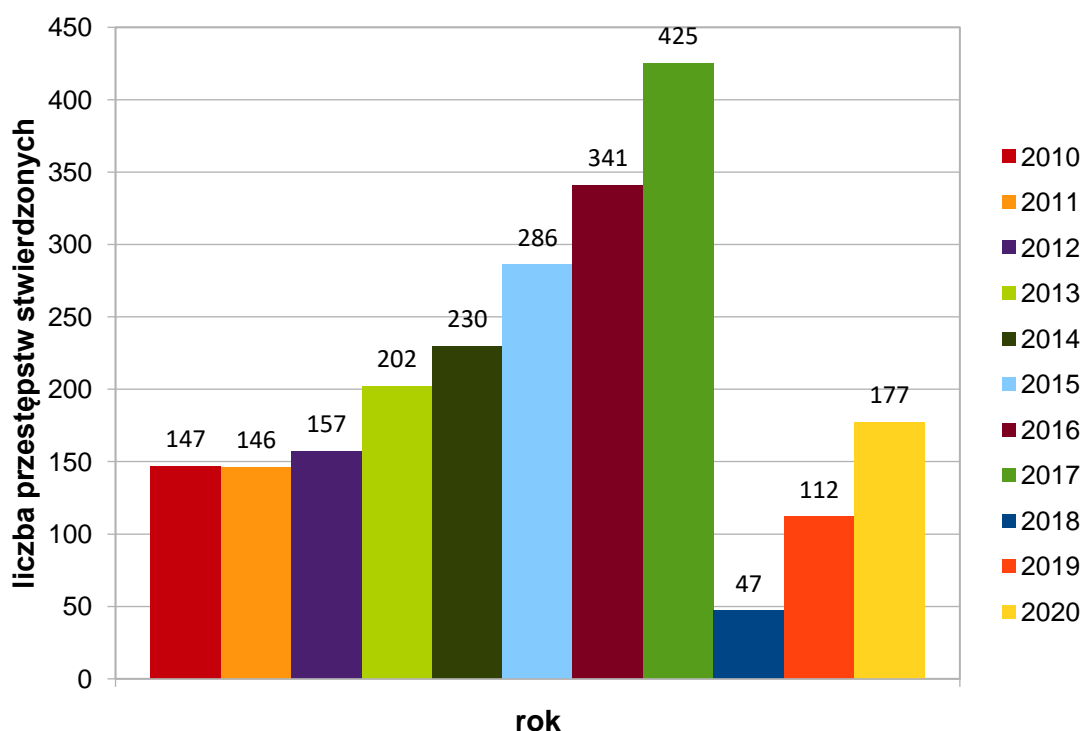
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W badanym okresie, w województwie wielkopolskim, dynamika przestępczości w kategorii: przestępstwa gospodarcze, mierzona liczbami bezwzględnymi wszczętych postępowań przygotowawczych, charakteryzowała się dużą zmiennością. W latach 2010-2015 zaznaczył się co prawda wyraźny trend wzrostowy, jednak kolejne lata cechowały się ciągłymi zwrotami kierunku dynamiki wszczęć postępowań o przestępstwa gospodarcze. Najmniejszą liczbę wszczęć odnotowano w roku 2010 i wyniosła ona 6787, natomiast największą w roku 2019, w którym osiągnęła ona poziom 9875 wszczęć.

W latach 2020-2020, średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: przestępstwa gospodarcze, w całym garnizonie wielkopolskim wyniosła 8628,10. Rejestrowano więc średnio rocznie 24,82 wszczęć na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Z analizowanych danych wynika, że rozmiar przestępczości ujawnionej w kategorii: przestępstwa gospodarcze, w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną

liczbą bezwzględną postępowań przygotowawczych wszczętych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był mniejszy (19,19) niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (24,82).

Wykres 65: Przestępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa gospodarcze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W analizowanym okresie, na terenie powiatu pleszewskiego, dynamika przestępczości gospodarczej mierzona liczbami bezwzględnymi przestępstw stwierdzonych, w latach 2011-2017 wykazywała systematyczne wzrosty. W roku 2017 nastąpiło gwałtowne załamanie dynamiki do minimalnego poziomu 47 wszczęć, po czym w dwóch kolejnych latach ponownie odnotowano znaczne wzrosty dynamiki przestępczości.

W latach 2010-2020, średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: przestępstwa gospodarcze, w powiecie pleszewskim ukształtowała się na poziomie 206,36. Średnio rocznie notowano 32,66 przestępstw stwierdzonych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba przestępstw stwierdzonych w województwie wielkopolskim
2010	13282
2011	13501
2012	11384
2013	13136
2014	16016
2015	14960
2016	12551
2017	11931
2018	12546
2019	13190
2020	12925
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych z lat 2010-2020	13220,18

Tabela 29: Przestępstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa gospodarcze

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W latach 2010-2020, dynamika przestępczości gospodarczej w województwie wielkopolskim mierzona liczbami bezwzględnymi stwierdzonych przestępstw o charakterze gospodarczym cechowała się dużą zmiennością. Najmniejszą liczbę przestępstw gospodarczych stwierdzono w roku 2012 (11384), natomiast największą odnotowano w roku 2014 (16016).

W analizowanym okresie, średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: przestępstwa gospodarcze, w województwie wielkopolskim, ukształtowała się na poziomie 13220,18. W tej kategorii, stwierdzano średnio rocznie 38,03 przestępstw w przeliczeniu na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Prezentowane dane uprawniają do stwierdzenia, iż rozmiar przestępczości stwierdzonej w kategorii: przestępstwa gospodarcze, w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był mniejszy (32,66), niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (38,03).

Dla porządku należy dodać, iż w biuletynach statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu nie są publikowane dane dotyczące wykrywalności przestępstw gospodarczych.

3.3.13. Rozmiar przestępczości korupcyjnej³⁵⁴

Przestępstwa korupcyjne spenalizowane są głównie w Kodeksie karnym ale również w Kodeksie wyborczym³⁵⁵ czy Ustawie o sporcie³⁵⁶. Legalną definicję korupcji ustawodawca sformułował w ustawie o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym. W rozumieniu tej ustawy korupcją jest czyn³⁵⁷:

- 1. polegający na obiecywaniu, proponowaniu lub wręczaniu przez jakąkolwiek osobę, bezpośrednio lub pośrednio, jakichkolwiek nienależnych korzyści osobie pełniącej funkcję publiczną dla niej samej lub dla jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu jej funkcji;*
- 2. polegający na żądaniu lub przyjmowaniu przez osobę pełniącą funkcję publiczną bezpośrednio, lub pośrednio, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub dla jakiegokolwiek innej osoby, lub przyjmowaniu propozycji lub obietnicy takich korzyści, w zamian za działanie lub zaniechanie działania w wykonywaniu jej funkcji;*
- 3. popełniany w toku działalności gospodarczej, obejmującej realizację zobowiązań względem władzy (instytucji) publicznej, polegający na obiecywaniu, proponowaniu lub wręczaniu, bezpośrednio lub pośrednio, osobie kierującej jednostką niezaliczaną do sektora finansów publicznych lub pracującej w jakimkolwiek charakterze na rzecz takiej jednostki, jakichkolwiek nienależnych korzyści, dla niej samej lub na rzecz jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki i stanowi społecznie szkodliwe odwzajemnienie;*
- 4. popełniany w toku działalności gospodarczej obejmującej realizację zobowiązań względem władzy (instytucji) publicznej, polegający na żądaniu lub przyjmowaniu bezpośrednio lub pośrednio przez osobę kierującą jednostką*

---

354 Katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: przestępstwa korupcyjne, zawarto w załączniku do pisma Pr.062.14.2021.TS Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu z dnia 18.11.2021 r., będącego odpowiedzią na wniosek autora z dnia 08.11.2021 r.

355 Art. 497 § 3 Ustawy z dnia 05 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy, (Dz. U. 2001, Nr 21, poz. 112, z późn. zm.).

356 Art. 46 - 48 Ustawy z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie, (Dz. U. 2010, Nr 127, poz. 857, z późn. zm.).

357 Art. 3a Ustawy z dnia 09 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym, (Dz. U. 2006, Nr 104, poz. 708, z późn. zm.).

niezaliczaną do sektora finansów publicznych lub pracującą w jakimkolwiek charakterze na rzecz takiej jednostki, jakichkolwiek nienależnych korzyści lub przyjmowaniu propozycji lub obietnicy takich korzyści dla niej samej lub dla jakiegokolwiek innej osoby, w zamian za działanie lub zaniechanie działania, które narusza jej obowiązki i stanowi społecznie szkodliwe odwzajemnienie.

Jak zauważa A. Marek przepisy penalizujące korupcję gospodarczą, a także w sporcie profesjonalnym (art. 296a i 296b), zostały wprowadzone do Kodeksu karnego przez ustawę nowelizującą z 13.06.2003 r. (Dz. U. Nr 111, poz. 1061). Wypełniono w ten sposób dotkliwą lukę w obowiązującym prawie, czyniąc także zadość wymaganiom międzynarodowym (m. in. Prawnokarna Konwencja Rady Europy o korupcji z 27.01.1997 r. oraz Dyrektywy Wspólnego Działania z 22.12.1998 r., dotyczące zwalczania korupcji w sektorze prywatnym). Obowiązujące bowiem dotąd prawo penalizowało jedynie korupcję w sektorze publicznym, polegającą na sprzedajności osoby pełniącej funkcję publiczną (zwaną łapownictwem biernym), przekupstwie takiej osoby (zwanym łapownictwem czynnym) oraz płatnej protekcji (art. 228 - 230). Również i te przepisy zostały zmienione i uzupełnione przez wspomnianą nowelizację³⁵⁸.

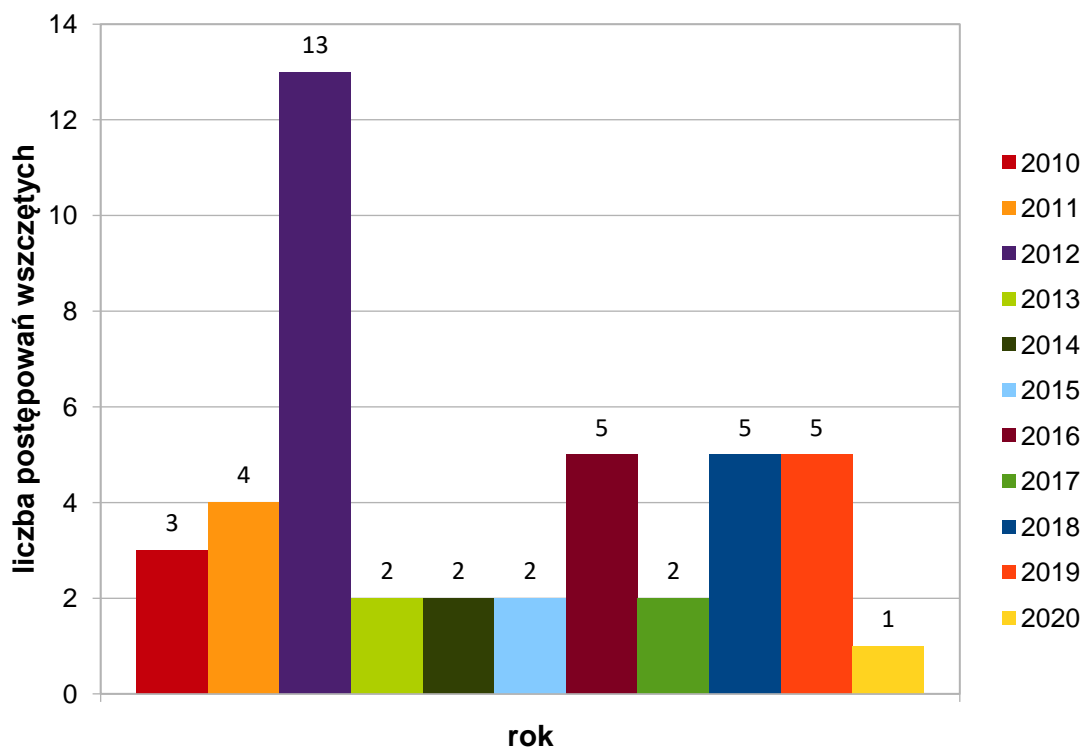
Należy zauważyć, że w walce z przestępczością korupcyjną szczególna rola przypada czynnościom operacyjno–rozpoznawczym. W wielu sprawach jedynie tajne działania służb policyjnych i służb specjalnych mogą zapewnić skuteczne wykrycie sprawców i zgromadzenie dowodów. Spowodowane jest to głównie tym, że obie strony–zarówno przyjmujący łapówkę, jak i wręczający korzyść majątkową popełniają przestępstwo, są więc zainteresowani tym, aby przestępstwo nie zostało wykryte³⁵⁹.

Pewnym ułatwieniem w ściganiu sprawców tego rodzaju przestępstw jest fakt, iż ustawodawca w odniesieniu do przestępstw korupcyjnych przewidział klauzulę niekaralności wobec sprawców łapownictwa czynnego (łapownictwa), jeżeli udzielona albo obiecana korzyść została przyjęta, a udzielający ich zawiadomił organ ścigania o fakcie przestępstwa i ujawnił wszystkie jego istotne okoliczności, zanim organ ten sam się o tym dowiedział. Jednakże mimo wprowadzenia tej instytucji prawnej, w przypadku przestępczości korupcyjnej podobnie jak w przypadku przestępczości narkotykowej czy gospodarczej inicjatywa w zakresie jej ujawniania leży po stronie organów ścigania do tego przeznaczonych (głównie Centralnego Biura Antykorupcyjnego i Policji).

---

358 A. Marek, *Prawo...*, dz. cyt., s. 565 - 566.

359 A. Taracha, *Rola czynności operacyjno – rozpoznawczych w zwalczaniu przestępczości korupcyjnej*, [w:] Hypś S., Kołek K., (red. nauk.), *Rola organów bezpieczeństwa publicznego w przeciwdziałaniu przestępczości – zagadnienia wybrane*, Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej „Gaudium”, Lublin 2014, s. 16.

Wykres 66: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa korupcyjne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W latach 2010-2020, w powiecie pleszewskim największą liczbę wszczętych postępowań przygotowawczych w kategorii: przestępstwa korupcyjne, odnotowano w 2012 roku i wyniosła ona 13, najmniejszą zaś liczbę wszczęć zanotowano w roku 2020, kiedy wyniosła ona 1. Z prezentowanych danych wynika, iż dynamika przestępczości korupcyjnej mierzona liczbami wszczęć postępowań przygotowawczych w tej kategorii, charakteryzowała się dużą zmiennością. Jednak analiza dynamiki jak i wnioskowanie wymaga w tym przypadku uwzględnienia tzw. „efektu magii małych liczb”.

W analizowany okresie, w powiecie pleszewskim, średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: przestępstwa korupcyjne, kształtowała się na poziomie 4,00. Średnio rocznie notowano więc 0,63 wszczęć postępowań przygotowawczych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

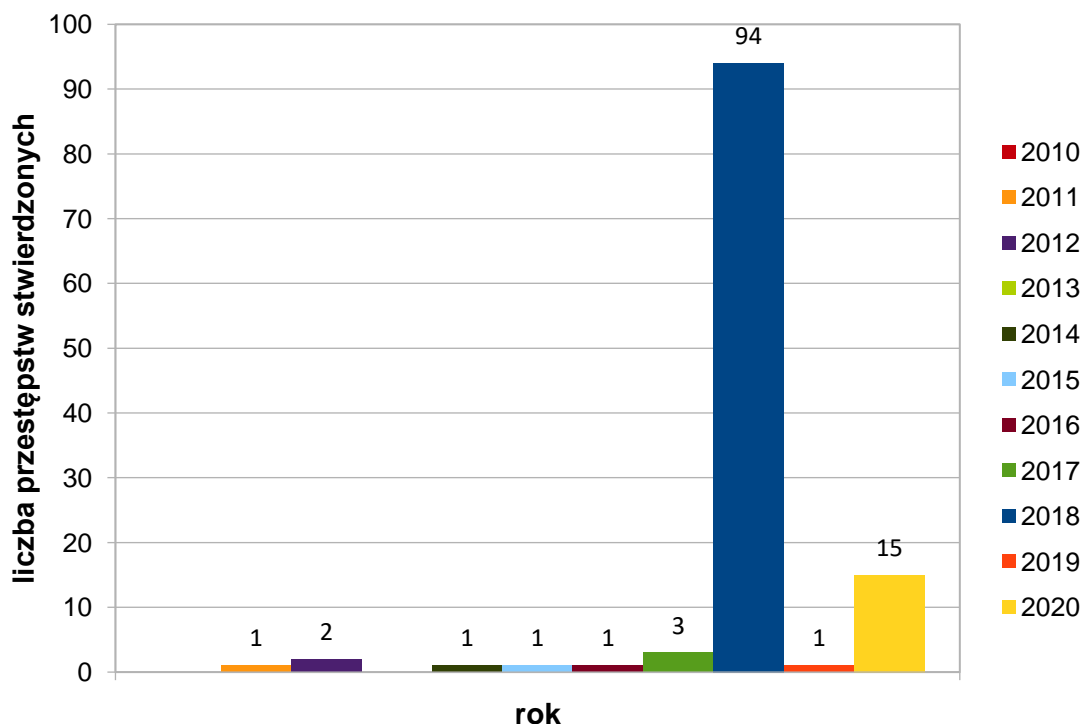
Rok	Liczba postępowań wszczętych w województwie wielkopolskim
2010	333
2011	340
2012	411
2013	292
2014	279
2015	276
2016	310
2017	333
2018	285
2019	250
2020	230
Średnia roczna liczba postępowań wszczętych z lat 2010-2020	303,55

Tabela 30: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa korupcyjne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W latach 2010-2020, dynamika przestępstw w kategorii: przestępstwa korupcyjne, mierzona liczbami bezwzględnymi postępowań wszczętych w całym województwie wielkopolskim charakteryzowała się dużą zmiennością. Największą liczbę wszczęć odnotowano w roku 2012 (411). Natomiast minimum wszczęć zarejestrowano w roku 2020 (230).

W badanym okresie średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: przestępstwa korupcyjne, w całym województwie wielkopolskim wyniosła 303,55. Średnio rocznie rejestrowano więc 0,87 wszczęć na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Wykres 67: Przestępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa korupcyjne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Analiza prezentowanych danych pozwala na stwierdzenie, że rozmiar przestępczości ujawnionej w kategorii: przestępstwa korupcyjne, w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną postępowań przygotowawczych wszczętych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był mniejszy (0,63) niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (0,87).

Na przestrzeni lat 2010-2020, w powiecie pleszewskim, największą liczbę stwierdzonych przestępstw w kategorii: przestępstwa korupcyjne, odnotowano w roku 2018 (94). Tak drastyczny wzrost dynamiki przestępczości korupcyjnej mierzonej liczbą przestępstw stwierdzonych, był efektem zakończenia długotrwałego i wielowątkowego postępowania przygotowawczego, w ramach którego stwierdzono łącznie aż 93 przestępstwa korupcyjne. Natomiast w latach 2010 i 2013 nie stwierdzono żadnego przestępstwa o charakterze korupcyjnym.

W analizowanym okresie, średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: przestępstwa korupcyjne, w powiecie pleszewskim wyniosła 10,82. Średnio rocznie notowano więc 1,71 przestępstw stwierdzonych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba przestępstw stwierdzonych w województwie wielkopolskim
2010	379
2011	392
2012	395
2013	786
2014	208
2015	766
2016	1069
2017	2163
2018	1535
2019	2752
2020	2026
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych z lat 2010-2020	1133,73

Tabela 31: Przestępstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa korupcyjne

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W latach 2010-2020, w województwie wielkopolskim dynamika przestępczości w kategorii: przestępstwa korupcyjne, mierzona liczbami bezwzględnymi przestępstw stwierdzonych, również wykazywała dużą zmienność. Największą liczbę przestępstw w tej kategorii stwierdzono w roku 2019 gdy osiągnęła wartość 2752. Natomiast najmniejszą liczbę stwierdzonych przestępstw korupcyjnych odnotowano w roku 2014 (208).

W okresie poddanym analizie, średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: przestępstwa korupcyjne, w całym województwie wielkopolskim, ukształtowała się na poziomie 1133,73. W tej kategorii stwierdzano więc średnio rocznie 3,26 przestępstw w przeliczeniu na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

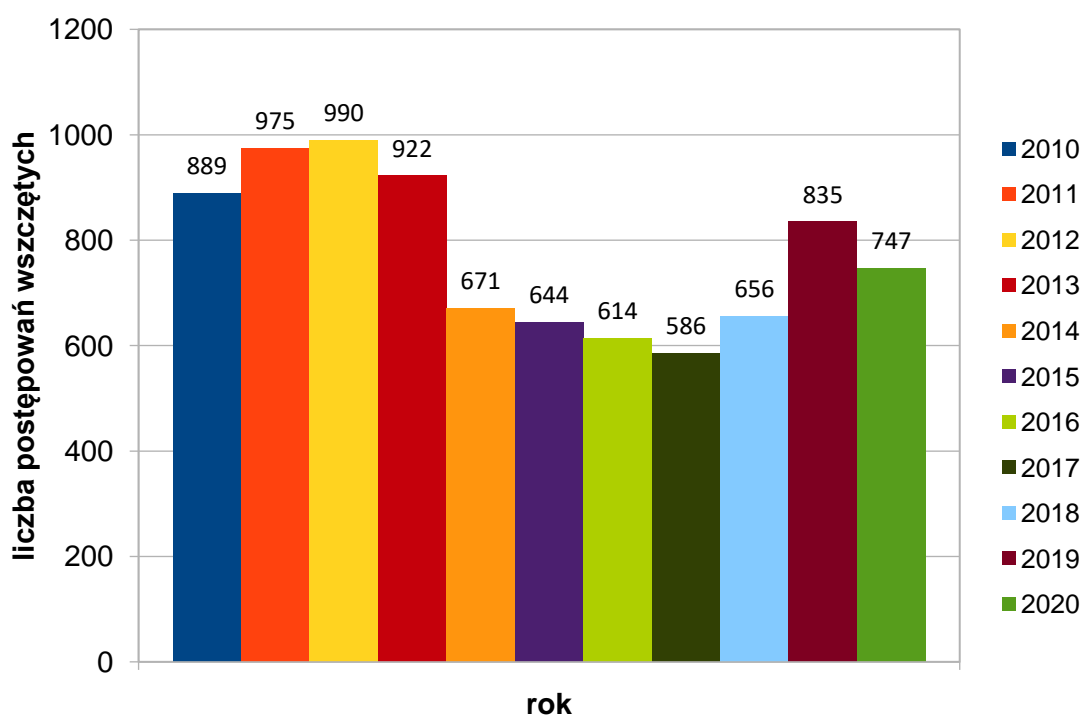
Z prezentowanych danych wynika, iż rozmiar przestępczości stwierdzonej w kategorii: przestępstwa korupcyjne w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (1,71), niż średni roczny w całym

województwie wielkopolskim (3,26).

Dla porządku należy dodać, iż w biuletynach statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu nie są publikowane dane dotyczące wykrywalności przestępstw korupcyjnych.

3.3.14. Rozmiar przestępczości ogólnej³⁶⁰

Przestępczość ogólna podlegająca analizie w niniejszej dysertacji to suma wszystkich przestępstw (odrębnie: ujawnionych i stwierdzonych) na określonym terenie, (powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego) w określonym czasie (lata 2010-2020).

Wykres 68: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, we wszystkich kategoriach przestępstw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W analizowanych latach 2010-2020, w powiecie pleszewskim, ogólnie we wszystkich kategoriach przestępstw, najwięcej postępowań przygotowawczych wszczęto w roku 2012 (990). Natomiast najmniej w roku 2017 (586).

³⁶⁰ Katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: przestępstwa ogółem, zawarto w załączniku do pisma Pr.062.14.2021.TS Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu z dnia 18.11.2021 r., będącego odpowiedzią na wniosek autora z dnia 08.11.2021 r.

Jak wynika z prezentowanych danych lata 2010-2013 charakteryzowały się stosunkowo dużymi liczbami wszczęć. W latach 2014-2018 odnotowano znaczny spadek liczby wszczęć postępowań przygotowawczych i zauważalną stabilizację oscylującą w przedziale pomiędzy 586 a 671 wszczęć. W roku 2019 odnotowano duży wzrost wszczęć do poziomu bliskiego poziomowi z roku 2010. Natomiast w roku 2020 zarejestrowano kolejny spadek ogólnej liczby wszczętych postępowań przygotowawczych.

W latach 2010-2020, w powiecie pleszewskim, średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych we wszystkich kategoriach przestępstw kształtowała się na poziomie 775,36. Średnio rocznie rejestrowano 122,72 wszczęć postępowań przygotowawczych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba postępowań wszczętych w województwie wielkopolskim
2010	73959
2011	78446
2012	76872
2013	77317
2014	66481
2015	62877
2016	57223
2017	56242
2018	61250
2019	61008
2020	55490
Średnia roczna liczba postępowań wszczętych z lat 2010-2020	66105,91

Tabela 32: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, we wszystkich kategoriach przestępstw

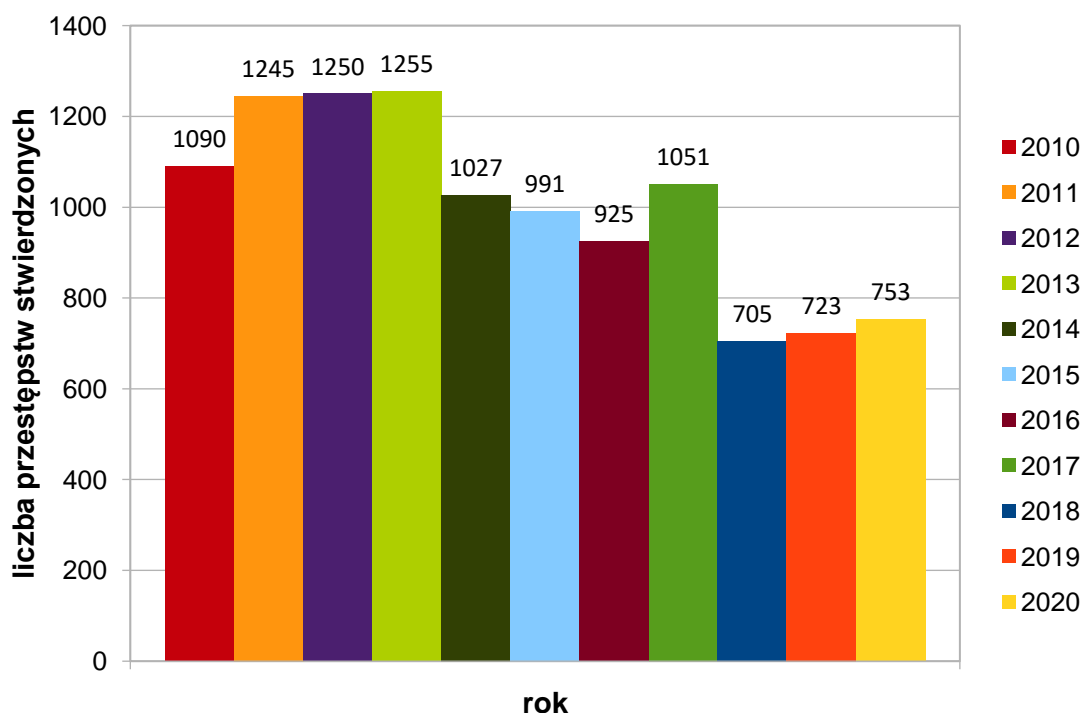
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W latach 2010-2020, w garnizonie wielkopolskim we wszystkich kategoriach przestępstw, najwięcej postępowań przygotowawczych wszczęto w 2011 roku (78446), natomiast najmniej w 2020 roku (55490). Charakteryzując tendencje dynamiki

przestępczości mierzonej liczbami wszczętych postępowań przygotowawczych należy zauważyć, iż w latach 2010-2013, w województwie wielkopolskim wszczynano corocznie zdecydowanie powyżej 70000 postępowań przygotowawczych. Następnie w latach 2014-2020 liczba wszczęć zdecydowanie spadła poniżej tej granicy i wahała się pomiędzy 66481 w roku 2014 a 55490 w roku 2020, nie przyjmując postaci zdecydowanej tendencji.

Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych we wszystkich kategoriach przestępstw, w całym województwie wielkopolskim ukształtowała się na poziomie 66105,91. Łącznie, średnio rocznie rejestrowano więc 190,16 wszczęć na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Z analizowanych danych wynika, iż rozmiar przestępczości ujawnionej we wszystkich kategoriach przestępstw w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną postępowań przygotowawczych wszczętych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (122,72) niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (190,16).

Wykres 69: Przestępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, we wszystkich kategoriach przestępstw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z 2010-2020.

Na przestrzeni lat 2010-2020, na terenie powiatu pleszewskiego, zdecydowanie największe liczby stwierdzonych przestępstw we wszystkich kategoriach przestępstw

rejestrowano w latach: 2011 (1245), 2012 (1250) i 2013 (1255). Najmniej przestępstw stwierdzono natomiast w roku 2018(705).

W badanym okresie średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych we wszystkich kategoriach przestępstw, w powiecie pleszewskim wyniosła 1001,36. Średnio rocznie notowano więc 158,49 przestępstw stwierdzonych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba przestępstw stwierdzonych w województwie wielkopolskim
2010	96929
2011	101372
2012	96007
2013	94803
2014	81496
2015	72011
2016	63711
2017	59901
2018	61437
2019	66570
2020	60816
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych z lat 2010-2020	77732,10

Tabela 33: Przestępstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, we wszystkich kategoriach przestępstw

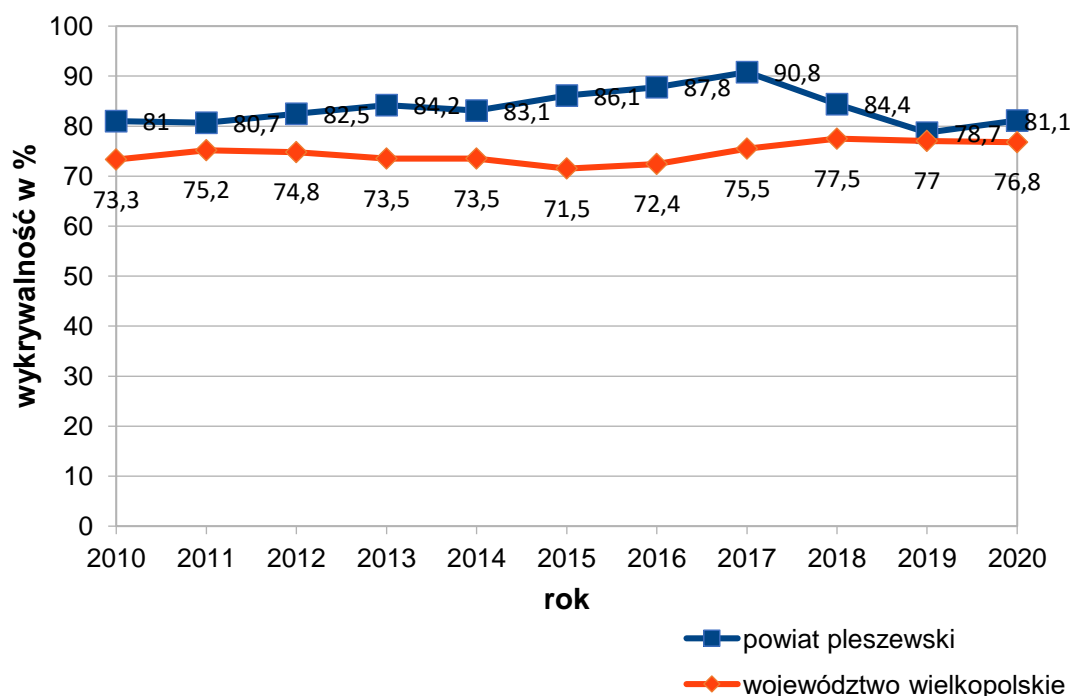
Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Dynamika przestępczości ogólnej, mierzonej liczbami bezwzględnyymi przestępstw stwierdzonych, w całym województwie wielkopolskim kształtowała się podobnie do dynamiki mierzonej liczbami wszczętych postępowań przygotowawczych. Największe liczby przestępstw we wszystkich kategoriach przestępstw stwierdzono w latach 2010-2013, przy czym tylko raz przekroczyła ona granicę 100000 przestępstw, osiągając w roku 2011 poziom 101372. W kolejnych latach liczba stwierdzanych przestępstw, zdecydowanie spadała poniżej poziomów: 90000, 80000, 70000, a nawet w roku 2017 poniżej 60000, osiągając poziom minimalny 59901 przestępstw

stwierdzonych.

W latach 2010-2020, w garnizonie wielkopolskim średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych we wszystkich kategoriach przestępstw, ukształtowała się na poziomie 77732,10. Łącznie średnio rocznie rejestrowano więc 223,61 przestępstw w przeliczeniu na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Z prezentowanych danych wynika, iż rozmiar przestępczości stwierdzonej we wszystkich kategoriach przestępstw w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną przestępstw stwierdzonych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (158,49), niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (223,61).

Wykres 70: Wykrywalność ogólna na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, we wszystkich kategoriach przestępstw

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Wykrywalność ogólna we wszystkich kategoriach przestępstw, w powiecie pleszewskim, w analizowanym okresie wahała się w przedziale pomiędzy wartością minimalną – 78,7%, odnotowaną w 2019 r., a wartością maksymalną – 90,8%, osiągniętą w 2017 r. Natomiast ogólna wykrywalność przestępstw w województwie wielkopolskim kształtowała się pomiędzy 71,5% w roku 2015, a 77,5% w roku 2018. Podkreślić należy, że w okresie poddanym analizie, w każdym roku wykrywalność

osiągnięta w powiecie pleszewskim była wyższa od średniej wykrywalności odnotowanej w województwie wielkopolskim. Co więcej, najwyższa średnia roczna wykrywalność województwa wielkopolskiego odnotowana w 2018 r. (77,5%) była niższa od najniższej wykrywalności odnotowanej w tym samym okresie w powiecie pleszewskim w roku 2019 (78,7%).

3.3.15. Podejrzani i tymczasowo aresztowani

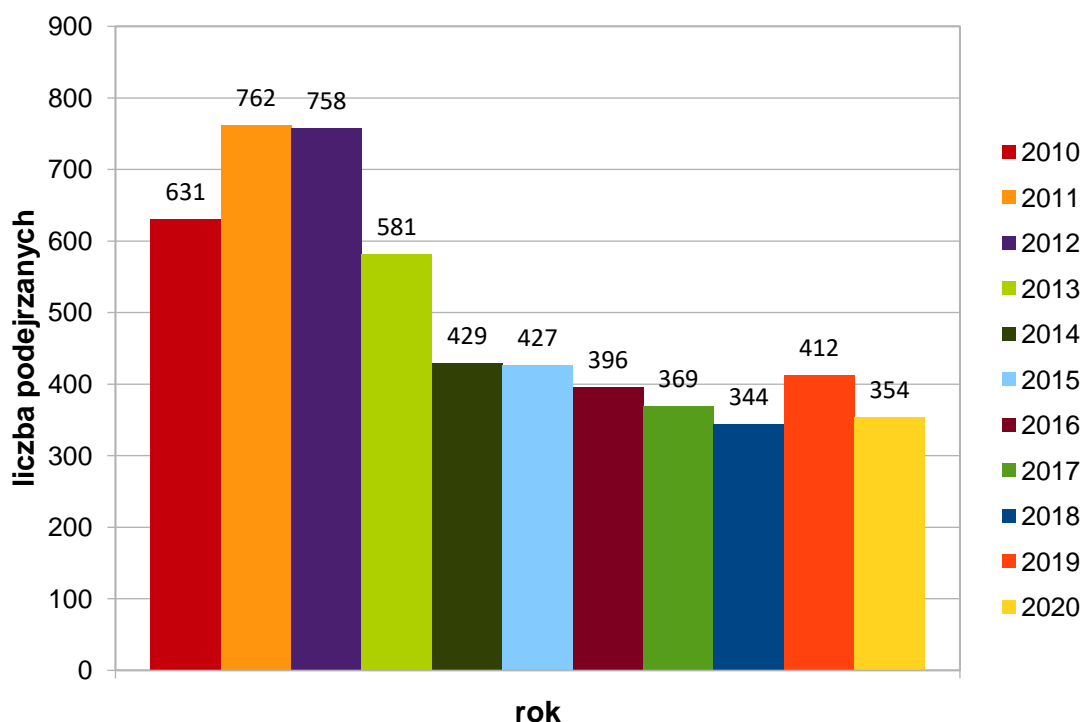
Postrzeżenie trendów rozmiarów, dynamiki i struktury przestępczości uzupełniają tendencje obserwowane w obszarze liczby podejrzanych jak i podejrzanych wobec których zastosowano izolacyjny środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania.

Podejrzany w rozumieniu polskiego prawa karnego jest osoba dorosła po ukończeniu 17-tego roku życia, wobec której wydano postanowienie o przedstawieniu zarzutów popełnieniu przestępstwa lub przestępstwa skarbowego albo której bez wydania takiego postanowienia postawiono zarzut w związku z przystąpieniem do przesłuchania w charakterze podejrzanego³⁶¹. Jako podejrzany (wprowadzany do KSIP) uważany jest również nieletni po ukończeniu 13 lat a przed ukończeniem 17-tego roku życia, który dopuścił się czynu karalnego. *Czynem karalnym³⁶² jest czyn zabroniony przez ustawę jako przestępstwo lub przestępstwo skarbowe, albo wykroczenie określone w art. 51, 69, 74, 76, 85, 87, 119, 122, 124, 133 lub 143 Kodeksu wykroczeń.*

---

361 Art. 71 § 1 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego, (Dz. U. 1997, Nr 89, poz. 555 z późn. zm.).

362 Art. 1 § 2 pkt 2 Ustawy z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich, (Dz. U. 1982, Nr 35, poz. 228, z późn. zm.).

Wykres 71: Podejrzani zarejestrowani na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W latach 2010-2020, w powiecie pleszewskim zdecydowanie największe liczby podejrzanych o przestępstwa we wszystkich kategoriach, zarejestrowano w latach: 2011 (762) i 2012 (758). W kolejnych latach linia trendu zaczęła dość gwałtownie opadać, by w latach 2016-2020 ustabilizować się na poziomie nie przekraczającym 400 podejrzanych (z wyjątkiem 2019 roku – 412). Zauważyć należy, iż zaledwie na przestrzeni 7 lat (2011 – maksimum -, 2018 - minimum) liczba podejrzanych spadła o ponad połowę.

W analizowanym okresie, w powiecie pleszewskim, średnia roczna liczba podejrzanych we wszystkich kategoriach przestępstw wyniosła 496,64. Średnio rocznie rejestrowano więc 78,60 podejrzanych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba podejrzanych w województwie wielkopolskim
2010	42663
2011	45676
2012	45916
2013	39883
2014	32527
2015	28597
2016	26276
2017	25903
2018	27505
2019	28526
2020	25848
Średnia roczna liczba podejrzanych	33574,55

Tabela 34: Podejrzani zarejestrowani na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W badanym okresie, podobnie jak w powiecie pleszewskim, również w całym województwie wielkopolskim, największe liczby podejrzanych odnotowano w latach 2011 (45676) i 2012 (45916). W kolejnych latach linia trendu charakteryzowała się zdecydowaną tendencją spadkową i w roku 2020 osiągnęła minimum na poziomie 25848, co stanowi 56,29% maksymalnej liczby podejrzanych z roku 2012.

W latach 2010-2020, na terenie województwa wielkopolskiego, średnio rocznie rejestrowano 33574,55 podejrzanych we wszystkich kategoriach przestępstw. Średnio rocznie notowano więc 96,58 podejrzanych na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Prezentowane dane dowodzą, iż rozmiar przestępczości ogólnej w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą bezwzględną podejrzanych w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (78,60), niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (96,58).

W sytuacji, w której zgromadzone dowody wskazują na duże prawdopodobieństwo, że podejrzany popełnił przestępstwo oraz ze względu na potrzebę

zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania przygotowawczego (przesłanki ogólne stosowania wszystkich środków zapobiegawczych), wobec podejrzanych stosuje się środki zapobiegawcze. Najbardziej radykalnym środkiem zapobiegawczym jest tymczasowe aresztowanie. Środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania powinien być stosowany wyjątkowo i wyłącznie w sytuacji, gdy poprzez zastosowanie innych środków zapobiegawczych nie można zabezpieczyć prawidłowego toku postępowania. Zastosowanie przez sąd tymczasowego aresztowania wymaga spełnienia przesłanek ogólnych stosowania środków zapobiegawczych oraz zaistnienia przynajmniej jednej z przesłanek szczególnych pozytywnych określonych w art. 258 k.p.k.³⁶³:

§ 1. Tymczasowe aresztowanie i pozostałe środki zapobiegawcze można stosować, jeżeli zachodzi:

- 1) uzasadniona obawa ucieczki lub ukrycia się oskarżonego, zwłaszcza wtedy, gdy nie można ustalić jego tożsamości albo nie ma on w kraju stałego miejsca pobytu;*
- 2) uzasadniona obawa, że oskarżony będzie nakłaniał do składania fałszywych zeznań lub wyjaśnień albo w inny bezprawny sposób utrudniał postępowanie karne.*

§ 2. Jeżeli oskarżonemu zarzuca się popełnienie zbrodni lub występku zagrożonego karą pozbawienia wolności, której górna granica wynosi co najmniej 8 lat, albo gdy sąd pierwszej instancji skazał go na karę pozbawienia wolności nie niższą niż 3 lata, potrzeba zastosowania tymczasowego aresztowania w celu zabezpieczenia prawidłowego toku postępowania może być uzasadniona grożącą oskarżonemu surową karą.

§ 3. Środek zapobiegawczy można wyjątkowo zastosować także wtedy, gdy zachodzi uzasadniona obawa, że oskarżony, któremu zarzucono popełnienie zbrodni lub umyślnego występku, popełni przestępstwo przeciwko życiu, zdrowiu lub bezpieczeństwu powszechnemu, zwłaszcza gdy popełnieniem takiego przestępstwa groził.

§ 4. Decydując o zastosowaniu określonego środka zapobiegawczego, uwzględnia się rodzaj i charakter obaw wskazanych w § 1 – 3, przyjętych za podstawę stosowania danego środka oraz nasilenie ich zagrożenia dla prawidłowego przebiegu postępowania w określonym jego stadium.

Stosowaniu środka zapobiegawczego w postaci tymczasowego aresztowania oprócz istnienia przesłanek ogólnych stosowania środków zapobiegawczych oraz

---

³⁶³ Art. 258 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego..., dz. cyt.

przynajmniej jednej z przesłanek szczególnych pozytywnych musi towarzyszyć brak przesłanek szczególnych negatywnych określonych w art. 259 k.p.k.³⁶⁴:

§ 1. Jeżeli szczególne względy nie stoją temu na przeszkodzie, należy odstąpić od tymczasowego aresztowania, zwłaszcza gdy pozbawienie oskarżonego wolności:

- 1) spowodowałoby dla jego życia lub zdrowia poważne niebezpieczeństwo;*
- 2) pociągałoby wyjątkowo ciężkie skutki dla oskarżonego lub jego najbliższej rodziny.*

§ 2. Tymczasowego aresztowania nie stosuje się, gdy na podstawie okoliczności sprawy można przewidywać, że sąd orzeknie w stosunku do oskarżonego karę pozbawienia wolności z warunkowym zawieszeniem jej wykonania lub karę łagodniejszą albo że okres tymczasowego aresztowania przekroczy przewidywany wymiar kary pozbawienia wolności bez warunkowego zawieszenia.

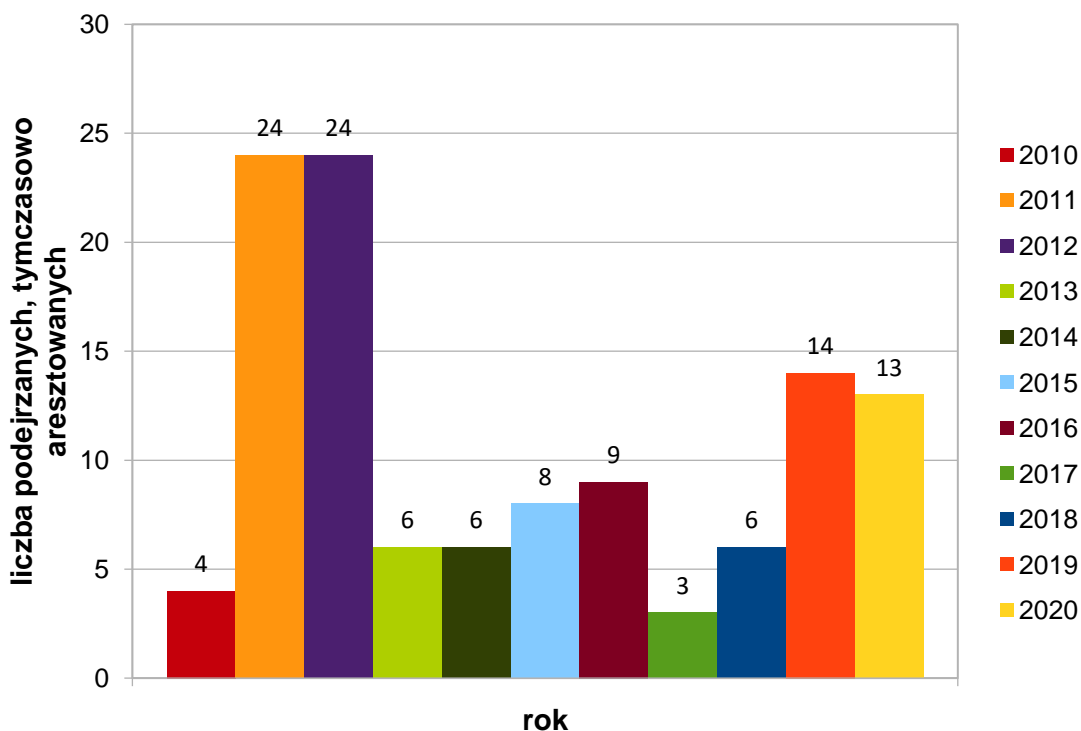
§ 3. Tymczasowe aresztowanie nie może być stosowane, jeżeli przestępstwo zagrożone jest karą pozbawienia wolności nieprzekraczającą roku.

§ 4. Ograniczenia przewidziane w § 2 i 3 nie mają zastosowania, gdy oskarżony ukrywa się, uporczywie nie stawia się na wezwania lub w inny bezprawny sposób utrudnia postępowanie albo nie można ustalić jego tożsamości. Ograniczenie przewidziane w § 2 nie ma również zastosowania, gdy zachodzi wysokie prawdopodobieństwo orzeczenia środka zabezpieczającego polegającego na umieszczeniu sprawcy w zakładzie zamkniętym.

W praktyce procesowej, środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania stosowany jest bardzo rzadko (biorąc pod uwagę ogólną liczbę podejrzanych) i tylko wobec podejrzanych o popełnienie szczególnie ciężkich gatunkowo przestępstw.

---

³⁶⁴ Art. 259 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego..., dz. cyt.

Wykres 72: Podejrzani - tymczasowo aresztowani na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

W latach 2010-2020, powiecie pleszewskim, zdecydowanie największe liczby podejrzanych wobec których zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania, zarejestrowano w latach: 2011 (24) i 2012 (24). Najmniej podejrzanych tymczasowo aresztowano w roku 2017 (3).

W analizowanym okresie, w powiecie pleszewskim, średnia roczna liczba podejrzanych – tymczasowo aresztowanych wyniosła 10,64. Średnio rocznie środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania stosowano wobec 1,68 podejrzanych na 10000 mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Rok	Liczba podejrzanych – tymczasowo aresztowanych w województwie wielkopolskim
2010	1230
2011	1235
2012	1168
2013	685
2014	610
2015	560
2016	493
2017	640
2018	604
2019	716
2020	821
Średnia roczna liczba podejrzanych – tymczasowo aresztowanych	796,55

Tabela 35: Podejrzani – tymczasowo aresztowani na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020

Źródło: Opracowanie własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.

Na przestrzeni lat 2010-2020, w całym województwie wielkopolskim, największe liczby podejrzanych wobec których zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania odnotowano w latach: 2010 (1230), 2011 (1235) i 2012 (1168). W kolejnych latach liczby podejrzanych – tymczasowo aresztowanych zdecydowanie spadały aż do roku 2016, w którym odnotowano minimum na poziomie 493. Następnie w latach 2017-2020, linia trendu ponownie przybrała kierunek wzrostowy.

W latach 2010-2020, w województwie wielkopolskim średnio rocznie rejestrowano 796,55 podejrzanych wobec których stosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania. Średnio rocznie notowano więc 2,29 podejrzanych – tymczasowo aresztowanych na 10000 mieszkańców województwa wielkopolskiego.

Na podstawie przedstawionych danych można stwierdzić, iż rozmiar przestępczości ogólnej, w latach 2010-2020, mierzony średnią roczną liczbą podejrzanych, wobec których zastosowano środek zapobiegawczy w postaci

tymczasowego aresztowania w przeliczeniu na 10000 mieszkańców, w powiecie pleszewskim był zdecydowanie mniejszy (1,68), niż średni roczny w całym województwie wielkopolskim (2,29).

3.4. Podsumowanie

Przestępstwo, jak wynika z jego definicji, może popełnić wyłącznie człowiek. Dlatego przestępczość rozumianą jako zbiór przestępstw (rzeczywiście popełnionych, ujawnionych, stwierdzonych czy osądzonych) zaistniałych na danym obszarze w określonym czasie, należy rozpatrywać w odniesieniu do populacji ludności tego terenu (powiatu, województwa). Celem niniejszego rozdziału było przeanalizowanie danych zawartych w statystyce policyjnej i scharakteryzowanie struktury i rozmiarów przestępczości ujawnionej i stwierdzonej na terenie powiatu pleszewskiego, w latach 2010-2020, w odniesieniu do przestępczości ujawnionej i stwierdzonej w tym samym czasie na terenie całego województwa wielkopolskiego. Ostatecznie zaś odpowiedź na pytanie: Jaki jest rozmiar przestępczości powiatu pleszewskiego w odniesieniu do rozmiaru przestępczości województwa wielkopolskiego w rozbiciu na poszczególne kategorie przestępstw?

Szczegółowej analizie poddano przestępczość ujawnioną i stwierdzoną na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego oraz wykrywalność w następujących kategoriach przestępstw:

1. kradzież cudzej rzeczy,
2. kradzież z włamaniem,
3. kradzież i kradzież z włamaniem samochodu,
4. uszkodzenie rzeczy,
5. przestępstwa rozbójnicze,
6. bójka i pobicie,
7. uszczerbek na zdrowiu,
8. 7 wybranych kategorii przestępstw (łącznie),
9. przestępstwa kryminalne,
10. przestępstwa narkotykowe,
11. przestępstwa gospodarcze,
12. przestępstwa korupcyjne,
13. przestępstwa ogółem.

Ponadto charakterystykę przestępczości uzupełniono o analizę danych statystycznych dotyczących podejrzanych oraz podejrzanych wobec których zastosowano środek zapobiegawczy w postaci tymczasowego aresztowania.

Zestawienie kluczowych danych wynikających z przeprowadzonych analiz przedstawia poniższa tabela.

Zmienna	Powiat pleszewski	Woj. wielkopolskie
Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: kradzież cudzej rzeczy, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	14,3	34,29
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: kradzież cudzej rzeczy, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	19,5	37,63
Zakres wykrywalności w kategorii: kradzież cudzej rzeczy	51% - 67,5%	33,4% - 42,6%
Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: kradzież z włamaniem, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	8,59	13,67
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: kradzież z włamaniem, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	13,00	18,07
Zakres wykrywalności w kategorii: kradzież z włamaniem	50% - 63,8%	37,5% - 53,8%
Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	0,96	4,03
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	1,25	4,32
Zakres wykrywalności w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu	0% - 57,1%	16,9% - 28,9%
Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: uszkodzenie	4,86	11,83

Zmienna	Powiat pleszewski	Woj. wielkopolskie
rzeczy, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców		
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: uszkodzenie rzeczy, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	5,34	11,95
Zakres wykrywalności w kategorii: uszkodzenie rzeczy	43,3% - 72,4%	35,6% - 45%
Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: przestępstwa rozbójnicze, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	0,72	1,33
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: przestępstwa rozbójnicze, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	1,89	2,82
Zakres wykrywalności w kategorii: przestępstwa rozbójnicze	60% - 100%	79,7% - 92,5%
Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: bójka i pobicie, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	0,47	1,13
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: bójka i pobicie, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	0,52	1,27
Zakres wykrywalności w kategorii: bójka i pobicie	100% - 100%	89,4% - 95%
Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: uszczerbek na zdrowiu, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	1,57	3,25
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: uszczerbek na zdrowiu, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	1,37	3,19
Zakres wykrywalności w kategorii: uszczerbek na zdrowiu	93,3% - 100%	92,8% - 97,3%

Zmienna	Powiat pleszewski	Woj. wielkopolskie
Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w 7 wybranych kategoriach przestępstw (łącznie), w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	30,35	65,46
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w 7 wybranych kategoriach przestępstw (łącznie), w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	41,42	74,92
Zakres wykrywalności w 7 wybranych kategoriach przestępstw (łącznie)	56,3% - 67,1%	40% - 50,4%
Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: przestępstwa kryminalne, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	67,09	126,41
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: przestępstwa kryminalne, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	92,29	146,34
Zakres wykrywalności w kategorii: przestępstwa kryminalne	70,3% - 82,2%	60,2% - 69,3%
Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: przestępstwa narkotykowe w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	3,87	7,41
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: przestępstwa narkotykowe w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	21,63	26,60
Średnia roczna waga (w gramach) zabezpieczonych narkotyków w latach 2016-2020, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	1203,66	1328,77
Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: przestępstwa gospodarcze, w przeliczeniu	19,19	24,82

Zmienna	Powiat pleszewski	Woj. wielkopolskie
na 10000 mieszkańców		
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: przestępstwa gospodarcze, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	32,66	38,03
Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych w kategorii: przestępstwa korupcyjne, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	0,63	0,87
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych w kategorii: przestępstwa korupcyjne, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	1,71	3,26
Średnia roczna liczba wszczęć we wszystkich kategoriach przestępstw, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	122,72	190,16
Średnia roczna liczba przestępstw stwierdzonych we wszystkich kategoriach przestępstw, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	158,49	223,61
Zakres wykrywalności we wszystkich kategoriach przestępstw (wykrywalność ogólna)	78,7% - 90,8%	71,5% - 77,5%
Średnia roczna liczba podejrzanych we wszystkich kategoriach przestępstw, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	78,60	96,58
Średnia roczna liczba podejrzanych – tymczasowo aresztowanych we wszystkich kategoriach przestępstw, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców	1,68	2,29

Tabela 36: Zestawienie zbiorcze zmiennych charakteryzujących rozmiar przestępczości powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020

Źródło: Obliczenia własne na podstawie danych z biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020 i cyt. danych statystycznych GUS dot. ludności powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego.

Z przeanalizowanych danych wynika jednoznacznie, iż rozmiar przestępczości ujawnionej mierzony średnimi rocznymi liczbami bezwzględnych wszczęć postępowań przygotowawczych w poszczególnych kategoriach przestępstw, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców (odpowiednio: powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego) w latach 2010-2020, na terenie powiatu pleszewskiego był zdecydowanie mniejszy od rozmiaru przestępczości odnotowanego w tym samym czasie na terenie województwa wielkopolskiego.

Analizowane dane pozwalają również na stwierdzenie, że rozmiar przestępczości stwierdzonej mierzony średnimi rocznymi liczbami bezwzględnych przestępstw stwierdzonych w poszczególnych kategoriach, w przeliczeniu na 10000 mieszkańców (odpowiednio: powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego) w latach 2010-2020, na terenie powiatu pleszewskiego był zdecydowanie mniejszy od rozmiaru przestępczości odnotowanego w tym samym czasie na terenie województwa wielkopolskiego.

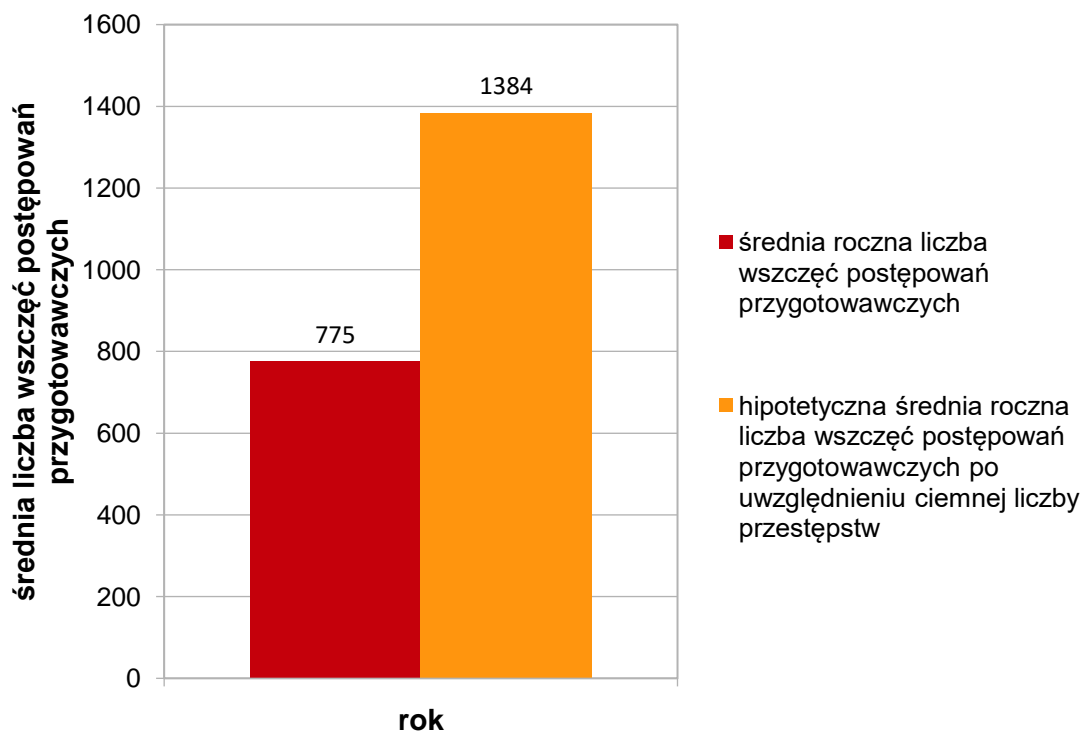
Dane statystyczne poddane analizie wskazują jednocześnie, iż wykrywalność przestępstw w poszczególnych kategoriach, notowana w latach 2010-2020, na terenie powiatu pleszewskiego, była zdecydowanie wyższa od średniej wykrywalności notowanej w tym samym czasie na terenie województwa wielkopolskiego. Uprawnione zatem jest wyciągnięcie ogólnego wniosku, iż skuteczność działania pionu kryminalnego pleszewskiej policji była wyższa od średniej skuteczności działania pionu kryminalnego całej wielkopolskiej policji.

Należy zatem stwierdzić, że hipoteza dysertacji zakładająca, iż rozmiar przestępczości powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020 był niższy od średniego rozmiaru przestępczości województwa wielkopolskiego w tym samym okresie, została potwierdzona.

W konsekwencji, uogólniając można również obiektywnie skonstatować, iż poziom bezpieczeństwa kryminalnego w latach 2010-2020, na terenie powiatu pleszewskiego był wyższy od średniego poziomu bezpieczeństwa kryminalnego obserwowanego w tym samym czasie na terenie województwa wielkopolskiego. W zakresie bezpieczeństwa kryminalnego w powiecie pleszewskim odnotowano więc zdecydowanie mniej zagrożeń niż średnio w całym województwie wielkopolskim, a występujące zagrożenia skuteczniej zwalczano.

Obiektywnie należy jednak zauważyć, że prezentowane na podstawie statystyki policyjnej dane, istotnie zmieniają dane uzyskane w wyniku przeprowadzonych wśród dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, dotyczące rozmiaru ciemnej liczby przestępstw. Średnią roczną liczbę wszczęć postępowań przygotowawczych w odniesieniu do hipotetycznej średniej rocznej liczby wszczęć postępowań

przygotowawczych, po uwzględnieniu zbadanej ciemnej liczby przestępstw, obrazuje poniższy wykres.

Wykres 73: Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych po uwzględnieniu „ciemnej liczby przestępstw” powiatu pleszewskiego

Źródło: Opracowanie własne na podstawie biuletynów statystycznych Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020 oraz badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Prezentowane na wykresie dane pokazują, że średnia roczna liczba wszczętych w powiecie pleszewskim, w latach 2010-2020, postępowań przygotowawczych oraz hipotetyczna średnia roczna liczba wszczęć uwzględniająca zidentyfikowaną w badaniach ciemną liczbę przestępstw, znacznie się różnią. Tak więc rzeczywisty rozmiar przestępczości jest znacząco wyższy od tego jaki wynika z danych statystycznych, a co za tym idzie rzeczywisty poziom bezpieczeństwa kryminalnego na terenie powiatu pleszewskiego jest drastycznie niższy. Należy zakładać, że podobna korekta danych dotyczy również całego województwa wielkopolskiego, co należałoby jednak potwierdzić odrębnymi badaniami. Do rozstrzygnięcia pozostaje pytanie: jak ujawnienie ciemnej liczby przestępstw wpłynęłoby na liczbę przestępstw stwierdzonych (a więc tych czynów, których przestępczy charakter zostałby potwierdzony w wyniku prowadzonych postępowań przygotowawczych) oraz wskaźniki wykrywalności? Również ten temat wymagałby odrębnych, pogłębionych badań.

ROZDZIAŁ 4. ROLA KOMENDY POWIATOWEJ POLICJI W PLESZEWIE ORAZ INNYCH LOKALNYCH PODMIOTÓW W ZAPEWNIANIU BEPIECZEŃSTWA KRYMINALNEGO MIESZKAŃCOM POWIATU PLESZEWSKIEGO

4.1. Podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo na poziomie lokalnym

Rzetelny opis kompetencji oraz wzajemnych relacji samorządów terytorialnych, poszczególnych służb, inspekcji i straży oraz innych podmiotów wykonujących zadania w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa i porządku publicznego na poziomie lokalnym, wymaga przeglądu aktów prawnych stanowiących podstawy działania tych podmiotów. Sprawność działania tych podmiotów i związana z tym umiejętność ich współpracy w ramach zakreślonych przepisami prawa kompetencji, wydaje się niezwykle ważna z punktu widzenia poziomu poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnych.

Niewątpliwie wiodącym podmiotem przyjmującym odpowiedzialność za bezpieczeństwo i porządek publiczny na terenie powiatu jest lokalna jednostka policji. W przypadku powiatu pleszewskiego jednostką tą jest Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie. Ustawa o Policji już w swoim pierwszym artykule stwierdza: *Policja jest umundurowaną i uzbrojoną formacją służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego*³⁶⁵. Szczególnie ważnym z punktu widzenia społeczności lokalnej i jej interesów w zakresie zaspokajania potrzeby bezpieczeństwa, jest zapis wskazujący na służebną rolę policji wobec społeczeństwa. Zapis ten kategorycznie definiuje relację policjant - obywatel. Warto przypomnieć, że *do podstawowych zadań Policji należą*³⁶⁶ :

- *ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi na te dobra;*
- *ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania;*
- *inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym*

---

365 Art. 1 ust. 1 Ustawy z dnia 06 kwietnia 1990 r. o Policji..., dz. cyt.

366 Art. 1 ust. 2 Ustawy z dnia 06 kwietnia 1990 r. o Policji..., dz. cyt.

zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi;

- prowadzenie działań kontrterrorystycznych w rozumieniu ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 452, 650 i 730);
- wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców;
- ochrona obiektów stanowiących siedziby członków Rady Ministrów z wyłączeniem obiektów służących Ministrowi Obrony Narodowej i Ministrowi Sprawiedliwości, wskazanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych;
- nadzór nad specjalistycznymi, uzbrojonymi formacjami ochronnymi, w zakresie określonym w odrębnych przepisach;
- kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych związanych z działalnością publiczną lub obowiązujących w miejscach publicznych;
- współdziałanie z policjami innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi, a także z instytucjami i organami Unii Europejskiej na podstawie umów i porozumień międzynarodowych oraz odrębnych przepisów;
- przetwarzanie informacji kryminalnych, w tym danych osobowych;
- prowadzenie zbiorów danych zawierających informacje gromadzone przez uprawnione organy o odciskach linii papilarnych osób, niezidentyfikowanych śladach linii papilarnych z miejsc przestępstw oraz o wynikach analizy kwasu deoksyrybonukleinowego (DNA).

Interpretacja zadań policji nie pozostawia wątpliwości, iż ustawodawca przyznaje tej formacji wiodącą rolę w zakresie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego. Szczególną zaś kategorią bezpieczeństwa, jest bezpieczeństwo kryminalne, rozumiane w kontekście jakości zapobiegania i ścigania przestępczości. Jednocześnie zapisy ustawowe jednoznacznie nakazują policji współpracę w przedmiotowym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi. *Współpraca pomiędzy Policją a organami samorządowymi nie jest tylko i wyłącznie wskazana w Ustawie o Policji. Kwestie współpracy w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego ujęte są również w innych uregulowaniach prawnych o randze ustawy, a mianowicie*³⁶⁷:

---

367 P. Wars, *Zasadnicze obszary współpracy Policji z organami samorządu terytorialnego*, [w:], A. Osierda, B. Wiśniewski, (red. nauk.), *Współpraca służb porządku publicznego z administracją rządową i samorządową*, Wyższa Szkoła Administracji, Bielsko - Biała 2008, s. 39 - 40.

- a) *Ustawie z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie województwa (Dz. U. z 1998 roku, Nr 91, poz. 576, z późn. zm.);*
- b) *Ustawie z dnia 5 czerwca 1998 roku o samorządzie powiatowym (Dz. U. z 1998 roku, Nr 91, poz. 578, z późn. zm.);*
- c) *Ustawie z dnia 8 marca 1990 roku o samorządzie gminnym (Dz. U. z 1990 roku, Nr 16, poz. 95, z późn. zm.).*

Wszystkie te ustawy, na podstawie których funkcjonują samorzady lokalne, zawierają zapisy wskazujące na zadania związane z bezpieczeństwem społeczności lokalnej. *Samorząd województwa wykonuje zadania o charakterze wojewódzkim określone ustawami, w szczególności w zakresie bezpieczeństwa publicznego*³⁶⁸. Bezpieczeństwo publiczne umieszczono więc w katalogu najważniejszych zadań samorządu wojewódzkiego. Podobnie, choć nieco inaczej *powiat wykonuje określone ustawami zadania o charakterze ponad gminnym w zakresie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli*³⁶⁹. Do kwestii bezpieczeństwa ustawa ta odnosi się również w innym swoim zapisie stwierdzając iż, *ustawy określają przypadki, w których właściwe organy administracji rządowej mogą nałożyć na powiat obowiązek wykonania określonych czynności w zakresie należącym do zadań powiatu, związanych z usuwaniem bezpośrednich zagrożeń dla bezpieczeństwa i porządku publicznego oraz z obronnością*³⁷⁰. Ponadto, *do wyłącznej właściwości rady powiatu należy uchwalanie powiatowego programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego*³⁷¹ oraz *dokonywanie oceny stanu bezpieczeństwa przeciwpożarowego i zabezpieczenia przeciwpowodziowego powiatu*³⁷². W tej samej ustawie określony jest nakaz mówiący, iż *w celu realizacji zadań starosty w zakresie zwierzchnictwa nad powiatowymi służbami, inspekcjami i strażami oraz zadań określonych w ustawach w zakresie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, tworzy się komisję bezpieczeństwa i porządku, zwaną dalej „komisją”*³⁷³. Zapis ten jednoznacznie nakazuje staroście utworzenie komisji bezpieczeństwa i porządku, będącej w praktyce platformą współpracy wszystkich powiatowych służb inspekcji i straży w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa i porządku publicznego. *Do zadań komisji należy*³⁷⁴:

---

368 Art. 14 ust 1 pkt 14 Ustawy z dnia 05 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa, (Dz. U. 1998, Nr 91, poz. 576, z późn. zm.).

369 Art. 4 ust. 1 pkt 15 Ustawa z dnia 05 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym, (Dz. U. 1998, Nr 91 poz. 578, z późn. zm.).

370 Art. 7 ust. 1 Ustawy z dnia 05 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym..., dz. cyt.

371 Art. 12 pkt 9b Ustawy z dnia 05 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym..., dz. cyt.

372 Art. 12 pkt 9d Ustawy z dnia 05 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym..., dz. cyt.

373 Art. 38a ust. 1 Ustawy z dnia 05 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym..., dz. cyt.

374 Art. 38a ust. 2 Ustawy z dnia 05 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym..., dz. cyt.

- 1) ocena zagrożeń porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli na terenie powiatu;
- 2) opiniowanie pracy Policji i innych powiatowych służb, inspekcji i straży, a także jednostek organizacyjnych wykonujących na terenie powiatu zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli;
- 3) przygotowywanie projektu powiatowego programu zapobiegania przestępczości oraz porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli;
- 4) opiniowanie projektów innych programów współdziałania Policji i innych powiatowych służb, inspekcji i straży oraz jednostek organizacyjnych wykonujących na terenie powiatu zadania z zakresu porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli;
- 5) opiniowanie projektu budżetu powiatu – w zakresie, o którym mowa w pkt 1;
- 6) opiniowanie projektów aktów prawa miejscowego i innych dokumentów w sprawach związanych z wykonywaniem zadań, o których mowa w pkt 1, 2 i 4;
- 7) opiniowanie, zleconych przez starostę, innych niż wymienione w pkt 2 i pkt 4 – 6 zagadnień dotyczących porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli.

Jeszcze inaczej problematykę bezpieczeństwa *sensu largo* podejmuje Ustawa o samorządzie gminnym. W tym przypadku ustawodawca stwierdza, iż *zaspokajanie zbiorowych potrzeb wspólnoty należy do zadań własnych gminy. W szczególności zadania własne obejmują sprawy:...porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli oraz ochrony przeciwpożarowej i przeciwpowodziowej, w tym wyposażenia i utrzymania gminnego magazynu przeciwpowodziowego*³⁷⁵. Istotnym z punktu widzenia bezpieczeństwa społeczności lokalnych jest przyznanie gminie przywileju tworzenia przepisów prawa miejscowego o charakterze porządkowym. Między innymi w zakresie *nieuregulowanym w odrębnych ustawach lub innych przepisach powszechnie obowiązujących rada gminy może wydawać przepisy porządkowe, jeżeli jest to niezbędne dla ochrony życia lub zdrowia obywateli oraz dla zapewnienia porządku, spokoju i bezpieczeństwa publicznego*³⁷⁶.

Wszystkie cytowane akty prawne, ustanawiające podstawy działania samorządów terytorialnych, określają ich zadania w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa społeczności lokalnych i jednocześnie formułują prawne ramy współpracy w tym zakresie z policją oraz innymi służbami, inspekcjami i strażami, funkcjonującymi na poziomie lokalnym. Niestety wadą tych aktów prawnych jest stosowanie niespójnej i tym samym niejednoznacznej terminologii, co niepotrzebnie daje pole do dywagacji interpretacyjnych. W ustawach tych znajdujemy bowiem

---

375 Art. 7 ust 1 pkt 14 Ustawy z dnia 08 marca 1990 r., o samorządzie gminnym, (Dz. U. 1990, Nr 16 poz. 95, z późn. zm.).

376 Art. 40 ust. 3 Ustawy z dnia 08 marca 1990 r., o samorządzie gminnym..., dz. cyt.

naprzemiennie używane pojęcia: „bezpieczeństwo publiczne”, „porządek publiczny i bezpieczeństwo obywateli”, „komisja bezpieczeństwa i porządku”.

Innymi, ważnymi podmiotami pomocnymi w utrzymywaniu bezpieczeństwa i porządku publicznego na poziomie lokalnym są straże miejskie i gminne. Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych, (Dz. U. 1997, Nr 123, poz.779 z późn. zm.) wskazuje obowiązki straży w tym zakresie oraz określa zasady współpracy z policją. *Do ochrony porządku publicznego na terenie gminy może być utworzona samorządowa umundurowana formacja – straż gminna zwana dalej „strażą”³⁷⁷. Mimo, iż z przytoczonego zapisu wprost wynika, że straż gminna może być powołana wyłącznie do ochrony porządku publicznego, to jednak w tym akcie prawnym zawarte są również zadania z zakresu szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Istotnym z punktu widzenia społeczności lokalnej jest sformułowanie, iż *straż spełnia służebną rolę wobec społeczności lokalnej, wykonując swe zadania z poszanowaniem godności i praw obywateli*³⁷⁸. Ustawa ta jednoznacznie wskazuje, iż *w związku z wykonywaniem swoich zadań straż współpracuje z policją*³⁷⁹. Jednocześnie ustawodawca określił jej ramy zapisując, że *współpraca policji i straży polega w szczególności na*³⁸⁰:*

1) *stałej wymianie informacji o zagrożeniach występujących na określonym terenie w zakresie bezpieczeństwa ludzi i mienia, spokoju i porządku publicznego;*

2) *zorganizowaniu systemu łączności policji i straży, uwzględniającego lokalne potrzeby i możliwości oraz zapewniającego utrzymanie stałej łączności między jednostkami policji i straży;*

3) *koordynowaniu rozmieszczenia służb policyjnych i straży, z uwzględnieniem zagrożeń występujących na danym terenie;*

4) *wspólnym prowadzeniu działań porządkowych w celu zapewnienia spokoju i porządku w miejscach zgromadzeń, imprez artystycznych, rozrywkowych i sportowych, a także w innych miejscach publicznych;*

5) *organizowaniu wspólnych szkoleń oraz ćwiczeń policjantów i strażników gminnych (miejskich);*

6) *wymianie informacji w zakresie obserwowania i rejestrowania przy użyciu środków technicznych obrazu zdarzeń w miejscach publicznych.*

Ponadto w sytuacjach szczególnych cyt. Ustawa nadaje szczególne uprawnienia wojewodzie. *W celu realizacji zadań, o których mowa w art. 1 ust. 1 pkt 1 i 3, w przypadku powszechnego zagrożenia bezpieczeństwa publicznego, katastrofy, klęski żywiołowej,*

---

377 Art. 1 ust. 1 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych, (Dz. U. 1997, Nr 123, poz. 779, z późn. zm.).

378 Art. 1 ust. 2 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych..., dz. cyt.

379 Art. 9 ust. 4 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych..., dz. cyt.

380 Art. 9 ust 5 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych..., dz. cyt.

stanu zagrożenia epidemicznego, stanu epidemii lub innej sytuacji kryzysowej, na obszarze województwa lub gminy, wojewoda może na czas określony zarządzić użycie straży do wspólnych działań z policją. O zarządzeniu użycia straży do wspólnych działań z policją wojewoda niezwłocznie informuje właściwego terytorialnie wójta, burmistrza (prezydenta miasta)³⁸¹. Na szerokie ujmowanie aspektów bezpieczeństwa i porządku publicznego wskazują sformułowane w ustawie zadania. Do zadań straży należy w szczególności³⁸²:

- 1) ochrona spokoju i porządku w miejscach publicznych;
- 2) czuwanie nad porządkiem i kontrola ruchu drogowego – w zakresie określonym w przepisach o ruchu drogowym;
  - 2a) kontrola publicznego transportu zbiorowego – w zakresie określonym w art. 45 ust. 1 ustawy z dnia 16 grudnia 2010 r. o publicznym transporcie zbiorowym (Dz. U. z 2018 r. poz. 2016 i 2435 oraz z 2019 r. poz. 730 i 1495);
- 3) współdziałanie z właściwymi podmiotami w zakresie ratowania życia i zdrowia obywateli, pomocy w usuwaniu awarii technicznych i skutków klęsk żywiołowych oraz innych miejscowych zagrożeń;
- 4) zabezpieczenie miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów, do momentu przybycia właściwych służb, a także ustalenie, w miarę możliwości, świadków zdarzenia;
- 5) ochrona obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej;
- 6) współdziałanie z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych;
- 7) doprowadzanie osób nietrzeźwych do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli osoby te zachowaniem swoim dają powód do zgorzenia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających ich życiu lub zdrowiu albo zagrażają życiu i zdrowiu innych osób;
- 8) informowanie społeczności lokalnej o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjowanie i uczestnictwo w działaniach mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi;
- 9) konwojowanie dokumentów, przedmiotów wartościowych lub wartości pieniężnych dla potrzeb gminy.

Obok policji drugą, państwową formacją mundurową funkcjonującą na poziomie

---

381 Art. 5a Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych..., dz. cyt.

382 Art. 11 ust. 1 Ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych..., dz. cyt.

powiatu, wykonującą zadania w zakresie szeroko rozumianego bezpieczeństwa społeczności lokalnej, jest państwowa straż pożarna. Podstawą prawną jej funkcjonowania jest Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej, (Dz. U. 1991, Nr 88, poz. 400, z późn. zm.). Główne kompetencje tej służby ustawodawca określa stwierdzając, że *powołuje się Państwową Straż Pożarną jako zawodową, umundurowaną i wyposażoną w specjalistyczny sprzęt formację, przeznaczoną do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami*³⁸³. Państwowa straż pożarna uzyskuje status formacji powołanej nie tylko do walki z pożarami ale również klęskami żywiołowymi i wszelkimi innymi lokalnymi zagrożeniami. Może więc wykonywać, i rzeczywiście wykonuje zadania w zakresie bardzo szeroko rozumianego bezpieczeństwa społeczności lokalnej. *Do podstawowych zadań Państwowej Straży Pożarnej należy*³⁸⁴:

- 1) *rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń;*
- 2) *organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczych w czasie pożarów, klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń;*
- 3) *wykonywanie pomocniczych specjalistycznych czynności ratowniczych w czasie klęsk żywiołowych lub likwidacji miejscowych zagrożeń przez inne służby ratownicze;*
- 4) *kształcenie kadr dla potrzeb Państwowej Straży Pożarnej i innych jednostek ochrony przeciwpożarowej oraz powszechnego systemu ochrony ludności;*
- 5) *nadzór nad przestrzeganiem przepisów przeciwpożarowych;*
- 6) *prowadzenie prac naukowo-badawczych w zakresie ochrony przeciwpożarowej oraz ochrony ludności;*
- 7) *współpraca z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych;*
- 8) *współdziałanie ze strażami pożarnymi i służbami ratowniczymi innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi na podstawie wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych oraz odrębnych przepisów;*
- 9) *realizacja innych zadań wynikających z wiążących Rzeczpospolitą Polską umów międzynarodowych na zasadach i w zakresie w nich określonych.*

Ustawa ściśle precyzuje również zadania *komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej, do których należy*³⁸⁵:

- 1) *kierowanie komendą powiatową (miejską) Państwowej Straży Pożarnej;*

---

383 Art. 1 ust. 1 Ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej, (Dz. U. 1991, Nr 88, poz. 400, z późn. zm.).

384 Art. 1 ust. 2 Ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej..., dz. cyt.

385 Art. 13 ust. 6 Ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej..., dz. cyt.

- 2) *organizowanie jednostek ratowniczo-gaśniczych;*
- 3) *organizowanie na obszarze powiatu krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego;*
- 4) *dysponowanie oraz kierowanie siłami i środkami krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego na obszarze powiatu poprzez swoje stanowisko kierowania;*
- 5) *kierowanie jednostek organizacyjnych Państwowej Straży Pożarnej z obszaru powiatu do akcji ratowniczych i humanitarnych poza granicę państwa, na podstawie wiążących Rzeczpospolitą Polską umów i porozumień międzynarodowych;*
- 6) *analizowanie działań ratowniczych prowadzonych na obszarze powiatu przez podmioty krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego;*
- 7) *organizowanie i prowadzenie akcji ratowniczej;*
- 8) *współdziałanie z komendantem gminnym ochrony przeciwpożarowej, jeżeli komendant taki został zatrudniony w gminie;*
- 8a) *współdziałanie z komendantem gminnym związku ochotniczych straży pożarnych;*
- 9) *rozpoznawanie zagrożeń pożarowych i innych miejscowych zagrożeń;*
- 10) *opracowywanie planów ratowniczych na obszarze powiatu;*
- 11) *nadzorowanie przestrzegania przepisów przeciwpożarowych;*
- 12) *wykonywanie zadań z zakresu ratownictwa;*
- 13) *wstępne ustalanie przyczyn oraz okoliczności powstania i rozprzestrzeniania się pożaru oraz miejscowego zagrożenia;*
- 14) *organizowanie szkolenia i doskonalenia pożarniczego;*
- 15) *szkolenie członków ochotniczych straży pożarnych;*
- 16) *inicjowanie przedsięwzięć w zakresie kultury fizycznej i sportu z udziałem podmiotów krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego na obszarze powiatu;*
- 17) *wprowadzanie podwyższonej gotowości operacyjnej w komendzie powiatowej (miejskiej) Państwowej Straży Pożarnej w sytuacji zwiększonego prawdopodobieństwa katastrofy naturalnej lub awarii technicznej, których skutki mogą zagrozić życiu lub zdrowiu dużej liczby osób, mieniu w wielkich rozmiarach albo środowisku na znacznych obszarach, oraz w przypadku wystąpienia i utrzymywania się wzmożonego zagrożenia pożarowego.*

Ponadto do zadań komendanta powiatowego (miejskiego) Państwowej Straży Pożarnej należy³⁸⁶:

---

386 Art. 13 ust. 7 Ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej..., dz. cyt.

- 1) *współdziałanie z zarządem oddziału powiatowego związku ochotniczych straży pożarnych;*
- 2) *przeprowadzanie inspekcji gotowości operacyjnej ochotniczych straży pożarnych na obszarze powiatu, pod względem przygotowania do działań ratowniczych;*
- 3) *realizowanie zadań wynikających z innych ustaw.*

Jak wynika z przytoczonych zapisów ustawowych kompetencje komendanta powiatowego (miejskiego) państwowej straży pożarnej znacznie wykraczają poza obszar bezpieczeństwa pożarowego. Ustawodawca wyraźnie określa m. in. zadania z zakresu usuwania skutków katastrof naturalnych, awarii technicznych, ratownictwa oraz rozpoznawania wszelkich lokalnych zagrożeń.

Analiza przytoczonych aktów prawnych w kontekście zadań w zakresie bezpieczeństwa lokalnego skłania do wniosku, że *na bezpieczeństwo społeczności lokalnej decydujący wpływ ma samorząd gminny, powiatowy oraz Policja. Jednak to duże uproszczenie. Należy zdawać sobie sprawę, że za bezpieczeństwo w szkole odpowiedzialność ponosi jej dyrektor, za bezpieczeństwo na imprezie sportowej – odpowiada jej organizator. Podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo jest bardzo dużo. Nie sposób zapomnieć o członkach społeczności lokalnej. Trzeba pamiętać bowiem, że każdy ponosi odpowiedzialność za zapewnienie sobie bezpieczeństwa*³⁸⁷. Skuteczne zapewnianie bezpieczeństwa społeczności lokalnej wymaga współpracy podmiotów za nie odpowiedzialnych. Większość osób jednak uważa, że *za bezpieczeństwo w najbliższej okolicy odpowiada jedynie Policja. W badaniach społecznych Polacy, wymieniając najważniejsze zadania władz lokalnych, nawet nie wspominają o bezpieczeństwie, choć odpowiedzialność za ten obszar jest jednoznacznie opisana w przepisach prawa*³⁸⁸. Zakres współpracy Policji z samorządem powiatowym zamyka się w sześciu aspektach³⁸⁹:

- *rozpoznawanie stanu zagrożenia i sytuacji w danym rejonie,*
- *ściślego współdziałania z administracją samorządową,*
- *informowania o faktycznym stanie zagrożenia i porównywania go z odczuciami społecznymi,*
- *doradztwa w zakresie rozwiązań organizacyjno-technicznych zwiększających stopień bezpieczeństwa,*
- *organizowania działań zapobiegawczych zarówno w sferze technicznej i organizacyjnej, jak i budowa klimatu oraz zainteresowania społecznego*

---

387 A. Urban, dz. cyt., s. 49.

388 Tamże, s. 52.

389 B. Hołyst, *Kryminologia...*, dz. cyt., s. 1472 - 1473.

problematyką bezpieczeństwa,

- *współdziałanie ze środkami masowego przekazu, na rzecz kształtowania polityki informacyjnej w zakresie bezpieczeństwa sytuacyjnego.*

Bezpieczeństwo społeczności lokalnej jest pojęciem bardzo pojemnym. W związku z tym katalog podmiotów zaangażowanych na rzecz jego utrzymania, w różnych aspektach życia społecznego, również jest bardzo rozbudowany. Do najważniejszych z tych podmiotów działających na poziomie powiatu należy zaliczyć:

1. Państwowe Ratownictwo Medyczne tworzące system mający *na celu realizację zadań państwa polegających na zapewnieniu pomocy każdej osobie znajdującej się w stanie nagłego zagrożenia zdrowotnego*³⁹⁰. W rozumieniu Ustawy o Państwowym Ratownictwie Medycznym, jednostkami współpracującymi z tym systemem na terenie powiatu są między innymi: *jednostki organizacyjne Państwowej Straży Pożarnej, jednostki ochrony przeciwpożarowej włączone do krajowego systemu ratowniczo-gaśniczego, jednostki organizacyjne Policji i Straży Granicznej, jednostki podległe Ministrowi Obrony Narodowej czy podmioty uprawnione do wykonywania ratownictwa wodnego...*³⁹¹.
2. Państwową Inspekcję Sanitarną *powołaną do realizacji zadań z zakresu zdrowia publicznego... oraz w celu ochrony zdrowia ludzkiego przed niekorzystnym wpływem szkodliwości i uciążliwości środowiskowych, zapobiegania powstawaniu chorób, w tym chorób zakaźnych i zawodowych*³⁹².
3. Inspekcję Weterynaryjną, której zadania z zakresu ochrony zdrowia publicznego³⁹³ opisano szczegółowo w Ustawie z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, (Dz. U. 2004, Nr 33, poz. 287 z późn. zm.).
4. Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego, który w myśl Ustawy z dnia 07 lipca 1994 r. Prawo budowlane (Dz. U. 1994, Nr 89, poz. 414. z późn. zm.), wykonuje zadania nadzoru budowlanego na terenie powiatu. Do jego podstawowych obowiązków m. in. *należy nadzór i kontrola nad przestrzeganiem przepisów prawa budowlanego, a w szczególności: (...) warunków bezpieczeństwa ludzi i mienia w rozwiązaniach przyjętych w projektach budowlanych, przy wykonywaniu robót budowlanych oraz utrzymywaniu*

---

390 Szerzej: Art. 1 Ustawy z dnia 08 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym, (Dz. U. 2006, Nr 191, poz. 1410, z późn. zm.).

391 Szerzej: Art. 15 ust. 1 Ustawy z dnia 08 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym..., dz. cyt.

392 Szerzej: Art. 1 ust. 1 Ustawy z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej, (Dz. U. 1985, Nr 12, poz. 49, z późn. zm.).

393 Szerzej: Art. 3 ust. 1 Ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej, (Dz. U. 2004, Nr 33, poz. 287, z późn. zm.).

*obiektów budowlanych*³⁹⁴.

Nie do przecenienia w zapewnianiu bezpieczeństwa lokalnego jest rola ochotniczych straży pożarnych oraz Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP. Organizacje te do 31.12.2021 r funkcjonowały jako stowarzyszenia na podstawie Ustawy z dnia 07 kwietnia 1989 r. Prawo o stowarzyszeniach, (Dz. U. 1989, Nr 20, poz. 104, z późn. zm.) oraz Ustawy z dnia 24 sierpnia 1991 r. o ochronie przeciwpożarowej, (Dz. U. 1991, Nr 81, poz. 351, z późn. zm.), a także przepisów Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie oraz Ustawy z dnia 24 kwietnia 2003 r. Przepisy wprowadzające ustawę o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie (Dz. U. 2003, Nr 96, poz. 873 i 874 z późn. zm.). 01.01.2022 r. weszła w życie Ustawa z dnia 17 grudnia 2021 r. o ochotniczych strażach pożarnych (Dz. U. 2021 poz. 2490), która dała nowe podstawy funkcjonowania tym podmiotom. Ponadto stowarzyszenia te działają w oparciu o swoje statuty, w których wszelkie sprawy dotyczące ochrony przeciwpożarowej wymagają uzgodnienia: w przypadku OSP z właściwym terytorialnie komendantem powiatowym/miejskim Państwowej Straży Pożarnej, natomiast w przypadku OSP RP z Komendantem Głównym PSP. Ważnym aspektem działalności tych stowarzyszeń jest aktywizowanie społeczności lokalnych w zakresie działalności na rzecz szeroko rozumianego bezpieczeństwa lokalnego.

Innym ważnym aspektem systemu bezpieczeństwa, mającym niewątpliwy wpływ na poczucie bezpieczeństwa społeczności lokalnej, jest zapewnienie bezpieczeństwa na akwenach wodnych i terenach przyległych. Zagadnienie to reguluje Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na obszarach wodnych, (Dz. U. 2011, Nr 208, poz. 1240, z późn. zm.). Za zapewnienie bezpieczeństwa na obszarach wodnych, poza określonymi w ustawie wyjątkami, odpowiada *właściwy miejscowo wójt (burmistrz, prezydent miasta)*³⁹⁵. W praktyce jednak, trudno wyobrazić sobie zapewnienie bezpieczeństwa na obszarach wodnych przez wójta, burmistrza, prezydenta miasta czy też inną osobę fizyczną bądź prawną zarządzającą obszarem wodnym, bez udziału podmiotów uprawnionych do wykonywania ratownictwa wodnego, które określa również cyt. ustawa.

Na koniec analizy najważniejszych aktów prawnych regulujących problematykę szeroko rozumianego bezpieczeństwa społeczności lokalnych, nie można nie zasygnalizować uregulowań zawartych w pakiecie „ustaw kryzysowych”, które w przypadku zaistnienia warunków do ich stosowania zmieniają zasadniczo

---

394 Szerzej: Art. 81 ust. 1 Ustawy z dnia 07 lipca 1994 r. Prawo budowlane, (Dz. U. 1994, Nr 89, poz. 414, z późn. zm.).

395 Szerzej: Art. 4 ust. 2 Ustawy z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na terenach wodnych, (Dz. U. 2011, Nr 208, poz. 1240, z późn. zm.).

kompetencje, wzajemne relacje i zasady współpracy podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo. Do ustaw tych należy zaliczyć:

1. Ustawę z dnia 29 sierpnia 2002 r. o stanie wojennym oraz o kompetencjach Naczelnego Dowódcy Sił Zbrojnych i zasadach jego podległości konstytucyjnym organom Rzeczypospolitej Polskiej, (Dz. U. 2002, Nr 156, poz. 1301, z późn. zm.),
2. Ustawę z dnia 05 grudnia 1983 r. o stanie wyjątkowym, (Dz. U. 1983, Nr 66, poz. 297, z późn. zm.),
3. Ustawę z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej, (Dz. U. 2002, Nr 62, poz. 558, z późn. zm.),
4. Ustawę z dnia 26 kwietnia 2007 r. o zarządzaniu kryzysowym, (Dz. U. 2007, Nr 89, poz. 590, z późn. zm.).

Bezpieczeństwo jest niewątpliwie podstawowym prawem człowieka, które w Polsce jest gwarantowane w zapisach najważniejszego aktu prawnego – Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej oraz wielu ustawach, rozporządzeniach i aktach prawnych niższego rzędu. Z samej idei państwowości wynika, że *najważniejszym podmiotem w sferze usług publicznych jest obywatel. Może on być określany jako akcjonariusz, udziałowiec, czy też interesariusz, który jest uprawniony do uzyskiwania dywidendy w postaci potrzebnych mu usług o odpowiedniej jakości. Stąd uzasadnione jest domaganie się przez obywateli dostarczania usług publicznych o wysokiej jakości, wysokiej sprawności zarządzania tymi usługami (co odbywa się przy zawsze ograniczonych zasobach publicznych)*³⁹⁶. W świetle obowiązujących w Polsce uregulowań prawnych nie ma również żadnych wątpliwości, że samorządy lokalne wraz z podległymi im służbami, inspekcjami i strażami, policja, państwowa straż pożarna czy ochotnicza straż pożarna, są podmiotami pełniącymi służebną rolę wobec społeczeństwa, a społeczeństwo ma prawo powierzać im zadania związane z ochroną swojego bezpieczeństwa i wymagać ich rzetelnej realizacji.

Zadaniem państwa jest zapewnienie bezpieczeństwa nie tylko w skali całego kraju ale również w skali poszczególnych województw, powiatów, gmin, aż do najmniejszych, pojedynczych miejscowości. Dlatego w ramach funkcjonowania systemu bezpieczeństwa narodowego, państwo przekazuje wiele kompetencji samorządom terytorialnym, które na podległym sobie terenie, we współpracy z służbami

---

396 M. Lisiecki, *Sprawność a jakość w zarządzaniu organizacjami publicznymi – funkcjonującymi na rzecz bezpieczeństwa obywateli*, [w:] W Kieżun, L. Ciborowski, J. Wołęjszo, (red. nauk), *Prakseologiczne aspekty zarządzania we współczesnych organizacjach publicznych: Public Management, tom 1*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2010, s. 219.

państwowymi takimi jak policja czy państwowa straż pożarna, przejmują zadania z zakresu utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego.

W kontekście przeprowadzonej analizy aktów prawnych regulujących zagadnienia bezpieczeństwa społeczności lokalnych w całej Polsce, można sformułować katalog najważniejszych podmiotów przyjmujących odpowiedzialność za zapewnienie szeroko rozumianego bezpieczeństwa społeczności powiatu pleszewskiego, z zaznaczeniem jednak, że katalog ten nie jest zbiorem zamkniętym. Do podmiotów tych z pewnością należy zaliczyć:

1. Samorząd powiatu pleszewskiego,
2. Samorząd Miasta i Gminy Pleszew z funkcjonującą Strażą Miejską,
3. Samorząd Miasta i Gminy Dobrzyca,
4. Samorząd Miasta i Gminy Chocz,
5. Samorząd Gminy Gołuchów z funkcjonującą Strażą Gminną,
6. Samorząd Gminy Czermin,
7. Samorząd Gminy Gizałki,
8. Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie,
9. Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Pleszewie,
10. Szpitalny Oddział Ratunkowy Pleszewskiego Centrum Medycznego,
11. Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Pleszewie,
12. Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Pleszewie,
13. Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Pleszewie,
14. Oddział Powiatowy Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP w Pleszewie,
15. 46 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, w tym 9 włączonych do KSRG,
16. Oddział Miejsko-Powiatowy Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego w Pleszewie,
17. Oddział Środowiskowy Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego w Gołuchowie.

4.2. Współpraca lokalnych podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo

Trudność problemów społecznych polega na tym, że w odróżnieniu od problemów matematycznych nie ma jednego ich rozwiązania, a nawet, ściśle rzecz biorąc, nie ma ich rozwiązania w ogóle. Wszystko, co można zrobić, to próbować zrozumieć je w aktualnym kontekście występowania oraz próbować dostosować nasze działania do ich aktualnego kształtu. Taka sytuacja rodzi przede wszystkim pytania o cel

*naszego działania w tej dziedzinie*³⁹⁷ Niewątpliwie bezpieczeństwo lokalne jest przedmiotem zainteresowania wielu podmiotów lokalnych, które w ramach posiadanych kompetencji podejmują działania mające na celu podniesienie na wyższy poziom poczucia bezpieczeństwa członków społeczności lokalnej. Ze względu na wieloaspektowość bezpieczeństwa, działania poszczególnych podmiotów nie obejmują jednak kompleksowo wszystkich aspektów bezpieczeństwa lecz koncentrują się przede wszystkim na konkretnych jego sektorach zarezerwowanych dla poszczególnych podmiotów. Ze względu na główny problem badawczy rozprawy, celowym jest skoncentrowanie się na bezpieczeństwie kryminalnym mieszkańców powiatu pleszewskiego. W zakresie zapewnienia bezpieczeństwa kryminalnego, a więc ograniczania i zwalczania przestępczości na terenie powiatu pleszewskiego, główny ciężar odpowiedzialności spoczywa na Komendzie Powiatowej Policji w Pleszewie. Jednak wszystkie inne lokalne podmioty odpowiedzialne za szeroko rozumiane bezpieczeństwo, w ramach swoich kompetencji są zobowiązane do współpracy również w tym zakresie z tą jednostką. Obowiązki te z jednej strony określają wprost ustawy i inne akty prawne niższego rzędu, na podstawie których funkcjonują poszczególne podmioty. Z drugiej jednak strony praktyczna realizacja tych zobowiązań, ich formy i zakres zależą przede wszystkim od inwencji, zrozumienia wagi tematu i osobistego zaangażowania lokalnych szefów poszczególnych podmiotów. Należy też zakładać, że poziom tej współpracy, jej koordynacja oraz ostateczne efekty mają wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego. Stąd efektywność współpracy z pewnością leży w interesie społeczności lokalnej, w kontekście zapewnienia jednej z podstawowych potrzeb życiowych – potrzeby poczucia bezpieczeństwa. Formalną podstawę prawną współpracy regulują zatem przytoczone wyżej akty prawne, jednak należy uznać, iż ważniejszą, faktyczną podstawą współpracy, jest rzeczywista troska o bezpieczeństwo społeczności lokalnej.

Funkcjonujące formy współpracy podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo na terenie powiatu pleszewskiego z Komendą Powiatową Policji w Pleszewie, były jednym z elementów badań opinii ekspertów odpowiedzialnych obecnie oraz w przeszłości za bezpieczeństwo społeczności lokalnej. Pytanie w przedmiotowej sprawie adresowane do ekspertów brzmiało: Proszę wskazać na czym obecnie polega współpraca podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu pleszewskiego w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości?

---

³⁹⁷ A. Niemczyński, *Możliwości i ograniczenia współpracy różnych podmiotów w zapobieganiu przestępstwom na poziomie lokalnym*, [w:] Czapska J., Krupiarz W., (red. nauk.), *Zapobieganie przestępczości w społecznościach lokalnych*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 1999, s. 49.

Eksperci wymieniali następujące formy współpracy:

- Współpraca Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie, Straży Miejskiej w Pleszewie, Straży Gminnej w Gołuchowie, Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Pleszewie, jednostek ochotniczych straży pożarnych oraz samorządów lokalnych (powiatowego oraz miejskich i gminnych) w zakresie zabezpieczania imprez masowych organizowanych przez samorządy lokalne. Podczas imprez masowych duże nagromadzenie ludzi siłą rzeczy musi generować i rzeczywiście generuje szereg zagrożeń. Jednym z nich niewątpliwie jest zagrożenie przestępczością, szczególnie przestępczością pospolitą (kryminalną). Nagromadzenie dużej liczby ludzi na stosunkowo małym terenie, spożywanie przez nich alkoholu oraz nierzadko narkotyków/dopalaczy, powoduje iż zwiększa się ryzyko, iż staną się ofiarami przestępstw jak również są czynnikiem kryminogennym sprzyjającym podejmowaniu działań przestępczych. Sytuacja taka sprzyja występowaniu takich przestępstw jak: drobne kradzieże (pieniędzy, dokumentów, rowerów itp.), kradzieże z włamaniem do samochodów, kradzieże samochodów, uszkodzenia rzeczy (akty wandalizmu), uszkodzenia ciała, bójki i pobicia, rozboje, wymuszenia rozbójnicze, kradzieże rozbójnicze czy handel narkotykami/dopalaczami. Współpraca wymienionych podmiotów z policją przejawia się w czynnym udziale w fizycznym i technicznym zabezpieczeniu miejsc, w których popełniono przestępstwo podczas kryminalistycznego badania tych miejsc. Istotnym obszarem współpracy Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Pleszewie z Komendą Powiatową Policji w Pleszewie jest zabezpieczenie miejsc wypadków drogowych (które również mają charakter przestępczy) oraz pożarów powstałych w wyniku podpaień. Pośrednio za przejaw współpracy można również uznać korzystanie przez policjantów Wydziału Kryminalnego Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie prowadzących postępowania przygotowawcze z usług biegłych sądowych z zakresu pożarnictwa, wywodzących się w praktyce spośród funkcjonariuszy (czynnych lub byłych) państwowej straży pożarnej. Funkcjonariusze Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Pleszewie wykonują również w ramach zdarzeń kryminalnych obsługiwanych przez policjantów zabezpieczenia medyczne oraz biorą czynny udział w działaniach poszukiwawczo-ratowniczych np. na akwenach wodnych czy w terenach leśnych.
- Współpraca Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie z Prokuraturą Rejonową w Pleszewie w zakresie przyjmowania właściwej kwalifikacji prawnej konkretnych czynów przestępczych. Bieżąca współpraca z Prokuraturą Rejonową

w Pleszewie trwa w toku całego postępowania przygotowawczego prowadzonego przez policję. Odbywa się ona na dwóch poziomach. Współpracują policjanci Wydziału Kryminalnego prowadzący postępowania przygotowawcze z nadzorującymi je prokuratorami–referentami. Z prokuratorami–referentami oraz Prokuratorem Rejonowym w Pleszewie współpracuje również Naczelnik Wydziału Kryminalnego Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie oraz Komendant Powiatowy Policji w Pleszewie, w zakresie podejmowania strategicznych decyzji kierunkowych dotyczących poszczególnych postępowań przygotowawczych. Współpraca obejmuje również prowadzenie wspólnych narad oraz szkoleń dotyczących techniki i taktyki prowadzenia postępowań przygotowawczych. Zauważyć jednak należy, iż szkolenia takie odbywały się w przeszłości, obecnie nie są praktykowane, co wydaje się poważnym błędem wymagającym naprawy. Odbywa się również współpraca Naczelnika Wydziału Kryminalnego oraz wyznaczonych policjantów z prokuratorami w zakresie prowadzenia spraw dotyczących poszukiwania osób ukrywających się przed organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości.

- Współpraca Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie z Sądem Rejonowym w Pleszewie w zakresie szkoleń, doraźnych konsultacji dotyczących kwalifikacji prawnych konkretnych czynów przestępczych oraz konsultacji w zakresie postępowań w sprawach nieletnich, których z mocy prawa nie nadzoruje prokuratura. Współpraca z Sądem Rejonowym w Pleszewie obejmuje również wachlarz spraw dotyczących poszukiwania osób ukrywających się przed organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Odbywa się ona na poziomie Naczelnika Wydziału Kryminalnego oraz policjantów prowadzących poszukiwania z sędziami Sądu Rejonowego w Pleszewie zarządzającymi konkretne poszukiwania.
- Współpraca z kuratorami sądowymi, zawodowymi oraz społecznymi, w zakresie bieżącej wymiany informacji o osobach będących w zainteresowaniu zarówno kuratorów sądowych jak i policjantów. Współpraca ta odbywa się najczęściej na poziomie poszczególnych kuratorów z dzielnicowymi oraz wyznaczonymi policjantami Wydziału Kryminalnego.
- Współpraca ze Strażą Miejską w Pleszewie w zakresie bieżącego wykorzystywania monitoringu miejskiego do ustalania i wykrywania sprawców przestępstw oraz zapobiegania przestępczości. W zakresie zapobiegania przestępstwom bieżąca współpraca polega na tym, iż dyżurny Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie jest informowany w czasie rzeczywistym przez strażnika miejskiego obserwującego obrazy z kamer monitoringu miejskiego

o bieżących sytuacjach potencjalnie lub realnie rokujących, że zostanie popełnione przestępstwo. Tak samo przebiega bieżąca współpraca w przypadku zaobserwowania przez strażnika miejskiego momentu popełniania konkretnego przestępstwa. Współpraca ta dotyczy również sytuacji *post factum*, tzn. gdy przestępstwo zostało już popełnione w określonej przestrzeni miejskiej objętej monitoringiem. W takich przypadkach funkcjonariusze wydziału kryminalnego bardzo często zabezpieczają zapis z poszczególnych kamer monitoringu miejskiego w celu wyselekcjonowania fragmentów zapisów obrazów mogących przyczynić się do ustalenia okoliczności zdarzenia, ustalenia sprawców zdarzenia lub będących bezpośrednim dowodem popełnienia przestępstwa. Współpraca ze Strażą Miejską w Pleszewie przejawia się również poprzez tworzenie wspólnych patroli prewencyjnych (policjant + strażnik miejski) oraz w celu wykonywania innych zadań, np. z zakresu nadzoru nad przestrzeganiem rygorów sanitarnych wprowadzonych w związku z pandemią covid-19.

- Współpraca samorządów lokalnych (powiatowego oraz miejskich i gminnych) w zakresie dofinansowania potrzeb Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie z budżetów tych samorządów. *W latach 2016-2021 Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie otrzymała następujące kwoty darowizn*³⁹⁸:
  - *od samorządu powiatowego – 82128,55 zł.,*
  - *od samorządu miasta i gminy Pleszew – 81132,25 zł.,*
  - *od samorządu gminy Dobrzyca – 7829,00 zł.,*
  - *od samorządu gminy Chocz – 6482,15 zł.,*
  - *od samorządu gminy Gizałki – 7000 zł.,*
  - *od samorządu gminy Gołuchów – 17000 zł.,*
  - *od samorządu gminy Czermin – 5000 zł.,*
  - *z Funduszu Prewencyjnego PZU – 20270 zł.,*
  - *od Banku Spółdzielczego w Dobrzycy – 3000 zł.*

Wymienione darowizny przeznaczone na wykonanie dokumentacji projektowo-technicznej rozbudowy siedziby Komendy Powiatowej w Pleszewie, zakup radiowozów oraz sprzętu do siłowni. Dodać należy, że siedziby Posterunku Policji w Choczcu oraz Posterunku Policji w Dobrzycy stanowią własność samorządów lokalnych. Na remonty i bieżące naprawy tych budynków samorządy w w/w latach przeznaczyły ponadto: samorząd gminy Dobrzyca – 108451,13 zł., a samorząd gminy Chocz – 123370,03 zł.

- Współpraca z samorządami lokalnymi w zakresie prowadzenia kampanii

---

³⁹⁸ Dane przekazane przez Komendanta Powiatowego Policji w Pleszewie podinsp. Tomasza Mimiera.

informacyjnej o bieżących aktualnych, lokalnych zagrożeniach. W praktyce współpraca taka realizowana jest poprzez udział właściwych miejscowo dzielnicowych w zebraniach wiejskich czy osiedlowych. W trakcie takich zebrań dzielnicowy nie tylko przekazuje informacje o bieżących, lokalnych zagrożeniach (wśród których są również zagrożenia konkretnymi rodzajami przestępstw) stale ewoluujących formach ich popełniania oraz sposobach zabezpieczania się przed nimi, ale również otrzymuje informacje zwrotne od lokalnej społeczności o zagrożeniach (w tym również przestępczych), które obserwują w okolicy miejsca swojego zamieszkania. Taka forma współpracy pozwala na poszerzenie świadomości zagrożeń, edukowanie w zakresie sposobów minimalizowania tych zagrożeń, a przez to ograniczanie skali wiktylizacji społeczności lokalnej. Z drugiej strony, informacje przekazywane dzielnicowym, stanowią podstawę do podejmowania określonych działań zapobiegawczych i represyjnych przez samego dzielnicowego w ramach jego kompetencji. Natomiast w przypadku, gdy zgłoszony problem–zagrożenie konkretnym przestępstwem, przekracza kompetencje dzielnicowego, jest on przekazywany za pośrednictwem bezpośredniego przełożonego Naczelnikowi Wydziału Kryminalnego, celem wdrożenia adekwatnych działań. Kampania informacyjna o lokalnych zagrożeniach przestępczością prowadzona jest również we współpracy z samorządami lokalnymi, będącymi organami prowadzącymi szkół podstawowych i ponadpodstawowych, poprzez udział funkcjonariuszy lokalnej policji odpowiedzialnych za profilaktykę kryminalną, w spotkaniach z dziećmi i młodzieżą szkolną. Podczas takich spotkań funkcjonariusze policji przekazują dzieciom i młodzieży informacje o zagrożeniach w świecie realnym i wirtualnym (o zagrożeniach w sieci internetowej) oraz uczą praktycznych i skutecznych reakcji i zachowań pozwalających na minimalizację skutków tych zagrożeń. Sprawdzoną formą współpracy są również realizowane akcje edukacyjne i programy prewencyjne, które prowadzone są przez wyspecjalizowanych policjantów a finansowane przez samorząd powiatowy, samorzady miejskie i gminne.

- Formą współpracy służącą poprawie bezpieczeństwa, zapobieganiu i zwalczaniu przestępstw w ruchu drogowym są kontrole kierowców i autobusów przewożących dzieci i młodzież szkolną na obozy, kolonie czy wycieczki. W praktyce współpraca polega na bezpośrednim zgłoszeniu przez organizatora wycieczki lub przedstawiciela rodziców zapotrzebowania na kontrolę w konkretnym miejscu i czasie. Po takim zgłoszeniu Naczelnik Wydziału Ruchu Drogowego dyslokuje patrol funkcjonariuszy ruchu drogowego

do przeprowadzenia stosownej kontroli samego kierowcy jak i sprawności technicznej pojazdu. Taka forma współpracy pozwala na skuteczne ograniczanie zagrożeń przestępczością drogową (prowadzenie pojazdu w stanie nietrzeźwości, spowodowanie wypadku drogowego w stanie nietrzeźwości czy spowodowanie wypadku drogowego na skutek prowadzenia pojazdu niesprawnego technicznie czy też niedopuszczonego do ruchu).

- Współpraca Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie z Komendą Powiatową Państwowej Straży Pożarnej w Pleszewie, Powiatową Stacją Sanitarno-Epidemiologiczną, Powiatowym Inspektoratem Nadzoru Budowlanego i Powiatowym Inspektoratem Weterynarii w Pleszewie realizowana w ramach platformy jaką jest Komisja Bezpieczeństwa i Porządku działająca w strukturach samorządu powiatowego. Na forum komisji wszystkie wymienione podmioty sukcesywnie przekazują Komendantowi Powiatowemu Policji w Pleszewie informacje o zdarzeniach przestępczych mieszczących się w kompetencjach danej inspekcji czy straży. Następnie, po wstępnym zweryfikowaniu problemu, formalne zawiadomienia o przestępstwach są składane policji, która ma uprawnienia dochodzeniowo-śledcze i pod nadzorem Prokuratury Rejonowej w Pleszewie wszczyna i prowadzi postępowania przygotowawcze w tych sprawach. W praktyce więc, współpraca pomiędzy wymienionymi podmiotami w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości polega na identyfikowaniu branżowych przestępstw i informowaniu o nich miejscowej jednostki policji w formie stosownych zawiadomień, w celu przeprowadzenia dochodzeń bądź śledztw i doprowadzenia do odpowiedzialności karnej sprawców tych przestępstw. Od marca 2020 r. w związku z pandemią covid-19 współpraca w ramach komisji zyskała nowy wymiar. Systematycznie organizowano on-line spotkania szefów powiatowych służb inspekcji i straży podczas których przekazywano informacje o aktualnym stanie zagrożenia epidemicznego. Bieżąca wymiana informacji oraz koordynacja działań podejmowanych w tym zakresie pozwoliła zapobiec rosnącej panice, która prowadziłaby bezpośrednio do utraty stabilności w obszarze bezpieczeństwa zdrowotnego. Współpraca na forum komisji przejawia się również okresowym organizowaniem wspólnych ćwiczeń stosowania odpowiednich procedur opracowanych na wypadek wystąpienia realnych zagrożeń (w tym o charakterze przestępczym, np. zagrożeń atakiem terrorystycznym, sprowadzenia niebezpieczeństwa katastrofy komunikacyjnej czy budowlanej)
- Współpraca ze służbą ochrony kolei w postaci dyslokowania wspólnych, mieszanych patroli funkcjonariuszy lokalnej policji z funkcjonariuszami SOK

na terenach kolejowych adekwatnie do identyfikowanych, bieżących zagrożeń. W zakresie zwalczania przestępczości współpraca ta polega głównie na wymianie informacji w zakresie kradzieży infrastruktury kolejowej (kradzieży elementów metalowych, również metali kolorowych i sprzedaży jako złom).

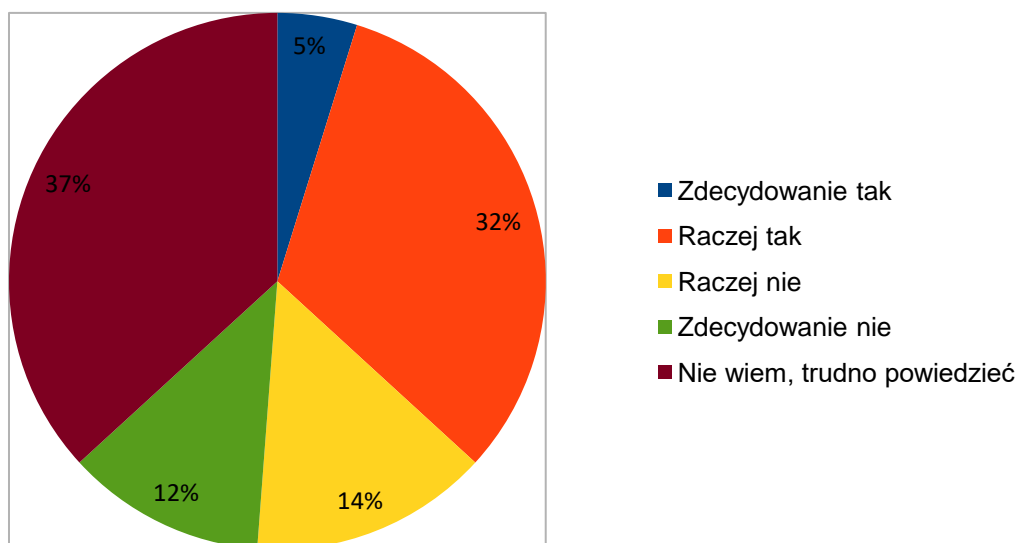
- Współpraca powiatowych służb, inspekcji i straży w ramach Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego kierowanego przez Starostę pleszewskiego. Głównym przejawem tej współpracy są okresowo organizowane ćwiczenia w zakresie reagowania na zdarzenia kryzysowe, w tym również zagrożenia o charakterze przestępczym (np. zagrożenia atakiem terrorystycznym, zagrożenia pożarowego spowodowanego podpaleniem czy sprowadzenia katastrofy technicznej). W praktyce Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego realizuje takie ćwiczenia zgodnie z corocznie tworzonym planem działania, do którego propozycje tematów ćwiczeń składają poszczególne podmioty. Każdorazowo w realizację ćwiczenia zaangażowane są w zależności od tematu odpowiednie podmioty, służby, inspekcje i straże, a jeden wyznaczony podmiot jest podmiotem wiodącym. Każdorazowo ćwiczenia takie są podsumowywane, omawiane, dokumentowane. Na tej podstawie formułowane są wnioski racjonalizatorskie mające za zadanie modyfikowanie i usprawnianie istniejących procedur postępowania na wypadek wystąpienia konkretnych zagrożeń.
- Współpraca z Oddziałem Miejsko-Powiatowym Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego w Pleszewie oraz Oddziałem Środowiskowym Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego w Gołuchowie w zakresie wspólnych działań na akwenach wodnych i terenach przywodnych oraz organizowania i przeprowadzania wspólnych programów edukacyjnych. W praktyce w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości współpraca ta polega na włączaniu jednostek WOPR do wspólnych działań ratunkowo-poszukiwawczych na akwenach wodnych i terenach przywodnych, podejmowanych w związku ze zdarzeniami przestępczymi (np. poszukiwania zwłok czy narzędzi przestępstwa).
- Współpraca oficera prasowego Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie z miejscowymi środkami masowego przekazu w zakresie bieżącego przekazywania rzetelnych i potwierdzonych informacji na temat lokalnych zagrożeń przestępczością.
- W przeszłości Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie podejmowała również współpracę ze Strażą Leśną i Strażą Łowiecką w formie realizowania wspólnych, mieszanych patroli funkcjonariuszy policji z funkcjonariuszami tych straży na terenach leśnych w celu zapobiegania i zwalczania przestępstw

(np. kradzieży drzewa z lasu, kłusownictwa) i wykroczeń.

4.3. Ocena współpracy podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo z Komendą Powiatową Policji w Pleszewie w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości

W świetle przeprowadzonych badań, zarówno wśród mieszkańców powiatu pleszewskiego jak i ekspertów oraz analizy własnych obserwacji i doświadczeń, można stwierdzić, że powszechne i zasadne jest przekonanie, że w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa kryminalnego, a więc ochrony przed zagrożeniem przestępczością, na terenie powiatu pleszewskiego, wiodącym podmiotem jest Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie. Odrębną kwestią pozostaje ocena roli i poziomu współpracy w tym zakresie lokalnych podmiotów odpowiedzialnych za szeroko rozumiane bezpieczeństwo z miejscową jednostką policji. Ocenie efektywności tej współpracy poświęcona była seria pytań ankietowych zadanych dorosłym mieszkańcom powiatu pleszewskiego.

Pierwsze z tych pytań skierowane było wyłącznie do mieszkańców gminy Pleszew i gminy Gołuchów (tylko w tych gminach funkcjonuje straż miejska/gminna) i brzmiało: Czy według Pana/i/ straż miejska/gminna w ramach posiadanych kompetencji dobrze współdziała z miejscową policją w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości?

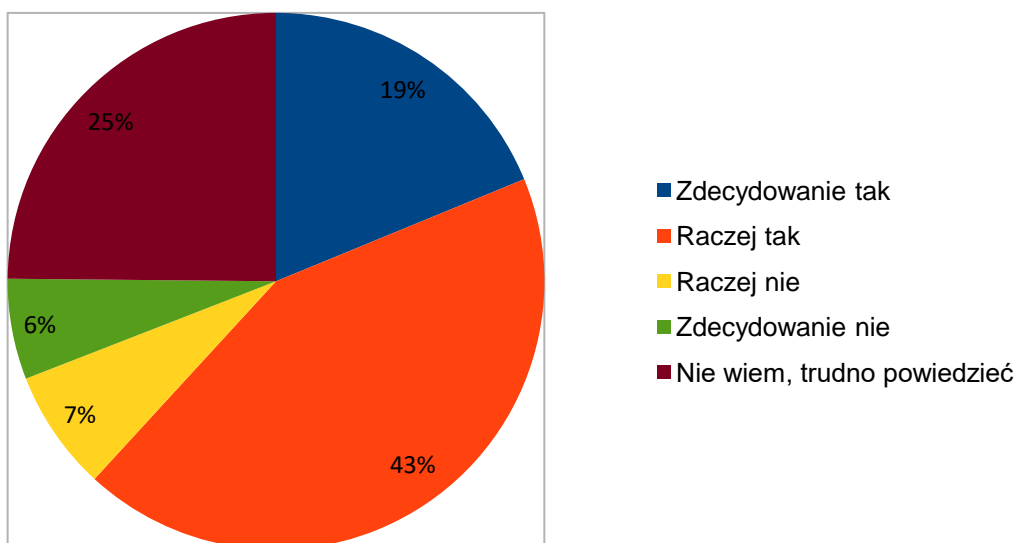
Wykres 74: Ocena mieszkańców gmin: Pleszew i Gołuchów dotycząca współpracy straży miejskiej/gminnej z lokalną policją, w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Na pytanie to, 6 badanych osób (tj. 5%) odpowiedziało – zdecydowanie tak a 40 osób (tj. 32%) - raczej tak. Odmienną ocenę wyraziło 18 osób (tj. 14%) odpowiadając – raczej nie oraz 15 osób (tj. 12%) - zdecydowanie nie. Stosunkowo duża grupa badanych osób, bo aż 46 (tj. 37%) nie potrafiła wyrazić swojej oceny w tym zakresie.

Przeprowadzone badanie daje podstawy do wnioskowania, iż 37% mieszkańców gmin: Pleszew i Gołuchów (a więc tych gmin powiatu pleszewskiego, w których powołano straż miejską/gminną) uważa, że podmioty te, dobrze współdziałają z miejscową policją w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości. Natomiast 26% mieszkańców tych gmin jest przeciwnego zdania.

W następnej kolejności, dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego spytano: Czy według Pana/i/ państwowa straż pożarna w ramach posiadanych kompetencji dobrze współdziała z miejscową policją w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości?

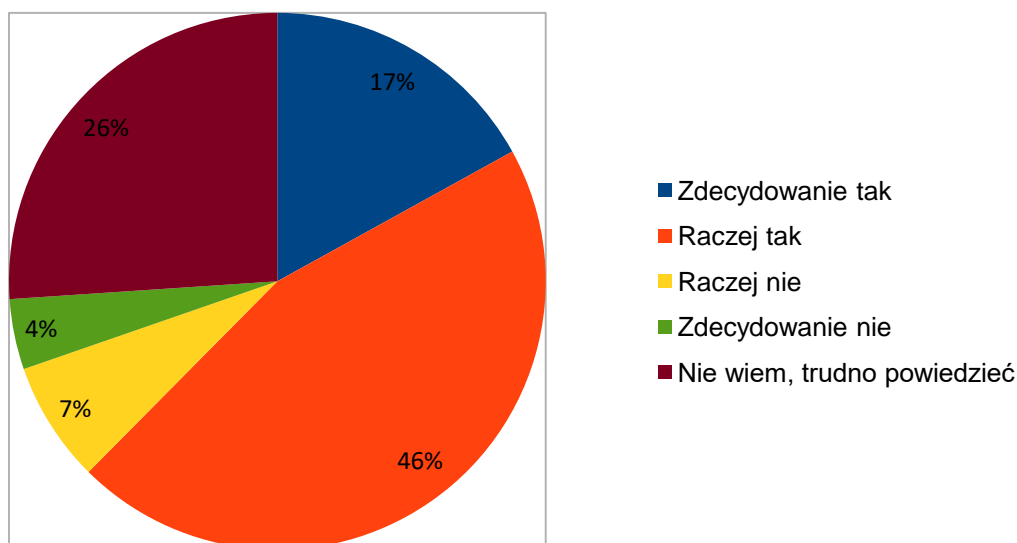
Wykres 75: Ocena współpracy państwowej straży pożarnej z lokalną policją w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

W tej kwestii 31 badanych osób (tj. 19%) stwierdziło, że zdecydowanie tak, a 71 osób (tj. 43%), że raczej tak. Przeciwną ocenę wyraziło 12 badanych (tj. 7%) zaznaczając odpowiedź – raczej nie oraz 10 osób (tj. 6%) - zdecydowanie nie. Również w tym przypadku duża grupa respondentów – 40 (tj. 25%) nie potrafiła ocenić tej współpracy i wskazała odpowiedź – nie wiem, trudno powiedzieć.

Zaprezentowane wyniki badania uprawniają do stwierdzenia, że 62% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego pozytywnie ocenia współpracę Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Pleszewie z Komendą Powiatową Policji w Pleszewie w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości. Przeciwną ocenę formułuje 13% dorosłych mieszkańców powiatu.

Następne pytanie dotyczyło oceny tego samego obszaru pomocy udzielanej miejscowej policji przez ochotniczą straż pożarną i brzmiało: Czy według Pana/i/ ochotnicza straż pożarna w ramach posiadanych kompetencji dobrze współdziała z miejscową policją w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości?

Wykres 76: Ocena współpracy ochotniczej straży pożarnej z lokalną policją w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości

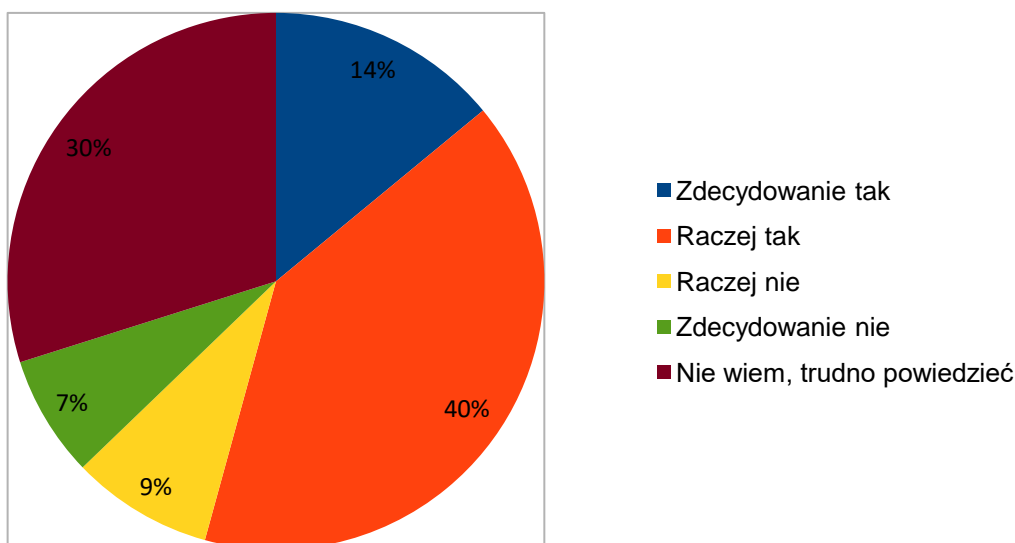
Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Na tak sformułowane pytanie 27 respondentów ankiety (tj. 17%) odpowiedziało - zdecydowanie tak, a 75 (tj. 46%) wybrało odpowiedź – raczej tak. Odmienną ocenę wyraziło 12 ankietowanych osób (tj. 7%) wskazując odpowiedź – raczej nie i 7 osób (tj. 4%) zaznaczając odpowiedź – zdecydowanie nie. Ponownie, znacząca grupa badanych – 43 (tj. 26%) nie zajęła stanowiska w przedmiotowej sprawie.

Wynik badania pozwala na wniosek, że 63% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego dobrze ocenia wsparcie w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości udzielane miejscowej policji przez ochotniczą straż pożarną. Pozytywnej oceny w tym zakresie nie wystawia natomiast 11% dorosłych mieszkańców powiatu.

Kolejne pytanie miało na celu zbadanie oceny wsparcia jakiego miejscowej policji w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości udzielają miejskie i gminne samorządy lokalne. Pytanie badawcze brzmiało: Czy według Pana/i/ samorząd lokalny (miejski/gminny) w ramach posiadanych kompetencji dobrze współdziała z miejscową policją w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości?

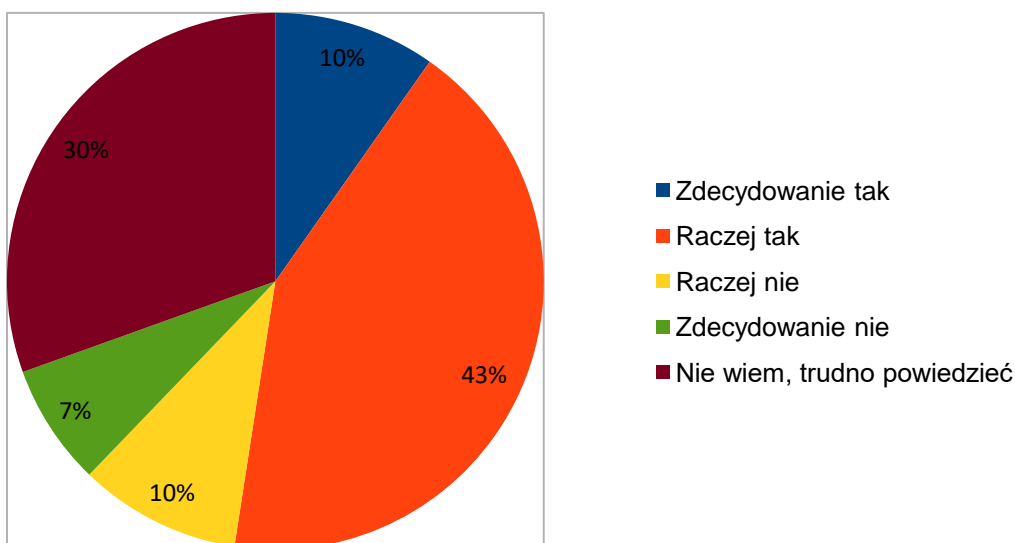
Wykres 77: Ocena współpracy samorządów gminnych i miejskich z lokalną policją w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Na tak postawione pytanie 23 badane osoby (tj. 14%) udzieliło odpowiedzi zdecydowanie twierdzącej, a 66 osób (tj. 40%) - raczej twierdzącej. Przeciwną ocenę zdecydowało się wyrazić 14 osób (tj. 9%) wskazując na odpowiedź – raczej nie oraz 12 osób (tj. 7%) - zdecydowanie nie. Na uwagę zasługuje fakt, iż bardzo duża grupa badanych, bo 49 osób (tj. 30%) nie potrafiło ocenić poziomu tej współpracy.

Prezentowane wyniki badania pozwalają na sformułowanie wniosku, że łącznie 54% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego pozytywnie ocenia wsparcie jakiego miejscowej policji udzielają samorządy gminne i miejskie w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości. Przeciwnego zdania jest 16% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Ostatnie pytanie kwestionariusza ankiety miało na celu zbadanie oceny wsparcia udzielanego miejscowej policji w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości przez lokalny samorząd powiatowy. Pytanie brzmiało: Czy według Pana/i/ samorząd lokalny (powiatowy) w ramach posiadanych kompetencji dobrze współdziała z miejscową policją w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości?

Wykres 78: Ocena współpracy samorządu powiatowego z lokalną policją w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad - grudzień 2021 r.

Na to pytanie 16 badanych osób (tj. 10%) udzieliło odpowiedzi – zdecydowanie tak, a 70 osób (tj. 43%) - raczej tak. Odmiennie współpracę w tym zakresie oceniło 16 osób ankietowanych (tj. 10%) odpowiadając – raczej nie oraz 12 osób (tj. 7%) - zdecydowanie nie. Również w tym przypadku bardzo znacząca część badanych – 50 osób (tj. 30%) nie potrafiła wystawić jednoznacznej oceny poziomu współpracy w badanym obszarze.

Zaprezentowany wynik badania uprawnia do stwierdzenia, że 53% dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego pozytywnie ocenia wsparcie lokalnego samorządu powiatowego udzielane Komendzie Powiatowej Policji w Pleszewie w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości. Natomiast ocenę negatywną w tej sprawie wyraża 17% dorosłych mieszkańców powiatu.

Problem oceny poziomu współpracy lokalnych podmiotów współodpowiedzialnych za bezpieczeństwo z Komendą Powiatową Policji w Pleszewie, był również przedmiotem badań przeprowadzonych w ramach wywiadów eksperckich. Jednym z pytań zadanych ekspertom, dotyczącym pośrednio tej kwestii było: Jak w Pana ocenie, kierowana przez Pana instytucja/podmiot w ramach posiadanych kompetencji działa na rzecz ograniczania i zwalczania przestępczości? Na tak zadane pytanie eksperci wywodzący się spoza policji odpowiedzieli:

1. Urząd Miasta i Gminy w Pleszewie realizuje swoje zadania poprzez:

- działalność straży miejskiej,
Zadania straży miejskiej są jednak nakierowane przede wszystkim na czystość i porządek w gminie Pleszew, a nie bezpośrednio na ograniczanie i zwalczanie przestępczości. Jednak realizowane wspólne patrole prewencyjne strażników miejskich i policjantów z pewnością przyczyniają się do ograniczania przestępczości. Patrole te szczególnie nasilono w związku z potrzebą egzekwowania przepisów sanitarnych wprowadzonych w związku z pandemią covid-19.
- stałe i konsekwentne rozwijanie sieci monitoringu miejskiego, tak pod względem ilościowym, jak i jakościowym,
Z zapisu kamer monitoringu bardzo często korzysta lokalna policja w ramach prowadzonych czynności w sprawach o wykroczenia jak i w postępowaniach przygotowawczych prowadzonych w sprawach przestępstw. Nierzadko materiał uzyskany dzięki zapisowi z kamer monitoringu miejskiego pozwala na ustalenie sprawców przestępstw i wykroczeń lub stanowi wprost materiał dowodowy w tych sprawach.
- systematyczne inwestowanie w poprawę infrastruktury drogowej,
Inwestycje te mają na celu odchodzenie od prymatu samochodu na rzecz innych środków komunikacji, np. transportu publicznego, rowerowego czy popularyzacji ruchu pieszego (nakłady na oświetlenie uliczne, budowę i przebudowę ulic i dróg, ścieżek rowerowych, chodników).
- dofinansowywanie z budżetu gminy form zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży,
Ta forma działalności ma stanowić przede wszystkim alternatywę dla np. popełniania czynów karalnych czy przeciwdziałania rozwojowi patologii społecznych, które są ewidentnie czynnikami kryminogennymi. Jest to forma rozwijania prewencji kryminalnej ukierunkowanej na profilaktykę alkoholizmu, profilaktykę narkomanii czy uzależnień behawioralnych.
- pracę socjalną wykonywaną przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej w Pleszewie,
- dofinansowywanie z budżetu miasta i gminy bieżących i pilnych potrzeb Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie,
Wspieranie finansowe potrzeb lokalnej jednostki policji, w ocenie eksperta jest również pośrednią formą działalności na rzecz zapobiegania i zwalczania przestępczości.

2. Samorząd powiatowy w Pleszewie swoje zadania realizuje poprzez:
- uchwalanie powiatowego programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego,
Ustawa o samorządzie powiatowym określa zadania samorządu powiatowego w zakresie bezpieczeństwa i samorząd pleszewski w ocenie eksperta z tych zadań się wywiązuje. Zgodnie z cyt. ustawą powiat wykonuje zadania o charakterze ponadgminnym w zakresie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, a do wyłącznych zadań powiatu należy uchwalanie programu w tym obszarze.
  - uchwalanie budżetu powiatu,
W budżecie często uwzględniane są kwoty dofinansowania zakupów na rzecz Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie (np. zakup radiowozów w formule 50%/50%, finansowanie nagród w konkursach, programach i akcjach profilaktycznych i prewencyjnych).
  - utworzenie Komisji bezpieczeństwa i porządku,
Zgodnie z cyt. ustawą, w celu realizacji zadań Starosty pleszewskiego w ramach zwierzchnictwa nad powiatowymi służbami, inspekcjami i strażami oraz zadań określonych w ustawach w zakresie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, tworzy się taką komisję.
  - stałe funkcjonowanie w Starostwie Powiatowym w Pleszewie Biura Zarządzania Kryzysowego i Bezpieczeństwa,
Do zadań tego biura należy między innymi obsługa administracyjno-biurowa Komisji bezpieczeństwa i porządku oraz opracowanie i aktualizowanie Powiatowego programu zapobiegania przestępczości oraz bezpieczeństwa i porządku publicznego.
  - działalność Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego,
Pracami zespołu kieruje jego Przewodniczący – Starosta pleszewski. Zespół działa organizując ćwiczenia współdziałania powiatowych służb, inspekcji i straży w sytuacjach inscenizowanych zagrożeń bezpieczeństwa.
  - przekazywanie przez radnych powiatowych lokalnej policji informacji na temat lokalnych zagrożeń bezpieczeństwa,
Informacje takie radni powiatowi pozyskują podczas spotkań z mieszkańcami powiatu pleszewskiego. Często zgłaszanym problemem jest wskazywanie miejsc krytycznych na drogach powiatowych.
  - działalność edukacyjną w zakresie zapobiegania i ograniczania przestępczości, prowadzoną na spotkaniach z wyborcami – mieszkańcami powiatu.

Ponadto Starosta pleszewski jest w stałym, roboczym kontakcie z Komendantem Powiatowym Policji w Pleszewie i na bieżąco reaguje na sygnały i potrzeby przez niego zgłaszane w zakresie wsparcia pracy na rzecz ograniczania i zwalczania lokalnej przestępczości. Wsparcie to ma swój wymiar finansowy w postaci dofinansowywania akcji i programów profilaktycznych i prewencyjnych, partycypowaniu w kosztach zakupu radiowozów czy dofinansowaniu rozbudowy siedziby Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie, która miała miejsce w latach 2018–2019. Cyt. ekspert przyznaje, że jest grupa radnych (zarówno w radzie powiatu jak i w radach miast i gmin powiatu pleszewskiego) generalnie przeciwnych przekazywaniu pieniędzy z budżetów samorządów lokalnych na rzecz potrzeb Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie. Stanowisko takie wynika z faktu, iż uważają oni, że policja jest formacją państwową, niezależną od samorządów lokalnych i w związku z tym powinna w całości być finansowana z budżetu państwa. Ekspert nie rozważał również nigdy wsparcia lokalnej jednostki policji poprzez sfinansowanie dodatkowych stanowisk policyjnych jak również poprzez finansowanie dodatkowych służb patrolowych. Na takie działania na rzecz ograniczania i zwalczania lokalnej przestępczości wg. eksperta, z jednej strony nie pozwalają realia budżetowe, a z drugiej strony jest przekonany, że idea ta nie znalazłaby poparcia Rady Powiatu Pleszewskiego. Po trzecie natomiast, Komendant Powiatowy Policji w Pleszewie nigdy o takie wsparcie nie wnosił – jak sądzi ekspert, ze względu na bardzo dobre rozeznanie w lokalnych realiach uznał, że taki wniosek jest bez szans powodzenia.

Jak słusznie zauważa M. Król *praktyka samorządowa (...) wskazuje na wiele mankamentów. Najważniejszy z nich jest fakt, że samorzady powiatowe opierają się głównie na ocenie zagrożeń przedstawianych przez policję (komendanci powiatowi policji składają roczne sprawozdania ze swej działalności starostom) oraz ocenie przedstawianej przez służby, inspekcje i straże. Samorząd powiatowy nie prowadzi własnych ocen rzeczywistych zagrożeń bezpieczeństwa i porządku publicznego. Ponieważ komendanci straży i inspekcji oraz komendanci komend powiatowych policji, oceniani są na podstawie przedstawianych sprawozdań, należy się spodziewać, że eksponują oni te elementy, które wpływają na pozytywną ocenę ich pracy, pomijając elementy negatywne. W efekcie starosta może nie dysponować rzetelnymi danymi dotyczącymi bezpieczeństwa i porządku publicznego na terenie powiatu*³⁹⁹. Wydaje się, że relacja taka, jest w pewnym sensie wygodna dla obydwu stron zobowiązanych do współpracy. Jednakże sytuacja taka rzeczywiście nie sprzyja budowaniu współpracy

---

³⁹⁹ M. Król, *Rola samorządu powiatowego w systemie bezpieczeństwa i porządku publicznego*, [w:] Jańczuk L., (red. nauk.), *Rola jednostek samorządu terytorialnego w utrzymaniu bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2014, s. 139.

opartej na rzetelnych podstawach i może skłaniać do „wygładzania” rzeczywistości w imię partykularnych interesów a jednocześnie wbrew dobrze pojętemu interesowi społeczności lokalnej w obszarze kształtowania bezpieczeństwa.

3. Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Pleszewie oraz jednostki ochotniczej straży pożarnej funkcjonujące w powiecie pleszewskim, swoją działalność realizują poprzez:

- działalność prewencyjną,
Polega ona na inspirowaniu i wspieraniu akcji edukacyjnych na rzecz przeciwdziałania i ograniczania przestępczości poprzez przestrzeganie prawa w zakresie ochrony przeciwpożarowej.
- współdziałanie z miejscową jednostką policji w zabezpieczaniu miejsc popełnienia przestępstw,
Są to działania pomagające uniknąć lub przyczyniające się do ograniczenia pośrednich skutków działań przestępczych.
- zabezpieczanie imprez masowych,
Działania takie bezpośrednio przyczyniają się do ograniczania i zapobiegania przestępczości,
- umożliwianie dostępu do miejsc wskazanych przez lokalną policję,
Chodzi o miejsca przestępstw, do których dostęp jest utrudniony ze względu na lokalizację w infrastrukturze miejskiej czy w innym terenie.
- prowadzenie działań poszukiwawczo-ratowniczych,
Działania takie są często prowadzone w ramach poszukiwań osób zaginionych, będących potencjalnymi ofiarami przestępstw.
- zabezpieczanie miejsc zdarzeń kryminalnych,
Funkcjonariusze Komendy Powiatowej Państwowej Straży Pożarnej w Pleszewie jak i druhowie lokalnych jednostek ochotniczych straży pożarnych zabezpieczają miejsca zdarzeń przestępczych (np. pożarów spowodowanych podpaleniem, wypadków drogowych, katastrof budowlanych itp.).

Eksperti obecnie, bądź w przeszłości związani z Komendą Powiatową Policji w Pleszewie wskazali na następujące obszary działań lokalnej jednostki policji:

- działalność edukacyjna - profilaktyczno-prewencyjna,
Celem działań w tym obszarze jest uświadomienie jak najszerszej grupie społeczności lokalnej, bieżących zagrożeń oraz sposobów ich unikania lub zminimalizowania ich skutków. Chodzi przy tym nie tylko o zagrożenia w świecie realnym, ale również o pręźnie rozwijające się zagrożenia w sieci internetowej. Nie mniej ważnym aspektem działań w tym obszarze jest wskazywanie

algorytmów postępowania w przypadku stania się ofiarą przestępstwa. Przedmiotowe działania podejmuje komórka ds. prewencji kryminalnej, dzielnicowi oraz oficer prasowy jednostki organizując spotkania, konsultacje i debaty społeczne oraz publikując obiektywne i sprawdzone informacje o zagrożeniach na stronie internetowej jednostki, w mediach społecznościowych oraz przekazując je lokalnym środkom masowego przekazu.

- działalność prewencyjna służb patrolowo-interwencyjnych,
Chodzi o dostosowane do zidentyfikowanych zagrożeń, codzienne dyslokowanie służb/patroli komórek prewencyjnych, w celu skutecznego zapobiegania przestępstwom i wykroczeniom. Działania te, mają również na celu zatrzymywanie sprawców przestępstw na tzw. „gorącym uczynku”.
- działalność w zakresie ścigania sprawców przestępstw,
W tym obszarze celem działań służby Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie jest optymalizacja czynności dochodzeniowo-śledczych wspieranych skomplikowanymi metodami i formami pracy operacyjno-rozpoznawczej. Zwalczanie przestępczości polega na ustalaniu sprawców przestępstw, gromadzeniu przeciwko nim dowodów, które w konsekwencji pozwalają na skuteczne oskarżenie i doprowadzenie do skazania przez sąd. Wymierzone przez sąd kary pozbawienia wolności w naturalny sposób wpływają również na ograniczanie przestępczości, gdyż przestępcy odbywający kary pozbawienia wolności, siłą rzeczy nie mogą popełniać kolejnych przestępstw.
- działalność w zakresie poszukiwania osób ukrywających się przed organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości,
Dzięki skuteczności tych działań możliwe jest przedstawianie sprawcom zarzutów popełnienia przestępstw, skuteczne oskarżenie i w konsekwencji doprowadzenie do skazania oraz faktycznego odbywania zasądzonych kar pozbawienia wolności.

Według oceny jednego z tego grona ekspertów, efektywna działalność we wszystkich wyżej wymienionych obszarach była w przeszłości możliwa dzięki dobrej strukturze organizacyjnej Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie (wcześniej - Komendy Rejonowej Policji w Pleszewie), sprzyjającej podejmowaniu szybkich i skutecznych działań w sytuacji zagrożenia przestępczości. Wg eksperta korzystne było zlokalizowanie siedzib komórek organizacyjnych lokalnej jednostki policji (zarówno pionu prewencji jak i pionu kryminalnego) we wszystkich gminach powiatu pleszewskiego (komisariaty, rewiry dzielnicowych czy posterunki). Najlepszą miarą skuteczności działania policji w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości jest bowiem zdaniem cyt. eksperta, szybka reakcja na zgłaszane zdarzenie. W praktyce

chodzi o to, jak szybko od momentu zgłoszenia zdarzenia przestępczego, patrol policji jest w stanie dojechać do tego konkretnego miejsca i podjąć interwencję. Struktura taka sprzyjała szybkości reakcji na zdarzenia kryminalne i inne. Sprzyjało to również jakości prewencji kryminalnej. Lokalni policjanci, dzielnicowi często organizowali spotkania z młodzieżą szkolną, podczas których zarówno uświadamiali młodzieży zidentyfikowane, bieżące zagrożenia jak również pozyskiwali od młodzieży informacje zwrotne o lokalnie występujących, bieżących zagrożeniach. Następnie wiedzę tą przekazywali policjantom pionu kryminalnego, którzy podejmowali stosowne działania operacyjne i dochodzeniowo-śledcze. Dzięki tak zorganizowanej strukturze, dzielnicowi mieli bardzo dobry, bliski kontakt ze społecznością lokalną – gminną, osiedlową, wiejską. Dla porządku należy dodać, że obecna struktura organizacyjna Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie jest inna (nie ma siedzib żadnych komórek organizacyjnych w gminach Czermin i Gizałki – Posterunek Policji w Chocz u obejmuje swoim działaniem oprócz gminy Chocz również gminy Czermin i Gizałki).

Wg cyt. eksperta dobrym efektem pracy w zakresie zwalczania przestępczości sprzyja korzystna struktura organizacyjna pionu kryminalnego pleszewskiej jednostki policji. W Komendzie Powiatowej Policji w Pleszewie funkcjonuje bowiem jeden Wydział Kryminalny, skupiający służby: dochodzeniowo-śledczą, techniki kryminalistycznej, operacyjno-rozpoznawczą oraz służbę do walki z przestępczością gospodarczą i korupcją. Taki model strukturalny pozwala zdaniem eksperta na unikanie lub co najmniej minimalizowanie zakłóceń komunikacyjnych (szumów informacyjnych) w procesie przekazywania poleceń, formułowaniu zadań itp. Dzięki jednoosobowemu modelowi zarządzania takim wydziałem, proces decyzyjny jest krótki, przewidywalny i stabilny.

Innym pytaniem zadany ekspertom, pośrednio dotyczącym oceny efektywności współdziałania lokalnych podmiotów w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości, było: Jak w Pana ocenie, mieszkańcy powiatu pleszewskiego są chronieni przed zagrożeniem przestępczością przez miejscową policję i inne lokalne podmioty odpowiedzialne za szeroko rozumiane bezpieczeństwo? Odpowiadając na tak sformułowane pytanie eksperci zarówno policyjni jak i poza policyjni zgodnie zwrócili uwagę na fakt, iż kluczową i realną rolę w zakresie ochrony mieszkańców powiatu pleszewskiego przed zagrożeniem przestępczością odgrywa miejscowa jednostka policji, w tym głównie funkcjonariusze jej pionu kryminalnego. Pozostałe podmioty spełniają w tym obszarze funkcje uzupełniające. Ocena działań miejscowej policji w zakresie skuteczności ochrony społeczności lokalnej przed przestępczością, formułowana przez wszystkich ekspertów, była zdecydowanie pozytywna. Eksperci ocenili, że Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie wypełnia to zadanie bardzo dobrze,

jednak z zastrzeżeniem, że czyni to na miarę swoich możliwości kadrowych i finansowych. Eksperci zwrócili uwagę, że możliwości w obydwu tych obszarach powinny być zdecydowanie większe. Jeden z ekspertów uważa, że pleszewska policja dobrze chroni mieszkańców powiatu przed zagrożeniem przestępczością pospolitą. Inaczej jest w przypadku ochrony przed przestępczością internetową. Według cyt. eksperta Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie ma zbyt mało sił (ograniczenia etatowe) i środków (ograniczenia finansowe i prawne), adekwatnych narzędzi do skutecznego ustalania sprawców przestępstw popełnianych w sieci internetowej. Ekspert uważa, że bardzo duży wpływ na ograniczenie tego rodzaju przestępczości mogą mieć sami mieszkańcy powiatu pleszewskiego, poprzez zachowanie znacznie większej ostrożności w trakcie swoich aktywności w Internecie. Realnym sposobem na minimalizowanie tego rodzaju zagrożeń jest prowadzenie na szeroką skalę kampanii informacyjnej.

Natomiast w kwestii oceny dotyczącej innych lokalnych podmiotów odpowiedzialnych za szeroko rozumiane bezpieczeństwo, eksperci znacznie różnili się w swoich ocenach, przy czym oceny te były jednoznacznie skorelowane z podmiotem, który zawodowo reprezentowali. Sformułowane oceny ze względu na treść można zgrupować w dwóch zbiorach: zbiór ocen ekspertów wywodzących się z policji oraz zbiór ocen ekspertów spoza policji.

Policijni eksperci uważają, że poza policyjne lokalne podmioty odpowiedzialne za szeroko rozumiane bezpieczeństwo, w znikomym stopniu chronią mieszkańców powiatu pleszewskiego przed zagrożeniem przestępczością. Zaznaczają przy tym, że możliwości i kompetencje tych podmiotów w przedmiotowym zakresie są rzeczywiście i obiektywnie bardzo ograniczone. Eksperci ci uważają, że w przekonaniu przedstawicieli samorządów lokalnych oraz powiatowych służb, inspekcji i straży, to właśnie Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie jest w pełni odpowiedzialna za zapewnienie bezpieczeństwa kryminalnego mieszkańcom powiatu. Wyrażają pogląd, że inne podmioty raczej pozorują działania niż je realnie podejmują. Uważają, że w rzeczywistości samorządy miejskie, gminne i powiatowy jak i powiatowe służby, inspekcje i straże nie czują się współodpowiedzialne za ochronę mieszkańców powiatu pleszewskiego przed przestępczością i liczą, że zadanie to niemalże w całości wykona miejscowa policja. Policijni eksperci dostrzegają jednak nieliczne, korzystne działania jakie podejmują w przedmiotowym zakresie podmioty poza policyjne. Do działań tych zaliczają:

- rozbudowę monitoringu miejskiego w Pleszewie,

- prowadzenie akcji informacyjnych (na zebraniach wiejskich, osiedlowych, w prasie lokalnej, w szkołach) o bieżących, lokalnych zagrożeniach przestępczością,
- sporadyczne przekazywanie przez samorządy lokalne raczej skromnych środków finansowych z przeznaczeniem na zakupy sprzętu policyjnego, modernizację pomieszczeń itp.,
- zabezpieczanie miejsc zdarzeń kryminalnych przez strażaków zawodowych i ochotników,
- sporadyczne zlecanie zadań z zakresu zapobiegania przestępczości straży miejskiej/gminnej.

Natomiast grupa ekspertów nie związanych bezpośrednio z policją uważa, że mieszkańcy powiatu pleszewskiego są dobrze chronieni przed zagrożeniem lokalną przestępczością również przez samorządy lokalne oraz wszystkie powiatowe służby, inspekcje i straże. Wyliczają przy tym te same działania identyfikowane przez ekspertów policyjnych, uważając je za w pełni wystarczające. Eksperci ci uważają, że specyfika małych miejscowości (największym miastem w powiecie jest Pleszew) powoduje, że powiat pleszewski to bezpieczne miejsce do życia. Dlatego wyrażają przekonanie, że nie jest konieczne podejmowanie szerszej zakrojonych działań zapobiegających i zwalczających przestępczość ze strony poza policyjnych podmiotów współodpowiedzialnych za szeroko rozumiane bezpieczeństwo.

4.4. Podsumowanie

Podsumowując należy stwierdzić, iż podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu pleszewskiego jest wiele. Z pewnością do najważniejszych z nich należą:

- Samorząd powiatu pleszewskiego,
- Samorząd Miasta i Gminy Pleszew z funkcjonującą Strażą Miejską,
- Samorząd Miasta i Gminy Dobrzyca,
- Samorząd Miasta i Gminy Chocz,
- Samorząd Gminy Gołuchów z funkcjonującą Strażą Gminną,
- Samorząd Gminy Czermin,
- Samorząd Gminy Gizałki,
- Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie,
- Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Pleszewie,
- Szpitalny Oddział Ratunkowy Pleszewskiego Centrum Medycznego,

- Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w Pleszewie,
- Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego w Pleszewie,
- Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Pleszewie,
- Oddział Powiatowy Związku Ochotniczych Straży Pożarnych RP w Pleszewie,
- 46 jednostek Ochotniczej Straży Pożarnej, w tym 9 włączonych do KSRG,
- Oddział Miejsko-Powiatowy Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego w Pleszewie,
- Oddział Środowiskowy Wodnego Ochotniczego Pogotowia Ratunkowego w Gołuchowie.

Należy jednak podkreślić, że katalog ten nie jest zbiorem zamkniętym. Na terenie powiatu pleszewskiego działają również inne podmioty, organizacje, instytucje realizujące różnorodne zadania z zakresu szeroko rozumianego bezpieczeństwa. Są to zarówno podmioty lokalne jak również ogólnokrajowe, które nie mają swoich siedzib na poziomie lokalnym, jednakże w ramach swoich kompetencji mogą działać i oczywiście działają również na terenie powiatu pleszewskiego (np. służby specjalne).

Jednakże przeprowadzone wśród dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego oraz ekspertów badania pokazują, że podmiotem powszechnie uważanym za odpowiedzialny za bezpieczeństwo kryminalne na terenie powiatu jest Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie. Podmiot ten ma narzędzia prawne, siły i środki aby chronić społeczność lokalną przed zagrożeniem przestępczością. Inne lokalne podmioty odpowiedzialne za szeroko rozumiane bezpieczeństwo udzielają wsparcia miejscowej jednostce policji, jednak głównie w obszarze zapobiegania przestępczości (prewencji) lub pośrednio poprzez raczej sporadyczne dofinansowywanie zakupów sprzętu policyjnego. Poza policyjne podmioty nie mają odpowiednich narzędzi, możliwości ani wystarczającej motywacji i determinacji, by na większą skalę zaangażować się w zwalczanie przestępczości lokalnej. *Należy tutaj jednakże podkreślić, że uzupełniający czy też pomocniczy, charakter samorządowych służb ochrony porządku publicznego w Polsce nie jest i nie może być traktowany jako równoznaczny ze zwolnieniem samorządu z ponoszenia odpowiedzialności w tej dziedzinie, albowiem jakkolwiek w przepisach Konstytucji RP stwierdza się, iż Rada Ministrów (rząd) zapewnia bezpieczeństwo (wewnętrzne i zewnętrzne) państwa oraz porządek publiczny, to samorządowi terytorialnemu w tym względzie, zgodnie z zasadą decentralizacji władzy publicznej przysługiwać muszą istotne uprawnienia i obowiązki⁴⁰⁰.*

---

⁴⁰⁰ M. Mączyński, *Powiat w systemie ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego*, [w:] Szymaniak A., (red. nauk.), *Samorząd a Policja. Kształtowanie bezpieczeństwa lokalnego*, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2007, s. 66 – 67.

Oceny dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego dotyczące poziomu współpracy głównych podmiotów współodpowiedzialnych za bezpieczeństwo z Komendą Powiatową Policji w Pleszewie, w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości zawiera poniższa tabela zbiorcza.

Zmienna	Suma odpowiedzi: zdecydowanie tak i raczej tak w %	Suma odpowiedzi: zdecydowanie nie i raczej nie w %	Odpowiedzi: nie wiem, trudno powiedzieć w %
Ocena mieszkańców gmin: Pleszew i Gołuchów dotycząca współpracy Straży Miejskiej/Gminnej z lokalną Policją w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości zbadana pytaniem: Czy według Pana/i/ Straż Miejska/Gminna w ramach posiadanych kompetencji dobrze współdziała z miejscową Policją w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości?	37%	26%	37%
Ocena współpracy Państwowej Straży Pożarnej z lokalną Policją w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości zbadana pytaniem: Czy według Pana/i/ Państwowa Straż Pożarna w ramach posiadanych kompetencji dobrze współdziała z miejscową Policją w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości?	62%	13%	25%
Ocena współpracy Ochotniczej Straży Pożarnej z lokalną Policją w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości zbadana pytaniem: Czy według Pana/i/ ochotnicza Straż Pożarna w ramach posiadanych kompetencji dobrze współdziała z miejscową Policją w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości?	63%	11%	26%
Ocena współpracy samorządów gminnych i miejskich z lokalną Policją w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości zbadana pytaniem: Czy według Pana/i/ samorząd lokalny (miejski/gminny) w ramach posiadanych kompetencji dobrze współdziała z miejscową Policją w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości?	54%	16%	30%
Ocena współpracy samorządu powiatowego z lokalną Policją w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości zbadana pytaniem: Czy według Pana/i/ samorząd lokalny (powiatowy) w ramach posiadanych kompetencji dobrze współdziała z	53%	17%	30%

Zmienna	Suma odpowiedzi: zdecydowanie tak i raczej tak w %	Suma odpowiedzi: zdecydowanie nie i raczej nie w %	Odpowiedzi: nie wiem, trudno powiedzieć w %
miejscową Policją w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości?			

Tabela 37: Zestawienie zbiorcze ocen dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego dotyczących współpracy lokalnych podmiotów współodpowiedzialnych za bezpieczeństwo z Komendą Powiatową Policji w Pleszewie, w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości

Źródło: Opracowanie własne na podstawie badania dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego, listopad–grudzień 2021 r.

Dorośli mieszkańcy powiatu pleszewskiego, poziom współpracy lokalnych podmiotów odpowiedzialnych za szeroko rozumiane bezpieczeństwo (straż miejska/gminna, państwowa straż pożarna, ochotnicza straż pożarna, samorząd miejski/gminny, samorząd powiatowy) z miejscową policją, w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości, najczęściej dobrze oceniali: ochotniczą straż pożarną – 63% oraz państwową straż pożarną – 62%. Najmniej pozytywnych ocen uzyskała natomiast straż miejska/gminna – 37%. Średnio natomiast, na podobnych poziomach pozytywnie oceniono w tym zakresie samorząd miejski/gminny – 54% i samorząd powiatowy – 53%. Charakterystycznym jest fakt, iż stosunkowo duże grupy badanych (odpowiednio od 25% do 37%) nie potrafiły ocenić poziomu współpracy w przedmiotowym obszarze. Świadczyć to może o braku wiedzy na ten temat. Brak wiedzy z kolei może wynikać z niedostatecznego informowania społeczności lokalnej o podejmowanych formach współpracy, niskiego poziomu zainteresowania tematem ze strony społeczności lokalnej lub wprost z niskiego poziomu współpracy.

Również eksperci dostrzegają wiele obszarów współpracy lokalnych podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo z miejscową jednostką policji, w zakresie budowania bezpieczeństwa kryminalnego mieszkańców powiatu pleszewskiego. Symptomatycznym jest jednak fakt, iż wymieniając praktycznie identyczne obszary współpracy, oceniają ich poziom diametralnie różnie, w zależności od tego czy wywodzą się z policji (są lub byli funkcjonariuszami Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie) czy też nie mają bezpośredniego związku z policją (reprezentują samorządy lokalne bądź państwową straż pożarną). Eksperti poza policyjni uważają, że wsparcie jakiego udzielają Komendzie Powiatowej Policji w Pleszewie, w kwestii ograniczania i zwalczania przestępczości jest adekwatne zarówno do ich kompetencji jak i faktycznych możliwości w tym obszarze. Odmiennie stanowisko prezentują natomiast

eksperti policyjni twierdząc, że wsparcie poza policyjnych podmiotów jest znikome, raczej symboliczne niż realnie przekładające się na wzrost poziomu bezpieczeństwa kryminalnego w powiecie pleszewskim. Niezależnie od tych odmiennych ocen ekspertów, wyniki przeprowadzonych badań pokazują, że to Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie jako jednostka formacji państwowej powołanej do ochrony bezpieczeństwa i porządku publicznego, przyjmuje główny ciężar odpowiedzialności za ochronę mieszkańców powiatu pleszewskiego przed zagrożeniem przestępczością. Wniosek ten potwierdza w całości kolejną hipotezę dysertacji, że głównym podmiotem odpowiedzialnym za zapewnienie bezpieczeństwa kryminalnego na terenie powiatu pleszewskiego jest Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie, a inne podmioty udzielają jej w tym zakresie wsparcia. Otwartym pozostaje rozstrzygnięcie pytania czy zakres tego wsparcia jest wystarczający?

ROZDZIAŁ 5. PROPOZYCJE KIERUNKÓW ZMIAN DOTYCZĄCYCH PODMIOTÓW ODPOWIEDZIALNYCH ZA BEZPIECZEŃSTWO MIESZKAŃCÓW POWIATU PLESZEWSKIEGO

5.1. Możliwości i ograniczenia w obszarze zapobiegania i zwalczania przestępczości w powiecie pleszewskim

Idea budowania bezpieczeństwa kryminalnego społeczności lokalnej powiatu pleszewskiego wymaga współpracy wszystkich powiatowych pomiotów współodpowiedzialnych za szeroko rozumiane bezpieczeństwo. Jak wynika z przytoczonych wyników badań ocena poziomu tej współpracy formułowana przez dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego nie zawsze jest zadawalająca. Również eksperci są podzieleni w swoich ocenach dotyczących poziomu i zakresu tej współpracy. Problem zdiagnozowania możliwości i ograniczeń jakości współpracy lokalnych podmiotów w przedmiotowym zakresie, podjęto zwracając się do ekspertów: Proszę wskazać możliwości i graniczenia (prawne, szkoleniowe, funkcjonalne, inne) w zakresie współpracy lokalnych podmiotów odpowiedzialnych za szeroko rozumiane bezpieczeństwo, w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości.

W obszarze możliwości eksperci wskazali:

- rozbudowę etatową Straży Miejskiej w Pleszewie,

Takie rozwiązanie pozwalałoby na zwiększenie zaangażowania funkcjonariuszy tej formacji w zadania związane nie tylko z ograniczaniem ale również zwalczaniem niektórych kategorii przestępstw i wykroczeń. Zwiększenie liczby etatów pleszewskiej straży miejskiej dałoby również możliwość zwiększenia liczby wspólnych patroli strażników miejskich z policjantami, co przyczyniałoby się do poprawy bieżącej wymiany informacji i doświadczeń o lokalnych zagrożeniach (również w obszarze przestępczości).

- organizowanie wspólnych kontroli funkcjonariuszy Wydziału Kryminalnego Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie z funkcjonariuszami i pracownikami wszystkich powiatowych służb, inspekcji i straży w miejscach i podmiotach wskazywanych tematycznie przez poszczególne służby, inspekcje i straże,

Rozwiązanie to, pozwoliłoby stosunkowo szybko reagować na ujawniane branżowe nieprawidłowości i weryfikowanie ich przez posiadających uprawnienia

operacyjno-rozpoznawcze i dochodzeniowo-śledcze funkcjonariuszy pionu kryminalnego lokalnej jednostki policji.

- zdecydowane zwiększenie nakładów na środki techniki operacyjnej,

Rozwój technologiczny dotyczy zarówno świata przestępczego jak i służb zwalczających przestępczość. Dlatego koniecznym jest stałe inwestowanie w nowoczesne technologiczne środki techniki operacyjnej pozwalające na skuteczne identyfikowanie sprawców przestępstw wykorzystujących zaawansowane technologie.

- organizowanie wspólnych szkoleń dla wszystkich powiatowych służb, inspekcji i straży, w zakresie zapobiegania, ujawniania i zwalczania przestępczości,

Szkolenia takie są prowadzone w Wydziale Kryminalnym Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie w cyklu miesięcznym. Celowym byłoby umożliwienie udziału w nich przedstawicielom innych służb, inspekcji i straży. Z perspektywy usprawniania i koordynacji działań, korzystnym byłoby skonstruowanie programu szkoleń tematycznie dopasowanego do przedstawicieli innych, poza policyjnych, powiatowych podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo. Prowadzącymi poszczególne branżowe bloki tematyczne byłiby szefowie poszczególnych służb, inspekcji i straży. Część tematów mogliby również realizować moderatorzy z Prokuratury Rejonowej w Pleszewie oraz Sądu Rejonowego w Pleszewie.

- organizowanie regularnych, wspólnych ćwiczeń praktycznych oraz gier decyzyjnych tematycznie związanych z taktyką i techniką zapobiegania i zwalczania przestępczości,

Proponowane formy rozwijania współpracy powinny być planowane i koordynowane przez Powiatowy Zespół Zarządzania Kryzysowego.

- zintensyfikowanie akcji edukacyjnych na rzecz bezpieczeństwa,

Akcje takie są szczególnie potrzebne w obszarze przestępczości internetowej, ponieważ struktura i dynamika przestępczości w ostatnich latach zdecydowanie zmienia się w kierunku dynamicznie rosnącej liczby przestępstw dokonywanych za pośrednictwem Internetu. Niestety narzędzia prawne służb, służące wykrywaniu sprawców tego rodzaju przestępstw stosunkowo często okazują się niewystarczające lub zawodne. W związku z tym, w ograniczaniu tej przestępczości nieprzecenioną

wartość ma poziom wyedukowania społeczeństwa i promowania ograniczonego zaufania i daleko idącej ostrożności w zakresie aktywności podejmowanej w sieci internetowej.

- modernizacja i rozbudowa jakościowa i ilościowa monitoringu miejskiego,

Inwestycja taka pozwoli na optymalizację wykorzystania tego narzędzia w celu ustalania sprawców przestępstw oraz gromadzenia i zabezpieczania dowodów przestępstw. Rozbudowa taka powinna uwzględniać opinię Komendanta Powiatowego Policji w Pleszewie w kwestii umiejscowienia nowych kamer i ich jakości. Potrzebna jest również całodobowa, aktywna obserwacja prowadzona poprzez kamery monitoringu. Obserwacja taka daje bowiem możliwość natychmiastowej reakcji na zaobserwowane w czasie rzeczywistym zagrożenia, w tym reakcji na przestępstwa.

- inwestowanie w poprawę infrastruktury drogowej,

Tworzenie bezpiecznych przestrzeni publicznych poprzez budowę i modernizację dróg, ścieżek rowerowych, chodników z odpowiednim oznakowaniem oraz oświetlenia ulicznego, służy nie tylko poprawie bezpieczeństwa ruchu drogowego i ograniczeniu przestępczości drogowej, ale służy również poprawie poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnej.

- prezentowanie na wszystkich możliwych polach współodpowiedzialności za bezpieczeństwo społeczności lokalnej wszystkich lokalnych podmiotów mających w swoich kompetencjach takie zadania,

Prezentowanie wspólnych, zsynchronizowanych działań i współodpowiedzialności służy budowaniu więzi i tym samym poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnej.

- dbałość o rzetelny przekaz medialny o istniejących zagrożeniach,

Obiektywna i zweryfikowana informacja o lokalnych zagrożeniach, propagowana w lokalnych środkach masowego przekazu stanowi podstawę podejmowania stosownych działań zaradczych przez miejscową społeczność, daje możliwość adekwatnej i skutecznej reakcji na realne zagrożenia.

- zdecydowane zwiększenie roli Komisji Bezpieczeństwa i Porządku

w koordynowaniu działań poszczególnych służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w powiecie,

Problemem jest fakt, iż ustawowe kompetencje poszczególnych służb, inspekcji i straży często się zazębiają. Zdaniem cyt. eksperta rolą Komisji Bezpieczeństwa i Porządku powinno być doprecyzowanie zadań poszczególnych podmiotów w sytuacjach różnych zagrożeń bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego. Ekspert uważa, że w sytuacji kiedy kilka podmiotów jest formalnie współodpowiedzialnych za realizację jakiegoś konkretnego zadania, to z dużym prawdopodobieństwem można założyć, że żaden z tych podmiotów nie do końca dobrze wykona swoje zadanie (gdyż nie jest ono konkretnie sprecyzowane) i nie będzie się czuł za nie odpowiedzialny. Za wskazywanie w/w komisji kierunków jej prac, celów strategicznych dla bezpieczeństwa mieszkańców powiatu, odpowiedzialność powinni przyjąć eksperci (szefowie powiatowych służb, inspekcji i straży) pracujący w Powiatowym Zespole Zarządzania Kryzysowego kierowanym przez Starostę pleszewskiego. Korzystnym wydaje się również systematyczne (nie sporadyczne) organizowanie spotkań, narad i szkoleń szefów służb, inspekcji i straży w ramach Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego i wypracowywanie na tym forum wspólnych procedur postępowania na wypadek zdarzeń zagrażających bezpieczeństwu społeczności lokalnej (w tym również zdarzeń przestępczych).

- wypracowanie zasad systemowego wsparcia finansowego Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie z budżetów powiatu, miast i gmin,

Obecne wsparcie ma charakter raczej sporadyczny, akcyjny i symboliczny. Zdaniem policyjnych ekspertów wsparcie takie powinno mieć charakter stały i systemowy. Zdania tego nie podzielają eksperci wywodzący się z samorządów lokalnych, jednakże uważają, że lokalna jednostka policji powinna być zdecydowanie lepiej finansowana.

- zintensyfikowanie współpracy Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie z Sądem Rejonowym w Pleszewie i Prokuraturą Rejonową w Pleszewie, w zakresie konsultowania kwalifikacji prawnej konkretnych czynów oraz wdrażania odpowiedniej procedury karnej,

Wypracowanie jednolitego stanowiska w przedmiocie kwalifikacji prawnej konkretnego czynu, sprzyjałoby płynności prowadzenia procesu karnego i w konsekwencji pozwoliłoby na jego skrócenie.

- monitorowanie prawa i oddolne inicjowanie w nim zmian poprawiających efektywność działań lokalnych służb, inspekcji i straży,

Słuszne wydaje się założenie, iż branżowi eksperci stosujący prawo na poziomie lokalnym, najszybciej dostrzegają niedoskonałości tego prawa. Dlatego korzystnym byłoby uwzględnianie ich opinii w procesie legislacyjnym.

- konsekwentne egzekwowanie przestrzegania prawa przez wszystkie uprawnione do tego powiatowe służby, inspekcje i straże, w ramach posiadanych kompetencji,

Konsekwencja w egzekwowaniu prawa - nieuchronność kary, z pewnością sprzyja ograniczaniu i zwalczaniu przestępczości pełniąc funkcję odstraszającą.

Eksperti dostrzegają również szereg ograniczeń utrudniających współpracę lokalnych podmiotów odpowiedzialnych za szeroko rozumiane bezpieczeństwo, w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości w powiecie pleszewskim. Wskazywane ograniczenia to:

- widoczny i według cyt. eksperta rosnący opór wielu radnych (zarówno powiatowych jak miejskich i gminnych), w kwestii dofinansowywania potrzeb lokalnej jednostki policji związanych między innymi z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości,

Duża część radnych wyraża pogląd, że skoro policja jest formacją państwową a nie samorządową, to powinna być finansowana wyłącznie ze środków budżetu państwa. Radni ci, wspierani dodatkowo przez część władarzy samorządów lokalnych nie widzą potrzeby współfinansowania lokalnej jednostki policji mimo, iż w ustawach o samorządzie powiatowym czy gminnym są określone obowiązki w zakresie bezpieczeństwa. Jednocześnie samorządowcy prezentujący takie stanowisko nie potrafią jednoznacznie wskazać w jaki sposób, jeśli nie współfinansowaniem, wywiązują się z realizacji ustawowych obowiązków na rzecz bezpieczeństwa lokalnego. Jednak nawet samorządowcy skłonni wspierać z budżetów samorządów lokalnych potrzeby lokalnej policji, dostrzegają ograniczenia finansowe. Według cyt. eksperta dochody powiatu pleszewskiego od kilku lat się realnie zmniejszają i w związku z tym pogłębiają się ograniczenia finansowe. Cięcia wydatków dotyczą wielu obszarów, w tym dofinansowania inicjatyw zmierzających do ograniczania i zwalczania przestępczości.

- niewystarczająca wiedza, umiejętności i kompetencje w obszarze zapobiegania i zwalczania przestępczości szefów części powiatowych podmiotów odpowiedzialnych za ograniczanie i zwalczanie branżowych zagrożeń,

Zdaniem cyt. eksperta, szefowie poza policyjnych powiatowych służb, inspekcji i straży, w swojej działalności często unikają obszaru zapobiegania i zwalczania przestępczości ze względu na braki w wiedzy na temat taktyki i techniki kryminalistycznej.

- nieadekwatny poziom finansowania lokalnej jednostki policji,

Niedostateczny budżet polskiej policji powoduje ograniczenia w zakresie zakupów specjalistycznego sprzętu jak również rozbudowy etatowej pionu kryminalnego. Czas pracy policjantów pionu kryminalnego przy ich zbyt małej liczbie, w połączeniu z mnogością zadań poza kryminalnych, do których są angażowani, nie sprzyja komfortowi współpracy z innymi podmiotami.

- niedostateczna liczba lub wręcz brak specjalistycznych szkoleń dla policjantów pionu kryminalnego,

Policjanci pionu kryminalnego, ze względu na brak specjalistycznego przeszkolenia nie posiadają gruntownej wiedzy i umiejętności w zakresie taktyki i techniki ograniczania i zwalczania przestępczości.

- wysoka niestabilność kwalifikacji prawnych czynów i stosowanych procedur postępowania karnego,

Według cyt. eksperta, duży problem stanowią często odmienne interpretacje prawne prokuratorów i sędziów, dotyczące podobnych zdarzeń przestępczych (polskie prawo karne nie opiera się na kazusach). Ta ułomność polskiego systemu prawnego w dużym stopniu ogranicza skuteczność działania polskiej policji. Zdaniem eksperta taka rzeczywistość prawna sprawia, iż policjanci pionu kryminalnego nigdy do końca nie mogą być przekonani do słuszności swoich decyzji podejmowanych na miejscach zdarzeń przestępczych.

- brak faktycznej motywacji prawnej samorządów lokalnych do współdziałania z miejscową jednostką policji, w zakresie ograniczania i zwalczania

przestępczości,

Według cyt. eksperta, lokalni samorządowcy i włodarze, w większości uważają, że za obszar zapobiegania i zwalczania przestępczości lokalnej odpowiada wyłącznie Komendant Powiatowy Policji w Pleszewie, kierujący jednostką, która powinna być należycie finansowana z budżetu państwa. Pogląd taki sprawia, że faktycznie nie poczuwają się oni do współodpowiedzialności za bezpieczeństwo kryminalne mieszkańców powiatu pleszewskiego. Formalnie są więc współodpowiedzialni, bo tak nakazują ustawy na podstawie których funkcjonują, ale faktycznie nie przyjmują na siebie praktycznie żadnej odpowiedzialności.

- rozbieżność priorytetów prokuratury i policji, w obszarze ograniczania i zwalczania przestępczości,

Według cyt. eksperta, przełożeni policyjni często mają odmienne oczekiwania wobec działań podległych policjantów w stosunku do oczekiwań formułowanych przez nadzorujących postępowania przygotowawcze prokuratorów. Istnieje więc swoisty dualizm sprawowanego nadzoru nad policjantami prowadzącymi postępowania przygotowawcze, co nie sprzyja harmonijnej współpracy policji i prokuratury.

- zbyt niski poziom zaufania społeczności lokalnej do formacji ochrony bezpieczeństwa,

Zdaniem cyt. eksperta, sytuacja taka powoduje niewystarczającą gotowość społeczności lokalnej do czynnego uczestnictwa w przedsięwzięciach partnerskich z lokalnymi służbami.

W ramach prowadzonych badań, ekspertów poproszono również o wskazanie zmian (prawnych, organizacyjnych, funkcjonalnych, innych) jakich w ich ocenie należy dokonać w obszarze współpracy podmiotów z powiatu pleszewskiego, odpowiedzialnych *sensu largo* za bezpieczeństwo, w celu usprawnienia procesu zapobiegania i zwalczania lokalnej przestępczości. Analiza udzielonych odpowiedzi pozwala na stwierdzenie, iż eksperci generalnie uważają, że istniejące ramy prawne, organizacyjne i funkcjonalne, pozwalają na skuteczną współpracę lokalnych podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości. Wszyscy eksperci uważają, że podmiotem odpowiedzialnym za bezpieczeństwo kryminalne mieszkańców powiatu, jest Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie. Wszystkie inne lokalne podmioty pełnić tu mogą jedynie funkcję

wspomagającą i w ramach funkcjonujących rozwiązań w zasadzie są w stanie z tego zadania się wywiązywać. Wśród nielicznych, korzystnych zmian proponowanych przez ekspertów znalazły się:

- rozszerzenie kompetencji straży miejskich/gminnych, w zakresie możliwości kontrolowania prędkości pojazdów poruszających się po ulicach/drogach miejskich/gminnych,

Według cyt. eksperta, takie rozwiązanie prawne zdecydowanie przyczyniłoby się do wspomżenia w tym obszarze działań lokalnej jednostki policji oraz w efekcie do poprawy bezpieczeństwa ruchu drogowego i ograniczenia przestępczości drogowej.

- wprowadzenie wspólnych, systematycznych szkoleń dla policjantów, strażników miejskich/gminnych, strażaków zawodowych i ochotników oraz przedstawicieli innych lokalnych inspekcji i organizacji społecznych zajmujących się bezpieczeństwem, w zakresie taktyki i techniki ograniczania i zwalczania przestępczości,

Za opracowanie programu szkoleń powinien być odpowiedzialny pion kryminalny lokalnej jednostki policji, a program ten powinien być dostosowany do specyfiki lokalnych zagrożeń przestępczością.

- zdecydowane zwiększenie liczby ćwiczeń praktycznych i gier decyzyjnych, wspólnych dla wszystkich lokalnych służb, inspekcji i straży, w obszarze reagowania na zagrożenia o charakterze przestępczym,

W obecnie funkcjonującym systemie ćwiczenia takie są bardzo rzadko realizowane. Ponadto, organizowane i przeprowadzane ćwiczenia dotyczą sytuacji kryzysowych, ale nie związanych bezpośrednio z zagrożeniami o charakterze przestępczym. Problem ten wydaje się być bagatelizowany.

- zorganizowanie systemu wspólnej łączności dla służb współpracujących na miejscach zdarzeń przestępczych.

Wspólny system łączności służb na miejscach takich zdarzeń w oczywisty sposób usprawniłby wymianę informacji i działania w sytuacjach kryzysowych.

Inne oczekiwane przez ekspertów oraz autora zmiany, dotyczą wyłącznie Policji i zostaną przedstawione w kolejnej części dysertacji.

5.2. Rekomendacje zmian wewnątrz Policji w zakresie usprawnienia działań w obszarze bezpieczeństwa kryminalnego

Na podstawie analizy obowiązujących aktów prawnych, przeprowadzonych badań oraz obserwowanej pragmatyki, należy stwierdzić, że Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie jest podmiotem przyjmującym odpowiedzialność za zapewnienie bezpieczeństwa kryminalnego mieszkańcom powiatu pleszewskiego. Należy jednak pamiętać, że Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie to jednostka organizacyjna większej całości jaką jest polska Policja. Policja natomiast jest formacją zhierarchizowaną i jednolicie zorganizowaną, co wyklucza wprowadzanie w jej poszczególnych jednostkach organizacyjnych zmian niespójnych z rozwiązaniami funkcjonującymi w całej formacji. Dlatego rekomendacje zmian służących poprawie bezpieczeństwa kryminalnego społeczności lokalnej nie mogą dotyczyć wyłącznie Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie, ale są rekomendacjami dla całej formacji. W tym kontekście, koniecznym wydaje się szczegółowe przeanalizowanie zadań Policji ze szczególnym uwzględnieniem zadań i sprawności działania jej pionu kryminalnego, a następnie zdiagnozowanie przyczyn zakłóceń działania i wskazanie rozwiązań prawnych, organizacyjnych i funkcjonalnych. Problem ten został podjęty przez autora dysertacji w ramach szerszego opracowania pt. *Sprawność działania pionu kryminalnego policji jako elementu podsystemu bezpieczeństwa i porządku publicznego w systemie bezpieczeństwa narodowego*, opublikowanego jako rozdział monografii pod redakcją naukową J. Wołęjszo, K. Malasiewicza i N. Prusińskiego *Prakseologia w naukach o bezpieczeństwie. Sprawność działania w zarządzaniu kryzysowym*⁴⁰¹.

Policja jest jedną z najliczniejszych formacji spośród wszystkich służb mundurowych w Polsce. 01.01.2019 r. stan etatowy polskiej policji wynosił 103.309 etatów policyjnych, 12.202,5 etatu pracowników cywilnych w korpusie służby cywilnej oraz 12.542,3 etatu pozostałych pracowników objętych bezmnożnikowym systemem wynagradzania. Natomiast rzeczywisty stan zatrudnienia wynosił odpowiednio 98.670 policjantów plus 50 na stanowiskach finansowanych przez samorządy lokalne, 11.764 pracowników korpusu służby cywilnej zatrudnionych na 11.658,84 etatu oraz 12.964 pozostałych pracowników objętych bezmnożnikowym systemem wynagradzania zatrudnionych na 11.997,12 etatu. Jak wynika z tych danych publikowanych przez Komendę Główną Policji łącznie w policji faktycznie służbę pełniło 98.720 policjantów

---

⁴⁰¹ R. Pisarski, *Sprawność działania pionu kryminalnego policji jako elementu podsystemu bezpieczeństwa i porządku publicznego w systemie bezpieczeństwa narodowego*, [w:] Wołęjszo J., Malasiewicz K., Prusiński N., (red. nauk.), *Prakseologia w naukach o bezpieczeństwie. Sprawność działania w zarządzaniu kryzysowym*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego, Kalisz 2021, s. 297 - 320.

i zatrudnionych było łącznie 24.728 pracowników cywilnych. W sumie stan zatrudnienia polskiej policji wynosił więc 123.448 osób⁴⁰². To wielka liczba funkcjonariuszy i pracowników cywilnych o ogromnym potencjale w zakresie ochrony bezpieczeństwa ludzi i porządku publicznego. Należy przy tym pamiętać, że *na okres mobilizacji i wojny policja (jako formacja zmilitaryzowana) ma możliwość liczebnego wzmocnienia stanu osobowego. Zwiększenie stanu osobowego policji może nastąpić poprzez powołanie do służby nowych funkcjonariuszy (zatrudnienie pracowników). Nadawane są także już w okresie pokoju, przez organy wojskowe, przydziały organizacyjno-mobilizacyjne osobom posiadającym odpowiednie predyspozycje – w celu powołania ich do służby w jednostkach zmilitaryzowanych tej formacji (na zasadzie wyegzekwowania przewidzianego w przepisach prawa obowiązku)*⁴⁰³. Tryb ten jest opisany w Rozporządzeniu Rady Ministrów z 23 lutego 2010 roku w sprawie nadawania przydziałów organizacyjno-mobilizacyjnych do jednostek zmilitaryzowanych⁴⁰⁴. Polska policja to jednak nie tylko ludzie w niej zatrudnieni, ale również ogromne, specjalistyczne zaplecze logistyczne w postaci budynków, środków transportu, infrastruktury informatycznej, łączności przewodowej i bezprzewodowej czy całego wachlarza środków przymusu bezpośredniego, w tym broni palnej długiej i krótkiej. Zarówno ogromny potencjał ludzki policji, jej rozbudowana infrastruktura i wyposażenie, jak również zakres zadań formacji, zdecydowanie predestynuje ją do spełniania ważnej roli w systemie bezpieczeństwa narodowego. I rzeczywiście taką rolę w systemie tym spełnia, stanowiąc podstawowy element podsystemu „Bezpieczeństwo i porządek publiczny”. *Policja jest umundurowaną i uzbrojoną formacją służącą społeczeństwu i przeznaczoną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego*⁴⁰⁵. Z drugiej strony *najważniejszym podmiotem w sferze usług publicznych jest obywatel. Może on być określany jako akcjonariusz, udziałowiec, czy też interesariusz, który jest uprawniony do uzyskiwania dywidendy w postaci potrzebnych mu usług o odpowiedniej jakości. Stąd uzasadnione jest domaganie się przez obywateli dostarczania usług publicznych o wysokiej jakości, wysokiej sprawności zarządzania tymi usługami (co odbywa się przy zawsze ograniczonych zasobach publicznych)*⁴⁰⁶. Policja jest więc formacją pełniącą służebną rolę wobec społeczeństwa, a społeczeństwo ma prawo powierzać jej zadania związane z ochroną swojego bezpieczeństwa i wymagać ich rzetelnej realizacji.

---

402 O Policji. Stan zatrudnienia na dzień 01 stycznia 2019 r., <https://info.policja.pl/inf/organizacja/stan-zatrudnienia/49216,Stan-zatrudnienia-na-dzien-1-stycznia-2019-roku.html>, [dostęp: 29.11.2020].

403 Z. Ściborek, B. Wiśniewski, R.B. Kuc, A. Dawidezyk, dz. cyt., s. 234.

404 Por.: (Dz. U. 2010, Nr 41, poz. 234).

405 Art. 1 ust. 1 Ustawy z dnia 06 kwietnia 1990 r. o Policji..., dz. cyt.

406 M. Lisiecki, dz. cyt., s. 219.

Do podstawowych zadań policji należą⁴⁰⁷:

- *ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra;*
- *ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym zapewnienie spokoju w miejscach publicznych oraz w środkach publicznego transportu i komunikacji publicznej, ruchu drogowym i na wodach przeznaczonych do powszechnego korzystania;*
- *inicjowanie i organizowanie działań mających na celu zapobieganie popełnianiu przestępstw i wykroczeń oraz zjawiskom kryminogennym i współdziałanie w tym zakresie z organami państwowymi, samorządowymi i organizacjami społecznymi;*
- *prowadzenie działań kontrterrorystycznych w rozumieniu ustawy z dnia 10 czerwca 2016 r. o działaniach antyterrorystycznych (Dz. U. z 2018 r. poz. 452, 650 i 730);*
- *wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców;*
- *ochrona obiektów stanowiących siedziby członków Rady Ministrów z wyłączeniem obiektów służących Ministrowi Obrony Narodowej i Ministrowi Sprawiedliwości, wskazanych przez ministra właściwego do spraw wewnętrznych;*
- *nadzór nad specjalistycznymi, uzbrojonymi formacjami ochronnymi, w zakresie określonym w odrębnych przepisach;*
- *kontrola przestrzegania przepisów porządkowych i administracyjnych związanych z działalnością publiczną lub obowiązujących w miejscach publicznych;*
- *współdziałanie z policjami innych państw oraz ich organizacjami międzynarodowymi, a także z instytucjami i organami Unii Europejskiej na podstawie umów i porozumień międzynarodowych oraz odrębnych przepisów;*
- *przetwarzanie informacji kryminalnych, w tym danych osobowych;*
- *prowadzenie zbiorów danych zawierających informacje gromadzone przez uprawnione organy o odciskach linii papilarnych osób, niezidentyfikowanych śladach linii papilarnych z miejsc przestępstw oraz o wynikach analizy kwasu deoksyrybonukleinowego (DNA).*

Przełożonym wszystkich policjantów jest Komendant Główny Policji, podległy ministrowi właściwemu do spraw wewnętrznych. Na podstawie analizy rzeczywistych,

---

407 Art. 1 ust. 2 Ustawy z dnia 06 kwietnia 1990 r. o Policji..., dz. cyt.

aktualnych zagrożeń oraz prognozowanych najbardziej prawdopodobnych, przyszłych zagrożeń, Komendant Główny Policji sformułował priorytety na lata 2016–2018, których aktualność przedłużył następnie do roku 2020. Priorytety te to⁴⁰⁸:

1. *Zwiększenie efektywności działań Policji na rzecz wzmocnienia współpracy ze społeczeństwem.*
2. *Podniesienie skuteczności działań Policji w identyfikacji i zwalczaniu największych współczesnych zagrożeń, w tym cyberprzestępczości.*
3. *Wzrost skuteczności działań Policji w zwalczaniu przestępczości najbardziej uciążliwej społecznie.*
4. *Działania Policji ukierunkowane na poprawę bezpieczeństwa w ruchu drogowym.*
5. *Optymalizacja działań Policji na rzecz zapewnienia bezpieczeństwa imprez masowych.*
6. *Podniesienie jakości i efektywności pracy Policji poprzez sukcesywne podwyższanie kompetencji zawodowych funkcjonariuszy i pracowników Policji.*
7. *Doskonalenie jakości zadań realizowanych przez policjantów i pracowników Policji poprzez zapewnienie optymalnych warunków pełnienia służby/pracy.*

Sposoby realizacji tych priorytetów, komórki odpowiedzialne za ich realizację oraz sposoby naliczania, mierzenia poziomu realizacji nakreślonych zadań, zostały zawarte w Planie działalności Komendanta Głównego Policji na rok 2020⁴⁰⁹.

Zadania Policji wynikają również wprost z Kodeksu postępowania karnego. *Policja i inne organy w zakresie postępowania karnego wykonują polecenia sądu, referendarza sądowego i prokuratora oraz prowadzą pod nadzorem prokuratora śledztwo lub dochodzenie w granicach określonych w ustawie*⁴¹⁰. Zatem podstawowym zadaniem policji jest prowadzenie pod nadzorem prokuratora postępowań przygotowawczych w formie śledztw i dochodzeń. Natomiast *celem postępowania przygotowawczego jest*⁴¹¹:

- 1) *ustalenie, czy został popełniony czyn zabroniony i czy stanowi on przestępstwo;*
- 2) *wykrycie i w razie potrzeby ujęcie sprawcy;*
- 3) *zebranie danych stosownie do art. 213 i 214;*
- 4) *wyjaśnienie okoliczności sprawy, w tym ustalenie osób pokrzywdzonych*

---

408 *Priorytety Komendanta Głównego Policji na lata 2016 - 2018. Okres obowiązywania Priorytetów na lata 2016 – 2018 został przedłużony do 2020 roku*, <http://bip.kgp.policja.gov.pl/kgp/priorytety-kgp/22565,Priorytety-Komendanta-Glownego-Policji-na-lata-2016-2018-okres-obowiazywania-do.html>, [dostęp: 29.11.2020].

409 *Szerzej: Plan działalności Komendanta Głównego Policji na rok 2020*, <http://bip.kgp.policja.gov.pl/kgp/kontrola-zarzadcza/28277,Plan-dzialalnosci-Komendanta-Glownego-Policji.html>, [dostęp: 29.11.2020].

410 Art. 15 § 1 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego..., dz. cyt.

411 Art. 297 § 1 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego..., dz. cyt.

i rozmiarów szkody;

- 5) *zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów dla sądu.*

Z celów postępowania przygotowawczego określonych przez ustawodawcę wynikają kolejne zadania policji. Policja jest organizacją hierarchiczną. Dlatego zadania poszczególnych służb policji wynikają naturalnie również z zarządzeń Komendanta Głównego Policji oraz decyzji komendantów niższych szczebli.

Policja składa się z następujących rodzajów służb: kryminalnej, śledczej, spraw wewnętrznych, prewencyjnej, kontrterrorystycznej oraz wspomagającej działalność policji w zakresie organizacyjnym, logistycznym i technicznym. W skład policji wchodzi również policja sądowa, Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, ośrodki szkolenia i szkoły policyjne, wyodrębnione oddziały prewencji oraz instytuty badawcze⁴¹². Na potrzeby tego opracowania dla uproszczenia i jego przejrzystości można przyjąć, że w polskiej policji wyróżniamy trzy podstawowe rodzaje służb⁴¹³:

- kryminalną (w tym śledczą i spraw wewnętrznych), w której służy ok. 34% ogólnej liczby policjantów,
- prewencyjną (w tym służba kontrterrorystyczna, policja sądowa, oddziały prewencji), w której służy ok. 61% ogólnej liczby policjantów,
- wspomagającą działalność policji (w tym Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, ośrodki szkolenia i szkoły policyjne, instytuty badawcze), w której służy ok. 5% ogólnej liczby policjantów.

Przytoczone dane mają charakter orientacyjny, gdyż chociażby ze względu na utrzymujący się od wielu lat wakat czy wprowadzane zmiany strukturalne, podane proporcje zatrudnienia w poszczególnych rodzajach służb ulegają ciągłym, jednakże niewielkim wahaniom.

Analizując zadania policji wynikające z ustawy o Policji, z Kodeksu postępowania karnego, aktów prawnych niższego rzędu oraz dokumentów wewnętrznych, można stwierdzić, że część z tych zadań praktycznie w całości realizuje służba kryminalna lub w ich realizacji jest służbą wiodącą, a wiele z nich realizuje w ścisłej współpracy ze służbą prewencyjną i wspomagającą. Kluczowym zadaniem służby kryminalnej (w tym śledczej) policji, wynikającym z ustawy o policji jest wykrywanie przestępstw i ściganie ich sprawców. Również za realizację celów postępowań przygotowawczych prowadzonych w formie śledztw i dochodzeń, sformułowanych w Kodeksie postępowania karnego, w głównej mierze odpowiedzialna jest służba kryminalna (w tym

---

412 Art. 4 Ustawy z dnia 06 kwietnia 1990 r. o Policji..., dz. cyt.

413 *Dane kadrowe Policji*, <https://dane.gov.pl/pl/dataset/540,dane-kadrowe-policji>, [dostęp: 29.11.2020].

śledcza) policji. Z art. 297 § 1 Kodeksu postępowania karnego wypływają wprost główne zadania pionu kryminalnego policji. *Kodeks postępowania karnego – co jest rzeczą zrozumiałą - nie zawiera przepisów przewidujących praktyczne wykonawstwo założonych celów postępowania przygotowawczego, pozostawiając metody ich realizacji kryminalistyce*⁴¹⁴. W praktyce to właśnie policjanci służby kryminalnej policji stosują metody techniki i taktyki kryminalistycznej, pozwalające na osiągnięcie celów postępowania przygotowawczego. Samo słowo „kryminalny” wywodzi się z łacińskiego słowa „crimen” oznaczającego zbrodnię, przestępstwo. Rzeczywiście, pion kryminalny policji przede wszystkim zajmuje się przestępstwami i przestępcami. Przestępstwo można zdefiniować jako czyn człowieka zawiniony i społecznie szkodliwy, w stopniu większym niż znikomy, zabroniony, pod groźbą kary określonej w ustawie obowiązującej w czasie jego popełnienia⁴¹⁵. *W potocznym rozumieniu za przestępstwa ludzie uważają czyny w sposób oczywisty sprzeczne z elementarnymi zasadami moralnymi. Fakt zabronienia ich przez prawo ma mniejsze znaczenie. Decyduje odczucie moralne, uczucie potępienia, przestraszenia*⁴¹⁶. Przestępcą jest natomiast *człowiek popełniający przestępstwo i podlegający odpowiedzialności karnej przed sądem*⁴¹⁷.

Najogólniej zadania pionu kryminalnego policji można ująć w kilku grupach:

- stałe rozpoznawanie środowisk przestępczych,
- ustalanie/wykrywanie sprawców przestępstw, o których organy ścigania zostały poinformowane przez pokrzywdzonych/świadków,
- ujawnianie przestępstw, których ujawnieniem praktycznie nikt nie jest zainteresowany (przestępstwa gospodarcze, korupcyjne, narkotykowe i inne) oraz ustalanie/wykrywanie sprawców tych przestępstw,
- stałe i systematyczne gromadzenie dowodów w prowadzonych postępowaniach przygotowawczych (śledztwach i dochodzeniach) pozwalających na skuteczne oskarżanie przed sądem sprawców przestępstw,
- tymczasowe zajmowanie mienia podejrzanych na poczet grożących im kar,
- poszukiwanie osób ukrywających się przed organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości oraz zaginionych.

Stale rozpoznawanie środowisk przestępczych realizowane jest przez pion kryminalny policji za pomocą metod pracy operacyjnej stosowanych w ramach prowadzonych form pracy operacyjnej. Metody i formy pracy operacyjnej różnią się od siebie stopniem złożoności, począwszy od najprostszych do bardzo złożonych.

---

414 B. Hołyst, *Kryminalistyka...*, dz. cyt., s. 44.

415 Por.: Art. 1 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks karny..., dz. cyt.

416 B. Hołyst, *Zagrożenia ładu...*, tom 1, dz. cyt., s. 123.

417 R.J. Burek, (red. nauk.), tom 7, dz. cyt., s. 489.

Czynności pozaprosesowe (czynności operacyjno-rozpoznawcze) prowadzone są zarówno przed wszczęciem postępowania przygotowawczego jak również w czasie jego trwania, jako czynności równoległe do wykonywanych czynności procesowych. Przepisy uprawniające policję do stosowania metod pracy operacyjnej i prowadzenia poszczególnych form pracy operacyjnej mają charakter niejawni i dlatego nie mogą one być szerzej omówione w niniejszym opracowaniu.

W zakresie zwalczania przestępczości pospolitej strategia działania policji sprowadza się do podejmowania wszelkich przewidzianych prawem działań prewencyjnych mających na celu maksymalne ograniczenie przestępczości. W tym zakresie wiodącą rolę odgrywają służby prewencyjne policji. Jak pokazuje praktyka policyjna, osiągnięcie stanu idealnego, tzn. zerowej dynamiki przestępczości, nie jest możliwe. Dlatego drugim podstawowym założeniem strategicznym policji jest dążenie do wykrycia sprawców maksymalnie dużej liczby przestępstw. Wiodącą rolę przejmuje tu służba kryminalna policji. Również w tym zakresie, stanu idealnego, a więc 100-procentowej wykrywalności, nie da się osiągnąć. O ideały jednak trzeba walczyć.

Inaczej jest jeśli chodzi o strategię w zakresie zwalczania przestępczości gospodarczej, korupcyjnej czy narkotykowej. Tego rodzaju przestępczość rzadko zgłaszana jest organom ścigania. W przypadku przestępczości gospodarczej czy korupcyjnej pokrzywdzonym często bywa bowiem Skarb Państwa, instytucje państwowe czy samorządowe. Nie ma osób fizycznych bezpośrednio zainteresowanych ukróceniem danego procederu przestępczego. Dlatego rolą policji jest ujawnianie tego rodzaju przestępczości z własnej inicjatywy. Podobnie inicjatywa leży po stronie policji w przypadku przestępczości narkotykowej. W tej kategorii przestępstw nikt, ani producent narkotyków, ani dealer, ani przemytnik, ani ostateczny odbiorca – konsument, nie jest zainteresowany ujawnieniem procederu przestępczego.

Ważnym elementem pracy pionu kryminalnego policji jest stałe gromadzenie i zabezpieczanie dowodów w ramach prowadzonych postępowań przygotowawczych. Proces ten rozpoczyna się od momentu uzyskania informacji o przestępstwie, realizowany szczególnie intensywnie w ramach kryminalistycznego badania miejsca zdarzenia (tzw. czynności niecierpiących zwłoki). Następnie kontynuowany jest podczas całego okresu prowadzenia postępowania przygotowawczego. Zadanie to wypływa wprost z jednego z celów postępowania przygotowawczego jakim jest *zebranie, zabezpieczenie i w niezbędnym zakresie utrwalenie dowodów dla sądu*⁴¹⁸. W praktyce śledczej, to od jakości zebranych dowodów zależy efekt kolejnego etapu postępowania karnego, następującego po zakończeniu postępowania przygotowawczego –

---

418 Art. 297 § 1 ust. 5 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego..., dz. cyt.

postępowania przed sądem.

Jednym z najważniejszych i najskuteczniejszych narzędzi w walce z przestępczością jest pozbawianie sprawców przestępstw dóbr materialnych pochodzących z popełnienia przestępstw. *Mechanizmy prawne pozwalające na skuteczne pozbawianie sprawców przychodów z działalności przestępczej są jednym z głównych narzędzi w walce z przestępczością. Czynią przestępstwo nieopłacalnym, uderzają w finansową płynność organizacji przestępczych (konieczność codziennego operowania pieniędzmi na zakup towarów, zabezpieczenie operacji, opłacenie transportu i ludzi, utrzymywanie luksusowego trybu życia)*⁴¹⁹. Wśród praktyków, jak również w literaturze przedmiotu często mówi się, że pozbawianie przestępców „owoców” ich przestępstw jest dla nich najbardziej dolegliwą karą. Jest to możliwe już na etapie postępowania przygotowawczego. Instytucja zabezpieczenia majątkowego w polskim prawie karnym materialnym i procesowym, należy do wyłącznych kompetencji prokuratora i sądu. Jednakże tymczasowe zajęcia mienia poprzedzające późniejsze zabezpieczenie majątkowe, to już domena innych organów prowadzących postępowania przygotowawcze, w tym głównie policji. Instytucja tymczasowego zajęcia mienia opisana jest w rozdziale 32 Kodeksu postępowania karnego. *W razie popełnienia przestępstwa, o którym mowa w art. 291, policja może dokonać tymczasowego zajęcia mienia ruchomego osoby podejrzanej, jeżeli zachodzi obawa usunięcia tego mienia*⁴²⁰. Jednym z zadań pionu kryminalnego policji możliwym do realizacji dzięki posiadanym uprawnieniom w zakresie prowadzenia pracy operacyjno-rozpoznawczej jest wskazywanie prokuratorowi składników mienia podejrzanych, mogących podlegać zajęciu. Na poziomie komend wojewódzkich policji wyodrębniono nawet specjalistyczne komórki organizacyjne – wydziały ds. odzyskiwania mienia, dedykowane do realizacji tego zadania i koordynowania działań komend miejskich i powiatowych w skali województw.

Innym, ważnym zadaniem spoczywającym głównie na pionie kryminalnym policji jest poszukiwanie osób ukrywających się przed organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości. *W praktyce częste są przypadki, gdy znana jest osoba podejrzana o popełnienie przestępstwa, ale nie zostaje ujęta, gdyż nie jest ustalone miejsce jej pobytu lub wiadomo, że ukrywa się przed organami ścigania*⁴²¹. Zarządzanie poszukiwań procesowych (nie dotyczy poszukiwań operacyjnych) należy do wyłącznych kompetencji prokuratora i sądu. Ich adresatem w celu realizacji jest natomiast policja. Poszukiwania

---

419 K. Liszewski, D. Najmoła, K. Wiciak, *Śledztwo finansowe: podstawy prawne i czynności policjanta służące pozbawianiu sprawców owoców przestępstwa*, Wyd. 3 popr. I uzup., Wyższa Szkoła Policji, Szczytno 2008, s. 11.

420 Art. 295 § 1 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego..., dz. cyt.

421 B. Hołyst, *Kryminalistyka...*, dz. cyt., s. 424.

są również prowadzone na etapie postępowania wykonawczego. Do skutecznego ukarania przestępcy nie wystarczy bowiem ustalenie sprawcy przestępstwa i zebranie materiału dowodowego pozwalającego na jego skazanie. Ostatnim etapem procesu karnego jest postępowanie wykonawcze. W procesach karnych sąd często w wyroku skazuje oskarżonych na kary pozbawienia wolności. Często również oskarżeni odpowiadają z tzw. „wolnej stopy”, co sprawia, że wyroki pozbawienia wolności w praktyce nie są wykonywane bezpośrednio po ich uprawomocnieniu się. Niestety, często osoby skazane prawomocnym wyrokiem sądu na kary pozbawienia wolności próbują uniknąć wykonania kary i ukrywają się przed organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości. Na tym etapie rola policji sprowadza się do umożliwienia skutecznego wykonania wyroków. Poszukiwanie osób ukrywających się w celu uniknięcia wykonania kary pozbawienia wolności, w znacznym stopniu absorbuje siły szczególnie służby kryminalnej policji. Od poszukiwania osób ukrywających się przed organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości należy odróżnić poszukiwania osób zaginionych. Ten rodzaj poszukiwań również należy do kompetencji pionu kryminalnego policji.

Spośród wszystkich zadań realizowanych przez służbę kryminalną policji za najważniejsze i fundamentalne należy uznać skuteczne ściganie sprawców przestępstw. Wszystkie inne zadania są pochodnymi tego podstawowego zadania. Niedopuszczanie do popełniania przestępstw jest głównie zadaniem służby prewencyjnej. Z chwilą gdy przestępstwo zostaje jednak popełnione, wykrycie i doprowadzenie do ukarania jego sprawcy staje się głównym zadaniem służby kryminalnej. „*Nullum crimen sine poena*” - każde przestępstwo powinno być ukarane. W oparciu o tę łacińską maksymę można zbudować model procesu karnego. Model ten od momentu popełnienia przestępstwa do wykonania kary powinien zawierać kolejno po sobie następujące elementy:

- organy ścigania dowiadują się o każdym rzeczywiście zaistniałym przestępstwie,
- przestępczy charakter każdego czynu, o którym się dowiadują zostaje potwierdzony w ramach prowadzonego w tej sprawie postępowania przygotowawczego,
- wszyscy sprawcy, każdego ze stwierdzonych przestępstw zostają ustalenii,
- przeciwko każdemu ze sprawców zebrane są dowody potwierdzające jego winę,
- zebrany materiał dowodowy w każdym prowadzonym postępowaniu przygotowawczym jest wystarczający do wniesienia aktu oskarżenia do sądu,
- sąd na podstawie zgromadzonych dowodów skazuje wszystkich sprawców wszystkich przestępstw,
- w każdym przypadku wyrok sądu jest wykonany.

Jak wynika z przeprowadzonych analiz i wieloletniego doświadczenia zawodowego, stan rzeczywisty zdecydowanie odbiega od modelu idealnego. W rzeczywistości:

- o wielu przestępstwach rzeczywiście zaistniałych organy ścigania nigdy się nie dowiadują,
- w przypadku części czynów, o których zawiadamiane są organy ścigania, w trakcie prowadzenia czynności sprawdzających okazuje się, że nie noszą one znamion przestępstwa – ich przestępczy charakter zostaje wykluczony,
- sprawcy wielu przestępstw nigdy nie zostają ustalen i pozostają nieznanymi,
- w części przypadków przestępstw, materiał dowodowy jest zebrany, ale nie przeciwko wszystkim faktycznym sprawcom,
- nie w każdym śledztwie czy dochodzeniu zebrany materiał dowodowy na tyle uprawdopodobnia popełnienie przestępstwa aby pozwalał na przedstawienie zarzutów czy w późniejszym etapie wniesienie do sądu aktu oskarżenia,
- sąd, mimo wniesienia aktu oskarżenia, nie w każdym przypadku i nie wszystkich oskarżonych uznaje winnymi i skazuje,
- nawet skazujący wyrok sądu nie w każdym przypadku jest wykonywany.

Praktyka dowodzi, iż stan rzeczywisty nigdy nie jest równy zaproponowanemu modelowi idealnemu. Można powiedzieć, że jest od niego nawet bardzo odległy. W kryminologii różnica między liczbą przestępstw rzeczywiście popełnionych na danym terenie, a liczbą przestępstw stwierdzonych, a więc takich czynów, których przestępczy charakter został potwierdzony w wyniku prowadzonych postępowań przygotowawczych, nazywana jest „ciemną liczbą przestępstw”. Liczby tej nie określają policyjne statystyki, gdyż nie jest znana liczba przestępstw rzeczywiście zaistniałych. „Ciemną liczbę przestępczości” powiększa ponadto różnica między liczbą przestępstw stwierdzonych, a liczbą przestępstw osądzonych prawomocnym wyrokiem. Z punktu widzenia sprawności działań służby kryminalnej różnica ta ma niebagatelne znaczenie, gdyż to ona ostatecznie wyznacza poziom skuteczności ścigania sprawców przestępstw. Nie wystarcza bowiem potwierdzić zaistnienie przestępstwa. Miarą sprawności działania służby kryminalnej policji jest dopiero umiejętność ustalenia jego sprawcy i zebrania dowodów pozwalających na udowodnienie winy, skuteczne oskarżenie i skazanie sprawcy. Różnicę tę można dość precyzyjnie określić porównując policyjne statystyki przestępstw stwierdzonych z sądowymi danymi dotyczącymi liczby przestępstw osądzonych. Ostateczne rozmiary „ciemnej liczby przestępczości” są trudne do zbadania. Zgodnie z danymi *International Crime Victim Survey* opublikowanymi w *Atlasie przestępczości w Polsce 4, średnio w Europie w latach 2004–2005 ciemna liczba przestępstw wynosiła 46%, co oznacza że przestępstwo zgłaszała co druga ofiara.*

W tym samym czasie w Polsce ciemna liczba została określona na poziomie 54%⁴²². Misją pionu kryminalnego Policji jest zatem maksymalne przybliżenie stanu rzeczywistego do stanu idealnego. Maksymalne ograniczenie „ciemnej liczby przestępczości” i doprowadzenie do osądzenia jak największej liczby sprawców przestępstw. Czy jednak istniejący system funkcjonowania pionu kryminalnego policji sprzyja realizacji tej misji?

W kontekście analizowanego problemu kluczowe stają się odpowiedzi na pytania:

- Czy służba kryminalna policji na akceptowalnym poziomie realizuje swoje zadania i czy jej sprawność działania jest akceptowalna społecznie?
- Jakże zastosować kryteria oceny sprawności działania służby kryminalnej policji?
- Czy obecny system funkcjonowania pionu kryminalnego policji sprzyja ograniczaniu „ciemnej liczby przestępstw” i poznaniu rzeczywistych rozmiarów przestępczości?
- Co w organizacji pracy pionu kryminalnego policji można usprawnić aby podnieść jego sprawność działania?

W pragmatyce policyjnej spotykamy wiele kryteriów, wskaźników, mierników, przez pryzmat których oceniana jest sprawność działania służby kryminalnej policji. Wielość kryteriów oceniania poziomu pracy tej służby można z pewnością tłumaczyć wielością i różnorodnością wykonywanych zadań. Konsekwentnie jednak utrzymując, że najważniejszym zadaniem pionu kryminalnego policji jest wykrywanie sprawców przestępstw, należy również przyjąć, że najbardziej obiektywnym miernikiem oceny sprawności działania tej służby jest wskaźnik wykrywalności poszczególnych kategorii przestępstw. Przy czym wskaźnik wykrywalności *to iloraz liczby przestępstw wykrytych (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) przez ogólną liczbę przestępstw stwierdzonych powiększoną o liczbę przestępstw wykrytych po podjęciu postępowań umorzonych w roku ubiegłym lub latach poprzednich - wyrażony w procentach*⁴²³. W ramach tego opracowania nie sposób ocenić sprawności działania służby kryminalnej przez pryzmat wskaźników wykrywalności wszystkich kategorii przestępstw. Natomiast uzasadnione jest z pewnością przeanalizowanie wykrywalności przestępstw o największym ciężarze gatunkowym, czyli zabójstw.

---

422 P. Chojecki, dz. cyt., s. 163.

423 *Przestępstwa z 7 wybranych kategorii. Uwagi i definicje.* <https://statystyka.policja.pl/st/przestepstwa-ogolem/przestepstwa-kryminalne/7-wybranych-kategorii-p/122289,Przestepstwa-z-7-wybranych-kategorii.html>, [dostęp: 29.11.2020].

Rok	Przestępstwa stwierdzone	Przestępstwa wykryte	% wykrycia
2019	524	512	97,7
2018	531	511	95,9
2017	513	501	97,1
2016	456	440	96,3
2015	495	471	94,6
2014	526	507	95,8
2013	574	549	95,0
2012	582	557	94,2
2011	662	637	94,7
2010	680	634	92,3
2009	763	721	92,8
2008	759	720	93,1
2007	848	815	93,4
2006	816	762	92,4
2005	837	771	90,6
2004	980	913	90,8
2003	1039	934	87,5
2002	1188	1081	89,4
2001	1325	1171	87,5
2000	1269	1123	87,0
1999	1048	903	85,7

Tabela 38: Wykrywalność zabójstw w Polsce w latach 1999–2019

Źródło: <https://statystyka.policja.pl/st/przestepstwa-ogolem/przestepstwa-kryminalne/zabojstwo/64003,Zabojstwo.html>, [dostęp: 29.11.2020].

Analizując wskaźniki wykrywalności zabójstw w latach 1999–2019 można zaobserwować korzystny trend wzrostowy. Najniższy poziom wykrywalności, na poziomie 85,7% odnotowano w 1999 r. Najwyższy zaś w roku 2019 osiągnął poziom 97,7%, co przedstawiając w liczbach bezwzględnych oznacza, iż na 524 przestępstwa stwierdzone aż 512 wykryto. Rozpiętość poziomu wykrywalności na przestrzeni analizowanych lat wyniosła 12 punktów procentowych. Na uwagę zasługuje również

korzystny trend malejący liczb bezwzględnych stwierdzonych zabójstw. Najwięcej przestępstw z tej kategorii stwierdzono w 2001 r. - 1.325, a najmniej w 2016 r. - 456⁴²⁴.

Dla oceny sprawności działania służby kryminalnej policji, celowe również wydaje się poddanie krótkiej analizie danych dotyczących wykrywalności w kategorii przestępstw kryminalnych. Najbardziej dolegliwe społecznie przestępstwa kryminalne połączono w grupę tzw. 7 wybranych kategorii przestępstw. W grupie tej umiejscowiono przestępstwa z kategorii: bójka i pobicie, uszczerbek na zdrowiu, kradzież i kradzież z włamaniem pojazdu, kradzież cudzej rzeczy, kradzież z włamaniem, rozbój, wymuszenie i kradzież rozbójnicza oraz uszkodzenie mienia.

Rok	Przestępstwa stwierdzone	Przestępstwa wykryte	% wykrycia
2019	227 477	95 396	41,3
2018	221 343	88 649	39,3
2017	232 529	90 374	38,1
2016	269 214	97 217	35,4
2015	301 649	101 544	32,7
2014	344 015	118 736	33,5
2013	432 747	163 130	36,7
2012	477 639	190 442	38,9
2011	493 135	190 259	37,6
2010	484 930	177 113	35,6
2009	476 819	161 084	33,1
2008	465 391	154 552	32,4
2007	507 508	159 791	30,8
2006	581 529	167 930	28,3
2005	682 047	181 038	26,1
2004	755 264	191 618	25,0
2003	780 339	192 226	24,3
2002	762 640	199 999	25,9

424 *Zabójstwo*, <https://statystyka.policja.pl/st/przestepstwa-ogolem/przestepstwa-kryminalne/zabojstwo/64003,Zabojstwo.html>, [dostęp: 29.11.2020].

Rok	Przestępstwa stwierdzone	Przestępstwa wykryte	% wykrycia
2001	781 538	210 977	26,7
2000	817 824	224 741	27,2
1999	736 396	2000 654	27,0

Tabela 39: Wykrywalność w 7 wybranych przestępstwach kryminalnych w Polsce w latach 1999-2019

Źródło: <https://statystyka.policja.pl/st/przestepstwa-ogolem/przestepstwa-kryminalne/7-wybranych-kategorii-p/122289,Przestepstwa-z-7-wybranych-kategorii.html>, [dostęp: 29.11.2020].

W tej kategorii przestępstw wskaźniki wykrywalności w latach 1999–2019 również wykazują bardzo korzystny trend wzrostowy. Od najniższej wykrywalności z roku 2003, ukształtowanej na poziomie 24,3% do najwyższej, osiągniętej w 2019 r. – na poziomie 41,3%. W tym przypadku rozpiętość pomiędzy wykrywalnością najwyższą, a najniższą wyniosła aż 17 punktów procentowych. Bardzo korzystny wydaje się również obserwowany wyraźny spadek liczby przestępstw stwierdzonych. Od szczytowej liczby odnotowanej w 2000 r. - 817.824 przestępstw do najniższej liczby z roku 2018 – 221.343 przestępstw⁴²⁵. W tym przypadku jednak prezentowanych danych nie można w prosty sposób porównywać, gdyż w analizowanych latach kilkakrotnie zmieniała się granica kwotowa pomiędzy przestępstwem a wykroczeniem, w tzw. czynach przepołowionych (kradzież cudzej rzeczy czy uszkodzenie mienia). W praktyce oznacza to, iż np. kradzież cudzej rzeczy o wartości 250 zł. w 1999 roku stanowiła przestępstwo, natomiast np. w 2019 roku kradzież cudzej rzeczy o takiej samej wartości stanowiła wykroczenie.

Prezentowane dane statystyczne, zarówno w wykrywalności zabójstw jak i w wykrywalności w siedmiu wybranych kategoriach przestępstw, na przestrzeni lat 1999–2019 przedstawiają niewątpliwie korzystne trendy wzrostowe. Oceniając na ich podstawie sprawność działania służby kryminalnej policji, należy stwierdzić, że jest ona dobra. Korzystne, wieloletnie trendy wzrostowe wykrywalności przestępstw kryminalnych, niewątpliwie mogą również świadczyć o rosnącej sprawności działania tej służby. Jednakże zauważyć należy, iż ocenianie sprawności działania pionu kryminalnego policji na podstawie wykrywalności według przyjętych kryteriów obciążone jest wadą. W prezentowanych danych w ogólnej puli tzw. przestępstw wykrytych mieszczą się wszystkie przestępstwa, w których ustalono co najmniej jednego sprawcę. W liczbie tej mieszczą się więc również przestępstwa, w których sprawca od momentu

⁴²⁵ *Przestępstwa z 7 wybranych kategorii...*, dz. cyt.

powzięcia informacji o przestępstwie był znany (np. ujęty na tzw. gorącym uczynku czy też wskazany w zawiadomieniu o przestępstwie). W takich przypadkach rola służby kryminalnej policji sprowadza się do procesowego udowodnienia zarzucanego czynu i jest nieporównywalnie mniejsza w stosunku do przestępstw, których sprawca w momencie powzięcia informacji o przestępstwie jest nieznan lub takich, o których zaistnieniu policja nie została w ogóle poinformowana. Z tego względu oceniając skuteczność działania służby kryminalnej policji korzystniejszym byłoby przeanalizowanie danych dotyczących tzw. wykrywalności własnej. Adekwatnym wydaje się więc wskaźnik oparty na stosunku liczby przestępstw wykrytych, których sprawca w momencie powzięcia informacji o przestępstwie przez organy ścigania był nieznan, do ogólnej liczby przestępstw stwierdzonych, wyrażony w procentach. Takich danych jednak policja nie publikuje. W kontekście oceny sprawności działania policji, w tym służby kryminalnej, głównie odpowiedzialnej za bezpieczeństwo kryminalne, wskazane jest przeanalizowanie danych Centrum Badania Opinii Społecznej w zakresie opinii Polaków o bezpieczeństwie w kraju i okolicy. Subiektywny poziom poczucia bezpieczeństwa kryminalnego (zagrożenia przestępczością) pozwala również pośrednio na wyrobienie sobie pewnego poglądu na sprawność działania pionu kryminalnego policji. Z badań przeprowadzonych w 2019 roku wynika, że 89% badanych uważało, że Polska jest krajem, w którym żyje się bezpiecznie. *Przekonanie, że okolicę miejsca zamieszkania badanych można nazwać bezpieczną i spokojną, jest niemal powszechne – podziela je 98% Polaków.(...) Wraz ze wzrostem ogólnego poczucia bezpieczeństwa widoczny jest także wzrost udziału osób, które nie obawiają się, że mogą się stać ofiarą przestępstwa. W tym roku dokładnie dwie trzecie Polaków nie czuje takiego zagrożenia (66%), a co trzecia osoba obawia się o swoje bezpieczeństwo (33%), przy czym tylko 2% – bardzo. To najniższy wynik, odkąd monitorujemy tę kwestię⁴²⁶.*

Aby skutecznie szukać obszarów, których usprawnienie pozwoli na podniesienie poziomu skuteczności służby kryminalnej policji, należy przede wszystkim określić przyczyny niepowodzeń w tym zakresie. Na podstawie wieloletniej praktyki zawodowej, własnych analiz i przemyśleń, zasadnym wydaje się podzielenie przyczyn zakłóceń skuteczności działania na trzy zasadnicze grupy:

1. kadrowo-szkoleniowe:

- niewystarczająca liczba funkcjonariuszy pionu kryminalnego,
- brak spójnego, jednolitego systemu doboru funkcjonariuszy do służby kryminalnej,

---

426 CBOS, *Komunikat z badań nr 72/2019*, https://cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_072_19.PDF, [dostęp: 29.11.2020].

- niedoskonałości w systemie szkolenia specjalistycznego funkcjonariuszy pionu kryminalnego,
2. niedoskonałości nadzoru i oceniania:
    - podwójny, nie zawsze spójny nadzór prokuratora i bezpośredniego przełożonego,
    - ocenianie jednostek policji głównie przez pryzmat danych statystycznych,
    - błędy systemowe oceniania funkcjonariuszy,
  3. ograniczenia finansowe.

Braki kadrowe od wielu lat dotyczą całej policji. 01.09.2020 roku wakat całej formacji wynosił 7.695 stanowisk⁴²⁷. Problemy kadrowe dotyczą proporcjonalnie wszystkich rodzajów służb, w tym służby kryminalnej⁴²⁸. Wydaje się jednak, iż nawet pełna obsada etatowa służby kryminalnej nie byłaby wystarczająca dla komfortowej realizacji zadań tej służby. W przeważającej części komend powiatowych policji (bez uwzględniania komend miejskich policji) liczba policjantów pionu kryminalnego, zajmujących się wyłącznie pracą operacyjną (pozapprocesową) waha się od kilku do kilkunastu. Z analizy przedmiotu wynika, że to zdecydowanie za mało by na akceptowalnym poziomie zajmować się całością zagadnień związanych z permanentnym rozpoznawaniem przestępczości. Z tego powodu, z konieczności często dochodzi do negatywnej selekcji spraw i dzielenia ich na te, które „rokuja” na wykrycie sprawcy oraz na te ze „złymi rokowaniami”. Z pewnością takie kryterium wyboru spraw, którymi należy się zająć gruntownie i w pierwszej kolejności, nie jest uprawnione. Należy zauważyć, że przepisy procedury karnej przewidują tzw. postępowanie rejestrowe, pozwalające w praktyce na szybkie umorzenie postępowania przygotowawczego prowadzonego w formie dochodzenia, nie rokującego na wykrycie sprawcy (nie dotyczy śledztwa) i wpisanie go do tzw. rejestru przestępstw. *Jeżeli dane uzyskane w toku czynności, o których mowa w art. 308 § 1, lub prowadzonego przez okres co najmniej 5 dni dochodzenia nie stwarzają dostatecznych podstaw do wykrycia sprawcy w drodze dalszych czynności procesowych, można wydać postanowienie o umorzeniu dochodzenia i wpisaniu sprawy do rejestru przestępstw*⁴²⁹. Kolejny paragraf przytoczonego przepisu zobowiązuje policję, a w praktyce służbę kryminalną policji, do prowadzenia dalszych czynności po umorzeniu postępowania. *Po wydaniu postanowienia, o którym mowa w § 1, Policja, na podstawie odrębnych przepisów, prowadzi czynności w celu wykrycia sprawcy i uzyskania dowodów*⁴³⁰. Określona jest

---

427 Dane kadrowe policji..., dz. cyt.

428 Tamże.

429 Art. 325f § 1 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego..., dz. cyt.

430 Art. 325f § 2 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego..., dz. cyt.

również podstawa do podjęcia na nowo umorzono w tym trybie postępowania przygotowawczego. *Jeżeli zostaną ujawnione dane pozwalające na wykrycie sprawcy, Policja wydaje postanowienie o podjęciu na nowo dochodzenia. Przepis art. 305 § 4 stosuje się odpowiednio; przepisów art. 305 § 3 zdanie pierwsze oraz art. 327 § 1 nie stosuje się*⁴³¹.

Idea wprowadzenia do procedury postępowania karnego takiego rozwiązania wydaje się jak najbardziej słuszna, gdyż stosując ją można uniknąć długotrwałego prowadzenia w trybie zwykłym dochodzeń, które w ramach czynności, o których mowa w art. 308 § 1 kpk (tzw. niecierpiących zwłoki) lub prowadzonego przez okres co najmniej 5 dni dochodzenia, nie dają dostatecznych podstaw do wykrycia sprawcy w drodze dalszych czynności procesowych. Tym samym omawiana procedura jest korzystna z punktu widzenia sprawności działania i efektywności dyslokowania sił służby kryminalnej. Z drugiej jednak strony, aby postępowanie rejestrowe było korzystne z punktu widzenia pokrzywdzonego - ofiary przestępstwa, procedura musi być realizowana do końca. Konieczne jest więc systemowe, permanentne prowadzenie przez służbę kryminalną policji czynności zmierzających do ustalenia sprawcy, po umorzeniu dochodzenia w trybie rejestrowym. Ograniczenia etatowe służby kryminalnej powodują, że w praktyce często brakuje funkcjonariuszy do takiego systemowego zajmowania się umorzonymi w trybie rejestrowym dochodzeniami. W ten sposób ze wszech miar słuszna idea instytucji postępowania rejestrowego może być wypaczana przez braki kadrowe policji i w konsekwencji prowadzić do obniżenia sprawności działania. Na zbyt duże obciążenie pracą policjantów prowadzących postępowania przygotowawcze, wynikające z braków kadrowych, zwracają również uwagę prokuratorzy. Za najważniejszą przyczynę niedociągnięć w pracy dochodzeniowo-śledczej uważają *nadmierne obciążenie pracą funkcjonariuszy policji, którzy prowadzą jednocześnie zbyt wiele dochodzeń. Dzieje się tak dlatego, że jest ich zbyt mało, a ponadto są obciążani innymi zadaniami, tak że na pracę dochodzeniowo-śledczą tym bardziej brakuje im czasu*⁴³².

Innym problemem wpływającym na jakość funkcjonowania służby kryminalnej policji, a co z tym związane jej sprawność działania, jest brak jednolitego, systemu doboru funkcjonariuszy do tej służby. Obecnie, policjanta na stanowisko w pionie kryminalnym mianuje właściwy komendant – przełożony w sprawach osobowych, wyłącznie na podstawie wniosku składanego przez bezpośredniego przełożonego tego

---

431 Art. 325f § 3 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego..., dz. cyt.

432 A. Siemaszko, M. Jankowski, *Praca dochodzeniowo-śledcza policji w opinii prokuratorów*, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2017, s. 60, https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/IWS_Siemaszko-A.-Jankowski-M._Policja-ost1.pdf, [dostęp: 29.11.2020].

policjanta. Zauważyć należy, że decyzje takie podejmowane są wyłącznie na podstawie subiektywnych ocen osiągnięć policjantów w całkowicie odmiennej służbie prewencyjnej czy wspomagającej, dokonywanych przez ich bezpośrednich przełożonych. Dlatego często obciążone są dużym ryzykiem błędu. Dochodzi do swoistego paradoksu polegającego na sytuacji, w której funkcjonariusze najpierw stają się policjantami pionu kryminalnego, a następnie uczą się jak nimi być. Tymczasem policjanci służby kryminalnej powinni posiadać określone cechy osobowościowe predestynujące ich do wykonywania specyficznych zadań np. z zakresu umiejętności nawiązywaniu kontaktów i współpracy z osobowymi źródłami informacji. *Wyjątkowość zawodu policjanta, jak również innych zawodów wykonywanych w ramach formacji ponoszących odpowiedzialność za ochronę bezpieczeństwa państwa i obywateli powoduje, że efektywność metod doboru kandydatów do służby powinna być w ich przypadku bardzo wysoka. Trafność prognozy efektywności zawodowej ma tu ścisły związek z realizacją zadań, które z punktu widzenia interesów państwa mają decydujące znaczenie. Powyższe stwierdzenie dostatecznie uzasadnia konieczność opracowania skutecznej metodologii badań doboru kandydatów do służby w Policji*⁴³³. System doboru kandydatów do służby w policji, choć niedoskonały, to jednak istnieje i funkcjonuje. Nie rozwiązuje on jednak problemu doboru do służby kryminalnej, gdyż nie różnicuje on w żaden sposób przydatności kandydatów do poszczególnych służb policyjnych. Należy również zwrócić uwagę na wykształcenie ogólne policjantów pionu kryminalnego. *Do pionu dochodzeniowo-śledczego należy, zdaniem badanych prokuratorów, kierować najlepszych funkcjonariuszy (o wyższym wykształceniu, najlepiej prawniczym)*⁴³⁴. Z tych powodów koniecznym wydaje się opracowanie i wdrożenie do powszechnego stosowania narzędzia badań policjantów aspirujących do służby kryminalnej. Stworzenie systemu, w którym służba w pionie kryminalnym policji byłaby dla policjantów nobilitacją. Pozytywna ocena predyspozycji osobowościowych i intelektualnych do służby kryminalnej, w połączeniu z oceną bezpośredniego przełożonego dawałaby solidniejsze podstawy do trafniejszego doboru kadr pionu kryminalnego. Na podstawie własnych doświadczeń zawodowych należy stwierdzić, że uprawniony i korzystny byłby również postulat wprowadzenia do pragmatyki policyjnej rozwiązania prawnego pozwalającego na skuteczne przenoszenie policjantów pomiędzy poszczególnymi rodzajami służb. Doświadczenie pokazuje bowiem, że niejednokrotnie funkcjonariusze osiągnący bardzo dobre wyniki w pionie prewencji nie sprawdzają się w służbie kryminalnej i odwrotnie.

---

433 M. Rudnicka, *Ogólna charakterystyka Policji jako formacji uzbrojonej i umundurowanej oraz jej wielowymiarowość*, *desecuritate.uph.edu.pl*, Nr 2/2016, s. 171 – 172,

file:///C:/Users/user/Downloads/De_Securitate_13_Rudnicka.pdf., [dostęp: 04.10.2021].

434 A. Siemaszko, M. Jankowski, dz. cyt. s. 61.

W nowoczesnym zarządzaniu ludźmi należy dążyć do możliwie najpełniejszego wykorzystania potencjału drzemiącego w każdym z pracowników i jednocześnie do wykazywania troski o maksymalne zaspokojenie ich potrzeb. Wiąże się to z indywidualizacją podejścia do każdego zatrudnionego oraz zaznaczenia jego podmiotowości w procesie zarządzania. W związku z tym dla organizacji pierwszorzędą sprawą staje się stworzenie posiadanej kapitałowi ludzkiemu realnej szansy i samorealizacji w ramach jej obecnych i przyszłych struktur⁴³⁵. Niebagatelnym problemem jest, iż system szkolenia w policji nie przewiduje obligatoryjnego wymogu odbycia szkolenia specjalistycznego przez policjantów pionu kryminalnego. Policjant w momencie mianowania na stanowisko w służbie kryminalnej nie musi posiadać takiego przeszkolenia. Mimo, iż specjalistyczne szkolenia funkcjonują, nie określono jednak terminu w jakim (od momentu mianowania na stanowisko w służbie kryminalnej) policjanta należy skierować na takie szkolenie. Istniejąca luka systemowa powoduje, iż komendanci policji, głównie ze względu na braki kadrowe, opóźniają kierowanie funkcjonariuszy na szkolenia specjalistyczne lub wręcz w ogóle tego nie czynią. Praktyka policyjna pokazuje, że duża część policjantów pionu kryminalnego nie legitymuje się specjalistycznym wykształceniem z zakresu wykonywanych zadań. Swoją wiedzę i umiejętności policjanci służby kryminalnej często czerpią z wiedzy i doświadczenia swoich bezpośrednich przełożonych oraz starszych, bardziej doświadczonych funkcjonariuszy.

Ten sposób nabywania kompetencji zawodowych jest akceptowalny i korzystny jako sposób uzupełniający lecz z pewnością nie jako sposób podstawowy lub nawet jedyny. Problem braków w wyszkoleniu policjantów służby kryminalnej (w tym przypadku głównie śledczej) zauważają również prokuratorzy. Jedną z głównych przyczyn błędów w prowadzeniu postępowań przygotowawczych *jest niedostateczne wyszkolenie funkcjonariuszy, pogłębione brakiem permanentnych szkoleń i złym nadzorem ze strony przełożonych, jak również dużą rotacją kadr dochodzeniowo-śledczych⁴³⁶*. Specyfika służby kryminalnej, stale rozwijające się metody działania sprawców przestępstw, zmieniająca się dynamika, struktura i geografia przestępczości, mnogość pojawiających się nowych zagrożeń, powodują iż permanentne, specjalistyczne szkolenia policjantów służby kryminalnej są niezbędne. Nie należy przy tym ograniczać się do szkoleń stacjonarnych, prowadzonych przez szkoły policji, ale na zdecydowanie większą skalę wprowadzić szkolenia zdalne. Szyfrowany system łączności policyjnej pozwala

---

435 A. Letkiewicz, *System szkolenia i doskonalenia zawodowego*, [w:] B. Wiśniewski, Z. Piątek, (red. nauk.), *Współczesny wymiar funkcjonowania Policji*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2009, s. 42.

436 A. Siemaszko, M. Jankowski, dz. cyt., s. 61.

na prowadzenie szkoleń w tej formie. Szkolenia takie, w sytuacji istniejących braków kadrowych, będą chętniej wykorzystywane przez przełożonych służbowych.

Na sprawność i skuteczność działań podejmowanych przez pion kryminalny (w tym śledczy) wpływ ma również jakość sprawowanego nadzoru. Zarówno nadzoru prokuratorów nad prowadzonymi postępowaniami przygotowawczymi, jak również nadzoru bezpośrednich przełożonych nad prowadzącymi je policjantami. Nadzór prokuratora nad prowadzonymi postępowaniami przygotowawczymi opisano w rozdziale 37 Kodeksu postępowania karnego. *Prokurator sprawuje nadzór nad postępowaniem przygotowawczym w zakresie, w jakim go sam nie prowadzi; prokurator może także objąć nadzorem postępowanie, o którym mowa w art. 307⁴³⁷*. Mówi o tym również ustawa Prawo o prokuraturze. *Prokurator sprawuje nadzór nad postępowaniem przygotowawczym prowadzonym przez inny uprawniony do tego organ. Zarządzenia prokuratora wydane w toku postępowania przygotowawczego są dla tego organu wiążące⁴³⁸*. Policja jest formacją zorganizowaną hierarchicznie. Oznacza to, że każdy policjant ma swojego bezpośredniego przełożonego, którego polecenia jest zobowiązany wykonywać⁴³⁹. Ponadto, *przełożony kierujący jednostką lub komórką organizacyjną powinien zorganizować system przekazywania poleceń w taki sposób, aby każdy policjant i pracownik policji otrzymywał je wyłącznie od bezpośredniego przełożonego⁴⁴⁰*. Tymczasem priorytety prokuratury nie w każdym elemencie są zbieżne z priorytetami policji. Stąd ten funkcjonujący model „podwójnego” nadzoru nie zawsze jest korzystny z punktu widzenia efektywności działań służby kryminalnej. Z jednej strony policjant, prowadzący postępowania przygotowawcze, usytuowany w hierarchicznej strukturze policji ma przełożonych służbowych (naczelnika wydziału, komendanta), których polecenia jest zobowiązany wykonywać, a z drugiej strony - polecenia wydawane przez prokuraturę wydawane w ramach nadzoru nad prowadzonymi postępowaniami są dla niego wiążące. W naturalny więc sposób polecenia płynące z dwóch ośrodków decyzyjnych mogą być rozbieżne, co nie wpływa korzystnie na efektywność i sprawność działania. W praktyce wiele zależy od indywidualnych umiejętności poszczególnych przełożonych, pogodzenia priorytetów działania policji i prokuratury. Problem ten

---

437 Art. 326 § 1 Ustawy z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego..., dz. cyt.

438 Art. 57 § 1 Ustawy z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze, (Dz. U. 2016, poz. 177 z późn. zm.).

439 Ustawa z dnia 06 kwietnia 1990 r. o Policji..., dz. cyt.; *Zarządzenie nr 30 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie funkcjonowania organizacji hierarchicznej w Policji*, (Dz. Urz. KGP z 2013 r., poz. 99).

440 J. Straniewski, *Przełożony – dowódca Policji*, [w:] W. Kieżun, J. Wołęjszo, I. Rącka, (red. nauk.), *Prakseologia w zarządzaniu i dowodzeniu, tom 2. Skuteczność w dowodzeniu*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego, Kalisz 2016, s. 176; § 13 ust. 1 *Zarządzenia nr 30 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie funkcjonowania organizacji hierarchicznej w Policji*, dz. cyt.

zauważają również prokuratorzy w badaniach przeprowadzonych przez Instytut Wymiaru Sprawiedliwości. *Co do sygnalizowanych trudności we współpracy prokuratury i policji, respondenci wskazywali przede wszystkim brak odpowiedniej i częstej komunikacji oraz odmienną statystyk policyjnych i prokuratorskich powodującą różnicę priorytetów i tym samym trudności w egzekwowaniu poleceń prokuratora. Dość często sygnalizowano również nieprzywiązywanie przez policjantów odpowiedniej wagi do kwestii procesowych – zadowala ich wykrycie sprawcy, a już udowodnienie sprawstwa i winy należy do kogoś innego – mianowicie do prokuratora*⁴⁴¹. W tym kontekście należy oceniać, że korzystnym byłoby wypracowanie na poziomie szefów resortów sprawiedliwości (Prokuratora Generalnego) oraz spraw wewnętrznych i administracji, wspólnych priorytetów w zakresie zwalczania przestępczości. Spójna polityka państwa w zakresie bezpieczeństwa kryminalnego spowodowałaby, że do policjantów pionu kryminalnego płynąłby jednolity przekaz ze strony prokuratorów i przełożonych służbowych. Prokuratorzy formułują nawet dalej idące wnioski. *Postulują całkowite wydzielenie pracy dochodzeniowo-śledczej ze struktur policji, która powinna się skupić na prewencji, "nowa" zaś policja powinna podlegać wyłącznie prokuratorowi*⁴⁴². (...) *Opinie prokuratorów (a badaniem objęto wielu z nich, bo aż 1/6 wszystkich) na temat pracy dochodzeniowo-śledczej policji okazały się niezmiernie krytyczne (niektóre były wręcz miażdżące!). I tym samym mogą stanowić asumpt do radykalnych zmian obecnego modelu współpracy tych organów – zmian o charakterze systemowym*⁴⁴³.

Innym problemem realnie wpływającym na sprawność działania służby kryminalnej jest system oceny poszczególnych jednostek policji oparty głównie na wynikach statystycznych. Z analizy przedmiotu wynika, że praca komórek kryminalnych poszczególnych jednostek, oceniana jest głównie przez pryzmat osiągniętej wykrywalności w poszczególnych kategoriach przestępstw i w porównaniu z innymi jednostkami. W praktyce oznacza to, że jednostka A, która osiągnęła w danym roku np. 30% wykrywalności w kategorii „kradzież pojazdu”, jest automatycznie gorzej oceniana niż jednostka B, która w tym samym okresie, w tej samej kategorii osiągnęła wykrywalność na poziomie 40%. Tymczasem taki system oceny wydaje się zupełnie nieuprawniony, gdyż każde przestępstwo jest inne pod względem skomplikowania i obiektywnych możliwości wykrycia sprawcy, zupełnie nieporównywalne w kategoriach statystycznych. Nietrudno bowiem wyobrazić sobie sytuację, w której jednostka A, prowadząc postępowania przygotowawcze w sprawach kradzieży pojazdów do jakich

---

441 A. Siemaszko, M. Jankowski, dz. cyt., s. 61.

442 Tamże, s. 62.

443 Tamże.

doszło na terenie działania jednostki B, osiągnęłyby wyższą wykrywalność niż rzeczywiście osiągnęła jednostka B. Z kolei jednostka B, prowadząc postępowania jednostki A, mogłaby osiągnąć niższą wykrywalność niż rzeczywiście osiągnęła jednostka A. W efekcie niesprawiedliwej oceny, sformułowane na podstawie wadliwych kryteriów, w naturalny sposób wpływają demotywująco i przeciwnie na ocenianych. Taki, przez lata ukształtowany system, oparty w głównej mierze na porównywaniu wyników statystycznych jednostek, ewidentnie szkodzi idei sprawności działania. Powoduje, że kierownicy jednostek policji w praktyce nie poszukują sposobów sprawnego działania policji jako całości, a skupiają się na sposobach prowadzących do osiągnięcia lepszych wyników statystycznych własnej jednostki w porównaniu z innymi jednostkami. Myślenie w tych kategoriach może w konsekwencji prowadzić do niezdrowej rywalizacji, wyrażającej się np. w nieprzekazywaniu lub wybiórczym przekazywaniu informacji pomiędzy jednostkami policji. A rzetelna informacja jest przecież podstawą skutecznego działania. *Informacja często decyduje o porażce lub sukcesie podjętych działań*⁴⁴⁴. Wszelkie zakłócenia w przekazywaniu informacji zawsze zaburzają skuteczność działań. W skrajnych przypadkach może dochodzić do paradoksalnej sytuacji, w której jednostka A nie jest zainteresowana wykryciem sprawcy przestępstwa zaistniałego na terenie działania jednostki B, gdyż lepszy wynik statystyczny jednostki B powoduje gorszą ocenę jednostki A. W celu poprawienia skuteczności działań, postulatem koniecznym i ze wszech miar uprawnionym jest rezygnacja z oceniania jednostek policji opartego na „suchych” danych statystycznych i ich prostym porównywaniu.

Niejako następstwem błędnego oceniania jednostek policji w zakresie pracy pionu kryminalnego jest błędne ocenianie poszczególnych funkcjonariuszy tego pionu. Jeżeli bowiem założymy, że dla kierownika jednostki najważniejszy jest wynik statystyczny w zakresie wykrywalności poszczególnych przestępstw, to w naturalny sposób preferowany przez niego system oceniania poszczególnych funkcjonariuszy będzie oparty na wynikach statystycznych przez nich generowanych. To z kolei prowadzi do kształtowania pewnej niezdrowej rywalizacji pomiędzy policjantami służby kryminalnej. Chcąc osiągnąć ponadprzeciętne wyniki statystyczne, funkcjonariusze pionu kryminalnego mniej zainteresowani są prowadzeniem spraw trudnych, skomplikowanych czy „nie rokujących” na wykrycie sprawcy, a koncentrują raczej swoje wysiłki na sprawach nieskomplikowanych, takich w których stosunkowo małym nakładem pracy i w krótkim czasie można ustalić sprawcę przestępstwa. Tak pojmowana rywalizacja prowadzi również do zaburzeń w przepływie informacji operacyjnych pomiędzy

---

444I. Dziubek, dz. cyt., s. 141.

poszczególnymi funkcjonariuszami. Powoduje, że nie są oni zainteresowani wymianą między sobą szczątkowych informacji na temat sprawców przestępstw. W efekcie praktyka taka, wymuszona błędnym systemem oceniania, w szerszej perspektywie może prowadzić do przeciwności podejmowanych działań i pogorszenia wyników nie tylko własnej jednostki, ale policji jako całości. Z punktu widzenia realizacji założeń prakseologii, opracowanie całkowicie nowego systemu oceniania zarówno jednostek policji, jak i poszczególnych funkcjonariuszy pionu kryminalnego staje się koniecznym wyzwaniem przyszłości. Wskazane jest założenie, aby w nowym systemie oceniania dane statystyczne były traktowane jako wskaźnik pewnych trendów, nie zaś jako podstawowe kryterium. Dopóki bowiem system ocenia poszczególnych jednostek policji oraz poszczególnych policjantów pionu kryminalnego oparty będzie głównie na ocenie generowanych wyników statystycznych poziomu wykrywalności, dopóty policja nie będzie realnie zainteresowana ujawnianiem rzeczywistej liczby przestępstw. W obecnie funkcjonującym systemie oceniania, premiowane jest poszukiwanie i ujawnianie tylko tych przestępstw, których sprawca w momencie ich ujawnienia jest znany. Ujawnianie przestępstw, których sprawcy są nieznani, wpływa bowiem negatywnie na poziom wykrywalności, a tym samym negatywnie wpływa na ocenę sprawności działania pojedynczych policjantów, jednostek policji i ostatecznie całej formacji. W konsekwencji, funkcjonujący system oceniania nie sprzyja realizacji misji pionu kryminalnego policji – pomniejszaniu „ciemnej liczby przestępstw”. Można wysunąć tezę, że utrudnia przybliżanie rzeczywistego stanu zwalczania przestępczości do stanu idealnego, w którym każdy sprawca, każdego przestępstwa powinien zostać ukarany.

Na efektywność i sprawność działania pionu kryminalnego policji, jak w każdej innej organizacji, niewątpliwy i niebagatelny wpływ ma poziom jej finansowania. Problem ten sygnalizują również badania Instytutu Wymiaru Sprawiedliwości przeprowadzone wśród prokuratorów nadzorujących postępowania przygotowawcze prowadzone przez policję. [...] *niedostatek środków rzeczowych i finansowych (który oznacza także brak funduszy na uzyskiwanie opinii biegłych, w tym z zakresu kryminalistyki, a laboratoria kryminalistyczne policji są przeciążone i na ich opinie czeka się bardzo długo, co często podkreślano)*⁴⁴⁵. Wszelkie ograniczenia finansowe zarówno w zakresie kosztów procesowych prowadzenia postępowań przygotowawczych, jak również wydatków ponoszonych w ramach wykonywanych czynności operacyjno-rozpoznawczych, z pewnością negatywnie wpływają na skuteczność w zakresie wykrywalności przestępstw. Aspirując do budowania państwa prawa, w myśl zasady, że każde

---

445 A. Siemaszko, M. Jankowski, dz. cyt., s. 61.

przestępstwo powinno być ukarane, trzeba mieć świadomość wysokich kosztów takiego przedsięwzięcia. Nieuprawnione wydaje się wymaganie od policji realizacji jej zadań w zakresie ograniczania i skutecznego zwalczania przestępczości i jednocześnie, ze względu na budżet, wymuszanie decyzji, które przestępstwa mają ekonomiczne uzasadnienie aby ścigać ich sprawców, a które takiego uzasadnienia są pozbawione. Policja, chcąc należycie wywiązywać się z nałożonych na nią zadań w zakresie bezpieczeństwa kryminalnego, powinna być finansowana na adekwatnym poziomie. Z tego powodu uzasadnionym jest dążenie do powiązania budżetu policji z produktem krajowym brutto na wzór budżetu Sił Zbrojnych RP. O takie rozwiązanie postulował w 2016 roku ówczesny komendant główny policji insp. Zbigniew Maj⁴⁴⁶. Bez wątpienia korzystny dla policji byłby powrót do dyskusji na ten temat. Powiązanie budżetu policji z produktem krajowym brutto (nawet bez przesądzania na jakim poziomie) umożliwiłoby długofalowe zaplanowanie rozwoju całej formacji.

Na problem finansowania policji zwracali również uwagę eksperci, podkreślając zgodnie, że zapewnienie wysokiego poziomu bezpieczeństwa kryminalnego (również na poziomie lokalnym) jest zadaniem kosztownym i wymaga adekwatnego finansowania policji jako formacji za to bezpieczeństwo odpowiedzialnej. Eksperci zgodnie stwierdzili, że policja będąca formacją państwową powinna być finansowana przez państwo, i zdecydowanie korzystnym byłoby powiązanie jej budżetu z produktem krajowym brutto. W kwestii dofinansowywania lokalnych jednostek policji z budżetów samorządów lokalnych zaznaczył się natomiast wyraźny podział ekspertów na powiązanych zawodowo (obecnie lub w przeszłości) z policją i ekspertów wywodzących się z samorządów lokalnych. Eksperci wywodzący się z policji wyrażali pogląd, że policja jako formacja państwowa w żaden sposób nie powinna być zależna finansowo od partykularnych decyzji samorządów lokalnych. Jeżeli miałby być utrzymany obecnie istniejący system dofinansowywania policji ze środków samorządowych, to należy zmienić prawo w zakresie procedury przekazywania tych środków. Za absolutnie błędny, niedopuszczalny, a wręcz korupcjogenny uważają funkcjonujący model, w którym lokalny komendant policji co roku zmuszony jest zabiegać u włodarzy samorządów o dofinansowanie bieżących, niezbędnych potrzeb jednostki. Model taki powoduje bowiem niedopuszczalne uzależnienie systemowe. Akceptowalny natomiast byłby model oparty na częściowym dofinansowaniu lokalnej policji z budżetów samorządów lokalnych (powiatowego, miejskich, gminnych) na zasadzie wprowadzenia ustawowego obowiązku zabezpieczania w budżetach samorządów lokalnych określonego odsetka

---

446 Z. Maj, *Warto rozważyć zmiany w finansowaniu policji*, <https://www.rdc.pl/informacje/maj-warto-rozwazyc-zmiany-w-finansowaniu-policji/>, [dostęp: 29.11.2020].

środków przeznaczonych na wsparcie bieżących potrzeb lokalnej policji. O sposobie ich wydatkowania powinien decydować miejscowy komendant policji, jako osoba najlepiej znająca bieżące potrzeby jednostki. W takiej sytuacji koniecznym byłoby formalne przekazanie części kompetencji w zakresie dysponowania budżetem, z poziomu komend wojewódzkich policji na poziom komend powiatowych/miejskich policji. Przyjmując proponowane rozwiązanie lokalny komendant policji byłby jednocześnie zobowiązany do składania starostom, prezydentom/burmistrzom miast oraz wójtom, rocznych sprawozdań ze sposobu wydatkowania uzyskanych w takim trybie środków. Postulowano również aby komendant powiatowy/miejski policji miał większy niż obecnie wpływ na wydatkowanie środków, nie tylko na cele rzeczowe ale również osobowe (nagrody dla funkcjonariuszy i pracowników policji). Proponując takie rozwiązanie policyjni eksperci sugerowali, że byłoby ono swoistą formą realizacji przez samorządy lokalne ich zobowiązań ustawowego w kwestii dbania o bezpieczeństwo i porządek publiczny w mieście, gminie czy powiecie.

Odmienne stanowisko w przedmiotowej sprawie prezentowali natomiast eksperci wywodzący się z samorządów lokalnych. Eksperci ci, jako samorządowcy, zdecydowanie nie poczuwają się do obowiązku realizacji zadań wynikających z ustaw o samorządzie powiatowym czy gminnym, w zakresie dbania o bezpieczeństwo publiczne, poprzez jakąkolwiek formę stałego finansowania, w jakimkolwiek stopniu, potrzeb lokalnej jednostki policji. Są więc zdecydowanie przeciwni wprowadzaniu rozwiązania prawnego, polegającego na obowiązku corocznego uchwalania w budżetach powiatu, miast/gmin określonego odsetka środków przeznaczonych na dofinansowanie bieżących potrzeb lokalnej jednostki policji. W opinii tej grupy ekspertów rozwiązanie takie jest nierealne przede wszystkim ze względu na szczupłość budżetów powiatu, miast/gmin. Poza tym eksperci ci uważają, że samorządy lokalne mają szereg innych, ważniejszych zadań priorytetowych, na które ze względu na ograniczone możliwości budżetowe również muszą ograniczać wydatki. Dodatkowo eksperci związani z samorządami lokalnymi wskazywali na fakt, iż dochody samorządów systematycznie spadają, co powoduje, że coraz mniej chętnie będą one partycypować we wspieraniu potrzeb lokalnej policji, również w dotychczas praktykowanej formie.

Pomimo rozbieżności opinii ekspertów w kwestii modelu dofinansowywania potrzeb miejscowej jednostki policji z budżetów samorządów lokalnych, zdaniem autora dysertacji, koncepcja zmiany prawa w zakresie wprowadzenia obowiązku uchwalania stałego odsetka budżetów powiatów, miast/gmin z przeznaczeniem na zgłaszane potrzeby lokalnej policji, zasługuje na uwagę i powinna stać się przedmiotem szczegółowych rozważań i być może podjęcia prac legislacyjnych. Jak pokazuje bowiem praktyka, samorządy lokalne rzeczywiście przekazują część swoich środków na bieżące

potrzeby lokalnych jednostek policji. Decyzje podejmowane w tych sprawach, w obecnie funkcjonującym systemie są często mało obiektywne – uzależnione od subiektywnego stosunku lokalnych władz samorządowych do lokalnej policji, czy wręcz personalnie do lokalnego komendanta policji. Ponadto w obecnie funkcjonującym systemie, samorządy stosunkowo zasobne przeznaczają duże środki na wspieranie lokalnych jednostek policji, natomiast samorządy o niskich dochodach nie przeznaczają w ogóle żadnych środków na ten cel. W ten sposób dochodzi do systematycznego pogłębiania dysproporcji w wyposażeniu, a przez to w obiektywnych możliwościach działania poszczególnych, lokalnych jednostek policji. Wydaje się więc, że rozwiązanie proponowane przez ekspertów policyjnych daje szansę na niwelowanie tych dysproporcji.

5.3. Podsumowanie

Podsumowując, należy się zgodzić, że wiodącym podmiotem odpowiedzialnym za ograniczanie i zwalczanie przestępczości lokalnej, a więc za bezpieczeństwo kryminalne mieszkańców powiatu pleszewskiego jest Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie. Samorządy terytorialne oraz wszystkie inne działające w powiecie służby, inspekcje, straże oraz organizacje społeczne odpowiedzialne za szeroko rozumiane bezpieczeństwo, w tym zakresie mogą pełnić i rzeczywiście pełnią funkcje wspomagające działania lokalnej jednostki policji. Polem działania pozapolicyjnych podmiotów jest jednak raczej prewencja, a więc działania mające na celu zapobieganie i ograniczanie przestępczości. W tym zakresie powinny one ściśle współpracować z pionem prewencji Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie (Wydziałem Prewencji, Wydziałem Ruchu Drogowego oraz Zespołami Dzielnicowych z Posterunków Policji w Chocz, Gołuchowie i Dobrzycy). Wszystkie rekomendacje zmian w zakresie udoskonalenia form tej współpracy, wskazane przez ekspertów, należy uznać za słuszne i pożyteczne z punktu widzenia umacniania bezpieczeństwa kryminalnego mieszkańców powiatu pleszewskiego. Niewątpliwie jednak, podmioty te mają znikomy wpływ na jakość zwalczania przestępczości w powiecie pleszewskim. Zwalczanie przestępczości lokalnej poprzez:

- rozpoznawanie środowisk przestępczych,
- ściganie (ustalenie/wykrywanie) sprawców przestępstw, o których organy ścigania zostały poinformowane przez pokrzywdzonych/świadków,
- ujawnianie przestępstw, których ujawnieniem praktycznie nikt nie jest zainteresowany (przestępstwa gospodarcze, korupcyjne, narkotykowe i inne) oraz ustalenie/wykrywanie sprawców tych przestępstw,

- stałe i systematyczne gromadzenie dowodów w prowadzonych postępowaniach przygotowawczych (śledztwach i dochodzeniach) pozwalających na skuteczne oskarżanie przed sądem sprawców przestępstw,
- tymczasowe zajmowanie mienia podejrzanych na poczet grożących im kar,
- poszukiwanie osób ukrywających się przed organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości oraz zaginionych,

jest domeną Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie, w tym głównie pionu kryminalnego tej jednostki.

Uogólniając, należy stwierdzić, że za bezpieczeństwo kryminalne mieszkańców powiatu pleszewskiego odpowiada:

- w zakresie zapobiegania i ograniczania przestępczości – pion prewencji Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie, (Wydział Prewencji, Wydział Ruchu Drogowego oraz Zespoły Dzielnicowych Posterunków Policji w Chocz, Gołuchowie i Dobrzycy) wspomagany przez pozostałe komórki organizacyjne tej jednostki oraz samorządy terytorialne i wszystkie inne lokalne podmioty przyjmujące odpowiedzialność za szeroko rozumiane bezpieczeństwo,
- w zakresie zwalczania przestępczości – pion kryminalny Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie, (Wydział Kryminalny oraz Zespoły Kryminalne Posterunków Policji w Chocz, Gołuchowie i Dobrzycy) wspomagany przez pozostałe komórki organizacyjne tej jednostki oraz Prokuratura Rejonowa w Pleszewie.

W praktyce więc, podniesienie na wyższy poziom bezpieczeństwa kryminalnego mieszkańców powiatu pleszewskiego zależne jest w przeważającej mierze od sprawnego działania pionu kryminalnego Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie i harmonijnej współpracy z Prokuraturą Rejonową w Pleszewie. Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie jest jednak jednostką organizacyjną większej całości jaką jest polska Policja. W takiej hierarchicznie i jednolicie zorganizowanej formacji nie można wprowadzać lokalnie zmian prawnych, organizacyjnych czy funkcjonalnych. Ewentualne zmiany muszą dotyczyć całej organizacji, całego pionu kryminalnego polskiej Policji. Dlatego sformułowane rekomendacje zmian dotyczą nie samej Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie, a całej formacji.

Podkreślić należy, że misję pionu kryminalnego policji wyraża łacińska maksyma *nullum crimen sine poena* – każde przestępstwo powinno być ukarane, czy inaczej nie ma zbrodni bez kary. Każde przestępstwo, a więc nie tylko to zgłoszone organom ścigania. Organom ścigania, w tym policji, powinien przyświecać cel maksymalnego zbliżenia rzeczywistego stanu bezpieczeństwa kryminalnego do stanu idealnego, a więc dążenie do maksymalnego ograniczania ciemnej liczby przestępstw. Można zatem

przyjąć, że skuteczność pionu kryminalnego, a więc jakość oferowanego bezpieczeństwa kryminalnego w dużym stopniu zależy od skuteczności w zakresie ujawniania przestępstw z obszaru tzw. ciemnej liczby przestępczości. Czy tak rzeczywiście jest? Czy polskiej policji rzeczywiście zależy na ujawnianiu przestępstw nieujawnionych z obszaru tzw. ciemnej liczby przestępczości?. Na tak postawione pytania należy odpowiedzieć, że niestety nie, a przyczyny niezadawalającej skuteczności policji w zakresie ujawniania przestępstw z obszaru ciemnej liczby, można sklasyfikować w dwóch grupach:

1. kadrowo-szkoleniowe:

- niewystarczająca liczba funkcjonariuszy pionu kryminalnego (ograniczenia finansowe),
- brak spójnego, jednolitego systemu doboru funkcjonariuszy do służby w pionie kryminalnym,
- niedoskonałości w systemie szkolenia specjalistycznego funkcjonariuszy pionu kryminalnego.

2. wady systemu nadzoru i oceniania:

- podwójny, nie zawsze spójny nadzór prokuratora i bezpośredniego przełożonego,
- ocenianie jednostek policji głównie przez pryzmat danych statystycznych,
- błędy systemowe oceniania funkcjonariuszy.

Niewystarczająca liczba funkcjonariuszy pionu kryminalnego związana jest bezpośrednio z ograniczeniami finansowymi wynikającymi z kolei ze zbyt niskiego budżetu. Problem ten dotyczy oczywiście całej policji. W polskiej policji od wielu lat utrzymywany jest wakat na poziomie kilku tysięcy stanowisk. Problem wakatów w dużej mierze dotyczy służby kryminalnej. Wydaje się jednak, iż nawet pełna obsada etatowa, nie byłaby wystarczająca dla komfortowej realizacji zadań tej służby. Można wręcz sformułować tezę, że policjanci pionu kryminalnego z braku czasu z trudem zajmują się na bieżąco ujawnianą przez samych pokrzywdzonych przestępczością. Nie mają możliwości wygospodarowania czasu na ujawnianie przestępczości nieujawnionej.

Drugim problemem jest brak systemu doboru funkcjonariuszy do służby w pionie kryminalnym. Obecnie, policjanta na stanowisko w pionie kryminalnym mianuje właściwy komendant, wyłącznie na podstawie subiektywnej oceny osiągnięć tego policjanta w całkowicie odmiennej służbie prewencyjnej czy wspomagającej. Dlatego decyzja taka obciążona jest dużym ryzykiem błędu. Dochodzi ponadto do swoistego paradoksu

polegającego na sytuacji, w której funkcjonariusze najpierw stają się policjantami pionu kryminalnego, a następnie uczą się jak nimi być. Tymczasem policjanci służby kryminalnej powinni mieć określone cechy osobowościowe predestynujące ich do wykonywania specyficznych zadań np. z zakresu umiejętności nawiązywania kontaktów i współpracy z osobowymi źródłami informacji. A jak trafnie zauważa J. Posobiec, *w teorii organizacji i zarządzania postrzeganie przedsiębiorstwa przez pryzmat zatrudnionych w nim ludzi jest swoistym kanonem. O sile i jakości organizacji stanowią bowiem ludzie, którzy osiągają cele i realizują strategię organizacji*⁴⁴⁷

Niebagatelnym problemem jest, iż system szkolenia w policji nie przewiduje wymogu odbycia szkolenia specjalistycznego przez policjantów pionu kryminalnego. Policjant w momencie mianowania na stanowisko w służbie kryminalnej nie musi posiadać takiego przeszkolenia. Istniejąca luka systemowa powoduje, iż komendanci policji, głównie ze względu na braki kadrowe, opóźniają kierowanie funkcjonariuszy na szkolenia specjalistyczne lub wręcz w ogóle tego nie czynią. Praktyka policyjna pokazuje, że duża część policjantów pionu kryminalnego nie legitymuje się specjalistycznym przeszkoleniem z zakresu wykonywanych zadań. Swoją wiedzę i umiejętności policjanci służby kryminalnej często czerpią z wiedzy i doświadczenia swoich bezpośrednich przełożonych oraz starszych, bardziej doświadczonych funkcjonariuszy. Ten sposób nabywania kompetencji zawodowych jest akceptowalny i korzystny jako sposób uzupełniający lecz z pewnością nie jako sposób podstawowy lub nawet jedyny.

Inną, istotną niedoskonałością systemową jest swoisty dualizm sprawowanego nadzoru. Z jednej strony chodzi o nadzór prokuratorów referentów nad prowadzonymi postępowaniami przygotowawczymi, z drugiej nadzór bezpośrednich przełożonych służbowych nad prowadzącymi je policjantami. Tymczasem priorytety prokuratury nie w każdym elemencie są zbieżna z priorytetami policji. Stąd ten funkcjonujący model „podwójnego” nadzoru nie wpływa korzystnie na efektywność działań służby kryminalnej.

Poważnym problemem zakłócającym sprawność działania, jest system oceny poszczególnych jednostek policji oparty głównie na wynikach statystycznych. Z analizy przedmiotu wynika, że praca komórek kryminalnych poszczególnych jednostek, oceniana jest głównie przez pryzmat osiągniętej wykrywalności w poszczególnych kategoriach przestępstw i w porównaniu z innymi jednostkami. System taki powoduje, że policjanci pionu kryminalnego są zainteresowani ujawnianiem przestępstw z obszaru

---

⁴⁴⁷ J. Posobiec, *Czynniki wpływające na zmiany w dowodzeniu siłami zbrojnymi*, [w:] Posobiec J., Kubiński M., Rubaj T., (red. nauk.), *Obrona narodowa – obronność a zarządzanie kryzysowe*, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego w Kaliszu, Kalisz 2019, s. 50.

ciemnej liczby, ale tylko tych których sprawcy są znani (ustaleni w momencie ujawnienia faktu przestępstwa). Absolutnie natomiast nie są zainteresowani (nie mają ku temu żadnej motywacji) ujawnianiem przestępstw, których sprawca jest nieznan, gdyż działaliby w ten sposób niekorzystnie na ocenę własnej jednostki zaniżając wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw.

Niejako następstwem błędnego systemu oceniania jednostek policji w zakresie pracy pionu kryminalnego, jest błędne ocenianie poszczególnych funkcjonariuszy tego pionu. Jeżeli bowiem założymy, że dla kierownika jednostki najważniejszy jest wynik statystyczny w zakresie wykrywalności sprawców w poszczególnych kategoriach przestępstw, to w naturalny sposób preferowany przez niego system oceniania poszczególnych funkcjonariuszy będzie oparty o wyniki statystyczne przez nich generowane.

Prezentowana diagnoza zakłóceń działania pionu kryminalnego policji oraz wskazane przez ekspertów ograniczenia w zakresie współpracy podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, potwierdzają hipotezę dysertacji zakładającą, że zmian wymaga zarówno obszar koordynacji działań i współpracy wszystkich podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu pleszewskiego, jak i taktyka działań podejmowanych indywidualnie przez te podmioty (w tym głównie Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie).

Wprost ze zidentyfikowanych błędów zaburzających skuteczną walkę z przestępczością i budowanie bezpieczeństwa kryminalnego, wynikają rekomendacje koniecznych zmian systemowych. Zmiany te powinny dotyczyć:

- zdecydowanego zwiększenia budżetu polskiej Policji,
- zbudowania spójnego systemu doboru funkcjonariuszy do służby kryminalnej,
- reformy systemu szkolenia specjalistycznego,
- ujednoczenia priorytetów prokuratury i policji,
- zbudowania nowego systemu oceniania jednostek policji i poszczególnych funkcjonariuszy (odejście od oceniania wyłącznie na podstawie wyników statystycznych).

Pierwotną i podstawową rekomendacją służącą budowaniu bezpieczeństwa kryminalnego jest zdecydowane zwiększenie budżetu polskiej policji. Z ograniczeniami finansowymi bowiem, bezpośrednio związane są ograniczenia etatowe (w tym między innymi służby kryminalnej) nie sprzyjające ograniczaniu ciemnej liczby przestępczości i wzrostowi bezpieczeństwa kryminalnego. Aspirując do budowania państwa prawa, w myśl zasady, że każde przestępstwo powinno być ukarane, trzeba mieć świadomość wysokich kosztów takiego przedsięwzięcia. Z tego powodu, z punktu widzenia celów

formacji, uzasadnionym jest dążenie do powiązania budżetu policji z produktem krajowym brutto na wzór budżetu Sił Zbrojnych RP.

Drugą rekomendacją jest pilne stworzenie jednolitego, spójnego systemu doboru funkcjonariuszy do służby w pionie kryminalnym policji. System ten powinien być oparty na wprowadzeniu narzędzia badań psychologicznych kandydatów do tej służby pozwalającego na ocenę preferowanych cech psychicznych, intelektualnych oraz kompetencji społecznych. Pozytywna ocena tych predyspozycji w połączeniu z oceną bezpośredniego przełożonego dawałaby solidniejsze podstawy trafnego doboru kadr do pionu kryminalnego.

Kolejną rekomendacją zmian, jest reforma systemu szkolenia specjalistycznego. Specyfika służby kryminalnej, stale rozwijające się metody działania sprawców przestępstw, zmieniająca się dynamika, struktura i geografia przestępczości, mnogość pojawiających się nowych zagrożeń, powodują iż permanentne, specjalistyczne szkolenia policjantów służby kryminalnej są niezbędne. Nie należy przy tym ograniczać się do szkoleń stacjonarnych, prowadzonych przez szkoły Policji, ale na zdecydowanie większą skalę wprowadzić szkolenia zdalne. Szyfrowany system łączności policyjnej pozwala na prowadzenie szkoleń w tej formie. Szkolenia takie, w sytuacji istniejących braków kadrowych, będą chętniej wykorzystywane przez przełożonych służbowych.

Następna postulowana zmiana to ujednoczenie priorytetów prokuratury i policji. Koniecznym jest wypracowanie na poziomie szefów resortów sprawiedliwości (Prokuratora Generalnego) oraz spraw wewnętrznych i administracji, wspólnych priorytetów w zakresie zwalczania przestępczości. Tylko spójna polityka państwa w zakresie bezpieczeństwa kryminalnego spowoduje, że do policjantów pionu kryminalnego popłynie jednolity przekaz ze strony prokuratorów i przełożonych służbowych.

Ostatnią, choć bardzo ważną rekomendacją jest zbudowanie całkowicie nowego systemu oceniania jednostek policji i poszczególnych funkcjonariuszy pionu kryminalnego. Postulatem koniecznym i ze wszech miar uprawnionym jest bezwarunkowa rezygnacja z systemu oceniania jednostek policji opartego wyłącznie na danych statystycznych (w tym głównie wskaźnikach wykrywalności sprawców poszczególnych kategorii przestępstw) i ich prostym porównywaniu. Nowy system oceniania powinien mieć cechy oceny ważonej, uwzględniającej w pierwszej kolejności ilościową i jakościową ocenę wykonywanych czynności procesowych i operacyjnych w poszczególnych postępowaniach. Po drugie powinien brać również pod uwagę ocenę działań policji formułowaną przez samych pokrzywdzonych i dopiero w trzeciej kolejności uwzględniać wskaźniki wykrywalności, ale wyłącznie tzw. wykrywalności własnej, a więc

takiej, w której sprawca przestępstwa w momencie jego ujawnienia nie jest znany (trzeba go ustalić).

Wprowadzenie rekomendowanych zmian systemowych, w ocenie autora, zdecydowanie przyczyni się do ograniczenia ciemnej liczby przestępczości, a tym samym do poprawy stanu bezpieczeństwa kryminalnego.

Nie może bowiem być tak, że polska policja powołana do ścigania sprawców przestępstw:

- nie ma czasu tego robić (ze względu na ograniczenia etatowe wynikające wprost ze zbyt niskiego budżetu),
- nie potrafi tego robić (ze względu na brak systemu doboru funkcjonariuszy do służby w pionie kryminalnym i niedostateczne przeszkolenie specjalistyczne),
- nie zależy jej na ujawnianiu przestępstw nieujawnionych (ze względu na funkcjonujący system oceny jednostek policji i poszczególnych funkcjonariuszy pionu kryminalnego).

Niestety, przytoczone argumenty przekonują do stwierdzenia, że obecnie funkcjonujący system temu właśnie sprzyja. W ten sposób bowiem krótkoterminowo osiąga się wprawdzie źle, fałszywie pojęty cel, w postaci statystycznego ograniczenia rozmiaru przestępczości czy wyższych wskaźników wykrywalności, a więc pozornego zwiększenia bezpieczeństwa kryminalnego. Długoterminowo jednak działa to wręcz przeciwnie i prowadzi do napędzania dynamiki przestępczości. Bowiem przestępca nieścigany (w sytuacji, gdy informacja o popełnionym przez niego przestępstwie nie dociera w ogóle do organów ścigania) czuje się bezkarny. Bezkarność z kolei, w sposób naturalny go rozzuchwala i wręcz zachęca do popełniania kolejnych przestępstw. Opisany mechanizm to swoiste *perpetuum mobile* przestępczości, z którym definitywnie należy zerwać poprzez wprowadzenie rekomendowanych zmian.

ZAKOŃCZENIE

Współczesny świat charakteryzuje się mnogością i różnorodnością zagrożeń. Zagrożenia te różni skala, zasięg występowania czy natężenie. Począwszy od zagrożeń globalnych dotyczących całego świata, zagrożeń występujących w poszczególnych regionach świata, poprzez zagrożenia dotyczące pojedynczych państw, zagrożeń wewnętrznych, z którymi borykają się wszystkie państwa świata, aż do zagrożeń występujących lokalnie, w powiecie, gminie czy najmniejszej miejscowości. We współczesnym świecie dynamicznie zmieniająca się sytuacja geopolityczna powoduje, iż równie dynamicznie następują zmiany perspektywy postrzegania zagrożeń. Zagrożenia postrzegane do niedawna jako mało realne dziś stają się faktem, z którym musimy się mierzyć. Egzemplifikacją tego twierdzenia może być wojna w Ukrainie wywołana brutalną agresją militarną Federacji Rosyjskiej na ten kraj. Jeszcze na początku lutego 2022 roku większość ekspertów wyrażała przekonanie, że do agresji na tzw. pełną skalę nie dojdzie. Uważano, że raczej będzie nasilana presja polityczna na Ukrainę, prowadzona będzie wojna informacyjna, hybrydowa, dojdzie do wzmożenia ataków cybernetycznych ukierunkowanych na destabilizację tego kraju i włączenie go do bezpośredniej strefy wpływów Rosji. Nawet publiczne ostrzeżenia wygłaszane od jesieni 2021 roku przez najwyższych przedstawicieli władz USA, na podstawie danych wywiadowczych, nie przekonywały większości ekspertów oraz światowej opinii publicznej, że do takiej agresji dojdzie. Powszechnie uważano, że w XXI wieku w Europie nie jest możliwa wojna w konwencjonalnej formie. Tymczasem 24 lutego 2022 roku doszło do zbrojnej agresji Rosji na Ukrainę wywołującej wojnę na pełną skalę. Wydarzenie to radykalnie zmieniło perspektywę postrzegania zagrożenia wojennego w Europie a nawet na świecie. Zagrożenie oceniane jako mało realne stało się faktem, który spolaryzował państwa całego świata. Należy zakładać, że podobnie będzie się zmieniać postrzeganie innych zagrożeń, np. zagrożenia terrorystycznego. Obecnie można oceniać, że zagrożenie atakami terrorystycznymi w Polsce jest niewielkie. Jednakże z dużym prawdopodobieństwem można sformułować tezę, że zagrożenie to w najbliższych miesiącach i latach będzie się zwiększało. Za takim twierdzeniem przemawiają co najmniej dwa fakty: ostateczne wycofanie się USA i wojsk sojuszniczych z Afganistanu oraz następstwa wojny w Ukrainie. Zakończenie misji w Afganistanie spowodowało ponowne, ostateczne przejęcie władzy w tym kraju przez talibów – członków fundamentalistycznego ugrupowania islamistycznego wspierającego i stosującego terroryzm. Należy więc liczyć się z możliwością ponownego organizowania, wspierania, finansowania i przeprowadzania ataków terrorystycznych

na terenach państw, które w rozumieniu talibów okupowały Afganistan. Realny wpływ na zwiększenie zagrożenia atakami terrorystycznymi może mieć również wojna w Ukrainie. Niezależnie od tego jakim wynikiem ta wojna się zakończy, należy zakładać, że Federacja Rosyjska będzie zainteresowana destabilizacją Unii Europejskiej, destabilizacją NATO, czy ogólnie destabilizacją państw nakładających sankcje gospodarcze na Rosję oraz wspierające gospodarczo, militarnie i politycznie Ukrainę. W ramach takich właśnie działań destabilizacyjnych może stosować akcje dezinformacyjne, ataki cybernetyczne, ale również wspierać, finansować, organizować i przeprowadzać ataki terrorystyczne.

Tak więc nie ulega wątpliwości, że postrzeganie zagrożeń stale się zmienia i będzie się zmieniać. Należy zakładać, że zmiany te dotyczą i będą dotyczyć każdego rodzaju zagrożenia, również zagrożeń o charakterze lokalnym, obejmującym swoim zasięgiem powiat, gminę czy najmniejszą miejscowość. Niewiadomą pozostaje jednak czy będą to zmiany o charakterze ewolucyjnym (powolnym) czy rewolucyjnym (gwałtownym).

Postrzeganie zagrożeń ma również wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego. Jak pokazały badania na poczucie bezpieczeństwa tej społeczności lokalnej, wpływ mają zarówno zagrożenia globalne dotyczące mieszkańców całego świata jak i zagrożenia lokalne, w tym zagrożenie lokalną przestępczością. Generalnie jednak mieszkańcy powiatu pleszewskiego uważają swój powiat za bezpieczny, a jeszcze wyżej pod względem bezpieczeństwa oceniają bezpośrednią okolicę swojego miejsca zamieszkania. Dostrzegają zagrożenie przestępczością lecz nie przeszacowują jego znaczenia w zbiorze innych dostrzeganych zagrożeń. Przeprowadzone badania potwierdziły tezę B. Hołysta, że *strach przed przestępczością w życiu obywateli nie odgrywa takiej roli jaka jest mu przypisywana. Niemniej problemu strachu przed przestępczością nie wolno lekceważyć, gdyż osoby rzeczywiście go odczuwające mają świadomość jego negatywnego wpływu na ich życie i nie wolno tego nie dostrzegać. Potrzebujący pomocy nie mogą jej nie otrzymać*⁴⁴⁸. Podkreślenia wymaga fakt, że mieszkańcy powiatu pleszewskiego w większości utożsamiają pojęcia „poczucia bezpieczeństwa” i „bezpieczeństwa”. Tymczasem bezpieczeństwo jest niewątpliwie podstawową potrzebą człowieka, immanentnie związaną z komfortem jego egzystencji. Potrzebą fundamentalną, bez zaspokojenia której na akceptowalnym poziomie, nie jest możliwe zaspokajanie innych potrzeb życiowych. Pojedynczy człowiek nie jest w stanie indywidualnie zaspokoić swojej

---

⁴⁴⁸ B. Hołyst, *Wiktymologia kryminalna*, Wydawnictwo Naukowe PWN S.A. Wydanie V – II wydanie w PWN, Warszawa 2021, s. 132.

naturalnej potrzeby bezpieczeństwa we wszystkich możliwych obszarach. Dlatego *najdoskonalszą dotąd formą zabezpieczenia potrzeb człowieka w zakresie bezpieczeństwa jest państwo. Z tego też względu dominacja państwa jako podmiotu bezpieczeństwa jest od wieków bezsporna*⁴⁴⁹. Ciągłe rozwijająca się i ewoluująca struktura zagrożeń nakazuje państwu prowadzenie długofalowej polityki bezpieczeństwa. *Działalność organów państwa w zakresie polityki bezpieczeństwa narodowego obejmuje ustalenie celów i zadań polityki bezpieczeństwa, określenie strategii bezpieczeństwa narodowego oraz koordynację działania różnych organów państwa w zapewnieniu bezpieczeństwa oraz budowaniu zewnętrznych warunków bezpieczeństwa narodowego*⁴⁵⁰. Współczesne, szerokie traktowanie problemów bezpieczeństwa narodowego karze je rozważać w aspektach dalece wykraczających poza bezpieczeństwo militarne. Strukturą gwarantującą w Polsce zapewnienie bezpieczeństwa *sensu largo* jest system bezpieczeństwa narodowego. Policja jest największą formacją mundurową odpowiedzialną za zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego. Tym samym stanowi podstawę potencjału ochronnego systemu bezpieczeństwa narodowego. Natomiast służba kryminalna policji jest podstawowym gwarantem zapewnienia bezpieczeństwa kryminalnego w naszym kraju. Podstawowym wyznacznikiem skuteczności działania tej służby jest poziom wykrywalności przestępstw. Jak wynika z danych przytoczonych w opracowaniu, od wielu lat trendy wykrywalności w poszczególnych kategoriach przestępstw są korzystne, co karze wysoko ocenić sprawność działania pionu kryminalnego polskiej policji. Nie oznacza to jednak, że nie ma obszarów, które z punktu widzenia prakseologii można poprawić. Korzystne zmiany, usprawniające działanie systemu są warunkiem koniecznym rozwoju każdej organizacji. W pionie kryminalnym policji istnieje wiele systemowych, dobrych rozwiązań, które należy pielęgnować i rozwijać. Obok nich funkcjonują jednak rozwiązania zakłócające sprawność działania. Na podstawie przeprowadzonych analiz, doświadczeń zawodowych i przemyśleń, uprawnione jest stwierdzenie, że polska policja w znikomym stopniu uwzględnia w strategii swojego działania istnienie „ciemnej liczby przestępstw”. Funkcjonujący system oceny jednostek policji oraz poszczególnych funkcjonariuszy służby kryminalnej oparty głównie na statystyce wykrywalności przestępstw, nie sprzyja ograniczaniu „ciemnej liczby przestępstw”. Nie sprzyja odkryciu rzeczywistej skali zagrożenia przestępczością. Służba kryminalna boryka się z brakami kadrowymi i finansowymi. Problemem jest również brak systemu doboru do tej służby funkcjonariuszy z odpowiednimi predyspozycjami osobowościowymi i intelektualnymi.

---

⁴⁴⁹W. Kitler, *Obrona narodowa III RP. Pojęcie. Organizacja. System*, Zeszyty Naukowe Akademii Obrony Narodowej (dodatek), Warszawa 2002, s. 44.

⁴⁵⁰R. Jakubczak, J. Flis, (red. nauk.), dz. cyt., s. 159.

Ponadto, daleki od doskonałości jest funkcjonujący system szkolenia policjantów pionu kryminalnego. Niespójny nadzór prokuratorski i służbowy również niekorzystnie wpływa na sprawność działania formacji. Likwidacja czy chociażby ograniczenie zdiagnozowanych w opracowaniu przyczyn niepowodzeń pozwoli na przybliżenie stanu rzeczywistego do stanu idealnego. Pozwoli na podwyższenie poziomu obiektywnego bezpieczeństwa oraz subiektywnego poczucia bezpieczeństwa kryminalnego. A taki jest przecież sens i cel służby policyjnej. Osiągnięcie stanu idealnego nie jest możliwe, ale o ideały trzeba i warto walczyć⁴⁵¹.

Zauważalną niedoskonałością rozprawy jest fakt, iż analizę rozmiarów przestępczości przeprowadzono biorąc pod uwagę policyjną statystykę kryminalną, uwzględniającą wyłącznie przestępczość ujawnioną i stwierdzoną, a więc w żaden sposób nie obejmującą obszaru „ciemnej liczby przestępstw”. Tymczasem pełen obraz poziomu bezpieczeństwa kryminalnego i jego wpływu na poczucie bezpieczeństwa społeczności lokalnej mógłby być przedstawiony wyłącznie na podstawie badań przestępczości rzeczywistej (uwzględniającej „ciemną liczbę przestępstw”). Problem ten został zasygnalizowany w rozdziale trzecim dysertacji i stanowi asumpt do podjęcia dalszych kompleksowych badań w tym obszarze. Przeprowadzone badania nie doprowadziły również do jednoznacznej oceny poziomu współpracy lokalnych podmiotów, w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości, a więc budowania bezpieczeństwa kryminalnego mieszkańców powiatu pleszewskiego. Problem ten jest również bodźcem do podjęcia w przyszłości odrębnych badań.

Konkludując należy jednak stwierdzić, iż cele rozprawy w dużym stopniu zostały zrealizowane. Osiągnięto cel deskryptywny poprzez zidentyfikowanie i usystematyzowanie determinant poczucia bezpieczeństwa społeczności lokalnej ze szczególnym uwzględnieniem w tym zbiorze przestępczości. Kompleksowo przeprowadzone, logicznie uporządkowane badania i analizy pokazały rozmiar przestępczości ujawnionej i stwierdzonej na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w odniesieniu do rozmiaru analogicznej przestępczości całego województwa wielkopolskiego oraz pozwoliły zobrazować wpływ przestępczości lokalnej na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego. Scharakteryzowano lokalne podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo kryminalne oraz zakres i poziom ich współpracy w tym obszarze.

Można zakładać, że osiągnięty zostanie również cel użyteczny, poprzez udostępnienie wyników badań Komendzie Powiatowej Policji w Pleszewie (a przez to całej formacji), samorządom lokalnym oraz innym powiatowym służbom, inspekcjom

---

⁴⁵¹R. Pisarski, dz. cyt., s. 320 - 321.

i strażom. Wykorzystanie i wdrożenie sformułowanych wniosków i propozycji zmian, w przekonaniu autora, stworzy korzystniejsze warunki do zapewniania bezpieczeństwa kryminalnego społecznościom lokalnym, a przez to wzmocnienia ich poczucia bezpieczeństwa.

BIBLIOGRAFIA

a) Opracowania zwarte:

1. Albrow M., King E., (red. nauk.), *Globalization, Knowledge and Society*, Sage Publications Ltd , London 1990.
2. Apanowicz J., *Metodologia nauk*, Wyd. Towarzystwo Naukowe Organizacji i Kierownictwa Stowarzyszenie Wyższej Użyteczności, „Dom Organizatora”, Toruń 2003.
3. Apanowicz J., *Metodologia ogólna*, Bernardinum, Gdynia 2002.
4. Apanowicz J., *Metodologiczne uwarunkowania pracy naukowej. Prace doktorskie. Prace habilitacyjne*, Difin, Warszawa 2005.
5. Becker G., *Dar strachu. Jak wykorzystywać sygnały o zagrożeniu, które ostrzegają nas przed przemocą i zapewniają przeżycie*, Media Rodzina, Poznań 1998.
6. Błachut J., Geberle A., Krajewski K., *Kryminologia*, Arche s. c., Gdańsk 2006.
7. Błachut J., *Problemy związane z pomiarem przestępczości*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o. o., Warszawa 2007.
8. Borucka–Arctowa M., Woleński J., *Wstęp do prawoznawstwa, Wyd. 2*, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 1998.
9. Brzeziński J., *Metodologia badań psychologicznych, Wyd. 3*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1999.
10. Bułat K., Czarniak P., Gorzelak A., Grabowski K., Iwański M., Jakubek P., Jodłowski J., Małek M., Młodawska–Mąsior S., Papierz A., Stożek M., *Kryminologia, repetytorium*, Wolters Kluwer Polska Sp. z o. o., Warszawa 2007.
11. Burek R.J., (red. nauk.), *Encyklopedia popularna PWN, tom 3 i 7*, Wydawnictwo Naukowe PWN Sp. z o. o., Warszawa 1997.
12. Buzan B., Hansen L., *The Evolution of International Security Studies*, Cambridge 2009.
13. Buzan B., *People, States and Fear. The National Security Problem in International Relations, An Agenda for International Security Studies in the Post-Cold War Era*, Colchester 2016.
14. Cielecki T., *Rozwiązywanie problemów bezpieczeństwa w społeczności lokalnej, Międzynarodowa konferencja. Bezpieczeństwo lokalne wyrazem wielostronnej współpracy*, Lublin 2005.

15. Cieślarczyk M., (red. nauk.), *Metody, techniki i narzędzia badawcze oraz elementy statystyki stosowane w pracach magisterskich i doktorskich*, Wyd. Akademii Obrony Narodowej, Warszawa 2006.
16. Czapska J., Krupiarz W., (red. nauk.), *Zapobieganie przestępczości w społecznościach lokalnych*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa 1999.
17. Czapska J., Wójcikiewicz J., *Policja w społeczeństwie obywatelskim*, Zakamycze, Kraków 1999.
18. Czaputowicz J., *Bezpieczeństwo międzynarodowe. Współczesne koncepcje*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2012.
19. Czerny M., (red. nauk.), *Bieda i bogactwo we współczesnym świecie. Studia z geografii rozwoju*, Uniwersytet Warszawski, Warszawa 2012.
20. Debity M., Adamczyk M., (red. nauk.), *Polska – Europa - Świat. Wczoraj i dziś*, Prepress & Poligrafia, Poznań 2017.
21. Dębski S., Górka–Winter B., (red. nauk.), *Kryteria bezpieczeństwa międzynarodowego*, Wydawnictwo PISM, Warszawa 2003.
22. Durkheim E., *The Division of Labor in Society*, New York 1965.
23. Fattah E., *Criminology Past, Present and Future, A Critical Overview*, New York 1977.
24. Filaber J., *Ochrona bezpieczeństwa publicznego w gminie*, Difin, Warszawa 2016.
25. Franken R.E., *Psychologia motywacji*, przeł. Przyłipiak M., Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2006.
26. Frei D., *Sicherheit: Grundfragen der Weltpolitik*, Stuttgart 1977.
27. Gardocki L., *Prawo karne, Wyd. 13 zmienione*, C.H. Beck, Warszawa 2007.
28. Gierszewski J., *Bezpieczeństwo wewnętrzne. Zarys systemu. Zarządzanie bezpieczeństwem*, Difin, Warszawa 2013.
29. Grosset R., Mochnaczewski P., Wiatr S., *Zagrożenia i poczucie bezpieczeństwa: oceny mieszkańców dużych miast*, Wyższa Szkoła Zarządzania i Prawa, Warszawa 2009.
30. Grześkowiak A., (red. nauk.), *Prawo karne, Wyd. 2*, C.H. Beck, Warszawa 2009.
31. Grzywacz J., *Bankowość elektroniczna w przedsiębiorstwie*, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa 2016.
32. Guzik–Makaruk E.M., (red. nauk.), *Poczucie bezpieczeństwa obywateli w Polsce. Identyfikacja i przeciwdziałanie współczesnym zagrożeniom*, Wolters Kluwer, Warszawa 2011.

33. Hołyst B., (red. nauk.), *Człowiek w sytuacji trudnej*, Polskie Towarzystwo Higieny Psychiczej, Warszawa 1991.
34. Hołyst B., *Bezpieczeństwo gatunku ludzkiego*, Wydawnictwo Naukowe PWN S.A., Warszawa 2016.
35. Hołyst B., *Kryminalistyka, Wyd. XI zmienione*, LexisNexis, Warszawa 2007.
36. Hołyst B., *Kryminologia*, LexisNexis, Warszawa 2007.
37. Hołyst B., *Wiktymologia kryminalna*, Wydawnictwo Naukowe PWN S. A. Wyd. V – II Wyd. w PWN, Warszawa 2021.
38. Hołyst B., *Wiktymologia*, Warszawa 1989.
39. Hołyst B., *Zagrożenia ładu społecznego, tom 1*, Wyd. Naukowe PWN, Warszawa 2013.
40. Hypś S., Kołek K., (red. nauk.), *Rola organów bezpieczeństwa publicznego w przeciwdziałaniu przestępczości – zagadnienia wybrane*, Wydawnictwo Archidiecezji Lubelskiej „Gaudium”, Lublin 2014.
41. Jakubczak R., Flis J., (red. nauk.), *Bezpieczeństwo narodowe Polski w XXI wieku*, Bellona, Warszawa 2006.
42. Jałoszyński K., (red. nauk.), *Współczesne zagrożenia terroryzmem*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 2013.
43. Jałoszyński K., Wiśniewski B., Wojtuszek T., (red. nauk.), *Współczesne postrzeganie bezpieczeństwa*, Wyższa Szkoła Administracji, Bielsko-Biała 2007.
44. Jańczuk L., (red. nauk.), *Rola jednostek samorządu terytorialnego w utrzymaniu bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Wydawnictwo KUL, Lublin 2014.
45. Jemiola T., Malak K., (red. nauk.), *Bezpieczeństwo zewnętrzne Rzeczypospolitej Polskiej*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2002.
46. Kaczmarek J., Skowroński A., *Bezpieczeństwo: Świat – Europa – Polska*, Atla 2, Wrocław 1998.
47. Kieżun W., Ciborowski L., Wołęjszo J., (red. nauk.), *Prakseologiczne aspekty zarządzania we współczesnych organizacjach publicznych: Public Menagement, tom 1*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2010.
48. Kieżun W., Wołęjszo J., Rącka I., (red. nauk.), *Prakseologia w zarządzaniu i dowodzeniu, tom 2. Skuteczność w dowodzeniu*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego, Kalisz 2016.
49. Kitler W., *Bezpieczeństwo narodowe RP. Podstawowe kategorie. Uwarunkowania. System*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2011.

50. Kitler W., *Obrona cywilna (niemilitarna) w Polsce*, Departament Wychowania i Promocji MON, Warszawa 2002.
51. Kostrzewski J., Magdzik W., Naruszewicz–Lesiuk D, (red. nauk.), *Choroby zakaźne i ich zwalczanie na ziemiach polskich w XX wieku*, Wyd. Lekarskie PZWL, 2001.
52. Kotarbiński T., *O pojęciu metody*, Wyd. PWN, Warszawa 1957.
53. Kuć M., *Kryminologia*, C.H. Beck, Warszawa 2010.
54. Lidwa. W., (red. nauk.), *Narodowy system zarządzania kryzysowego w Polsce*, Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego, Kalisz 2013.
55. Liszewski K., Najmoła D., Wiciak K., *Śledztwo finansowe: podstawy prawne i czynności policjanta służące pozbawianiu sprawców owoców przestępstwa*, *Wyd. 3 popr. I uzup.*, Wyższa Szkoła Policji, Szczytno 2008.
56. Malec J., *Przestępczość to ciekawe zjawisko. Kryminologia nieelitarna*, C.H. Beck, Warszawa 2006.
57. Marek A., *Kodeks karny. Komentarz*, *Wyd. 4*, Wolters Kluwer, Warszawa 2007.
58. Marek A., *Prawo karne*, *Wyd. 8*, C.H. Beck, Warszawa 2007.
59. Marshall G., Tabin M., (red. nauk.), *Słownik socjologii i nauk społecznych*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
60. Misiuk A., Nowakowski Z., Pomykała M., *Zarządzanie ochroną porządku i bezpieczeństwa publicznego w państwie. Wybrane prawno-organizacyjne aspekty działania Policji*, Oficyna Wydawnicza Politechniki Rzeszowskiej, Rzeszów 2005.
61. Morawski L., *Wstęp do prawoznawstwa*, Toruń 1998.
62. Mozgawa M., (red. nauk.), *Kodeks karny. Praktyczny komentarz*, Zakamycze, Kraków 2006.
63. Nowacki J., Tabor Z., *Wstęp do prawoznawstwa*, Katowice 1999.
64. Nowak T., Kozłowska J., Radzimińska M., Szymanowska A., (red. nauk.) *Oksfordzki słownik biograficzny*, Bertelsmann Media Sp. z o. o., Warszawa 1999.
65. Osierda A., Wiśniewski B., (red. nauk.), *Współpraca służb porządku publicznego z administracją rządową i samorządową*, Wyższa Szkoła Administracji, Bielsko–Biała 2008.
66. Pelc M., *Elementy metodologii badań naukowych*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2012.
67. Pieniążek A., Stefaniuk M., *Socjologia prawa*, Zakamycze, Kraków 2002.

68. Pieprzny S., *Ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego w prawie administracyjnym*, Wydawnictwo Uniwersytetu Rzeszowskiego, Rzeszów 2007.
69. Pieter J., *Ogólna metodologia pracy naukowej*, Wyd. Zakładu Narodowego im. Ossolińskich, Wrocław 1967.
70. Pietraś M., *Bezpieczeństwo ekologiczne w Europie. Studium politologiczne*, UMCS, Lublin 2000.
71. Piwowarski J., *Nauki o bezpieczeństwie. Zagadnienia elementarne. Monografia naukowa. Wydanie Drugie*, Wyższa Szkoła Bezpieczeństwa Publicznego i Indywidualnego Apeiron, Kraków 2017.
72. Pływaczewski W., Kędzińska G., (red. nauk.), *Leksykon policyjny*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 2001.
73. Pokruszyński W., *Teoretyczne aspekty bezpieczeństwa. Podręcznik akademicki*, Józefów 2010.
74. Posobiec J., Kubiński M., Rubaj T., (red. nauk.), *Obrona narodowa – obronność a zarządzanie kryzysowe*, Wydawnictwo Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego, Kalisz 2019,
75. Rathaus S.A., *Psychologia współczesna*, Gdańskie Wydawnictwo Psychologiczne, Gdańsk 2004.
76. Reber A.S., *Słownik psychologii*, Scholar, Warszawa 2000.
77. Siemaszko A., *Kogo biją, komu kradną. Przestępczość nierejestrowana w Polsce i na świecie*, Oficyna Naukowa, Warszawa 2001.
78. Sieradzki A., *Trzynastu jeźdźców Apokalipsy. Człowiek i natura w trzecim tysiącleciu*, Astrum, Wrocław 2001.
79. Sillamy N., *Słownik psychologii*, Książnica, Katowice 1998.
80. Skrobacz A., Sulowski S., (red. nauk.), *Bezpieczeństwo społeczne. Pojęcia. Uwarunkowania. Wyzwania*, Elipsa, Warszawa 2012.
81. Soroka P., *Polistrategia bezpieczeństwa zewnętrznego Polski. Ujęcie normatywne*, Oficyna Wydawniczo-Poligraficzna „Adam”, Warszawa 2006.
82. Stańczyk J., *Współczesne pojmowanie bezpieczeństwa*, Instytut Studiów Politycznych PAN, Warszawa 1996.
83. Stawnicka J., *Dialogiczny wymiar bezpieczeństwa Rzecz o polskiej Policji*, Wydawnictwo Uniwersytetu Śląskiego, Katowice 2013.
84. Stefański M., Jaworska A., *Teoria i praktyka prewencji kryminalnej*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Pomorskiej w Słupsku, Słupsk 2008.

85. Stefański M., *Uspołecznienie działań Policji jako proces kształtowania poczucia bezpieczeństwa w środowisku lokalnym. Kierunki rozwoju służb prewencyjnych w Polsce*, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Policji, Szczytno 2007.
86. Sulowski S., Brzeziński M., (red. nauk.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne państwa. Wybrane zagadnienia*, Elipsa, Warszawa 2009.
87. Szczepański J., *Elementarne pojęcia socjologii*, PWN, Warszawa 1970.
88. Szczurek T., (red. nauk.), *Zagadnienie bezpieczeństwa w problematyce charakteru narodowego Polaków*, WAT, Warszawa 2009.
89. Szewczuk W., (red. nauk.), *Słownik psychologiczny*, Wiedza Powszechna, Warszawa 1979.
90. Sztumski J., *Wstęp do metod i technik badań społecznych*, Wyd. Śląsk, Katowice 1999.
91. Szulc B., *Proces badań w naukach o obronności, Praca naukowo-badawcza, Kod pracy: II.2.24.2.*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2014.
92. Szymaniak A., (red. nauk.), *Samorząd a Policja. Kształtowanie bezpieczeństwa lokalnego*, Wydawnictwo Naukowe Instytutu Nauk Politycznych i Dziennikarstwa Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza, Poznań 2007.
93. Ściborek Z., Wiśniewski B., Kuc R.B., Dawidczyk A., *Bezpieczeństwo wewnętrzne. Podręcznik akademicki*, Wydawnictwo Adam Marszałek, Toruń 2015.
94. Turowski J., *Socjologia. Małe struktury społeczne*, Towarzystwo Naukowe KUL, Lublin 1993.
95. Tyszkiewicz L., *Kryminologia. Zarys systemu*, Uniwersytet Śląski, Katowice 1986.
96. Urban A., *Bezpieczeństwo społeczności lokalnych*, Wydawnictwa Akademickie i Profesjonalne, Warszawa 2009.
97. Widacki J., Sarnecki P., (red. nauk.), *Ustrój i organizacja Policji w Polsce oraz jej zadania w ochronie bezpieczeństwa i porządku (reformacja Policji – część I)*, Instytut Spraw Publicznych, Warszawa–Kraków 1997.
98. Wiśniewski B., Piątek Z., (red. nauk.), *Współczesny wymiar funkcjonowania Policji*, Akademia Obrony Narodowej, Warszawa 2009.
99. Wiśniewski B., Zalewski S., (red. nauk.), *Bezpieczeństwo wewnętrzne RP w ujęciu systemowym i zadań administracji publicznej*, WSA, Bielsko-Biała 2006.

100. Wiśniewski E.S., *Metodyka wojskowych badań naukowych*, Akademia Sztabu Generalnego WP, Warszawa 1990.
101. Wołęjszo J., Jakubczak R., (red. nauk.), *Obronność. Teoria i praktyka.*, Bellona, Warszawa 2013.
102. Wołęjszo J., Malasiewicz K., Prusiński N., (red. nauk.), *Prakseologia w naukach o bezpieczeństwie. Sprawność działania w zarządzaniu kryzysowym*, Wydawnictwo Naukowe Akademii Kaliskiej im. Prezydenta Stanisława Wojciechowskiego, Kalisz 2021.
103. Zaborowski J., *Prawne środki zapewnienia bezpieczeństwa i porządku publicznego*, Warszawa 1977.
104. Ziemiński Z., *Logika praktyczna*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2011.
105. Zięba R., *Instytucjonalizacja bezpieczeństwa europejskiego: koncepcje – struktury - funkcjonowanie*, Scholar, Warszawa 1999.
106. Zięba R., Bieleń S., Zając J., (red. nauk.), *Teorie i podejścia badawcze w nauce o stosunkach międzynarodowych*, Wydział Dziennikarstwa i Nauk Politycznych Uniwersytetu Warszawskiego, Warszawa 2015.
107. Zoll A., (red. nauk.), *Kodeks karny, Część ogólna, Komentarz*, Zakamycze, Kraków 2004.

b) Artykuły:

108. Bandera R., Grzywacz J., *Zagrożenia bezpieczeństwa w bankowości elektronicznej*, Zeszyty Naukowe PWSZ w Płocku, Nauki Ekonomiczne, t. XXIV, 2016.
109. Blinkiewicz A., *Co budzi największe obawy wśród Polaków*, „Życie Warszawy”, nr 104, 2006.
110. Falandysz L., *Pojęcie porządku publicznego w prawie karnym i karnoadministracyjnym*, Palestra 1969, nr 2.
111. Kersten U., *Internationaler Terrorismus*, Kriminalistik 2002, nr 1.
112. Kitler W., *Obrona narodowa III RP. Pojęcie. Organizacja. System*, Zeszyty Naukowe Akademii Obrony Narodowej (dodatek), Warszawa 2002.
113. Kubala W., *Porządek publiczny – analiza pojęcia*, „WWP” 1981, nr 3.
114. Malak K., *Bezpieczeństwo jako kategoria i zjawisko społeczne*, Piotrkowskie Zeszyty Międzynarodowe 2007, nr 2.
115. Prońko J., Wiśniewski B., *Kierowanie reagowaniem kryzysowym w sytuacjach nadzwyczajnych zagrożeń dla ludzi i środowiska*, Informator

2002, nr S (1) – wydanie specjalne, Biuro Spraw Obronnych MSWiA, Warszawa 2002.

116. Reuner M., *National Security. The Economic and environmental dimension*, Wordwatch Institute, 5/1989.
117. Sekściński A., *Bezpieczeństwo wewnętrzne w ujęciu teoretycznym. Geneza i współczesne rozumienie w naukach politycznych*, „e-Politikon” 2013, nr 6.
118. Sulowski S., *W poszukiwaniu definicji bezpieczeństwa wewnętrznego*, Przegląd Bezpieczeństwa Wewnętrznego, 2009, nr 1.
119. Tyszkiewicz L., *Kryminogeneza i sposoby jej badania*, Archiwum Kryminologii 2007-2008, T. XXIX-XXX.
120. Zaborowski J., *Administracyjno-prawne ujęcie pojęć bezpieczeństwo publiczne i porządek publiczny; niektóre uwagi w świetle unormowań prawnych 1983-1984*, „Zeszyty Naukowe ASW” 1985, nr 41.
121. Zięba R., *O tożsamości nauk o bezpieczeństwie*, Zeszyty Naukowe AON 2012, nr 1 (186).
122. Kempny M., Globalizacja, [w:] *Encyklopedia socjologii, t. I*, Oficyna Naukowa, Warszawa 1998.
123. Wierzbicki T., Ekologia, [w:] *Encyklopedia socjologii, t. I*, Oficyna Naukowa, Warszawa 1998.

c) Akty prawne:

124. *Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej*, (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z 2001 r., Nr 28, poz. 319).
125. *Ustawa z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks karny* (Dz. U. 1997, Nr 88, poz. 553, z późn. zm.).
126. *Ustawa z dnia 04 października 2018 r. o zmianie ustawy - Kodeks wykroczeń oraz niektórych innych ustaw*, (Dz. U. 2018, poz. 2077).
127. *Ustawa z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii*, (Dz. U. 2005, Nr 179, poz. 1485 z późn. zm.).
128. *Ustawa z dnia 05 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy*, (Dz. U. 2001, Nr 21, poz. 112, z późn. zm.).
129. *Ustawa z dnia 05 czerwca 1998 r. o samorządzie województwa*, (Dz. U. 1998, Nr 91, poz. 576, z późn. zm.).
130. *Ustawa z dnia 05 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym*, (Dz. U. 1998, Nr 91, poz. 578, z późn. zm.).

131. *Ustawa z dnia 08 marca 1990 r. o samorządzie gminnym*, (Dz. U. 1990, Nr 16, poz. 95, z późn. zm.).
132. *Ustawa z dnia 29 sierpnia 1997 r. o strażach gminnych*, (Dz. U. 1997, Nr 123, poz. 779, z późn. zm.).
133. *Ustawa z dnia 08 września 2006 r. o Państwowym Ratownictwie Medycznym*, (Dz. U. 2006, Nr 191, poz. 1410, z późn. zm.).
134. *Ustawa z dnia 14 marca 1985 r. o Państwowej Inspekcji Sanitarnej*, (Dz. U. 1985, Nr 12, poz. 49, z późn. zm.).
135. *Ustawa z dnia 29 stycznia 2004 r. o Inspekcji Weterynaryjnej*, (Dz. U. 2004, Nr 33, poz. 287, z późn. zm.).
136. *Ustawa z dnia 07 lipca 1994 r. Prawo budowlane*, (Dz. U. 1994, Nr 89, poz. 414, z późn. zm.).
137. *Ustawa z dnia 18 sierpnia 2011 r. o bezpieczeństwie osób przebywających na terenach wodnych*, (Dz. U. 2011, Nr 208, poz. 1240, z późn. zm.).
138. *Ustawa z dnia 25 czerwca 2010 r. o sporcie*, (Dz. U. 2010, Nr 127, poz. 857, z późn. zm.).
139. *Ustawa z dnia 09 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym*, (Dz. U. 2006, Nr 104, poz. 708, z późn. zm.).
140. *Ustawa z dnia 06 czerwca 1997 r. Kodeks postępowania karnego*, (Dz. U. 1997, Nr 89, poz. 555 z późn. zm.).
141. *Ustawa z dnia 26 października 1982 r. o postępowaniu w sprawach nieletnich*, (Dz. U. 1982, Nr 35, poz. 228, z późn. zm.).
142. *Ustawa z dnia 28 stycznia 2016 r. Prawo o prokuraturze*, (Dz. U. 2016, poz. 177 z późn. zm.).
143. *Ustawa z dnia 06 kwietnia 1990 r. o Policji*, (Dz. U. 1990, Nr 30, poz. 179, z późn. zm.).
144. *Ustawa z dnia 24 sierpnia 1991 r. o Państwowej Straży Pożarnej*, (Dz. U. 1991, Nr 88, poz. 400, z późn. zm.).
145. *Ustawa z dnia 29 czerwca 1995 r. o statystyce publicznej*, (Dz. U. 1995 Nr 88, poz. 439, z późn. zm.).
146. *Rozporządzenie Rady Ministrów z 23 lutego 2010 r. w sprawie nadawania przydziałów organizacyjno-mobilizacyjnych do jednostek zmilitaryzowanych*, (Dz. U. 2010, Nr 41, poz. 234).
147. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 09 listopada 2012 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2013*, (Dz. U. 2012, poz. 1391).

148. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 24 czerwca 2013 r. zmieniające rozporządzenie w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2013*, (Dz. U. 2013, poz. 844).
149. *Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 09 sierpnia 2013 r. w sprawie programu badań statystycznych statystyki publicznej na rok 2014*, (Dz. U. 2013, poz. 1159).
150. *Zarządzenie nr 30 Komendanta Głównego Policji z dnia 16 grudnia 2013 r. w sprawie funkcjonowania organizacji hierarchicznej w Policji*, (Dz. Urz. KGP z 2013 r., poz. 99).
151. *Zarządzenie nr 350 Komendanta Głównego Policji z dnia 01 lipca.2003 r. w sprawie zbierania, gromadzenia, przetwarzania i opracowywania danych statystycznych o przestępczości oraz zamachach samobójczych i wypadkach tonięcia*, (Dz. Urz. KGP z 2003 r. Nr 14, poz. 74 z późn. zm.).
152. *Zarządzenie nr 5 Komendanta Głównego Policji z dnia 31 stycznia 2013 r. uchylające zarządzenie w sprawie zbierania, gromadzenia, przetwarzania i opracowywania danych statystycznych o przestępczości oraz zamachach samobójczych i wypadkach tonięcia*, (Dz. Urz. KGP z 2013 r., poz. 16).
153. *Zarządzenie nr 70 Komendanta Głównego Policji z dnia 02 grudnia 2019 r. w sprawie Krajowego Systemu Informacyjnego Policji*, (Dz. Urz. KGP z 2019 r. , poz. 114).
154. *Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 21 września.2015 r. sygn. K 28/13*, <http://isap.sejm.gov.pl/isap.nsf/download.xsp/WDU20150001539/T/D20151539TK.pdf>, [dostęp: 06.05.2021].

d) Notografie:

155. Celej P., *IRA: Zamach na lorda Luisa Mountbattena oraz zamach w Warrenpoint*, <http://strefahistorii.pl/article/4638-ira-zamach-na-lorda-louisa-mountbattena-oraz-zamach-w-warrenpoint>, [dostęp: 04.05.2021].
156. Kłosińska K., <https://sjp.pwn.pl/poradnia/haslo/Bezpieczny;16837.html>, [dostęp: 26.04.2021].
157. Liżyńska K., *Z problematyki czynów przepołowionych*, [w:] *Nowa kodyfikacja prawa karnego, Tom XXIX, AUWr No3510*, Wrocław 2013, s. 253, https://repozytorium.uni.wroc.pl/Content/118701/PDF/15_Lizynska_K_Z_pr oblematyki_czynow_przepolowionych.pdf, [dostęp: 16.06.2021].

158. Maj Z., *Warto rozważyć zmiany w finansowaniu policji*, <https://www.rdc.pl/informacje/maj-warto-rozwazyc-zmiany-w-finansowaniu-policji/>, [dostęp: 29.11.2020].
159. Rudnicka M., *Ogólna charakterystyka Policji jako formacji uzbrojonej i umundurowanej oraz jej wielowymiarowość*, desecuritate.uph.edu.pl, Nr 2/2016, file:///C:/Users/user/Downloads/De_Securitate_13_Rudnicka.pdf., [dostęp: 04.10.2021].
160. Siemaszko A., Jankowski M., *Praca dochodzeniowo-śledcza policji w opinii prokuratorów*, Instytut Wymiaru Sprawiedliwości, Warszawa 2017, https://iws.gov.pl/wp-content/uploads/2018/08/IWS_Siemaszko-A.-Jankowski-M._Policja-ost1.pdf, [dostęp: 29.11.2020].
161. Wiatrzyk A., <https://szczepienia.pzh.gov.pl/ciekawostki/historia-szczepien-w-pigulce/>, [dostęp: 01.05.2021].
162. Wójcik S., Makaruk K., *Seksting wśród polskiej młodzieży. Wyniki badania ilościowego*, Fundacja Dzieci Niczyje, Warszawa 2014, https://fdds.pl/_Resources/Persistent/c/c/8/f/cc8fee410093693294ae8b7fbf39b2c0d9322b41/Wojcik_Makaruk_Seksting_wsrod_polskiej_mlodziemy.pdf [dostęp: 04.05.2021].
163. Zagrożenie, [w:] *Słownik języka polskiego PWN*, <https://sjp.pwn.pl/>, [dostęp: 26.04.2021].
164. Biuro Bezpieczeństwa Narodowego. *Kierowanie bezpieczeństwem narodowym*, <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/system-bezpieczenstwa-n/kierowanie-bezpieczenst/5975,Kierowanie-bezpieczenstwem-narodowym.html>, [dostęp: 19.02.2021].
165. Biuro Bezpieczeństwa Narodowego. *Potencjał ochronny*, <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/system-bezpieczenstwa-n/bezpieczenstwo-publiczn/5977,Potencjal-ochronny.html>, [dostęp: 15.04.2021].
166. *(Mini)słownik BBN*, <https://www.bbn.gov.pl/pl/bezpieczenstwo-narodowe/minislownik-bbn-propozy/6035,MINISLOWNIK-BBN-Propozycje-nowych-terminow-z-dziedziny-bezpieczenstwa.html>, [dostęp: 09.04.2021].
167. Strategia Bezpieczeństwa Narodowego Rzeczypospolitej Polskiej 2020, https://www.bbn.gov.pl/ftp/dokumenty/Strategia_Bezpieczenstwa_Narodowego_RP_2020.pdf, [dostęp: 15.04.2021].
168. O Policji. *Stan zatrudnienia na dzień 01 stycznia 2019 r.*, <https://info.policja.pl/inf/organizacja/stan-zatrudnienia/49216,Stan-zatrudnienia-na-dzien-1-stycznia-2019-roku.html>, [dostęp: 29.11.2020].

169. *Plan działalności Komendanta Głównego Policji na rok 2020*, <http://bip.kgp.policja.gov.pl/kgp/kontrola-zarzadcza/28277,Plan-dzialalnosci-Komendanta-Glownego-Policji.html>, [dostęp: 29.11.2020].
170. *Dane kadrowe Policji*, <https://dane.gov.pl/pl/dataset/540,dane-kadrowe-policji>, [dostęp: 29.11.2020].
171. *Przestępstwa z 7 wybranych kategorii. Uwagi i definicje*. <https://statystyka.policja.pl/st/przestepstwa-ogolem/przestepstwa-kryminalne/7-wybranych-kategorii-p/122289,Przestepstwa-z-7-wybranych-kategorii.html>, [dostęp: 13.05.2021].
172. *Zabójstwo*, <https://statystyka.policja.pl/st/przestepstwa-ogolem/przestepstwa-kryminalne/zabojstwo/64003,Zabojstwo.html>, [dostęp: 29.11.2020].
173. <https://statystyka.policja.pl/st/przestepstwa-ogolem/przestepstwa-kryminalne/7-wybranych-kategorii-p/122289,Przestepstwa-z-7-wybranych-kategorii.html>, [dostęp: 29.11.2020].
174. CBOS, *Komunikat z badań nr 72/2019*, https://cbos.pl/SPISKOM.POL/2019/K_072_19.PDF, [dostęp: 29.11.2020].
175. *Priorytety Komendanta Głównego Policji na lata 2016-2018. Okres obowiązywania Priorytetów na lata 2016–2018 został przedłużony do 2020 r.*, <http://bip.kgp.policja.gov.pl/kgp/priorytety-kgp/22565,Priorytety-Komendanta-Glownego-Policji-na-lata-2016-2018-okres-obowiazywania-do-.html>, [dostęp: 27.04.2021].
176. <https://demografia.stat.gov.pl/BazaDemografia/CustomSelectData.aspx?s=ud&y=2020&t=00/30>, [dostęp: 15.06.2021].
177. *Statystyczne vademecum samorządowca*, <https://stat.gov.pl/statystyka-regionalna/statystyczne-vademecum-samorzadowca/>, [dostęp: 19.05.2021].
178. University of California Libraries, Newton's Principia. The mathematical principles of natural philosophy, New-York: Published by Daniel Adee, 1846, http://redlightrobber.com/red/links_pdf/Isaac-Newton-Principia-English-1846.pdf, [dostęp: 06.04.2021].
179. https://www.google.com/search?q=pandemia+sars+covid+statystyki&ei=sUuJYJraJKSrrgTa4IGwCw&oq=pandemia+sars+covid+statystyki&gs_lcp=Cgnd3Mtd2l6EAMyCAghEBYQHRAeOgUIABCwAzoJCAAQsAMQCBAeOgIIADoGCAAQFhAeOggIABAWEAoQHjoFCCEQkgNQgpoYWMcNGGCYuxh oAnAAeAGAAcIPiAHfIZIBDTIuNS40LTIuMS44LTGYAQCgAQGqAQdnd3Mtd2l6yAEKwAEB&sclient=gws-

- wiz&ved=0ahUKEwja9vq576DwAhWkiYsKHVpwALYQ4dUDCA4&uact=5,
[dostęp: 18.05.2022].
180. <https://www.worldometers.info/pl/>, [dostęp: 30.04.2021].
181. <https://bdl.stat.gov.pl/BDL/dane/podgrup/tablica>, [dostęp: 20.10.2021].
182. <https://pracownik.kul.pl/files/12167/public/wnioskowanie/tabliceZebrane.pdf>,
[dostęp: 20.10.2021].
183. The Vaccine Timeline, <https://www.publichealth.org/public-awareness/understanding-vaccines/>, [dostęp: 01.05.2021].
184. <https://www.google.com/search?q=statystyki+covid&oq=statystyki&aqs=chrome.0.0i433j69i57j0i131i433j0l3j69i61.4991j0j7&sourceid=chrome&ie=UTF-8>, [dostęp: 30.04.2021].
185. Special Eurobarometer 423, "Cyber security - report",
http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/ebs/ebs_423_en.pdf,
[dostęp: 04.05.2021].

e) Inne:

186. Biuletyny statystyczne Komendy Wojewódzkiej Policji w Poznaniu z lat 2010-2020.
187. Dane na temat darowizn przekazane przez Komendanta Powiatowego Policji w Pleszewie podinsp. Tomasza Mimiera.
188. Pismo Pr.062.14.2021.TS Komendanta Wojewódzkiego Policji w Poznaniu z dnia 18.11.2021 r. wraz z załącznikiem zawierającym:
- katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: kradzież cudzej rzeczy,
  - katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: kradzież z włamaniem,
  - katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu,
  - katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: uszkodzenie rzeczy,
  - katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: przestępstwa rozbójnicze,
  - katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: bójka i pobicie,
  - katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: uszczerbek na zdrowiu,

- katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: 7 wybranych kategorii przestępstw,
- katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: przestępstwa kryminalne,
- katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: przestępstwa narkotykowe,
- katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: przestępstwa gospodarcze,
- katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: przestępstwa korupcyjne,
- katalog przestępstw zaliczanych w KSiP do kategorii: przestępstwa ogółem.

SPIS WYKRESÓW

Wykres 1: Podział respondentów ze względu na miejsce zamieszkania.....	36
Wykres 2: Podział respondentów ze względu na wiek.....	37
Wykres 3: Podział respondentów ze względu na wykształcenie	38
Wykres 4: Podział respondentów ze względu na płeć.....	39
Wykres 5: Percepcja pojęć: "bezpieczeństwo" i "poczucie bezpieczeństwa"	100
Wykres 6: Ocena stanu bezpieczeństwa powiatu pleszewskiego	104
Wykres 7: Ocena stanu bezpieczeństwa w miejscowości zamieszkania.....	105
Wykres 8: Ocena poczucia bezpieczeństwa w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania w porze dziennej	106
Wykres 9: Ocena poczucia bezpieczeństwa w najbliższej okolicy miejsca zamieszkania w porze nocnej	107
Wykres 10: Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: kradzież cudzej rzeczy	108
Wykres 11: Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: kradzież z włamaniem	109
Wykres 12: Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: kradzież samochodu.....	110
Wykres 13: Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: uszkodzenie mienia	111
Wykres 14: Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: bójka i pobicie	112
Wykres 15: Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: uszczerbek na zdrowiu.....	113
Wykres 16: Świadomość w zakresie rozmiaru przestępczości w kategorii: przestępstwa rozbójnicze	114
Wykres 17: Świadomość występowania na terenie powiatu pleszewskiego miejsc szczególnie zagrożonych przestępczością	115
Wykres 18: Skala wiktymizacji ankietowanych.....	117
Wykres 19: Kategorie przestępstw popełnionych na szkodę ankietowanych	118

Wykres 20: Rozmiar „ciemnej liczby przestępstw” na terenie powiatu pleszewskiego	119
Wykres 21: Skala wiktymizacji członków rodzin i znajomych ankietowanych.....	120
Wykres 22: Kategorie przestępstw popełnionych na szkodę członków rodzin i znajomych ankietowanych.....	121
Wykres 23: Poczucie zagrożenia przestępczością z kategorii: kradzież cudzej rzeczy	122
Wykres 24: Poczucie zagrożenia przestępczością z kategorii: kradzież z włamaniem	123
Wykres 25: Poczucie zagrożenia przestępczością z kategorii: kradzież samochodu	124
Wykres 26: Poczucie zagrożenia przestępczością z kategorii: uszkodzenie rzeczy..	125
Wykres 27: Poczucie zagrożenia przestępczością w kategoriach: bójka i pobicie oraz uszkodzenie ciała	126
Wykres 28: Poczucie zagrożenia przestępczością z kategorii: przestępstwa rozbójnicze	127
Wykres 29: Poczucie zagrożenia innymi kategoriami przestępstw	128
Wykres 30: Poczucie współodpowiedzialności za zwalczanie przestępczości	129
Wykres 31: Zaufanie do sprawności działania lokalnej policji w zakresie wykrywania sprawców przestępstw/zwalczania przestępczości.....	130
Wykres 32: Zaufanie do sprawności działania lokalnej policji w zakresie ograniczania przestępczości	131
Wykres 33: Średnia roczna ludność powiatu pleszewskiego na tle średniej rocznej ludności województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020	168
Wykres 34: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020 w kategorii: kradzież cudzej rzeczy.....	171
Wykres 35: Przestępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież cudzej rzeczy.....	173
Wykres 36: Wykrywalność przestępstw na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież cudzej rzeczy	175
Wykres 37: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego	

w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież z włamaniem.....	177
Wykres 38: Przesłępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież z włamaniem.....	179
Wykres 39: Wykrywalność przestępstw na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież z włamaniem	181
Wykres 40: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu	183
Wykres 41: Przesłępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu	185
Wykres 42: Wykrywalność na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu.....	187
Wykres 43: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszkodzenie rzeczy	189
Wykres 44: Przesłępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszkodzenie rzeczy	191
Wykres 45: Wykrywalność przestępstw na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszkodzenie rzeczy	193
Wykres 46: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa rozbójnicze.....	197
Wykres 47: Przesłępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa rozbójnicze.....	199
Wykres 48: Wykrywalność na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa rozbójnicze	201
Wykres 49: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: bójka i pobicie	204
Wykres 50: Przesłępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: bójka i pobicie	206
Wykres 51: Wykrywalność na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: bójka i pobicie	208

Wykres 52: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszczerbek na zdrowiu	210
Wykres 53: Przepiępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszczerbek na zdrowiu	212
Wykres 54: Wykrywalnořć na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszczerbek na zdrowiu.....	214
Wykres 55: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w 7 wybranych kategoriach przestępstw.....	215
Wykres 56: Przepiępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w 7 wybranych kategoriach przestępstw.....	218
Wykres 57: Wykrywalnořć na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w 7 wybranych kategoriach przestępstw	220
Wykres 58: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa kryminalne	222
Wykres 59: Przepiępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa kryminalne	224
Wykres 60: Wykrywalnořć na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa kryminalne.....	226
Wykres 61: Łączna waga narkotyków (w gramach) zabezpieczonych na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2016-2020	228
Wykres 62: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa narkotykowe.....	230
Wykres 63: Przepiępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa narkotykowe.....	232
Wykres 64: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa gospodarcze	236
Wykres 65: Przepiępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa gospodarcze	238
Wykres 66: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa korupcyjne	242
Wykres 67: Przepiępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa korupcyjne	244

Wykres 68: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, we wszystkich kategoriach przestępstw.....	246
Wykres 69: Przestępstwa stwierdzone na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020, we wszystkich kategoriach przestępstw.....	248
Wykres 70: Wykrywalność ogólna na terenie powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, we wszystkich kategoriach przestępstw	250
Wykres 71: Podejrzani zarejestrowani na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020	252
Wykres 72: Podejrzani - tymczasowo aresztowani na terenie powiatu pleszewskiego w latach 2010-2020	256
Wykres 73: Średnia roczna liczba wszczęć postępowań przygotowawczych po uwzględnieniu „ciemnej liczby przestępstw” powiatu pleszewskiego	264
Wykres 74: Ocena mieszkańców gmin: Pleszew i Gołuchów dotycząca współpracy straży miejskiej/gminnej z lokalną policją, w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości.....	286
Wykres 75: Ocena współpracy państwowej straży pożarnej z lokalną policją w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości.....	287
Wykres 76: Ocena współpracy ochotniczej straży pożarnej z lokalną policją w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości.....	288
Wykres 77: Ocena współpracy samorządów gminnych i miejskich z lokalną policją w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości.....	289
Wykres 78: Ocena współpracy samorządu powiatowego z lokalną policją w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości.....	290

SPIS RYSUNKÓW

Rysunek 1. Hierarchia potrzeb Maslowa.....	42
Rysunek 2. Cztery stany bezpieczeństwa według Daniela Freida.....	63
Rysunek 3. Policja i państwowa straż pożarna w systemie bezpieczeństwa narodowego.....	72
Rysunek 4. Schemat wzajemnych relacji i poszczególnych ujęć przestępczości.....	151
Rysunek 5. Rozmiary zjawiska przestępczości w różnych fazach procesu definiowania (kwalifikowania) zdarzeń społecznych jako przestępstwa.....	155

SPIS TABEL

Tabela 1: Ludność powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020.....	35
Tabela 2: Zestawienie zbiorcze parametrów charakteryzujących bezpieczeństwo mieszkańców powiatu pleszewskiego.....	136
Tabela 3: Świadomość występowania na terenie powiatu pleszewskiego miejsc szczególnie zagrożonych przestępczością	138
Tabela 4: Skala wiktymizacji mieszkańców powiatu pleszewskiego	139
Tabela 5: Zestawienie rodzajów przestępstw popełnianych na szkodę mieszkańców powiatu pleszewskiego.....	140
Tabela 6: Rozmiar „ciemnej liczby przestępstw” na terenie powiatu pleszewskiego.	141
Tabela 7: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież cudzej rzeczy	172
Tabela 8: Przestępstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież cudzej rzeczy.....	174
Tabela 9: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010- 2020, w kategorii: kradzież z włamaniem.....	178
Tabela 10: Przestępstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież z włamaniem.....	180
Tabela 11: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu.....	184
Tabela 12: Przestępstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: kradzież i kradzież z włamaniem samochodu	186
Tabela 13: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszkodzenie rzeczy.....	190
Tabela 14: Przestępstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszkodzenie rzeczy	192
Tabela 15: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przestępstwa rozbójnicze	198

Tabela 16: Przepęstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przepęstwa rozbójnicze.....	200
Tabela 17: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: bójka i pobicie	205
Tabela 18: Przepęstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: bójka i pobicie.....	207
Tabela 19: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszczerbek na zdrowiu.....	211
Tabela 20: Przepęstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: uszczerbek na zdrowiu	213
Tabela 21: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w 7 wybranych kategoriach przepęstw	217
Tabela 22: Przepęstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w 7 wybranych kategoriach przepęstw.....	219
Tabela 23: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przepęstwa kryminalne.....	223
Tabela 24: Przepęstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przepęstwa kryminalne	225
Tabela 25: Łączna waga zabezpieczonych narkotyków (w gramach) na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2016-2020	229
Tabela 26: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przepęstwa narkotykowe	231
Tabela 27: Przepęstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przepęstwa narkotykowe.....	233
Tabela 28: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przepęstwa gospodarcze.....	237
Tabela 29: Przepęstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przepęstwa gospodarcze	239
Tabela 30: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przepęstwa korupcyjne.....	243
Tabela 31: Przepęstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, w kategorii: przepęstwa korupcyjne	245

Tabela 32: Postępowania przygotowawcze wszczęte na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, we wszystkich kategoriach przestępstw	247
Tabela 33: Przestępstwa stwierdzone na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020, we wszystkich kategoriach przestępstw.....	249
Tabela 34: Podejrzani zarejestrowani na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020	253
Tabela 35: Podejrzani - tymczasowo aresztowani na terenie województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020	257
Tabela 36: Zestawienie zbiorcze zmiennych charakteryzujących rozmiar przestępczości powiatu pleszewskiego i województwa wielkopolskiego w latach 2010-2020.....	262
Tabela 37: Zestawienie zbiorcze ocen dorosłych mieszkańców powiatu pleszewskiego dotyczących współpracy lokalnych podmiotów współodpowiedzialnych za bezpieczeństwo z Komendą Powiatową Policji w Pleszewie, w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości.....	301
Tabela 38: Wykrywalność zabójstw w Polsce w latach 1999–2019	322
Tabela 39: Wykrywalność w 7 wybranych przestępstwach kryminalnych w Polsce w latach 1999-2019	324

WYKAZ SKRÓTÓW I AKRONIMÓW

AIDS – ang. Acquired Immune Deficiency Syndrome – Zespół nabytego niedoboru odporności,

BBN – Biuro Bezpieczeństwa Narodowego,

BDO - Baza danych o produktach i opakowaniach oraz o gospodarce odpadami,

BIM Rejestry – Bezpieczeństwo Imprez Masowych „Rejestry”,

CBA – Centralne Biuro Antykorupcyjne,

CBŚP – Centralne Biuro Śledcze Policji,

CEWiUP - Centralna Ewidencja Wydanych i Unieważnionych Paszportów,

Covid-19 – ang. corona-virus-disease 2019 r., koronawirus 2019 r.,

DNA – ang. deoxyribonucleic acid – kwas deoksyrybonukleinowy,

EIS – ang. Europol Information System, System Informacyjny Agencji Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania,

ETA – bask. Euskadi Ta Askatasuna – Baskonia i Wolność,

EUCARIS - ang. European Car and Driving License Information System - Europejskiego Systemu Informacji o Pojazdach i Prawach Jazdy,

EUROPOL ang. (nazwa własna) European Police Office – Agencja Unii Europejskiej ds. Współpracy Organów Ścigania,

GOPR – Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe,

GOTiS – Gołuchowski Ośrodek Turystyki i Sportu,

GUS – Główny Urząd Statystyczny,

HIV – ang. Human Immunodeficiency Virus – Ludzki wirus upośledzenia odporności,

INTERPOL – ang.(nazwa własna) International Criminal Police Organization - Międzynarodowa Organizacja Policji Kryminalnej,

IRA – ang. Irish Republican Army – Irlandzka Armia Republikańska,

K.c. – Kodeks cywilny,

K.k. – Kodeks karny,

K.p.k. – Kodeks postępowania karnego,
KPP – Komenda Powiatowa Policji,
KGP – Komendant Główny Policji i Komenda Główna Policji,
KRS – Krajowy Rejestr Sądowy,
KSIP – Krajowy System Informacyjny Policji,
KSRG – Krajowy System Ratowniczo-Gaśniczy,
K.w. – Kodeks wykroczeń,
KWP – Komenda Wojewódzka Policji,
LOK – Liga Obrony Kraju,
MDA – Metylenodioksyamfetamina,
MDEA – 3,4 Metylenodioksy-N-etyloamfetamina,
MDMA – Metylenodioksymetamfetamina
MO – Milicja Obywatelska,
MPPC - System Monitoringu Pracy i Pobytu w celach zarobkowych Cudzoziemców na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej,
MRG – Mały ruch graniczny,
NATO – ang. North Atlantic Treaty Organization – Organizacja Traktatu Północnoatlantyckiego
nn sprawca – nieznany sprawca,
Noe.NET lub Osadzony - Centralna Baza Danych Osób Pozbawionych Wolności,
OSP – Ochotnicza Straż Pożarna,
PE – Parlament Europejski,
PESEL – Powszechny Elektroniczny System Ewidencji Ludności,
PRIM – Policyjny Rejestr Imprez Masowych,
PRL – Polska Rzeczpospolita Ludowa,
PSP – Państwowa Straż Pożarna,
PSSP TEMIDA – Policyjny System Statystyki Przeszłości „Temida”,

Po – Przeszypczosć osądzona,

Pr – Przeszypczosć rzeczywista,

Ps – Przeszypczosć stwierdzona,

Pu – Przeszypczosć ujawniona,

RDO – Rejestr Dowodów Osobistych,

REJA24 - Rejestr jachtów i innych jednostek pływających o długości do 24 m.,

RP – Rzeczpospolita Polska,

RSPTS – Rejestr Sprawców Przeszypstw na Tle Seksualnym,

SAD – ang. stolen administrative documents - Baza Skradzionych Dokumentów Administracyjnych,

SARS COV-2 – ang. severe acute respiratory syndrome coronavirus-2 – Drugi koronawirus ciężkiego ostrego zespołu oddechowego,

SEWiK – System Ewidencji Wypadków i Kolidzji,

SIS – System Informacyjny Schengen,

SLTD – ang. stolen and lost travel documents - Baza Skradzionych Dokumentów Podrózy,

SM – Straż Miejska,

SMV – ang. stolen motor vehicles - Baza Skradzionych Pojazdów Silnikowych,

SOK – Służba Ochrony Kolei,

SPP – System Poszukiwawczy Policji,

SWD – System Wspomagania Dowodzenia,

SWP – System Wyszukiwawczy Policji,

UE – Unia Europejska,

USA – ang. United States of America – Stany Zjednoczone Ameryki Północnej,

WHO – ang. World Health Organization – Światowa Organizacja Zdrowia,

WOPR – Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe,

Wzw – Wirusowe zapalenie wątroby,

VIS – ang. Visa Information System - Wizowy System Informacyjny,

ZSE SG – Zintegrowany System Ewidencji Straży Granicznej,

ZAŁĄCZNIKI

1. Kwestionariusz ankiety wraz z zestawieniem zbiorczym uzyskanych odpowiedzi.

Akademia Kaliska

Instytut Nauk o Bezpieczeństwie

KWESTIONARIUSZ ANKIETY

Szanowna Pani/ Szanowny Panie,

Nazywam się Roman Pisarski. Jestem wieloletnim praktykiem bezpieczeństwa wewnętrznego, w tym szczególnie bezpieczeństwa społeczności lokalnej. Obecnie zajmuję się badaniami naukowymi w ramach dziedziny nauk społecznych – dyscypliny nauki o bezpieczeństwie.

Przedmiotem moich badań, jest wpływ przestępczości lokalnej na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego.

Uprzejmie proszę o udzielenie szczerych odpowiedzi na pytania niniejszej ankiety, wierząc iż dane uzyskane na jej podstawie posłużą do usprawnienia działań instytucji i służb powiatowych, miejskich i gminnych oraz dostosowania ich do potrzeb i oczekiwań mieszkańców wszystkich gmin powiatu pleszewskiego.

Jednocześnie pragnę zapewnić, że ankieta jest anonimowa, a uzyskane informacje i dane zbierane w metryczce, dotyczące płci, wieku, miejsca zamieszkania oraz wykształcenia, będą wykorzystane wyłącznie do analizy statystycznej przeprowadzonych badań.

Z góry dziękuję za czas poświęcony na udział w przedmiotowych badaniach.

Poza dwoma pierwszymi pytaniami otwartymi, ankieta ma charakter jednokrotnego wyboru.

1. Co Pana/i/ zdaniem oznacza termin „bezpieczeństwo”?

- „stan faktyczny, w którym jednostka lub grupa pozbawione są zagrożenia uszczerbku na zdrowiu lub uszczerbku mienia posiadanego”,
- „gdy nic nie zagraża jednostce czy też społeczeństwu, bez względu na to co one sądzą i czują”,
- „to stan, który daje odczucie-poczucie pewności w otaczającym świecie”,
- „to stan, w którym brak zagrożeń dla zdrowia, życia oraz utraty dóbr materialnych”,
- „oznacza, że człowiek czuje się dobrze i nie odczuwa żadnych zagrożeń”,
- „stan, który daje poczucie pewności, niezagrożenia, spokoju. Odnacza się brakiem ryzyka”,
- „stan w którym nie czujemy zagrożenia życia zdrowia własnego i bliskich”,
- „to stan, w którym nie odczuwam zagrożenia”,
- „brak zagrożeń, niezawodność służb chroniących społeczeństwo, stabilność”
- „oznacza pieczę, nadzór, kontrolę oraz dbałość przez organy państwowe nad społeczeństwem, brak zagrożeń, zapewnienie spokojnego życia”,
- „...termin ten powinien być interpretowany bardzo szeroko. Nie chodzi tylko o życie, zdrowie, porządek publiczny czy mienie ale również aspekty społeczne, ekonomiczne, ekologiczne. Stanowi z pewnością jedną z najważniejszych potrzeb człowieka”,
- „poczucie pewności”,
- „Murem za polskim mundurem, ochrona granic RP, miejscowości itp., przestrzeganie przepisów drogowych, udzielanie pierwszej pomocy”,
- „bezpieczna gmina, miasto – brak zagrożeń”,
- „...jest określeniem bardzo pojemnym, obejmuje nie tylko stan zagrożenia życia i zdrowia ale również innych dziedzin życia, ochrony zdrowia, bezpieczeństwa ekologicznego, spokoju i bezpieczeństwa publicznego”
- „stan, w którym nie odczuwamy zagrożeń działaniami niepożądanymi”,
- „poczucie pewności braku zagrożeń”,
- „odczucie braku zagrożeń”
- „spokój, brak zagrożenia”,
- „to zapewnienie odpowiednich warunków do czucia się swobodnie, bez obawy zagrożenia życia”,
- „brak zagrożenia”,

- „jest to stan, w którym nie zagrażają nam żadne antagonizmy natury zewnętrznej i wewnętrznej”,
- „...to brak zagrożenia”,
- „to stan, w którym nie jesteśmy narażeni na żadne niebezpieczeństwa, zagrożenia”,
- „...stan niezagrożenia, spokoju, pewności. Życie bez zagrożenia, niczym nie zakłócone”,
- „to poczucie pewności, nie czujemy zagrożenia”,
- „...oznacza stabilność, brak zagrożenia”,
- „stan, w którym nie odczuwa się zagrożenia”,
- „poczucie pewności i gwarancja jego zachowania”,
- „pewność siebie, niezależność”,
- „poczucie pewności, przewidywalność zachowań”,
- „to poczucie pewności, spokoju, swobody”,
- „to stan, w którym każdy z obywateli, w każdej chwili, w każdym miejscu nie odczuwa zagrożenia – czuje się bezpieczny”,
- „gdy nic nie zagraża mi i moim bliskim”,
- „swoboda w możliwości poruszania się, że nikt nie zaatakuje mnie, nie zrobi krzywdy”,
- „poczucie komfortu, braku lęku o zdrowie i życie swoje i bliskich”,
- „brak występowania zagrożenia”,
- „stan, w którym instytucje i ludzie są w stanie zapewnić bezpieczeństwo”,
- „to stan niezagrożenia co do kwestii zapewnienia własnych potrzeb”,
- „brak zagrożeń”,
- „stan spokoju, pewności”,
- „spokój”,
- „to wszelkiego rodzaju działania państwa stwarzające przepisy prawa mające zapewnić bezpieczeństwo obywateli na każdym poziomie życia”,
- „spokój, brak zagrożenia suwerenności”,
- brak zagrożeń, nieograniczona swoboda działania i poruszania się po okolicy bliższej i dalszej”,
- „to stan, w którym człowiek czuje się bezpiecznie, nie odczuwa zagrożenia”,
- „jest to stan pewności i spokoju, stabilności”,
- „stan poczucia spokoju, braku zagrożenia”,
- „poczucie stabilności i zrozumienia, brak obaw”,

- „spokój, zaufanie”,
- „...oznacza nie występowanie żadnych zagrożeń”,
- „...poczucie pewności, stan w którym nie odczuwa się zagrożenia”,
- to uczucie braku zagrożenia, poczucia bezpieczeństwa przed niebezpieczeństwami”,
- „jest to stan, w którym jednostka, grupa społeczna nie odczuwa zagrożenia”,
- „brak czynników zagrażających mojemu zdrowiu lub życiu, bądź zabezpieczenie przed nimi”,
- „ochrona zdrowia”,
- „to stan, w którym możemy czuć się pewnie”,
- „oznacza spokój, brak powinności ochrony siebie i innych”,
- „brak odczucia zagrożenia ze strony otoczenia”,
- „brak strachu gdy chodzi się po ulicach miasta”,
- „jest to brak poczucia zagrożenia oraz odpowiednie kroki zapobiegawcze”,
- „stan czucia się bezpiecznie we własnym otoczeniu”,
- „stan gdy jest się pewnym braku zagrożeń”,
- „stan gdy jest się pewnym o braku zagrożenia lub gdy mamy gwarancję ochrony”,
- „zapewnienie odpowiednich środków w celu ochrony osób znajdujących się w danym terenie”,
- „to stan, w którym czujemy się stabilnie i jesteśmy i jesteśmy pewni, że nic nam się nie stanie, to miejsce, w którym czujemy się spokojnie”,
- „to stan, w którym czujemy się stabilnie, jak jestem w towarzystwie osób, które nie zrobią mi krzywdy”,
- „to posiadanie rodziny i osób, które zawsze pomogą w trudnej chwili, dach nad głową i jedzenie”,
- „brak zagrożenia”,
- „spokojne życie”,
- „brak przejawów agresji wobec mnie i moich bliskich”,
- „oznacza, że czujemy się dobrze i nic nam nie zagraża w danym otoczeniu”,
- „ogólny wskaźnik przestępczości, im niższy tym wyższe jest bezpieczeństwo”,
- „...jest to ogólny poziom przestępczości, im jest on niższy tym wyższe jest bezpieczeństwo”,
- „jest to określenie, które mówi o niezagrażeniu życia człowieka przez różne czynniki”,
- „brak zagrożenia”,

- „zapewnienie przez władze, policję, służby miejskie wolnego od przestępstw miejsca zamieszkania”,
- „brak zagrożenia”,
- „stan dający poczucie pewności i gwarancje jego zachowania”,
- „...jest wtedy gdy czujemy się komfortowo i człowiek nie boi się o siebie i swoich bliskich”,
- „oznacza brak zagrożenia dla życia i zdrowia człowieka”,
- „brak zagrożenia”,
- „stan dający poczucie pewności i gwarancję jego zachowania”,
- „brak zagrożeń związanych ze zdrowiem, życiem, bezpieczeństwem swoim i mojej rodziny”,
- „to termin ogólny dotyczący ogólnie rozumianego bezpieczeństwa osób i mienia”,
- „zaufanie, spokój”,
- „to stabilizacja życiowa oraz gwarancja zapewnienia podstawowych potrzeb niezbędnych do codziennego funkcjonowania”,
- „brak zagrożenia. Jeśli występuje zagrożenie to dochodzi do szybkiej interwencji”,
- „spokój”,
- „...jest bardzo obszernym terminem. Dla mnie oznacza obecność bliskich osób i brak zagrożenia”,
- „ogólnie mówiąc jest to stan dający poczucie pewności i gwarancję jego zachowania, nie odczuwania zagrożenia”,
- „poczucie spokoju, pewności”,
- „zapewniane jest przez władze lokalne, instytucje gwarantujące ochronę”,
- „...to stan, w którym człowiek, grupa społeczna, organizacja, państwo nie odczuwa zagrożenia swego istnienia”,
- „zagwarantowanie najważniejszych potrzeb”,
- „spokój”,
- „stan, który daje poczucie pewności, zdolność do przeciwstawiania się wszelkiego rodzaju zagrożeniom”,
- „spokój, równowaga dotycząca większej grupy, obszaru itp.”,
- „spokój, brak strachu”,
- „spokój”,
- „nie bać się, czuć się spokojnym”,

- „termin ten oznacza poczucie swobody w działaniu, wypowiedaniu się, brak zagrożenia lub jego obawa, która mogłaby wywołać lęk, niepewność, izolowanie się”,
- „...to stan, w którym grupa społeczna, państwo, jednostka nie odczuwa zagrożenia swego istnienia lub podstawowych interesów”,
- „...to stan, w którym grupa społeczna, państwo, jednostka nie odczuwa zagrożenia”,
- „...to stan, w którym człowiekowi nic nie zagraża, czuje się bezpiecznym”,
- „...brak poczucia zagrożenia, nie tylko w sferze fizycznej, materialnej ale również psychicznej”,
- „...to stan gdzie czujemy się pewnie”,
- „stan, w którym osoba, grupa społeczna nie odczuwa zagrożenia swojego istnienia”,
- „stan, w którym jednostka, grupa społeczna, państwo nie odczuwa zagrożenia swego istnienia lub podstawowych interesów”,
- „stan, w którym odczuwamy brak zagrożenia z zewnątrz”,
- „stan dający poczucie pewności i gwarancje jego zachowania”,
- „poczucie pewności, że brak będzie przestępstw w danym rejonie, a jeśli będą to zostaną one wykryte a sprawcy ukarani”,
- „to brak zagrożenia swojego i innych, to spokój brak jakiegokolwiek zagrożenia”,
- „jest to stan dający poczucie pewności i gwarancję jego zachowania”
- „...to stan, w którym nie odczuwa się zagrożenia swojego istnienia lub podstawowych interesów”,
- „...ogół norm i przepisów regulowanych przez państwo mających wpływ na bezpieczeństwo i zewnętrzne obywateli danego kraju”,
- „to stan stabilizacji, pewności, spokoju. Gwarantuje spokój funkcjonowania”,
- „...to podstawowa potrzeba człowieka. To stan poczucia stabilności, pewności i gwarancji jego zachowania”,
- „...nazywamy swobodę poruszania się, być pewnym, że nic nam nie grozi”,
- „poczucie pewności, obrony człowieka”,
- „to stan, w którym nie odczuwam zagrożenia”,
- „...to stan dający poczucie pewności, nie odczuwanie zagrożenia swojego istnienia”,
- „stan, w którym człowiek nie odczuwa zagrożenia swego istnienia”,

- „...to ogólny stan, w którym państwo wpływa na społeczeństwo w zabezpieczeniu sektorów polityki międzynarodowej, narodowej, ekonomii, energetyczne, militarne, medyczne i inne”,
- „to stan braku zagrożeń, poczucie spokoju”,
- „...to stan, w którym osoba nie odczuwa zagrożenia swojego zdrowia lub życia, inaczej mówiąc jest to stan i gwarancja ochrony danej osoby”,
- „...to poczucie niezagrożenia, spokoju, stabilności”,
- „...to spokój, stabilność, brak zagrożenia”,
- „spokojne życie bez obawy, że ktoś mnie napadnie, okradnie, pobije”,
- „poczucie spokoju”,
- „dbanie o to by nic się nikomu złego nie stało”,
- „nie odczuwanie zagrożenia”,
- „stan gdy czuję się swobodnie i bezstresowo. Nic mi nie zagraża”,
- „poczucie braku zagrożenia”,
- „...to coś co powinniśmy mieć zagwarantowane każdego dnia wychodząc na ulicę, spotykając się z innymi ludźmi, robiąc zakupy, czy będąc w nocy na imprezie. To pełna swoboda ruchu, przemieszczania się”,
- „...to termin oznaczający spokój związany z tym, że nie zostaniemy skrzywdzeni w jakikolwiek sposób”,
- „...to stan, w jakim ktoś lub coś się znajduje – stan charakteryzujący się brakiem zagrożenia we wszelkiej postaci”,
- „to stan, w którym człowiek nie boi się o swoje życie i przyszłość”,
- „nie odczuwanie zagrożenia”,
- „stabilizacja finansowa, rodzina”,
- „stabilność finansowa”,
- „że nie stanie się krzywda w miejscu publicznym, w domu, podczas codziennych czynności”,
- „...to zjawisko podczas którego czuję komfort i nie mam powodu do strachu”,
- „brak zagrożenia w danym otoczeniu czy sytuacji”,
- „uczucie spokoju psychicznego, bezpieczeństwa finansowego”,
- „...życie bez obawy utraty zdrowia, życia i dóbr własnych, prze innych ludzi”,
- „to stan dający poczucie pewności i gwarancję jego zachowania”,
- „to stan, w którym jednostka lub państwo nie odczuwa zagrożenia”,
- „pewność”.

2. Co Pana/i/ zdaniem oznacza termin „poczucie bezpieczeństwa”?

- „wiara jednostki lub grupy w brak zagrożeń ze strony otoczenia, co niekoniecznie może być zgodne ze stanem faktycznym”,
- „odnosi się raczej do jednostki. Mam je wówczas gdy nic mi nie zagraża lub wiem, że poradzę sobie z zagrożeniem jeżeli ono wystąpi. Może odnosić się do spraw finansowych, politycznych czy zagrożenia życia”,
- „odczucie jakie odczuwamy w środowisku, mieście itd. pod wpływem oddziaływania na nas otoczenia”,
- „zapewnienie przez instytucje bezpieczeństwa publicznego ochrony obywateli przed zjawiskami groźnymi dla ładu prawnego, dla zdrowia i życia”,
- „to stan naszego ciała, podstawowa potrzeba człowieka”,
- „subiektywny stan jednostki, który daje jej wewnętrzne bezpieczeństwo uwarunkowane czynnikami zewnętrznymi”,
- „to poczucie spokoju”,
- „to stan spokoju, poczucia braku zagrożenia, poziomu bezpieczeństwa”,
- „prawidłowe wykonywanie służb powołanych przez organy państwa (Policja, straż miejska, inne organy samorządowe”,
- „prawidłowe wykonywanie i zabezpieczenie obywateli przed zagrożeniami”,
- „oznacza moje subiektywne odczucie dotyczące poziomu zagrożenia przestępczością w mojej miejscowości oraz rejonie, w którym mieszkam, zagrożenie dla mnie, rodziny ale obejmujący również inne sfery życia jak chociażby zdrowie”,
- „stan spokoju”,
- „Murem za polskim mundurem, ochrona granic RP, miejscowości itp., przestrzeganie przepisów drogowych, udzielanie pierwszej pomocy”,
- „brak zagrożeń w miejscu zamieszkania”,
- „...to subiektywne odczucie dotyczące występujących zagrożeń, w tym zagrożeń przestępczością, naruszeniem norm prawnych, naruszeniem potrzeb niezbędnych do życia jednostki”,
- „subiektywne wrażenie obywatela dotyczące zagrożenia działaniami przestępczymi”,
- „możliwość korzystania, przemieszczania się bez obaw o swoje życie”,
- „poczucie mieszkańców, obywateli dotyczące grożących im niebezpieczeństw”,
- „pewność, brak zagrożenia”,

- „to, że czujemy się niezagrożeni, że nie ma żadnych zagrożeń dla naszego życia, możemy normalnie funkcjonować np. w społeczeństwie”,
- „poczucie, że nic nam nie zagraża”,
- „jest to stan, w którym nie czujemy się zagrożeni”,
- „to stan, kiedy czujemy się bezpieczni”,
- „to moment kiedy nie czujemy się zagrożeni”,
- „to stan, w którym czujemy się bezpieczni w relacji z kimś, w jakiejś sytuacji, miejscu”,
- „poczucie bezpieczeństwa daje nam poczucie pewności, spokoju”,
- „to stan, w którym jestem bezpieczna, jest mi dobrze np. w jakiejś sytuacji, miejscu, relacji z kimś”,
- „stan przekonania, że nic nam nie zagraża”,
- „stan spokoju, przekonaniu o dysponowaniu swoimi zasobami wg swoich potrzeb, poczucie własnego wpływu na wiele rzeczy”,
- „spokój, brak zagrożeń”,
- „brak zagrożenia w bieżącym funkcjonowaniu”,
- „brak zagrożenia”,
- „brak zagrożeń”,
- „poczucie ochrony”,
- „stan przekonania o dysponowaniu wystarczającymi zasobami do podejmowania działań, stan spokoju jednostki wynikający z poziomu bezpieczeństwa”,
- „poczucie, że instytucje i ludzie zapewniają bezpieczeństwo”,
- „...to stan, w którym człowiek nie czuje się narażony na czynniki, które uniemożliwiałyby jego byt”,
- „świadomość, że nic złego się nie stanie”,
- „poczucie pewności, braku zagrożenia”,
- „spokój”,
- „...to mieć świadomość, że w moim kraju, świecie, tak działają służby, że nie grozi mi nic złego w życiu codziennym”,
- „stan, w którym jestem bezpieczna, brak emocji negatywnych, przekonanie, że nic mi nie zagraża”,
- „poczucie spokoju, pewność działania, brak obaw przed kontaktem z otoczeniem, ze środowiskiem”,
- „stan spokoju wynikający z posiadania określonego poziomu bezpieczeństwa”,
- „spokój i brak jakiegokolwiek zagrożenia”,

- „poczucie bezpieczeństwa jest podstawową potrzebą człowieka”,
- „stabilizacja i brak obaw”,
- „czuję się dobrze w miejscu mojego zamieszkania”,
- „...nie odczuwanie zagrożeń, czyli uczucie spokoju i komfortu czyli stan bez lęku i niepokoju”,
- „to stan, w którym czuję się bezpieczny. Dotyczy zarówno życia rodzinnego jak i społecznego, dotyczy pracy zawodowej i wzajemnych relacji społecznych”,
- „...to indywidualne odczucie odnośnie czucia się bezpiecznym, w miejscu w którym się przebywa”,
- „jest to stan spokoju wewnętrznego oraz przekonanie o dysponowaniu wystarczającymi zasobami do podejmowania działań”,
- „brak poczucia, że może spotkać mnie coś złego w domu lub poza nim”,
- „życie bez obaw o własne zdrowie i rodziny oraz majątek i rzeczy osobiste”,
- „poczucie, że jesteśmy ochraniani przed narażeniem zdrowia”,
- „to stan kiedy czujemy, że jesteśmy chronieni przed jakimkolwiek niebezpieczeństwem”,
- „pewność, że nie stanie się krzywda”,
- „poczucie spokoju, że w wypadku niebezpiecznej sytuacji jestem w stanie podjąć odpowiednie działania obronne”,
- „jest wtedy gdy coś się wydarzy a odpowiednie osoby i służby będą mogły podjąć działanie”,
- „jest to brak poczucia zagrożenia oraz odpowiednie kroki zapobiegawcze”,
- „brak obaw przed napadami i innymi zagrożeniami”,
- „poczucie spokoju, komfortu”,
- „poczucie braku zagrożenia zależne od perspektywy, subiektywne poczucie spokoju”,
- „uczucie, że w miejscu w którym przebywamy są zapewnione odpowiednie środki bezpieczeństwa”,
- „zapewnienie odpowiednich środków w celu ochrony osób znajdujących się w danym terenie”,
- „to stan, w którym czujemy się stabilnie i jesteśmy i jesteśmy pewni, że nic nam się nie stanie, to miejsce, w którym czujemy się spokojnie”,
- „to stan, w którym czujemy się stabilnie, jak jestem w towarzystwie osób, które nie zrobią mi krzywdy”,

- „przekonanie o tym, że ma się dostęp do spokojnego życia i realizowania się w poczuciu bezpieczeństwa, to również możliwość rozmowy z innym człowiekiem i posiadanie dachu nad głową”,
- „spokój”,
- „dobre gospodarowanie własnym życiem”,
- „brak obaw o ataki agresji wobec mnie i moich bliskich”,
- „czyli czujemy, że nic nam złego się nie stanie”,
- „czucie się dobrze, swobodnie w okolicy, brak lęku o swoje bezpieczeństwo, o to, że się zostanie np. okradzionym”,
- „to jak bezpiecznie się czuję”,
- „jest to sytuacja, czas w życiu człowieka, kiedy wszystkie jego podstawowe i indywidualne potrzeby są spełnione”,
- „spokój”,
- „czucie się komfortowo w miejscu zamieszkania, pracy, życie bez obaw przed przestępczością”,
- „poczucie braku zagrożenia”,
- „stan spokoju wynikający z posiadania określonego poziomu bezpieczeństwa”,
- „...jest niesamowicie ważne w życiu człowieka. Czujemy się bezpiecznie wtedy gdy nie boimy się wyjść z domu do pracy czy szkoły”,
- „jest to nieodczuwanie na co dzień strachu i stresu spowodowanego opcją utraty życia lub zdrowia”,
- „poczucie, że wszystko jest dobrze”,
- „stan spokoju wynikający z posiadania określonego poziomu bezpieczeństwa”,
- „indywidualne odczucie bezpieczeństwa w domu, na ulicy, w okolicy w której mieszkam”,
- „to indywidualne odczucie osoby oznaczające, że ktoś czuje się bezpieczny w domu czy środowisku, w którym żyje i pracuje”,
- „brak zadymy w pobliżu mojego domu”,
- „spokój”,
- „to przekonaniu o posiadaniu wartości dających gwarancję stabilnego życia”,
- „zaufanie do znanych sobie ludzi, np. sąsiad, znajomy, najbliższa rodzina. Możliwość pomocy ze strony policji, straży lub pogotowia ratunkowego”,
- „spokój”,

- „...można je rozumieć różnorako i każdy definiuje je inaczej. Dla mnie oznacza stabilność finansową, zdrowie mojej rodziny oraz możliwość polegania na służbach oraz rządzących w kraju”,
- „przekonanie na ile jestem w stanie poradzić sobie z życiowymi wyzwaniami”,
- „stan, w którym nic nie zagraża”,
- „stan subiektywny”,
- „stan spokoju wynikający z posiadania określonego poziomu bezpieczeństwa”,
- „to emocje, spokój, opieka”,
- „poczucie spokoju”,
- „kiedy oceniamy nasze otoczenie jako niezagrażające, sprzyjające zaspokajaniu potrzeb, realizacji dążeń”,
- „stan w danym momencie, bardziej jednostki”,
- „spokój, brak strachu”,
- „poczucie spokoju”,
- „czuć się spokojnym, nie bać się”,
- „...to świadomość, że jestem chroniony/chroniona”,
- „...jest to subiektywny stan przekonania w dysponowaniu wystarczającymi zasobami do podejmowania działań, to stan spokoju, który wynika z posiadania określonego poziomu bezpieczeństwa”,
- „to stan spokoju”,
- „...to świadomość, że w danym momencie i miejscu jestem bezpieczny”,
- „...jest terminem względnym i dla każdego człowieka może oznaczać coś innego. Dla jednych jest to stabilizacja finansowa, dla innych strefa komfortu psychicznego, jeszcze dla innych brak zagrożenia ze strony potencjalnych przestępców”,
- „to umiejętność zachowania się w różnych sytuacjach”,
- „jest to stan spokoju wynikający z posiadania określonego poziomu bezpieczeństwa”,
- „subiektywny stan przekonania o dysponowaniu wystarczającymi zasobami do podejmowania działań. Jest to stan spokoju wynikający z posiadania określonego poziomu bezpieczeństwa”,
- „stan, w którym nie widzimy niebezpieczeństwa”,
- „jest to stan w jakim dana osoba odczuwa własne bezpieczeństwo”,
- „stan spokoju, przekonanie o możliwości reakcji na każde zagrożenie odpowiednich służb”,

- „to poczucie jakie ma człowiek – stan komfortu i spokoju, brak jakiegokolwiek zagrożenia”,
- „jest to stan przekonania o dysponowaniu własnym losem”,
- „...jest stanem wynikającym z określonego poziomu bezpieczeństwa. Przez poczucie bezpieczeństwa rozumiemy subiektywny stan przekonania o dysponowaniu wystarczającymi zasobami do podejmowania działań”,
- „...jest to osobiste odczucie każdej osoby bezpieczeństwa w miejscu zamieszkania, pracy, życia, a co za tym idzie reagowanie na zagrożenie, odpowiedni styl życia, dostosowanie się do panującej rzeczywistości”,
- „...to stan, w którym czujemy się komfortowo, stabilnie”,
- „...to podstawowa potrzeba człowieka. To stan przekonania o dysponowaniu zasobami do podejmowania działań, to stan spokoju wynikający z posiadanego określonego (z punktu widzenia jednostki) poziomu bezpieczeństwa”,
- „być w pełni bezpiecznym i bez agresji wobec człowieka”,
- „poczucie pewności siebie, że nam nic nie zagraża”,
- „stan spokoju, że nic mi nie zagraża”,
- „...jest potrzebą każdego człowieka w obecnym nieprzewidywalnym, pełnym zagrożeniami świecie”,
- „...to indywidualne poczucie braku zagrożenia”,
- „stan spokoju wynikający z poziomu bezpieczeństwa”,
- „oznacza, że dana osoba nie odczuwa żadnego rodzaju zagrożenia w danej sytuacji”,
- „...to stan spokoju wewnętrznego, wynikający z posiadania określonego poziomu bezpieczeństwa”,
- „...to stan do którego dąży każda istota żyjąca”,
- „...to stan, w którym chcemy się znajdować, żyć”,
- „spokojny stan wynikający z określonego sposobu bezpieczeństwa”,
- „poczucie spokoju”,
- „nie boję się wyjść z domu sama”,
- „czucie się bezpiecznie”,
- „swoboda w decyzjach i czynach, bezstresowa sytuacja”,
- „swoboda, spokój wewnętrzny, brak zamartwiania się o to czy coś może się wydarzyć”,
- „...powinien czuć każdy z nas. Żadna kobieta nie powinna się bać wracając w nocy do domu, tak samo jak każdy mężczyzna powinien czuć komfort i spokój o swoje zdrowie, życie, rodzinę”,

- „...to odczuwanie wewnętrznego spokoju, zapewnienie, że nic nam nie grozi, które towarzyszy nam między ludźmi którym ufamy, np. rodzina, przyjaciele”,
- „...to odczucie personalne tego czy ktoś znajduje się w niebezpiecznym środowisku”,
- „to stan, w którym nie boimy się o swoje życie”,
- „poczucie komfortu i bezpieczeństwa w miejscu, w którym przebywam, brak występowania zagrożeń”,
- „czucie się bezpiecznie w gronie ludzi”,
- „służby mundurowe”,
- „rodzina”,
- „brak niepokoju o zdrowie i życie”,
- „...to poczucie spokoju i komfortu”,
- „poczucie spokoju i ochrony. Nie odczuwanie zagrożenia lub w bardzo małym stopniu”,
- „...to stworzenie sytuacji, w której czuję się bezpieczna, np. zamknięcie drzwi”,
- „...rozumiem jako odczuwanie spokoju w środowisku gdzie żyjemy”,
- „czuję się bezpieczna gdy wiem, że nikt mnie na ulicy nie pobije”,
- „...to subiektywny stan spokoju”,
- „to stan spokoju wynikający z posiadanego poziomu bezpieczeństwa”,
- „brak zagrożeń ze strony innych osób”.

3. Czy wobec tego, terminy „bezpieczeństwo” i „poczucie bezpieczeństwa” są tożsame?

- a) Zdecydowanie tak – 34,
- b) Raczej tak – 81,
- c) Raczej nie – 26,
- d) Zdecydowanie nie – 16,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 7.

4. Czy według Pana/i/ powiat pleszewski jest powiatem bezpiecznym?

- a) Zdecydowanie tak – 3,
- b) Raczej tak – 110,
- c) Raczej nie – 22,
- d) Zdecydowanie nie – 8,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 21.

5. Czy według Pana/i/ miejscowość, w której Pan/i/ mieszka jest bezpieczna?

- a) Zdecydowanie tak – 26,
- b) Raczej tak – 112,
- c) Raczej nie – 17,
- d) Zdecydowanie nie – 3,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 6.

6. Czy czuje się Pan/i/ bezpiecznie spacerując w okolicy swojego miejsca zamieszkania w czasie dnia?

- a) Zdecydowanie tak – 75,
- b) Raczej tak – 73,
- c) Raczej nie – 11,
- d) Zdecydowanie nie – 2,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 3.

7. Czy czuje się Pan/i/ bezpiecznie spacerując w okolicy swojego miejsca zamieszkania po zapadnięciu zmroku i w nocy?

- a) Zdecydowanie tak – 18,
- b) Raczej tak – 93,
- c) Raczej nie – 31,
- d) Zdecydowanie nie – 12,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 10.

8. Czy w miejscowości, w której Pan/i/ mieszka zdarzają się:

A/ kradzieże?

- a) Zdecydowanie tak – 24,
- b) Raczej tak – 46,
- c) Raczej nie – 58,
- d) Zdecydowanie nie – 8,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 28.

B/ kradzieże z włamaniem?

- a) Zdecydowanie tak – 7,

- b) Raczej tak – 34,
- c) Raczej nie – 68,
- d) Zdecydowanie nie – 21,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 34.

C/ kradzieże samochodów?

- a) Zdecydowanie tak – 6,
- b) Raczej tak – 19,
- c) Raczej nie – 69,
- d) Zdecydowanie nie – 38,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 32.

D/ akty wandalizmu – uszkodzenia rzeczy?

- a) Zdecydowanie tak – 21,
- b) Raczej tak – 50,
- c) Raczej nie – 63,
- d) Zdecydowanie nie – 13,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 17.

E/ bójki i pobicia?

- a) Zdecydowanie tak – 19,
- b) Raczej tak – 34,
- c) Raczej nie – 75,
- d) Zdecydowanie nie – 13,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 23.

F/ uszkodzenia ciała spowodowane agresywnym zachowaniem człowieka wobec innego człowieka?

- a) Zdecydowanie tak – 8,
- b) Raczej tak – 36,
- c) Raczej nie – 77,
- d) Zdecydowanie nie – 23,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 20.

G/ rozboje, wymuszenia rozbójnicze czy kradzieże rozbójnicze (kradzieże mienia połączone z przemocą fizyczną)?

- a) Zdecydowanie tak – 5,
- b) Raczej tak – 14,
- c) Raczej nie – 81,
- d) Zdecydowanie nie – 37,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 27.

9. Czy w miejscowości, w której Pan/i/ mieszka są miejsca szczególnie zagrożone przestępczością?

- a) Nie ma takich miejsc – 43,
- b) Wszędzie występuje podobne zagrożenie przestępczością – 35,
- c) Są takie miejsca – 35,
- d) Nie wiem – 51.

10. Jeśli są takie miejsca, to proszę je wskazać:

35 ankietowanych wskazało następujące miejsca szczególnie zagrożone przestępczością:

- „miejsca gromadzenia się osób będących pod wpływem alkoholu lub narkotyków” (bez wskazania konkretnych lokalizacji – dop. autora),
- „ul. Łęgowa w Kościelnej Wsi”,
- „stara harcówka (stanica w Gołuchowie – dop. autora) i drogi leśne”,
- „ośrodek GOTiS nad jeziorem”,
- „ośrodek GOTiS, las, jezioro”,
- „rejon ośrodka turystycznego, parkingi, miejsca pozostawiania jednoślądów, rejon bloków, dyskoteki” (dotyczy terenu Gołuchowa – dop. autora),
- „teren parku strzeleckiego”,
- „teren przy ogródkach działkowych”,
- „ciemne uliczki” (bez wskazania konkretnej lokalizacji – dop. autora),

- „parki , osiedla bloków wielorodzinnych” (bez wskazania konkretnej lokalizacji – dop. autora),
- „Rynek, rodzinne ogrody działkowe, ul. osiedlowa” (dot. Pleszewa – dop. autora),
- „parki nocą, planty, ogródek jordanowski, park przy Mieszka między blokami, przy sklepach „Miś” w nocy” (dot. Pleszewa – dop. autora),
- „planty” (dot. Pleszewa – dop. autora),
- „ul. Osiedlowa” (dot. Pleszewa – dop. autora),
- „park miejski, bloki, tereny kolei” (dot. Pleszewa – dop. autora),
- „osiedle Mieszka, Reja, okolice sklepów „Miś”, wszelkie parki” (dot. Pleszewa – dop. autora),
- „tam gdzie gromadzą się ludzie” (bez wskazania konkretnej lokalizacji – dop. autora),
- „miejsca nieoświetlone, bez monitoringu” (bez wskazania konkretnej lokalizacji – dop. autora),
- „ogródki działkowe, parki, odizolowane miejsca” (bez wskazania konkretnej lokalizacji – dop. autora),
- „przystanki autobusowe, place zabaw po zmroku, boiska sportowe” (bez wskazania konkretnej lokalizacji – dop. autora),
- „przystanek autobusowy – altanka przy szkole podstawowej, parking przy sali sportowej, ławeczki – Rynek, parking przy parku” (dot. Dobrzycy – dop. autora),
- „lokale, dyskoteki”(bez wskazania konkretnej lokalizacji – dop. autora),
- „park miejski, Planty, dyskoteki” (dot. Pleszewa – dop. autora),
- „przystanek autobusowy przy kościele w m. Czermin”,
- „ciemne ulice” (bez wskazania konkretnej lokalizacji – dop. autora),
- „okolice ul. Kubackiego” (dot. Pleszewa – dop. autora),
- „park miejski, teren osiedla Reja, Osiedlowa, Planty” (dot. Pleszewa – dop. autora),

- „osiedla, lokale 24h” (bez wskazania konkretnej lokalizacji – dop. autora),
- ”ulica Osiedlowa, okolice parku Planty” (dot. Pleszewa – dop. autora),
- ”działki, w szczególności przy ul. Lipowej – te bliżej Neru” (dot. Pleszewa – dop. autora),
- „park miejski nocą” (dot. Pleszewa – dop. autora),
- „osiedle Zielona” (dot. Pleszewa – dop. autora),
- „Rynek po zmroku” (dot. Pleszewa – dop. autora),
- „park, działki przy Wierzbowej i ogródek jordanowski” (dot. Pleszewa – dop. autora).

11. Czy był Pan/i/ kiedykolwiek ofiarą przestępstwa dokonanego na terenie powiatu pleszewskiego?

- a) Tak – 27,
- b) Nie – 137.

12. Jeśli tak, to jakiego?

- a) kradzieży – 5,
- b) kradzieży z włamaniem – 6,
- c) kradzieży samochodu – 2,
- d) uszkodzenia rzeczy – 5,
- e) bójki lub pobicia – 7,
- f) uszkodzenia ciała - 5
- g) rozboju/wymuszenia rozbójniczego/kradzieży rozbójniczej – 3,
- h) innego. Jeśli tak to jakiego? – 0.

13. Czy zawiadomił Pan/i/ Policję?

- a) Tak – 15,
- b) Nie – 12.

14. Jeśli nie, to dlaczego?

- a) Nie było świadków przestępstwa i uznałem/am/, że nie mam niezbędnych informacji by Policja mogła skutecznie ścigać sprawcę/ców/ - 1,

- b) Uważam, że zgłaszanie przestępstwa jest związane z nadmierną biurokracją – 1,
- c) Nie mogłem dodzwonić się na Policję – 0,
- d) Nie wierzę w skuteczność działań Policji – 4,
- e) Byłem/am/ w szoku/stresie spowodowanym zdarzeniem – 1,
- f) Uznałem/am/, że było to zbyt drobne przestępstwo aby je zgłaszać Policji – 3,
- g) Poradziłem/am/ sobie we własnym zakresie – 1,
- h) Obawiałem/am/ się ewentualnej zemsty sprawcy/ców/ - 1,
- i) Nie wiem, trudno powiedzieć – 0,
- j) Inne powody, jakie? – 0.

15. Czy ktoś z Pana/i/ rodziny lub znajomych był kiedykolwiek ofiarą przestępstwa dokonanego na terenie powiatu pleszewskiego?

- a) Tak – 75,
- b) Nie – 89.

16. Jeśli tak, to jakiego?

- a) kradzieży – 27,
- b) kradzieży z włamaniem – 17,
- c) kradzieży samochodu – 9,
- d) uszkodzenia rzeczy – 13,
- e) bójki lub pobicia – 10,
- f) uszkodzenia ciała – 11,
- g) rozboju/wymuszenia rozbójniczego/kradzieży rozbójniczej – 3,
- h) innego – 5.

Jeśli tak to jakiego?

- oszustwo lub oszustwo na aukcji internetowej – 4,
- molestowanie seksualne – 1.

17. Czy uważa Pan/i/ za prawdopodobne, że w najbliższym czasie w miejscowości Pana/i/ zamieszkania, ktoś mógłby:

A/ ukraść portfel, telefon, rower czy jakąkolwiek inną rzecz należącą do Pana/i/?

- a) Zdecydowanie tak – 19,
- b) Raczej tak – 45,
- c) Raczej nie – 56,
- d) Zdecydowanie nie – 8,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 36.

B/ włamać się do Pana/i/ mieszkania?

- a) Zdecydowanie tak – 8,
- b) Raczej tak – 17,
- c) Raczej nie – 90,
- d) Zdecydowanie nie – 19,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 30.

C/ ukraść Panu/i/ samochód?

- a) Zdecydowanie tak – 4,
- b) Raczej tak – 18,
- c) Raczej nie – 79,
- d) Zdecydowanie nie – 23,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 28,
- f) Nie mam samochodu – 12.

D) celowo zniszczyć/uszkodzić jakaś rzecz należąca do Pana/i/?

- a) Zdecydowanie tak – 10,
- b) Raczej tak – 27,
- c) Raczej nie – 83,
- d) Zdecydowanie nie – 13,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 31.

E) pobić Pana/ią/, celowo uszkodzić Pana/i/ ciało?

- a) Zdecydowanie tak – 8,
- b) Raczej tak – 12,
- c) Raczej nie – 89,
- d) Zdecydowanie nie – 24,

e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 31.

F) dokonać na Panu/i/ przestępstwa rozbójniczego (napaści z użyciem przemocy fizycznej połączonej z kradzieżą)?

a) Zdecydowanie tak – 9,

b) Raczej tak – 12,

c) Raczej nie – 82,

d) Zdecydowanie nie – 29,

e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 32.

G) dokonać na Pana/i/ szkodę innego przestępstwa?

a) Zdecydowanie tak – 6,

b) Raczej tak – 10,

c) Raczej nie – 83,

d) Zdecydowanie nie – 16,

e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 49.

Jeśli zaznaczono odpowiedź a lub b, to dokonanie jakiego przestępstwa uważa Pan/i/ za najbardziej prawdopodobne

Spośród 16 ankietowanych, którzy odpowiedzieli, że uważają za prawdopodobne, iż w najbliższym czasie w miejscowości, w której mieszkają ktoś mógłby dokonać na ich szkodę innego przestępstwa:

- 7 wskazało na oszustwo, oszustwo gospodarcze lub oszustwo internetowe,

- 9 nie wskazało żadnego konkretnego przestępstwa lub powtórzyło przestępstwa ujęte wcześniej w kwestionariuszu ankiety.

18. Czy będąc świadkiem przestępstwa zadzwonił/a/ by Pan/i/ z taką informacją na Policję?

a) Zdecydowanie tak – 96,

b) Raczej tak – 52,

c) Raczej nie – 9,

d) Zdecydowanie nie – 2,

e) Nie wie, trudno powiedzieć – 5.

19. Czy uważa Pan/i/, że sprawca przestępstwa dokonanego na terenie powiatu pleszewskiego zostanie wykryty?

- a) Zdecydowanie tak – 10,
- b) Raczej tak – 83,
- c) Raczej nie – 29,
- d) Zdecydowanie nie – 5,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 37.

20. Czy według Pana/i/ można liczyć na pomoc Policji w sytuacji zagrożenia przestępstwem lub zaistnienia przestępstwa w miejscowości Pana/i/ zamieszkania?

- a) Zdecydowanie tak – 30,
- b) Raczej tak – 87,
- c) Raczej nie – 25,
- d) Zdecydowanie nie – 7,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 15.

21. Czy według Pana/i/ Straż Miejska/Gminna (pytanie dotyczy mieszkańców gminy Pleszew i gminy Gołuchów) w ramach posiadanych kompetencji dobrze współdziała z miejscową Policją w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości?

- a) Zdecydowanie tak – 6,
- b) Raczej tak – 40,
- c) Raczej nie – 18,
- d) Zdecydowanie nie – 15,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 46.

22. Czy według Pana/i/ Państwowa Straż Pożarna w ramach posiadanych kompetencji dobrze współdziała z miejscową Policją w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości?

- a) Zdecydowanie tak – 31,
- b) Raczej tak – 71,
- c) Raczej nie – 12,
- d) Zdecydowanie nie – 10,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 40.

23. Czy według Pana/i/ Ochotnicza Straż Pożarna w ramach posiadanych kompetencji dobrze współdziała z miejscową Policją w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości?

- a) Zdecydowanie tak – 27,
- b) Raczej tak – 75,
- c) Raczej nie – 12,
- d) Zdecydowanie nie – 7,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 43.

24. Czy według Pana/i/ samorząd lokalny (miejski/gminny) w ramach posiadanych kompetencji dobrze współdziała z miejscową Policją w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości?

- a) Zdecydowanie tak – 23,
- b) Raczej tak – 66,
- c) Raczej nie – 14,
- d) Zdecydowanie nie – 12,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 49.

25. Czy według Pana/i/ samorząd lokalny (powiatowy) w ramach posiadanych kompetencji dobrze współdziała z miejscową Policją w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości?

- a) Zdecydowanie tak – 16,
- b) Raczej tak – 70,
- c) Raczej nie – 16,
- d) Zdecydowanie nie – 12,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 50.

METRYCZKA

1. Miejsce zamieszkania:

- a) Miasto do 5 tys. mieszkańców – 26,
- b) Miasto powyżej 5 tys. mieszkańców – 65,
- c) Mała wieś – 40,

d) Duża wieś – 33.

2. Wiek:

a) 18–25 lat – 56,

b) 26–35 lat – 20,

c) 36–45 lat – 38,

d) 46–55 lat – 22,

e) 56–65 lat – 20,

f) powyżej 65 lat – 8.

3. Wykształcenie:

a) Podstawowe. – 33,

b) Zasadnicze zawodowe – 11,

c) Średnie – 38,

d) Pomaturalne – 12,

e) Wyższe – 70.

4. Płeć:

a) Kobieta – 99,

b) Mężczyzna – 65.

Jeszcze raz dziękuję za udział w badaniach. Jednocześnie uprzejmie proszę o sprawdzenie czy udzielił/a/ Pan/i/ odpowiedzi na wszystkie pytania.

2. Kwestionariusz wywiadu eksperckiego wraz z zestawieniem uzyskanych odpowiedzi.

Akademia Kaliska

Instytut Nauk o Bezpieczeństwie

KWESTIONARIUSZ WYWIADU EKSPERCKIEGO

Szanowna Pani/ Szanowny Panie,

Nazywam się Roman Pisarski. Jestem wieloletnim praktykiem bezpieczeństwa wewnętrznego, w tym szczególnie bezpieczeństwa społeczności lokalnej. Przez 27 lat pełniłem służbę w pleszewskiej jednostce Policji. Obecnie zajmuję się badaniami naukowymi w ramach dziedziny nauk społecznych – dyscypliny nauki o bezpieczeństwie.

Przedmiotem moich badań, jest wpływ przestępczości lokalnej na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego.

W przeszłości przeprowadzono wiele badań, których przedmiotem było poczucie bezpieczeństwa. Badania te realizowano jednak najczęściej w skali całego kraju lub poszczególnych dużych aglomeracji miejskich. Do rzadkości należy badanie poczucia bezpieczeństwa w małych społecznościach lokalnych. Nigdy dotąd nie przeprowadzono kompleksowego badania wpływu przestępczości lokalnej na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego. Przeprowadzenie takiego wieloaspektowego badania uznałem za korzystne dla teorii poprzez wniesienie elementu poznawczego konkretnego wycinka aktualnego stanu lokalnej rzeczywistości.

Sądzę, iż Pana wiedza, przemyślenia oraz wieloletnie doświadczenie mogą przyczynić się do lepszego poznania poglądów na powyższy temat.

Przedmiotowe badania są anonimowe. Pana opinie będą wykorzystane wyłącznie do celów naukowych w postaci zestawień ilościowych i zależności statystycznych.

Z góry dziękuję za szczerą i rzetelną odpowiedź na poniższe pytania:

1. Czy w ramach posiadanych kompetencji czuje się Pan współodpowiedzialny za bezpieczeństwo społeczności lokalnej?

- a) Zdecydowanie tak – 6,
- b) Raczej tak – 0,
- c) Raczej nie – 0,
- d) Zdecydowanie nie – 2,
- e) Nie wiem, trudno powiedzieć – 0.

2. Jakie czynniki/zagrożenia, w Pana ocenie, (poza zagrożeniem przestępczością lokalną) determinują poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego?

Ekspert I – Należą do nich z pewnością czynniki związane z bezpieczeństwem zdrowotnym. Szczególnie duży wpływ na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego ma zagrożenie pandemiczne związane z covid-19. Na poczucie bezpieczeństwa mocno wpływają również zagrożenia związane z ociepleniem klimatu i związanymi z tym gwałtownymi zjawiskami przyrodniczymi oraz zagrożenia ekologiczne. Na poczucie bezpieczeństwa mocno wpływają również zagrożenia ekonomiczne, finansowe. W mniejszej, lokalnej skali na pewno zagrożenia drobnymi ale uciążliwymi wykroczeniami (w tym drogowymi) oraz patologiami społecznymi typu alkoholizm, narkomania, bezdomność, bezrobocie.

Ekspert II – A) Zagrożenia globalne: zagrożenia zdrowotne związane z pandemiemi i epidemiami chorób zakaźnych (np. covid-19), zagrożenia militarne związane z integralnością państwa, zagrożenia terrorystyczne, zagrożenia związane z ociepleniem klimatu, zagrożenia ekologiczne. B) Zagrożenia lokalne: zagrożenia związane z całą gamą drobnych wykroczeń uciążliwych społecznie jak np. niszczenie mienia w miejscach publicznych, „dzikie” graffiti w miejscach do tego nie przeznaczonych, zakłócanie ciszy nocnej, spożywanie alkoholu w miejscach publicznych i awantury z tym związane, wulgarne zaczepianie przechodniów w miejscach publicznych głównie przez agresywną młodzież będącą pod wpływem alkoholu lub narkotyków/dopalaczy, zaśmiecanie miejsc publicznych, drobne kradzieże np. cmentarne czy w supermarketach, żebractwo, niesprzątanie fekaliów po psach, nagminne łamanie przepisów drogowych itp., zagrożenia związane z patologiami społecznymi takimi jak bieda, bezrobocie, bezdomność, alkoholizm, narkomania (narkotyki, dopalacze) czy prostytutka, które same w sobie nie są ani przestępstwami ani wykroczeniami ale z pewnością są czynnikami kryminogennymi, sprzyjającymi popełnianiu przestępstw i wykroczeń.

Ekspert III – A) Zagrożenia ekonomiczne: zagrożenia bezpieczeństwa finansowego jak możliwość utraty pracy, utraty stałego źródła dochodu. B) Zagrożenia zdrowotne: zagrożenia związane z pandemią covid-19 i związanym z tym ograniczonym dostępem do opieki zdrowotnej. C) Zagrożenia społeczne: polegające na niedostatecznej organizacji życia społecznego, modelowania zachowań dzieci i młodzieży.

Ekspert IV – A) Nietransparentny i nieskuteczny system prawny powodujący, że mieszkaniec naszego kraju nigdy nie wie co może a czego nie może. Wynika to z niestabilności systemu prawnego i powszechnego braku zaufania do instytucji państwa. B) Stosunkowo niska skuteczność działania prokuratury i sądów. W sprawach karnych poczucie bezpieczeństwa obywateli zaburza fakt, iż wyroki zapadają zbyt późno

i nie ma nieuchronności kary. W sprawach cywilnych absolutnie brakuje przewidywalności w zakresie czasu trwania postępowań. To sprawia, że obywatel nie może czuć się pewnie w takim systemie prawnym. Poczucie bezpieczeństwa zaburza również brak szybkiej reakcji na wykroczenia (nawet te drobne np. wykroczenia drogowe), brak reakcji instytucji państwa na nieprzestrzeganie zaleceń sanitarnych związanych z covid-19. C) Nieskuteczne działania, a nawet brak działań rządu w zakresie wdrażania procesu legislacyjnego w reakcji na bieżące potrzeby. D) Polityka medialna – sposób i jakość przekazywania informacji jest mało obiektywny, tendencyjny, co w dużym stopniu zaburza poczucie bezpieczeństwa. Skrajne przekazy medialne, których jest bardzo wiele w Internecie zdecydowanie nie budują poczucia bezpieczeństwa w żadnym obszarze. E) Sytuacja międzynarodowa (zagrożenie konfliktem rosyjsko-ukraińskim). F) Systematyczny spadek znaczenia i pozycji Polski w Unii Europejskiej – marginalizacja naszego kraju. G) Brak działań rządu w zakresie walki z pandemią covid-19. H) Inflacja, brak bezpieczeństwa finansowego, powszechna drożyzna. I) Częściowy paraliż wymiaru sprawiedliwości (dualizm wymiaru sprawiedliwości). J) Dualizm systemu podatkowego.

Ekspert V – A) Zagrożenia ekonomiczne związane z zagrożeniem bezpieczeństwa finansowego. B) Zagrożenia zdrowotne związane z pandemią covid-19. C) Zagrożenia ekologiczne – gwałtowne zjawiska i katastrofy przyrodnicze. D) Zagrożenia lokalne – wykroczenia, patologie społeczne.

Ekspert VI – A) Zagrożenia globalne: zagrożenia ekologiczne związane z postępującą degradacją ziemi, powietrza, fauny i flory, zagrożenia epidemiczne, pandemiczne czy ogólnie zdrowotne, zagrożenia związane z ociepleniem klimatu. Na pewno wielu ludzi niepokoi sytuacja na wschodniej granicy Polski, obawiają się zagrożenia naruszalności integralności państwa czy ograniczenia naszej suwerenności. B) Zagrożenia lokalne: zagrożenie przestępczością lokalną, zagrożenia związane z wypadkami i kolizjami drogowymi (to częsty temat poruszany podczas debat społecznych dot. Bezpieczeństwa), zagrożenia związane ogólnie z nagminnym łamaniem przepisów ruchu drogowego (przekraczanie dozwolonej prędkości, szczególnie w obszarze zabudowanym, piracka jazda motocyklistów nawet w centrum miasta, wyprzedzanie na pasach – przejściach dla pieszych itp., wandalizm – niszczenie drobnej infrastruktury miejskiej, parkowej itp., agresywna młodzież będąca pod wpływem alkoholu bądź dopalaczy, zagrożenia związane z patologiami społecznymi (bezdumność, narkomania, alkoholizm, prostytutka drogowa).

Ekspert VII – Głównym czynnikiem determinującym obecnie poczucie bezpieczeństwa (również mieszkańców powiatu pleszewskiego) jest przekaz zamieszczany w mediach społecznościowych na temat rzeczywistych jak i całkowicie fałszywych zagrożeń. Od tego na ile ten przekaz będzie rzetelny zależy w głównej mierze to czy poczucie bezpieczeństwa jest adekwatne do rzeczywistego stanu bezpieczeństwa. Po prostu powszechne obecnie w Internecie tzw. fake-newsy kreują nadmierne poczucie zagrożenia lub odwrotnie, kreują nadmierne poczucie bezpieczeństwa podczas gdy sytuacja jest realnie niebezpieczna (np. fake-newsy dot. pandemii covid-19 rozpowszechniane przez grupy antyszczepionkowców). Na poczucie bezpieczeństwa (szczególnie wśród osób mających dzieci) zdecydowanie wpływa zagrożenie związane z narkomanią, przemocą fizyczną i psychiczną w szkole jak również w sieci internetowej. Zaburza to poczucie bezpieczeństwa wspólnoty jaka jest rodzina przez pryzmat niebezpieczeństw grożących dziecku. Na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców Pleszewa i powiatu pleszewskiego wpływ mają zagrożenia wynikające z łamania przepisów ruchu drogowego i stwarzanie przez to sytuacji potencjalnie i realnie niebezpiecznych. Sprzyjają temu zbyt szerokie ulice w miastach takich jak np. Pleszew. Na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego wpływ mają również złe doświadczenia z przeszłości np. skażenie wody pitnej w studniach głębinowych zasilających Pleszew. U ludzi, którzy takie realne zagrożenie przeżyli zaburza to poczucie bezpieczeństwa. Z pewnością na poczucie bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego wpływają też zagrożenia globalne jak np. pandemia covid-19, zagrożenia związane z naruszeniem integralności państwa na granicy polsko-białoruskiej, zagrożenie potencjalna wojną pomiędzy Rosją a Ukrainą (tuż za naszą wschodnią granicą), zagrożenia związane z ociepleniem klimatu i gwałtownymi zjawiskami atmosferycznymi, powodzią, suszami, gwałtownymi wiatrami, nawałnicami, trąbami powietrznymi itp.

Ekspert VIII – A) Nierzetelny, nieobiektywny przekaz na temat zagrożeń w mediach społecznościowych oraz ogólnie w środkach masowego przekazu. B) Spadek zaufania do instytucji państwa spowodowany niestabilnością systemu prawnego.

3. Jak w Pana ocenie, kierowana przez Pana instytucja/podmiot w ramach posiadanych kompetencji działa na rzecz ograniczania i zwalczania przestępczości na terenie gminy/powiatu?

Ekspert I – Kierowana przeze mnie instytucja (KPP w Pleszewie) w ramach posiadanych kompetencji działa na rzecz ograniczenia i zwalczania przestępczości na kilku płaszczyznach. Przede wszystkim prowadzi szereg działań profilaktyczno-

prewencyjnych mających na celu uświadomienie lokalnej społeczności o zagrożeniu jakie może ich spotkać, jak temu zapobiec by nie stać się ofiarą przestępców i jak postępować gdy już coś takiego dotknie kogoś z mieszkańców naszego powiatu. W ramach codziennych służb komórek prewencyjnych prowadzimy ciągłe działania mające na celu zapobiegać przestępstwom i wykroczeniom a w przypadku ich zaistnienia podejmować skuteczne działania w celu zatrzymania ich sprawców. Kolejnym istotnym obszarem jest ściganie sprawców przestępstw gdy do takich już dojdzie. W tym celu prowadzimy działania dochodzeniowo-śledcze, bardzo często oparte na skomplikowanej pracy operacyjnej i dochodzeniowej.

Ekspert II – Kieruję Wydziałem Kryminalnym Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie. Kierowana przeze mnie komórka ma zdecydowanie większy wpływ na zwalczanie przestępczości na terenie powiatu pleszewskiego niż na jej ograniczanie. Zwalczanie przestępczości polega na ustalaniu sprawców przestępstw, gromadzeniu przeciwko nim dowodów, które w konsekwencji pozwalają na skuteczne oskarżenia i doprowadzanie do skazań. Orzekane kary pozbawienia wolności w naturalny sposób jednak również wpływają na ograniczanie przestępczości, gdyż przestępcy odbywający swoje kary pozbawienia wolności siła rzeczy w tym czasie nie mogą popełniać kolejnych przestępstw. Do zwalczania i ograniczania przestępczości przyczynia się też z pewnością skuteczne poszukiwanie osób ukrywających się przed organami ścigania i wymiaru sprawiedliwości i w ten sposób doprowadzanie do przedstawiania im zarzutów popełnionych przestępstw, skuteczne oskarżanie i w konsekwencji doprowadzanie do skazań i faktycznego odbywania zasądzonych kar pozbawienia wolności. Problemem na pewno jest mało skuteczne działanie na rzecz ujawniania tzw. „ciemniej liczby przestępstw”. Po prostu w Policji nie ma obecnie mechanizmów promujących ujawnianie takich przestępstw. Ujawnianie bowiem z własnej inicjatywy przestępstw niewykrytych (bez ustalonego sprawcy tzw. nn sprawca) wpływa niekorzystnie na wynik statystyczny jednostki Policji i rzutuje na jej ocenę. Jest więc działaniem dobrym z punktu widzenia społeczności lokalnej, a zdecydowanie niekorzystnym z punktu widzenia przełożonych służbowych (swego rodzaju paradoks wynikający z błędnego modelu oceniania jednostek przez pryzmat wykrywalności). Na ograniczanie przestępczości zdecydowanie większy wpływ ma służba prewencyjna. Z założenia bowiem, prewencja jest po to aby do przestępstw nie dopuszczać. Natomiast służba kryminalna jest po to aby gdy do przestępstw dochodzi wykrywać ich sprawców – skutecznie ścigać. Służba prewencyjna wpływa na ograniczanie przestępczości poprzez szeroko rozumianą akcję informacyjną o istniejących zagrożeniach na danym terenie jak również pełnienie w miejscach zagrożonych aktywnej służby patrolowo-interwencyjnej, co w dużym

stopniu może ograniczać dokonywanie przestępstw. Również duży wpływ na ograniczanie przestępczości internetowej ma prowadzenie akcji informacyjnej o istniejącym, rosnącym zagrożeniu. Wydział Kryminalny KPP w Pleszewie w mojej ocenie ze względu na dużą anonimowość przestępców internetowych oraz dramatyczny brak narzędzi do jej zwalczania ma bardzo ograniczone możliwości w zakresie zwalczania tego rodzaju przestępczości. Przy czym należy podkreślić, że przestępczość internetowa w ostatnich latach bardzo dynamicznie się rozwija, zajmuje coraz to nowe obszary. Widać zdecydowaną zmianę struktury przestępczości. Proporcje ilościowe przestępstw pospolitych i internetowych (szczególnie oszustw i wyłudzeń pieniędzy) zmieniają się w ten sposób, że tych ostatnich jest coraz więcej.

Ekspert III – W latach 1996-2006 kierowałem pionem kryminalnym pleszewskiej jednostki policji a następnie w latach 2006-2013 - zastępcą komendanta powiatowego policji w Pleszewie nadzorującym pracę pionu kryminalnego. W mojej ocenie w tamtym czasie pleszewska jednostka policji miała dobrą strukturę organizacyjną sprzyjającą podejmowaniu szybkim i skutecznym działaniom w sytuacji zagrożenia przestępczością. Komórki organizacyjne zarówno pionu prewencji jak i kryminalnego były zlokalizowane we wszystkich gminach powiatu pleszewskiego (komisariaty, rewiry dzielnicowych czy posterunki). Najlepszą miarą skuteczności działania policji w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości lokalnej jest szybka reakcja na zgłaszane zdarzenia. W praktyce chodzi o to jak szybko od momentu zgłoszenia policja jest w stanie dojechać na miejsce zdarzenia i podjąć interwencję. Struktura organizacyjna w ramach której we wszystkich gminach powiatu rozlokowane były komórki prewencyjne i kryminalne, sprzyjała szybkości reakcji na zdarzenia kryminalne i inne. Sprzyjało to również jakości prewencji kryminalnej. Lokalni dzielnicowi często organizowali spotkania z młodzieżą szkolną podczas których zarówno uświadamiali młodzieży zidentyfikowane, bieżące zagrożenia, jak również pozyskiwali od młodzieży wiedzę o lokalnie występujących bieżących zagrożeniach. Następnie wiedzę tę przekazywali policjantom pionu kryminalnego, którzy podejmowali stosowne działania. Dzielnicowi mieli bardzo dobry, bliski kontakt ze społecznością lokalną – gminną, wiejską. Ogólnie bardzo wysoko oceniam pracę pionu kryminalnego pleszewskiej jednostki policji, której wyznacznikiem są bardzo wysokie wskaźniki wykrywalności przestępstw (szczególnie zaś tzw. wykrywalności własnej) oraz spadające dynamiki przestępstw. Osiąganiu dobrych i bardzo dobrych wyników sprzyja korzystna struktura organizacyjna pionu kryminalnego. Chodzi o to, że jeden wydział kryminalny skupia służby dochodzeniowo-śledcze, techniki kryminalistycznej, operacyjno-rozpoznawcze i do walki z przestępczością gospodarczą i korupcją. Taki model strukturalny pozwala na unikanie

zakłóceń komunikacyjnych (nie ma pośredników w przekazywaniu poleceń, określaniu zadań itp.). Również dzięki jednoosobowemu zarządzaniu takim wydziałem proces decyzyjny jest krótki i stabilny.

Ekspert IV – Kierowana przeze mnie w przeszłości instytucja (KPP w Pleszewie) działała na rzecz ograniczania i zwalczania przestępczości poprzez realizację zadań ustawowych, zapobiegała i zwalczała przestępczość poprzez ustalania sprawców, zbieranie dowodów i doprowadzanie sprawców do ponoszenia odpowiedzialności karnej. Działania te doprowadzały do systematycznych spadków przestępczości w większości kategorii przestępstw, mierzonej liczbą czynów stwierdzonych i dynamiką prowadzonych postępowań przygotowawczych. Jednostkę cechowała wysoka skuteczność w zakresie ścigania sprawców przestępstw (wysoka wykrywalność). Skutecznie eliminowano sprawców przestępstw z życia społecznego (doprowadzono do skazania i izolacji). Zadanie to realizowano również poprzez dobrą politykę medialną (obiektywny i rzetelny przekaz) oraz poprzez pomoc udzielaną władzom lokalnym w zakresie ochrony imprez masowych, zabezpieczania przejazdów kibiców itp. Ograniczaniu i zwalczaniu przestępczości służyły również często organizowane spotkania, konsultacje i debaty ze społecznością lokalną w celu bieżącego diagnozowania zagrożeń.

Ekspert V – Ograniczanie przestępczości w powiecie jest realizowane poprzez działalność prewencyjną, która pośrednio wpisuje się w założenia z tym związane. Prewencja skupia się na przestrzeganiu prawa w ramach ochrony przeciwpożarowej, bezpieczeństwie podczas miejscowych zagrożeń a także reagowania w czasie wystąpienia zdarzenia zagrażającemu życiu, zdrowiu lub mieniu. Są to działania pomagające uniknąć lub ograniczyć pośrednie skutki działań przestępczych. Zwalczanie przestępczości w wymiarze bezpośrednim realizowane jest poprzez zabezpieczanie imprez masowych, współpracę PSP oraz OSP z miejscową KPP w Pleszewie w zakresie dokonywania dostępów do miejsc wyznaczonych, prowadzenie działań poszukiwawczo-ratowniczych oraz zabezpieczania miejsca zdarzenia.

Ekspert VI – Ustawa o samorządzie powiatowym określa zadania samorządu powiatowego w zakresie bezpieczeństwa i samorząd pleszewski w mojej ocenie z tych zadań się wywiązuje dobrze. Zgodnie z ustawą powiat wykonuje zadania o charakterze ponadgminnym w zakresie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli. Do wyłącznych zadań powiatu należy uchwalanie powiatowego programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego. Zgodnie z ustawą, w celu realizacji zadań Starosty w zakresie zwierzchnictwa nad powiatowymi

służbami, inspekcjami i strażami oraz zadań określonych w ustawach w zakresie porządku publicznego i bezpieczeństwa obywateli, w powiecie pleszewskim utworzono Komisję bezpieczeństwa i porządku. Ponadto w Starostwie Powiatowym w Pleszewie na stałe funkcjonuje Biuro Zarządzania Kryzysowego i Bezpieczeństwa, do którego zadań należy między innymi obsługa administracyjno-biurowa Komisji bezpieczeństwa i porządku oraz opracowywanie i aktualizowanie Powiatowego programu zapobiegania przestępczości oraz ochrony bezpieczeństwa obywateli i porządku publicznego. Natomiast w Radzie Powiatu Pleszewskiego funkcjonuje Komisja zdrowia, pomocy społecznej i bezpieczeństwa publicznego. Niebagatelne znaczenie ma również funkcjonowanie Powiatowego Zespołu Zarządzania Kryzysowego, którego pracami kieruje jego przewodniczący – Starosta. W praktyce jestem w stałym kontakcie z Komendantem Powiatowym Policji w Pleszewie i na bieżąco reaguję na sygnały i potrzeby przez niego zgłaszane w zakresie wsparcia pracy na rzecz ograniczania i zwalczania przestępczości. Wsparcie to ma swój wymiar finansowy w postaci dofinansowania akcji profilaktycznych i prewencyjnych, dofinansowania zakupu radiowozów czy dofinansowanie rozbudowy budynku KPP w Pleszewie. Przyznaję, że jest grupa Radnych (w Radzie Powiatu jak również w Radzie Miasta Pleszewa i radach poszczególnych gmin) generalnie przeciwnych przekazywaniu pieniędzy z budżetów samorządów lokalnych na rzecz policji uważając, że Policja jest formacją państwową a nie samorządową i w związku z tym powinna być finansowana w całości z budżetu państwa. Na pytanie ekspert odpowiada: Nigdy nie rozważałem wsparcia lokalnej jednostki policji poprzez sfinansowanie dodatkowych stanowisk policyjnych jak również finansowania dodatkowych patroli. Z jednej strony nie pozwalają na to realia budżetowe, z drugiej jestem przekonany, że idea taka nie znalazłaby poparcia Rady Powiatu, a po trzecie Komendant Powiatowy Policji w Pleszewie nigdy o takie wsparcie nie wnosił - jak sądzę ze względu na znajomość lokalnych realiów uznał, że taki wniosek jest bez szans powodzenia.

Ekspert VII – Kierowana przeze mnie instytucja (Urząd Miasta i Gminy w Pleszewie) działa na rzecz ograniczania i zwalczania przestępczości poprzez: A) Działalność Straży Miejskiej. Zadania Straży Miejskiej są jednak nakierowane przede wszystkim na czystość i porządek w gminie Pleszew, a nie bezpośrednio na ograniczanie i zwalczanie przestępczości. B) Stale rozwijaną sieć monitoringu miejskiego, tak pod względem jakościowym jaki ilościowym. Z zapisu kamer monitoringu bardzo często korzysta policja w ramach prowadzonych czynności w sprawach o wykroczenia jak i w postępowaniach przygotowawczych w sprawach przestępstw. Często zdarza się, że dzięki monitoringowi miejskiemu ustaleni są sprawcy przestępstw.

C) Dofinansowywanie z budżetu miasta i gminy bieżących, pilnych potrzeb lokalnej policji. D) Wspólne patrole strażników miejskich i policjantów, szczególnie w ramach egzekwowania przepisów sanitarnych wprowadzonych w związku z pandemią covid-19. E) Systematyczną poprawę (poprzez inwestycje) infrastruktury drogowej (odchodzenie od prymatu samochodu na rzecz innych środków komunikacji np. transportu publicznego, rowerowego czy ruchu pieszego). Ponadto inwestowanie w oświetlenie uliczne, drogi, ścieżki rowerowe, chodniki. F) Dofinansowywanie z budżetu miasta i gminy form zagospodarowania czasu wolnego dzieci i młodzieży jako forma alternatywy dla np. popełniania przestępstw czy wykroczeń (prewencja kryminalna). G) Profilaktykę zapobiegającą rozwojowi patologii społecznych, które są ewidentnie czynnikami kryminogennymi (profilaktyka przeciwalkoholowa, narkomanii czy uzależnień behawioralnych). H) Pracę socjalną wykonywaną przez pracowników Ośrodka Pomocy Społecznej.

Ekspert VIII – Rada Powiatu Pleszewskiego realizuje swój obowiązek ustawowy poprzez uchwalanie Powiatowego programu zapobiegania przestępczości czy też uchwalanie budżetu, w którym często uwzględnia środki na dofinansowanie różnych zakupów na rzecz lokalnej jednostki policji (zakup radiowozów, finansowanie nagród w konkursach, akcjach itp.). Radni powiatowi przekazują też policji informacje dotyczące zagrożeń bezpieczeństwa, które uzyskują podczas spotkań z mieszkańcami powiatu. Zgłaszają miejsca krytyczne na drogach powiatowych. Ponadto zadanie to Radni realizują poprzez działalność edukacyjną prowadzoną na spotkaniach z wyborcami – mieszkańcami powiatu.

4. Jak w Pana ocenie, mieszkańcy powiatu pleszewskiego są chronieni przed zagrożeniem przestępczością przez miejscową policję i inne lokalne podmioty odpowiedzialne za szeroko rozumiane bezpieczeństwo?

Ekspert I – W mojej ocenie, mieszkańcy naszego powiatu są dobrze chronieni, zwłaszcza przed przestępczością pospolitą, gdzie przestępca mógłby im zagrozić bezpośrednio na ich „podwórku”. Niestety od jakiegoś czasu mamy do czynienia z przestępczością internetową, gdzie ściganie sprawców jest o wiele trudniejsze. W tym przypadku moim zdaniem obywateli jest na średnim poziomie. W tym obszarze mamy wiele do zrobienia. Mówiąc „mamy” myślę nie tylko o policji jako organie wiodącym w obszarze zapewnienia bezpieczeństwa ale również myślę o samorządach gmin i organizacjach społecznych działających na terenie powiatu. Na chwilę obecną wydaje się, że jedynym skutecznym sposobem zapobiegania tego rodzaju przestępczości jest daleko idąca ostrożność, a tę możemy osiągnąć tylko i wyłącznie poprzez zakrojoną

na szeroką skalę kampanię informacyjną, która w skuteczny sposób dotrze do wszystkich obywateli.

Ekspert II – W mojej ocenie mieszkańcy powiatu pleszewskiego są dobrze chronieni przez funkcjonariuszy którymi kierują w zakresie zwalczania i ograniczania przestępczości pospolitej. Natomiast pleszewska policja ma niewielki wpływ na ochronę mieszkańców powiatu pleszewskiego przed przestępstwami popełnianymi w sieci internetowej. Pleszewska policja ma niewiele sił (ograniczenia etatowe) i środków (ograniczenia prawne – brak właściwych narzędzi do skutecznego ustalania anonimowych sprawców tego rodzaju przestępstw) pozwalających na ustalenie i pociągnięcie do odpowiedzialności sprawców takich przestępstw. Bardzo duży wpływ na ograniczanie tego rodzaju przestępczości mogą mieć sami mieszkańcy powiatu pleszewskiego, którzy powinni zachować dużą ostrożność i ograniczyć zaufanie do osób (potencjalnych przestępców), którzy działają w sieci internetowej. Inne podmioty powiatu pleszewskiego w nikłym stopniu przyczyniają się do ochrony społeczności lokalnej przed przestępczością i uważają, że jest to zadanie policji. Dotyczy to zarówno samorządów lokalnych (powiatowego i gminnych) jak i PSP, OSP, Straży Miejskiej w Pleszewie oraz Straży Gminnej w Gołuchowie. Jedyne korzystne działania podmiotów pozapolicyjnych jakie dostrzegam to: A) Rozbudowa monitoringu miejskiego (dot. Pleszewa), gdyż monitoring miejski niejednokrotnie przyczynił się do ustalenia sprawców przestępstw czy wykroczeń. B) Prowadzenie akcji informacyjnych na zebraniach wiejskich, miejskich, osiedlowych, w prasie lokalnej i w szkołach o bieżących zagrożeniach i sposobach zabezpieczania się przed nimi. C) Zapraszanie do udziału w tych przedsięwzięciach miejscowej policji (dzielnicowych, policjantów ruchu drogowego, prewencji kryminalnej).

Ekspert III – Kluczową i realną rolę w zakresie ochrony mieszkańców powiatu pleszewskiego przed zagrożeniem przestępczością ograła miejscowa policja, w tym głównie funkcjonariusze pionu kryminalnego. Lokalna policja wypełnia to zadanie bardzo dobrze, na miarę swoich możliwości kadrowych i finansowych (przy czym możliwości w obydwu tych obszarach powinny być zdecydowanie większe). Inne lokalne podmioty mające w swoich zadaniach wspieranie w ramach swoich kompetencji w tym zakresie miejscowej policji, zdecydowanie nie wywiązują się z tych zadań. Raczej pozorują działania niż realnie je podejmują. Inne podmioty (pozapolicyjne), w tym samorządy gminne i powiatowy, PSP, OSP, Straż Miejska w Pleszewie, Powiatowy Lekarz Weterynarii czy Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, w rzeczywistości nie czują się współodpowiedzialne za ochronę mieszkańców powiatu pleszewskiego przed przestępczością i liczą, że to zadanie w całości wykona miejscowa policja.

Ekspert IV – Lokalna policja od wielu lat dobrze i skutecznie (na miarę posiadanych możliwości) chroni mieszkańców powiatu pleszewskiego przed zagrożeniem przestępczością. Inne podmioty przyczyniają się do tego zadania w stopniu znikomym, raczej symbolicznym. Policja chroni mieszkańców poprzez: A) Organizowanie służb patrolowych. B) Podyktowane zagrożeniem dyslokowanie patroli ruchu drogowego. C) Profesjonalne zadaniowanie i realizację zadań przez policjantów pionu kryminalnego. Inne podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo przyczyniają się do ochrony mieszkańców przed zagrożeniem przestępczością poprzez: A) Sporadyczne przekazywanie środków na zakupy sprzętu policyjnego, modernizację pomieszczeń itp. B) Zlecenie zadań prewencyjnych Straży Miejskiej w Pleszewie. C) Zabezpieczanie miejsc zdarzeń kryminalnych przez PSP i OSP. Innych przejawów ochrony mieszkańców powiatu pleszewskiego przed zagrożeniem przestępczością, ze strony podmiotów pozapolicyjnych, nie identyfikuję.

Ekspert V – W mojej ocenie mieszkańcy powiatu Pleszewskiego są dobrze chronieni przed zagrożeniem przestępczością przez miejscową policję i inne podmioty w tym PSP i OSP, a jest to osiągnięte przez rzetelną analizę zagrożeń i realnych potrzeb lokalnych społeczności pod względem bezpieczeństwa. Jako podmiot kierujący różnego rodzaju zdarzeniami występującymi na terenie powiatu widzimy duże zaangażowanie podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo, które wyraża się krótkim czasem przybycia na miejsce zdarzenia, dobrą współpracą oraz profesjonalizmem podczas wykonywanych działań.

Ekspert VI – Lokalna policja od wielu lat rzetelnie wywiązuje się z zadań w zakresie ochrony przed zagrożeniem przestępczością. Systematycznie uczestniczę w naradach rocznych organizowanych przez Komendanta Powiatowego Policji w Pleszewie, podczas których obszernie przedstawiane są wyniki zarówno w zakresie dynamiki, struktury jak i wykrywalności przestępstw. Uważam, że wyniki te są zawsze dobre i bardzo dobre w odniesieniu do innych porównywalnych jednostek sąsiednich czy też całego garnizonu wielkopolskiego. Ponadto zgodnie z Ustawą o Policji jestem informowany przez Komendanta Powiatowego Policji w Pleszewie o stanie bezpieczeństwa w powiecie (pisemnie, każdorazowo po zakończonym roku). Dokument ten zawiera zawsze podstawowe dane dotyczące przestępczości i zawsze są one zadowalające. Komendant Powiatowy Policji w Pleszewie corocznie podsumowuje stan bezpieczeństwa na terenie powiatu podczas sesji Rady Powiatu Pleszewskiego, odpowiada na pytania radnych w tym zakresie i reaguje na zgłaszane zagrożenia (w tym zagrożenie przestępczością). Ponadto od kilku lat systematycznie lokalna policja

organizuje debaty społeczne na temat wszystkich gmin powiatu pleszewskiego podczas których zbiera informacje na temat nurtujących mieszkańców zagrożeń, w tym zagrożeń lokalną przestępczością i na bieżąco na nie reaguje. Uważam też, że bardzo dobrym narzędziem służącym przeciwdziałaniu i zwalczaniu przestępczości jest Krajowa Mapa Zagrożeń Bezpieczeństwa, gdzie przez Internet anonimowo można zgłosić policji zidentyfikowane lokalne zagrożenie, które policja jest zobowiązana zweryfikować i dążyć do jego wyeliminowania.

Ekspert VII – W mojej ocenie mieszkańcy powiatu pleszewskiego są zdecydowanie dobrze chronieni przed zagrożeniem przestępczością zarówno przez miejscową policję jak i inne lokalne podmioty odpowiedzialne za szeroko rozumiane bezpieczeństwo. Specyfika małych miejscowości (największym miastem w powiecie jest Pleszew) powoduje, że jest to bezpieczne miejsce do życia.

Ekspert VIII – Mieszkańcy powiatu pleszewskiego są bardzo dobrze chronieni przed zagrożeniem przestępczością tak przez miejscową policję jak i inne lokalne podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo (PSP, OSP, Straż Miejską, samorządy miejskie/gminne i powiatowy). Generalnie powiat pleszewski jest powiatem bezpiecznym. Mieszkańcy są dobrze chronieni przez policje poprzez służby prewencyjne, patrolowe czy też poprzez programy edukacyjne.

5. Proszę wskazać na czym obecnie polega współpraca podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu pleszewskiego w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości.

Ekspert I – Na terenie powiatu pleszewskiego poza policją, odpowiedzialnymi za bezpieczeństwo jego mieszkańców są również starosta, burmistrzowie i wójtowie gmin. W zależności od gmin w ramach tworzonych komisji występują te reprezentujące władze w obszarze zapewniania bezpieczeństwa swoim mieszkańcom. W przypadku powiatu jest to Komisja bezpieczeństwa i porządku publicznego. Tak naprawdę do roku 2019 prace tej komisji w dużym stopniu ograniczały się do corocznych sprawozdań na temat stanu bezpieczeństwa powiatu i częściowym zaangażowaniu w akcje profilaktyczne mające na celu zapobiegać przestępstwom i wykroczeniom. Od marca 2019 r. w związku z ogłoszeniem pandemii faktycznie zaczęła spełniać swoje zadanie. Organizowano spotkania których celem było przekazanie aktualnego stanu bezpieczeństwa i istniejącego zagrożenia, wymiana informacji pomiędzy poszczególnymi służbami co w efekcie pozwoliło zapobiec rosnącej panice, która prowadzi bezpośrednio do utraty stabilności w obszarze ogólnie pojętego bezpieczeństwa. Poza tym w ramach posiadanych kompetencji służby ratunkowe

i policja mają możliwość przeciwżyć wzajemną współpracę na wypadek zaistnienia różnego rodzaju zagrożeń, a dzieje się to dzięki organizowanym przez wspomnianą komisję, różnego rodzaju działań symulujących realne zagrożenia.

Ekspert II – Dostrzegam następujące płaszczyzny współpracy: A) Współpraca samorządów powiatu i gmin z miejscową policją w zakresie prowadzenia kampanii informacyjnej o istniejących zagrożeniach poprzez np. udział dzielnicowych w zebraniach wiejskich, miejskich osiedlowych i udział funkcjonariuszy policji odpowiedzialnych za profilaktykę i prewencję kryminalną w spotkaniach z dziećmi i młodzieżą w szkołach. B) Dofinansowywanie miejscowej policji przez samorządy lokalne przy zakupie sprzętu policyjnego, po to by właściwie i aktywnie pełnić służbę (np. zakup radiowozów, zakup urządzeń do badań zawartości alkoholu w wydychanym powietrzu itp.). C) Udostępnianie monitoringu miejskiego do celów operacyjnych i procesowych. Nie dostrzegam natomiast praktycznie żadnych elementów współpracy w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości ze strony PSP czy OSP. Podmioty te co prawda biorą czynny udział w zabezpieczaniu miejsc zdarzeń przestępczych typu wypadki drogowe czy pożary powstałe w wyniku podpaień jednak ich współpraca w tym zakresie ogranicza się tylko do tego, mimo iż mogłaby by być i powinna być znacznie szersza.

Ekspert III – A) Sporadyczne, wspólne patrole funkcjonariuszy lokalnej policji z funkcjonariuszami straży leśnej i straży łowieckiej na terenach leśnych. B) Współpraca PSP i OSP z lokalną policją w zakresie zabezpieczania miejsc zdarzeń kryminalnych (np. wypadków drogowych, katastrof, pożarów czy miejsc innych przestępstw popełnianych podczas imprez masowych). C) Współpraca biegłych sądowych z zakresu pożarnictwa (wywodzących się z PSP) z miejscową policją w ramach prowadzonych postępowań przygotowawczych z tego zakresu. D) Sporadyczne wspólne patrole funkcjonariuszy policji ze strażnikami miejskimi. E) Sporadyczne współfinansowanie przez samorządy lokalne (gminne, powiatowy) bieżących, pilnych potrzeb policji, na które brakuje środków w budżecie policji (np. finansowanie nagród w realizowanych programach prewencyjnych, profilaktycznych i edukacyjnych; narkotestów, dofinansowanie zakupu radiowozów w formule 50/50 itp.). F) W ramach prowadzonych postępowań przygotowawczych korzystanie przez lokalną policję z zapisu kamer monitoringu miejskiego. G) Jedynie formalna (nie przynosząca żadnych realnych korzyści dla bezpieczeństwa mieszkańców) współpraca Komisji bezpieczeństwa i porządku z lokalną policją. H) Sporadycznie organizowane przez Powiatowy zespół zarządzania kryzysowego wspólne ćwiczenia służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w powiecie.

Ekspert IV – W przedmiotowym zakresie co do zasady policja powinna przyjmować na siebie i rzeczywiście przyjmuje, główny ciężar odpowiedzialności. Dostrzegam jednak obszary współpracy innych podmiotów: A) Współpraca policji, SM, OSP, PSP i samorządów lokalnych w zakresie zabezpieczania imprez masowych, organizowanych przez lokalne władze samorządowe. B) Współpraca policji z prokuraturą w zakresie uzgadniania i przyjmowania właściwej kwalifikacji prawnej konkretnych czynów w toku całego postępowania przygotowawczego (współpraca policjantów prowadzących z nadzorującymi postępowania przygotowawcze prokuratorami-referentami oraz współpraca komendanta powiatowego policji z prokuratorem rejonowym) oraz współpraca w zakresie szkoleń. C) współpraca policji z sądem w zakresie szkoleń, doraźnych konsultacji w zakresie postępowań w sprawach nieletnich. D) współpraca policji z kuratorami sądowymi (zawodowymi i społecznymi) w zakresie wymiany informacji.

Ekspert V – Obecna współpraca podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu pleszewskiego w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości polega na organizowaniu i realizowaniu założeń prewencyjnych oraz aktywny udział w interwencjach w zakresie kompetencji danej struktury. Są to zabezpieczenia medyczne realizowane przez PRM, PSP i OSP, wykonywanieostępów, działania poszukiwawczo-ratownicze, zabezpieczenia miejsc zdarzenia realizowane przez PSP, OSP, policję, a także interwencje realizowane przez policję.

Ekspert VI – Podmioty odpowiedzialne za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu pleszewskiego to przede wszystkim KPP w Pleszewie, PSP w Pleszewie, Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna, Powiatowy Inspektorat Nadzoru Budowlanego, Powiatowy Inspektorat Weterynarii. Wszyscy szefowie tych podmiotów wchodzi w skład Komisji Bezpieczeństwa i Porządku w ramach której formalnie kształtowana jest platforma współpracy. Jeżeli chodzi o ograniczanie i zwalczanie przestępczości to zarówno ze strony PSP, Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej, Powiatowego Inspektora Nadzoru Budowlanego i Powiatowego Inspektora Weterynarii przekazywane są zagrożenia o charakterze przestępczym mieszczące się w kompetencjach danej inspekcji czy straży. Formalne zawiadomienia o przestępstwach są składane policji, która ma uprawnienia dochodzeniowo-śledcze i pod nadzorem prokuratury prowadzi te postępowania przygotowawcze. W praktyce więc współpraca w tym zakresie polega na „wyłapywaniu” branżowych przestępstw i informowaniu o nich policji w formie stosownych zawiadomień w celu przeprowadzenia dochodzeń czy śledztw i doprowadzenia do odpowiedzialności karnej sprawców tych przestępstw.

Z tego co mi wiadomo inspekcje i straże powiatowe (poza KPP) nie prowadzą postępowań przygotowawczych, gdyż nie posiadają uprawnień w tym zakresie.

Ekspert VII – Współpraca w tym zakresie polega na: A) Udostępnianiu policji zapisów z monitoringu miejskiego w celu ustalania i wykrywania sprawców przestępstw. B) Wspólnych patrolach policjantów i strażników miejskich. C) Dofinansowywaniu potrzeb lokalnej jednostki policji z budżetu gminy.

Ekspert VIII – Współpraca w tym obszarze polega na: A) Patrolach łączonych funkcjonariuszy policji i strażników miejskich. B) Wspólnym realizowaniu akcji edukacyjnych i programów prewencyjnych, które prowadzone są przez policję a częściowo finansowane przez samorząd powiatowy. C) Udział dzielnicowych w zebraniach wiejskich organizowanych przez samorządy gminne, gdzie poruszane są często tematy związane z przestępczością lokalną. D) Wakacyjne kontrole autobusów przewożących dzieci szkolne na obozy kolonie czy wycieczki. E) Dofinansowywanie bieżących potrzeb lokalnej jednostki policji z budżetów samorządów.

6. Proszę wskazać możliwości i ograniczenia (prawne, szkoleniowe, funkcjonalne, inne) w zakresie współpracy lokalnych podmiotów odpowiedzialnych za szeroko rozumiane bezpieczeństwo, w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości w powiecie pleszewskim.

Możliwości :

Ekspert I – Powoływanie komisji odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców, organizowanie działań symulacyjnych dających możliwość przetestowania współpracy na wypadek zaistnienia zagrożenia, prowadzenie działalności profilaktyczno-informacyjnej.

Ekspert II – A) Wspólne patrole strażników miejskich z funkcjonariuszami prewencji policji. B) Aktywna obserwacja monitoringu miejskiego. C) Udostępnianie policji zapisu monitoringu miejskiego. D) Uwzględnianie opinii policji w zakresie lokalizacji nowych kamer monitoringu ze względu na realnie występujące zagrożenia. E) Wspólne szkolenia dla policjantów, strażników miejskich/gminnych oraz urzędników powiatowych, gminnych i innych (SANEPID, WOPR, OSP, PSP, Inspektorat Weterynarii) w zakresie taktyki i techniki ograniczania i zwalczania przestępczości. F) Organizowanie wspólnych ćwiczeń i gier decyzyjnych w zakresie procedur reagowania na różnego rodzaju zagrożenia przestępcze.

Ekspert III – A) Zdecydowane zwiększenie roli Komisji bezpieczeństwa i porządku w koordynowaniu działań poszczególnych służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo w powiecie. Chodzi o to, że ustawowe kompetencje poszczególnych służb odpowiedzialnych za szeroko rozumiane bezpieczeństwo często się zająbiają. Dlatego rolą Komisji bezpieczeństwa i porządku powinno być doprecyzowanie tych zadań do poszczególnych służb w sytuacji różnych zagrożeń bezpieczeństwa mieszkańców powiatu pleszewskiego. Jeżeli bowiem kilka podmiotów jest formalnie współodpowiedzialnych za jakieś konkretne zadanie, to z dużym prawdopodobieństwem żaden z tych podmiotów nie do końca dobrze wykona swoje zadanie (gdyż nie jest ono konkretnie sprecyzowane) i nie będzie się czuł za nie odpowiedzialny. B) wskazywanie przez ekspertów pracujących w Powiatowym zespole zarządzania kryzysowego w/w komisji, kierunków jej prac, celów strategicznych dla bezpieczeństwa mieszkańców powiatu. C) Zdecydowane zwiększenie częstotliwości wspólnych dla wszystkich służb ćwiczeń i szkoleń w zakresie przedmiotowej tematyki, które to powinny być organizowane przez Powiatowy zespół zarządzania kryzysowego. D) Wywieranie wpływu przez szefów poszczególnych służb powiatowych na zmiany prawne poprawiające sprawność działania tych służb.

Ekspert IV – A) Wspólne spotkania, narady, szkolenia. B) Wypracowywanie wspólnych procedur postępowania w przypadku wystąpienia różnych zdarzeń o charakterze przestępczym. C) Uzyskiwanie pomocy finansowej od samorządów lokalnych. D) Możliwość konsultacji z sądem i prokuraturą w zakresie procedury karnej.

Ekspert V – Prowadzenie edukacji na rzecz bezpieczeństwa, egzekwowanie przestrzegania prawa w szerokim zakresie w zależności od posiadanych kompetencji, monitorowanie prawa i inicjowanie w nim zmian mogących poprawić efektywność działań, efektywne wykorzystanie możliwości technicznych, a w szczególności monitoringu wizyjnego miejsc publicznych, tworzenie bezpiecznej przestrzeni publicznej (oświetlenie, odpowiednie oznakowanie, monitoring).

Ekspert VI – A) Wspólne kontrole KPP w Pleszewie i PSP w Pleszewie; KPP w Pleszewie i Powiatowej Stacji Sanitarno-Epidemiologicznej w Pleszewie; KPP w Pleszewie i Powiatowego Inspektoratu Nadzoru Budowlanego w Pleszewie, KPP w Pleszewie i Powiatowego Inspektoratu Weterynarii w Pleszewie miejsc i podmiotów wskazywanych przez poszczególne inspekcje i straże. B) Wspólne łączone patrole funkcjonariuszy policji i straży miejskiej. C) Wspólne szkolenia dla w/w inspekcji i straży w zakresie zwalczania i zapobiegania przestępczości prowadzone przez moderatorów z policji czy prokuratury. D) Organizowanie wspólnych ćwiczeń i gier decyzyjnych dotyczących nie

tylko zdarzeń kryzysowych ale również dotyczących zapobiegania i zwalczania przestępczości.

Ekspert VII – Ewentualna rozbudowa etatowa Straży Miejskiej w Pleszewie.

Ekspert VIII – A) Zintensyfikowanie akcji edukacyjnych na rzecz bezpieczeństwa. B) Maksymalne wykorzystanie możliwości monitoringu miejskiego w zakresie ustalania sprawców przestępstw. C) Wspólne szkolenia policjantów, strażników i samorządowców w zakresie problematyki ograniczania i zwalczania przestępczości. D) Inwestowanie w poprawę infrastruktury drogowej, ścieżki rowerowe, oświetlenie ulic itp. E) Prezentowanie na wszystkich możliwych polach współodpowiedzialności wszystkich podmiotów za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu. F) Dbłość o rzetelny przekaz medialny o istniejących zagrożeniach.

Ograniczenia:

Ekspert I – Niewystarczające kadry osobowe, słabe ich przygotowanie do pracy przy tak skomplikowanym temacie, brak wspólnych szkoleń, traktowanie po macoszemu tematu bezpieczeństwa przez inne instytucje poza policją, niewystarczające środki przeznaczone na ten cel.

Ekspert II – A) Ograniczenia finansowe. Uważam, że samorządy lokalne w zdecydowanie zbyt małym stopniu dofinansowują miejscową jednostkę policji. Zwiększenie finansowania przyczyniłoby się do ograniczenia i jakości zwalczania przestępczości lokalnej i byłoby formą wywiązania się samorządów lokalnych z obowiązków ustawowych w zakresie dbania o bezpieczeństwo społeczności lokalnej. B) Samorządy nie finansują dodatkowych etatów policyjnych mimo, iż są takie realne potrzeby i istnieją stosowne możliwości prawne. C) Samorządy lokalne nie finansują dodatkowych patroli mimo, że jest taka możliwość prawna. D) Brak motywacji prawnej do faktycznego współdziałania w zakresie zwalczania i ograniczania przestępczości ze strony samorządów lokalnych. Samorządowcy uważają bowiem, że za obszar ten odpowiada policja, która powinna być należycie finansowana z budżetu państwa. Nie poczuwają się do odpowiedzialności za bezpieczeństwo (w zakresie przestępczości) mieszkańców powiatu pleszewskiego. Formalnie są współodpowiedzialni, bo tak mówią ustawy na podstawie których funkcjonują ale praktycznie nie przyjmują na siebie tej współodpowiedzialności.

Ekspert III – A) Zazębiające się kompetencje poszczególnych służb odpowiedzialnych za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu i związana z tym niedostateczna lub wręcz jedynie pozorna rola koordynacyjna Komisji bezpieczeństwa i porządku, która mimo

ustawowych zapisów zobowiązujących do dbania o bezpieczeństwo społeczności lokalnej nie czuje się za to współodpowiedzialna. B) Niskie kompetencje w zakresie zapobiegania i zwalczania przestępczości szefów części powiatowych podmiotów odpowiedzialnych za zwalczanie branżowych zagrożeń. C) Ograniczenia finansowe i kadrowe lokalnej policji, której poziom finansowania powinien być zdecydowanie wyższy.

Ekspert IV – A) Czas pracy policjantów przy ich małej liczbie (ograniczenia etatowe) i mnogość zadań do których są angażowani. B) Wykorzystywanie policjantów różnych służb (np. pionu kryminalnego) do zadań do których nie są powołani. C) Brak specjalistycznych szkoleń policjantów. D) Różne interpretacje prawne podobnych zdarzeń przez prokuratorów i sędziów – ułomność polskiego systemu prawnego, gdyż polskie prawo karne nie opiera się na kazusach. E) Wysoka niestabilność kwalifikacji prawnych czynów i stosowanych procedur, co w znacznym stopniu ogranicza skuteczność działania policji. W wyniku tego policjant nigdy nie wie (nie jest przekonany) jak w danej sytuacji powinien postąpić. F) Sporadyczny udział prokuratorów w szkoleniach policjantów (w tym prewencji i pionu kryminalnego). G) Rozbieżność priorytetów prokuratury i policji. Przełożeni policyjni mają zdecydowanie odmienne oczekiwania w stosunku do działań podległych policjantów, w stosunku do oczekiwań prokuratorów nadzorujących postępowania (swoisty dualizm nadzoru). Tymczasem organom ścigania powinna przyświecać spójność priorytetów.

Ekspert V – Ograniczenia finansowe na utworzenie etatów lub ponadnormatywne działania wynikające z zaangażowania w programy działania na rzecz bezpieczeństwa, zbyt niski poziom zaufania społeczeństwa do formacji ochrony bezpieczeństwa, zbyt mała gotowość do uczestnictwa w przedsięwzięciach partnerskich.

Ekspert VI – A) Widoczny i rosnący opór wielu radnych w kwestii dofinansowywania potrzeb miejscowej jednostki policji związanych m. in. z zapobieganiem i zwalczaniem przestępczości. Duża część radnych (zarówno powiatowych jak i miejskich czy gminnych) uważa, że skoro policja jest formacją państwową to powinna być finansowana wyłącznie ze środków budżetu państwa. Radni ci i część włodarzy samorządów lokalnych nie czują się w obowiązku współfinansowania potrzeb policji mimo, iż w stosownych ustawach o samorządzie powiatowym czy gminnym są określone obowiązki w zakresie bezpieczeństwa. Jednocześnie trudno im wytłumaczyć w jaki sposób wywiązują się z tych obowiązków.

Ekspert VII – Nie widzę żadnych ograniczeń.

Ekspert VIII – Wyłącznie ograniczenia finansowe. Dochody powiatu systematycznie się zmniejszają i w związku z tym pogłębiają się ograniczenia finansowe również w zakresie dofinansowania inicjatyw dotyczących ograniczania i zwalczania przestępczości.

7. Proszę wskazać jakich zmian (prawnych, organizacyjnych, funkcjonalnych, szkoleniowych, innych) w Pana ocenie należy dokonać w obszarze współpracy podmiotów z powiatu pleszewskiego odpowiedzialnych za szeroko rozumiane bezpieczeństwo, w celu usprawnienia zapobiegania i zwalczania lokalnej przestępczości.

Ekspert I – W mojej ocenie policja powinna skupić się przede wszystkim na pracy prewencyjnej i kryminalnej zmierzającej do ograniczenia przestępczości i skutecznym jej zwalczaniu w sytuacji kiedy już do przestępstwa dojdzie, natomiast inne instytucje które w swoich zadaniach mają wpisane dbanie o bezpieczeństwo obywateli powinny więcej uwagi poświęcić działalności profilaktycznej która pozwoliłaby ustrzec się przed stanieniem się ofiarą przestępcy. W strukturach gmin powinny istnieć wyspecjalizowane komórki profilaktyczne posiadające fachową kadrę i odpowiednie środki finansowe pozwalające skutecznie działać w obszarze szeroko pojętej profilaktyki. Policja natomiast powinna skupić swoją uwagę na zapobieganiu popełniania przestępstw i skutecznym ściganiu ich sprawców.

Ekspert II – Należy przyznać, że rzeczywiście główna odpowiedzialność za szeroko rozumiane bezpieczeństwo publiczne na terenie powiatu pleszewskiego spoczywa na funkcjonariuszach Komendy Powiatowej Policji w Pleszewie. Inne podmioty (samorząd powiatowy i gminne, PSP, OSP, WOPR, straż miejska/gminna, Powiatowy inspektor nadzoru budowlanego, Powiatowy lekarz weterynarii i inne) mimo, iż mają takie zadania w ustawach na podstawie których funkcjonują, to jednak w znikomym stopniu współpracują w tym zakresie z miejscową policją. Policja jednak w istniejących warunkach byłaby sobie w stanie zdecydowanie lepiej poradzić z zagrożeniem lokalną przestępczością gdyby wewnątrz policji wprowadzono kilka zmian polegających na: A) Zorganizowaniu lepszego systemu przeszkolenia funkcjonariuszy pionu kryminalnego w zakresie metod i form pracy operacyjnej oraz pracy dochodzeniowo-śledczej. Większość funkcjonariuszy obecnie pracujących w tej komórce organizacyjnej nie posiada specjalistycznego przeszkolenia do służby w pionie kryminalnym. Funkcjonariusze ci trafiają do pionu kryminalnego z pionu prewencji wyłącznie na podstawie decyzji przełożonych, którzy dostrzegają ich potencjał do służby w tym pionie. Nie otrzymują natomiast wsparcia w postaci przeszkolenia specjalistycznego, uczą się na własnych błędach, od podstaw i od starszych kolegów, którzy często również

nie mają specjalistycznego przeszkolenia. Wszystko to wynika z błędów systemowych. Przełożeni niechętnie bowiem kierują podległych policjantów na szkolenia ze względu na niedoszacowanie kadrowe i ciągłe braki „rak do pracy”. Poza tym miejsc szkoleniowych jest zdecydowanie za mało. B) Wprowadzeniu jasnej, przejrzystej ustawy o pracy operacyjnej wyznaczającej ramy działania pionu kryminalnego. Od wielu lat nad stworzeniem takiej ustawy się dyskutuje lecz jak dotąd jej nie uchwalono i nie wprowadzono do obiegu prawnego. C) Zdecydowanym zwiększeniu stanu etatowego funkcjonariuszy pionu kryminalnego. Obecny stan etatowy w jednostkach wielkości przeciętnej KPP nie pozwala na wdrożenie w pewnych sprawach np. kontroli operacyjnej, gdyż zwyczajnie nie miałby jej kto obsługiwać (odsłuchiwać, sporządzać dokumentacji itd.). D) Ujednoczeniu nadzoru nad pracą dochodzeniowo-śledczą ze strony przełożonych służbowych i prokuratury. W praktyce bowiem jest tak, że prokuratorzy nadzorujący prowadzone postępowania przygotowawcze nie są zainteresowani ustalaniem i wykrywaniem sprawców przestępstw lecz systematyką prowadzenia postępowań przygotowawczych i kończeniem ich w krótkich terminach bez względu na wynik. E) Zupełnym odejściu od oceniania poszczególnych policjantów i jednostek policji przez pryzmat wyników statystycznych w zakresie wykrywalności. Doprowadza to bowiem do niezdrowej rywalizacji pomiędzy policjantami i niedzielenia się z innymi swoim informacjami, niezdrowej rywalizacji pomiędzy jednostkami policji i ukrywania przed sobą informacji na temat sprawców przestępstw, braku motywacji do ujawniania przestępstw z obszaru tzw. „ciemnej liczby przestępstw”, gdyż ujawnienie każdego takiego niewykrytego przestępstwa pogarsza wynik jednostki i jest uważane za działanie przeciwskuteczne.

Ekspert III – A) Realne podjęcie się realizacji ustawowych zadań przez Komisję bezpieczeństwa i porządku poprzez dookreślenie zadań powiatowych służb podczas neutralizowania i zwalczania poszczególnych zagrożeń. Komisja ta powinna przyjąć rzeczywistą współodpowiedzialność za bezpieczeństwo mieszkańców powiatu i nie liczyć w tym zakresie wyłącznie na lokalną policję. B) Powiatowy zespół zarządzania kryzysowego jako ciało eksperckie składające się z szefów wszystkich powiatowych służb/podmiotów odpowiedzialnych za bezpieczeństwo lokalne powinien wskazywać Komisji bezpieczeństwa i porządku kierunki działań adekwatnych do identyfikowanych na bieżąco i przewidywanych zagrożeń. C) Powiatowy zespół zarządzania kryzysowego powinien zdecydowanie częściej organizować wspólne dla wszystkich służb szkolenia i ćwiczenia praktyczne w zakresie ograniczania i zwalczania przestępczości. D) Powinna nastąpić zdecydowana zmiana istniejącego obecnie modelu finansowania lokalnej policji. Obecnie bowiem policja jako formacja państwowa finansowana jest z budżetu

państwa (ma corocznie określony budżet). Finansowanie to jest jednak niewystarczające lub źle dystrybuowane i w związku z tym lokalny komendant policji co roku zmuszony jest zabiegać u władarzy samorządów terytorialnych o dofinansowanie bieżących, niezbędnych potrzeb lokalnej jednostki policji. Jest to model kryminogeny – korupcjogeny, powodujący iż lokalny komendant uzależniany jest systemowo od lokalnych samorządowców, co nie powinno mieć miejsca. Budżet policji, wzorem budżetu sił zbrojnych powinien być ustalany w oparciu o określony procent produktu krajowego brutto. Taki sposób naliczania budżetu byłby gwarancją stałego rozwoju i systematycznej modernizacji policji. Pozwalałby na długofalowe planowanie wydatków. Jestem również zwolennikiem przekazania części kompetencji z zakresu wydatkowania środków budżetowych z poziomu KWP na poziom KPP, tak by lokalny komendant policji miał realny wpływ na sposób i cel wydatkowania środków. Na pytanie ekspert stwierdził: Korzystny byłby również model finansowania oparty na częściowym dofinansowaniu potrzeb lokalnych jednostek policji z budżetów samorządów lokalnych (powiatowego i gminnych) na zasadzie ustawowego obowiązku zabezpieczenia w budżetach samorządów lokalnych określonego procenta środków przeznaczonych do przekazania lokalnej policji. W takiej sytuacji lokalny komendant policji byłby zobowiązany do składania samorządom lokalnym corocznego sprawozdania ze sposobu wydatkowania uzyskanych w takim trybie środków.

Ekspert IV – A) Potrzebna jest zmiana systemu prawnego w zakresie poprawy bezpieczeństwa powinna zmierzać w kierunku pobudzenia współodpowiedzialności innych (poza policją) lokalnych podmiotów. B) Należy włączyć straże miejskie/gminne w realizację zadań policyjnych. C) Policja jako formacja państwowa w żadnym stopniu nie powinna być zależna od samorządów lokalnych. D) Jeżeli miałby być utrzymany istniejący system dofinansowywania policji ze środków samorządowych to trzeba zmierzać do uproszczenia procedur przekazywania tych środków przez samorządy na rzecz komendy reprezentowanej przez komendanta powiatowego i nadania szerszych kompetencji komendantowi powiatowemu w zakresie ich wydatkowania na bieżące potrzeby. Jednak zdecydowanie lepszym rozwiązaniem byłoby ustalenie jakiego stałego, określonego (realnego) odsetka budżetów samorządów z przeznaczeniem na dofinansowanie lokalnej jednostki policji. Decydować o sposobie ich wydatkowania powinien komendant powiatowy jako osoba najlepiej znająca bieżące potrzeby jednostki. E) Należy przekazać część kompetencji w zakresie dysponowania budżetem z poziomu KWP na poziom KPP, tak by w większym stopniu komendant powiatowy policji mógł decydować na co wydawać pieniądze. Komendant powiatowy powinien mieć również większy wpływ na wydatkowanie środków nie tylko na cele

rzeczowe ale również osobowe (nagrody), ze względu na to, że jest to służba, a praca w takim systemie wymaga motywacji. F) Należy odciążyć policję od zadań, których nie powinna wykonywać na rzecz straży miejskich/gminnych oraz innych służb, inspekcji i straży. G) Konieczne trzeba rozbudować etatowo policję (szczególnie jej pion kryminalny). Przy obecnym stanie etatowym policjanci zwyczajnie nie mają czasu na realizację podstawowych zadań wynikających z ustawy H) Zmienić system oceniania jednostek policji obecnie oparty na prostym porównywaniu wskaźników wykrywalności. Jeżeli już brać pod uwagę wykrywalność przestępstw jako kryterium oceny to należałoby uwzględniać w niej wyłącznie przestępstwa, które w momencie zawiadomienia o nich były niewykryte (nie wskazano sprawcy, sprawca był nieznany). Ocena jednostek policji powinna opierać się na ocenie wyrażanej przez ofiary przestępstw i wykroczeń. Po zakończonym postępowaniu w sprawie o wykroczenie i postępowaniu przygotowawczym należałoby pokrzywdzonemu zadać kilka pytań dotyczących jego oceny pracy funkcjonariuszy wykonujących czynności w jego konkretnej sprawie. Bywa bowiem często, iż funkcjonariusze angażują się tylko w sprawy wykryte lub rokujące na wykrycie, a nie przywiązują większej wagi do spraw trudnych pod względem możliwości wykrycia sprawcy. Tymczasem ocena ich zaangażowania w każdą sprawę sformułowana przez pokrzywdzonego byłaby czynnikiem motywującym. Naturalnym jest bowiem, że w wielu sprawach mimo ogromnego zaangażowania sił, środków oraz ponoszenia wysokich kosztów, finalnie nie udaje się wykryć sprawcy przestępstwa i odwrotnie, w innych sprawach przy nikłym nakładzie sił i środków sprawca zostaje wykryty. I) Korzystnym byłoby wprowadzenie spójnego, jednolitego systemu doboru funkcjonariuszy do służby kryminalnej. Policjanci tej służby powinni posiadać określone cechy osobowościowe predestynujące ich do wykonywania specyficznych zadań (np. nawiązywanie kontaktów z ludźmi, współpracy z osobowymi źródłami informacji). J) Na pytanie ekspert odpowiedział: W zakresie współfinansowania lokalnej jednostki policji przez samorządy lokalne oczekiwałbym zmian prawnych. Uważam, że dobrym rozwiązaniem byłoby ustalenie stałego odsetka budżetu powiatu i gmin z przeznaczeniem na potrzeby lokalnej policji. Wyeliminowałoby to każdorazowe staranie się o wsparcie finansowe na poszczególne zakupy i dałoby większą swobodę w ustalaniu wydatków miejscowemu komendantowi policji w uzgodnieniu z władzami samorządów lokalnych.

Ekspert V – W mojej ocenie, aby usprawnić zapobieganie i zwalczanie lokalnej przestępczości w obszarze współpracy podmiotów z powiatu pleszewskiego należy zwiększyć ilość wspólnych ćwiczeń dotyczących wyżej wymienionego obszaru działania. Organizacja wspólnej łączności na miejscu zdarzenia. Stworzenie wspólnego systemu

umożliwiającego szybki i bezpośredni dostęp do danych dla wszystkich podmiotów.

Ekspert VI – Nie widzę konieczności zmian prawnych, organizacyjnych, funkcjonalnych czy szkoleniowych w zakresie współpracy podmiotów powiatu pleszewskiego odpowiedzialnych za bezpieczeństwo. Uważam, że wszystko w tym zakresie funkcjonuje na należyłym poziomie. Dopytano: Czy ekspert widziałby jakieś lepsze rozwiązanie prawne dotyczące dofinansowania miejscowej policji na rzecz zapobiegania i zwalczania przestępczości niż obecnie funkcjonujące? Ekspert odpowiedział: Jako samorządowiec uważam, że policja jako formacja państwowa powinna być w całości finansowana z budżetu państwa i „zdrowiej” i przejrzysiej byłoby gdyby komendant powiatowy w ogóle nie zwracał się do samorządów lokalnych o dofinansowanie. Uważam, że budżet policji tak jak budżet sił zbrojnych powinien stanowić określony procent w budżecie państwa w zależności od produktu krajowego brutto. Jako samorządowiec nie czuję się w obowiązku realizować zadania z ustawy o samorządzie powiatowym w zakresie dbania o bezpieczeństwo publiczne poprzez stałe finansowanie w jakimkolwiek stopniu miejscowej policji. Jestem przeciwny rozwiązaniu by w budżecie powiatu co roku przeznaczać stały odsetek całości budżetu na potrzeby policji. Dopuszczałbym takie rozwiązanie tylko w sytuacji, gdyby w budżecie powiatu były takie środki, które wystarczałyby na realizację wszystkich zadań własnych powiatu. W istniejącej sytuacji mam inne priorytety nie pozwalające ze względu na szczupłość budżetu na takie rozwiązanie.

Ekspert VII – W mojej ocenie korzystnym byłoby rozszerzenie kompetencji straży miejskiej w zakresie możliwości kontrolowania prędkości pojazdów. Straż miejska mająca takie uprawnienia zdecydowanie mogłaby poprawić bezpieczeństwo w mieście w zakresie przestępczości drogowej. Korzystne byłyby również wspólne szkolenia strażników miejskich i policjantów w zakresie metod ograniczania i zwalczania przestępczości. Poza tym uważam, że istniejące ramy prawne są wystarczające do rozwiązywania bieżących problemów związanych z zagrożeniem przestępczością. Na pytanie o formę (system dofinansowywania) policji z budżetów samorządów lokalnych, ekspert odpowiedział: Policja jako formacja państwowa powinna być finansowana w całości z budżetu państwa. Takie rozwiązanie uważam za najlepsze z zastrzeżeniem, że finansowanie to powinno być realizowane na zdecydowanie wyższym niż obecnie poziomie. W mojej ocenie dopuszczalne jest również zbieganie o dofinansowywanie bieżących potrzeb policji z budżetów samorządów lokalnych (tak jak to funkcjonuje obecnie) jednak uważam, że obecnie generalnie gminy są „biedniejsze” i coraz rzadziej (wobec innych priorytetów) będą skłonne dofinansowywać potrzeby policji. Nierealne natomiast jest wydzielenie z budżetu

gmin/powiatów stałego odsetka przeznaczanego na dofinansowanie zakupów/ potrzeb policji. Jestem temu zdecydowanie przeciwny. Uważam, że samorzady nie są od tego i mają inne zadania priorytetowe.

Ekspert VIII – Uważam, że istniejące rozwiązania są wystarczające. Najwięcej zależy od dobrze ułożonej współpracy między miejscowym komendantem powiatowym policji a władzami samorządowymi (w tym ze starostą). Jako samorządowiec jestem zdania, że policja jako instytucja państwowa powinna być w całości finansowana z budżetu państwa, jednak na znacznie wyższym poziomie, tak by nie musiała zwracać się o dofinansowywanie swoich potrzeb do samorządów lokalnych. Samorządom lokalnym sukcesywnie spadają dochody, wie coraz bardziej niechętnie będą partycypowały w dofinansowywaniu potrzeb policji.

Dziękuję za udzielenie odpowiedzi na zadane pytania.

METRYCZKA

Na zakończenie proszę o podanie danych osobistych, które posłużą wyłącznie zbiorczej analizie statystycznej. Gwarantuję zachowanie całkowitej anonimowości w zakresie uzyskanych informacji.

1. Formacja/Instytucja:

- 2 ekspertów – Komenda Powiatowa Policji w Pleszewie,
- 2 ekspertów – emerytowani funkcjonariusze służący w przeszłości w Komendzie Powiatowej Policji w Pleszewie,
- 1 ekspert – Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej w Pleszewie,
- 1 ekspert – Starostwo Powiatowe w Pleszewie,
- 1 ekspert – Urząd Miasta i Gminy w Pleszewie,
- 1 ekspert – Rada Powiatu Pleszewskiego,

2. Wykształcenie:

- 1 ekspert – doktor habilitowany w dziedzinie nauk społecznych w dyscyplinie nauk o polityce i administracji,
- 1 ekspert – doktor nauk ekonomicznych,
- 6 ekspertów – wykształcenie wyższe magisterskie.

3. Staż służby/pracy:

Do roku	0
1 – 5 lat	0
6 – 10 lat	0
11 – 15 lat	0
16 – 20 lat	0
21 – 25 lat	3
Powyżej 25 lat	5

4. Staż służby/pracy na stanowisku związanym z problematyką bezpieczeństwa:

Do roku	0
1 – 3 lat	0
4 – 6 lat	0
7 – 9 lat	1
10 – 12 lat	0
13 – 15 lat	1
Powyżej 15 lat	6

5. Staż służby/pracy na stanowisku kierowniczym formacji/institucji mającej w zakresie swoich kompetencji zagadnienia związane z bezpieczeństwem społeczności lokalnej:

Do roku	0
1 – 3 lat	0
4 – 6 lat	1
7 – 9 lat	2
10 – 12 lat	0
13 – 15 lat	1
Powyżej 15 lat	4